

Traethbenedig Defnyddiol

BALA.

29.

Ben-Arglwyddiaeth

FROM THE LIBRARY OF

D THE LATE PRINCIPAL W,
THE

Rev. T. Charles Edwards, D.D.

GYFIAWNDER

MAY 1900

Ynghyd a'r Pethau Pwysfawr sy'n tarddu
oddiwrth ei Ben-arglwyddiaeth ef,

S E F;

*Etholedigaeth, Prynedigaeth, Galwedigaeth effaithiol,
a Pharhâd newn Gwas.*

O waith Mr. ELISEUS COLE, yn Saesonaeg, wedi
ei gyfjaethu i'r Cymr'aeg er lles i'r Cymru.

*Gwedi iddo lysbyfu i ni Ddirgelwch ei awgylly, yn ddi
Fadlonrwyd ei hun, yr hon a arfaethasai efe ynidda ei
hun, Eps. 19.*

—oni wna barnydd yr holl ddacae farn? Gen. 18. 25.

YR AIL ARGRAPHIAD.

B R I S T O.

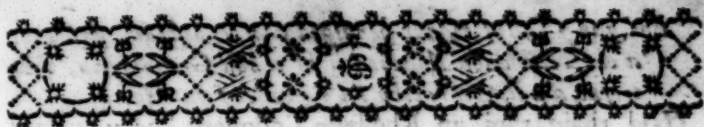
Argraffwyd gan JOHN GRABHAM ac WILLIAM PINE,
yn Heol y Gwin, 1760.

Ddarllenydd caredig.

Y TRAETHAWD canlynol, o-waith yr Awdwr, a anfonwyd i'n waith i'n Gwlad yn y Flwyddyn, 1711, wedi ei gyffjaethu allan o'r chwarebed Argraphiad yn saeson- aeg: ac y narwr trachefn wedi ei gydmaru 'n fanol a'r wyth- fed Argraphiad (Canis derbiniad nid bychan oedd i waith yr Awdwr gan barwb a garent Rim Duwioldeb; a'r gwini- doglon enwog, S. Annesley, Thomas Goodwin, John Owen, D. D. &c. a roisant iddo eu Llithyrau Canmoliaeth) derbyn diithau 'r Anrbeg, fel Arwydd o Gariad Duw i Gymru. Mae'n ddiarnneu fod Cymmaint Achos wrth Gennad o Ledmerydd, i'n o fil, i ddangos i ddyn ei Gyfiawnder, ag erioed; pan y mae cynifer, tan Rbith o bregethu 'r Efengil, yn cloddio 'n ddigwylydd tan ei sail; ac yn ymgnio i guddio 'r gwir Gyfiawnder, a'i gladdi mewn Anghof. (Sef Cyfiawnder CRIST JESU, "yr bwn a ddatguddir o Ffydd i Ffydd; " yr bwn fydd i barwb ac ar barwb a gredant.") mae'r Ja- chwawdwr graslaw, bendigedig fyddo Duw, y'm mhob Oes wedi cadw iddo ei bunnan ychydig Hâd; a chwedy addo rhoddi iddyn Fugeiliaid idd eu portbi â Gwybodaeth ac â Deall: y Cyfryw i'n oedd yr Awdwr, ac efe a gloddiodd am Wybodaeth fel am Drysorau cuddiedig; nid mewn forod Ysryfennadau dynol, ond ym mhŵr Air Duw; a'r Gwirio- neddau marw a grybwyllir am danynt yn y Traethawd bwn, mae 'fe yn eu trin mewn yspird Cristion, ac nid fel Dadleu- wr: ar i DDuw roddi i titbau yr i'n yspird wrth ddarllain, a Thangnfydd trwy adnabod Duw, yw Dymuniad dyfysydd awasaneithbwr.

Peter Williams

Traetharwd Desnyddiol

A M

Ben-arglwyddiaeth Duw.

AN fod y Briodoledd oruchell ofnadwy fel Môr diderfyn a diwaelod, ni ddylai neb er cystled y bô ei Long, (llai o lawer i'r fath Lester egwan) yn fyrbwyll rythro iddi, heb Gympas duwfol ac angor o'r tu fewn i'r Llen. Nid bwriad yr awdwr oedd ymyrred â hi, ond fel y darfu anghenrheidrwydd a threfn Pethau ei gynhell. Pe gallfau gael Sylfaen arall i'r Achrawiaeth, ni byddai ef yn son am hon; ond ni allei ef gael un arall yn all dal pwys Etholedigaeth, heblaw Pen-arglwyddiaeth, ac yno y mae hi gwedi ei chadarn-sylfeini fel ar Graig: a holl Liniau ei hamgylchoedd yn rhedeg, ac yn gorphwys yno, fel yn eu Canol-bwynt, lle hefyd y darfu i'r fgyrthur ei syfydlu, *Ruf. 9. Eph. 1, &c.* Ac er ei bod yn sylfaen wrthodedig gan Ddynion, Pob Cristion ysturiol, onychydneydd, mae Pen-arglwyddiaeth Duw, yw tadogol, oruchel ac anghyfartal drefnwr pob peth, a wet, bod arno eisiau'r prif gymmhorth i gynhal ei ffydd, a llonyddu ei Ddealltwriaeth yn ystod cyffredinol Rhagluniaeth; mwy o lawer yn y Digwyddiadau dirgeledig, a'r gwirioneddau goruwch naturiol sydd o dragwyddol ganlyniad iddo.

Yn y Rhagymmadrodd hwn traethaf, yn gyntaf am Ben-arglwyddiaeth Duw, ac yno am ei Gyfiawnder ef, megis perthynas naturiol iddi. Swm y cyntaf sydd yn yr Achrawiaeth hon, sef;

A 2

Bod gan y Duw mawr bendigedig yn oes oesoedd, gyflawn a chyfreithlawr Awdyrdod ar ei boll Greaduriaid, a'u trefnu a'u llywodraethu fel y gwelo ef yn dda.

Nid rhaid rhoi un Rheffwm i ddongos bod y cyfryw Awdyrdod gan Dduw, ond mae yr ARGLWYDD fydd Dduw, ac nad oes neb arall ond efe. Ni all bod neb arall o herwydd, (1.) Naddychon bod ond un anfeidrol: canys y cyfryw Hanfod fydd yn llanw Nefoedd a Daiar; ac nid oes Le i arall. (2.) Ni all bod ond un Hollalluog; am fod pawb ereill tan ei Draed; a lle gallo un wneuthur pob peth nid rhaid wrth neb arall. (3.) Ni all bod ond un Goruchaf; efe a ddychon yr Awdyrdod goruchaf fod mewn bagad (megis y mae Llywodraeth ddynol ynnhwyllo amryw Swyddogion) ond etto un Awdyrdod yw. (4.) Ni all bod ond un Achos-cyntaf, oddiwrth yr hwn y mae pob peth yn cael ei Fod: A hwnnw yw yr Un bendigedig, am yr hwn yr ydym yn Sôn: *Tryw yr hwn, ac er yr hwn ydym pob dim*, Col. 1. 16. i Cor. 8. 6. A chan mae efe yw Awdwr pob peth, rhaid bod ganddo gyflawn-awdyrdod a Gallu i lywodraethu'r cwbl, o ran eu Hanfod, eu Trefn, eu Hefeith, a'u Diben.

Mae eiddo Duw yw Pen-arglwyddiaeth, fydd wirionedd mor naturiol ac mor eglur i reffwm, ac mor afreidol i brofi, a bod yr Haul yn Ffynnon Oleuni: ni thybiaf bydd i neb, a ddarlleno'r Llyfr hwn, cyn belled anghofio eu bod yn Greaduriaid, a disgwyl profiad o Ben-arglwyddiaeth eu Creawdwr: gan fod y pethau a welir mor nerthol yn gossod allan ei dragwyddol Allu a'i Dduardd ef. Ond er hawled yw coelio yr Gwirionedd, gan fod yn druanodd ymarfer âg ef; ac ymddwyn ein hunain yn addas iddo. A chan fod Pwys rhagorol yn gorwedd ar y Briedoledd hon o'r eiddo Duw, a'i Hawl a'i Hefeith yn berthynol iawn i'n Heneidiau; am hynny rhaid bod dal sylw a'r amryw Brosiadau o honi, eu nodi a'u hystyried, yn dda, megis pethau yn dwyn Addysg gymmaint, yn Ddyledswydd, a haeddei, dreulio ein hamier arno. Trwy hynny gallwn wybod am *Fawrbhudi* y Duw da, yn Nhwylaw'r hwn y mae 'n Heneidiau; am yr anfeidrol wahaniaeth fydd rhwngddo ef a ni, ac mor ddi-ddim ydym: ac felly gyda mwy o ofstyngedd rwydd meddwl, hynan-ymwadiad, Ffydd, ac ymddiried, ymddarostwng iddo fel Creaduriaid, a threiglo ein hunain arno.

P

Pr dil
iaeth
erbyn
megis
A
i wne
oedd
etto n
a'i ble
efe a
fod y
rwyd
ficrha
i Do
treia
Ryfig
' gon
' deo
' an
' i en
' dur
' Ben
' yn
' idd
' hw
' tyv
' By
' a e
' yn
' fga
' idd
' fta
' gy
' gol
' De
' wa
' dda
' tio
' hū
' by
' aw
' ga

I'r diben hwn y tryfflorir cynnifer Arwydd o Ben-arglwyddiaeth yn y Scrythurau, trwy'r rhai ein harweimer megiserbyn ein dwylo, at holl awdyrdodol ewyllys a gallu Duw, megis Achos goruchaf, a Llywodraethwr y Cwbl.

Arfaeth Duw i greu'r Byd, ac i wneuthur neu i oddeff i wneuthur, beth bynpag a fyddai ynddo hyd ei ddiwedd; oedd Gweithred fawr ei Ben-arglwyddiaeth. Nid oedd etto na nesoedd, na Daiar, na'r lluoedd fydd ynddynt; a'i bleffer ef oedd eu gwneuthur neu beidio; ac os gwnati, efe a allei eu gwneuthur fel y mynnai ac i'r diben a welaisod yn dda, a dwyn y diben hwnnw i ben yn ol bodlonrwydd ei Ewyllys ei hun. Ac mae trwy Arfaeth Duw y sicrhair y Pethau hyn oll fydd amlwg; oherwydd hyspys i Duw oedd ei weithredoedd oll ersod, Act. 15. 18. Portreiad a sylwedd yr Arfaeth honno a ellir (a gobeithio heb Ryfig) ei thynnu yn llyn; sef, 'bod y Duw mawr, 'goruchaf a sancteiddiaf, megis yn anfeidrol dda, 'ded-wydd a gwynfydedig ynddo ei hun, selly yn 'anfeidrol barod ac ewyllysgar i gyfrannu o hynny i 'i eraill; i'r Diben hwn yr arfaethoedd wneuthur Creaduriaid, Angylion a Dynion: iddo, er arddangos ei 'Ben-arglwyddiaeth, sefydlu nifer penodol o'r Angylion 'yn y cyflwr y crewyd hwynt, gan adel y lleill 'iddynt eu hynain; y rhai trwy gwympto o'r Cyflwr 'hwnnw, a fwrdd i lawr ac a gedwid yng ynghadwynau 'tywyllwch i Farn y Dydd mawr. Y gossoda ef yn y 'Byd isaf hwn y Dyn cyntaf yn Ben i sefyll yn lle pawb 'a enid o hono ef: y creuid y Dyn hwn ar ddelw Duw, 'yn addas i gael cymdeithias ag ef, ac wedi ei gynyfsgaeddur â gallu i barhau yn y Cyflwr hwnnw: Y byddeu 'iddo, er amlygu gwendid y Creaduriaid a'u Pwys gwa'fstadol ar Duw, i adel ef wrth yr hyn a dderbynasai 'gyda pherffaith rhydd-did Ewyllys, i'w gadw neu i'w golli fel y mynnai: ond nid heb osod ger ei fron y 'Dedwyddwch neu'r Trueni a fyddent sic o ganlyn ei 'waith, yn arfer y rhydd-did hwnnw yn dda neu yn 'ddrwg: ac y byddai iddo, gwedi ie adel selly, a'i demp'tio, a'i orchfygu gan yr Angel a Syrthiasfai, ddwyn ei 'hûn a'i hiliogaeth trwy ei wrthgildad, an Felldith. Y 'byddai iddo (ac selly y gwnaeth) er tamlygu cyflawn 'awdyrdod ei Râs, ethol Nifer penodol fertenol o hiliogaeth Adda, (y rhai oeddent ynddynt eu hunain yn

* llygredig ac yn golledig fel ereill) a'u hordeinio i Fywyd
 * tragwyddol: ac y byddei iddo er dangos gallu ei ddi-
 * gofaint a'i gyfiawn, anfodlonrwydd yn erbyn Pechod,
 * adel y llaill yn y Cyflwr Colledig, yr hwn y dygent
 * eu hunain iddo. Ac y byddei i Satan ei hûn (yr hwn a
 * ddewisent ei ganlyn) fod yn Ben ac yn Rheolwr i'r
 * Llestri Digofaint hyn; ac i'r Etholedigion hefyd dros
 * amser; sef hid oni byddei i'r *Mesfab* (eu gwir a'u priodl
 * Ben, ac i'r hwn yr etholasei ef hwynt) eu gwared ô tan
 * ei bwer ef. Ac y byddei i'r diben hwn er amlygu ei
 * fod yn *gyfiawn*, gystal ag yn *Drugarog* yn cyfiawnhau) i
 * fab Duw gymmeryd arno Le ail *Adda* a dyfod i'r Byd
 * mewn Corph dynol, yn yr hwn y cyflawnei bob Cy-
 * fiawnder; ac iddo trwy anfeidrol haeddiant ei farwo-
 * laeth, gyfatteb holl ofynnion y Gyfraith; dinistrio Di-
 * afol, dattod ei weithredoedd, a chymmodi yr Etholedi-
 * gion â Duw; y cofodid ef ô farw, ac y rhoddid iddo
 * bob Awdyrdod addas i Dywyfog Jechydwriaeth: y byddei
 * iddo felly yn effeithiol winidogaethu iddynt, beth byn-
 * nag a fyddei rheidiol i ddwyn ei feibion i Ogoniant.
 Hyn, fel yr wyf yn Bwrw, yw fwm Arfaeth Duw, y
 Banner mawr, neu Luman Brenhinol, o Ben-arglwyddi-
 aeth; y llaill ydynt effeithiau ô hono, a gwasanaethgar iddo.

Yr Arwydd weledig gyntaf o Ben-aglwyddiaeth oedd *Crea-
 dig* aeth y Byd mewn amser, yn ol ei Arfaeth er Tragwyd-
 doldeb; gan ddygid yn gyntaf y clamp mawr gwag affu-
 niadd hwnnw o ddim; ac yno yr Adeiliadaeth ogoneddus
 hon ô'r amhefn honno: trwy grogi 'r ddaiar ar ddam;
 rhoddi i bob mât o Greadur ei lun, a'i le, a'i drefn,
 a'i ddefnydd, a'i effaith; a gossod ynddynt y fath gy-
 fraithiau a thueddiadau naturiol, ag a rhyngodd bodd iddo
 ef: (a'r rhain oll yn drefnus er daioni i'r cyfan) a'r cwbl
 trwy ei Air. Beth bynnag a fynnodd, a wneathpwyd
 mor ebrwydd, a phe buasei yn eu hanadlau ô'i Enau. me-
 gis, buan Darddiad y Goleuni; Gwahaniad y Dyfroedd
 oddiwrth yr Elfennau ereill, a'u Casgliad ynghyd; a'u
 Mynediad i fynu ac i wared i'r llê a seilioedd ef iddynt;
 gydag amryw bethau ereill (o ba rai y mae gennym Gof-
 rester yn y Cyntaf o Genesis) a'i waith yn sicrhau y Drefn
 hon, fel wrth ei *Farnedigaithau* y *Safant beddyw*, sy'n
 tyfio ei *Ben-arglwyddiaeth*, Sal. 108. 4.

Yn

Yn ganlynol i hyn, Y mae cyffredinol Ragluniaeth, trwy yr hon y cynhalir y Greadigaeth, ac y cyfeirier yr holl Ail-achosion at eu rhagosodedig ddiben, fel nad allo ũn digwyddiad eu rhwystru, yn *Ail Arwydd* o Ben-arglwyddiaeth Duw. Ac nid yw gwaith y Creaduried yn myn'd a'r brydiau oddiwrth eu rheolau a'u gossodiad cyn-taf, yn anghlöd yn y byd i'r Athrawiaeth hon; ond yn hytrach yn ei heglurhai yn fwy; trwy amlygu bod y Creaduriaid etto yn llaw Duw fel y Pridd yn llaw i Crochenydd. O'r Achos hyn yr ydym yn cael eu bod weithiau yn a gwneuthur mwy nag a allyd ddisgwyl oddiwrthynt, ac ar brydiau ereill yn myn'd yn gwbl groes i Drefn Natur: a hyn nid wrth Ddamchwain, na thrwy rhinwedd neb rhyw allu Creaduriaid, nac i ateb ũn rhwy ddiben o'r eiddynt eu hunain: ond i fod yn was'naethgar idd eu HARGLWYDD mewn rhyw beth neill-tuol a goruchel ac y mae yn ei ddwyn i ben: I nodi rhai siamplau: ac,

1. O Greaduried difywyd; *fenestri y Nefoedd a agorwyd, a ffynhonnau y Ddfuder mawr a rhwygwyd* (er y Ffyrfafen uchod, a'r Terfynau issod) i foddi'r byd o An-nuwlion. Y *môr coch* a holltodd, ac a safodd fel Môr, er dihangfa i bobl Duw. Yr Haul a'r Lleuad a safodd nes iddynt ddial ar eu Gelynion. Y fer i'r un Diben a ymladdasant yn erbyn *Sisera*. Yr Haul aeth yn ol yn Neial *Abaz*, i helpu ffydd *Hexekiah*. Y ffwrn dân a laddodd o bell y rhai a fwriadant y tri Llangc i mewn; ac ni fenodd ar y rhai oedd ynddi. Y Môr a'r Gwynoedd Stormus ac afreolus, ni chyffrant ac ni chwythant ond i gyflawni ei Air ef.

2. O Greaduried byw direffwm: Pa mor ebrwydd yr aethant bob yn ddau i'r Arch wrth Orchymyn Duw. â pha fath ewndra goruwch naturiol yr oedd y Llyffaint, y Llau, a'r Locustiaid yn gossod ar, ac yn gofydio yr *Aiphtiaid*! hyd oni ddarfu i'r Swynwyr eu hunain gyfadd-ef mae Bys Duw oedd. A'u mynediad ymmaith yn ol gorphen eu gwaith oedd mor rhyfeddol. Hyn hefyd a dystiolaethir gan Affyn tud yn gwahardd Ynfyrdrwydd y Prophwyd. A'r Llew yn lladd y Prophwyd a dwyllasid, am anufuddhau i orchymyn Duw: ond heb fwyta'r Gelain, na dryllio yr Affyn. Aderyn ysglyfaethus yn

Porthi

Yn

Porthi *Elias* yn ei gyflwr unig. Y morfil yn llyngau *Jonab*, ac wrth orchymyn Duw yn ei fwrw ar Dir fych heb ei niweidio. Y Llewod yn gadel *Daniel* yn ddiniwed yn y Ffau, ond yn dryllio ei gyhyddwyr. Rhaid ei fod yn Allu cyflawn awdyrdodol ag fydd yn llyn yn gŵyrdroi Trefn Nattur wrth ei Ewyllys.

3. Arwydd arall yn egluro Pen-arglwyddiaeth Duw, yw cydsyniol Dystiolaeth Dynion, yn enwedig y rhai mwyaf gwybodus ag fydd oreu yn ei adnabod ef, 1. Maent yn ei gydnabod yn eu Buchedd. Y mae *Abel* yn aberthu blaenffrwyth ei bradd i Dduw. *Abraham* yn gadel Gwlad ei Enedigaeth ar orchymyn Duw ac yn myned ni wyddei pa le. Ac yn aberthu ei unig fab *Isaac*, ym mhywyd a hiliogaeth yr hwn yr oedd yr holl Genhedloedd i'w bendithio. Y mae *Job* gwedi ei ddiosg o'r cwbl yn cwympo i lawr ac yn addoli. Pan ddifawd ei ddau fab â thân o'r Nefoedd, tewi a wnaeth *Aaron*. Ac *Eli* pan bwgythwyd ei Dŷ yn echryslon fydd yn dywedyd, *Yr ARGWYDD yw efe, gwnaed a fyddo da yn ei olwg.* Dasydd, pan gyrwyd ef ô Gyffyr Duw, a phan y gorcynnwyd yr Orfeddfaingc gan *Absolem*, a ddywedodd, *Wele fi, gwnaed i mi fel y byddo da yn ei olwg.* Yr oedd Dystryw gwedu ei ddatcan yn erbyn *Nineveh*, heb ſin Addewid o waredigaeth, ac felly heb Le gweledig i obeithio; *etto credassant i Dduw, ac ymprydiaffant. a gwisgassant Sach-liain, ac a droissant o'u ffyrdd drygionus.* 2. Maent hefyd yn ei gydnabod yn en Cyffes: *Melchizedec* ac *Abraham* fydd yn ei alw y Duw goruchaf. meddiannydd. *Nefoedd a Dratar.* Y mae *Job* yn dywedyd, *Pe buassei gyfiaw'n, etto pe mynfei Duw ymryffon âg ef, nad atebassei, eithr yr ymbiliassei â'i farnwr.* â hyn y Cytuna'r holl 'Sgrythur lân, *Yr ARGWYDD a wnaeth bob peth er ei fwyn ei hun, O herwydd ei ewyllys ef y maent ac y crewyd hwynt.* Nyni ydym glai, a thithau yw ein Llynawr. *Efe fydd yn gweithio pob peth wrth Gyngbor ei ewyllys ei hun.* Nid ydyw efe yn rhoi cyfrif am ddim o'i weithbrodoedd. *Yr bwn y mae Einios pob peth bwy yn ei Law.* *Efe yw Duw yspriedion pob cnawd.* Yr holl genhedloedd ger ei from ef, ydynt lai na dim a gwagedd. *Efe a ostaga derfysg y bobloedd.* Os ô Dduw y mae ni ellwch chwai ei ddiddymmu. *Cyngbor yr ARGWYDD, bwnnw a saf.* Y Coel-bren a fwrir i'r arffed: ond oddiwrth yr ARGWYDD y mae ei

boll

boll lly
nas:

*Nebuchad-
gyrba-
ddaias
a ddy-
ar fer
ruchas
i'r ma-
ymgr
yn G-
thrig
ddyw
ddar
ymbh
dryg
Pen-*

4.

lion
gyfa
1. Y
Dar
Ha
pyf
o ra
o o
ma
ym
thy
del
wy
An
ett
ma
yn
ry
af
Yr
i r
â
ha
ty

holl llywodraethiad ef. Eiddo yr ARGLWYDD yw'r Deyrnas : ac efe fydd yn llywodraethu ym mblith y Cenedloedd. Nebuchodonozar y Brenhin nerthol, Mawredd yr hwn a gyrbaeddodd hyd y Nefoedd, a'i llywodraeth hyd eithaf y ddaiar, yr holl genhedloedd oedd yn crynu rhagddo ; yr hwn a ddywedodd yn ei galon, mi a ddringaf i'r Nefoedd, oddi ar ser Duw y derchafaf fy ngorfodfa, tebig fyddaf i'r Goruchaf ; Pa Dduw a wared o'm dwylo i ? Etto gorsu i'r mab Balchder hwn gyfaddef un uwch nag ef ei hun, ac ymgrymmu iddo ; gan gyhoeddi i'r Byd, fod y Goruchaf yn Gwneithur yn ol ei ewylllys ei hun â lli y Nefoedd, ac â thrigolion y Ddaiar ; ac nid oes a attalio ei Law ef, neu a ddywedo wrtho, beth yr wyt yn ei wneuthur ; ac efe a ddychonnodd darostwng y rhai a roidant mewn Balchder. Gallwn ymhellach nodi Siimplau Cain, Pharaoh, Balaam, a rhai drygionus eraill : a pha fodd y gorsu arnynt gyfaddef Pen-arglwyddiaeth Duw. A Darius hefyd yn Dan. 6.

4. Y mae genym Dytiolaeth arall oddiwrth yr Angilion y rhai ydynt alluog mewn nerth, ond etto yn berffaith gyfaddef, ac yn ymddarostwng i Ben-arglwyddiaeth Duw. 1. Yr Angilion etholedig sy'n amlygu hynnu trwy eu Darostyngiad parod i bob Goruchwyliaeth ac a welo eu HARGLWYDD fod yn dda i orchymmyn iddynt. Ei Hyspyfwr ydynt o'r hyn a wnaer yn y Byd isaf hwn. Nid o ran bod arno eisiau eu cymborth ond i ddangos ychydig o ogoniant ei Deyrnas. Ei Genhadau hefyd ydynt ; y mae yn eu hanfon ar ei Negasau ; i drin ei achosion ym mblith dynion ac i ddatguddio ei Fwriadau mewn perthynas idd ei Eglwys a'r Byd. Ei Gerbydau ydynt. Ei feddwyr. Cyflawnwyr ei farnedigaeithau. A Gwafanaethwyr CHRIST ar ei ddyfodiad. 2. Er nad yw Tytiolaeth Angilion a syrthiasant yn tarddu o gariad ac ewylllys da, etto y mae yn amlygu Pen-arglwyddiaeth Duw gymmaint ac un peth arall ; o ran, er eu bod yn Elyniion Duw, yn falch ac yn uchel, y mae yn gorfod emynt gyda dychryn ymddarostwng. A hyn yw'r achos na feiddiodd Diabol ateb, pan barnwyd ef am dwyllo ein Rhieni cyntaf. Yrym yn cael hefyd ei fod yn ymddangos ger bron Duw i roddi cyfrif o'i weithredoedd ; ac ni feiddieu ef gyffwrdd â Job na dim oedd eiddo ef heb gennad, na myn'd ymhellach nag yr erchafid iddo. Y mae'r Efangyl-wyr yn tyllio fod CHRIST gydag Awdyrdod yn peri iddynt ddyfod

fod allan ô ddynion, i.e. i Leng ar un waith. Ac ni allent gymmāint a myned i'r moch heb ei genhad ef. i.e. yr oeddent yn ddarostyngedig i'r Apostolion, er nad oedd ganddynt hwy ond Awdyrdod a dderbyniafent oddi-wrth arall!

5. Y mae yr ARGLWYDD ei hun yn arddel ei Ben-arglwyddiaeth gan ddywddyd i Pharaoh! *Yn ddiau, er mwyn hyn i'rb gyfodais di, i ddangos it fy Nerth.* Felly medd yr Yspryd glân trwy 'r Apoll. *Rhu. ix. 17.* I'r ūn Diben dyweder yn y Prophwydi, *Pwy a ordeiniodd y neb fydd yn gweled, neu'r dall? Ond myfi yr ARGLWYDD, Myfi fydd yn lladd ac yn byrbhau.* Mi a drygarbas wrth yr bwn y cymmerwyf Drugaredd arno. *Myfi yw'r cyntaf, Diweddas ydwyf fi befyd, ac nid oes Duw onid Myfi.* Pwy befyd fel fi, a eilw, a fanega, ac a esyd yn drefnus i mi, er pan ofodais yr bēn bobl? Neu mynegant y pethau fy ar ddyfod, a'r pethau a ddaru. *Iſa. xlv. 6.* Fy Nghyngor a saif, a'm ewyllys a wnaſ. Fy Nghair a ūna'r hyn a fynnwys, ac a lwyddia yn y peth yr anfonais of o'i blegit. *Ac os twyllir y Prophwyd pan lyfaro air, myfi yr ARGLWYDD a drcyllodd y Prophwyd bwnnw ac mi a'i difetbas.* *Ezeial xiv. 9.* Stori hynod yw honno am Yspryd celwyddog, yn i Bren. xxiii. 20. Pa fodd y dylem gryn timer bron Duw wrth glywed y fath Air! eithr nid ydwyf yn edrych ar y Cennad hon fel gweithred o Awdyrdod yn unig, ond o Gyfiawnder yn cospi yr naill bechod trwy aded i un arall: Yn ol yr hyn a 'scryfenner yn *Rhuſ. i. 21, 28.* *Oblegid a brwy yn adnabod Duw, nis gogoneddassant ef megis Duw; ac nid oedd gymmeradwy ganddynt ei gadw yn eu gwybodaeth, Duw a'u rhoddes brwynt i fynu i feddwl angymmeradwy.* Ac etto y mae Duw (ymma) yn arfer ei Awdyrdod, am nad yw yn delo yn yr un modd â phawb, ag y fydd yn yr un Gyflwr.

6. Gwelwn Arwydd arall o Ben-arglwyddiaeth Duw, yn y Deddfau a roddodd, a'r Gweithredoedd a wnaeth i Feibion dynion. Megis yn gollod cyflwr tragwyddol dŷn ar ei waith yn bwyta neu yn pedio bwyta o ffrwyth ūn Pren. Yn ymattal thag dietha *Adda* ar ei gwmp: ond yn rhoddi graſlawn *Addewid* o *Jachawdwr*, heb ei geisio. Y mae yn ymddiffin *Cain* yr hwn a fforffetodd ei fywyd i Gyfiawnder. Yn cadw *Ham* rhag y Diluw, er ei fod cynddrwg a rhai a foddafid. Yn rhoi a'r fendith i

Jacob,

Jacob
a'i ph
thyn,
yn tre
gallau
mae
cynni
ar yr
yn fa
mae
a ar
Yspr
a'i w
hedle
ddife
fel m
Tir
thur
cassa
at ra
ni fy
Dey
gud
dama
H
(wei
esge
Air
ond
ym
wr
dry
i'w
yw,
cae
i'r
anf
yn
i de
i rh
ber
mo

Jacob, yr hwn a'i ceisiodd mewn modd anghyfreithlon, a'i phallu i *Esau* i'r hwn yr oedd hi wrth Nattur yn perthyn, er iddo ddiwid ymofyn am deni. Y mae yn ebrwydd yn troi calon *Esau* i garu *Jacob*, yr hwn 'r oedd yn ei fawr gaffau, ac yn dyfod mewn cyflawn fwrriad i'w ladd, etto mae ei Galon yn toddi, y mae yn wyllo ar ei wddf ac yn cynnig ei hun a'i filwyr i'w ymddiffyn. Y mae'n peri ofn ar yr *Amorïaid*, fel nad erlidiaffant ar ol *Jacob*, er eu cyffroi yn fawr gan greulonder ei feibion ar Wyr *Sechem*. Y mae'n anfon geiriau heddwch at Frenhin *Hesbon*, yr hwn a arfaethasai efe ei ddinistrio, a'r hwn y caledasai ei Ysryd êr mwyn ei roddi yn Llaw *Israel*, *Deut.* ii. 26. a'i wenthur yn wrthnyffig. Y mae'n gwneuthur i'r Cenhedloedd a ddaethant yn gyttun i ddifetha ei bobl ef, ddifetha yr naill y llall. Y mae'n dinystrio mynydd *Esau* fel na ellir byth ei adferu, ond yn arbed *Israel* er bod eu Tîr yn llawn o anwiredd *Obad.* ix. 16, &c. i.e. cyn gwneithur o honynt dda na drwg, y mae'n hoffi 'r naill, ac yn cassau 'r llall, *Mal.* i. 2. &c. Y mae'n anfon *Ezeziel*, nid at rai a wrandawfai, ond, at dŷ gwrthryfelgar *Israel* y rhai ni fynnent wrando. Y mae yn cuddio dirgeledigaethau y Deyrnas oddi wrth y Doethion a'r deallus, ond yn eu datguddio i rhai bychain. Y mae'n llefaru wrth y Dyrfa mewn damhegion, rhag iddynt ddychwelyd.

Hyn a amlygir ym mhellach wrth fod yr ARGLWYDD (weithiau) yn doft yn cospi troseddiadau bychain, ac yn esgeulysso rhai mwy. *Moses* a gaer allan o *Ganaan* am Air anysturiol, er ei gyffroi yn ddirfawr pan llefarodd; ond *Jonah* a geryddir yn llariaidd er iddo yn ddigllon ymddadleu â'r Goruchaf. *Uzzab* a lladdwyd am gyffwrdd â'r Arch. Ni wnaeth *Hexeciah* ond dangos ei Dŷ a'i dryfflorau i Genhadau Brenhin *Babylon*, ac am hyn rhaid i'w feibion, a'r hyn oll a feddei fyned i gaethiwd. Gwir yw, nid oes un pechod ynddo ei hun yn fach, nac ūn yn cael ei gospi tŷ bwnt i'w haeddiant; eithr rhngodd fodd i'r ARGLWYDD wneuthur hyn, mewn rhan i ddangos ei anfonlonrhydd yn erbyn pechod, ac nâ odde' mō hono yn ei rhai annwylaf: ac mewn rhan (os nid yn bennaf) i ddangos ei awdyrdodol Fawrhydi, ac nad yw rhwymedig i rhoddi cyfrif o'i weithredoedd. Y mae 'r 73 *Psalms* yn berthynol i'r ūn peth. Hynod iawn yw cyflwr *Jab* a'r modd y gwnaeth Duw âg ef: Efe a fuasai fyw bywyd dichlin

dichlin a sancteidd; ("nid oes gyffelib iddo a'r y ddaiar," mae'r *Angerwyrdd* ei hun megis yn gorfoleddu ynddo ef) ie pan gadawyd ef heb ddim y *mae'n parhau yn ei berffethrwydd*; etto y mae Duw yn myned ymmlaen i'w gyfuddio, ac yn ei adel yn hollol (oddiethr i fywyd) ym mhwer *Satan*. Pe buafai 'fe wr drygionus, (fel yr oedd ei Gyfeillion yn haeru) y Dioddefiadau hynnu, a fuafent yn gossod allan *Gyfiawnder* Duw; eithr y nawr maent yn amlygu ei Ben-arglwyddiaeth; clywch Eiriau Duw wrth *Satan*. "Yr wyt yn fy annog i'w ddifa ef heb achos."

7. Y mae etto Arwddion ereill trwy 'r rhai yr amlygir y Briodoled oruchel hon; Megis gwaith Duw yn goruwch-reofi Bwriadau a Gweithrediadau dynion i ddwyn i ben ei Gynghor ei hun; Tŵr *Babel* a amcanwyd gan y Llyaws wrthryfelgar i ymgadw ynghyd, a fu 'r Achos o'u gwascaru hwynt. Trwy dwyll *Jacob*, a'i hynod gamarfer o wendid ei Dad, y gwneur i *Isaac* ei fendithio ef, er ei fod yn bwriadu roi 'r Fendith i *Esau*. Y mae *Laban* yn delio yn galed â *Jacob*, er mwyn ei gadw yn isfel i'w wasanaethu ef; ond Duw trwy hynnu yn rhoddi iddo gyfoeth *Laban*, yn ôl ei gyttundeb ei hun. I ddiddymu Breuddwydion *Joseph* y mae ei Frodyr yn ei werthu i'r *Aipht*; eithr Duw fydd trwy hynnu yn eu cadw hwynt oll yn fyw, ac yn cyflawni i *Joseph* yr Anrhyddedd yr oeddent hwy yn geisio ei rag-flaenu. Y mae *Pharaoh* yn gossod Beichiau trymmion ar y bobl i'w lleihau, ond pa fwy'r y gorthrymmyd hwynt, mwya yr amlhasant. *Moses*, Bugail defaid, gwr tafod-drwm, anewyllysgar i'r gwaith, a gaiff fod yn Genhad dros Duw at *Pharaoh* (y Reolwr baichia a gwrthnyssigaf ar y Ddaiar) i ddygyd *Israel* gaethliwed. A phwy fydd Tywysfog y Llu i wared ei bobl o Law Gorthrymwr nerthol, ond benyw, sef *Deborah*. A phryd arall, *Gldean*, yr hwn yr oedd ei Deulu yn dlawd ym *Mamasseb*, ac yntef yn lleiaf yn Nhŷ ei Dad. Ac er bod ganddo Elyn lluosog a nerthol i'w wrthwynebu ac (yn ôl rheffwn) yn rhaid iddo wrth Lu mawr i ryfela yn ei erbyn, etto lle yr oedd ganddo ddeuddeg mil a'r hugain o wyr rhaid iddo ei gyrru ymmaith i gyd onid trichant: ac nid oedd i rheini gymmeryd dim arfau onid Udeyrn, a lampau ynghanol eu pisserau; Ac a'r rhain y mae yn eu gwaredu oddiwrth y Llu ancirif hwanw.

A chyffelyb

A chyffelyb i hyn oedd gwaith *Sangar* yn lladd ehwe can-
 yr âg ierthi ychen. A *Sampson* fil â gen *Affyn*. i.e.
 i allwn ganfod weithiau 'r ũn Achos yn dwyn amriwiol
 effeithiau, ac felly yn y gwrthwyneb, megis *Llaw Mo-*
es yn myned yn gwahanglwyfus, ac yn myned yn
 âch, wrth ei doddi yn ei fynwes. felly yr oedd
 yn dewach gwedd *Daniel* a'i gyfeillion wrth ffâ a
 lwfr na'r rhai oedd yn bwyta Bwyd y Brenin. Hyn
 ymddengis ymhellach wrth ei waith yn peri i gyn-
 ddareddi. Dŷn ei foliannu, yr hon fydd yn ei natur yn
 ũeddu i ddifetha 'r neb sy yn ei foliannu ef. A'i waith
 yn ddiddymmu amcannion y cyfrwys, ac yn dal y *Doethion*
 yn eu cyfrwyfdra; megis *Abab*, *Abitophel*, a *Haman*;
 felly trwy erlid y Saint yn *Jerusalem*, yr oeddyd yn
 amcanu rhwystro cynhydd yr Efengil, eithr trwy
 hynny y gwasgarwyd hi i lawer o wledydd! Os
 ystyriwn pa fodd y llwyddodd *Chrifonogaeth*, i
 fwrw i lawr *Satan* o'i orfeddfaingc, i ddadymchwel y Byd,
 a hynny trwy'r moddion gwaela, ac anhebyccaf 'nid â'r
 Cleddyf, â'r waywffon, y bwa a'r bwyll; nid â meirch
 a marchogion y ddaiar; onid â Gair Duw yn unig;
 a hynnu. nid yng ngenau 'Sgrifennyddion a Phariseaid
 dysgedig, Gyfreith-wŷr, Doctoriaid, Beirdd, Philoso-
 phyddion; ond gan Bysgod-wŷr tlodion annhysgedig,
 Seiri, Publicanod, a gwneuthur-wŷr Pebyll: A phwy gaiff
 fod yn Ddeiliaid o'r Deyrnas anorchfygol hon? nid y
Doethion, y *Galluog* a'r *Boneddigion*; onid rhai *Bychain*, y
Tlawd, y *Gwan*, y *Distadl*, y *Dirmygus*, a'r pethau nid
 ydynt; a thrwy rhain y mae yn diddymmu y pethau fydd.
 Ond â phwy arfau? âg Amynedd, â Ffydd yng Waed yr
 Oen!

Os ystyriwn hefyd wastadol Erledigaeth yr Eglwys, a
 hynnu gan ddynion o bob mât, yn enwedig y mwyaf
 galluog a chyfrwys; y Glanastra anferthol a wnaeth-
 pwyd erni; a pha ddigassedd anghymmodol fydd gan y
 Byd yn ei herbyn; ag etto ei bod yn sefyll yn anorch-
 fygol, ac yn cynhyddu yn wastadol; ni allwn lai na
 chyfaddef ymddangosiadau amlwg o'i Ben-arglwyddiaeth
 ef; Mae 'r *Goruchaf* fydd yn llywodraethu 'r Cwbl: Yn
 troi 'r *Doethion* yn eu bol, ac yn gwneuthur eu gwybodaeth
 yn ysfyd.

Pelydr neulltuol o'r Gogoneddus Bwer hwn fy'n ymddangos yng ngwaith Duw yn goruwch lywodraethu ac yn darostwng ysprydoedd Dynion wrth alw a throi y neb y fynno. Efe a ellid tebig y byddei i Greadur resymmol ddarnad yn well ei Ddaioni ei hun; ac ymddarostwng yn ewyllysgar i Ewyllys ei Greawdwr. Eithr yr ydym yn canfod y gwrthwyneb. O'r holl greaduriaid, Dyn fydd fwyaf yn gwrth'nebu dadguddiedig Ewyllys Duw er bod y tostaf o Drieni yn canlyn ei gyflwr presennol; ac y byddei i bob Dedwyddwch dymmunol, yn ddiammeu, ddilyn ei droedigaeth; etto y mae yn glynu yn ei drachwantau, mor wrthnyffig, fel nad yw hyn yn ei gynhyrfu: eithr ymmlaen y mae yn myned ac felly yr â; ie pettai i Angel digllon â chleddyfnoeth yn ei wrthsefyll. Hawdd fyddai eu briwio neu eu torri 'n gandryll, ychydig o Allu Duw a wnaei hynnu: Ond darostwng Yspryd balch ac uchel; meddallau a thoddi Calon galed; dosi a heddychu Gwrthryfelwr gwaedlyd; cyfnewid Enaid gwedi ymarfer â Phechod a gelynniaeth yn erbyn Duw, a'i wneuthur yn ddarostyngedig i Gynhyrfaeau'r ARG'LYWYDD: Hyn fydd yn hollol yn dangos tra-rhagorol sawredd ei nerth, ac yn Arwydd arbennig o'i Ben-arg'wyddiaeth. Hyn hefyd a eglurir, trwy gynhal y gwaith a ddechreuwyd, a'i ddwyn ymblaen trwy bob gwrthwynebiad: Canys y mae yr un Hollalluogrwydd o nerth yn rheidiol i gynhal ag i genhedlu y Creadur newydd; gan fod ffordd Duw yn uchel a goruwch naturiol, y mae tueddiad rhyfeddol mewn Creaduriaid i gilio oddi wrthi: (megis mewn carreg ansefydlog ar lechwedd Brynn): Gweddillion hên naturiaeth, fel Llifddyfroedd, a ddyfgybent ymmaith y cyfan, oni bai fod Gallu hollawdyrdodol yn attal y naill ac yn cynhal y llall, gan hynny, Crychyonen ô'r duwiol Anian yn parhau mewn Calon bechadurus ffordd Rhyfeddod mawr, ac Effeith arbennig o hollawdyrdodol Allu.

9. Y mae Pen-arg'wyddiaeth Duw yn amlygu ei hun etto gyda' gogoniant mwy aruthrol, yn ei *drag-wyddol Drefniad* o Gyflyrau Dynion tros byth. trugarhai neu beidio a thrugarhai wrth rhai ynddynt eu hunain fydd mor addas (neu yn hytrach mor anaddas) a'u gilydd i dderbyn Trugaredd; gwneuthur ô'r un Telpyn Llester i barch ac arall i ambarch, yw 'r weithred uwchaf, a'r ymddangosiad

ddangosiad egluraf, a godidogaf, o Ben-arglwyddiaeth Duw am ba ũn nid yw yn rhyngu bodd iddo roddi Rheffwm arall, ond ei Haul, 'fe all wneuthur y synno a'i eiddo ei hũn. Rhu. ix, 18.

Yn olaf, Y mae Pen-arglwyddiaeth Duw yn ymddangos yn dra rhagorol ogoneddus a pharchedig, yn ei waith yn ordeinio y Dŷn JESU, yr hwn oedd *Sanſeidd didd-rwg*, dihalog a didoledig oddiwrth Bechaduriaid, i offod ei enaid yn aberth tros bechod. I ARGLWYDD y *Gogoniant* gael ei wneuthur yn *Bechod* ac yn *felldith*, oedd fath weithred aruthrol o *Ben-arglwyddiaeth* Duw, na ellir byth ei chyfelybu: ac a ddyleu gau ein Gwefysau yn dragywydd rhag ymressymmu yn erbyn Duw o rhan ei waith yn trefnu *Pryfed pechadurus*.

Cyn dyfod at y Denfyddiau chwanegaf un Gocheliad neu ddwy, i ragflaenu y Casgliadau trofaus ag mae ein, calonnau twyllodrus yn barod i'w casglu, oddiwrth y Gwironedd arbennig hwn.

1. Edrychwch na wneloch Duw yn Awdwr Pechod, trwy gyfrif Trosfeddiadau dynion idd ei sanſeidd Arfaeth ef: megis pe buassei ef yr Achlyssur o honynt; yr hyn y mae yn eglur nad yw, ac nis gall fod; mwy nag y gall yr Haul fod yn Achos o Dywyllwch. Cofiw'n yn wastadol, nad yw gwaith Duw yn gwrthod Dynion yn gossod dim drwg ynddynt, nac yn cymhell eu Hewyllys, ond yn unig yn eu gadel i'w ffyrdd eu hunain y rhai y maent yn Ewyllysgar yn eu dewis: Etto y mae yn eu cadw i mewn ac yn eu hattal, (fel ffynonau y Dyfnder mawr) rhag iddynt fodd i'r Byd â phechod.

2. Na fydded i chwi geisio esgussodi neu leihau eich pechod o ran Arfaith Duw. Nid oedd Pechod yr *Iddeuon* yn croef-haelio ARGLWYDD y *Gogoniant* yn llai, o ran bod *Cyngbor* Duw gwedi rhag-lunnio y *Peth i'w wneuthur*; Canys hwy a'i gwnaithant â drwylo drygionus. Ac nid llai beius yw Anghredyniaeth dynion er bod eu cyflyrau gwedi eu rhagarfaethu gan Duw er tragywddoldeb: canys nid ar yr Ystyriaeth hynny y maent yn tramgwyddo wrth y Gair, ac yn ei wrthwynebu: ond o ran eu dallineb naturiol a'u Gelyniaeth yn eierbyn.

Ac felly yr ydwyf yn dyfod at Ddefnyddian y *Athrawiaeth* leffol a thra-buddiol hon: Ac

1. Gan fod y sgrythyrau mor helaeth yn ei dal allan, mi a gasglaf mae Athrawiaeth gyflawn o Addysg yw'r Athrawiaeth o *Ben-arglwyddiaeth Duw*; ac am hynnu fod yn ddyled arnom ac yn fuddiol in' fod yn dra chyd-nabyddus â hi. A diammeu gennyf, mae pa bella yr elech mewn ffyddlon a gostyngedig ymmofynniad a'r ei hol, ac ystyriaeth o honi, mae eglurach a mwy rheffymmol yr ymddengis. Gadewch i Reffwm gael ei le, ac ni bydd dim mwy cyttunnol â gwir Reffwm, Na bod y Goruchaf yn llywodraethu'r cwbl ac yn gwneuthur yn ol Cynghor ei Ewyllys ei hun: A bod i Ddynion y rhai nid ynt ond Gronynnau o Bridd a fywhaodd ei Anadl, ei gydnabod yn Rheolwr, ac ymddarostwng iddo fel y cyfryw: ie pettai ein dedwyddwch Personol heb sefyll ar y peth, etto y mae yn dra buddiol ac yn ddefnyddiol iawn yn ein holl Fywyd. Nid os dim fel yr Ystyriaeth hon i ddiffodd ymreffiadau cnawdol, y rhai ydynt yn afreffiymmol barod i farnu Pethau Ysrydol: â hon mae'r Apostol yn goffegu Gwrthddadleuwyr anianol. *Rhuf. ix. 19.* O na byddei i ogoniant y Briodoledd oruchel hon guddio Balehder oddiwrth ddynion!

Defnydd arall yn tarddu o'r Athrawiaeth hon Sydd yng Ngeiriau'r Salmydd. *Psal. 95. 6.* *Derwch, addolwch, ac ymglymmwch*: gostyngwch ar ein gliniau ger bron yr *ARGLWYDD* ein *Gwneuthurwr*. rhoddwn iddo Ogoniant y Briodoledd fawr hon, trwy wirioneddol a gweithredol, Cydnabyddiaeth o anhepgorol Rhwym Ufudd-dod, ag y mae hi yn ei ofod ar bob Creadur. y ma hi yn gossod arnom rhwymedigaeth fawr i Ufudd-dod, a Ffydd.

Yn 1. I Ufudd-dod i'w Gyfraithiau, i'w Ordeinhadau ac i'w Raglunniaethau.

1. O ran Cyfraithiau a Threfniadau Duw: rhaid i'n ddal ernynt ac ufuddhau iddynt; nid am fod yn rhaid i'r *ARGLWYDD* wrthynt; canys nid yw ein Cyfiawnder yn ei lēshau na 'n hanwiredd yn gwneuthur niwed iddo. *Etto efe yw dy Jor di*; ymofwng dithau iddo ef, Y Rheffwm cadarn a'r hwn y mae 'n cefnogu ei Orch'mynion a'i Waharddiadau yw; *Myfi yw yr ARGLWYDD dy Dduw*. Hyn y wnai, a hyn nis gwnai, *Myfi yw yr ARGLWYDD*: hwn mae 'efe 'n ofod ymlaen, hwn mae 'fe 'n ofod yn ol, â hwn mae 'fe 'n eu Sicrhau o bob tŷ. Y mae *Moses* yn edrych arno yn Rheffwm diwrthddadl y dylem garu Duw a'n

hynne, rhag y uo nallaf i'r goes syrthio ar ol y Pen. Na
 chafelwch ffrwyth gwyllion cilwath, rhag na bo eich
 prophwyd yn breennol, neu naccau blawd i chwî. Na
 fydded i chwî ymgipris a Phwredigaethu (fel Samson) gan
 feddwl myned allan ac ymsegwyd fel cynr. Y mae Gallu
 Duw yn beth rhy fawr i ymgellwair ag ef; neu i wneud
 i'w wneud yn wastnaethgar i ynsyddwydd Dywion.

2. Na feddylwch am Ben-arglwyddiaeth Duw, heb
 gofio'r Cysthyngwr. Allan o hono ef y mae hi yn Achos
 o ddychryn ac Arwyd i Bechaduriaid: Efe yn unig a all
 ei gwneuthur yn heddychol a chwî. Megis nad oes dim
 yn rhyngu bodd i Duw ond yn, a thrwy Grist: felly
 ni all dim yn Nuw fod yn gyflurus i Ddwyon ac er eu
 Datoni Tragwyddol, ond, yr hyn fy' yn dyfod iddynt
 twyddo ef: megis yr iachwr Dwyr y Flynnonau &c. (y
 rhai a ddendant o'r Môr) gan Belydr yr Haul, neu ym-
 yfarcodd, ein Mam a'n Mamaeth Ddar.

1. Mewn perthynas i'ch Cyflwr tragwyddol eich hu-
 main, Syrthwch i ddwylaw Duw fel Pen-arglwydd,
 hynnu yw, Rhoddwch eich hynain i synu i Duw
 heb sefyll ar Ammodau ag ef. Y Stryd hynnu a ofoda-
 iant Raffau am eu Penau, ac a fwtiaiant eu hunain i
 Ddwyllo yr Cwncwrtwr, ar Debygolïaeth anifer, *Efe a
 allu y Ceidw ni yn fawr*, a fuont lwyddianus.† Felly
 gwneuwch chwihau er na bo genhych ond *fe allu y Cuddwr
 chwi*.† Gwneuwch chwî eich Dyledfwydd, a gadewch yr
 Bateich i Duw: credwch yn erbyn Gobaiith: Canlynwch
 Duw yn y Tywyll fel eich Tad *Abraham*, heb wybod
 i'ba ia yr oedd yn ei dywys. Rhoddi yr *Gogoniant* i Duw,
 yw hyn. Am hynnu *Oswab* yr *Arglwydd* a *Gwrtan-
 dewch ar lais ei was ef*, ie pan boch yn y *Tywyllwch* ac
 heb *Leuwyrch*, fel, Llewyrch ei Gariad iu ac atoch chwî
 yn neilltuol. Ac er cymmain o Anghwstia fydd o'ch
 blaen, o ran Kuogrgwydd Pechod, Gryn Llygredigaeth
 tusewnol, a'ch Gwrthwynebwrydd presennol i gredu:
 Eito yllithwch mae Ffydd yw yr Gorgymyn mawr: A
 gadewch i'ch Calon ateb, ai fy Nhyledfwydd i yw credu i
 rhac yn rhaid i mi gredu. Cofiwch ei fawredd: Ei Ben-
 arglwyddiaeth: Nad yw yn rhoi cyflwr o'i ffydd: ai fod
 i'w eidd pawb mewn Angbredyniaeth, fel y *Tregarbau* wntib
 dawb:

bod marwedd-dra brî Sarah, a'i Gorph ei hun yn fawr yn
 ei erbyn. Hyn hefyd a wnaeth iddo mor ebrwydd gyttuno
 i offrymu ei Fab, yn ol ei gael. Yr oedd ganddo
 gymmair ei ddwyed yn erbyn hyrnu ag all ei fod.
 Cans, yr Addewid, yn dy Had ii y bendithier boll Dyfnydd-
 aur Ddaear, a'i Gorchymyn hwn, ni fedrai ei Restim
 gymmodi. Diau, oni buafai ei ffydd yn y Briodoledd
 fawr hon ei gynnal, y Gwrthdwyddiad hwn a'i dadym-
 chwellai. Ond ymma y Saffod, fod yr hwn a roesai
 Iffael mewn ffordd anhebygol, yn abl cilwair i'w gael o-
 ddurib y mitru. Nid yw Abraham gan hyrnu yn
 ymrestrymu yn ei gylch, nac yn sefyll yw ystyried
 ychwaith, ond yn codi yn foreu i'w wneuthur. Ac o
 ran byn rhoddw' iddo yr Enw arbenig, *Cysall Duw*.
 Chwi a welwch yn awr, bech a wnaeth *Abraham* :
 Ewch a gwnewch chwitau yr un modd : Cymmerwch
 asel ar Ben-arglwyddiaeth fel yr eiddo chwi, gwedi ym-
 rymmo i chwi mewn Cysammmod o Ras, i fod ar eich rhan.
 Mae gan Ffydd Hwl i bob Priodoledd, ac hi lagn Rhin-
 wedd allan. Gan hyrnu, pa Anhawtra bynnag fydd ar
 eich ffordd, na ddigalonwch ; ond gwlwch Pen-argl-
 wyddiaeth i'ch cymmorth. Cofwch y parodol Ufudd-dod
 y mae yob Creadur yn ei roddi i'w Air : Trwy yr hwn
 yn unig (heb gymmorth Creaduriaid), y gall wallodolau
 Mynyddoedd, gwneuthur y gwyr-geimion yn uniawn ;
 ardal, cyfnewid, gwyrddro, a dadymchwel Cwrs natu-
 raelly yr hyn fydd Farwolaeth ynddo ei hun a gaffi fod yn
 Fwyd i chwi. Gwdyn irion a Rhaffau newyddion, wedi
 cyffwrdd a'i Air, ydynt fel llin neu Garch gwedi cyffwrdd
 a'i Tân : Haiarn a fydd fel Gwellt, a Phres fel Coed
 pydron : Gan bynnu *Esgynnwch Raffau, a ffrbwch Hae-
 lion* eich ffydd ; Ni allwch gredumwy, na gwell, nag a all
 Duw wneuthur i chwi. Fecho, yr hwn yw'r drwg mawr
 (ie yr unig Ddrwg), fydd Elyn iddo ef, gylled ac i
 chwitau : A bydded diogel genych, na chaf fod yn y
 Byd oni bai dychon Duw ei ornwchlywodraethu er ei
 glod, a'i ddimftrio yn ol ei Ewyllys : ymnaillwch yn ei
 Ben-arglwyddiaeth, a digon yw.
 Eito bydded i chwi ddwyfylltyried y Gocheliadau
 canlynol.

1. Os unwaith y iachawd Angau yn y Crochan : Os
 Haiarn y Fwyall fenthys gwedi syrthio i'r Dwfr, a ddech-
 welwyd dracheti i'ch llaw : Na fyddwch ddiofai o ran

amherthynol: ond dwedech yn hytrach onid oes achos, er nad wyt yn ei gansod? Nid yw'r Arglwydd yn gweithneithur dim yn ofder. Ac na edrychwech ermyd fel *palau damwainol: ni fydd Aderyn ar y ddalar hebdo ef, ac y mae holl wallt eich pen weith eu gysfrif. Dwydd acia yn fud, ac ni agorodd ei enau, pam? Canys hi Arglwydd a rannuiddus dyn. Mae 'ie'n amyneddgar yn goddef Metelli Sbrini, Fabam? yr Arglwydd a archodd iddo. Dyddon pechau gael fellly eu cymmyg, a'u hanherfyn, a'u ddigwyddad ei honni, fel y bo idd Galon anhyddyn atreolus ymddadlec, Fabam y mae yr un damwain i bawd? Fabam yr cyllawn yn ol gwaith y Drygionus; ac yr Drygionus yn ol gwaith y cyllawn? Nid ym-ofyn yn ddodoch yw byn: yn hytrach dywaid, *x mae yn rhaidd yr Arglwydd wrthynt*: ie y mae yn rhaid iddo arfer y cyllw Raglunniacth i gyllawn ei Air a'i Arfarch. Eithr, os mynnwch dano'r Nod, cofiwch y Briodolodd o Ben-arghyddiaeth. Chwiliwch ac ymosynnwch hyd y mynnoch, ond cymmerwch Ffydd gyda chwi, heb yr hon ni allwch wneuthur dim yn ddiogel. Ffydd yw Swyddog Iwedig y Brenin Mawr, y mae genti Agoriad i bob Cio addas i w-agor: Nid yw hi yn ymwithio i un lle, lle ni allso hi fynu i mewn, y mae hi yn felly oddi allan ac yn ddiwywi Oedda gwell. Bydded Ffydd yn ymadroddwr penat yn eich holl ymddadlecun, ac yno bydd i Restim enawdol a Golwg bresemmol (er mor gildyn a gwrthnylig) gwylyddio, a gadel y Dadleudy.*

Swm yr hyn a ddwedpwyd yw, Er na wyddoch am un Baw ynnoch eich hunain, oddieithr yr hyn fydd gyffredin i bawd (fel yr oedd gyda Job) Gofodwch eich Llauw ar eich Genau a dywedwch fel eise, y Gofodwch fydd yn gweithneithur yn ol ei ewyllys ei ban; hyn a ortu ar y Balchaf o Frenhinnodd ei gyfadded, pan addych-welodd ei arghodderb atro: ac fellu y gwnewch chwithau: a gwybyddwch os yw'ch ysfryd allan o dember yn eich Cyflwr presennol, na byddedidim gwell, yn awr, mewn un cyflwr arall.

Yn 2. Y mae gan Ffydd hefyd lawer iw wneuthur ymma: Canys Penarglwyddiaeth Duw fydd yn ein rhwymmo i gredn, ac yn rhoi mater i ffydd weithio arno. I'r diben hwn y mae yr Arglwydd yn pregethu i Abraham; Myf yw Duw Hothalluog, rhodia ger fy mron i, a bydd berffurth. Hyn a'i nerthodd i gredn y cai Fab, er bod

an holl galon a chadw ei orchymymion, oherwydd mae
 eise ac eise yn unig yw yr Arglwydd. *Deut. 6. 4.*
 Ni all neb gan hyrnu yn gyfreithlon, arglwyddiaethu at
 Ddymion, na honni Hwl! Gariad ac Udd-dod heb
 o'u cydgreadduriaid, ond o ran Duw, ac o ran yr
 Awdyrdod ac y mae eise yn ei rhoddi iddynt. Ac ei rhng
 bodd iddo ei weithiau (yr hyn sydd dderoslyngiad mawr
 yn y Duw Gerwchaf) ein harnog i'wudd-dod a rhestrym-
 mau er ein Daion, megis *Edrychwch am wneuthur y Ery-
 fraid bon, o berwydd eich beirnos chwi yw; etto, yn ein
 hyfryd ni, ei Ben-arglwyddiaeth a ddylai gael y lle*
 blaenaf. Peith bhn i *Abrham* oedd bwrw *Ismael* allan,
 etto pan gorchymynwyd gan Duw, nid yw yn ym-
 rellymnu nac yn oedi yn hwy. Am hyrnu eich ymhladd
 er maint o Dywyllech a fo at eich Rhodd: Cofiwch eich
 dyfledswydd ynghanol Anhawidra: Gwnewch fel *Petr*,
 yr hwn er iddo ymboeni at byd y nos a heb ddala dim;
 sydd etto yn dywedyd, *O ffeistr, ar dy all ai mi a fwrwaf*
 y rhwyd. *Luc. 5. 5.*

Yn 2. Ymollyngwch i'w Ordinhadau. Os rhyngda
 bodd iddo ei orchymymyn moddion heb ddim rhinwedd
 naturiol i ddwyn i ben yr hyn y gorchymynnir hwy o'i
 blegid, megis *Moses* yn ehyu ei Law ar y Mor; neu daro
 yn y Swpper: Na rhygwch ddwedyd, beith all y pethau
 hyn wneuthur? Dirgelwch yw Duwioleu, yr hwn ni
 all ond Efydd ei ddeall: Nid oes un o Ordinhadau Duw
 heb Efydd ynddo na wyddoch chwi oddiwtho, yr hwn os
 iawn arferu, a ymddadlei drosto ei hun. Os gwel ef
 fod yn dda wneuthur Clai o'r llwch a'r poeryn, na ddur-
 myga, eithr ymddarostwng i'w ewylllys, a'i ffordd, a bydd
 ddioleghar am dy iachad. Ordinhad i *Samsyn*, oedd ei
 wallt, yr hyn pan ddirmygodd, Yfryd Duw a'i gada-
 wodd ac ef a seith fel Gwr arall: ac ni adferwyd ei nerth
 nes ei dyfu cilwail, *Barn. xiii. 5.* gyd a'r 16, 19, 22.
 Yn 3. Am Ragluniaechn Duw. Daliwch cymyn,
 ac ymddarostwngwch iddynt. Nag edrychwch cymyn
 fel pathau gweigion: y lleiaf a'r mwafr anheligol a ddy-
 chon rhoddi i chwi addyg: allan o'r Bwyrtawr y daw
 bwyd, ac o'r cryf felydd: er bod y peth yn Ddychym-
 rhig i Galon ddienwadeddug: arddwch a'i Anner ei a
 olwch ai cewch fallan. Na edrychwch cymyn fel pethau
 ambherthymol;

barwb : Sef, fel yr ymddangosfa mai ô Drugaredd Duw y mae jechydwriaeth Dyn : Ymddiriedwch gan hynnu iddo ef am eich Achos, fel 'ich Harglwydd goruchel ; ac edrychwch na chymmeroch eich hunain allan ô'i law ef drachefn trwy amheî beth a ddaw o honoch : A gwybyddwch fod eich Enaid yn y lle nessaf i Heddwch, a sefydlwrydd, pan rhoddoch eich hunain i fynu yn llyn. *Byddwch ddaroostyngedig i Dad yr Ysrydoedd, a byw fyddwch.*

Onid na chamfyniwech : Nid wyf yn Meddwl, y dylech ymfodloni i fod heb Drugaredd, o ran Pen-arglwyddiaeth Duw : Nid allaf feddwl bod hynnu yn rheidiol yn eich ymbiliad â Duw am Jechydwriaeth ; oherwydd, yn 1. Nid wyf yn cael, fod Duw yn gofyn cyfryw Ddarostyngiad, fel y caffom Drugaredd ; nac un Siimpl yn y Sgrythur i neb gael, y fath dymher ; nac ei fod yn beio ar neb o Eisiau 'r cyfryw Dymmer. Yr ydys yn wir, yn gyfiawn yn eu beio, eisiau ymddarostwng i Gyfiawnder Duw ; (hynntu yw eisiau gwadu eu Cyfiawnder eu hunain, a ffoi at Gyfiawnder CRIST :) A diammei y dylid eich beio, oni bydd i chwi, pan wypoeh eich bod yn druenus ac yn golledig, yn bresennol ffoi at GRIST, heb ddisgwyl ynoch eich hunain, rhyw beth i'ch gneuthur yn fwy cymmeradwy gydag ef. 2. Efe a weddai fod y cyfryw Ymddarostyngiad yn groes i Ewyllys datguddiedig Duw : Canys, os hyn yw Ewyllys Duw sef ein Sancteiddiad, bod i ni gredu yn ei Fab, a'i garu â'n holl Galon : Nid oes lê y mynei ef i ni aros mewn, anghredyniaeth, a Gelyniaeth yn ei erbyn ; yr hyn fydd raid ei fod os byddwn ewyllysgar i gael ein gwahanu oddiwrth Duw. 3. Oblegid i'r *blinderog* a'r *llwythog*, ac fydd yn *dyfod* at GRIST yr addewir *Efnrwythdra* ; ac nid i'r neb fydd yn fodlon bod hebdo : Y rhai fydd *arnynt newyn* a *fyched* am *gyfiawnder*, y's yn addo ei *ddiwallu* : Ac nid y neb fydd yn ddiymgais am dano. 4. O herwydd bod yn fodlon i fod heb Drugaredd, yw ymfodloni i fod yn gwbl anabl i ogoneddu Gras Duw, ac i fwynhai Cymmundeb âg ef, yr hyn yw prif Ddiben a Dyledswydd Dynion. 4. Y mae yn groes i anian ac Egwyddorion naturiol Creadur resymol, beidio ag ymmosyn am ei happyrwydd ei hun : i.e, ni ddylei orphwys mewn dim ag sy'n dyfod yn fyr o hynny. 6. Nid yw y cyfryw ymddarostyngiad reidiol fel rhagparatod, canys felly rhaid

rhaidd fyddai fod Grâs, heb law yr hyn fydd o Gyflawnder CRIST, a'i fod gennych cyn dyfod at CRIST yr hyn fydd ynfydrwydd i fuddwl. Ac felly, lle yr wyf yn eich cyng-hori i ymddarostwng i Duw, heb fargenia a sefyll ar Ammodau; fy meddwl yw, na fyddo i chwi ddelio a Duw ar Ammodau o'ch Dychymmig eich hun; Ac na chynnigoch ddim iddo, onid yr hyn y mae ei hollawdyr-dodol Râs yn ei gynnig i chwi megis, y ffordd a'r modd i gyradd eich prif Ddiben: Y mae gennych Rheffwm mawr i ymddarostwng yn llyn: Canysymma mae eich happusrwydd yn sefyll; Gan mae yr rhain yw 'r unig ammodau ag fy 'n abl dygyd Creadur coiledig Pechadurus i gyflwr o jechydwrïaeth: fel yr ymddengis yn eglurach yn yr hyn fy 'n canlyn.

Yr wyf (gydâ mawr Ostyng-eiddrwydd) yn tebig, os gellir meddwl bod un amfer cyn Arfaeth Duw, mae dyna yr pryd yr oedd Ben-arglwyddiaeth yn rheoli: Ond, er pan ddaeth Etholedigaeth i mewn, Grâs fydd yn teyrnassu: Nid am fod Pen-arglwyddiaeth gwedi pallu, eithr gwedi ei thrawsglwyddo: o'r blaen yr oedd mewn gallu, ond yn awr mewn Grâs: Mewn Grâs, o ran yr Etholedigion: ond mewn cyfiawnder, o ran Ereill. Grâs yw yr Briodoledd y mae Duw yn chwennych ei hanrhydeddu: Ac y mae 'r llail oll, (os gallaf felly ddywedyd) yn gweini i hon; ie CRIST ei hun a wnaethpwyd yn Wâs, i wneuthur y peth a ryngai bodd i Râs. Yr hyn fydd i chwi ymddarostwng iddo, gan hynnu, yw, Bodlonrwydd Ewellys Duw, wedi ei ddatguddio yn y Cyfammod o Râs; yr hwn fy yn ateb droffoch, ac yn abl eich achub hyd yr eithaf; a'r hwn y mae Holl-awdyr-dodol Allu gwedi ymrwymo iw wneuthur yn dda: i'r Perwyl hyn mae Gweddi *Meses* dros y Bobl, pan yr oeddent gwedi cynhyrfu Duw yn fawr i ddigofaint: *Mawrhaer atokwg nerth yr ARGWLWYDD, fel y lleferaisf, &c.** Sef i faddei iddynt, a'u cyfrif fel ei Bobl. Cyfatebol i hyn yw yr holl Sgrythyrau ac fydd yn gosod allan Gallu Duw, megis i'w ffydd; trwy yr hyn y mae yn abl, i fadden Pechod; i ddarostwng ein llygredigaeth; i gynhal ein Heneidiau mewn Bywyd: Yr y's gan hynnu yn eich cyfarwyddo, i ymestyn yn ei Nerth ef: Yr hyn ni all arwyddocau, bodlonrwydd i'r Nerth gael ei arfer ich dinistrio; ond i orphwys arno fel y mae yn gwbl abl ac wedi ym-

* Num. 14. 17, &c.

rwymo trwy Gyfammod i'ch achub. Ond o ran yr amser y bo i Dduw ddatguddio ei Gariad i chwi; ac o ran y modd ar messur ag y byddo iddo ei ganiattai; rhaid i chwi yn ufudd, ymddaroilwng i fodlonrwydd ei Ewyllys ef: Eithr o ran y peth ei hun, ni ddylech gymmeryd nacâd: ond ymwroli fel *Jacob* yr hwn a ga'dd nerib gyda Duw ac a orchfygod: *Efe a wylodd, ac a ymbiliodd.* Etto dywedodd, *ni'tb ollyngof oni'm bendithi.*

2. Mewn perthynas i'ch Plant gwnewch yr un modd â hwynt, gan eu gorchymmyn i'r un rhyw Drugaredd. Diau, heb law eich Jechydwriaeth eich hun na all bod un Arwydd fwy o Gariad Duw tu ag attoch, nag iddo ddewis eich Plant ar eich hol; na dim sawy dymmunol i chwithau: Am hynnu *Gorchymymwch* a dysgwch iddynt *gadw ffordd yr ARGLWYDD.* Ond na thristewch ac na ddigalonwch, am nad y'ch etto yn cael arwyddion Etholedigaeth emynt. Nid yw yr ARGLWYDD yn ymrwymoi gymmeryd holl Blant y rhai credadwy; nag ychwaith na bo iddo gymmeryd ereill: Nid y's yn dywedyd dim am ei Fwriad i gymmeryd y naill i gŷd, rhag iddynt gymmeryd achyflur i fod yn esgeulus yn eu dylediwydd; (i'r hyn yr ydym yn dra thueddol cyn ein Troedigaeth) Ac nid yw yn cae Plant ereill allan; obegid y gallei hynnu eu Digoloni a gwanhau eu Dwylo i'r hyn fydd dda. Yn yr amrafel Gyfraniad hwn o'i Dragwyddol Gariad; Y mae yn rhyngu bod iddo ef gadw ei Ryddid, a'i Hollawdyrcodol Ragorfraint, tei y mae yn mawr amlygu ei Gariad at y rhai credadwy, rwy ddewis mor fynych o'u hâd; a Rhydd-did ei Râs, uwy beidio a chwbl wrthod hâd Rhai ereill.

3. Pa mor wynfydedig yw, y sawl, fydd a hawl yn yr ARGLWYDD goruchaf hwn! er mor aflonydd y byddo'r Ddaiar, er mor drachreulon y Terfysg a fo ynddi; y mae yr ARGLWYDD goruwch y cyfan. *Efe fydd yn eistedd ar y Dyfroedd, fel Tywyflog yn ei Gerbyd, yn rheoli yr cyfan iel y mynno: Efe yw'r Rheolwr mawr, Gair yr hwn sy' (yn ddiau) yn Gyfraith: Os gwna ef ond dywedyd, Dere, dos, gwna hyn; Digon yw. Pwy ni fyddai ddaeliad i'r fâth Dywyflog? Mwy o lawer ei anwyliu? etto yr Rhagorfraint oruchel hon a ganniattair i bob enaid ag y fydd mewn gwirionedd yn cymmeryd gafel yn ei Gyfammod ef canys, y Cyfammod a gynwys y cwbl, i Dragwyddolch i*

wyddoldeb : A grym y cyfan sydd yn sefyll yn y geriau cynhwysfawr hyn, *Myfi a fyddaf yn Dduw i chwi*. Pan y mae yr ARGLWYDD yn Ewyllysio cyffuro ei Bobl i bwrpas, a rhoi iddynt Adenydd Eryrod, Pa mor ogoneddus y mae yn gossod allan ei nerth a'i holl-awdyrdodol fawredd ! yn *Esay* 40 o'r 12 adnod, hyd y 26. Ac yn dywedyd bod hyn oll yn eiddo hwynt. Ac os yw Duw yn eiddo chwi, pob peth sydd eiddo chwi : Pwy, a phle mae 'yr hwn a'ch difuddia o'i fendith ! Chwi a ellwch orfoleddu yn ei Fawredd, yr hyn sydd Ddychryn i ereill i feddwl am dano. Yn ol coffa yr holl ddedwyddwch a'r Gogoniant ag y mae Dynion ac Angylion yn abl i dderbyn, efe a grynhoir yn hyn, fel sail a swm y Cwbl, *Gwyn ei fyd y bobly mae'r ARGLWYDD yn DDUW iddynt*. Plam 144. 15.

4. Ymma gwelwn, pam y mae Duw weithiau yn oedi ateb yr Amheuan ar ymosynion yr ydym yn gofydio yn eu cylch ; nid yn unig i ddangos ei Ben-arglwyddiaeth ond i ddygyd ein calonnau ni i adnabyddiaeth defnyddiol o hono. Yr oedd *Moses* yn dra anewyllysgar i fyned yn Gennad at *Pharaoh* : llawer o eiguslodion y mae yn ei wneuthur ; ond efe a allei mae'r Perigl yr oedd ynddo o ran lladd yr Aiphtiad oedd sail ei holl wrthddadleuon, er nad yw yn dywedyd hynnu. Diau fod y Gwyr oedd yn ceisio ei einios ef gwedi marw : yr hyn pe wybuafe i y mae yn debigol nad arferfei y cyfryw Efuslodion : ond fe welodd Duw fod yn dda, ei guddio oddiwrtho, nes peri iddo yn gwbl ymddarostwng idd ei Ewyllys ; ac yno y mae yn manegi heb neb yn gofyn. Felly hefyd ni chymmerodd ef ymmaith ei Law oddiar *Job*, nes iddo ddyfgu yn dda y wers hon. Na ddywedwch gan hynnu, (ei iddo oedi) *Yr ARGLWYDD a'm gwrthododd, a'm HARGLWYDD a'm banghofodd*. Eithr canlynwch y Bwriad conmoladwy yn *Eesai*. viii. 17. *Minneu a ddisgaviliaf am yr ARGLWYDD sydd yn cuddio ei wyneb* (yn awr) *oddiwrth Dy Jacob, ac a wiliaf am dano*.

5. Na fydded i neb gan hynnu ac fydd yn galw yr ARGLWYDD yn DDUW. ryfygu cyn belled yn erbyn ei Fawrhydi nefol, ag ymmosyn am yn Rheswm o'i Arfaeth, heb law bodlonrwydd ei ewyllys. Ni all *Mawrhydi* o Glai oddef y fath beth, mewn Deiliaid, o'r un ddefnydd ag ef ei hun. Dirgelwch godidog yw : *Y pennaf o ffyrdd Duw ;*

Duw; iddo ef yn unig y perthyn ei wybod; ni wnai ei deall hi ddim llês i ni: heblaw hynnu, y mae digon o bethau tra-fferthynol i'n stad bresennol, gwedi eu datguddio, heb ruthro i mewn i'r Arfaeth. Trwy gyrraidd gormod, y gallwn nafy ein Dwylo, a'u gwneuthur yn anaddas i'r peth a allasant, ac heb ennill dim Budd. Na cheisfych gan hynnu fessur y *Dynder mawr* hwn: Pwy ond un byr o Ddeall a feddyliau fessur y Môr â'i Ddwrn? neu roddi rhewm amlwg o'i Lanw a'i Ddistyll? *Cofiwch fawrbau ei waith*, ond na leihewch ef trwy gymheryd arnoch ei ddeall. Eithr *sanfeiddiwch* yr ARGLWYDD yn eich Calonau, *a bydded i'f yn Arfwyd i chwi; ac efe a fydd yn Noddfa*, Esai. 8. 13, 14.

6. Ymma gwelwn yr Achos, pam y mae Dynion mawrion mewn dysg a Doniau naturiol, mor dŷwyll ac anwybodus mewn pethau ysprydol; yn enwedig yn yr Athrawiaeth o Etholedigaeth; paham y maent mor gryf yn ei wrthwynebu, ac mor anhawdd yn heddychu âg ef. Ny ddarostyngwyd mo honynt (yn gywir) i'r Athrawiaeth o Ben-arglwyddiaeth Duw: ac am hynnu, pan wrth drin y Pwngciau hyn o Ffydd, yr edrychant drwy Espienddrŷchau Rhewm, y maent yn colli eu hunain a'r Gwirionedd: Yr hwn, p'odd bynnag, a ddatguddir, mewn mesur, i rai bychain, (Dynion byrr o Gorpholaeth, o'u cyffelybu i rai uchel o Ddysg,) rhai mae Duw gwedi eu darostwng i ymfodloni i'r hyn addywedo eu Tâd wrthynt: ac am bethau eraill (sef Dyll ac Achos Arfaethau a Gorchwyliaethau Duw) y maent yn byw trwy Ffydd yn ei gyfiawnder ef, gan ddifgw'l am y Dydd a ddatguddia'r cwbl; pan byddo i Babell Duw, yr hon sy' nawr yn y Nefoedd, gael ei gollwng i lawr i blith Dynion, (neu iddynt hwy gael eu cymeryd i fynu etti) ac y bo dirgel Bethau Pen-arglwyddiaeth, yn fwy cydnabyddus iddynt.

Yn olaf. Yr Athrawiaeth o Ben-arglwyddiaeth fydd yn cymeryd ymaith yn gwbl yr holl Ddychymmig-waith, a'r Tywod ar y rai mae Ymddiffynwyr Ewyllys-rhydd-râs (neu'r Athrawiaeth o Ufudd-dod diddichell, yn lle Ufudd-dod perffaith) yn sylfaenu eu hetholedigaeth, ac yn egluro yr Etholedigaeth 'sgrythurol; gyda'r Gwirioneddau pwysfawr eraill fydd yn perthyn iddi: Yr rhai fydd oll yn dechreu ym Mhen-arglwyddiaeth Duw; ac yn tarddu oddi yno fel yr Afonydd ô'r Môr:

fel y câf ddangos (trwy gymmorth Grâs) yn ei briodol le. Ac felly y diweddaf y rhan gyntaf o'r Rhagymadrodd â Geiriau hyfryd-sain y Salmydd, Ymddyrcba, ARGLWYDD, yn dy nerth : canwn a chanmolwn dy gadernid. Yr ARGLWYDD a barotôdd ei Orfeddfa yn y Nefoedd : a'i frenbini-aeth ef fydd yn llywodraethu ar bob peth ! Bendithiwrch yr ARGLWYDD, ei holl Angylion ef ; cedyrn o Nerth ! Bendithiwrch yr ARGLWYDD, ei holl Luoedd ef ; ei holl weision yn gwnaethur ei Erwylls ef ! Bendithiwrch yr ARGLWYDD, ei holl weithredoedd ef, ym mboh man o'i Lywodraeth ! Fy Enaid, bendithia'r ARGLWYDD ! Sal. 21. 13. Sal. 103. 19, &c.

Yn ail, am Gyfiawnder DUW.

GWEDI gosod Sail y Traethawd hwn ar Ben-arglwyddiaeth Duw, megis y Sylfaen oreu a mwya' naturiol i ddistewi rheswm ynghy'ch Etholedigaeth : yn awr, i lonyddu ein Hyfrydoedd, a'u Heddychu â'r Athrawiaeth o Ben-arglwyddiaeth, cofiwn yn nesa' am ei Gyfiawnder ef ; ac yr wyf yn meddwl nad oes dim yn fwy rhesymmol, nag yn gosod mwy o rwymedigaeth i Ufuddod, nag ystyried,

Nad oes dim Angbyfiawnder gyda Duw, Ps. 92. 15.

Rbaf. 9. 14. Heb. 6. 10.

Dymma Gyfiwllt naturiol Pen-arglwyddiaeth Duw, ac megis yr ydym yn anhepgorol rhwym i'w gredu, felly mae Credyniaeth ddiysgog o hono, yn dra-buddiol in' ymhob Cyflwr ; yn enwedig tan y Gorchwyliaethau tywyll hynnu, yr rhai ni allwn yn bresennol ganfod yr Achos na'r diben o honynt : Pan bo pethau o bwys mawr yn ymddangos yn anhrefnus, ac megis wedi eu heigeuluso : pan bo pob peth (mewn golwg) yn digwydd yr un modd i bawb : ac, *na adwaen Dyn na Châs na Chariad wrth yr hyn oll fydd o'u blaen.** Mi gasglaf, gan hynnu, rhai Ystyriaethau ag allont fod yn Bleidwyr dros y Testun, yn Feddigyniaeth yn erbyn synniad y Cnawd, ac Angredy-

* *Pre. 9. 1. gwel. 2 Theff. 1. 6, 7.*

niaeth ;

niaeth; ac oddiwrth pa rai gallwch gael peth Goleuni (fel y cefais ynnau gynt) ar Ddydd tywyll.

Y cyntaf a sylfaenir ar yr anfeidrol hapusrwydd oedd gan y Duw gorrwchaf ynddo ei hun, cyn bod Byd, ha gwneuthur un Creadur. Ni wnaeth mo honynt, am fod yn rhaid iddo wrthynt; ond o herwydd ei Ewyllys ei hun. A chan nad oedd rhaid iddo wrthynt nid all bod Rhaid na Rheswm iddo eu gwneuthur y cyfryw, ac i'r cyfryw Ddiben fel na allei yn ddoeth eu goruwch-reoli, a dygid y Diben i ben heb wneuthur yn anghyfiawn: Yr Anogaeth a dueddant Ddynion i wneuthur yn anghyfiawn, ydynt, ddau yn enwedigol: sef, 1. *I ddyfod o byd i ryw beth nad oes genihynt.* Abab a laddodd Naboth am ei Wnllan; ac Athaliah yr holl hâd brenhinol fel y cae hi yr Orfedd-faingc. Neu 2. *I Sierbau yr hyn sydd gentynt.* Pharaoh a orthrymmodd y bobl, rhag iddynt fyned yn alluog, a bwrw ymmaith ei jau. *Jeroboam* a osododd i fynu y Lloŷ i gadw yr bobl gartref, fel y byddent ffyddlon iddo ef: Yr *Idderwon* a laddasant ein Iachawdwr, rhag i'r *Rbuseiniaid* ddyfod a difodi eu lle a'u Cenhedl. Un o'r ddau Beth hyn oedd Tadog yr holl Orthrymder a'r Anghyfiawnder a fû yn y Byd: Ond ni all yr un o honynt ddigwydd i'n Duw mawr bendigedig; canys pob peth sydd eiddo ef: Efe biau yr Nefoedd a'r Ddaiau a'u holl Luoedd, ac a all eu trefnu fel y mynno. Ac o ran diogelu yr hyn sydd eiddo, pwy sydd rhaid iddo ei ofni? Gan nad oes un Duw arall ond efe.* Ac, 2. O ran y Creaduriaid, y maent oll yn fwy darostyngedig i Duw, nag yw yr llwch lleiaf dan ein traed i ni. Yr holl genhedloedd ger ei fron ef ydynt lai na dim ac na gwagedd.† Nid rhaid iddo gymmaint a chyffwrdd â hwynt i'w tynnu i lawr; os casgl ef atto ei bun ei Ysryd a'i anadl ef; pob Cnarwd a gyd-drenga. Os yr ARGLWYDD a attal ei gymmorth, hwy a ddiddymmir o honynt eu hunain; eithr yr ūn yw ef trwy bob Cenhedlaeth.

II. Rheswm arall a gymmerir oddiwrth anfeidrol Berffeiddrwydd ei Nattur ef. Yr hyn mae'r Seraphiaid yn ei gyhoeddi lle maent yn dywedyd Sanct, Sanct, Sanct: A'i Ad-adroddiad sydd yn dangos y perffeiddrwydd mwyaf. Y mae Moses (yr hwn a gâdd ddyfod yn agollach at Duw na neb arall) yn gosod, Gogoneddus merwn Sancteiddrwydd, yn flaenaf o'i orfolleddus Briodoliaethau ef.† Yr hyn

C 2

sydd

* Esa. 44. 6, 8. † Esa. 40. 17. † Ex. 15. 11.

fydd yn fyr yn cynhwys holl Rhagoriaethau 'r Duwdod. Ni wna yr ARGLWYDD cyfiawn ddim Anghyfiawnder; ei Olygon fydd lanach nag yr edrych arno. Eglurhâd rhagorol o'i Odidawgrwydd yw, *na ddychbon ef wadu ei hun*; *fel, na all ef wneuthur dim ag a fo mewn un modd yn groes i'w Nattur sanctaidd*: Dim ag a fo Achos iddo gyfnewid ei feddwl o'i blegid. Ei Ewyllys yw Reol Cyfiawnder, a Chyfiawnder yw Reol ei Ewyllys. Yr oedd y Seintiau yn y Prif-amser yn hollol o'r meddwl hwn; *Oni wna Barnawr yr holl Ddaiar Farn?* Ac y mae yr Apostol yn ei ofod fel Cwestiwn na ellir ei ateb, os Duw fydd Anghyfiawn, *Pa fodd y barna ef y Byd?*

III. Hyn hefyd fydd eglur wrth Rhagluniaethau Duw, yr rhai nid y'nt ddamweiniol, ond mewn Trefn. *Y mae ef yn gosod barn wrth llynn, a Chyfiawnder wrth brwys*. Ni chyfluddia ef ond wrth achos, ac yn ol haeddiant. O ran Pechod Sodom, *disgynnaf*, (medd yr ARGLWYDD) *ac edrychaf a'i yn ol y waedd y ddaeth attaf, y grwnaethbant yn hollawr*. *Efe a dal i bob un yn ol ei weithredoedd*. *Ac a roiff i bob Trofodd ei gyfiawron Daledigaeth*. Ni wrthyd Duw y perffaitb; *ac nid ymeist ef yn llaw y rhai drygionus*. Y mae Eliphaz, (fel y gallei yn hawdd) gyda hyfder mawr yn gosyn, *Pauy, ac ef yn ddinirwed a gollwyd?*† Y mae ei Gyfiawnder y cyfryw ag fydd nodd yn attal ei ddwylo, nes bo'r cyfiawn allan o berigl. Y mae yn gorchymmyn yn gaeth i'r Angylion, na ddechreuent dywallt Digofaint Duw ar y Byd drygionus, *nes felio ei wasnaethbwyr ef*.|| Pryd y mae yr ARGLWYDD yn dyfod i ddifrod i Sodom, y mae yn gyrru Lot gyfiawn ar frys i Zoar, o herwydd, *eb ef*, *Ni allaf wneuthur dim nes dy ddyfod yno*.

IV. Y mae yn eglur hefyd wrth y Cyfreithiau a roddodd ef i Ddynion: Swm y rhai yw gwneuthur Cyfiawnder; a'u Diben, Daioni a Hawddfyd y Creadur. Yn ol eu profi tros fil o Flynnyddau, a'u cyflybu â Ffrwyth Dychymygion Dymion, yr y's yn cyfaddef eu bod, *yn Farnedigaeithau uniawn, a Chyfreithiau gwir, Deddfau a Gorchymnion daionus*. Gwelwch Gof-reffer o'u Ffrwythau yn Rhu. xii. 12. a Gal. v. 22.

1. Cyfraethiau yn dangos ein Dyledswydd i Dduw, y rhai a gynnwylir yn gryno yn yr Ymadrodd hwn, yr ARGLWYDD dy Dduw a addoli, *ac ef yn unig a wasanaethi*. Diau nid oes dim yn fwy union a da, nag addoli,

Job 4. 7. || Dat. 7. 3.

caru,

caru, a byw i'r hwn a'n gwnaeth, ac fy'n cynhal Bywyd ynom; yn enwedig pan ystyriom mae ein heiniol ni yw ei Orchymynion ef. Deu. xxxii. 47.

2. Y rhai fydd yn perthyn yn fwy digyfrwng i ni ein hunain; megis Sobrwydd, Diweirdeb, Cymhedroldeb, a'r cyfryw. Y rhai fydd fuddiol iawn i'n Daioni oddiallan, o ran jechyd, Cyfoeth, Hiliogaeth a'r fath, (yn enwedig i'n Cyffur ysprydol) fel y mae yn eglur oddiwrth y Gofydiau sy'n canlyn y Trosedd'wyr o'honynt.

3. Y cyfryw Orchymynion, ag fydd yn perthyn i'n Dyledswydd i Ddynion; megis gwneuthur barn; bosti Trugaredd; dilyn Heddwch â pharw; gwneuthur ein gorcbwylion ein hunain; beb ymyrred â materion rhai eraill; Ymddarostwng i'r Awyrdodau y fydd; a gweddio dros rhai mewn garuchafiaeth: Barnwyr, llywodraethwyr, &c. Y Dyledswyddau hyn a gynhwyfir yn gryno yn y Reol safadwy hon, sef gwneuthur i ereill fel yr ewyllysau iddynt bwyntau gwneuthur i ninau. O'r tu arall ni waherddir dim, oddi-eithr yr hyn fydd er niwed i ni, fel y gellyd pe byddai rheidiol i ddangos mewn aneirif bethau.

4. Y gorchymynion caeth ag y mae Duw yn eu rhoddi i'r rhai fydd yn gweini yr Gyfraith tanio ef; megis, i farnu'r bobl â barn gyfiawnder: beb awyrbarn, na derbyn awynebau: Y mae yn melltithio y rhai a wyrant farn*: A chan geryddu efe a gerydda y neb a dderbynio awyneb &c. Ac a fydd Dyn marwol yn gyfiawnach na Duw?

5. Pelydr arall o Gyfiawnder Duw sy'n disgleirio, yn ei waith yn gofod ein Dyledswyddau yn y fath Drefn ag fydd yn eu gwneuthur yn dra hawdd, ac yn dra buddiol i'n Prif-ddiben, megis, Yn 1. Cefio ein Creawdwr yn nyddiau ein iengid. Oherwydd rhaid bod troedigaeth at Duw yn hawsach y pryd hwnnw nag yn ol hir ymarfer â drwg: canys Calon ddiedifeiriol fydd (nid yn unig yn digio Duw, ond hefyd) yn dieithro oddiwrtho yn fwy: A thrwy fynych bechu, yn mwyhau gwaith Edifeirwch, ac yn lleihau 'n nerth i edifarhau, ni ddychon yr Erbiopiaa newid ei groen, neu'r Lleopard ei Frychni. Ac (yn wir) yn anaml y genir Dyn ddechfn ac efe yn hên!

Yn 2. Gwiliad yn erbyn Cynhyrffadau cyntaf pechod; a gochelyd beth bynnag a all fod yn achlyssur o hono. Ac i'r diben hwnnw gwisbed ar ein Hyspryd. Cadw ein Calon yn dra-dieszeulus. Ymgadw rhâg pob rhyb Dwygioni.

*. Duet. 27: 19.

C 3

Cassia

Cassau y wisg a balogwyd gany cnawd. A gwneuthur ammod a'n Llygaid fel y gwnaeth Job. § Canys mae Profiad cyhoedd rhai seintiau yn gyfarwyddyd i eraill, ac yn dwyn Awdyrdod Gorchymyn: a diau, hawfach yw cadw gelyn i lawr, na'i darro i lawr! Mynych dorri Blaguryn Pren neu Llyfeuyn (ac felly Pechod) pan y bo yn blaendarddu, a wna i'r gwreiddin grino.

Yn 3. Na wnelom y Peth y b'om yn ammeu ei gyfraethlondeb; yr hyn, fel y mae yn bechod ynddo ei hun, (megis *pob peth nad yw o ffydd*;) fydd yn ein hanalluogu i ddoisparthu rhwng drwg a da, ac a ddyfsg i ni gyfeiliorni ymhellach. Y Dylem ystyried, nid yn unig pa beth fydd gyfreithlon, ond, hefyd pa bath fydd yn llefhau: y diffig o hyn fydd yn fynych yn peri i eraill bechu, ac nis gallwn ninnau fod yn ddienuog. Y dylem faethrin pob Cynhyrriad at ddaioni, peidio *diffodd yr Ysryd*; ond gwranddo yn ystyriol beth a ddywed yr ARGLWYDD; Yr hwn yn fynych fydd yn adrodd ei Feddwl mewn *llef ddifftaw fain*; ac am hynnu y dylem rhoddi Gofteg fwy.

Yn 4. Cyfiawnder Duw a eglurir yn ei waith yn dwys orchymyn y Dyledfwyddau sylfaenol o Ffydd, Cariad, Amynedd, Hunan-ymwadiad, &c. 1. Ffydd, sef, ymofwng i Gyfiawnder Duw (*gan greu'r Dyfiolaeth a dyfiolaethodd Duw am ei Fab*) Cymeryd Gafael yn ei Nerth, a chanlyn ei Ddoethineb. ac i'r Diben hwn y mae yn dangos i ni ein Pechod, ein Gwendid, a'n Ffoledd; ynghyd â Gwagedd yr holl Greaduriaid, y rai a ballasant erioed, pan oedd rheida wrthynt. Ac felly mae yn dwyn ein callonau i orphwys arno ef yn unig, yn yr hwn y mae i ni *Gyfiawnder a nerth*. 2. Cariad; yr hon fydd Egwyddor nertho, weithgar, hy-nawfaidd, garuaidd: *Yn dioddef pob dim; heb feddwol drwg; ond yn ymaros â phob dim*; yn gwneuthur yn esmwyth ac yn beraidd yr hyn hebddi a fyddai chwerw a blinderus. 3. Amynedd ac Addfwyndra Ysryd; y rhai fydd yn esmwyth-hau poen Cystuddiau; ac yn fynych yn rhagflaenu ac yn darostwng y Demhestr cyn ei ehodi; *Atieb arafai'd a ddeitru lid*. Mae Amynedd hefyd yn peri Profiad, Gobaith, &c. Rhu. 5. 4. Sef. 1. Y gallwn ddwyn pob Cystudd trwy yr hwn fydd yn ein nerthu. 2. Fod Cerydd er llefâd i ni. 3. Na allwn fod hebddo. 4. Y mae yn peri i ni ddëall
§ *Job 31. 1.* meddwl

meddwl yr ARGLWYDD yn ein Cerydd : Ac mewn trefn i faethrin ynom yr Amynedd hwn, y mae ARGLWYDD yn gosod o'n blaen ; 1. Fod achos wrth pob Cerydd, a hynnu ynom ni ein hunain. 2. Nad o'i fodd y mae yn cystuddio ; eithr yn ceryddu wrth Fefur. 3. Fod ei gystudd er Dibennion grassul. Megis, 1. I'n darostwng am ein Pechod fel y gwnaeth *Joseph* â'i Frodyr. 2. I buro ein Sothach fel yn achos *Manassch*. 2 *Cron.* xxxiii. 11. ac *Israel* oll *Isa.* xxvii. 9. 3. I ragflaenu pechod ; felly y cadwodd ef *Paul* i' hag ei dradderchafu ; 4. I ddiddwn oddi wrth y Byd : hyn a ddisgwyliodd oddiwrth *Baruck*,* a hyn oedd yr Effaeth ar *Asaph*.† 5. I arfer ein grasysau ; megis cadarn Ffydd *Abraham* trwy amryw Brosedigaethau ; *Paul* oedd yn fynych tan wendidau, fel y mawrhygei Nerth CRIST. 6. Trwy Brosedigaethau llai, a Gwardedigaeth oddiwrthynt, yr ydys yn ein cymhwyso i ddwyn rai mwy heb lwfrhau. 7. Hynan-ymwadiad ; yr hon Ddyledswydd sydd yn dra rheidiol i ni, gan nad oes genym un gelyn gwâth yn rhyfela yn erbyn ein Henaidiau, na Hunan-gariad, a chwantau cnawdol. Ystyriaeth o'r pethau hyn a ddengis, mae gwir a ddywed *Dafydd* ; *Da ac uniaawn yw yr ARGLWYDD ; aberwydd bynny, y dysg efe bechaduriaid yn y ffordd.*

Rheff. VI. Y mae Cyfiawnder Duw yn ymddangos ymhellach, wrth ei waith yn gwobrwyo, neu yn cospi am, weithredoedd da a drwg, yn ol eu priodol Anian, a'r hyn sydd yn naturiol yn tarddu oddiwrthynt : *Beth bynnag a bauo dyn, bynnu befyd a fed efe : Pob bedyn a gaiff ei gorph ei hun : Efe a rydd i bob un yn ol ei ffyrdd ac yn ol ffrawyth ei weithredoedd.* Y mae mewn Sancteiddrwydd Dueddiad i Fywyd a Thangnefydd : *Ffrawyth Pren y Bywyd ydyw.* Grâs a Gogoniant sydd yn tyfu ar yr un gwreiddyn : *Jechydwriaeth yw diwedd ffydd ; y Blodeuyn fy yn tarddu ô honi. Gwaith Cyfiawnder sydd beddwch, a'i gweithred y sydd Llonyddwch, a diogelwch, hyd byth.* Hi a elwir weithiau yn *fford y Bywyd* : weithiau yn *ffynnon y Bywyd*. Y mae hi yn tywys i fywyd. Os sancteidd y Gwreiddin y mae'r canghennau befyd felly.

Felly befyd y mae o ran Pechod : Marwolaeth sydd yn eanly Pechod, nid yn unig fel Cosp am gamwedd, ond befyd fel ei ffrawyth naturiol. Llygredd-natur yw'r gwreiddin ; Pechod y canghennau fy yn tarddu oddi-

* *Jer.* 45. 4, 5. † *Psf.* 73. 25.

wrtho ;

wrtho; Marwolaeth ei Ffrwyth gweda addfedu. § Pe na byddei Cyfiawnder i gospi bechod, pechod a fyddai Gosp iddo ei hun: Pechaduriaid sydd yn cynllwyn am eu gwaed eu hun. Eu drygioni eu hun sy yn eu cospi. Ffordd pechod sydd yn gwyro at angau, a'i kwybrau at y meirw: a'i gerdediad a sang Uffern.* Anghredyniaeth all fod yn Si-ampl o'r cwbl, allan o'r hwn, y mae pob Pechod yn tarddu: hwn oedd gwreiddin Gwrth-giliad Adda; holl wrthryfelgarwch y bobl yn y diffeithwch: a gwaith yr Iddewon yn gwrthod CRIST. Ffydd sydd yn cadw yr Enaid gyda Duw, ei Fywyd, a'i Ddedwyddwch; Anghredyniaeth sydd yn ymadel ag ef; neu yn gollwng Gafael arno, fel y' mae yr Enaid yn ymadel o hono ei hun: a'r cam cyntaf oddiwrth Duw, yw Pen y Ffordd i Angau: Megis y mae yr Ganghen a dorwyd ymmaith, yn crino o honi ei hun.

VII. Yr Athrawiaeth hon a gadarnhair trwy gydffynniol Dystiolaeth y rhai sydd fwyaf addas i farnu. 1. Maent yn ei chyhoeddi, felly Job 36. 3. a'r 54. 12. I'm gwnethburwr y rhoddaf gyfiawnder: diau na wna Duw yn annwciol, ac na wyfa'r Hollalluog farn. Medd Elibu yn Job 1. Ac medd y Salmydd, adwaenir yr ARGLWYDD wrth y farn a wna. Unia-wn yw yr ARGLWYDD ac nid oes Annwreidd ynddo. Y mae yn caru Cyfiawnder ac yn cassau drygioni; Teyrn-wialen Uniondeb yw Teyrn-wialen ei frenhiniaeth ef. Cyfiawnder a barn yw trigfa ei orsedd-faingef. Cywir a Chyfiawon yw ei Farnau ef, Medd yr Eglwys orfoleddus. ¶ 2. Maent yn ymddarostwng iddo, hyd nod pan deimlont Gerydd Duw drymma, a Chabledd Dynion chwera, megis Eli, Hezekiah, a Dafydd, fel y crybwyllwyd yn barod: ie, pan oedd y Driniaeth hon, i Olwg Rhefwm, yn fwyaf afresymol; Job a yspeilwyd o'r cwbl, aeth yn atcas gan bawb, ac yntef, yn wr unia-wn, yn ofni Duw, ac yn cilio oddiwrth Ddrygioni, etto medd ef—*pe bawon gyfiawon, nid attabwn, eithr ymbili-wn, a'm Barnwr.* § Gwelwch Eiriau'r Salmydd ym mherson ein jachawdwr bendigedig (yr *bwn ni wnaeth Gam*) a chlywch fel mae'n diweddu ei Gŵyn, ond tydi wyt sanctaidd, o tydi, yr *bwn wyt yn cyffannoddu ym Moliant Israel*, Plal. 22. 3. Y mae

Jeremi

* Diar. 2. 18. a'r 5. 5. ¶ Job 36. 3. a'r 34. 12.
¶ Dar. 19. 2. § Job. 9. 15.

Jeremi yn wir, yn dadleu, *Pabam y llwydda ffordd yr an-
wir, ac y Ffynna yr anffyddloniaid oll?* Ond bŷan y mae
yn rhoi lawr ei Arfau, gan ddywedyd, *Cyfiawrn wyt o
ARGLWYDD pan ddadleuwyf â thi** Gallwn ymhellach
ddangos, fod llais y drygionus (ac y mae Tyftiolaeth
gwrth'nebwr, mewn ffordd gyfiawnhâol yn bwyfig) i.e. rai
mwy digydwybod, dros y Gwirionedd hwn: Y mae
Pharaoh yn rhoi ei Dyftiolaeth, *Yr ARGLWYDD fydd gy-
fiawrn, a minnau a'm pobl yn annurviol †.* Ac felly hefyd
y mae *Adonibexeck* || a *Saul*. 3. Y mae y Seintiau yn
gorfoleddu ynghyfiawnder Duw (fel y mae achos iddynt)
ac yn galw ar eraill i wneuthur hynnu hefyd: *Yr ARGL-
WYDD fydd yn Teirnassu, gorfoledded y ddaiar. Llawenbaed
y Cynbedloedd a byddant hyfryd: Canys ti a fferni y bobl yn
uniarwn. Llawenbaed y Nefoedd a gorfoledded y Ddaiar, o
flaen yr ARGLWYDD; Canys y mae yn dyfod, canys y mae
yn dyfod i farnu yr ddaiar.* Ac o herwydd hyn y darfu i
Paul ac eraill, er bod y Teimlad presennol o'u Cystyddiau
yn flinderus, etto orfoleddu ynddynt; a llawenhau yn
ddirfawr, mewn Gobaith o'r Gogoniant, a *Choron Cyfi-
awnder*, yr hon a barattoisai Duw fel *Barnwr cyfiawrn*
iddynt.

VIII. Cyfiawnder Duw a eglurir trwy yr *byn fydd yn
dyfod ô'i Raglyniaethau tywyllaf. Darfodiad terfyn dig a
lifa drossodd mewn Cyfiawnder §, ac ni bydd ynddo ond
Cyfiawnder.* Er bod ei bobl yn hir mewn gorthrymder,
efe a'u dygodd allan o'r Diwedd, gyda mwy o Gyfoeth.
Ei waith yn eu harwain o amgylch yn yr Annialwch,
megis mewn Dryfni, ac yn eu dwyn a'r ol llawer o Flyny-
ddoedd, i'r lle y buasent o'r blaen: a fu'n ffordd uniarn †,
i wneuthur daioni iddynt yn y diwedd ¶. Hir Erledigaeth
Dafydd gan *Saul*, a'i gwnaeth yn fwy cymhwys i'r Fren-
hiniaeth; ac a'i cymhwysodd i fod yn brif Isgrifennydd i'r
Brenhin mawr: gan ddangos iddo mewn amfer cyfaddas
holl bethau'r Cyflwr, a'r Cynghor nefol ag y fydd addas
eu gwybod ar y Ddaiar: a thrwy ei law ai brofiad ef, y
sicrhaer hwynt i ninnau; a hwn yn mysg eraill; *Gwyn
ei fyd y Gwr a geryddi di ô ARGLWYDD: ac a ddyfai yn dy
gyfraith §§.* Gwedi profi *Job* trwy Gystuddiau, mae Duw
yn ei ddwyn allan fel Aur, ac yn bendithio ei Ddywedd
yn

* *Jer.* 12. 1. † *Ex.* 9. 27. || *Barn.* 1. 7. § *Esa.* 10.
22. † *Pf.* 107. 7. ¶ *Deut.* 8. 16. §§ *Pf.* 94. 12.

yn fwy na'i Ddechreuad.—mae'r Cawell Ffigys da * yn cael ei ddanfoni i Gaethiwed er Daioni. yr oedd Erlydriau Paul † er ei jechydwriaeth : i.e. Peth fydd fwy, yr ydoedd holl Demtawfwnau, Tristwch, a Dioddefsiadau CRIST ei hūn (y rai ni bu eu bath erioed) i'r Diben i'w berffeithio i fod yn Dywyssfog jechydwriaeth ! 2. *Heb.* 10. 18.

IX. Cyfiawnder Duw sy'n hynod-ymddangos, yn y Ffordd a drefnodd i wared ei Etholedigion ; ni chyfiawnhà efe un o honynt (er iddo eu caru o Dragwyddoldeb) ond wrth uniawn Reol Cyfiawnder ; ac nid a un i mewn i'r Gogoniant ond trwy Waed y Cymmod. Tanellu y Drugareddfa a Gwaed oedd Arwydd eglur o hynnu. Canys Gogoniant Duw fydd yn ymddangos, nid yn unig wrth drugarhau, ond wrth wneuthur hynnu yn gytunol â'i Gyfiawnder. Rhan o'i Enw a'i Gogoniant yw, "ei fod heb gyfrif yr enwir yn gyfiawn." Ond pwy gan hynnu all fod yn gadwedig, gan fod yr holl Fyd tan Farn Duw ? Y mae ffordd i ddangos trugaredd (yr hon fydd i'w rhyfeddu yn dragwydd) trwy yr hon y dangosir *amryw ddeithin* Duw, gyftal â'i Gyfiawnder ; yn trefnu Ffordd i *Drugaredd a Gwionedd ymgysfardd* ; yr hyn a wnaethpwyd trwy drosglwyddo Euogrwydd ei Etholedigion ar un arall. Yr hwn oedd abl i'w dwyn ; ac i'w ddi cyflawnach fodlonrwydd i'w Gyfiawnder ef, nag anaissent hwy byth roddi trwy en Dioddefsiadau personol. Hyn hefyd a arwyddocawyd trwy gyfraith y Bwch dihangol.

X. Yn enwedig ystyriwch CRIST ei hūn ; yn gymaint a'i fod yn sefyll yn lle Pechaduriaid, er ei fod yn *arwyl Fab*, yn yr hwn yr oedd ei Enaid yn ymhyfrydu ; rhaid iddo gymmeryd eu holl wendid, a chael ei archolli am eu camweddau hwynt. Nid oedd bosibl i'r cwppan hwnnw fyned heibio oddiwrtio ; er iddo trwy lesain cryf a Dagrau offrw m Gweddiau ac Erfynnau at yr hwn oedd abl i'w achub. Y Siimpl anghyfartal hwn o Gyfiawnder ein Duw ni fydd yn mawr eglyrhau yr hyn yr y'm yn sôn am dano, sef, Na all ein HARGLWYDD holl-awdyrdodol lai na gwneuthur yn gyfiawn.

1. Y mae yr Athrawiaeth hon yn hollawl ddifrodi gwag a ryfgyus Hyfder Pechaduriaid diediseiriol ; *Y rhai oberwydd na wneir barn yn erbyn gweithbred ddraig yn fuan, y mae eu calon yn llawn ynddynt i wneuthur drwg.* Am fod yr ARGLWYDD yn teui, y maent yn tybiaid ei fod yn

* *Jer.* 24. 5. † *Phil.* 1. 19.

gwbl fel bwynt eu hunain. Ni chyfrif ef yr anwir yn gyfiawn: ni thaw ef yn oestadol: er ei fod yn bwyllig, mae yn sicr: ac fe a dery adref o'r diwedd. Efe a gyfyd i farn, ag a drefna eu pechodau o flaen eu llygaid, ac a gyfrif â hwynt am yr holl ymadroddion celyd, a ddarfu iddynt hwy (bechaduriaid annuwiol) eu llefaru yn ei erbyn. Efe archolla goppa gwalltog (Ben balch a rhyfygus) yr hwn a rodio ragddo yn ei gamwedddau. Saeth a ddryllia ei Afu ef, ei ymylgarodd a red allan, ac i lawr ag ef i Uffern issod mewn mynyd. Pam gan hynnu y rhedwch ar dewder Torrau i Darianau ef? a gossod drain a mieri, mewn ryfel, yn erbyn y Tân yffol? A all soff sych bresswyllo gyda'r Llosgfaedd tragywyddol? Pwy a ymgaledoedd yn ei erbyn ef ac a lwyddodd? Pa le y bydd ei obaith, pan cymmero yr ARGLWYDD ei Enaid ymaith? gan hynnu gwybyddwch mae yr ARGLWYDD fydd DUW.

2. Bydded i'r Athrawiaeth hon yn hollowl ymddiffia sanctaidd a daionus ffyrdd Duw, (yn gyftal y rhai y mae ef yn rhodio ynddynt tu ac attom ni, a'r rhai y mae yn orchymyn i ninnau rhodio ynddynt tu ag atto yntef) oddi-wrth y Toster, yr Afrywiogrwydd, y Gerwindeb, a'r Coegedd ag y mae Ynfydrwydd Dynion yn edlyw iddynt: o herwydd Ffyrdd Hyfrydwch yw Ffyrdd Doethineb, a Thangnsfydd fydd i bawb a rodio ynddynt; a phwy bynnag a ddywedo amgen ni wna ond datguddio ei Anwybodaeth. Mae'n rhaid cyfaddef fod amryw fydd a'u Calonau yn ffyrdd da Duw, yn rhŷ fynych yn gwyro eu Camreu ac yn cloffi ynddynt: Eithr diau mae nid yn y Ffyrdd, ond yn y Dynion y mae'r Bai. Yr Efrydd fydd gloff ym morth Solomon (ar y tîr gwaftataf) ond y discloff a gêdd yn efinwyth mewn lleodd garwach. Y Ddeddf a'n Callonnau oeddent unwaith yn gwbl ūnol: yr anghyttundeb a ddaeth y mewn trwy ein ymadawiad â'n cyflwr cyntaf. Na roddwch lê, gan hynnu, i ūn meddwl gwael a'm Gyfreithiau a threfniadau Duw, ond cyfiawnhawch hwynt i'r eithaf, a chymerwch y Cwilidd i chwi eich hunain, megis y gwnaeth Paul; "Sancteidd yw yr Gorchymyn, eithr myfi fydd gnawdol."

3. Gan na all Duw lai na gwneuthur Cyfiawnder, bydded i ni oll (ac i bob un o honom) ochelyd pechod, yr hwn y mae mor amhosibl heddychu Sancteiddrwydd a chyfiawnder Duw âg ef: ymgadwch rhag y Pechodau lleiaf

lleiaf meddaf, ynghyfrif Dynion neu o'u (cyffelybu i bechodau eraill.) Nid yw eich bod yn perthin i Dduw yn eich esguffodi? Canys, Chwi yn unig a adnabym, am hynnu ymwelaf â chwi am eich holl Anwireddau. Ie *Moses* ei was ef a gaywyd allan o *Canaan*, am iddo unwaith lefaru yn anystyriol â'i wefyslau: ac er ei fod yn mawr ddymyno myned i'r wald dda, ac iddo yn dâer ymbil â'r *ARGLWYDD*; etto ni wrandawai yr *ARGLWYDD* arno: "Na chwannega lefaru wrthif mwy am y peth hyn." Dib-rissio y pechod lleiaf o ran amdler Gras, yw pechu yn erbyn eich Henaïd eich hun; a chyfrif Gwaed *CRIST* yn beth cyffredin. Er ei fod yn dy garu, fel na chymmero byth ei Garedigrwydd oddiwrthyt; etto ni ad it fyned yn gwbl ddi-gosp: ie, efe all yr *ARGLWYDD* guddio oddiwrthyt y teimlad o'i Gariad, a'th wneuthur yn deimladwy o'i anfodlonrwydd, nes bo dy Esgryn yn fryw. Canys rhaid iddo wrthwynebu pechod, er daioni i ni, gyftal ag er ymddiffin Anrhydedd ei Gyfiawnder.

4. Chwi y rhai ydych yn cyfaddef Cyfiawnder Duw, ac yn galw eich hunain yn blant iddo ef, dangoswch i'r Byd wirionedd eich Egwyddorion wrth eich Aferion, amlyg-wch mae ei blant ydych, trwy fod yn gyffelyb iddo; Gwnewch Gyfiawnder, hoffwch drugaredd, rhodiwch yn oftyngedig. Dangoswch hynnu hefyd trwy ei gyfiawnhau, ie pan bo tew gymmylau yn lloches iddo, a phan nad adweinir ei ol. Yr hwn nid yw yn adnabod llaw Duw, ymhob digwyddiad, fydd yn gwadu ei Ben-argiwyddiaeth; a'r rhwn fydd yn grwgnach fydd yn ammeu ei Gyfiawnder: byddwch ddieuog o'r ddau.

5. Na chymmered neb dramgwydd oddiwrthi ddigwyddiadau presennol, ac na feddylied yn ddrwg am y sancteidd *ARGLWYDD* Dduw. Efe all yr achos o'i Ffyrdd fod yn anghydnabyddus ond nid yn anghifiawn: *Y mae yn gweled trwy'r Cynylau tywyll* er na alloch chwi a minau. Nyni a wyddom (neu a ddylem wybod heb Gymmorth Lladmerydd) nad yw yr *ARGLWYDD* o'i Galon yn cystuddio Plant Dynion; ac nid yw ei Bobl ef mewn Tristwch ond ychydig: gan hynnu cydnebydd ei uniondeb, ac ef a drigarhâ wrthyt.* Gan ei gymmeryd yn rheol bob amser, fod holl Ffyrdd Duw yn berffaith; ac na ellir na bwrw ettynt, na thynnu dim oddiwrthynt. Da y dywedoedd *Job*, pe lladdei ef fi, etto mi a obeithiaf ynddo ef.

Byddwch-

Byddwch-gan hynnu ymarhös, hyd Ddyfodiad yr Ar-
GLWYDD, efe a farn y Byd mewn Cyfiawnder. Na fydded
Llwyddiant yr anwir, na beunyddiol Gyftudd y duwiol, yn
Dramgwydd i chwi: Ewch i Gyffegr Duw, yno y diell-
wch eu Diwedd hwynt, y rhai a fuont fyw mewn Pleſerau a
Thrythyllwch a ddymunant bod eu Heneidiau ynghyflwr
dy enaid ti, tan ei holl Ofydiau: ac ni bydd yn Flinder i ti
gofio dy fyr ysgafn Gyftudd: pan tarddo heddychol ſfrwyth
Cyfiawnder oddiwrtho: pan y boſt o ran fyndod ſanſteidd
yn dywedyd yn dy Galon. "A myfi yn ddieppil, yn unig,
yn gaeth, yn grwydr (heb le i brellwilio) pwy a genhed-
lodd y rhai hyn i mi! ô ble y daethant; ô ba wreiddin
y tyfaſant! nid oedd fy nghyſtuddiau yſgafn yn haeddu eu
cyffelybu i'r Gogoniant hwn!" Ni bydd edifar gan yr
hwn ſydd yn dygyd ei yſgybau adref mewn Llawenydd,
iddo hau mewn Triftwch. Eithr tra byddoch yn myned
ymhlaen tu a'ch Cartref fendigedig, efe a alleu fod yn
fuddiol i'ch fyfyrion ar y fath ſgrythrau a rhain: "Er
gwneuthur o Bechadur Ddrwg gan waith; ac eſtyn ei
Ddyddiau ef; etto mi a wn yn ddiau y bydd Daioni i rhai
a ofnant Duw: ond ni bydd Daioni i'r anuwiol: diau
fod ſfrwyth i'r cyfiawn; diau fod Duw a farna ar y
Ddaiar; a'i Farn ef ſydd yn ol Gwirionedd; a gwyn eu
byd i'r rhai oll a ddiſgwyliant wrtho"

Yn olaf. Yr holl wrthddadleuon yn erbyn Etholedi-
gaeth diammodol, perſonol, tragwyddol; Prinedigaeth
neuultuol; Galwedigaeth effeithiol, a Gräs anorchffygol
yn Nghalon y Credadyn, a ddiſflannent ac a aent i'w Lleu
hun, pe byddei i'r un Gwirionedd hwn gael ei gredu a'i
dderbyn mewn Cariad; ſef, "Bod gan Duw Gyflawn-
awdyrdod a'r ei Greaduriaid, i'w trefnu a gwneuthur â
hwynt, fel y mynno; ac na all fod yn anghyfiawn wrth
wneuthur felly.

Ac felly yr ydwyf yn dyfod at yr hyn yr oeddwn
yn ſwriadu ar y cyntaf. Sef.

A M

ETHOLEDIGAETH.

Y Mae'r Athrawiaeth o Etholedigaeth yn cynhwys holl swm a sylwedd yr Efengil; ac ni all ein meddyliau, (os ydynt wedi eu darostwng yn iawn i'r Athrawiaeth o Ben-arglwyddiaeth Duw) fyfyrïo ar beth mwy rhagorol. Hi a elwir yn Sail Duw, nid yn unig o ran ei Godidawgrwydd, ond o herwydd mai Duw ei hun yw'r Awdwr o honi, ac mai efe yn unig a'i gosododd: hon yw'r Sylfaen, sydd yn sefyll yn sicr, ac yn diogelu pawb sydd arni; Canys "Duw a edwin y rhai sydd eiddo ef."

Etholedigaeth yw Dewyfiad tragwyddol Gariad; neu Fodlonrwydd Duw yn dewis ac yn arfaethau i Fywyd tragwyddol: *Dinas-rhol* fawr y Nefoedd; y Weithred di-bwrcas a seliodd Duw idd ei Etholedigion; wedi ei ymddiried i **JESU GRIST**, i'w Budd a'i Daioni hwynt. Y nawr, mewn Gweithred di-bwrcas (fel y b'o yn gyfraithlon) rhaid bod Enw y Rhoddwr, yr hwn ei rhoddir iddo, Cynhwysiad y Rhôdd, yr Amser ei selwyd, a'r Ystyriaethau a'i cymhellodd. A lle bo Anallu, peth arferol yw ordeinio Canol-wr i ddiogelu'r Weithred, er Llës y Derbyniwr. Yr hyn oll sydd eglur yn Etholedigaeth yr Ysgrythur; ac a ellir ei gasglu i'r Athrawiaeth hon.

Athr. "Bod Pobl briodol, wedi eu hethol yn berfonol gan Duw yng **GRIST**, yn ol ei Fodlonrwydd ei hun, a'u hordeinio i Fywyd tragwyddol cyn bod Byd."

Cyn dyfod i brofi yr Athrawiaeth efe a fydd i'm yn gyntaf eglurhau y Geiriau; ac yn ol hynnu roddi siamplau o Etholedigaeth is, sef, peth o lai Pwys na Bywyd tragwyddol; y rhai a ellir eu cyfrif yn Gyfgodau o hono.

P. Yr

1. Yr Eglurhâd. Y Gair (*priodol*) fydd yn arwyddocau ryw Beth wedi ei gadw a'i neulltuoli at wasanaeth ryw un yn unig; megis Coron i'r Brenin, Gwraig i'dd ei Gwr, Tîr neu Feddiannau i'r jawn Berchen, &c. Ac ym mhob un o'r Ystyriaethau hyn, y mae'r etholedigion yn Bobl briodl i Duw. 1. Yr IESU fydd Frenin, a'i Bobl, yw ei Goron a'i Hyfrydwch: ac er bod *Satan*, Tywyssog y Byd hwn, yn eu gorchymmu dros Amser, maent, yn ddiau, yn perthini Dywyssog y Nefoedd: Ac efe a'u rhyddhâd Gaethywed! 2. Maent wedi eu dyweddio iddo mewn Cyfammod tragwyddol, ac efe a'u gwared o Ddwyllaw eu Treiswyr, megis y gwaredodd *Dafydd* ei wragedd o Law yr *Amaleciaid*, heb un yn eisiau. 3. Etifeddiaeth yr ARGWLWYDD ydynt, gwedi eu hennill trwy eu Lafur, trwy ei Chwys, a thrwy ei Waed! felly yr oedd Randir *Jacob* yr hon a roddodd efe i'w Fab *Joseph*, wedi ei hennill â'i Gleddyf ac â'i Fwa, *Gen.* 58. 22. Ac ni ddyri mo honynt, i neb, nac i Ofal neb, na wna, hyd nod iddynt eu hunain!

[*Ethol*] Priodol Arwyddocâd y Gair yw neilltuo, neu wneuthur dewis o ũn neu ychwaneg allan o lawer.

[*Yn personol*] hynnu yw, gwedi eu nodi wrth eu henwau: (*Yng GRIST*) neu i GRIST, fel eu Pen a'u Cyfryngwr; fel, trwy eu bod ynddo ef, y gallei yr holl Râs a'r Gogoniant, i'r rhai y dewyswyd hwynt, fod yn gyfiawn yn eiddo hwynt; a chael eu gwisgo am danynt.

[*Ordeinio*] Yw Rhaglunio, pethau i ddyfod; yr hyn a wnawd felly, fel y bu, y mae, ac y bydd, pob peth yn dyfod i ben yn ol y Rhagfwiad. Yn yr ystur hyn ni all Dynion rhagluniaethu, oherwydd na allant gyda sicrwydd rhagfanegu y Pethau fydd i ddyfod: ond yr oedd pob peth yn bresennol gyda Duw er Tragwyddoldeb; a'i Arfaeth ef a barodd iddynt fod mewn amser.

Wrth (*fywyd Tragwyddol*) yr wyf yn meddwl nid yn unig weithredol Feddiant o Wynfydedigrwydd a Gogoniant yn y Nefoedd; yr hyn fy yn sefyll yn ei perffaith gydffyrfiad â Duw, a'i bundeb âg ef (yn ol y 17° *Joan*;) eithr hefyd beth bynnag fydd rheidiol i hynnu: Cyfyngdod CRIST, Galwedigaeth effeithiol, a pharlâd hyd y Diwedd mewn Ffydd a Sancteiddrwydd: Y mae'r cyfan yn gysylltiedig mewn un Adnod, megis yn perthyn

i'r un Personau yn ddiwahanedig; Yn *Eesai* 62. 12. lle y gelwir y rhai y parattoir y Brif-fford iddynt, yn Bobl sanctaidd; yr hyn fydd yn dal allan eu *bethledigaeth*; yn *wardigion* yr *ARGLWYDD*; dyna eu *Prynedigaeth*: Yr *bon a geiswyd*; lle mae eu *Galwedigaeth effeithiol*; *Dinas nis gwrthodwyd*; dyna hefyd eu *Parbâd mewn Gras*: Y maent ymma gwedi eu gosod mewn Trefn fel y maent yn digwydd mewn Amser; Etholedigaeth am hynnu a elwir *Rbagharatâd*; *Ogoniant*.

[*Cyn bod byd*] yr hyn yn fyr a elwir *Tragwyddoldeb*, ac yn iaith yr *Ysgrhythur* er *Tragwyddoldeb*.

[*Yn ol ei Fodlonrwydd ei hun*] hyn fydd yn dangos Gwreiddin Etholedigaeth; y Sail ar ba ün yr adeiliadur hi; ac yn cau allan bob Peth arall rhag bob mewn un modd yn *Achos* o honi, na *chyfranu* dim tuag etti.

H. Er siamplau o Radd is o Etholedigaeth; Ystyriwch waith Duw yn dewis ac yn appwyntio rhai Dynion *wrth eu henwau*, (a rhai o honynt *cyn eu geni*) i wasanaeth mawr ac enwog yn y Byd; lle yr oeddent yn Bortreidiadau o'r Etholedigaeth yr ydym yn son am deni, ac yn Eglurhâd o honi.

Abraham a ddewiswyd i fod yn wreiddin ac yn Dad i Bobl briodl Duw; y rhai y fyddai iddo eu hanrhydeddu ywch law Cenhedlaethau 'r Byd; *ac fel y byddai i boll Deulyoedd y Ddaiar gael eu bendithio ynddo ef*: lle cynhwysir Addewid, y doi y *Messiah* neu *Jachawdwr* y Byd o'i Hiliogaeth ef: Anrhydedd tragoruchel a rhyfeddol! ond beth oedd yn *Abraham* ag a allai gynhyrfu Duw i'w ddewis ef yn llyn o flaen y llaill o'i Geraint? A oedd ef yn well na'r Eulun Addolwyr eraill ymysg y rhai 'r oedd ef yn byw? Nag oedd mewn un modd; ond etto 'r *ARGLWYDD* a'i neilltuoedd ef, ac a'i galwodd ef yn unig. Ac yn wir, ni allir rhoddi unrhefwm ângen am hyn, na 'r hwn y mae yn i roddi am ei Gariad i'w Hiliogaeth ef; *Efe a'i carodd bwynt oberwydd iddo ei caru hwynt*. Ac ni ddewiswyd ef i fod yn Dad llawer o Genhedloedd, na *Sara* i fod yn *Fam* iddynt, o ran dim Ffrwythlondeb naturiol ac oedd ynddynt tu hwnt i eraill: Canys yr oedd *Corph Abraham* yn awr yn farw: a *Sara*, heblaw ei bod yn ammh-lantadwy, oedd gwedi myned dros Oedran plantâ; yr hyn a wnaeth iddi chwerthin wrth glywed yr Addewid:

Canys

Canys pwy a ddewisfa Bren crin a Thir diffwrth, i blannu Gwinllan?

Y mae yn rhyngu bodd iddo wneuthur yr un modd â Phlant Abraham: nid yw yn eu cymmeryd oll; eithr, yn Isaac y gelwir i ti Had. Ac er gwrando gweddi Abraham dros Ismael cyn belled a'i fendithio ef; etto o ran y peth mwya y mae Duw yn ei wrthod; ac yn llawnfwrniadu cadarnhau ei gyfammod â'g Isaac, yr hwn oedd etto heb ei eni.

Yr un modd y mae yn gwneuthur hefyd â Phlant Isaac: Jacob a hofodd, ac Esau a gaffodd: felly y mae'r Prophwyd a'r Apostl yn dihongli'r Geiriau hyn, Yr hynaf a wafanaetha yr ieuangaf: †. Y Gwahaniaeth hyn a wnaethpwyd cyn eu geni, ac a barhawyd i'w Hiliogaeth ar eu hól: Y naill fydd yn bobl wrth y rhai y Elydiodd yr ARGLWYDD yn dragwydd; eu Caeibghyd ni ddychwelir: a phan lawennychu yr holl volad, baw a fyddant yn anghyfanedd, &c. § Eithr Jacob, yr ARGLWYDD a'u dyg bwynt i'w gwlad eu hun, a'u plannu bwynt, ac a wna iddynt breswyllo yn ddiogel, gan wneuthur Lles iddynt a'i holl galon. || Eithr nodwch mae nid Ymddygiad mwy rhagorol Jacob, nid dim a ragwelwyd ynddo, neu a wnaethpwyd ganddo, a ddaeth a'r Fendith iddo ef: se a wnaeth Esau i'w am deni, a hynnu yn swy gwafrioneddol: ac er idd eu Dad fendithio Jacob yn ddiarwybod a thrwy gamfynniad; etto pan daeth i wybod hynnu, y mae cyn belled oddiwrth alw yn ol yr hyn a wnaeth ag y mae yn ei sawr gadarnhau; mi a'i bendithiais ef, bendigedig hefyd fydd efe. A fynwn ni wybod y Rhewm o'r peth rhyledol (ac yngolwg Dynion) afresymmol hwn? hynnu a fu fel byddei i'r Arfaeth yn ol etholedigaeth Duw (yr hynaf a wafanaetha yr ieuangaf) sefyll, nid o weithrededd eithr o'r hwn fydd yn galw. Ryfeddol y trefnodd Duw yr cyfan yn y peth hyn, yr hyn fydd yn gyflawn Bortreiaid o dragwyddol Etholedigaeth: y mae yn eglur yn dal allan Ben-arghwyddiaeth Duw ar ei Greaduriaid; rhydd-did ei ras, yn dewis y rhai lleia eu Haeddiant, sicr effaith ei Fwriadau, gyd â ei ddoeth a'i ddiogel Drefniad, o'r hyn oll fy yn perthyn i'w Ddiben; a'i waith yn arfer moddion a Chyfyngau, yn wrthwyneb i'w Tueddiad-naturiol a'u Bwriad eu hunain.

Ac am yr Israeliaid: y Bobl a ddewisodd Duw yn Abraham 400. o Flynyddau cyn iddo eu harddel yn gy-

D 3

hoeddus

† Mal. 1. 4. § Rhu. 9. || Exec. 35. 3. † Jer. 32. 37.

hoeddus: Nhwy a elwir yn Genedl *atholedig*, fef, gwedi eu neilltuo oddiwrth y llaill o'r Byd: Rhywogaeth *sanſtaidd*, *Pobl briodol*, i Dduw. Efe a'u cymmerodd yn *rhan iddo ei hun*, yn *goelbren ei Etifeddiaeth*: darllenwch ei Eiriau ef, (canys Geiriau gwerthfawr ydynt) *A chwi a fyddwch sanſtaidd i mi; o herwydd myfi a'c neilltuais chwi oddiwrth bobloedd eraill i fod yn eiddo fi; yr ARGLWYDD dy DDUW a'th dderwisodd di, i fod yn Bobl unig iddo ei hun o'r holl bobloedd y fydd ar wyneb y ddaiar. Cymmerodd yr ARGLWYDD dithau heddyw, i fod yn Bobl briodol iddo ef, ac 2th wneuthur yn goruwch yr holl Genhedloedd. Ar dy Dadau di y rhoddes yr ARGLWYDD ei fferch, gan eu hofi bwynt, ac efe a wnaeth dderwis o'u bad ar eu bôl bwynt, fef ô bonoch chwi, o flaen yr holl bobloedd, &c.* Ond a oeddent hwy yn well na Phobloedd eraill mewn *Daioni*, *marwrhydi*, ac *ymddygiad rhagorol*? A hynnu a roddodd iddynt hawl i'r Anrhydedd hwn? Nage ddim; fel y mae yn amlwg, (1.) Wrth y Rhefwm a rhoddir yno, "Chwi a fyddwch yn Dryffor priodol i mi o flaen yr holl Bobloedd: (canys eiddo fi yr holl Ddaiar)." Yr hyn fydd fel pe dywedassai yr ARGLWYDD, nid oes dim Rhagor rhwngoch chwi a Chenhedloedd eraill: mi allwn eu cymeryd hwynt a'ch gwrthod chwi; edrychais o'r Nefoedd a gwelais, mae'r un modd y mae Tueddiad eich Calonnau. 2. E'u Ymddygiad yn ôl llaw a gyflawn ddangosodd hynnu; a'r ARGLWYDD a'i rhagweloedd; "Gwyddwn y byddit lwyr anffyddlon, a'th alw ô'r Groth yn Droseddwr; y byddit galed, ath war fel geŷyn haiarn a'th Dalcen yn Bres: ac y gwneuit yn unig yr hyn oedd ddrwg ô'th Febyd." Pa ham gan hynnu y dewisodd Duw hwynt o flaen eraill? o ran ei Gariad anhaeddiannol a'i Ewyllys da tu ag ettynt: "Efe a'u carodd o herwydd, iddo eu caru hwynt."

Dewch at *Ddafydd*: yr ARGLWYDD a darparodd iddo, ei hun Frenhin ymmysg meibion *Jesse*, a rhaid i *Samuel* fyn'd i'w encinio ef. Eithr rhaid ei fod yr hwn a ddywedai yr ARGLWYDD wrtho: Nid yr henaf a'r mwyaf golygus: ac am hynnu y mae yn dywedyd (pan yr oeddent yn myned o'i flaen ef) *ni dderwisodd 'r ARGLWYDD hwn, na hwn; na'r rbai hyn; ond Dafydd*. Ni soniaffai yr ARGLWYDD wrtho am enw *Dafydd*; eithr efe a wnaeth gystal a hynnu: canys pan ddaeth *Dafydd* i mewn y mae yn dywedyd,

dymna

efe, eneinia ef. A deliwch sylw, yr *Efe* ymma oedd yr ieuangaf, y gwaelfaf a'r anhebyccaf: braidd y cyfrifid ef yn un o'r Teulu; oherwydd ni ddygwyd ef i mewn ymmysg y lleill. A Gwelwch ei amgylchiadau, ei waith oedd cadw yr Defaid; ei Fyfyrdod ar beth nad oedd wrol: yn ymarfer ei hun i Gerddoriaeth. Gwelwch *hefyd* ei liw gwyn a gwridcoch: nid lliw milwr caled: etto rhaid i'r llangc jeuangc hwn, fod yn Dywyssog llu yr ARGLWYDD, yr rhai oedd i ymladd â'r gelynion cadarnaf; ac am hynnu oedd yn rheidiol iddynt wrth wr calonnog medrus i drefnu eu Byddinoedd. Etto y *Dafydd* hwn yw'r Dyn a fyn yr ARGLWYDD ei amhyddedu i lywodraethu ei Bobl, ymladd eu Brwydrau, ac i wneuthur Grymmysterau: o blegid nid yw Duw yn edrych fel yr edrych Dyn; nid edrych ef ar neb doeth eu Calon.* Ac yn ddiau nid oedd yn Nhafydd dim Cynheddfau Tywyfogaid amgenach na'i Frodyr. Eithr yn ol ei eneinio, daeth Ysryd yr ARGLWYDD arno o'r Dydd hwnnw allan. Ac yn ganlynol i hynnu y lladdodd ef y Llew, a'r Arth, ar Cawr Goliath!

Ystyriwch *Jeremi*: Ma'r ARGLWYDD yn ei wneuthur ef yn Brophwyd; yn ei ofod ar Genhedloedd ac ar y Teirnaffoedd; yn rhoddi Awdyrdod iddo i ddiwreiddo ac i dynnu lawr, i adeiladu ac i blannu, &c. Beth oedd yr Achos o hyn? beth a wnaethe *Jeremi* i beri i Dduw ei alw i'r gwaith ardderchog hwn; Dim: Canys efe a ordeiniaffid i hyn cyn ei eni: *Cyn i mi dy lurio di yn y grôth; mi a'th adnabûm: a chyn dy ddyfod ôr Grôth, sancteiddais di; ac mi a'th roddais yn Brophwyd i'r Cynhedloedd: A'i Gyfaddefiad ei hun ydyw, Ni fudraf ymadrodd canys bachgen ydwyfi.*

Y mae gennym Siampl arall yn *Cyrus*; yr hwn a arfaethwyd i waith mawr adderchog. Sef, ar fyr eiriau, i ddinistrio yr Ymmerodraeth euraidd: i ddiyllio Gordd yr holl Ddaiar: i ryddhau Pobl Dnûw ô Gacithwed ac i adeiliadu ei Demel ef: A hyn a brophwydwyd am dano fwy na chant o Flynyddau cyn ei eni. Y mae yr ARGLWYDD yn ei alw ei *Eneiniog, etboleidig, ei Fygail*, yr hwn a gyflawnnei ei boll, *Ewyllys*: y mae yn ei alw erbyn ei enw; yr hyn a adroddir ddwywaith megis peth a haeddei ei nodi; *mysi a'th elusais di [ie dydi] erbyn dy enw.*

A ddewisswyd *Cyrus* yn llyn, o herwydd ei fod, neu y byddei ef yn Dywyssog nerthol? Gwrandewch beth y

mae yr ARGLWYDD ei hun (yr hwn sydd oreu yn gwybod Dibennion ei Weithredoedd, yn ei ddywedyd am dano: "fel hyn y dywed y ARGLWYDD wrth ei Eneiniog, wrth Cyrus, yr hwn yr ymâflais i yn ei ddeheulaw, (hynnu yw, mi a roddais iddo nerth, ac a'i dysgais pa fodd i'w arfer) mi a ddattodaf Lwyni brenhinoedd, i agoryd y Dorau o'i flaen ef,—Y Dorau pres a dorraf, a'r Barrau heirn a ddrylliaf," &c. Eithr Cyrus ni adwaenai yr ARGLWYDD; yr hyn hefyd a ddywedir ddwywaith, megis peth i'w nodi, *Esa.* 45. 1. hyd y 5.

Yn ddiweddaf. Y mae yr ARGLWYDD or Nefoedd yn awdyrdodi *Paul* i fod yn Bregethwr cyffredinnol ymmysg y Cenhedloedd; i ddygyd ei Enw o flaen Brenhinoedd; i anrheithio Teyrnas Satan ac i aflonyddu yr byd: Ac i hyn y galwyd ef, pan yr oedd yn uwchder ei Gyndeiriogrwydd yn herlid yr Enw hwnnw, yr hwn yr ydys yn ei anfon i'w bregehu; ac y mae *Paul* ei hun yn tystiolaethu nad dim ynddo ef a barodd hynnu, lle wrth son am ei Alwedigaeth, y mae yn ei gyfryf i Ewyllys da a gallu Duw, gystat a'i Enedigaeth naturiol, *Gal.* 1. 15. Y gwreiddin ô'r hyn Holl a gynhwyfir yn y Gair hwnnu, *Y mae hwn yn llestair etholedig i mi*, *Aët.* 9. 15.

Myfi a allwn hefyd, goffa *Samfon*, *Jofiab*, *Joan* fedyddiwr, ac creill, i'r un diben. Oblegid, os does Etholedigaeth berfonol i bethau o lai Pwys: a hynnu cyhyd cyn geni rhai o honynt: a chan fod Arfaethau Duw yn ddiammod am y pethau hyn; pa faint mwy y maent felix mewn pethau o dragwyddol Ewys! ac os Duw ni edrychodd allan o hono ei hun am ddim i'w gynhyrfu i ddewis y cyfryw Bobl idd eu hamrafel Lëoedd a'u Galwedigaethau, (a phe edrychfei, diau na chewfei ddim) llai o lawer y bydd i Etholedigaeth i Fwyd tragwyddol, ac undeb âg ef ei hun, gael ei sylfaenu ar y Creadur. A ofala Duw am Ychen? ymressymmu oddiwrth yr hyn sydd lai at yr hyn sydd fwy, sydd ffordd 'Sgrythurol, ac yn profi yn nerthol.

Yn awr yr ydwyf yn dyfod i brofi yr Athrawiaeth yn fwy eglur a neilltudi; a 'ngwaith presennol, nid yw gymmaint i brofi fod Etholedigaeth, ond i ddangos beth yw'r Etholedigaeth hon: Sef, pa fath yw ei Chynhedd-fau a'i hamgylchiadau: a hyn mewn perthynas i wrth-ddrychau Etholedigaeth, y Dyll, yr amfer, a'r Cynhyr-fadau

fiadau o honi. Ond etto i barattoi yr Eford at yr rhain, efe a allai fod yn addas son ychydig am y llall: Ac felly (fel y bo i mi ei wneuthur yn eglurach) mi a rannaf 'r yr Athrawiaeth yn chwech o Rannau: Sef,

- I. Fod rhai dynion gwedi eu hethol i jechydwriaeth.
- II. Bod yr Etholedigaeth hon yn ddiammod.
- III. Ei bod yn berfonol.
- IV. Ei bod er Tragwyddoldeb.
- V. Bod 'r Etholedigion gwedi eu dewis yn GRIST.
- VI. Bod Etholedigaeth gwedi ei sylfaenu ar Râs.

Yn ol profi y pethau hyn trwy 'sgrhythrau eglur, neu Refymmau gwedi eu caglu oddiwrthynt; nid Swaeth genym beth a ddywedir i'r gwrthwyneb. Dyfnion bethau Duw ydynt, a ellir yn unig eu canfod yn goleuni 'r Sgrythur: Ac am hynnu ofer ceisio eu dangos un ffordd arall; "Canys pwy a wybu feddwl 'r ARGLWYDD."

1. Fod rhai Dynion gwedi eu hethol i jechydwriaeth.

Yr hyn a ddangosir yn eglur yn y Geiriau sy'n canlyn; sef, *Llestri trygaredd gwedi eu ragbartoi i ogoniant: Yr Etholedigaeth a'i casas: yr ARGLWYDD a chwannegoedd at 'r Eglwys y rhai a fyddent gadwedig: A chynnifer ac oedd gwedi eu bordeinio i Fywyd tragwyddol, a gredasant: Eithr yn fwy neilltuol yn yr 11. at y Rhufeiniaid a'r 5. Y mae gweddill yn ol Etholedigaeth grâs, i Thef. 5. 9. Nid appwyntiodd Duw nyini i ddigofant, ond i gaffael jechydwriaeth, 2 Thef. 2. 13. Duw o'r dechreuad a'ch betholodd chwi i jechydwriaeth, &c. A'r rheini a elwir yr Etholedigaeth; fel y gelwir rhai Enwadedig, yn Enwadediad: a'r Angylion a safasant, a wahaniaethir oddiwrth y rhai a fyrtiasant, wrth yr Enw Etholedig. Efe a ddywedir hefyd mae *Llestri etholedig a Llestri Trygaredd* ydynt: fel y gelwir y rhai a adawyd, yn *Llestri Digofant* a meibion *Colledigaeth*: Y mae Sgrythur yn wastadol yn eu gosod allan wrth Enwau gwahaniaethol.*

Yn 1. Fel rhai gwedi eu neilltuo oddiwrth y Byd: *Myfi* (medd CRIST) *a'ch derwisais chwi allan o'r Byd: Nid tros y Byd yr wyf yn gweddio ond tros y rhai a roddaist i mi: O'r Byd nid ydynt megis nad wyf finnau o'r Byd: I chwi y rhodded gwybod dirgelwch Teyrnas Duw: Eithr i'r rhai sy allan ar Ddambegion y gwnair pob peth: Am Jacob ac Esau* (Arwydd eglur o'r Neilltuaeth hwn) y dywedir wrth *Rebecca*:

Rebecca : dwy Genbedl sydd yn dy grôb di, a dau fath a'r Bobl : Ac am Hiliogaeth Jacob ; wele Bobl yn preswyllo eu hun, ac heb eu cyfrif ynghyd a'r Cenedloedd : Y Bobl hyn (medd r' ARGLWYDD) a luniais i'm fy hun : Yr rhain yw r' Genbedl Sanctaidd ; gwrthwynebwyr yw pawb eraill.

Yn 2. Fel Pobl o Genbedl arall ; yn tarddu o *Wreiddin* arall, " Ni sydd o DDUW, ac y mae'r holl Fyd yn gorwedd mewn Drygioni : " (neu yn'r un drwg hwnnw, megis eu gwreiddin a'u pen :) " Y mae'r hwn sydd ô DDUW, yn gwrando geriau DUW : am hynny nid ydych chiwi yn eu gwrando am nad ydych ô DDUW. " Ynaill a elwir yn blant y Golcuni ; a'r llaill, o'r Nos : Y naill, ô DDUW ; y llaill, ôr byd : Y naill, oddi Uchod ; a'r llaill oddi isod : DUW, yw Tad y naill ; a'r Diafol, yw Tad y llaill.

Yn 3. Fel rhaitan *Llywodraeth-wr* arall. Nyni ydym eiddo ti, (medd yr Eglwys wrth DDUW) erioed ni buost yn arglwyddigaethu arnynt bwy : Yr hyn oll y mae yr Tad yn ei roddi i mi (medd CHRIST a ddaw attafi. Y mae y De-faid yn gwrando a'r ei lais ef ; efe a'u badwaen, ac y maent yn ei ganlyn ef ; ond y dieithr nis canlynant : A hynny o herwydd, mae ūn yw eu Hathro, sef CRIST : Am eraill y mae yn dywedyd, na fynnent ddyfod atto ef. Y naill sydd yn canlyn yr Oen ; y llaill Dywyssog y Ty-wyllwch gwedi eu dal ganddo wrth ei ewyllys.

Yn 4. Fel rhai yn perthun i Fyd arall. A'r had da yw plant y Deyrnas ; ac yr ydys yn eu neilltuo oddiwrth y Byd, megis rhai a gyfriser yn deilwng i gael y byd hwnnw ; ac felly yr ydym yn cael na dderbynnir neb i'r Jerusalem newydd ond y rhai sydd gwedi eu 'sgrifennu yn llyfr y bywyd : A phwy benna ag ni chafwyd gwedi ei 'sgrifennu yno, bwriwde i'r llyn o dân. Felly y dywedir i Judas fyned i'w le ei hun ; a'r Etholedigion i'r Deyrnas a baratorwyd iddynt bwy. Ni roddasi ond un rheswm i brofi yr Pen hwn ; (ond y mae o gymmaint pwys nad oes raid wrth un arall :) oni buase i'r ARGLWYDD yn llyn adel i ni weddill, ni buase un cnawd gadwedig : yr holl Fyd a fuafei gyffelyb i Sodomah, *Esay* i. 9.

II. Bod Etholedigaeth yn ddiammad.

Y mae y nma ddau beth o fawr bwys ; *Angbyfnewidoldeb*, a *digonoldeb*. Y mae yr Arfaeth yn angbyfnewidol

awidiol o Ran Duw ; ac yn ddigonol heb gyflawniadan dynol. Ni chyfnewid yr ARGLWYDD ei bwrpas i achyb ei Bobl : ac ni chaiff eu hanneilyngdod 'au gwrthnyffigrwydd, ddiddymmu ei Fwriad. Am hynny ni chwanegirdim cyffelyb i Ammod at yr amryw ymadroddion a arferir i arwyddocau yr un peth, sef yr hyn a *raglusiwyd*, a *ordeiniwyd*, a *rhagddarparwyd*, a *appwyntwyd*. Diau bod math o Ammodau (neu yn hydrach gynheddfau), y rhai fydd raid iddynt yn wastadol ragflaenu perffaith gyflawniad Etholedigaeth ; sef *Edifeiriwch tu ag at Dduw*, a *Ffydd tu ag at ein HARGLWYDD JESU GRIST*. Y rhai o ran hynnu, a ellir eu galw Ammodau *Jehydwriaeth* ; ond nid yn Ammodau *Etholedigaeth*.

Etholedigaeth yw *Deddf* fawr *ysfeinol* yr Efengil : yr hyn mewn llywodraeth fyddol a elwir y *Gyfraith oruchaf* ; yr hon fydd anghyfnewidiol ynddi ei hun ; ac yn gofyn bod yr holl *Orchwyliathau-isod* yn guttunol â hi : Felly mae yn rhaid i *Jehydwriaeth* *Etholedigion* Duw, yr hon yw'r *Gyfraeth uwchaf* yn y *Frenhiniaeth* nefol, aros yn anghyfnewidiol. Er mwyn *byn* y mae pob beth arall yn cael Bod : trwy *byn* y mae Duw yn amcanu y *Gogoniant mwyaf* iddo ei hun ; oran *byn* y cymmeroedd ef gymmaint o *Boen* ; pe bai yr Amcan *byn* yn ffeilu, nid yw yr holl *Greadigeath* ddigonol i wneuthur i fynu yr Colled. Ac nis gallwn feddwl i'r Duw Anghyfnewidiol, yr hwn a wnaeth bob Peth er mwyn ei *Ogoniant*, osod ei Amcan ardderchoccaf ar sylfaen ansicr, neu fel y byddai 'n bosibl ei ddiddimmu : fel y buassiai 'n rhaid iddo fod pe buassai yn ei ymddiried i Ewyllys Creadur. Pob doeth sylfaenydd Llywodraeth a sefydla ei *Gyfraethau* yn y *Modd goreu* i ateb ei *Ddiben*. Ond y mae *Pethau* 'r *Byd* yn ddaroffyngedig i *Filoedd* O *Ddamwaeniau*, y rhai ni ddychon fynwyr dynol eu rhag-weled, na'u Gallu eu rhag-flaenu. Mae *Tywysfegion* yn marw a'u *Hamcannion* yn darfed gyda nhwy, neu *Ddieithraid* yn goresgyn eu *Teirnaffoedd* ac yn diddimmu eu *Bwriadau*. Eithr nid felly mae gyda Duw ; nid oes un *Digwyddiad* yn newydd iddo ef ; y mae ef yn *mynegu* y *diwedd* o'r *dechreuad* : *Y mae efe yn un, a phwy a'i try ef?* Y mae ef hefyd yn *ansarwol*, a *meddyliau* ei *galon* ef a *safant* o *genbedlaeth* i *genbedlaeth* : Ni all un *Creadur* ymgadw o tan ei *Lywodraeth* ef : *Yn ei law ef y mae einios pob peth byw* : ie y *Digwyddiadau* y rhai debygem

debygem ni fod fwyaf damweiniol a gwrthwyneb, a wna ei Ddoethineb a'i Allu ef yn wafnaethgar i'w Amcan. A hyn a all fod yr Achos, ymysg pethau ereill, pa ham yr ydys mor fynych yn dywedyd bod *Etholedigaeth ôr dechreuad, er cyn seiliad y Byd*: A chan nad arosodd *Dyn* mewn Anrhydedd, pan yr oedd yn y *cyfryw gyflwr*; pa fodd y gall ef wneuthur hynnu yn *awr*, gan fod y fath *wrthdymniad* gwedu cymmerid gafel ar ei Galon, ac fydd yn peri iddo redeg i'r gwrthwyneb? *Pe rhoesid deddf a allasei fywchau, ôr ddeddf y buasai cyfiawnder*: Yr hyn fydd yn dangos bod y Cyfammod *newydd* yn gwneuthur mwy tofom nac yr oedd yr *Hen* yn abl ei wneuthur; Oblegid y mae yn rhodi Bywyd. *Y Ddeddf* fydd yn dangos ein *dyledfwydd*, ond nid yw yn rhoddi *modd* i'w gyflawni: Eithr y Cyfammod *newydd* fydd yn gwneuthur y *ddau*, trwy scrifennu yr Gyfraith yn y Galon. Y mae pawb tan y Cyfammod o weithredoedd *heb, Dduw heb Gbrist, heb Obaith*. Gan hynnu os ydyw yr Etholedigion mewn gwell Cyflwr, rhaid bod eu hetholedigaeth yn ddiammod: Ac fel y gallei fod felly, y Cyfammod o Ras a wnaethpwyd â Christ drostynt hwy; yr hyn yw y Gras a rhoddwyd i ni ynddo ef, cyn Dechreu yr Byd.

Rheff. II. Rhaid bod Etholedigaeth yn ddiammod; Canys rhan o honi yw yr hyn oll a allir fwrw ei fod yn Ammod iddi: Yn gyffelyb i Addewid Duw i Abraham, *i'rh had ti y rhoddaf y tir hwn*. Yn yr hwn Addewid y mae yr Arglwydd yn ymrwymo, yn gystal i roddi i *Abraham* Hâd i etifeddu y Tir hwnnw; ac i roddi y Tir hwnnw idd ei hâd ef: ac felly yr ydym yn cael *Pen* yr *hâd* hwnnw Sef *Iaac* gwedi ei eni trwy Rinwedd yr *Addewid*: Felly y mae holl ystod a Threfn y Pethau ag fydd yn fuddiol i gyflawn herpheidio Etholedigaeth, gwedi eu cynhwys ynddi, a'u sicrhau trwyddi; gyda'r fath Diogelwch, a phe buasei y Diben ei hun gwedi ei gyrhadd, pan gwnaethpwyd yr Arfaeth; sef Pryn-edigaeth oddiwrth bechod, Galwad effeithiol, a Pharahad i ogoniant; (am y rhai yn helaethach tan y Pennau hynnu:) hyn hefyd a weddei fod meddwl yr Apostol, lle y mae yn gosod *Bywyd tragawddol*, fel tylwedd yr *Addewid* 1. *Joan.* 2. 25.

III. Rhaid ei fod yn ddiammod; oblegid trwy'r cyfryw Etholedigaeth yn unig, y gellir siccerhau jechyd-wriaeth

wria
gyfl
Don
hun
ac y
gaet
fod
Ac
mig
nu y
fwy
ny,
ag
ficc
y rh
nat
dro
Du
bod
gio
rha
nes
gae
gw
Arg
Sef
elli
Da
hon
Arg
ac
cyf
ei
raf
nev
hy
o R
we
tey
ga

wriaeth. Yr oedd eisiau yr fail hon a'r Adda yn ei brif gyflwr. Ac Ynddo ef y gellir gweled yr eithaf, ag a áll Doniau naturiol neu Ras creuëdig wneuthur o hono ei hun, ie ym Mharadwys: Pa mor gynted y dirywiodd ac yr aeth i Ddistriw. Ac amlwg yw fod ei holl Hilio-gaeth yn gŵyro ir un Llwybrau. Ac nid rhyfedd, gan fod mewn Dynion yn nawr y fath Dueddiad i Ddrygioni. Ac od oes ryw Gyfnerth wedi ei estyn iddynt ar ddichym-mig-fail (yr hyn a eilw rhai) y *Cyfraeth newydd*, mae hynnu yn cadarnhau yr Arthrawiaeth hon yn fwy: Canys pa fwyaf o gymmorth a fo gentynt, os dōent yn fyr er hynny, (fel y mae'n eglur eu bod) amlyccach yw, Na all dim ag fydd yn dyfod yn fyr o'r cyfryw Etholedigaeth eu sicrhau. Y mae gennym Siaml o hyn yn yr Hén Fyd; y rhai ni arweiniwyd at Dduw, trwy eu holl Ddoethineb naturiol, a'u Bywydau hirion, gyd â phregethiad *Noah* dros gant ac ugain o Flynyddau, ac Ymrysoniad Ysryd Duw; eithir a aethant ymhlaen o ddrwg i waeth, nes bod holl Fwriad meddyl-fryd eu calon, yn unig yn ddrygionus, a hynny bob amfer. A hyn oedd Cyflwr nid rhai, yn neilltuol, ond holl ddynol-ryw yn gyffredinol: nes i bob Cnawd lygru ei Ffordd ar y Ddaiar. Sicr yw gael *Noah* yn gyfiawn, ac mor sicr mae Etholedigaeth a'i gwnaethau ef felly. *Noah a gafodd ffafwr yng olwg yr Arglwydd*; yn yr un ystyr ag y *carwse* Paul *Drugaredd*. Sef, trwy waith Trugaredd yn ymaffyd ynddo. Efe a ellir canfod hyn hefyd ymhobl *Israel*; y rhai heb law eu Dawn naturiol a chyffredin, a gawsent, lawer o gynhorthwyau, yr rhai ni roddasid i eraill: *Ni wnaethai yr Arglwydd felly ág un genbedl fel y gwnenthai ef â hwynt* ac etto yr oeddent cynddrwg yn gyffredinol, a'u bod yn *cyfiarwnbau eu chwaer Sodom*.

Gan i'r Cyfammod cyntaf yn llyn ffaelu; Efe a fu ei HARGLWYDD, (yr hwn oedd yn ei ragweled) mor rasol ag appwyntio Cyfammod arall, sef Cyfammod newydd, trwy yr hwn y sefydlei ac y sicrhei weddill, a hynnu yn ddiogel: ac am hynnu y gelwir yn Cyfammod o *Ras*, o ran nad yw mewn un modd gwedi ei sefydlu ar weithredoedd; a hwn yw yr *Gras* sydd yn cadw, ac yn teyrnassu i Fywyd tragwyddol. Yr rhain yw sicr *Drugareddau Dafydd*, am y rhai y sonnir yn 55 o *Ejai*.

a'i Ddiammodrwydd sydd yn ei wneuthur yn Gyfammod gwell.

IV. Y mae'r un Rhefwm fod Etholedigaeth Dynion yn ddiammod, ac oedd fod Etholedigoeth CRIST felly. Ni ordeinwyd i'r *Mab* ymgawdoli ar ũn ryw Ammod: Sef, os cyflawnei bob Cynawnder; os distriwai *Satan*; os dinistrai ei waith ef: ac os gwnai jawn dros Bechod; oherwydd ni allai ef wneuthur y pethau hynnu heb yr Undeb hwn: a bod Etholedigaeth i hynnu yn ddiammod fydd amlwg oddiwrth *Heb.* 10. 5. *Corph a gymbwysaist i mi.* *Luc.* 1. 35. *Y petb sanctaidd a aner o honot ti a elwir yn Ffâb Duw.* *Matth.* 1. 21. *Efe a wared ei Babl oddiwrth eu Pechodau.* A bod ein Hetholedigaeth ni mor ddiammodol ag Etholedigaeth CRIST, fydd amlwg yn y Geiriau hyn. *Joan* 17. 23. *A charu o honot bwynt megis y ceraist fi.*

V. Rhaid bod Etholedigaeth yn ddiammod, oherwydd bod Arfaeth Duw am Farwolaeth ei Fab, yn anghyfe-widiol, 1 *Pet.* 1. 20. A phawb a achybwyd cyn ei Ddio-defaint, a gadwyd a'r Gyfrif yr Arfaeth hon.* Y mae yr Sgrythur hefyd yn dwedyd yn eglur, "mae efe oedd yr Oen a laddwyd er feiliad y Byd," ac nad oedd bosibl i'r cwppan hwnnw fyned heibio iddo. A Phwy a brynai un Peth a'i Arian heb sicrhau yr Pwrcas? Diau na allodd Doethineb Duw arfaethu marwolaeth ei Fab er jechyd-wriaeth Dynion; ac etto adel jechyd-wriaeth y Dynion hynnu yn anferenol, yr hyn a fuasei rhaid ei fod, pe ni buasei ei Hetholedigaeth yn ddiammod.

VI. Yn ddiweddas, Efe a allir hefyd brofi yr un peth wrth ystyried Dyll Addewidion Duw, y rhai fydd Bortrejiadau neu Amlygiadau o'i Arfaeth ef. Y mae'r Adde-widion o'Fendithion ysprydol yn ddiammod; rhan ydynt o'r Gair, "yr hwn fydd yn dragywydd gwedi ei sicrhau yn y Nefoedd." Gwelwch yr Addewydion o GRIST ac o'r Yspryd. "Efe a yffiga dy Ben di, a thythau a yffigi ei fawdl ef; mi a rhoddaf iddynt Galon newydd. Gwnaf iddynt rodio yn fy Nheddfau. Hwy a fyddant yn Bobl i mi, a mynfa'u a fyddaf yn Duw iddynt hwy. Mi a ymwelaf a'u Camwedd â Gwialen, ac â'u Hanwyredd â Ffrewyll, ond ni thorraf fy Nghyfammod, ac ni newydiaf yr hyn a ddaeth allan o'm Genau." A chan fod yr Adde-wydion heb, Os, nac Ammod, eglur yw bod yr Arfaeth

* *Rhuf.* 3. 25, 26.

felly

felly hefyd. Ar y fail hon mae'r Apostol yn gofyn,
"Pwy a rydd dim yn erbyn Etholedigion Duw? gan
hynnu eglur yw.

III. Bod Etholedigaeth yn berfonol. A'i

IV. Bod er Tragwyddoldeb.

Yr ydwyf ar fedr profi y ddau hyn ynghyd, oblegid
bod yn fynych yn eu cyffylltu yn yr 'Sgrythur. Nid holl
ddynol ryw yn gyffredinol oedd Gwrth-ddrych Etholedi-
gaeth; ac nid Arfaeth (fel y dywed rhai) i ddewis y Sawl
a ddigwydden fod o'r faeth hyn neu, faeth arall, yw E-
tholedigaeth: eithr Personau neilltuol a ddewiswyd wrth
eu henwau, neu a ddetholwyd ô fysg eraill ac a ordeini-
wyd i Fywyd tragwyddol. Y mae ein Jachagdwyr yn eu
galw, "Y Dynion a roddwyd iddo ef allan ô'r Byd,"
ac hwy rhoddwyd iddo ef wrth eu henwau, ac mewn Rhif.
Yn ddiau peth a haeddei i ni ei ddiwys ystyried yw, bod
yr ARGLWYDD yn dal sylw ar enwau ei Bobl; mae Etho-
ledigaeth yn gwbl ddiagramodol; i ddangos fel y mae yn
eu caru. Oherwydd hynnu y mae ef yn dywedyd wrth
Moses, mi a'th adwaenwrth dy Enw. Yn llyn y mae yn
eu priodoli iddo ei hun: *Esey* 43. 1. "Gelwais di erbyn
dy enw, eiddo fi ydwyf?" weithiau, y mae yn dyblu eu
henwau: *Megis* y mae yn gwneuthur â'i gyfaill *Abraham*,
Gen. 22. 11. A *Moses* ei was, *Exod.* 3. 4. Ac âg eraill,
ond nid ydwyf yn cael ei fod yn llefaru felly wrth
Ddynion eraill. Ac nad matter ysgafn, llai o lawer i'w
wawdio, (fel y gwna rhai Dynion ofer,) yw, bod yr Etho-
ledigion wedi eu dewis erbyn eu henwau; a bod eu
wau yn sgrifennedig yn y Nefoedd. A bod yr Arglwydd
hon er Tragwyddoldeb, sydd eglur oddiwrth *Joan* 17.
22, 24. *Eph.* 1. 4. *Dat.* 13. 8. a'r 17. 8. a lleodd eraill.
Personoldeb a Thragwyddoldeb Etholedigaeth, a ellir ei
amlygu wrth y Rhesyymau sydd yn canlyn.

Rhes. I. Oddiwrth Etholedigaeth CRIST. Nid rhyw
un anfernenol oedd i fod yn ARGLWYDD ac yn GRIST;
ond y *Mab*, ac yr oedd gwedi cymmeryd y Swydd hon er
Tragwyddoldeb. Ac nid rhyw gorph yr oedd efe i'w gym-
meryd, eithr y Corph hwnnw yn unig, yr hwn oedd
gwedi ei baratoi iddo. A'r Person hwn yr oedd i "ef yn
ei garu cyn seiliad y Byd." Efe a dal i ni ddat sylw mer

neilltuol, lunio yr Arfaeth, hyd yn nód am bethau amgylchiadol ein HARGLWYDD CRIST; sef y doi ef ô Hâd *Abraham*; ô Lwyth *Judab*; ô Lîn *Dafydd*; y beichiogeu morwyn arno; y genid ef yn *Bethlehem*; a hynnu, pan y byddei yr Deyrn-wialen yn ymadel â *Judab*; y cei ef ei gernodio; ei fflangellu; poeri arno; a'i groegi ar bren; y trywanid ei Ddwylo a'i Draed; y diodid ef â Finegr; na ddryllied un o'i Esgyrn; (ie er gwneithur felly âg eraill o amgylch iddo;) y rhannid ei Ddillad; ac y bwrid Coelbren am ei Bais: Ac hefyd, yr adgyfodei ef y trydydd Dydd; a'r cyffelyb. Bod y pethau hyn oll gwedi eu harfaethu, fydd eglur wrth y Prophwydoliaethau a rhoddwyd am denynt. Am ei Adgyfodiad y dywedir yn amlwg, yn *Psal.* 2. 7. mynegaf y Ddeddf. (neu yr Arfaeth) A chan fod Etholedigaeth y Pen yn berfonol, ac er tragwyddoldeb; Paham nad yw eu hetholedigaeth hwyntau hefyd, y rhai sydd i wneuthur i fynu ei Gorph ef, felly; gan eu bôd mor wirioneddol y pryd hwnnw, a naturr ddynol CRIST? ac heb law hynny addas iawn oedd ei appwyntio ef a hwnytau ynghyd; oherwydd na all ef fod yn Ben ond mewn perthynas idd ei Gorph: a'u bod gwedi eu rhag-derfynu yn neilltuol, fydd eglur oddiwrth *Psal.* 139. 16. "Yn dy lyfr scrifennwyd fy aelodau oll, pan nad oedd yr un o honynt. Os dywed-wch fod yn meddwl hynnu am Aelodau *Dafydd*; yr ydwyf yn atteb, os gwelodd Duw yn addas i'grifennu Aelodau corph daiarol; nid oedd le iddo fod yn llai gofalus a dichlin am gorph dirgel ei *Fab*: A *Dafydd* hefyd oedd Gyfgod o hono ef.

CRIST hefyd a rag-ordeiniwyd i fod yn *Jachawd-wr*, trwy farwolaeth; a'r ddau cyn sylfaenu yr Byd. Gan hynny gweddus oedd hefyd, y pryd hwnnw, drefnu 'pa sawl, a phwy yn neilltuol a gaent Jechydwrïaeth trwyddo ef. Nid oedd ef i farw drosto ei hun, ond tros y neb yr attebfei ef drostynt. Nid perthynol yw son am *Fechynydd*, ond lle bo Dyled-wr neu droffedd-wr; a rhaid bod y dyled-wr neu yr Troffeddwr yn adnabyddus, ac wedi ei enwi; os amgen gwaith ofer yw rhoi meichiau. Ni ddarfu i'n HARGLWYDD a'n Jachawd-wr wneuthur ei Enaid yn Aberth dros bechodau rhyw rai, ni wyddei pwy. *Aaron* a wyddai dros bechodau pwy yr oedd yn aberthu; yr oedd eu henw au gwedi eu nhaddu ar ei *Ddwyfionneg* ef: Nid

Nid enw eu cenedl, neu eu cynhedd, (megis *Israeliad*, neu *Credadyn*) eithr eu henwau personol, *Reuben*, *Simeon*, *Levi*.—Felly yr oedd gan ein Harchoffeiriad mawr ni; Canys ni allasai ef wneuthur iawn drosfom oni buasai hynny: Ac y mae y lle hwnnw (yn *Dat.* 13. 8.) yn dal allan yr un amfer i'r ddau. Y mae yr Geiriau er Dechreuad y Byd, yn perthun nid yn unig i Laddiad yr *Oen*, ond hefyd i sgrifensiad Eowau yr Etholedigion yn llyfr y Bywyd; yr hyn sydd amlwg oddiwrth yr 8. Adnod o'r 17 Bennod, lle y mae yn gosod allan y rhai a grwydrant ar ol y Bwystil, fel "rhai ni sgrifennwyd eu henwau yn llyfr y Bywyd (er seiliad y Byd)" megis y sgrifennwyd Enwau y rhai oeddent yn canlyn yr *Oen*, "a'r rhai a etholfei Duw o'r dechreuad i Jechydwriaeth."

II. Ni allid mewn un modd arall ddiogelu haefionus Diben Duw ym Marwolaeth CRIST. Pe Diben Duw a fuasai pwrcaffu Jechydwriaeth i'r fawl a gredei, heb sicrhau pwy yn neilltuol a wnai hynnu; Efe a fuasai yn anhyfrys pa un a fuasai neb cadwedig, oherwyd ei fod yn anferenol pa un a wnai neb a chredu. Os sicr oedd y credai rhai; rhaid bod y Sicrywdd hwnnw gwedi ei arfaethu; Canys ni allei dim i ddyfod, fod yn sicr mewn un ffordd arall. Ac os arfaethwyd y credei rhai; rhaid oedd i'r personau neilltuol gael eu harfaethu hefyd: Canys rhodd Duw yw Efydd; ac ni allid ei rhagwled yn neb, ond yn y rheini, i'r rhai yr arfaethfei Duw ei rhoddi. Y pethau hyn gwedi eu gosod ynghyd, ydynt Ddangosiad eglur, ei fod gwedi arfaethu yn gyfartal tros bwy y byddei *CHRIST* farw; ag y byddei ef farw drosfymt hiwy; a hynnu yn neilltuol ac erbyn eu henwau.

III. Efe a ellir rhesymmu ymhellach, oddiwrth waith y Tad yn rhag-baratoi Fyfnas a thrigfannau, er seiliad y Byd. Ystyriwch, ni chreuodd ef y Ddaear yn ofer; (sef i fod yn wag ac yn anghyfanneddol, fel yr oedd ar y cychaf,) na'r amrhyw-Rannau o hono i'w swynhau yn ddamchweiniol gan rhyw genhedl, y rhai yn gyntaf a gaent feddiant o honynt: One Efe a gyfrannodd *Etsfai* aeth i'r Cymhedloedd; ac a ofododd *Derfynau* y bobloedd: * *Myndd* Seir a roddwyd i Elau, ac *Ar* i feibion Lot. * Yn nawr, gan nad yw Cyfanneddan daiorol ond pethau gwael o'u cyffelybu i Drigfannau *Nefol*, y mae yn canlyn, os rhag-appwyatiwyd Cenhedloedd neilltuol i Dal-

* *Deut.* 32. 8.

eithau neilltuol o'r Ddaiar, mwy o lawer y rhag-ordeiniwyd Personau neilltuol i Drigfannau neilltuol yn y Nefoedd : Ac os arfaethwydd ũn o flaen y llall, y Personau a arfaethwyd gyntaf : Canys, y *Sabbath a wnaethpwyd er mwyn Dyn. ac nid Dyn er mwyn y Sabbath.* Y Nefoedd a wnaethpwyd or Dechreuad, ond yr oedd Etholedigaeth cyn hynnu.

Gweision Duw, ydynt Rywogaeth sanctaidd o *fienbinoedd ac offeiriad* ; ac y mae ei Lle a'i drigfan gwedi i appwyntio i bob un o honynt yn neilltuol erbyn eu hennau ; i'r deuddeg Apostol ddeuddeg Gorseddfa, a phob ũn ei Orseddfa ei hun. Yr hyn sydd eglur wrth yr ateb a roddws ein Jachawdwr i fam Meibion Zebedeus ; *eistedd ar fy llaw ddebau ac ar fy llaw affw, nid eiddio fi ei rhoddi, onid i'r sawl y darpwyd gan fy Nhad* : Os i rhai credadwy yn gyffredinol pahan nad i'r brodyr hynnu, yn enwedig gan eu bod yn eu ceisio o flaen ereill ? Ond mewn Gwirionedd, nid oedd y lleodd hynnu yn awr i'w rhoddi ; Efe a rhagluniasid pwy a'u nmwynhei yn hir o'r blaen, *sef ex seiliad y Byd* Ac nid Tueddiad yr Ateb hwn oedd dangos, bod y lleoedd hynnu gwedi eu parattoi i rhai credadwy yn *gyffredinol* ; (canys rhai credadwy oedd yn eu ceisio,) ond eu bod gwedi eu rhag-appwyntio i rhyw Ddynion yn *neilltuol*, y rhai oedd yn rhaid eu cael : felly eglur yw fod *Etholedigaeth yn berfonal* ac er *Tragwyddoldeb*.

V. Bod yr Etholedigion gwedi eu derwis yn Ghrif.

Addas oedd bod Pen a *Chyfrngwr yn y Cyfammod newydd* gyftal ac yn yr *ben* ; fel y delei Gyfiawnder a Bywyd oddiwrtho ef i'r holl *Had* ; megis y daeth Pechod a Marwolaeth oddiwrth *Adda* : Yn hyn y cyffelybir CHRIST ac yntef yn y 3 at y *Rhuf*, o'r 12 Adnod hyd yr 21. Y Daioni a ddar-parwyd i'r Etholedigion, y maent yn ei dderbyn trwy eu hunbed â CHRIST : Efe yw y Gwreiddin yn yr hwn y mae yr *Cyfiawnder* yn preffwyllo : nid yn unig y *ysyfaen* ar yr hwn yr adeiliadwyd yr Eglwys : ond y *graig* o'r hon y cymmerir yr holl ddefnydd ysprydol â rhai yr adeiliadir y Deml nefol ; ie yr *Cyffylltiad*, yr hwn sydd yn cadw y naill ran at y llall, a'r cyfan atto ei hun ; a hynny trwy Rinwedd yr Arfaeth. Canys y mae i ni ystyried bod Undeb *arfaethol* o flaen yr Undeb *gweithredol* ;

dol; a body naill yn achos o'r llall; a hyn mor wirioneddol ac yr ydoedd Marwolaeth arfaethol CHRIST yn perijechydwriaeth i'r rhai a fuont feirw o'i ffaen ef. Er nad CRIST yw yr achos o Etholedigaeth; etto: trwyddo ef y cerwsom ddyfodiad, i'r Gra: hyn, yn yr hwn yr ydym yn sefyll, Rhuf. 5. 2. Mae yr Epistolau yn gyffredinol, lle maent yn cofa y pethau perthynol i jechydwriaeth; yn wastad yn dwyn i mewn GRIST fel yr hwn y maent yn fwyaf enewdigol yn perthyn iddo. *megis trwy anafudd-dod i'n dyn, y gwnaethpwyd llawer yn bechaduriaid: Felly trwy Ufudd-dod i'n, y gwnaethpwyd Llawer yn gyfiawn, Ruf. 5. 18.* 19. Yr oedd dynol Ryw (trwy eu gwrthgiliad yn Adda) gwedi difetha yn gwbl ynddynt eu hunain yr Egwyddor honno, yr hon a'u harweinfei at Dduw, fel eu bywyd a'u dedwyddruch: a chyda hynny a aethent mor elynol iddo ef, ac mor wrthwynebol i bob Amcaniad o ddychwelyd atto ef; fel nad oedd dim i'w ddyfsgwyl ond Llid ac Angherdd Tân, oni fuassei i'r Arfaeth, o ddewis CRIST i ladd y Gelyniaeth, gymeryd Lle. Ni ellid gwneuthur hynnu gan neb rhyw allu Creadurieid; ac ni allei Creadurieid gymmaint a meddwl am y faeth beth: Eithr y Duw mawr bendigedig yn oes oesoedd: a luniodd Ffordd i'w wneuthur yn berffeith. A'r un Cariad ag a etholodd i Fywyd, a ofododd hefyd y Drefn yn y fâth Ffordd ag y byddei Siccr i lwyddo. Ac i'r Diben hwn (sef fel y byddei gan y rhai a appwyntwyd i jechydwriaeth, *barul* gyfiawn iddi, ac fel y dygyd hwynt i Fywyd) y gossodwyd hwynt yn CHRIS (trwy Etholedigaeth;) Efe oedd y cynnaf anedig a Thywyflog y Teulû; a'r holl Etholedigion a roddwyd iddo ef: fel plant jeuangaf, i gael eu cynhالياeth ô'i Etifeddiaeth ef. Y mae yn eglur i'r hwn a ddarl'eno fod y cwbl o jechydwriaeth gwedi ei ofod ar CHRIS; Mae efe sydd yn cynhal ei Chlofnau; ac nad oedd Ysgwyddau neb ereill yn abl i'w dal: Efe yw yr *Cyfrwng* a'r *canolfan*, trwy yr hwn ac i'r hwn y myn Duw gafgullfynghyd bob peth yn un. Efe ymgnawdolodd yn *Dduw gyda ni*, fel ein gwnelid ninnau yn i'n yn Nuw; *megis y mae 'n eglur wrth ei weddi yn Joan i 7.* ynddo ef y bonlonwyd y Tad; ac allan ô hono ef, nid oes dim yr bodloni Duw, nac er Daioni tragywydd i Ddynion: am hynnu y dywedir ein *berbol* ni ynddo ef; Ein *galw* ni ynddo ef; Ein *creu* ni ynddo ef; Ein *cadw* ynddo ef; Ac ein *ben-dithio*

ditbia â phob *Bendith Ysrydol* ynddo ef. Yr hyn fydd Fendith ynddo ei hun, ni byddei felly i ni, oni bai i fod yng *CHRIST*; Ac ynddo ef y troir pob peth yn Fendith. Ac y sicrhair y Trugareth, y Grâs, a'r Gogoniant ein hetholwyd iddo. Ac felly y mae llawer o Resymmau da, a Dibenion doeth paham dewisodd Duw'r Etholedigion Yng *CRIST*. Megis,

Rhef. I. Fel trwy ddwyn jechydwrïaeth i mewn y Ffordd hon, gallei faeddu ei Elin anghymmodlon, a'i erlid â'i Arfau ei hun. Yr oedd Diafol yn meddwl, trwy wenwyno y *Gwreiddin*, dinistrio yr holl *Bren* a'i *bad*, ac Efe a ddygodd i ben ei amcan. Am hynnu y mynnai yr *ARGLWYDD adferu* y Dinistr hwnnw, trwy osod ei Etholedigion yn y fath Ben, nad oedd bosibl iddo ddirywio; ac nid yn unig eu hadferu, ond eu dygyd i gyflwr gwell na'r hwn a gollasent: a gosod i fynu *Wr* a fyddai drêch na'r Cythrael; yn abl i'w ddinistrio *ef*, ac i ddatod ei *weithredoedd*: ac felly gwnaeth. Yn y ffordd hon o *Adferiad* Dyn, y mae Cyfattedboldeb mawr i'r ffordd o'r *Ddinistr*: Yr hyn beth y mae yr *ARGLWYDD* yn ewyllyfio i'n ddal sylw arno; fel y mae yn amlwg wrth y Gyffelybiaeth o'r blaen, *Rhuf.* 3. 12,—21. tu dal. 54.

II. Fel trwy ddangos ei Gyfiawnder yn cospi 'r ail Adda yr hwn ni, phechodd, gallem gyfaddef ei Uniondeb yn cyfrif Pechod yr Adda cyntaf i ni. Mae rhai gwyr tauog yn haeru i Adda bechu heb eu Cydsyniad hwy! ond a safant hwy at eu Gwrthddad? Ystyriwch yn achos *Acan*; *pob dyn milltuo*l oedd yn *sefyll yn lle yr bwl Genbedl*; ac felly o herwydd troffeddiad *Un*, y daeth Digofaint ar *hwyb*: etto a feiddioedd y bobl eon hynnu, ddadieu, nad oedd gweuhred *Achan* yn perthun iddynt; am na ddarfu iddynt gydsynio âg ef? Eithr edryched y Gwyr hyn rag, wrth geisio elgusodi eu hunain oddiwrth Bechod Adda, iddynt gaud eu hunain allan o Gyfiawnder *CRIST*; gan i'r ail *Adda* yn gysfal a'r *cyntaf* gael ei osod i fynu heb ei Cydsyniad hwynt.

III. Oni buasai bod yr Etholedigion yn *CRIST*, ni buassei yr hyn a wnaeth ef tros Bechaduriaid yn llefol iddynt. Megis na allasei Pechod Adda fod yn eiddom ni, oni buasei ein bod ynddo ef; felly ni byddei Cyfiawnder *CRIST*, oni bai ein bod ynddo ef. Ni allasei Cyfiawnder

Duw

Duw ei gospi ef trosom ni, na'n rhyddau ni a'n heddy-
chu trwy waed ei Grôes; Oni buasei fod Uneb rhwngom.

IV. Oni buasei ein bod yn GRIST, ni allafem gael ein
Sancteiddio. Y clamp Toes a Sancteiddewyd yn y blaen
ffrwyth; ac felly yr Eglwys yn GRIST. Nid allid cyf-
newid Anian yr Olew-wyddden wyllt ond trwy ei himpio yn
y wir Olew-wyddden. Ni ellir geni dyn yn naturiol ond
yn *Adda*, ei ben naturiol; ac mor amhosibl yw ei *eni*
drachfen heb Uneb â CHRIST ein Pen *Ysprydol*. Od oes
neb yng GRIST mae efe 'n *Greadur newydd*: Y *rhai* a gys-
fyllir â'r *Arglwydd* (a rheini yn unig,) sydd â'n *Yspryd âg*
ef. Rhaid bod y Ganghen yn y winwydden, cyn y gallo
hi gael Nôdd oddiwrthi: Rhaid i'r hwn sy'n sancteiddio
a'r hwn a sancteiddir fod yn ūn. Rhaid cyfwrdd âg ef
cyn *delo Rhinwedd* oddiwrtho: ni all yr Addewidion, a
wnaethpwyd oll i GRIST, berthn i ni, ond fel yr ydym
ynddo ef; hynnu Sy'n ein gwneuthur yn Etyfeddion
o'r Addewid: Yr *Yspryd Glân* a dywalltir arnom trwy
JESU GHRIST.

V. Nid oedd gan yr *Adda* cyntaf ond Bywyd tan Am-
mod; yn sefyll ar ei Ufydd-dod personol, yn ddarostyn-
gedig i'w gollu: a phe buassei yn ei gadw, ni allassei ef
rhoddi i ni ond yr hyn oedd ganddo ei hun; sef Bywyd
cyfnewidiol. Eithr y mae gan yr ail *Adda* fywyd ynddo
ei hun,* Yn ddiwrthladd. ‡ Efe yw *Tywyflog* y Bywyd;
a Himpiad ynddo ef sydd yn cyfrannu ei Fywyd i'w Gan-
ghennau: *A deddf Yspryd y bywyd ynddo ef, sydd yn rhydd-
bau oddiwrth ddeddf pechod a marwolaeth*. Yr *bwn* y mae
yr *mab* ganddo, y mae ganddo fywyd, ac efe a'i caiff yn *bael-
aethbach*. Oberwydd mae byw yw efe byw fyddant *bwyn-
tau* befyd. † Sylfaen safadwy yw hon! Rhyngodd bodd i'r
Tad drigo o bob Cyslawnder ynddo ef; ac i osod ei Ethole-
digion ynddo ef fel eu Pen; fel y byddei iddynt trwy
dderbyn gwaftadol Ireiddra oddiwrth wreiddin anfarwol,
gael au cadw yn effeithiol rhag gwiwo a syrthio ymmaith;
a thyfui fynu i'r Gogoniant a barottowyd iddynt. dymma yr
Dystiolaeth fawr, a Sail ein Diogelwch, roddi o Dduw i
ni fywyd tragwyddol, a'r bywyd *bwn* sydd yn ei fab ef. ‡

Gwedi fôn cymmaint am Amgylchiadau Etholedigaeth;
y mae yn berthynol i'n wybod, pa le y mae yr Afon ly-
dan hon yn dechreu; a'r ba Graig y sylfaenir yr Adei-

* *Rhuf.* 11. 16, 17. § *Na ellir ei attal.*

liad

† *Joan* 14. 9.

had sawr ymma: rhag i'n ofod ein hunain mewn Perigl
trwy fefyll ar Sylfaen gau: mi brofas gan hynny.

VI. *Bod Etholedigaeth wedi sylfaenu ar Râs: Neu, Mae
bodlonrwydd Ewyllys Duw yw prif achos Etholedi-
gaeth.*

Goruebafiaeth yw Etholedigaeth yr hon ni ddaw o'r
Ddwyrain, o'r Gorllewyn, nac o'r Deheu; ond o Duw:
Yr hwn fel y mae yn drosffwrng y naill ac yn dyrchafu y
llall; felly, y mae yn dewis rhai, ac yn gwrthod eraill,
fel y rhyngo bodd iddo; ac ni all neb ddywedyd wrtho
ef, Paham i'm gwneuthos yn llyn? Canys, fel, y mae
Etholedigaeth yn arwyddocau, ychydig Nifer wedi eu
Cymmeryd allan o lawer, felly hefyd Awdyrdod diamm-
heuol yn yr hwn fydd yn dewis, i gymmeryd y neb y
fynno, heb roddi Cyfryf o'i Ffydd. — Eithr y mae llawer
Rhagor rhwng yr Achos annogaethol mewn Etholiad dy-
nol a Dewisiad duwfol: oherwydd y maent hwy yn dewis
Pethau, cymhwys, i'w gwaith; ni chymmerant Bren-
garw, gwrthun, drylliedig i wneuthur Colofn frenhinol:
ond Duw fydd yn dewis pethau *Thadlon, distadl, gwan,*
*yffyd y Byd; y gwaethaf o Ddnyion a'r pennaf o bechadu-
riaid: megis Paul, Munasseh, Magdalen, &c.*

Ac o rheini yn gwneuthur Delwau ei Fab i'r Bywyd!
A cholofnau i Dd Duw! (rhyfedd eu Hardderchaw-
grwydd) ac yn scryfennu arnynt ei Enw ei hân: i hyf-
pyth ei BENARGLWYDDIAETH, ei Ddoethineb, ei Allu,
ei Gyflawnder, ei sancteiddrwydd, a'i Rydd-ras i Drag-
wyddoldeb.

Felly ni welwn fod yr holl Ail-achosion yn deillio oddi-
wrth Frodlonrwydd Ewyllys Duw: yr hwn yw'r Prif-
Achos, a'r unig Achos gwreiddiol o Etholedigaeth, i gau
allan gweithred a Theilyngdod Dyn, rag bod mewn un
modd yn Achos o'i Etholedegaeth ei hun, ac felly rhag
bod yn gyfrannog o Ogoniant Gras Duw; yr hwn y mae
yn dra eiddigus o hono, ag ni ddery i neb arall. Y mae
yr Holl Destament Newydd yn amlwg y ffordd hon, gan
offod y cyfan o'n jechydwriaeth, ar Ewyllys Duw: *Rbyn-
godd bodd i'ch Tad roddi i'chwi y deyrnas: Ti a guddiaist y
pethau hyn oddi wrth y doethion, ac a'n datguddiaist i ras by-
chain;*

ebain; oblegid felly y gwelyd yn dda yn dy olwg di: Gweddill yn ol Etholedigaeth Gras: wedi iddo eu rhagluniaethu i fab-wysiad yn ol bodlonrwydd ei Ewyllys: Prynedigaeth, sef meddewant pobodau yn ol Cyfoeth ei ras of: Yspsysu dirgelwch ei fodlonrwydd ei hun, yr hon a arfaethasai efe ynddo ei hun. Ie holl weithredoedd Duw erom, arnom, a thrwyddom, ydynt oll yn tarddu o'r un Ffynnon ac yn myned wrth yr un rheol: Y mae yn gweithio pob peth wrth gynghor ei Ewyllys ei hun. Yn rhad y dewisodd ei Bobl Irael (y rhai oeddent Brif-Gysgod o Etholedigaeth; fel y dangoswyd) Ac yn rhaid y dewisodd GRIST ei hûn, Gwel, Deut. 9, 6. Gwybydd dithau, nad am dy Gyfiawnder dy hun, y rhoddes yr ARGLWYDD i'r y tir daionus hwn i'w feddiannu: Canys pobl wargaled ydych. rhyngodd bodd i'r Tad drigo o bod Cyfiawnder ynddo ef, (sef yn y Dyn Jesu) Col. 1. 19.

Mae Rheffymmau da am sylfaenu Etholidigaethar ras.

R. L. A gymmerir oddiwrth Ben-Arglwyddiaeth Duw; Ewyllys yr hwn, o ran ei bod yn Gyfraith oruwchaf, ni all oddef ûn Cymmar; llai o lawer y gweddei i Holl-awdyrdodol allu gael ei rheoli gan Ewyllys un arall. Yr hyn fydd gwbl wrthwyneb i Ben-Arglwyddiaeth; Canys rhaid i'r hyn fydd yn rheoli fod goruwch yr hyn a rheolir ganddo. Tywysflogion goruchel (i ddangos eu rhagorffaint) a ddywedant fod eu *Hactau Grâs* yn ol eu bodlonrwydy eu hunain; ac yr ydys yn bwrw eu bod yn fwy cyfreithlawn, pan yr adroddir felly. Yr un peth y mae'r 'sgrythur yn ei gyfrif i Dduw; mae y *neb y mynno* y mae efe g-trugarbau wrtho; a'i fod yn gweithio pob peth, yn ol Cynghor ei Ewyllys ei hun; ac mae nid o'r hwn fydd yn *cauwllyffio* y mae, nac o'r hwn fydd yn rhedeg chwair, ond o Dduw yr hwn fydd yn trugarbau: A diau bod ei Ewyllys ei hun, yn Ystyriaeth mwy adderchog a diogel, na haediant y Creadur. Yn ol boddi yr Byd am eu gwrthyn Diedifeirwch, yr oedd yr ARGLWYDD yn rhagweled na fyddai y rhai a ddo'u ar eu hol ddim gwell. Ac efe a ellid tebig y buasai gyttynol a rheffwm i'r ARGLWYDD o ran hynnu ddywedyd, *Mi a'u llwyr ddifetbas, ac ni ymffinaf wrthbnt mwyach*: Eithr nid ein meddyliau ni yw meddyliau yr ARGLWYDD; y mae ef yn ymreffymmu mewn dyll arall; ni chwaneaaf fellidithio yr ddaiar er mwyn dyn, A'r un rheffwm y mae yn ei rodai ymma am na's gwnai; ac

ac y rhoddafei o'r blaen, am y gwnai; fel yr ymddengis wrth gymmharu, *Gen. 6. 5, 7. a'r 8. 21.*

Gwelwch hefyd fel cyd-ddygodd Duw âg *Ephraim*; yr Arglwydd a dd-giodd ac a'i trawodd ef; ac yr oedd *Ephraim* cyn belled oddiwrth edifarhau, ag yr aeth rhagddo yn *gildynus* yn ei ffordd, *ymgydaiais*, (medd yr Arglwydd), *a digiais*: Yr hyn a wnai i un dibeg, pe buafei yn *Apbroim* y lleiaf o Gariad atto ei hun, y buafei yn newid ei ffordd: ond beth wâth gan *Ephraim*! Y mae etto yn cadw yr un ffordd, a honno yn ffordd ei galon; yr hyn oll y mae yr Arglwydd yn ei ganfod ac yn ei ystyried; ac yn ol gosfod y cyfan ynghyd yn llawn-fwriadu ei iachbai ac adferu cyffur iddo. Wrth yr amrafel Siamplau hyn, y mae yn eglur bod *Pen-arglwyddiaeth* Duw yn cadw yr Orfedd, ac nad yw, yn yr Arfaeth na'r weithred, yn rhoddi ei Drugareddau yn ol Ewyllysiau Dynion; A chan ei fod yn llyn mewn pethau o lai pwys, mwy o lawer y mae felly yn y matter mawr o dragwyddol *Etholedigaeth*: Yr hon yw Gweithred oruwchaf *Pen-arglwyddiaeth*: Canys nid Cospedigaeth yw peidio ag ethol, ond Attaliad o rydd Râs, yr hwn a all Duw, yn gyfiawn ei ballu i'r naill bechadur, y pryd y byddo ef yn ei roddi ei ûn arall. Ac nid yw hyn yn rhwyfstro i bob Dyn gael i farnu yn ol ei weithredoedd ei hun.

II. Rhaid sylfaenu *Etholedigaeth* yn unig ar Râs, oherwydd na all Gras a gweithredoedd gyd-sefyll i fod yn Achos Jechydwriaeth. Y mae yr Apostol yn gosod y naill yn wrthwyneb i'r llall, ac yn eiddigus yn y peth, megis peth o bwys mawr, yn. 11. at yr Rhufeiniaid. Lle, yn *gym. f.* ymylg gwrthgiliad cyffredinol yr Iddewon, yr oedd Duw yn wastad yn cadw gweddill, y rhai y mae yn ei alw, yr hwn a adnabu ef o'r blaen, adnod 2. ac yn y 7d. adn.: Y mae yn eu galw yn eglur yr *Etholedigaeth*. ac yno rhag i neb gamfynied yn yr achos o hono, sef rhag iddynt ddywedyd (yn y gyffelybiaeth y mae ef yn ei arfer,) mae eu gwaith yn peidio a phlygu eu gliniau i Baal; ond yn giynu wrth y wir Grefydd pan yr oedd ereill yn syrthio ymmaith, a berodd eu dewis hwynt; y mae yn dywedyd nad hynnu, ond Grâs Duw a'i parodd: ac nad oedd gweithredoedd yn achos o hono. Wrth Ras y mae yn meddwl Cariad rhad Duw yr hwn ni chyhyrffir gan

ddim

ddim allan o hono ei hun; ond sydd yn gwneuthur yr hyn y mae yn ei wneuthur heb ystyried Haeddiant Dynion: ie yr *Grâs* hwn a ganiattaer yn hytrach i'r rhai mwyaf anheilwng. Wrth Weithredoedd yr wyf yn deall Pob human Gyfiawnder, Daioni, Cydffyrfiad â'r Gyfraith, neu un peth arall o Gyflawniad Dyn. Os cymmerir i mewn y Gronyn lleiaf o Weithredoedd *nid yw Gras yn ras mwy*: canys *i'r neb sydd yn gweithio ni chysfrifir y wobr o ras, onid o ddyled*, Rhuf. 4. 4. *Gras a ffydd sydd yn cytuno yn hollol*; yr un *amcan* a'r un *diben* sydd ganddyn': eithr *Gras* a *gweithredoedd* sydd yn wastad yn anghyttunol; dyrchafu y naill sydd yn darostwng y llall: rhaid i'r *Arch* fyned i maes, neu i *Dagon* syrthio; ni all yr un Deml'eu cynhwys eich dau. Yr un peth y mae yr hyn a ddywedir yn y bymmed Bennod at y Galatiaid yn ei amcanu. Y mae yn amlwg oddiwrth, *Acts* 15. 1. fod rhai yn dysgu Anghenrheidrwydd Enwaidiad; fel yr hyn, ni allent fod yn gadwedig hebddo: Yr oeddent yn ymddangos yn ewyllysgar i dderbyn CHRIST; os caent gydag ef eu enwaedu. a chadw Cyfraith *Moses*; ond ni allei yr Apostol oddef y periglus Gymysg; gan ei fod yn dianrhydeddu ei Arglwydd, ac yn dinistrio yr unig Sylfaen; am hynnu y dywed, os *enwaedir* hwynt, eu bod yn *ddyledwyr i gadw yr holl ddeddf*, ac ni *lesbâ* Christ dim iddynt; oherwydd iddynt syrthio ymmaith oddiwrth ras: fel pe dywedassei, os cymmerwch ûn Rhan, (er lleied y fo,) o weithredoedd y Ddeddf, yn anghenrheidiol i'ch cyfiawnhau, y mae holl Ras yr Efengil yn myned yn anfuddiol i chwi: Y mae Grâs CRIST yn ddigonol; y mae yn jachawdwr digonol ynddo ei hun; ac os edrychwch (ie ar gip) ar un Peth arall, yr y'ch yn ei wadu ef: Efe a fyn eich achub yn hollawl neu ni achub mo honoch; ac am hynnu y mae yn wressfog yn dywedyd wrthynt drachefn, *Os enwaedir bwynt na lessai Christ ddim iddynt*, Gal. 5. 2.

Ac fel na ddychon Dyn geisio ei gyfiawnhau ar gyfrif ei Weithredoedd, felly nid oes iddo geisio hynnu o ran ei Ffydd chwaith; megis haeddiannol o'i Gyfiawnhad; canys Ffydd ei hûn, o ran y Credadyn, sydd Weithred. Gadewch i'n gan hynnu ystyried, beth y mae Ffydd yn ei wneuthur yn yr Achos hwn; rhag tra fom yn cau allan weithredoedd fel Peth na all gyd-sefyll â Gras; ein bod

yn gwneuthur Ffydd yn Weithred. Gwaith Ffydd yw, gwadu ein Gallu gystal a'n Haeddiant ein hunain; i gymmeryd gafel ar y Cyfiawnder hwnnw trwy yr hwn y mae Gras yn cyfiawnhau; ac nid yn unig yn cyfiawnhau pan b'om yn credu; eithr i weithio ynom, ie yr Ffydd honno trwy yr hon yr ydym yn ymallyd ynddo.* Rhaid i'r hwn a fyddo gadwedig ddyfod, nid yn unig fel Dyn annuwiol, ond hefyd fel un heb Nerth; † i gael ei gyfiawnhau yn rhad gan Ras Duw. Canys ynddo ef yn unig y gall gael Nerth i gredu, a Chyfiawnder trwy gredu: rhaid iddo ei gyfrif ei hun yn annuwiol, hyd yr Awr o'i Gyfiawnhâd. Y cyfiawn yn ddiau a fydd byw trwy Ffydd; eithr nid trwy ei Ffydd ei hun, neu yr weithred o gredu, fel Cenheddf, er nad yw yn byw heb hynnu; yr hyn hefyd a weddei fod meddwl yr Apostol, lle mae yn dywedyd, *Yr byn yr ydwyf yr awr hon yn ei fyw, ei fyw yr ydwyf trwy trwy ffydd mab Duw: a byw ydwyf, etto nid myfi ond Christ sydd yn byw yncfi*: nodwch ymma. mae Ffydd yw Bywyd y Credadyn, a CHRIST yw Bywyd Ffydd; y mae yn byw a'r CRIST, trwy Rinwedd CRIST yn byw ynddo ef.

Er hyn oll, Gwirionedd eglur yw, yr hwn fydd raid i'n ar bob Amfer ei ymddiffyn, bod Ffydd a Gweithredoedd yn wastad gyd â'u gilydd yn Ffordd Jechydwrïaeth: (nid yw yr naill yn dinistrio nac yn cau allan y llall,) ond nid yn yr un modd nac fel Cyd-achosion; ond yn hytrach, fel Gweithiwr â'i Offerynnau, y rhai mae ef yn gyntaf yn eu gwneuthur, ac yno yn gweithio â hwynt. *Trwy Ras yr ydyb yn gadwedig trwy ffydd: a hynny nid o bonoch eich hunain; rhodd Duw ydyw.* Creadur a gododd Gras, yw yr Credu, neu yr Genheddf weithredol hon; am hynny gweddus yw, bod Gras yn y Deyrngadeir yn fwy na hi. Nid yw gweithredoedd, (gan hynny) er dâed y bont, yn Achos o Jechydwrïaeth; nac y chwaith o Etholedigaeth; Canys Gras yn ddiau yw yr Achos o'r ddau: A Gweithredoedd, os da ac uniawn, ydynt barod yn wastad i gyd-nabod eu Gwraidd, ac i gadw yn eu lle eu hun, lle hefyd y maent oreu, ac y gwnaent well Gwafanaeth.

Rhef. III. Nad oes ũn Sylfaen arall i Etholedigaeth, ond *Bodlonrwydd Ewyllys Duw*, a ellir ymmhellach i ddangos trwy ystyried *Anallu Dyn* i wneuthur dim ag a allei gyn-

* Rhu. 5. 2. † Pen. 5. 6.

hyrfu

hyrfu Duw i roddi iddo y cyfryw Rodd. Na safodd Ad-
da cŷhyd ag y darfu iddo genhedlu mab ar ei Ddelw cyn-
taf, fydd eglur wrth ei gyntaf anedig Cain. Ac er bod
rhaid yn canmôl Mawrhydi Dyn, etto amlwg ydyw wrth
Oleuni yr Sgrythur a Phrosiad y fawl a adnewyddwyd, fod
pob Dyn er y Cwmp yn dlawd, yn ddall, yn noeth, ac
yn elynol i'r hyn oll fydd wirioneddol dda; ac nad yw un
Amfer-bellach oddiwrth Duw a'i Ddedwyddwch ei hun,
na phan byddo yn fynied oreu am dano ei hun, yn gor-
foleddu yn ei Ddeall, ei Nerth, ei Werthfawrogwydd
Rhydd-did ei Ewyllys, Cynnyfsgaeth ei Ras cyffredin, a'r
cyffelyb: canys, hynny fydd yn ei wneuthur yn falch
ac yn rhyfygus, ac yn peri iddo ddiystyru y Gras en-
wedigol a neilltuol trwy yr hwn y mae yn rhaid (os byth)
ei adnewyddu a'i achub. Ond mae yr Arglwydd ei hun,
(yr hwn oedd oreu yn ei adnabob) yn dywedyd Pethau
eraill; (ac ni a wyddom mae gwir yw ei Dytiolaeth ef,) *sef, bod holl fwriad meddylfryd ei galon, yn unig yn ddrygonus*
bob amfer: Mae Arwired yw eu Ceuod: Ynfyd yw pob dyn
yn ei wybodaeth, cyd ynfydasant ac ambwyllasant, ie byd nôd
eu bugeiliaid; Sef y goreu ar mwyaf deallus yn eu mhyfsg:
Eu calon fydd yn llawn ynfydruydd; Y maent yn synbaurol
i wneuthur Drwg ond gwnethur da ni fredrant. Ac nid
Bobloedd cenhedlig, y rhai adawfid i rodio yn eu Ffordd
eu hun: Eithr yr Iddewon hefyd yr rhai oedd gen-
tynt bob Moddion ag a ellid ei ddychymig i'w gwneuthur
yn well, (oddieithr yn unig y neilltuol Etholedigaeth, yr
hon ni chymmerodd onid Gweddill); Iddewon y gelwyd
bwynt, yr oeddent yn gorphwys yn y ddeddf, yn gorfoleddu yn
Nhuru, yn gwybod ei Ewyllys, yn darbod pethau rhagorol,
yn coelio eu bod yn drywyfogion i'r deillion, yn llewyrch i rhai
meuwn tywyllwch, yn athrawon i'r angball, yn ddyfawdwyr
i rai bach. Ac etto yr holl amfer hwn ac ymmyfsg yr holl
bethau ardderchog hyn, ni ddysgasant mo honynt eu
hunain: ac yn ôl eu gosod ynghyd y mae yn dangos eu
bod oll tan bechod; ac nad oes neb cyfiawn, neb yn deall, neb
yu ceisio Duw, neb yn gwneuthur daioni, nac oes un. ie y
mae y Llygredd Nattur hwn mor ddwfn ac mor anhawdd
ei dynnu ymmaith, ag y mae yr Arglwydd ei hun yn dy-
wedyd wrthynt, fod cyn hawfed i'r Ethiopiad newid ei
groen, ac iddynt bwy ymgynfiso â gwneuthur da. Yr
hyn

hyn oll fydd yn eglur ddangos fod Etholedigaeth gwedi ei sylfaenu ar Râs.

Rhef. IV. Pe byddei Duw yn caru Dynion, am eu bod yn ei garu ef, ni fyddei Cariad mor rhagorol ag y mae'r Ysgrhythrau yn manegu ei fod; Canys, *felly carodd Duw'r Byd. Felly* fel y mae'n ddigyffelyb; *felly*, fel y mae'n anrhaethadwy; *felly*, fel y mae'n annhealladwy, nes delom i'r Cyflwr hwnnw, lle yr adnabyddwn megis ein hadnabyddir; nac yno chwaith, o blegid ei fod yn anfeidrol. Wrth hyn yr ydys yn mawr ganmol Cariad Duw at Ddynion; *Yn hyn y mae cariad, nid am i ni garu Duw, ond am iddo efe ein caru ni. A gwelwch pa fath gariad a roddes y Tad arnom?* Diau gan hynny nad yw yn ol Dynion; canys Pyblicanod ydynt, a Phechaduriaid, fydd yn caru y rhai a'u car' hwythau: ond caru Gelynion a hynnu tra fyddont yn Elynion; (megis caru gwraig odinebus, a'i charu felly fel yr enillid ei Chalon drachefn) dymma Gariad Duw at ei Etholedigion. Eithr, er y gweddei i'r Apostol scrifennu yr ysgrhythrau hyn, (a llawer o'r fath) yn bwrpassol i ragflaenu y cyfryw Fyddyliau, ag a allent ddychymmig mae ein gwaith ni yn caru Duw, yw Sail a Chynhyrriad ei Gariad ef tu ag attom ni; etto ymorchestu mawr y fydd i geisio sylfaenu Etholedigaeth ar *ffydd a gweithredoedd rhagweledig*; i ba rai darfu i'r *Peth* a alwant y Cyfammod o *Râs* gymhwyso pob Dyn, (meddanthwy) a dychon pob Dyn deallgar ac ymröuseu cyrhaeddyn ddiatreg* os myn. Ond y mae'r Hanes a hyn o *Achau* Etholedigaeth yn anghywyr: Canys, 1. Yn gymmaint ag i bawb yn *Adda* ddiofsg eu hunain o'r hyn oll fydd sancteidd a da; ni allei yr *ARGLWYDD* ragweled ynddynt ddim ond yr hyn a weithiei efe ynddynt o *newydd*, ô Gyfoeth ei Râs. Eithr pe buassei yr Yspryd Glân yn rhagweled, Cynheddfau mor rhagorol ag yw Ffydd a Sancteiddrwydd, ni chyfrifasei mo honynt ymhyfsg Plant Digofaint. *Eph. 2. 3.*

Ond, 2. Pe buasent amgen, beth a allasent i chwannegu at Duw? neu pa Rwymmedigaeth a allasent ei osod arno? *Os cyfiarwn fyddai pa beth yr wyf yn ei roddi iddo ef? Pwy a roddodd i mi yn gyntaf*, (medd yr *ARLLWYDD*) *fel y talwyf iddo?* Hynny yw Pwy fydd ymhblaen llaw â Duw trwy wneuthur dim ac a allo ennill ei Garaid ef?

* yn ddioed

Ni

Ni dder
garhau
na'i rod
rodiodd
Cydwyl
hun (G
nid hyn
etholed
3. Y m
yn D
Duw
yria ei
nnu pw
mae I
allant
mae I
hynnu
garu I
nid yd
wedig
megis
nnau
teiddr
yn ga
bethol
Ffydd
Acho
gid y
taf:
hytra
abert
Darl
rhag
y ty
Ffydd
fod
san
a ga
1. I
eich

Ni dderbyn ef wyneb ac ni chymmer wobwr : Nid yw yn trugarhau wrth neb o ran dim ag allont ei wneuthur drosto na'i roddi iddo. Cymmerwch *Paul* yn Siaml : Efe a rodiodd yn ddiargyhoedd : Efe a fuafei fyw ymmhob Cydwybod dda ; nid oedd yn gwybod drwg am dano ei hun (Grâdd rhagorol o Gyfiawnder deddfol !) ond mai nid hynny a gynhyrfodd Duw i'w wneuthur yn Llether etholedig, mae e'n oftyngedig yn gyfaddef ar bob Achos. 3. Y mae Ffydd yn canlyn Etholedigaeth : Gelwir Duw yn *Dduw pob Grâs* felly Rhodd Duw a Gwaith Duw yw Ffydd. A phob Gweithiwr doeth a ystyria ei Orchwyl cyn ei wneuthur, a'r hwn sy'n cyfrannu pwy sy'n derbyn yr Elyffen. Yn awr cyn cael Ffydd mae Dynion yn y Cnawd, *a'r rhai fydd yn y Cnawd ni allant ryngu bodd Duw Rhu.* 8. 8. Ac yn eu Gwaed, mae Duw'n dywedyd wrth Ddynion *byddwch fyru.* Gan hynnu nid Ffydd a Sancteiddrwydd a gymhellodd Duw i garu Dyn. 4. Mae Ffydd a sancteiddrwydd yn y Canol, nid ydynt na'r Sylfaen, na'r Maen-alcam. Maent i Ras cadwedigol yr hyn ag yw'r Canghenna i'r Gwreiddin, canys megis y trosglwyddir Rinwedd y Gwraidd trwy'r Canghennau i'r Ffrwyth, felly Rhinwedd Grâs trwy Ffydd a Sancteiddrwydd i Dangnefydd. *Eph. 2. 8. Trwy ras yr ydych yn gadwedig trwy Ffydd. 2. Thef. 2. 13. Duw a'ch betholodd i jechydwriaeth, trwy sancteiddiad yr yspryd, a Ffydd i'r gwirionedd.* Nid ydyw y rhain ddim pellach yn Achos o Etholedigaeth, nag yw y Moddion a arferir i ddygid y Diben i ben, yn Achos o fwriadu yr Diben ar y cyntaf : Ie dim pellach nac yr oedd Parodrwydd (neu yn hytrach amharodrwydd) *Tatanai* i adeiliadau y Deml ac i aberthau i Dduw y Nefoedd, yn Achos o Orchymyn *Darius* i wneuthur y Pethau hynnu trwyddo ef.* 5. Os rhagarfaethwyd Pobl i Ffydd a Sancteiddrwydd, megis y tyftia 'r Apostol *Rhu. 8. 29. ni allid rhagweld Ffydd a sancteiddrwydd gentynt cyn eu harfaethu. a chan fod jechydwriaeth yn anghenrheidiol yn canlyn Ffydd a sancteiddrwydd, yn ol Joan. 5. 24. y neb fydd yn credu a gaiff Fywdd tragwyddol, ac ni ddaw i Farn, 1. Pet. 1. 19. gan dderbyn Diwedd eich Ffydd sef jechydwriaeth eich heneidiau :*" Peth afraid ac ofer y fyddai ordeinio i jechydwriaeth.

F 3

* *Efra 5. & Pem 6.*

jechydwrïaeth y sawl a ragwelwyd a gredai ac a fyddai sanctaidd: ni byddei hynnu, ond megis gyrru ũn lle baid yn gwybod yr ai heb ei anfon.

Rhes. V. Ni buaffai gyttunol â Doethineb a Daioni Duw, ofod jechydwrïaeth eu bobl ar Sylfaen dwyllordus; y cyfryw Sylfaen y fuafai bob Peth arall heb law eianghyfnewidiol Ewyllys ei hun. Canys beth bynnag a ddechreuodd Etholedigaeth fyddd yn rhaid hefyd eu chynnal: beth gan hynnu a ddoethi o honi pe buafai gwedi ei hadeiliadu ar yr y Daioni hwnnw, yr hwn fydd fel *cwmwl y boreu ac fel y gwllth boreuol*? Yr oedd Ewyllys y Creadur mewn Cyflwr o Berpheiddrwydd yn rhy ysgafn a chyfnewidiol i adeiliadu y Pwys tragwyddol hwn arno: ac os Gwagedd oedd Dyn ar y goreu pa faint mwy yn ol hynnu pan daeth Tueddiad cadarn a'r ei Ewyllys ef i wagedd?

Rhes. VI. Ceisio dygyd Etholedigaeth oddiwrth ũn Gweiddin arall heb law *Bodlonrwydd Ewyllys Duw*, yw ceisio diddymmu prif Ddiben jechydwrïaeth Dyn; sef, *Gogoniant rhydd ras Duw*. ni oddef dywyllu y Briodoledd hon yn bendifaddau, † mae hon mor cyffegredig i Duw, naddichon dim fydd ddynol gyffwrdd â hi: O herwydd pahan Duw a drefnod y Bwriad hwn o'i Ogoniant, yn y fath Fodd, ag i *gáu allan bob Ymffrest*; ac na orfoleddo un *Cnarwd ger ei fron ef*: Eithr pe dim yn y Creadur a fyddai Achos o Etholedigaeth, *Cnarwd* a orfoleddai, ac nid Gorfoledd Dyn, ond Grâs Duw a gauer allan. Mi gaf ymmhellach ateb rhai Gwrth-ddladl neu: Sef.

1. *Pa fodd y gall yr Athrawiaeth hon gyd-sefyll â ckariad cyffredinol ac Ewyllys da Duw at Ddynion*; Yr hwn (fel y dywedir) *fydd yn ewyllysio bod pob dyn yn gadwedig*? 1 Tim. 2. 4. 2 Pet. 3. 9.

At 1. Os cymmerwn y gair (*pob*) yn gyffredinol, rhaid ei fod yn Cynhwys yr anghrediniol, gyftal ag eraill; yr yhn nis gall fod meddwl'r Apostol. Gan hynny, rhaid esbonnio yr Ysgrhythur mewn un man yn gyttunol âg Yfyr amlwg yr un Gair mewn man arall: Ac Amcan yr Lle yn neulltwol, a'r holl Ysgrhythur yn gyffredinol, a ddylei ein cyfarwyddo yn Nehongliad pob Rhan. 2. Er nad all yr Athrawiaeth o *Gariad cyffredinol* gydsfyll âg *Etholedigaeth neilltuol*; Etto yr Athrawiaeth o Etholedigaeth neilltuol a safi heb *benno*, oblegid ei bod ar sail Ewyllys Duw. Canys

nid

† Yn enwedig.

nid oes dim eglurach, na bod gwedi *ethol* rhai Dynion i jechydwriaeth; ac mae *Ethol*, (yn briodl) yw *deuws* *ân* neu *chwaneg* o *nifer* *mwy*: ac yn ganlynol *nad oeddid* yn *ewyllysio* jechydwriaeth pawb yn *gyffredinol* 3. Ni ellir gwrthsefyll *Ewyllys Duw*; Canys lle mae yn *ewyllysio* y *Diben*, y mae yn *ewyllysio* hefyd y *Cyfyngau*: a'r rheini y cyfryw ac a ddygo ei *Ddiben* i ben. *Esa* 46. 10. *Fynghyngor a saif am holl ewyllys â wnaf*: 1: 4. nid fôn am *Helaethrwydd Cariad* neilltuol *Duw*, mae'r *Apostol* ymma: either yn dangos i rhai *Crediniol* mor helaeth dy-lent hwy fod mewn *Gweddi*; *sef i dalu diolch* *dros Frenhyn* *oedd a pharwb mewn goruchafiaeth*; oherwydd y *Daioni* yr ym yn ei gael trwy eu llywodraeth: ac i *weddi* *drost* *ynt* nid yn unig ar iddynt eu llywodraethu yn heddychlon; onid hefyd dar i *Duw*, *droi* eu *Calonau* a'u *gwneuthur* yn *Dadmaethod* i'w *Eglwys*: ac i *gefnogi* y *Ddyledsiwydd*, mae'n dywedyd fod *Duw* 'newyllsio achub rai o bob *Sefyllfa*; ac o bob *Galwedigaeth*; ac am hynny ni ddylem gau neb allan o'n *Gweddiau*. 5. Yr ydys yn fynych yn arfer y *Gair pob* neu *holl*, pryd na bydded yn deall ond *rhan*, a honno y *rhan leiaf* o'r *Peth* y fonnir am dano: megis o'r *gwrthwyneb*, yr ydys yn llefaru yn neilltuol pan bydder yn meddwl yn *gyffredinol*; megis, yr *hwn* a gredo a fydd *cadwedig*; a'r *hwn* a ddel attafi ni's bwriad ef allan ddim. Y maent weithiau yn arwyddocau y cwbl o'r un *Fath*; felly dywedir bod *Esa* yn *fam pob byr*, nid pob *Creadur byr*, ond pob *Dyn*: weithiau mae yn arwyddocau *rhai o bob math*; megis lle mae yn dywedyd *a bu farw holl anifeiliaid* yr *Aiphtiaid*; Ac i'r *cenllysg* gyro yr *holl goed* a'r *holl Lysfiau*: Etto yr y's ye son am *nefeiliaid* ereill ar ol hynny, ac am *weddi* a *adawfau* yr *Cenllysc*. Felly ymma y mae *Duw yn ewyllysio* bod pob *dyn yn gadwedig*; hynny yw rhai o bob math ac o bod gradd; *Cynhedloedd* gystal ac *Iddeuon*: *Brenhinioedd* a rhai mewn *goruwchafiaeth*, gystal a rhai o *Radd is*: fel y mae yn eglur wrth gymmharu yr adnod 1, 2, a'r 4. ynghyd. Megis hefyd yn *Joel*, *mi a dywalltas fy yspryd ar bob cnawd*: hynnu yw ar rai o bob *Oedran*, *Rhyw* a *Gradd* heb wahaniaeth; *jeuange*, *hên*, *Meistriaid*, *Gweision*, *Meibion*, *Merched*, &c. 6. Y mae amryw *Bethau* i gwtogi y *Geiriau* cyffredinol hynnu fel y mae *Aimcan* ac *Amgylchiad* y *Lleoedd* yn dangos Me-
gis

gis lle yr ydys yn dywedyd *bregethu yr Efengil ymysg pob Creadur sydd tan y Nef*; lle yr ydys yn meddwl Dynion yn unig; ac nid pob Dyn ychwaith: canys ni chyrhaeddfei yr Efengil y pryd hynnu onid Rhan fechan o'r Byd; ac ni chyrhaeddodd y cyfan etto. Felly y dywedir *fod i Moſes ym mhob dinas rai a'i pregethent ef*: Yr hyn sydd raid ei ddeall am y Dinassodd hynnu lle yr oedd yr Iddewon yn preſwyllo, a lle yr oedd Synagogau gentynt. Y rhai nid oeddent ond ychydig o'u cyffelybu i holl Ddinaſoedd y Byd. Ac efe a ddywedir i'r rhai a *wasgaraffid fyned i bob Lle gan bregethu yr Gair*; hynnu yw nid oeddent yn ymgadw rhag ũn lle, nac rhag ũn Dyn, ond pregethu blê bynnag y doent. Y'r oeddid ar y cyntaf yn pregethu i'r Iddewon yn unig, ond yn awr i bawb. *Y bydd clod i bob ũn gan Dduw*: Yr hyn a ddeallir yn unig am *weifion da affyddlon*; Felly y dywedir *fod Duw yn Dâd i bawb*: ac etto, *Diafol* yw Tad y rhan fwyaf o'r Byd. Ac efe a ddywedir i GHRIST gymmodi *pob peth*: ac etto nid yr Angylion; nid y rhai da, canys ni buaffent erioed yn Elynion; nid y rhai drwg am na ellir eu cymmodi. Eph. 1. 10. *Fel y gallei grynhoi yr holl bethau yn Ghrift*: Yr holl pethau hyn sydd yn eglur yn arwyddocau yr *Etholedigion*; Canys am denynt hwy yr ydys yn ſcrifennu yn yr holl Bennod: Yn Heb. 12. 8. y dywedir *fod parwb yn gyfrannog o Gerydd*: ac etto meibion yn unig yr y's yn ei feddwl; canys nid yw Baſtardiad yn gyfrannog, fel y mae yn canlyn yno. Joan 6. 45. *A pharwb y fyddant gwedi eu dysgu gan Dduw*: Y mae yn perthun yn unig i blant yr Eglwys (ſef i'r *Etholedigion*), yr rhai y mae eu hanwiredd gwedi eu maddau ac ni choffer eu Pechodau mwy: A chan fod y Geiriau cyffredinol (*pob ac oll*) weithiau yn perthyn i'r *Etholedigion* yn neilltuol oddiwrth eraill; pa ham nad yw felly yn y lle o'r hwn y codir y Gwrthddadl? myfi a ſcrifenaſ y rhain i ddangos pa bethau gwrthwynebus a ganlynau ſe baem yn glŷnu wrth Sw'n llythrennol Geiriau; a pha mor hawdd yw i'n golli yr Gwirionedd, os rhoddwn Goel i Sw'n anſicr.

2. *Pa fodd y gall y ſaib hon o Etholedigaeth gyttuno â'r Aê*, 10. 34. Nid ydyw Duw Dderbyniwr wyneb?

At. 1. Hyn sydd yn dangos mor ddrwg yw dal ar Yſyr llythrennol Geiriau uwch law eu hamcan: Yr Wrthddadl

ddadl o'r blaen fydd yn cymmeryd i mewn bawb ; a hon yn cae allan bawb ; canys, yn ol yr Ystyr lythrennol, nid yw Duw yn derbyn neb. 2. Cenhedl etholedig oedd yr *Iddewon* ; y mae yr wrthddadl hon gymmaint yn erbyn eu hetholedigaeth hwynt ag ydyw yn erbyn yr hyn yr ydym yn son am dano. 3. Ystyr y lle fydd yn eglur yn dangos, nad yw Duw yn derbyn wyneb un Dyn, yn llai neu yn fwy, o ran ei Gyflwr oddiallan, neu ei Ragor-freintiau cnawdol. Hyd y pryd hwnnw yr oedd Cancell-fur y Gwahaniaeth i fynu, a'r ARGLWYDD yn ymddangos fel petyflei yn derbyn wyneb y Genhedl Iddewig yn unig ; gan adel eraill, i *fyndyn eu Ffordd bunain* : ond yn awr y *rhoddasei* Duw i'r Cenhedloedd befydd *Edifeirwch i fwyd*. Efe a allei y dywedwch mae yr *sawl* oedd *Yn ofni* Duw oedd id yn eu derbyn yn llyn ; either nid *hynnu* yn gyntaf a roddodd iddynt hawl i'r Derbyniad hwn ; er mae trwy hynnu y cawsant hwy Dderbyniad i mewn, ac Amlygiad o'r peth. Gan nad oes neb yn ofni Duw nes dodo ef ei Ofn ynddynt ; nid yw eu gwaith yn ei ofni ef yn rhagflaenu, ond yn canlyn ei Dderbyniad o honynt : dymma ei *Raslonrwydd* ef idd ei *bohl*. Eithr

3. Os ordeiniwyd Dynion i *Jechyd-wriaeth yn ddiammod*, Pa raid wrth, neu pa les y wna Gweithredoedd da ?

Y mae Gweithredoedd da yn lleffol i lawer o Ddefnyddion a Dibennion daionus ; a Rhefwm da y fydd paham yr ordeiniodd Duw i ni rhodio ynddynt, er nad yw ein Rhodiad ynddynt yn Sail, yn Ammod, neu Gynhyrriad i'n Etholedigaeth : megis, 1. I Dytoliaethu ein Cariad tu ag at Duw ; trwy rodio yn ol ei orchmynion ef. 2. I *funegu rhinweddau* yr hwn yr ydym yn galw ein hunai yn blant iddo : Mat. 5. *fel y byddoch* (neu fel yr amlygoch eich bod yn) *blant i'ch Tad yr bwn fydd yn y Nefoedd*. 3. I argyhoeddi yr rhai fydd oddiallan ; fel y gellyd trwy ein hymarweddiad da eu hennill, ac y dysgont wneuthur Dai-
oni ; neu ogoneddu Duw yn Nhydd yr Ymweliad. 4. Er Annogaeth a Siaml i Ghrifftonogion gweinion ; y rhai nid ydynt etto ond Plantos yn ffyrdd Duw, ac a arweinier yn well gan Siamlau na Gorchmynion. 5. Fel trwy fod gennym Synwyr wedi ei ymarfer mewn pethau sancteidd, y byddom addas i gael Cymuneb â Duw ac wedi ein cymhwyso i'n nefol Eufeddiaeth. 6. Rhan o Etholedigaeth
yw

yw Gweithredoedd da, ac mor gwbl gwedi eu ordeinio, ag jechydwriaeth ei hun.

Nid oeddwn yn meddwl ymyrred ymhellach â'r Gwrth-ddadleuon: eithr pan ystyrias y gallent (yn groes iw Diben) wasnaethu i ddangos mor wâg yw yr hyn a gynnigir yn erbyn yr Athrawiaeth o Etholedigaeth, myn a'i dodais ymma.

Gwrthddadl. *Nid oes nac Etholedigaeth, nac Arfaeth o Etholedigaeth Dynion neilltuol fel y cyfryw; eithr o holl ddynol Ryw, er Tragwyddoldeb.*

Att. Etholedigaeth yw dewis rhai o fyfsg eraill; ac yn ganlynol, dewis Parwb, Sydd Ymadrodd yn gwrthddywedyd ei hun. y mae yr Ysgrhythur yn dywedyd ein dewis allan o'r Byd, am hynnu nid dewiswyd y Byd; hynnu yw, nid Gwrthddrych Etholedigaeth yw holl ddynol Ryw.

Gwrthddadl. *Ni ddarfu i Ddew er Tragwyddoldeb Ethol neb o ddynol Ryw, fel na allo, os bydd ef byrw i oedran fyfyr, fyrbio ymmaith neu fod yn golledig.*

At. Hyn sydd gyfeiliornus 1. oherwydd os felly yna yr oedd yn bosibl i GRIST fod yn golledig. 2. oblegid ei fod mor bosibl i Farwolaeth CHRIST fod yn ofer. 3. Y mae yn gwneuthur Etholedigaeth a'r Arfaeth yn ddau beth wahaniaethol o ran Amser. Efe a brofwyd o'r blaen bod Etholedigaeth er Tragwyddoldeb; ac yn sicr na cholir yr Etholedigion.*

Gwrthddadl. *Bwgrwth Damnedigaeth fydd yn gwbl wrthwyneb i Arfaeth ddiammod i acub.*

At. Nid yw hynnu ddim mwy gwrthwyneb, nag yr oedd bwgrwth marwolaeth i Adda, i Fwriad Duw i ddanfon Achubwr iddo. Nid oedd Anghyttuneb rhwng y Gocheliad hwnnw, oni crys y rhai hyn yn y llong, ni ellwch fod yn gadwedig; a'r Addewid diammod o'r blaen, ni bydd colled am einios i'n o honoch. Yr Addewid o Ddiogelwch oedd ddiammod; ond y gweithredol Fwynhad o honi oedd ammodol: etto felly fel yr oedd Cyslawniad yr Ammod mor sicr trwy yr Arfaeth, ag yr oedd y Diogelwch; oherwydd, yr hwn a ordeiniodd fod eu Bywyd yn ddiogel, a ordeiniodd hefyd y byddei felly trwy iddynt aros yn y llong; ac y byddei i'r Bwgythiad o Berigl, os aent allan, fod yn Fodd i'w cadwi mewn; ac felly y bu. A'r un modd, Geiriau yr Apostol, lle mae yn dywedyd mewn lle arall, ni arglwy-

*Joan 16. 18.

ddiaeth

ddiaeth
oddiw
yn ym
Cynh
Y ma
feru 'l
Gw

At
oedd
ufude
naide
Oedr
fodan
rodd
allei,
nych
benz
dim
ynfy
ac m
yn d
Dru
edd
dini
wyn
gw
fwy
lur
fed
thor
liod
moc
i gy
etto
y fy
a D
idd

ddiaetha Pechod arnoch chwsi; ac na allei ddim eu gwahanu oddiwrth Gariad Duw. Canys megis y mae yr Arglwydd yn ymdrin â Chreaduriaid rhesymmol; felly y mae yn arfer Cynhyrfaiau, a Gocheliadau rhesymmol i weithio ernynt; Y mae y Diben a'r Cyfrynghau a'r Cymmhelliadau i arferu'r Cyfrynghau gwedi eu ordeinio ynghyd.

Gwrthddadl. Ni a'i barnem yn beth afresymmol meton Tad rhoddi i'w blentyn gyflawn sicrwydd tan ei law a'i fêl, y cai ef fod yn Etifedd iddo; er dim y ddigwyddau; ac etto yn ebrwydd ei fwgwrth y dygei ef yr Etifeddiaeth oddi arno, os byddai yn anafydd.

At. Plant anafydd a allant farnu yn llyn am weithredoedd eu Tad: ac efe a all bod gan Blant, (er eu bod yn ufudd ac yn dda) tra fyddont yn blant, Feddyliau plenty-naidd am weithredoedd eu Henafiaid: Ond rhai mewn Oedran ac yn adnabod Doethineb a Daioni eu Tad a cofodant eu Dwyllaw ar eu Genau. Yr oedd yr Addewid o'r ododi Canaan i Had Abraham, mor ddiammod, ag na allei, eu holl Anheilyngdod eu hattal: Etto pa mor fynych y mae Duw yn bwgwrth eu dietifeddu? a deli'u eu henw oddi tan y Nefoedd? A ddarfu i Moses yn awr roddi dim yn ysfyd yn erbyn Duw? A ddywedodd ef wrtho, peth ynfyd yw bwgwrth yn llyn, yn ol it ymrwymo mor gadarn ac mor ddiammod i'r gwrthwyneb? Na ddo, eithr y mae yn dwyn ar gof i'r Arglwydd ei Addewid i'w Tadau, o'i Drugaredd yn maddeu iddynt o'r blaen; pa Ddianrhyddedd y fyddei i'w Enw sanctaidd ymmysg yr Aiphitiaid, os dinistriai ef hwynt yn awr, a'r cyfellyb. Nid yw yn achwyn mae peth afresymmol oedd addo yn gyntaf, a bwgwrth gwedyn: ynfyd ac anghyttunol iawn â'i Ddylediwydd y fuafai i Moses wneuthur felly.—Ond yn fwy eglur; nid peth afresymmol y fyddei i Dad bwrcassu Etifeddiaeth i'w Fab a'i rhwymo mo'r ddiogel fel na allei ef thorri oddi wrtho; ac etto (gan gelu y Weithred a feliodd) addo Mwynhâd o'r Etifeddiaeth i'dd ei Fab yn ammodol; sef, os ufuddhai i Orchymynion ei Dad; a byn i gyd i'r Diben ei gynhwysu i feddiannu'r fâd. Ond etto pe byddai gan y Tad y fath Awdyrdod ar ei Fab, ag y fydd gan Duw ar Galonnau eu Bobl; 'fe a'i trinia felly â Dyscylaeth, ac âg Egwyddorion da, fel na byddai Achos iddo ei cholli. Ac hefyd nid yw Bwgythion o Ddamnedigaeth

digaeth yn perthynu yn briodl i rhai crediniol, canys yr *bawn fydd yn credu, aeth trawodd o farwolaeth i fywyd, ac ni ddarw i farn*; er eu bod weithiau, ô eisiau adnatod eu Cyflwr, o ran eu Haniolchgarwch i Dduw, neu ryw Drosfeddiad arall; yn dygyd eu hunain i ammeu o hono: Eithr y maent gwedi eu selu byd ddydd Prynedigaeth â Sel na chollir byth.

Gwrthdd. *Pe b' ai ūn wedi ei ordeinio i Fywyd tragwyddol er Tragwyddoldeb, fel nad allei fod yn golledig; ni byddei raid i GHRIST farw tros bawnuw?*

Atteb. Y mae yr rhai fydd yn ymddiffyn Etholedigaeth ddiammodol, yn ol yr Ysgrhythur, yn ei gosod yn a thrwy GHRIST: Yr un Arfaeth ag a ordeiniodd i jechydwriaeth a ordeiniodd hefyd Gyfryngdod CRIST fel y ffordd i hynnu: fel y hyddei Duw yn gyfiawn wrth gyfiawnhau, *efe a'n appwyntiodd i gaffel jechydwriaeth trwy ein Harglwydd JESU GHRIST*. Chwy allech gyda chymmaint o Rhefwm ddywedyd os trefnwyd i *Noah* fod yn gadwedig rhag y Diluw, yr oedd yr *Arch* yn gwbl afreidiol: a chan i Dduw ethol Dynion i jechydwriaeth trwy sancteiddiad yr Yspryd a Ffydd: mae Ffydd a sancteiddrwydd yn afreidiol. Ymressymmiadau gwrthyn yw'r rhain, y rhai nid yw yr Gwirionedd yn eu harddel, ac nid rhaid iddo wrthynt.

Gwrthdd. *Yr y'm yn barnu bod yr Athrawiaeth hon yn gwbl elynol i Dduwioldeb: Canys prwy a ymorchestia ac a lasfria am yr hyn a allo ei gael yn hawdd?*

At. Ni all yr Athrawiaeth o Etholedigaeth ammodol, beth bynnag y mae hi yn gymmeryd arni, fod yn hynaws i i Dduwioldeb: gan fod yr hyn oll y mae Dyn yn ei wneuthur, yn terfynnu ynddo ei hŷn. Duwioldeb yw cyfeirio at Dduw fel ein prif Ddiben yn yr hyn oll a wnelom: mae'r Dyn sy'n credu ei ethol, ac yn caru Duw ô Egwyddor, yn gogoneddu Duw yn fwy, na'r hwn fydd yn gwneuthur yr un Dyledswyddau o ran rhyw, Disgwyliad o gael Bywyd trwyddynt. Yr oedd y Phariseaid yn ymprydio yn fynychach na Dyscyblion CRIST; ac etto nid oeddent y fath ewyllyswyr da i Dduwioldeb a hwynt. Gweddiâu hirion, Ymprydiau ac Elyssennau, nid ydynt ddim heb Gariad: A pha un (meddwch chi,) a gar Duw fwyaf; ai'r hwn fydd yn credu ei fod yn Nghariad Duw yn anghy-fnewidiol; ai'r hwn fydd yn dala yn ol ei holl Later ai Ymroad,

Ymroad, y gall rhedeg yn ofer a cholli yr cwbl yn y Diwedd? Os dywedwch yn llyn yr y'ch yn groes i Brosiad Plant Duw; ie ac i Nattur hefyd; canys pwyl a'i cyfrif yn Boen swyda ei Fara pan bo Nattur yn gofyn hynnu; yn enwedig pan bo yn drachyttunol â'i Archwaith? *Ei Holl ffyrdd fydd byfrydwch i'r neb a rodio ynddynt*: Ac os ydynt drymmion i neb y maent felly i rhai fydd anghyd-nabyddus â'i Gariad ef, i *Joan 5. 3.*

Gwrthdd. Rhaid ei fod yn gwnethur pobl yn rhydd ac yn esgeulus yng wafanaeth Duw.

At. O rhyfedd! fod Sicrwydd o Gariad Duw yn gwnethur pobl yn esgeulus i'w wafanaethu ef; ni all y rhai fydd yn caru Duw fod byth yn rhy ddiwid i wneuthur eu galwedigaeth a'u Hetholedigaeth yn sicr. Efe a wyddai ein Jachawdwr fod gwedi rhoddi i'r *Angylion orchymyn am dano, ac na chaei ef dano ei droed wrth gareg*: etto yr oedd yn ofalus am ei Ddiogelwch ei hun. Yr oedd Paul yn sicr o *Goron Cyfiawnder*, etto mor ddiwyd i gadw i lawr ei *Gorff*, ac i ymystlyn i redeg ei yrfâ; a neb o'r rhai fydd yn gossod pwys eu jechydwriaeth ar eu Gweithreoedd.

Gwrthdd. Y cyfryw Etholedigaeth fydd yn gosod Anrhyddedd ac Angbenrheidrwydd yr Ordeinbâd fawr o bregethu yr *Efengil* yn y llwch: Canys os gall yr *Etholedigion*, (fel y gelwir hwynt,) fod mor sicr yn gadwedig trwy weinidogaeth egwan, avel, llygredig; ac heb swynhau bon ycbwaith, (se allei,) oddieithr diwrnod neu ddau yn boll Fywyd Dyn; ymhâ beth gan bynnu y gwnaer cyfrif o wenidogaeth yr *Efengil*?

At. Nid yw yr Arfaeth ddiammod, Na fydd i baf na gaias, dydd na nos beidio; yn ei wneuthur yn afreidiol bod Haul yn y Byd, iddo godi a machludo, a rhedeg ei Yffa, o herwydd selly (fel Cyfryngau anghenreidiol) y cwplair yr Addewyd. Yr un modd, nid yw yr Addewyd penderfynol, na pheidiai Amser hau, nac Amser medi; yn peri bod y Llasyrwr yn afreidiol na'i Waith yn afieidd; ond, yn y gwrthwyneb, yn ei annog i'w Ddyledswydd, ac yn ei gefnogi yn ei Waith.

Nis gallant ddiangc rhag Grim y Rhefwm. Nid gwyw iddynt ddywedyd fod Duw yn caniatáu Moddion digonol i hau a medi; megis Hâd, Anifailiaid, Aradr, Ogeid, Pladurau &c. ynghyd âg Hîn dymherus; ac mae dyna'r Cwbl a gynhwyfwr yn yr Addewyd: ac oni wna Dynion

Ddefnydd o'r Moddion bydd y Bai ernynt ei hunain. Gwir, yr wy' i 'n cyfaddef bydd y Bai ernynt en hunain ac y cospir hwy' am eu Hefgeulyfdra; ond attolwg, yn ol y Dyll hyn o Siarad, pa beth a ddaw o Siccrwydd yr Addewyd? Gan hynny nid hyn yw'r Cwbl; yr hwn a arfaethodd pa hyd y parhà'r Ddaiar, a pha Nifer o Ddynion a fegir arni; a drefnodd y moddion i'w dwyn i'r Byd ac i'w cadw'n fyw hyd yr Amser terfynedig; ac a osododd ynddynt Egwyddorion o Hunan-ymddiffynniad; trwy y rhai mae yn naturiol iddynt arfer y moddion hynnu, megis bwyta, yfed, cyfgu: *Efe a osododd y byd yn eu calonnau hwy*, Preg. 3. 11. Felly yr ordeiniodd yr ARGLWYDD Weinidogaeth yr Efengil i'r Etholedigion, dros gyhyd o amser; ac y caent ddisgwyl wrthi yn y fath fodd, ag a fo fwyaf cyttunol â'i Bwrpas ef; a'r hyn y fydd iddo ef i fendithio, a'i wneuthur yn effeithiol i'r Diben hwnnw; fel y mae yn amlwg wrth ei waith yn anfon Paul i rhai lleoed, lle yr oedd yn raid iddo bregethu ac *heb ddisflew*; pa ham? *am fod gan Dduw lawer o bobl* (Etholedig) *yno*, yr rhai yr oedd yn rhaid eu dygyd i mewn trwy weinidogaeth Paul: Nid y's yn gadel iddo fyned i *Bythinia* a lleoedd eraill, er ei fod yn ewyllyssio myned; nid oedd gan DDUW etto ddim Gwaith iddo yno. Yr ARGLWYDD a ddwg y rhai fydd yw dala dan y Moddion, fel y daeth ef a'r Lliaws Pyscod i Rwyd *Petr*: Fel y gwnaeth ef â'r Eunuch, â *Chornelius*, â Cheidwad y Carchar, ac âg ereill. Ac nid yw Duw yn matteru pa un a fo y moddion hyn ai nerthol ai gwael ynghyfrif Dynion; ei Air a wna yr hyn yr anfonodd ef o'i blegid: a pha wanna bo yr Moddion mwya y mawrhygir Gallu Duw. Gwelwch *Az. 2*. Pa fodd y darfu iddo trwy weinidogaeth Dynion *anllythrennog* eu cymmeryd wrth y *Miloedd*! a chawnnegu beunydd at yr Eglwys y rhai a fyddent gadwedig. Nid yw, gan hynnu, yr Athrawiaeth o Etholedigaeth *ddiammod*, yn gwneuthur Gweinidogaeth yr Efengil yn annefnyddiol nac yn ddibris; eithr y mae hi yn hydrach yn ei mawrhygu gan ei bod yn *Allu Duw* i jechydwriaeth, i'r hon yr ordeiniodd ef ni.

Gwrthdd. *Pa les y wna Doniau, Gwybodaeth, Araith a'r cyfelyb, i'r byd, os gall pawb fydd bosibl eu gael eu bachub, fod yn gadwedig hebddynt?*

At.

At. Nid yw, yn canlyn oddiwrth yr Athrawiaeth o Ethledigaeth ddiammod, nad yw y Doniau godidoccaf o Ddoethineb, Gwybodaeth, Araith, &c. yn dra buddiol i'r Byd; canys i berpheiddio'r Sainc, ac i adeiliadu Corph CRIST (sef yr Ethledigion,) y rhoddir hwynt; ac i'r un Diben y mae yr amryw Ddoniau, Eglyrhadau a Geithrediaid yn cyd-darro; gan mae y'n un Duw fydd yn gweithredu pob Peth ymhawb, (hynnu yw) y mae yn ordeinio Dynion i jechydwriaeth; a'r Doniau hynnu fel Cyfryngau i'w parattoi, y rhai mae yn eu wneuthur yn effeithiol i'r Diben. Ond yr Athrawiaeth fydd yn dywedyd i'r Byd, fod yr Haul a'r Sêr yn pregethu yr Efengil yn ddiogol i jechydwriaeth; sy'n gwneuthur Doniau Doethineb; Ymaddrodd &c. yn ddi-ddesnydd i'r Byd: canys (mewn gwirionedd) os felly y mae, pa gyfrif fydd y'w wneuthur o'r Doniau godidoccaf hyn? *I ba Ddiben y mae yr golled hyn?* Pa ham y mae y goreu o Ddynion yn dioddef Gwialennodau, Carcharau, a Marwolaeth, am wneuthur yr hyn a allid ei wneuthur gan rai allan o gyrraedd Perigl: Ac ymmhellach, Peth rhy gyffredin a chydabyddus yw, nad ydyw y Dynion mwyaf mewn Gwybodaeth, ymadrodd a Dyfnder rheswm (y rhai a elwir Tywyfogion y Byd hwn,) yn fwyaf caredig i wirionedd a Duwioldeb; ac nid yw y rhai o honynt ag y fydd felly yn gyffredinol yn fwyaf llwyddianus yn eu gwaith: lle mae rhai eraill o Ddoniau gwael mewn cyffelybiaeth yn *afonyddu yr Byd*. Y mae yr ARGLWYDD yn fynych yn gwrthod y doeth a'r deallus, ac yn datcuddio ei hunan trwy *fabaned*; i gymmeryd Gorfoledd oddiwrth Ddynion; ac i ddangos bod Ffydd ei bobl yn sefyll nid ar ddoethineb dynion ond ar nerth Duw, gwendid yr bwn fydd gryfach na dynion, a'i ffolineb yn ddoethach.

Gwrthodd. Pa fodd y gallir annog pobl at ddiswid a chydwybodol Ddisgwyliad wrth y weinidogaeth, os gallir mor sicr gael Jacbydwriaeth, trwy Ddisgwyliad esgulus?

At. I ba beth y mae yr ARGLWYDD mor fynych yn cynghori yr Bobl, i gadw yr Gyfraith heb droi oddiwrthi; i enwaedu eu Colonnau; na byddent mwy war-galed; a hyn er mwyn cael *Canian*; os ni allei eu holl Anheilyngod eu rhyfiro i'w chael; fel y mae Awdwr y Gwrthoddadl hon yn cyfaddef mewn lle arall? Eithr ymhellach, fel y

mae Dynion yn Greaduriaid, eu Dyledswydd yw gwafa-naethu ac anrhydeddu Duw; ac er mwyn hynnu i ddisgwyl wrtho ef yn ei Ordeinhadau a hynnu gyda phob Diwidrwydd; er na bai yn perthyn i'w Jechydwriaeth; ond mwy o lawer pan y mae felly, os gall dim ag fydd yn perthyn i ni ein hunain annog i Dyledswydd: ac yn wir y Melysdra prefennol, fydd i'w gael yn Ffyrdd da Duw, y'nt ddigonol i beri i ni yn dra difrifol ddisgwyl wrthynt. Ond nid yw yr Athrawiaeth o Etholedigaeth ddiammod yn dywedyd (y gellir mor sicr gael Jechydwriaeth a Chymhwysdra i hynnu trwy Ddisgwyliad esculus:) oherwydd y mae yn wastadol yn annog, fel Dyledswydd bwysfawr, arfer pob diwidrwydd i *concutbur ein Gadwedigaeth a'n Hetholedigaeth yn sicr.* Ond yn ddiau *Esceulysdra merwn dyledswydd*, fydd yn naturiol yn canlyn yr Athrawiaeth fydd yn dysgu fod yn bosibl i Ddyn ar y Cam olaf golli yr cyfan ac a redodd am dano: Canys pwy a ymorchefta ac a ymffina, (fel y diwedant,) am beth ansicr? Os oes neb yn esgeulyffu eu Dyledswydd, waith eu bod gwedi eu hethol; nid ydynt yn rhoddi ond Amlygiad gwâel o'u Cyflwr; ac yn synycha y rhai fydd yn gwrthwynebu, ac nid y rhai fy yn caru yr Athrawiaeth o Etholedigaeth, ydynt.

Gwrthdd. Yr ydym yn barnu, bod Etholedigaeth, yn grobl anheilwng o natur Duw; ac yn anghyttunol a'i Ddoethineb, ei sancteiddrwydd, ei Drugaredd a'i Gyfiawnder.

At. Os Etholedigaeth anheilwng o Duw mae'r Gwrthddadleuwr yn ymdrechu yn ei herbryn, y mae hi yn gyfriw (hyd y gwn i) na ddadleuodd neb erioed drosti; ac am hynny, cam dreulio Amser yw dychymygu Daliauau feilltion, a chymmeryd llawer o boen i'w gwrthddywedyd. Ond yn erbyn Etholedigaeth ddiammod, heb ei feilio ar *weithredoedd* Dynion y maent yn amcanu: A thros hon yr ydym yn dywedyd, 1. Nid yw Etholedigaeth ddiammod yn *wrthwyneb* i Ddoethineb Duw, ond yn dra-chyttunol â hi: Oherwydd pa fôdd y gallei ei Ddoethineb, ef, arfaethu marwolaeth ei Fab er jechydwriaeth Dynion; a gad. l heb ordeinio (ac yn ganlynol yn ansicr,) pa un a fyddai neb gadwedig trwy hynnu; canys felly rhaid ei fod, os nid yw Etholedigaeth yn benderfynol. 2. Y mae cyn belled oddi wrth fod yn wrthwyneb i Drugaredd Duw: a'i bod yn dra chyfatebol, iddi. Dangos

Drugaredd,

Drugaredd
Caru a
gyfiawn
digaeth
(ylgafy
uriaid;
garedd
i bwy
odd F
trwy e
adferu
heb y
Gw

A
cym
eu Y
yn f
cyn
hwi
ma
Hy
od
wy
hw
do
a
g
C
d
e

trugaredd, yw agor y Galon i Dddyn mewn Cyfyngdra; Caru a gwneuthur Daioni i Elynion, y rhai a allasei mor gyfiawn eu dinistrio; a'r rhai nad oedd dim Rhwymmedigaeth arno i'w harbed, llai o lawer i'w derchafu: ie (yigatfydd) yn wâth na Dynion eraill, y pennaf o Becbaduriaid; yr hyn yn ddiau yw yr Amlygiad mwyaf o Drugaredd. 3. Nid yw yn erbyn Cyfiawnder Duw; canys i bwy y mae, neu y gall fod yn Ddyledwr? Efe a roddodd Feddiant i bawb yn Adda; a chan iddynt ei gollu trwy eu Hesgeulysdra eu hunain, nid yw ef yn rhwym i'w adferu: ac am hynny nid Anghyfiawnder yw achub y naill heb y llall.

Gwrthdd. *A ydyw ef yn dangos rhagorol Radd o Râs, pan y bô dengmil gawedi pechu yr un modd, faddei i ūn neu ddau; a llawr fwriadu yn anghymmodol boenydio y llail oll i'r eithaf? a hynnu er dim Tristwch ac Edifeiriwch am ei Bai ag a allo fod ynddynt?*

At. Peth tra dymynol yw, i Ddynion, tra fyddont yn cymmeryd ernynt ymresymmu dros y Gwirionedd, drefnu eu Ymadrodd, fel y gweddei i'r Pethau pwysfawr y bon't yn son am denynt; ac yn fwy o lawer edrych na ddelont cyn agosod at eglur-wradwyddo, y gogoneddus Râs, yr hwn ni allwn gyd â digon o Barch feddwl am dano. Y mae Achos i'r rhai fydd yn dywedyd yn llyn, i brofi eu Hysprydoedd a'i ô Dduw y mhant, oherwydd eu bod oddiwrth yr ūn Pethau yn tynnu Casgliadau cwbl wrthwyneb i'r neb (a wyddom,) a lefarassant fel y cynherfwyd hwynt gan Yspryd Duw. Ynghyfrif yr Sgrythur nid yw ddim Anghlod i Râs Duw, iddo alw Abraham ei hun; gan adel mibedd eraill yn ei Cyflwr colledig. Ac ni allaf fiegredu bod Moses yn ei debig yn Anghlod yn y byd i Gariad Duw at ddynol Ryw, lle mae yn dywedyd iddo ddewis Pobl Israel yn Bobl briodl iddo ei hūn; yr rhai etto oeddent yr an-amlaf o'r holl bobloedd. Yr oedd ūn o'i ddinas a dau o'i denlu yn llai mewn Cyffelybiaeth na ūn neu ddau o ddeng Mil; ac etto nid yw y rhai oedd a banul yn y Gras brunnw yn grwgnach, ond rhyfeddu ei fod yn caru neb, yn enwedig hwy eu hunain; ac nid achwyn arno eisiau ei fod yn caru pawb yr un modd. Pwy ydwyf i (medd Dafydd) Pan i'm dygyd hyd ymma! Ac medd dysgyblion CRIST, ARGWLWYDD pa beth xw'r achos. yr wyf ar feder di egluru dy hun i ni ac nid i'r Byd. Am hynnu

mwy rhyfeddol yw ystyried, pa ham a pha fodd, y mae rhai ag fydd yn galw eu hunain o'r Frawdoliaeth, cyn belled yn y myrred ag Achos rhai oddiallan; a hynnu mor wrefog a'u bod yn cwmpo allan yn eu mysg eu hynain yn Achos eraill; gwell a fyddai gadel ymddadleu a chwmpo i ymarfer. Ond i ateb yn fwy neilltuol; 1. Ni ddylyd chwedlens mor ddirmygus am y *Gweddill* hwn; y maent yn fyrddiwnau o fyrddiwnau a milodd o filodd: Ac er lleied yw'r Nifer (petaent ond ūn, nhwy a fyddent fwy o ūn nag y mae yr holl Greadigaeth yn ei haeddu,) er lleied, meddaf, yw yr Nifer ni wyr ūn Dyn nad yw ef ei yn ūn o honynt; oni ddarfu iddo trwy ddirmygu Grâs Duw yn ethol, ei fanegu iddo ei hun. 2. Dewis ychydig tra yr oeddent yn eu gwaed a'u Gelyniaeth yn erbyn Duw, a llawn fwriadu, ie y Pryd hwnnw eu gwnenthur yn ddedwydd i Dragwyddoldeb; a hynnu yn wrthwyneb i Ddueddiad naturiol eu Ewyllys eu hun; oedd Ras mwy goruchel a holl-awdyrdodol, na'u hachub o herwydd iddynt ddefnyddio eu Rhagorfeintiau yn well nag eraill: Canys hynny fyddai, nid ô Râs ond ô Ddyled. Neu pe b'ai Duw yn dwyn deng Mil cymmaint Nifer i Gyflwr achubol (fel y dywedant) ac etto (o bosibl) na fyddai un cadwedig; ni chai Grâs agos cymmaint o Ogoniant a thrwy achub rhai yn anorchffygol. 3. Os rhagwelodd yr *ARGLWYDD* na chredai ond rhai; ac etto a gyflawn fwriadoedd na achybei ef neb ond a grodai; yna y mae yr Gwrthddadl (*o ran ychydig Nifer*) yn perthun i Athrawiaeth y Gwrthddadleuwyr gyftal a'r eiddom ninnau. 4. Tristwch duwiol, ffydd, ac Edifeiriwch ydynt roddion Duw, perthynol i'r Etholedigion: ac felly nid oes Achos i debig y caer hwynt yn y rhai a adewyd; nac i ofni llawnfwriad anghymodlon i gospi a phoenyddio neb o'r rhai *gobeithiol* a ddyfgywylant wrth Borth Trugaredd.

Y maent yn haeru pethau creill yn erbyn yr Athrawiaeth o Etholedigaeth, y rhai fydd mor hawdd eu hateb a'er pethau o'r blaen: ond gan mae Ngwaith i yw cafla yr hyn fydd yn yr Sgrythur tros yr Athrawiaeth ac nid ymdrech yn ei chylch; myf a âf ragof at y Defnydd o'r Athrawiaeth; yn unig Efe a fydd i'm ar y ffordd roddi gocheliad new ddau.

1. Na fydded i neb debig fod Duw yn anghyfiawn neu yn Dderbyniwr-wyneb, oherwydd nad yw yn cymmeryd pawb; nag yn cymmeryd y rhai mae Dynion yn eu barnu yn oreu. Onid yw Tywyfegion y Byd hwn yn arfer llywodraeth ar Ddynion fel hwynt eu hunain? neu a oes un Deiliad mor wael, nad yw yn bwrw bod ganddo Awdyrdod i drefnu yr eiddo ei hun heb ofyn Cynghor i arall? (yr hyn etto nid yw onid benthig iddo:) Ac a ryfyga Dyn gwael alw yr ARGLWYDD Holl-awdyrdodol i gyfrif? *Gwae a ymrifsono a'i luniwr*: Os rhaid i chwi ymmyred, bydded â *Phriddellau* fel eich hunain.

2. Na fydded i ũn Dyn ddibrisio yr Athrawiaeth o Etholedigaeth am nad yw yn cymmeryd ond *Gweddill*. Pa ham y gelwir hwy yn *Braidd bychan*, ond i fawrhygu y Drugaredd ar Rhagorfraint yn eu Golwg! Nid oedd *Noah* yn dirmygu Gras Duw iddo ei hun a'i Feibion, o ran fod y Bŷd o annuwiolion allan o'r *Arch*. Ac nid oedd *Gweddill* a ddiangafant rhag y Cleddyf yn yr *Aipt*, yn barnu eu Gwardigaeth eu hunain yn llai Trugaredd, am na waredwyd y llaill o'u Cydwladyr yn yr ũn modd: nid yw Dynion yn arfer dibrisio eu Rhagorfreintiau, o herwydd nad oes gan eraill hawl ynddynt; ond yn hydrach yn eu mawrhau.

Ac yn awr, i *ragflaenu* Meddyliau drwg a Chafcladau cyfeiliornus, y rhai mae Rheswm cnawdol yn barod i'w cynnig; gadewch i'n gasglu rhai Ddefnyddion addas, yr rhai a allir ei gwnethur o'r Athrawiaeth hon tu hwnt, i *dim* ag a elleir ei wneuthur o'r Athrawiaeth wrthwyneb.

I. Gan fôd Etholedigaeth i Jechydriaeth, ymrowch i gael Rhan a Chyfran ynddi: er nad yw eu Nifer ond bâch, bwrweh i mewn eich Coelbren, a byddwch ũn yn eu mhyfsg. Fy meddwl yw, er lleied y fydd yn Wryth-ddrychau Etholedigaeth, gwnewch eich goreu i ddangos eich bod o Nifer yr ychydig hynnu: Pettai ond *da* yn yr holl Fyd pwy a ŵyr na allid ti fod yn ũn o honyn? Gwna hynnu yn fwy o ran nad yn't ond ychydig: Rheswm ein jachawdwr yw, *Ychydig* fydd yn mynd y mewn i'r *parth cysg*, am hynnu *ymdrech*weh. Nid oedd gan y *Ninefaid* gymmaint Obaith a chwi; Canys yr oedd y *Bwgwthiad* o'u Dinystr yn benderfynol, ac nid oedd ũn lle anlwg wedi ei adel i Edifeirwch; etto nhwy a ymddarostyngfânt at a droefant oddi wrth eu ffyrdd drwg, yn unig ar yr ystyriaeth

ystyriaeth hon; *Pwy a wyr a dry Duw oddi wrth angerdd ei ddig, fel na ddifether ni?* Y mae yn Ddedwyddwch ag a dâl i chwi anturio am dano: Canys, 1. Ni allwch golli dim, wrth ei geisio. 2. Ni allwch gael gwell Amlygiad o'ch bod gwedi eich ethol, na'ch bod yn ymhyfrydu yn y Cariad fydd yn ethol, ac yn bwrw eich hunain arno. Ac. 3. Ni chollwyd neb erioed ag a syrthiodd i Ddwylaw Cariad duwfol.

II. Mae'r Athrawiaeth o Etholedigaeth penderfynol yn cyhoeddu rhagorol Gyfoeth Gras Duw; na adawodd ef y Peth mawr hwn i *Ddychymmig Dynion*; eithr a'i gosododd ef yn fwy sicr a diogl, nag y gallasei Dynion ei ofod: Canys rhy amlwg yw, (wrth y Rheffinmau a arferir i geisio gwneuthur Etholedigaeth yn *ammodol*) pa fodd y buasei pe gadewsid i Ddoethineb Dynion. Ac mi anturiaf ddywedyd fod yr Athrawiaeth o Etholedigaeth *ddiammodol* yn rhoddi chwaneg Galondyd i Enaid cyfuddiedig nae'r wrthwyneb Farn sy'n hustingan ei bod yn *ammodol*, ym mhob Ystyriaeth; a hynny, cyn *credu*, gyftal ag wedi *credu*.

1. *Cyn* delo Dyn i gredu, pan bo tan Argyhoeddiad o ran maintioli a lluosogrwydd ei bechodau; ac yn teimlo llygredigaeth mor *anorchffygol*; y mae yn rhaid ei fod yn beth *anbarwdd* iddo gredu, fod gan y Duw sanctaidd, (yr hwn ni chyfrif yr anwir yn gyfiawn) *Drugaredd* a *maddeuant* iddo ef! neu y bydd byth i'r Chwantau afreolus hynnu gael eu darostwng: Ond pan ystyrio, 1. Fod Etholedigaeth yn cymmeryd y pennaf o Bechaduriaid. 2. Nad yw yn tarddu oddi wrth, nac yn sefyll ar, ûn Ammod i'w gyflawni gan Ddyn. 3. A bod yn Etholedigaeth bob peth ac fydd reidiol i Fywyd a Duwioldeb: Pan ystyrio, meddaf, y pethau hyn ni all na b'o 'n fwy hœnus i ganlyn Duw, na phe b'ai ei Etholedigaeth yn sefyll ar ei waith yn gwneuthur yr hyn y mae yn ei wybod na all ef ei wneuthur: Canys y mae yn cansod trwy wylofus (etto, *trwy Ras*, dedwydd) Brosiad, mae megis y mae yr Ddeddf yn wan trwy Wendid y Cnawd; felly hefyd, holl foddion Gras, a fyddent anfuddiol i Jechydwrïaeth: Heb *Yspryd* y *Grâs*: ond y *Cariad* sy'n ethol yn *ddiammodol* a'i cyfid uwchlaw, ac a'i dwg dros Ben pob Anhawflra: yn enwedig pan ystyrio, fod Ffydd a Sancteiddrwydd wedi eu haddo a'u parattoi yn Etholedigaeth, mor *ddiammod*

ddiammod a Jechydwriaeth ei hun, yn yr hon y mae Ffydd yn terfynu.

2. Yn *ol* delo Dyn i gredu y mae yr Athrawiaeth o Etholedigaeth *ddiammod* yn dra buddiol, i'w gadw a'r ei Draed ac i'w adferu pan syrthio. 1. Cynhaliaeth fawr yw yn Amser Profedigaeth. Y Cofadwriaeth o'r Cariad hwnnw, a edrychoedd arno yn ei Waed. Ac a ddywedodd *bydd fyw!* sydd raid ei fod yn dra grymmus gyda Chalon rassiol, i'w chadw rhag yr hyn oll a allei fod yn anaddas i'r cyfryw Gariad: (fel *Joseph* dduwiol,) *pa fodd y gwnaf y drwg bwn a phechu yn erbyn Duw*, (Gen. 39. 1.) Yr hwn a ddelioedd mor haelionus a mi. 2. Nid oes dim mwy tueddol i godi yr hwn a syrthioedd, nag ystyriaeth o râd Gariad Duw ar y cyntaf, a'i alluog Nerth yn bywocau pan yr oddem yn gwbl feirw; a bod y ddau hyn (sef y Cariad a'r Gallu,) gwedi ymrhwymo mewn Cyfammod diammodol, i ddygid pob un ag a gymmero Afel arno i Ogoniant; a chan hynny nid yn unig, a'i derbyn ef yn *ol* ei Ddychweliad at ei Ddyledswydd, eithr ynghanol ei Wrthgiliadau a ddaw ac a'i iacha ef yn rhâd. Ffordd Duw yn trin *Ephraim* sydd Syaml berthynol i'r hyn sydd gennym yn llaw: *Esey* 57. 17, 18, 21, 22, a'r 44. ben. Ymma y mae megis yn Sicrhau yr Hoel mewn lle diogel; *Meddwl* hyn Jacob, *lluniais di: n'th angbofier gennif; deleais dy gamweddau; am hynny, dychwel attafi.* A *Jer.* 3. 14. *Trowch chwi, blant gwrthnyssig, canys mi a'ch priodais chwi*, (sef trwy yr Cyfammod o Etholedigaeth.) I'r pwrpas hyn hefyd y mae *Samuel* yn rhyssymmu; 1 *Sam.* 12. 20, 22. *Nac ofrwyb, chwi a wnaethoch yr boll ddrygioni hyn, etto na cbili-wch oddi ar ol yr ARGWLWYD: Fel pe dywedassei, Diau fod eich Anwiredd yn fawr, chwi a ddigiasfoch yr ARGWLWYD yn fawr trwy gilio oddi wrtho; na ddigallonwch, fel pettai yr ARGWLWYD ar feder cilio oddiwrthych chwi: Canys ni wrthyd yr ARGWLWYD ei bobl; (paham?) oherwydd rhyngodd bodd i'r ARGWLWYD eich gwneuthur chwi yn bobl iddo ei hun.*

III. Oddiwrth Neilltuoldeb, a Thrugwyddoldeb Etholedigaeth, yngyffredinol y casglaf;

Gan i'r 'sgrythur roddi cymmaint Anrhydded i'r ddau Amgylchiad hyn o Etholedigaeth; trwy eu mhynych goffa, a hynny ar Achosion o'r Pwys mwyaf, nid gwe-ddus

ddus i ni edrych arnynt fel Pethau canolog; eithrfel Pethau defnyddiol, addas iw cadw, ac i ymdrech drostynt mewn Sobrwydd. Y mae'n oed i ni ddeffroi ô'n Syrthni i'w chwilio yn fanylach, ac i edrych pa Ddefnydd i wneuthur o'honynt. Ac yn fwy neu llwaf.

Oddiwyth Neilltuoldeb Etholedigaeth, yr wyf yn casglu;

1. Y dylyd meddwl am dano fel Peth ag y fydd yn dygyd yr Anrhydedd mwyaf i'r rhai mae yn perthyn iddynt. Y mae yr ARGLWYD yn mawranrhydeddu *Moses* gan yn dywedyd wrtho *mi a'th adwen wrth dy enw*: ei gyfrif felly, ac ymfodloni yn fawr ynddo, er naccau iddo rhai Pethau ereill ac er oedd ef yn ewyllyffio eu cael. Yn llyn hefyd y mae *Paul* yn anrhydeddu y Seintïau enwog hynnu, y rhai oeddent ei Gyd-lafyrwyr yn yr Efengil, trwy ddywedyd *bod eu henwau yn llyfr y Nefoedd*. Na fydded yn beth ysgafn yn ein Golwg; fod ein Henwau *tlodion diffraeth ni*. Yn scrifennegig yn *Llyfr Duw*, wedi eu gosod i fynu ymysg ei Dryfforau ef yn y Nefoedd, pan y mae Enwau y Cyffredynolrwydd (i. e. a rhai anrhydeddus) yn scrifennedig yn y Lluch: Canys hwn yw yr *Enw dragwyddol yr hwn ni thorrir ymmaith*.

2. Y mae yr Wybodaeth or Rhagorffaint hwn, (fel o fod Duw yn dal sylw ar ein Henwau) yn helaethu'r Galon i ddisgwyl Pethau mwy; yn rhoddi Hydra Ymadrodd tu ag ar Douw megis na bae dim yn ormod i'r cyfryw ōn i ofyn. Gwelwch fel y mae *Moses*; cyn gynted ag y dywedoedd Duw, *mi a'th adwen wrth dy Enw*; (fel un gwedi ei gippio i fynu i'r ail, ac a ewyllyffai fod yn y drydydd Nefoedd) yn atreb, dangos i mi *attolwg dy ogeniant*.

3. Fel y mae yn Anrhydedd ac yn Rhagorffaint, felly y mae'n Dystiolaeth o'ch *Cyfatrach* â Phen yr Eglwys, a'ch Hawl i'r Etifeddiaeth Dragwyddol. Pwy bennag nid yw yn tynnu ei Achau o'r Coflyfr hwn, a osodir allan o'r Offeiriadaeth nefol. * Ni ddaw neb i *Jerusalem* newydd ond y rhai fydd wedi eu sgrifennu yn *Llyfr y Bywyd*: ie pwy bennag ni chafir yn sgrifennedig yno a fawrier i'r llyn o dŵn: rhoddwch gan bynnu, bobi diwidrwydd i wneuthur eich Etholedigaeth yn sicr.

4. Y mae yn dangos ein Dyledswydd. Pan byddo Tywyslogion yn rhoddi Enwau Anrhydeddus, Tiroedd, neu Ragorffaintiau; y maent yn arfer cadw rhyw Drêth,

* *Neh. 7. 64.*

neu

neu Gydnabyddiaeth i goffio eu Deiliaid (er eu bod yn anwyl,) oddiwrth bwy maent yn cael. Nid os gennych un Ffordd well i gydnabod eich Cymmwynaffwr mawr, nac un Ffordd i fod yn fwy defnyddiol yn y Byd; na thrwy ddygyd ei Enw a'i Argraph ef, yr hwn a roddodd i chwi yr Enw anrhydeddus. Gelwir chwi wrth i Enw ef; gan hynnu, dygwch ei Enw yn eich Monwes; dygwch ef a'r eich Ysgwyddau, a Chledir eich Dwylo; bydded i'r goreu o'ch Serchiadau, y pennaf o'ch Nerth, a'r cwbl o'ch Egni, gael eu harfer i'w Anrhydedd; bydded i'r hyn oll a wneloch ddygyd ei Argraph ef, yr hwn y mae ei Enw yn sanctidd.

Ac hefyd oddiwrth dragwyddoldeb Etholedigaeth.

Defn. 1. Bydded i Heneiddra y cariad a'n hetholodd, beri i'n Calonnau ei fawr brisio a'i anrhydeddu. Pa mor fawr y mae Gwyr dyscedig yn prisio Hen bethau (er na byddont ond o Ddefnydd gwael,) A pha mor ofalus y mae pobl i gadw hên *Fremr-un-trefdadol*, neu *Ddinas-rhol*, er na chynhwysant ond Ragorfreintiau tymhorol, heb fod yn fuddiol iawn ychwaich; Pa fodd gan hynnu y dylid cadw Cofiadwriaeth dragwyddol o *Ddinas-rhol* farw y Nefoedd, yr hon fydd gymmaint yn henach na'r bŷd, ac yn cynhwys pethau o *dragwyddol Bwys Gogoniant*; yr hon hefyd a ficherâwyd trwy gynifer o Addewidion; a amlygwyd mewn llawer o Siamlau; yr hon y mae ei Sêl yn werthfawroccach na'r Nefoedd ei hun; pa fodd, meddaf, y dylau yr Meddyliau am deni fod yn dra gwerthfawr i ni; gorwedded i lawr, coded i fynu, a bydded ar hyd y Dydd gyd â ni. Pa mor ofalus y dylem fod, nid yn unig rhag diddymmu ein *Dinas-rhol* hon, eithr hefyd i'w chadw yn lân rhag pob Llŵch a Brynti, y rhai a allent mewn un modd rwystro ni ein hunain neu erail ei darllain.

Defn. 2. Y mae tragwyddol *Dechreuad Etholedigaeth*, yn dangos hefyd ei thragwyddol *Barhâd*; ac hefyd yn amlygu anorchfygol *Barhad* y Saint i *Ogoniant*. Yr hyn fydd er *Tragwyddoldeb* fydd i *Dragwyddoldeb*; os tragwyddol yw yr *Gwreiddin* felly hefyd y mae yr *Canghennau*. Diau mae i'r Diben âa hwn yn mysg ereill, y sgrifennir ddwywaith yn y *Datcuddiad*, *fod eu henwau yn sgrifennedig yn llyfr y Bywyd*; sef i arwyddocau, y caeiff yr *Etholedigion* yn ddiogel eu cadw, oddiwrth y *Gwrth-giliadau* dychrynnol,

dychrynnol, a syrthiant ar, ac a orchffygant y llai!l o'r Byd. Ac o ran hyn (efe a allei) nad ydym yn darllain am ddim a wneathpwyd yn Nhragwyddoldeb, ond Etholedigaeth, a'r pethau perthynol iddi; megis yr Addewid o Fywyd tragwyddol, yr Qen y laddwyd, y Deyrnas y barattowyd, a'r cyfrwyw. Ffynnon dragwyddol yw Etholedigaeth yr hon a lisa, tra fyddo Llestaw yn arllwys neu yn abl cynhwys ychwaneg; ac y mae hi yn sefyll yn agor i bwy bennag a ddelo: am hynnu dewch: ac onid oes genych ddigon o'r eiddo chwi eich hunain, benthycwch Lestri, Llestri gweigion nid ychydig; *talwch eich dyled a byddwch byw a'r y rhan arall i Dragwyddoldeb!*

V. Oddiwrtb yr *Athrawiaeth* o dderwis yn GRIST.

Defnydd. 1. Y mae yn Ddangosiad mawr o Gariad Duw at ei rhai dewisfedig. Ni a allwn ddywedid am dano fel dywedoedd *Hiram* wrth *Solomon*, o gariad yr *ARGLWYDD* ar ei bobl, y rhoddes ef ei fab yn *Frenhin* er-nynt. Y mae hefyd yn Arwydd rhagorol o'i amrafel Ddoethineb, iddo drefnu Gwynfydedigrwydd ei Bobl yn y cyfryw fodd, ag oedd fwyaf sicr i ddiogelu eu Mhwynhâd o hono; mwyaf ardderchog i ddangos ei Gariad tu ag ettynt; a mwyaf hawddgar i ennill eu Calonnau, a'i rhwymo atto ei hun yn dragywydd. Ni allwn hefyd ganfod ryw faint o anfeidrol Fawredd a Sancteiddrwydd Duw; oherwyth er iddo garu ei Etholedigion felly, fel y byddent *ûn ynddo ei hun*, etto ni chae yr Undeb hwnnw fod heb Gyfryng-wr gogyfuwch âg ef ei hun.

2. Dyfsgwch oddi ymma eich Sicrwydd a'ch Diogelwch: Pa Gyfyngdra neu Anhawfdra bennag fydd yn dyfod arnoch; yfych o'r Afon hon ar y ffordd, a derchewch eich Pennau. Beth benna ag fydd yn perthun i Fywyd a Duwioldeb, i Ras ac i Ogoniant, i'r Bywyd hwn, a'r hwn fydd i ddyfod, y maent oll gwedi eu tryfforu i fynu yn GRIST; (fel yr oedd pob mâth o Ymborth yn yr Arch i'r rhai a gawsei Ffaff yn ei Olwg ef) *Ynddo ef y mae pob Cyslawnder yn trygo a hynnu i chwi.* Y mae 'n Wreiddin tafadwy; yn rhoddi Nôf a Bywio-grwydd iddi eu holl Ganghennau: tra byddo Bywyd ynddo ef, ni allwch chwi feirw. Hyn fydd yn peri i'r Sainet sefyll yn ddiogel ynghanol Penigl: *F diwg, nid yw.*

yn cyffwrdd â hwynt. Ymgafgled yr hofl Haid wrthryfelgur, Satan, Bŷd, a'r Galon ddrwg di Obaith ac ymgyn-gorient ynghyd, etto eu Bwriadau a ddiddimir, er iddynt ymosod arnom, etto hwy wasgerir: Ymwregyslent eilwaith a dryllier hwynt: Ymwregyslent drachefn a thrachefn a thorror hwynt yn chwyllfriu! yn llyn y mae, ac yn llyn y bydd hyd Ddiwedd ein Milwriaeth; Canys y mae Duw gyd â ni. Hyn a wnaeth Dafydd yn ddiogfn, ie yn Nyffryn cysgod Angau, am fod yr ARGLEWYDD gydag ef. A'r tri Chyffesswr ardderchog hynnu a rodi-afiant yn ddiogl yn y ffwrn dân, am, fod mab Duw yn eu mhyfg. Am hynnu, gwnewch y cwbl, dioddefwch y cwbl, a disgwylwch y cwbl, fel yr ŷ'ch yn GRIST, ac nid mewn un ffordd arall: ond gwae yr unig, yr hwn pan gwmpo, nid yw GRIST ganddo i'w godi.

3. Bydded i'ch Perthynas hon i GRIST gael ei hamlygu trwy ddwyn ei Ddelw; yr hwn a gyfylltir â'r ARGLEWYDD ūn ysfryd yw. Yr Ennaint gwerthfawr cyfflygredig a dywalltwyd ar y Pen, sydd yn desgyn hyd Ymyl ei Wifgoedd ef; sef, at y gwaelaf o'i Ganlynwyr; ac y maent yn dygyd yr Arogl peraidd gyd â hwynt, p'le hynnag yr elont (fel y gwnaeth Paul, 2 Cor. 2. 14.) Y mae yn naturiol i rhai briodwyd â CHRIST, ddwyn ffrwyth i Dduw; ac edrychwch ei fod y cyfryw ag a ddioddefo yr Profiad, a elo trwy bob mâtth o Dywydd, ac a fyddo gwell oblegyd y Demheiti.

4. Mae'r Athrawiaeth hon yn egluro'r Cyfiawnder sy'n cyfiawnhau, a pha fodd y mae fe yn eiddom ni. Ni all ein Ffydd (neu'r weithred o gredu) fod y Cyfiawnder hwnnw, am ei bod yn amherffeith; Canys rhaid bod: y Cyfiawnder a'n cyfiawnhao, yn gwbl berffeith; fel yr oedd y Pechod a'n condemnodd gwbl bechadurus. Rhaid i'r Cyfiawnder hwn hefyd fod yn gyfiawn yn eiddom ni (fel yr oedd pechod Adda) er ei gyfiawni gan ūn arall. Gan fod GRIST ac Adda yn gyffelyb, fel yr oeddent yn Bennau, iawn y cyfrifir Euogrwydd y naill, a Chyfiawnder y llall, i'w neilltuol Hadau. A hyn oedd prif Ddi-ben Duw yn gosiod yr rhai yr oedd ef ar feder eu cyfiawnhau yn GRIST; fel trwy ei fod ef wedi ei wneuthur yn Bechod ac yn Felldith drostynt hwy, y gallent hwy gael eu gwneuthur yn Gyfiawnder Duw ynddo ef; ac felly y byddei Duw yn gyfiawn wrth eu cyfiawnhau

H

hwynt.

hwynt. Ffydd yn y Peth hwn, fydd yn sefyll yn lle Amlygiad neu Sêl i ni o'r Cyfiawnder hwnnw, yr hwn oedd yn perthun i ni, fel yr oeddem yn GRIST cyn i ni gredû; (megis yr oedd *Canaan* yn perthun i Had *Abraham* cyn eu geni;) ac a rhoddir in' ar gyfrif yr hawl bonno; fel y gallem gymmeryd Gafael ynddo a mwynhau ei Ffrwythau: Yr hwn yn ddiau fydd well Sail i adeiliadu ein Cyfiawnhâd arno, na'n Ffydd wâel amherffeith, yr hon fydd raid iddi beunydd wrth Gyfiawnder Duw i'w ei chynnal ei hûn. Ond na cholled Ffydd ei gwir Barch; Gras gwerthfawr yw, ac ni ddylde ei bychanu: Er nad Gwreiddin eich hawl i Gyfiawnhâd yw; etto y mae yr Eglurdeb gorau ag a allwch ei gael o honi: er nad eich Tangnesfyddwr, etto nis gallwch wybod eich cymmodu, hebddi. Y mae eich Sgrifen yn y Nefoedd ac ni allir ei phledio (yn llÿs Cydwybod) oni roddir hi allan dan Sêl Ffydd. Y mae yn debig i Lythyr Cymmod, lle byddo rhai gwedi cwympo allan; er bod Heddwch gwedi ei wneuthur, a'r Ammodau wedi cyttuno ernynt; etto nid yw y Llythr yn ei gyflawn Rym, ne's ei sicrhau o bob tŷ a chyd-osod Dwylaw. Gan hynnu,

5. Bydded yn Ofal ac yn Waith pennaf i chwi i ddyfod at GRIST, ac i aros ynddo ef.

VI. *Bod Etholedigaeth gwedi ei silfaenu ar Ras, yn cynbwys amrhyw Hyfforddiadau defnyddiol: megis,*

Hyfforddiad, 1. Ymgrymmwch ac addolwch y Duw mawr am ei Ddatguddiad anrhaethadwy hwn o'i Gariad at Ddynion; un o'r Cymmwynassau cyfoethocaf yw, na ddarfu iddo ein hymddiried i'n Cadwriaeth ein hunain: bod ūn arall (a hwnnw yn ūn nad oedd dim rhaid iddo wrthym) yn fwy gofalus am danom nag y buassem am danom ein hunain; bod y Sicrwydd mwyaf am ein Daioni pennaf; sef ei fod gwedi ei feilio ar Ras; y Briodoliaeth ag y mae yr Brenhin mawr yn chwennych ei hanrhydeddu: Ac iddo yn erbyn ein Ewyllys; yn grôes i Nattur feilio ein Jcehydwriaeth ar Ewyllys un arall! ni buassem ni byth yn ei gossod yno ynôd ūn Sail arall: nid yw yn ol ffordd Dyn; o'r ARGLWYDD y daeth hyn, bydded ryfedd yn ein Golwg. Pf. 128. 23.

2. Y mae yn dangos in' pa Reswm y fydd i ni ymwrthod yn hollawl a'r Farn gwyrgam, cybddall, fydd yn

gossod
beth a
Dwfr
torri,
ryrod,
ond y
ystyrie
Fywyd
Gras i
Gogon
ddiolc
Bredd
eu gae
gan h
ei wr
Gwre
Gwre
ylchu
bydde
fodd y

3.
mae h
eich
a defn
Rhode
chaffe
Na fy
ddio,
lediga
gwyd
(ac os
gwasg
Wyn
cyfry
ddan
wiae
Ufud
barha
ddadl
Ewyl
bod y
Nag
* Job

goffod Pwys ein Jechydwriaeth ar Beth diddim; canys, beth amgen yw Ewyllys Dyn llygredig? gadel Ffynon y Dwfr byw, a gorphwys a'r Bydew, ie Pydew gwedi torri, pa Efoledd yw? taflu ymmaith ein Hadenydd Eryrod, ac ymddiried i Droed gwedi digymmalu, pwyr ond yr ynfyd a'i gwnai? yn ddiau yr oedd *Job* yn ystyried hyn, lle mae yn dywedyd, na wnai ef Gyfrif o Fywyd gwedi ei seilio ar ei Gyfiawnder ei hun*. Nid yw Gras Duw rhwymedig i'r Athrawiaeth sy'n rhoddi ei Gogoniant i Beth aflân; ac nid rhaid i Eneidiau Dynion ddiolch fawr iddi chwaith: canys y mae yn eu porthi â Breddwydion a Dychymygion; a phan ddihunont, yn eu gadel, yn galed ernynt ac yn newynog. Na eisteddych, gan hynnu, dan Gyfgod y *Cicaion* hwn; y mae Pryf wrth ei wraidd; ni fernir yn-ddieuog, ac ni chadwer rhag Gwres yr Haul, y neb a ymgysgodo tan ei Gyfgod ef. Gwreichionen a gynneuoedd Dynion yw; ac er eu hamgylchu â hi, mewn Gofid y gorweddant†. Am hynnu bydded; i Gyfeillion yr Athrawiaeth hon, edrych yn dda pa fodd y maent yn sefyll, a chyfnewid eu lle mewn amser.

3. Ymarferwch â'r Athrawiaeth o *Etholdeigaeth* fel y mae hi gwedi ei seilio ar *Râs*. Grâs a roddodd i chwy eich *etholedig Fod*, am hynny bydded yn Ysryd i chwi; a defnyddiwch eich *Bôd* i Ogoniant y Grâs hwnnw 1. Rhoddwch iddo yr holl Anrhydedd o *Etholdeigaeth*, na chaffed Ewyllys rhydd, na dim arall Gyfrhan o hono: Na fydded i'ch Ffydd, gwedi ei rhagweled na'i pheffeiddio, gael i chyfrif yn Sail neu yn Gynhaliad o'ch *Etholdeigaeth*; Canghen yw, ac ni all, y ganghen (fel y gwyddoch) ddwyn y gwreiddin. Ni ddylei Ffydd ei hun (ac os ydyw yn Ffydd iawn ni bydd iddi) gasglu lle ni's gwasgarodd. 2. Ymddyriedwch yn y Grâs hwn yn Wyneb eich holl Anallu a'ch Anheilyngdod; gan eu cyfryf yn Achlyssur cymhwys i Râs ymfawrhygu ac i ddangos ei hun. Felly y gwnaeth *Dafydd*, *maddeu fy anwiaedd canys marwr yw*: A *Moses*, pan na allei holl Ufuddod y Bobl roddi iddo un Rheffwm i geisio gan Duw barhau ei Bresennoldeb gyd â hwynt; beth y mae yn ei ddadleu? a yda ef yn dywedyd *Pobl ddarostyngedig i'th Ewyllys ydynt? yn baeddu i ti wneuthur byn iddynt? am eu bod yn caru dy gymdeithias, ac gwedi adeiliadu Pabell i't?* Nag ydy': nid oes dim o'r cyfryw wagedd yn ei Ym-
* *Job* 9. 15. † *Isai*. 50. 11. H 2 biliau

biliau ef: Eithr, *clod fy* ARGLWYDD *atolwg yn ein plith* ni, *canys pobl war-galed yw*; *eu gwar fydd genyn baiarn du talcen yn brê**; am hynnu tyred gyd a ni i'n gwneuthur yn well, i'n nawffeiddio, ac i faddeu i ni: Canys yn hynnu yr amlygir Rhadlondeb dy Ras i ni: oherwydd pa fodd amgen y gwybyddir i mi a'r Bobl hyn gael Ffaffr yn dy Olwg †? Ond etto; 1. Edrychwch na wneloch yn ysgafn o'ch Pechod a'ch Afendid: Ni allwch debig yn rhy wael am danoch eich hunain; nac yn rhy ddrwg am eich Pechod; nac ymostwng gormod, yn unig na ddigalonir chwi! 2. Arferwch y moddion a drefnodd Grâs; gwiliwch a byddwch fobr; gwiliwch i weddio; gwisgwch holl Arfogaeth Duw, edrychwch nag anghofoch eich Cleddyf a'ch Tarian: eithr bydded eich Golewg yn wastadol at Law Gras, trwy GRIST, am Gynghor, Nerth, Bywiogrwydd, a phob peth da; a digwyliwch iddo gynhal a chynhyrfu y Gras a roddodd; fel y mae yr Gwreiddau yn maethu yr Canghennau. Y mae yr Briodferch yn ol ei phriodi â CHRIST, yn dymuno cael ei thynnu a'r ei ol ef. 3. Beth bennag a ddigwyddo i chwi, cofiwch Ewyllys Duw; *teuwch*, fel Aaron; neu os llefarwch, bydded eich ymadrodd gweidi ei dymheru â haken, yr ARGLWYDD yw, gwnaed yr hyn a fyddo da yn ei olwg. *Mi chwanngas*.

Hyfforddiadau llefol ereill oddi wrth yr Aibrawiaeth o Etholedigaeth yn gyffredinol.

I Gan ei bod yn Athrawiaeth mor bwysfawr, na fyddwch ddiofal am deni hi: Profwch eich hawl ynddi Ystyriwch pa faeth yw'r Etholedigion, a gwybyddwch ai felly mae hi gyda chwi.

1. A ydych chi, o Ran Jechydwrïaeth yn syrthio i lawr wrth ei Draed ef, Gan ddywedyd, *Ysgatfydd efe a'n ceidw ni'n fyw?* wele Fi! ymma yr arhofaf, ac o derfydd am danaf, darfydded? Yn llyn y gwnaeth Job, pan yr oedd yn ARGLWYDD fel yn bwriadu ei ddifetha; etto y mae ef yn bwriadu ymddiried iddo, *ac ymddiffin ei ffordd* §. Cariad boneddigeiddach, ac o Radd uwch yw hwn nag a adwacnir gan y rhai sy'n fybrwd, mae am eu Gwaith y byddant gadwedig: Cariad cybyddlyd yw hwnnw, ni fymmid, ac nid edrych tua'r swinllan ne's

cyttuno

* Ex. 34. 9. *Esay* 48. 4. † Ex. 33. 16. § Job 13. 15.

cyttuno am ei geiniog; y mae yr llall yn myned ac yn gweithio, ac yn gadel i'r Meïster roddi iddo yr hyn a fyddo addas*; ac yn ddiau nid gwaith ar ei Les fydd hyunu.

2. A ydych yn derbyn Gorchmynion Duw heb ammeu? felly gwnaeth *Abraham* yn *Achos Isaac*, er na allei ganfod pa fodd yr oedd *Addewid Duw*, a lladd ei Fab yn abl cydsefyll; ac felly y gwna Plant *Abraham*. nhwy a wyddant mae Brenhin mawr yw ei *HARGLWYDD*, beth benna ag y mae ef yn ei orchymryn, eu *Dyledf-wydd* yw ufyddhau heb ofyn pa ham? neu Pa fodd y gall y Pethau hyn fod? nid gweddus yw 'r faeth *Holi-adau* i wefysfau yr rhai sy yn bwy a'r Ras.

3. A ydy' eich Cariad chwi tu ag at Duw yn myned yr ūn Ffordd a'i Gariad ef tu ag attoch chwi; ffrwyth ei Gariad, yw yr hyn oll a wnaeth neu a wnel i'w Etholedigion. A'i ô Gariad y mae eich Cariad a'ch Ufydd-dod chwi yn tarddu? A ydy' eich Cariad chwi yn deilliaw oddiwrth ei Gariad ef? A'i Cariad yn Ethol yw y gwreiddin o hono? A ydy' yr cwbl ac yr y'ch yn ei wneuthur tu ag at Duw mewn Ffordd o Ddiolchgarwch a *Dyledf-wydd*? a chyd â Bwriad i ôgonëddu ei Ras ef? A phan y byddo yr *ARGLWYDD* megis yn cilio o ddiwrthych a ydych yn canlyn yn ddwysach a'r ei ol; fel y darfu iddo ef eich canlyn chwi tros hir Amser, gan ddifgwyl i fod yn drugarog tu ag attoch; Cariad a weddei i Duw mewn gwirionedd yw hwn; ei *Odidawgrwydd* fydd yn sefyll yn hyn, iddo ein caru pan oeddem *Elynon*, ie, a'n caru i'dd ei Ddelw ei hŷn! felly bydded i ni ei garu ef, hyd nodd pan byddo ein Hofn yn ei gyfryf yn Elyn, etto trwy Nerth ei Gariad ef yn dirgel weithredu yn ein Calonnau, awn rhagom i'w garu ne's byddo i Ogoniant yr *ARGLWYDD* godi arnom; ni allasech garu yr *ARGLWYDD* yn llyn oni buassei iddo ef eich caru chwi yn gyntaf.

4. A ydych yn Gorfoleddu yn y meddyhau am ei Gariad yn ethol, beth yw, ac o ble y mae? i beth eich trefnodd chwi, ac i beth eich dyg yn y Diwedd? A'ch Hyfrydwch yw myfyrïo ar Lyfr y Bywyd? A ydych yn Hawenhau yn swy am fod eich Enwau yn ffrisfennedig yn y Nefoedd, na phettai Cythraeliad gwedi ei darostwng i chwi? Pan y byddo eich Calon a'ch Cnawd yn

H 3

pallu

* Matt. 20. 2, 7, 11.

pallu a ydych yn edrych ar Gariad yn ethol, fel eich Nerth a'ch Cyfran, ac yn ei gyfrif yn Etifeddiaeth deg? Ac a ydych yn fodlonach i fod wrth Ewyllys Duw, na'r eiddo chwi eich hunain? Ac yn bendithio ei Ddaioni a'i Ras, iddo gymmeryd arno drefnu eich Ddaioni tragywydd? Ni allasei yr cyfryw Ffrwyth darddu ond oddiwrth yr *bâd bwnnw o'r eiddo Duw*.

Gadewch i mi rhoddi rhai Arwyddion ymmhellach o wir Gariad, fel ei cymmerir yn gyffredinol ymysg Dynion. 1. Y neb fydd yn caru ũn arall fydd yn ymgyfrydu yn ei Bresennoldeb, ac yn ceisio Oedfa i ymddiddan âg ef. 2. Pan y bo yn absennol y mae yn meddwl llawer am dano, ac yn mawr groëfawi yr hyn oll a allo fod yn Goffodwriaeth o hono. 3. Y mae yn ymroddi i'w fodloni ef, yr hwn yw gwrthddrych ei Gariad, trwy anrhegu Pethau hawddgar iddo; a gochelyd beth benna ag a allei roddi i'r llall Achos i fod yn eddigus o'i Gariad. 4. Y mae yn rhoddi yr Dehongliad goreu ar bob Arwydd o Oerfelgarwch yn ei Gyfaill, ond nid yw fodlon nes ennill ei Gariad trachefn, neu ei ddeall yn well.

II. Os o'r Gweddill happus hwn o Etholedigaeth yr ydych, yna dysgwylwch am gael Triniaeth ddrwg gan y Byd. Yr oedd Dynion y Byd yn wastad yn cassau. Etholedigion Duw, ac a'u cassant: Pa ham pr oedd *Esau* yn cassau *Jacob*? O herwydd y Fendith: ac y mae ein Jachawdwr yn dywedyd yn eglur i'w Ddysgyblion, *Mi a'ch derwisais allan o'r Byd, am hymu y mae yr Byd yn eich cassau chwi*. Tra yr oeddent yn Nattur yr oeddent yn caru y Byd, a'r Byd yn ei caru hwyntau: eithr pan byddo Etholedigaeth yn ymddangos yn ei Ffrwyth; pan eu *gafwyd*, yna Gelynion Dyn fydd y rhai o'i Dy ei hŵn. A hyn yw yr Achos o fod yr Athrawiaeth o Etholedigaeth mor ddislâs i'r Byd, ac yr ymdrechir yn ei herbyn; [yn yr hwn Ymdrech mi ddymunwn na bac rhai o'r Etholedigion eu hunain (yn ddiarwybod) yn Unblaid!]. Am hynny na thybiwch yn ddieithr ond cymmerwch fel Peth perthynol i Etholedigaeth; ac fel Peth trwy yr hyn y mae yn rhaid (mewn rhan) eich cymhwyso at eich Diben mawr: Eich ARGWYDD ei hun a berffeiddiwyd trwy Ddjoddefiadau; a'r rhai a ragwybwyd a ragluniwid i fod yr un Ffyrf â'u Pen, o Ran Dioddefiadau, gyftal ac o Ran Gogoniant.

III. Gan

III. Gan i chwi ymddiried i Etholedigaeth a'm eich tragwyddol Jechydwriaeth; edrychwch na byddoch yn ei hammeu am Bethau o lai Pwys. Pan ordeiniodd Duw chwi i Fywyd, efe a ordeiniodd hefyd yr holl amryw Ddigwyddiadau a gyfarfyddant â chwi yn eich ffordd; a d'au nad yw yn gwneuthur dim yn ofer. Y mae yn rhaid wrth bob Math o Dywydd er Daioni'r Ddaiar; Tywydd teg yn wastad a'i dinistrai. Cydnabyddwch gan hynnu y Gwirionedd hyn; fod yr hyn oll sydd yn perthun i chwi wedi ei raglunio gan Duw: A hynnu mor dda na allei eich Holl gallineb a'ch gariad attoch eich hunain ei wella; ac ni all eich holl Astydrwydd na'ch gofal newid yr un o honynt, o ran Defnydd na Dyll: ie, ni allwch wneuthur Blewyn o un lliw; gan hynnu na *esalwch*.

Eithr beth yw yr achos fod rhai yn ymddiried i Duw am eu Henaid, ond heb ymddiried eu Corph? ac felly yn blino eu hunain â beichiau anffuddiol?

Y mae Pethau daiarol yn neffach at ein golwg; ac am hynnu yr ydym yn fwy teimladwy o'r Cyflur neu'r Colled o honynt: Efe a debygid eu bod hefyd yn fwy o fewn ein Cyrhaedd; ac am hynnu yr ydym yn ymell yn fwy difrifol ar eu hol, ac y mae ein Blinder yn gyfar-tebol pan delom yn fyr: lle dylem ymddygyd mewn Pethau tymhorol, fel yr ydym, (neu yn hydrach fel y dylem) wneuthur mewn Perthynas i'n Heneidiau; hynnu yw, edrych at ein Dyledswydd, bod yn ddiwid yn ein lle, ac yn *fodlon i'r hyn sydd gennym*; gan ymddwyn ein hunain fel y gweddai i blant y cyfryw Dad, mor gysoethog, mor ddoeth, mor haelionus, mor dyner, ac mor ffyddlon i ni; yr hwn sydd yn wastod yn rhoddi y Cym-morth goreu; a hynnu yn y Messur, y modd a'r Amser goreu.

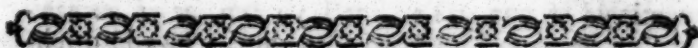
Arferwch eich Ffydd gan hynnu, megis yn y Pethau mwyaf, felly hefyd yn y Pethau lleiaf a chyffredinolaf; (yr hwn a arfero Ras a gaeff Ras;) Eisiau ymarfer sydd yn eich gwneuthur yn efrydd yn eich Llaw ddeheu; a mynych arfer a'i gwna yn fwy defnyddiol, Ffydd yw Pen eich synhwyrau Ysprydol, ac os honno sydd weithgar, ni all y llaill fod yn segur nac allan o'u lle. Y mae Ffydd yn marchadta yn ddi-ddychell; yn arddan-gos Pathau fel y maent, yn eu gwir Fesur, eu Defnydd a'u Diwedd. Am hynny ymgynghorwch â Ffydd ym mhob

mhob Trafodiaeth; os amgen y cwbl fydd mewn Anrhefn a'r unwaith: hawsach yw i un weithred o Ffydd symmyd y Mynyddau, nac i Nefailiaid a'r fil o Fynyddoedd wneuthur hynnu.

Yn olaf. Chychwi rhai a dderby'nsoch y gwirionedd hwn, ac yn ol diwid chwilio, a gawsoch ynoch eich hunain Nodau Etholedigion Duw; eisteddych i lawr ac ymgysurwch ynddo: bydded Llawenydd yr ARGLWYDD yn Nerth i chwi: bwytwch eich Bara ac ufwch eich Gwin (neu eich Dwfr pa un benna a fo,) â Chalon lawen, gan eich bod yn gymmeradwy gyda Duw. Os ydoedd *Dafydd* yn gorfoleddu cymmaint am y Ffafr dymhorol o gael ei ddewis i fod yn Frenhin o flaen *Tû Saul*; pa Llawenydd a ddyleu fod yn ein Heneidiau, o herwydd ein bod ni yn cael *Ffafr neilluol*, y hon nid oes i'r rhan fwyaf o'r *Byd* ddim Hawl iddi? Pa fodd y dyleu gynhyrfu ein Yfprydoedd, ym mhob Ufudd-dod, megis *Dafydd* yr hwn a ddawnfodd â'i holl egni ger bron yr Arch; ac i bob Hirymaros gyd â Llawenydd; fel *Paul* a llestri etholedig ereill y rhai a orfoleddfant mewn gorthrymder; am fod y *Cariad* hwn o eiddo yr ARGLWYDD gwedi ei dywallt yn eu Calonnau hwynt?

A'i o'r Doethion a'r Anrhydeddus yn ol y Cnawd yr ydwynt? llanwer di â sancteidd Ufuddod a Gorfoledd, gan lawenhau gyd â Dychryn, i'r Duw mawr fyned yn llyn allan o'i ffordd i'th alw di, a gwneuthur ei Alwad yn effeithiol i'th, er bod Byd o Brofedigaethau rwystrus yn dy amgylchu. A'i Dŷn tlawd, gwan, ynsyd, di ystur ymysg Dynion, ydwynt; ac a edrychodd yr ARGLWYDD a'r dy waeledd, i'th ddercha trwy ofod ei Gariad arnat? a dderchafodd ef dydi o'r Dommien, i'th ofod ymysg Pendefigion, fel Pendefigion y Byd a ddaw? Pettai chwi yn Ben yn lle bod yn Gynffon, pettai Gwarrau eich Gelynion tan eich Traed; ie pettai yr Cythraeliaid eu hunain gwedi eu darostwng i chwi; ni byddei i chwi y filfed Ran o'r Achos i orfoleddu, ac y fydd o Ran bod eich Enwau yn scrifenedig yn y Nefoedd. A ydy eraill yn llwyddo yn y Byd, ac yn rhydd oddiwrth Gythryblau; a chwithau yn cael eich dygyd i Gyflwr isfel, a'ch ceryddu bob Boreu? nid oes gennit (ysgatfydd) onid llonaid Llaw o Flawd, ac ychydig Olew mewn ystê, &c. eto na thybygwich bod eich Rhan yn wael: y mac eich Pe-thau

thau da i ddyfod ; ac yn Amser y Cynhauf yr Arglwydd ei hûn a ddaw i'ch ceisio oddi ymma ; a chwi a gewch fod dros byth gyd ag ef, ym Mhresennoldeb yr hwn y mae Cyflawnder o Llawennydd, ac a'r ei Law ddeheu Afonydd o hyfrydwch yn Oes Oesoedd ! Yna y cewch ganu y llinynnau a syrtbiasant i mi merwm lleoedd hyfryd ! Fel y gnwaeth *Abraham* â Philant ei Ordderchwagedd, felly y mae Duw yn gwneuthur âg *Ismaeliad* y Byd ; y mae yn rhoddi iddynt hwy eu Rhan ac yn eu hanfon ymaith ; eithr y mae yn cadw yr Etfeddiaeth i'w *Isaaciad* ; iddynt hwy y mae yn rhoddi yr hyn oll y fydd ganddo ; ië ei hûn hefyd : a pha Beth a allwn gael yn ychwaneg ?

Am BRINNEDIGAETH.

MAE'R Pwngc hwn, sef *Prinedigaeth* yn gystal ag *Etholedigaeth*, yn deilwng o'n Ystyriaeth manylaf, megis y Cyfrhwng cynhwysfawr, trwy'r hwn y cyflawnir y *Diben* mwyaf; sef Gogoniant Duw yn jechydwriaeth ei Etholedigion. Nid yw Prynedigaeth yn Sylfaen araill, eithr Pen-congl-faen y Byd a ddaw, a' osodwyd yn Etholedigaeth.

Bod gan ein Jachawdwr JESU GHRIST *Gorph*, neu *Eglwys* i'r hon y mae ef yn *Ben* ac yn *Jachawdwr*; sydd ddiammeu: ond pwy ydynt hwy, y rhai sydd yn gwneuthur i fynu y *Corph* hwn; pa ūn a holl ddydol Ryw yn gyffredinol; neu rhai *Dynion* neilltuol: p'un a wnaeth ef a marw dros bawb yn yr un mold; a ph'un a all neb o'r rhai y bu ef farw trostynt ddyfod yn fyr o Ffrwythau ei Farwolaeth ef, ydynt Ymmofynion o fawr Bwys; ac a haeddent eu dwys ystyried: ac yn enwedig o ran bod llawer yn son yn rhy ysgafn am danynt. Atteb i'r rhain yw *Diben* y *Traethawd* hwn yr hwn a rannaf i dair Rhan; sef,

1. *Mae'r Etholedigion y'nt gorph neu Eglwys CRIST.*
2. *Mae dros y rhai hynnu yn unig y bu ef farw.*
3. *Na allir diddymu amcan ei farwolaeth ef.*

I. *Mai rhai Etholedig sydd yn gwneuthur i fynu Gorph neu Eglwys CRIST.* Wrth y *Corph* neu yr *Eglwys* ymma yr wyf yn meddwl y rhai sy'n Ddeiliaid o'i ysprydol Deyrnas ac yn Aelodau o'i ddirgel *Gorph* ef; i'r rhai yr appwyntiwyd ef gan y Tad i fod yn *Ben*, ac yn jachawdwr; yn *Brophwyd*, *Offeriad* a *Brenhin*; y *Swydd* driphlyg hon y mae yn gyflawni yn neilltuol tros yr *Etholedigion*, *Eglwys* y *Cyntaf-anedig* a *Thifeddion* y *Byd* i ddyfod. Eu Rhif sydd bennodol a pherffaith gwbl, ni ellir ei lleahau na'i chwanegu. O hyn yr oedd y *Babell* yn Arwydd,

1. O ran

1. O ran ei Mheffur a Chyfatteboldeb ei Rhannau; yr hyn oedd yn ei haddyrno yn fawr. 2. O ran bod Duw gwedi rhag drefnu ei Rhannau a'i mheffyrau; ac heb eu gadelynyr hyn lleiaf, iddynol Ewyllys, neu Ddamchiwain: Y rhai a ddywedir yn eglur eu bod yn *bortreidau y petbau fy' yn y Nefoedd*;* hynnu yw o'r Deml nefol, neu *Gymmanfa y rhai cyntaf anedig, y rhai fy' yn Sgrifenedig yno*; ac yn yr Amfer a apwyntiwyd, a gasglir ynghyd etto ef, fel Defnyddion Teml Solomon i Fynydd *Moriab*, 2 Cron. 3. 1. Mae rhai Etholedig fy' yn *gwneuthur i fynu gorph neu Eglwys* CRIST a gasglir oddi wrth y fath ystyriaethau a rhain; sef,

1. O ran bod ein HARGLWYDD a'n Jachawdwr yn eglur-ddangos ei Ofal am ei Etholedigion, fel un a hawl neilltuol ynddynt a golwg drostynt. Gyd â hwynt yr oedd ei Hyfrydwch er Tragwyddoldeb: † (Profiad eglur o'i Dduwdod!) A chyn gynted ag y cawfont hwy *Fod gweithredol, efe a ddechreuoedd ei Gyfeillach gweithredol â hwynt*; ac yn y modd hynnu ni ymyrodd ef â neb ond yr Hâd Etholedig. â pha Ammynedd a Daioni anghredadwy y darfu iddo edrych at yr Eglwys neu yr Genhedl etholedig dros ddeugain Mhlynedd yn yr Analiwch? Gan eu dygyd fel a'r Adenydd Eryrod, a bod mor dyner o honynt ac o ganhwyll ei Lygad! A thra yr oedd yn preswyllo a'r y Ddaiar nid aeth ef allan o Gyffiniau y Wlad sanctaidd; lle hefyd yr oedd ei holl Hyfrydwch gyda'r Sainct. Yr rhai hynnu a wnaeth yn Gyfeillion ac yn Wyr o'i Gynghor: A lle y mae ymysg eraill y mae felly o herwydd yr Etholedigion oedd yn eu plith. Pa mor fynyched, a chyda pa fath Hyfrydwch y mae yn son am denynt! gan adrodd ei Gariad tu ag ettynt yn ol y Siampl mwyaf, megis y *carodd y Tad ef, felly y carodd yntef hwynt*; a pha Bethau mawrion a wnae ef drostynt? nid hyd at hanner ei Deymas, ond i ofod i lawr ei Fywyd drostynt; gan eu casglu i mewn, eu codi i fynu, a rhoddi iddynt eistedd a'r ei Orfedd ei hun! Eithr nid yw yn edrych fawr a'r y Byd, ond gyd â rhwy fath o Ddirmig a Bwgwth; *Gaderwch iddynt, eiddwch y llwch oddiwrth eich traed. Na roddwch y peth bydd sanctaidd i'r Cwn, &c.* Ie, er iddynt ei geisio, ni's caent ef. † Ond ei bobl a'i caent, Pan na bont yn ymosyn am dano, megis y *wraig o Ganaan, a Gadareniad cythraelig, &c.* A hyn oll am * *Heb. 9. 23. † Diar. 8. 31. † Joan. 7. 34.* mae

mae yr rhai hyn yw ei *Ran*, ie *Rhan* ei *enifeddiath* ef; y *Dynion* a *rhoddodd* y *Tad* iddo ef *allan o'r Byd*: Canys fel nad yw *CRIST* ein *Pen* o'r *Byd* hwn; felly did yw na'i *Deyrnas*, na'i *Ddeiliaid* ef.

Diau i'r *Tad* roddi *CRIST* yn ben goruwch pob *Peth*: ond y mae llawer o *Wahaniaeth* rhwng ei fod yn *ARGLWYDD* i bawb, ac yn *Ben* i'w *Eglwys*; y mae ef yn *DDuw* i'r holl *ddaiar* ond yn *DDuw* *Israel* mewn modd neilltuoll. Y mae yn *Ben* i *lywodraethu* y *gwrthryfelgar*, ac y maent yn *wasnaethgar* iddo, er nad ydynt yn meddwl nac yn bwriadu hynnu. *Nebuchodonosor* yw ei wâs cyfflog yn erbyn *Tyrus**, a *Cyrus*, yn erbyn *Babylon*; *Deheulaw* y rhai yr oedd ef yn ei ddal er nad adwaenent ef: *Moab* oedd ei *grochan golchi*. Ond am yr *Etholedigion* ei *Ddeiliaid* naturiol ydynt; (er nad ydynt felly wrth *Natur*), ac mor agos yw y *Berthynas* rhwngtho ef â hwynt ag y dywedir eu bod o'i *gnawd* ef, ac o'i *esgyrn* ef; ûn enaid ac ûn *Yspryd* y sydd genthynt; efe a hwyntau a wnaent ûn *Gwr perffeith* ||.

Er mwyn yr *Etholedigion* y mae yr holl *Fyd* yn *ddarostyngedig* i *CRIST*: o *Ran* eu *Jechydwriaeth* hwy, y mae ganddo *Awdyrdod* a'r ereill; y mae ef yn *ben ywch law pob Peth* i'r *Eglwys*; sef i *ddaronllwng*, *llywodraethu*, a *threfnu* yr *cwbl* er daioni yr *Eglwys*: y mae ganddo ef *awdyrdod* a'r *bob cnawd*, fel y *rhoddei* ef *Fywyd* *tragwyddol* (nid i bob *cnawd*) ond, i'r *cwbl* a *roddodd iddo* ef gan y *Tad* yn *Etholedigaeth*; Am hynnu y mae yn dywedyd mi a *eglwrai*: *dy enw i'r Dynion* a *roddais i mi allan o'r Byd*; eiddo ti oeddent (sef trwy *Etholedigaeth*) a *tbi* a *rhoddais i hwynt* i mi. Yr hyn ddywedir yn *Heb.* 10. 5. *Corph* a *gymmhawysais i mi*; er bod yno yn *ben-naf* yn meddwl am ei *Gorph* naturiol fydd wir hefyd mewn *Perthynas* i'w *Gorph* dirgel ef. Am hynnu y mae yn gweddio drostynt fel rhai neilltuol oddiwrth y *Byd*, ac wedi eu rhoddi iddo i *Ddiben* mwy rhagorol; megis yr ymddengis wrth gymharu, 2, 6, 9, 24, 26. adnod o'r 17 o *Joan*.

II. Y mae yn eglur wrth *Arfer* y *Scrythur*; mae yr un rhai, mewn amryw ystyriaethau, a elwir yn *Eglwys* ac yn *Etholedig*; *Etholedig* o *Ran* eu dewis gan *DDuw* i *Jechydwriaeth*; ac yn *Eglwys* *Duw*, o herwydd eu galw a'u casglu ynghyd o fysg *Dynion*, a'u *Santiddio*

* *Zech.* 14. 5. || *Eph.* 4. 13.

gan

gan Dduw Dâd, Jud. adn. 1. Ac yn Eglwys CRIST fel yr ymddiriedwyd hwynt iddo ef gan y Tâd mewn Trefn i'r Jechydwrïaeth honno, *Joan* 17. 6. O'r Eglwys hon yr oedd y Cynlleidfaoedd neilltuol hynnu at y rhai y scrifenodd yr Apostolion eu Epistolau; lle weithiau y gelwir hwynt, yn *arwyl* gan Dduw: weithiau yn *Eglwys* Dduw a rhai a *Sancteiddiwyd* yn GHRIST: weithau yn *Sainet* a *Ffyddlon frodyr* yn GHRIST: ac yn *Eglwys* y *Sainet*; a *Chymmanfa* y *cynaf-anedig*: ac weithiau yn eglur yn *Etholedigion*. Wrth hyn eglur yw mae o'r *Etholedigion* y gwnaer i fynu Eglwys CRIST; bod yr amryw Enwau yn arwyddo yr un Peth; a phob un o honnynt fel Arwyddion o wahaniaeth oddiwrth y Byd.

Pan ymddangosffo CRIST yn ei Ogoniaus yna y casglir ei Aelodau atto ef: *Daw* yr *ARGLWYDD* fy *NHUW* a'r *bol* *Sainet* *gyd â thi*, medd *Zacharias*. † A *Pbawl* wrth ymddiddan am yr un Peth fydd yn dywedyd, y *rhai ydynt eiddo* CRIST yn ei *ddyfodiad*: Yr hyn fydd yn dangos eu bod yn eiddo CHRIST mewn modd amgen nag ereill. Ac mai yr *Etholedigion* y's yn ei feddwl, fydd eglur wrth Eiriau ein Jachawdwr ei hun, *Efe a ddenfyn ei Angylion, a bwy a gasglant ei Etholedigion ef ynghyd*. Eithr (y llaill) o'r meirw ni buant byw drachefn hyd yn ol mil o ffynyddoedd †: am hynnu nid oedd y (llaill) hynnu yn Rhan o'r Corph hwn. Nyni a allwn ddal sylw hefyd fod y rhai nid oddent yn codi gyd â'r Sainet, yn cael eu nodi ymma, wrth yr un gair neu Nôd o Wahaniaeth ag y ydys, mewn lle arall yn ei roddi i'r rhai ni etholwyd, yr *Etholedigaeth* a'i *casas*, a'r (*lleill*) a *galedwyd*: Ac mai yr rhai fydd iddynt Rhan yn yr *Adgyfodiad* *cynaf* yw yr rhai scrifenydd eu henwau yn llyfr bywyd yr Oen, fydd eglur trwy gymharu, *Dat.* 20. 4. a *Phen.* 14. 3.

III. Yr oedd yn anghenrheidiol gwneuthur i fynu Gorph neu Eglwys o'r *bâd* *Etholedig*; 1. O herwydd nad oedd neb arall yn addas i fod o'r Corph hwn, ond y rhai a fyddent gvsfelyb i'r Pen. Efe a fuafau Aelodau cnawdol mor anghymmwyys i Ben ysprydol, ag y buafai Anifail i fod yn gymmar i *Adda*. Rhaid bod merch *Etholedig* y *Brenhin* (fel y bo hi yn gymmar addas i'w Fab ef,) oll yn *ogoneddus oddimewn*: nid yn unig o'r un Defnydd oddiallan, (canys felly yr oedd y Creaduriaid

I

ereill

† *Zech.* 14. 5. † *Dat.* 20. 5.

ereill o'r un Defnydd âg Adda) eithr gwedi ei ffyrfo wrth yr un Cynllun, (neu yr un Fold) a'i chynnysgaeddau â'r un Yspryd ac â'r un Deall: rhaid fod Cyfateboldeb ym mhob Rhan: *Pob ūn o ddyll meibion Brenhin* §. Gan fod y Pen yn nefol rhaid bod yr Aelodau felly hefyd; ni allant gyd-rodio oni byddant yn llyn yn cyttuno.

2. Bod y Gyffelybiaeth ymma i GHRIST yn rheidiol yn ei holl Aelodau, a bod y Waedol-fraint* frenhinol hon yn rhwym wrth yr Etholedigion, sydd eglur oddi wrth, *Rhuf. 8. 29. Yr rhai a ragwybu, a ragluniodd ef i fod yn un ffurf â delw ei fab*; fel y byddei ef yn gyntaf-annedig ymhlith brodyr lawer: yr hyn fy yn dangos mae yr rhai a ragwybywyd (sef yr Etholedigion) yn unig a ragluniwyd i hynnu: ac oni buasei Etholedigaeth, ni buasei gan y *Cyntaf-annedig* ond Cynlleidfia denau i'w rhioli; ie diammau, er ei fawr waith a'i hir Ddisgwyliad na chewfau neb. Yn *Eph. 1. 3, 4, 5.* Y mae ymhellaeth yn priodoli y Bendithion ysprydol, trwy yr rhai y cyd-ffyrfier Dynion â CHRIST i'r un bobl; *Bendigedig fyddo Duw a Thad ein HARGLWYDD JESU GHRIST, yr hwn a'u bendithiodd ni â phob bendith ysprydol, yn y nefolion bethau yn GHRIST. Megis yr Etholodd ef ni ynddo ef, gwedi iddo ein rhagluniaethu ni i fabwysiad, &c.* Wrth y ddwy Scrythur hyn y mae yn eglur mae yr un rhai yw, *Plant Duw*, a *Brodyr CHRIST*: ac mae Etholedigaeth ai gwnaeth hwynt felly. Felly Brodyr CRIST yw ei Eglwys *Heb. 2. 12. Myfi a synegef dy Enw di i'm Brodyr, ynghanol yr Eglwys i'w folaf.* 3. Ni all neb fod yn gyffelyb i GHRIST heb fod ynddo ef yn gyntaf fel eu Pen; o ran hynny y dewiswyd yr Etholedigion ynddo ef. O gyflawnder CHRIST y derbynier pob Grâs: ac mewn Trefn i dderbyn o hono ef, rhaid bod undeb âg ef: ni all y Ganghen ddwyn ffwrth o honi ei hun, na bod yn Ganghen mewn gwirionedd, oni bydd yn tyfu o'r winwydden. I'r Diben hwn y neulltuwyd Aelodau ei Gorph ef oddiwrth yr Olewydden wyilt, ac eu gosodwyd yng GRIST, yn arfaethol, trwy Etholedigaeth; ac ynghyflawnder yr Amser, yn *weithredol*. A thrwy hyn y gwnair hwy gyfrannogion o Frasder y Gwreiddin nefol hwnnw; sef, o Yspryd CRIST, yr hwn a elwir yr Ennciniad). Yn hyn mae yr Adda cyntaf a'r ail yn gyffelyb, fel yr oeddent yn Bannau i'w nalltuol § *Bann. 8. 18.* * *Entail.* Gyrph.

Gyrph. Fel y mae holl ddynol ryw, yn cael eu Bod naturiol yn Adda; felly oddiwrth GHRIST eu Pen ysprydol, y mae yr holl Etholedigion yn derbyn eu Bod a'u Hanian ysprydol: o herwydd pa ham y gelwir ef, Tâd tragwyddoldeb a hwyntau yn Blant iddo ef. Yr oëddent mor wirioneddol yn GHRIST er Tragwyddoldeb, ac yr oedd dynol ryw yn Adda panwy gmpodd: neu *Levi* yn Lwynau *Abraham* pan cyfarfu *Melchisedec* âg ef. Gwneuthuriad *Efa* (o ran y dyll o hono) oedd bortreiaid o hwn: hi a wnaethpwyd o sylwedd Adda; ond ni ddaeth hi allan o'i lwynau ef eithr o'i ochor: Felly y cymmeryr y Creadur newydd allan o GHRIST; y maent yn *ascwrn o'i ascwrn ef ac yn Gnarwd o'i Gnarwd*. Ac ni all neb ddyfod yn llyn allan o hono ef, na derbyn Bendythion trwyddo, ond y rhai oedd ynddo, yn arfaethol, cyn bod Bÿd. *Eph. 1. 4.*

Defnyddion.

Defn. I. Na chymmered ũn arno y Berthynas anrhydeddus hon o fod yn Aelod i GHRIST, heb ryw beth gyfreithlon i'w amlygu. Y Nod goreu yw eich Cydffyrhad i GHRIST eich Pen: hynnu a ddengys eich bod yn Ghrifonogion mewn gwirionedd. Yn y dydd olaf ni nebydd GHRIST neb ond y rhai a gannassant eu Gwyfgoed, yng Waed yr Oen. Yr holl rai fydd yn crogi arno fel yr Eiddew ar y Pren, a yscydwyr ymmaith, a rhai ydynt gyfrannogion o'i sylwedd a gedwir: Llawer a ddaw i ddadleu gweithredoedd; beth a fuont, a pheth a wnaethont; ie eu hen ragrith a fydd mor barhâus ac mor ddigwilidd ac y bydd iddynt ymholi âg ef; *oni phrophwydassom yn dy enw di? oni wnaethom Wrthiau lawer yn dy enw di?* Wrth yr rhai yr addef yr ARLWYDD na's adnabu hwynt *erioed*: y mae yn adnabod, ie ni all lai nag adnabod, Aelodau ei Gorph; *fy Nefaid a adwaen ond pwy ydyb chiwi?* fydd y Gair tersynol wrth bawb heb fod yr Yspryd ganddynt; yr hyn yn ddiau fydd Ddiwedd galarus i'w Rhyfig (golygus) di-fail: Am hynnu edrychweh atti mewn amser.

II. Nyni allwn oddi ymma ddyfgu, diogel ac anrhydeddus Gyflwr yr Eglwys:

Yn gyntaf, y mae yn Gyflwr anrhydeddus. Gan fod Anrhydedd y wraig yn codi, fel y byddo eiddo ei HARGLWYD; Pa mor sawr yw Anrhydedd Dyweddi

CRIST, lle mae *Mab Duw* yn Ben iddynt? Hâd *Abraham*, yr hwn a gymmerodd y *Mâb*, a anrhydeddwyd yn ebrwydd â Gogoniant gweddus i Fab Duw, Pen Tywyfogaethau ac Awdyrdodau; ac nid oedd mwyach i'w ystyried yn ol y Cnawd; yn y cyffelib fodd, pan cymmero iddo ei hun y rhai y cyfansodder ei Eglwys o'honynt, y mae yn cyfrannu iddynt o'i Gyflwr a'i Nattur ei hun; y *Gogoniant* a roddws y *Tâd iddo ef* y mae yntef yn ei roddi iddynt bwy. Ac er eu naturiol waeldra o'r blaen, y mae yn eu cyfrif yn awr yn ũn âg ef ei hun; ac yn ol yr hyn a wna iddynt yn y diwedd. Y Blaenffrwyth o'r hyn y mae yn ei roddi iddynt yn awr yn eu had-genhedliad; yr hyn hefyd y mae yn ei ddwyn ymhlaen o'r Ogoniant i Ogoniant, ac ar ei ymddangosiad a berffeithier; hwy a fyddant gyffelyb iddo. Dywedid mae *Mab Duw* yw Pen yr Eglwys yw rhoddi iddo bob Enw o Ogoniant ac Anrhydedd; i'r hwn y plyg bob *Gŵn*. Y mae ei Ogoniant mor aufeidrol ogoneddus, ag y mae yn haws i ni golli ein hunain yn ei chwilio, na rhoddi Clod addas iddo; ni allir dywedyd mwy (mewn cynnifer o eiriau) i otod allan Ogoniant yr Eglwys, nag mae *Dyweddi CRIST* ydyw; hyn yw Gogoniant ein Crefydd a'r Proffeswyr gwirioneddol o honi. A daliwn sylw mae nid Urddas *Aymborol*, mewn enw yn unig a roddir iddynt; ond un wirioneddol, sylweddol, barhaus. Y mae Tywyfogion yn rhoddi enwau anrhydeddus, ond ni allant roddi tueddiadau Addas i'r cyfryw enwau, na'ucadw rhag gwaethygu: Y mae *CHRIST* fel pen yr Eglwys yn gwneuthur felly; y mae yn rhoddi ei Rinweddau tywyfogaidd idd ei eiddo; a hynny mor wirioneddol (ac mor deimladwy i'r rhai fydd gyfrannog o'honynt) ag y mae yr wynwydden yn rhoddi ei Nôdd i'w Changhennau naturiol. Pa mor fawr yw yr Anrhydedd ar Diddanwch, fod gwaed brenhinol y Nef yn rhedeg yn ein gwythienau! Ond er gwirred yw nid oes ond ychydig yn ei gredu: ac o'r ychydig hynnu pwy fydd yn byw i fynu i'r Gredyniaeth o hono? Ac yr ydwyf yn son am dano i Ddiben dauddyblig.

(1.) I ddal i fynu eich ysprydoedd yn erbyn holl ŵg ac anair y byd; tan yr rhai y mae difrifol ystyriaeth o'ch Perthynas i'r cyfryw Ben yn fwy na digon i wrthsefyll, a'ch gwneuthur yn gyffurus. Nid ydys yn anrhydeddu T'wyflogion

fogion ar Encil, mewn Herwriaeth; (neu, yn eu Gwlad eu hunain mewn ymddangosiad gwael) (ac nid rhyfedd hynnu,) eithr yr ystyriaeth o'u Genenigaeth uchel, a'u Gobaith o ddychweliad fydd yn eu mawr gyffuro: mwy o lawer y dylei meibion Duw (yr rhai ni chyfrifir eu Hachau oddiwrth Frenhinoedd y Ddaiar) olygu yn wastadol eu duwiol wreiddyn, gyd â'r odidog Wobr ag y fydd yn dyfod, a chodi eu Pennau mewn Dyll tywyfogaid! ac o ran y Gogoniant a ofodir o'u blaen hwynt ddioddef y Groes a diyfyrir gwradwydd; hyd oni ddelont i gael eu derchafu, nid yn unig goruwch yr holl lyfenwau ac y mae yr Byd yn eu roddi iddynt; ond hefyd uwchlaw yr Enwau anrhydeddusaf a'r Tittlau ardderchoccaf tan y Nefoedd. Yna gwybyddir *eiddo prwy ydych; a'r rhaisy'n eich dirmygu a llyfant lwc eich traed**: ac yno y cyflawnir Gair cynhwys-fawr ein jachawdwr y Gogoniant a roddais i mi, a roddais iddynt hwy: ie chwi a gerwch eistedd gyd a'ch ARGLWYDD a'r ei orfeddffaingc est. Ac heb law hynnu (yr hyn hefyd fydd yn channegu ardderchawrwydd y dydd hwn) ni wnaer hyn mewn Congl; eithr fel y cewsoch eich difenwi yn gyhoeddus, felly y cewch eich ymddiffin a'r gyhoedd: Yn y Dydd hwnnw yr udcenir âg udcorn mawr: Yr Archangel a ddaw âg udcorn Duw, ac a rŷ yr fath floedd ag a wnelo i'r Nefoedd a'r ddaiar ddadfain; ac ystyr ei Gân fydd, *Cyfod, llewyrcha, canys daeth dy oleuni, a chyfododd Gogoniant yr ARGLWYDD arnat ac ni fachluda mwy; yn llyn y gwnaer i Sion yr hon nid oes neb* (yn awr) *yn ei cheisio*.

(2.) I ddangos i chwi fod eich Cyflwr anrhydeddus yn eich rhwymo i ymddygiad anrhydeddus tu ag at eich Pen, eich hunain, a'ch cyd-aelodau.

(1.) Tu ag at eich Pen. 1. Cydnabyddwch ei Fawrhydi, rhoddwch iddo yr Oruwchafiaeth ymmhob Peth: na alwch un dyn a'r y ddaiar yn Athro, mewn pwngc o ffydd: rhoddwch i *Cæsar* yr hyn fydd yn perthyn i *Cæsar*; ond edrychwch a'r GHRIST fel eich Deddfwr goruchaf. 2. Ymddarostyngwch i'w Lywodraeth: rhodiwch yn ol ei Gyngor a dilynwch ef ble bennag eich tywyso: deallwch bob peth yn ol ei feddwl a'i ddihongliad; ac os rhaid wrth reswm i gadarnhau'r peth, yr Ordeinhad honno (*dy ddymwyniad a fydd at dy wr, ac est a lywodraeth ba arnat ti*), fydd mor wirioneddol ac mor

* *Ejaj* 49. 23. † *Dat.* 3. 21.

I 3 rymmus

rymms mewn Perthynas i GHRIST a'i Eglwys. 3. Dioddefwch er ei fwyn: Ymddiffynnwch ei Anrhydedd, a cheiswch Ddaioni ei Deirnas, ie er mor beriglas y fyddo i chwieich hunain: Na phrisiwch Fywyd na Marwolaeth, os bydd i GHRIST gael ei sawrhygu yntoch. 4. Edrychwch at eich Pen am Gyflawnder o bob Gras; ô'i Gyflawnder ef y mae i'w gael, ac nid ô un lle arall: Canlynwch eich Pen, rhag i Opiniwnau eich twyllo am eich Gwobr. Edrychwch am gadw at eich lle a'ch Dyledswydd rhag i'ch golli'r Gynhaliaeth berthynol i chwi: Aelod wedi digymmalu fydd (tra fyddo hi felly) fel Aelod gwedi thorri ymmaith. 5. Gogoneddwch eich Pen trwy amcanu beunydd fod yn fwy cyffelyb iddo: byddwch sancteidd fel yntef: Bydded eich holl ffrwyth yn addas i'r cyfrw wreiddin. Duw yr Tâd yw Pen CRIST, ac efe a ddygodd *wir lun ei bersen ef*, yn yr hyn holl a wnaeth: ni allei ef wneuthur dim ond yr hyn a welsei yr Tâd yn ei wneuthur: Gwnewch chwithau GHRIST yn esiampl i chwi; ac er mwyn hynnu byddwch bŷw arno fel eich Gwreiddin, a rhoddwch iddo yr Anrhydedd o'i ffrwythau; gan gosio bod pob Gwreiddin o'r eiddo chwi yn gwreiddio ynddo ef.

(2.) Y mae Parch yn ddyledus i chwi eich hunain: Fel yr ydych yn perthun i'r cyfryw Ben. Yr hyn a weddei i bobl gyffredin, a fyddai anweddaidd i rhai bonneddigion; efe a ddylyd adnabod merch y Brenhin wrth ei gwisgad: (*Gogoneddus oddimeirwn*) a (*gwisg o gemwairb awr*) fydd Arwyddion o'r ūn, ac ni ddylyd eu gwahanu. Y mae gennych Alwedigaeth uchel, rhodiwch yn addas iddi; byddwch ddiolchgar; ac anrhydeddwch yr hwn fydd yn eich anrhydeddu chwi, trwy ymddwyn yn ol ei Feddwl ef; na wnewch eich hunain yn gyffredin; nag ymostyngwch i'flaw eich Gradd; gwnewch GHRIST yn unig Wrthdrych eich Cariad, a'ch hyfrydwch, a'ch hyder; Anglod i chwi yw gwneuthur amgen. Gogoniant CRIST yw ei Eglwys: Am hynnu efe a ddylei ei haelodau farnu eu hunain yn rhy dda, i ymdreilio a'r y Byd; a'r Byd yn rhy wael i roddi iddynt na Bodlonrwydd na Harddwch. Rhodiad gwiliadwrus, Sobrwydd meddwl, Gostyngedd-rwydd. Hunanymwadiad, Ysryd addfwyn a llonydd, fydd Dlysfau gwerthfawr, a Harddwch mewn Gwirionedd: wrth yr rhai'n y dylei y rhai a *wahoddwyd* wahaniaethu

haniaethu eu hunnain oddiwrth y rhai fydd yn *rhythro* i mewn; a gwir *Gbrifonogion*, oddiwrth y rhai fydd felly mewn *enw* yn unig. Nid Arwydd o Falchder ac Afrodlondeb yw bod Chrifflion yn gwisgo ei wisgoedd goreu beunydd; ie nis dylem ymddangos hebddynt: pa fwya a wisgoch ernynt goreu y byddant; wrth ei gadel heibio y maent yn amharu. Y mae eich cŷrph hefyd yn haeddur eu hystyried: Portreïadau Dyndod CHRIST, a Themlau yr Ysryd Glan ydynt; am hynnu cadwch hwynt yn ddisfrycheulyd, na halogwch hwynt, na thrwy eu cydffyrfio â'r Byd, na'u darostwng i wasanaeth slafeidd. Ond ni fynnw i neb gamsynnied, (er mae eich Addyrnau) nid eich Cyfiawnder ydynt; pan boch yn sefyll ger bron Duw, rhaid i chwi uwch ben pob peth wisgo *Cyfiawnder eich* HARGLWYDD a'ch *Cysryngwr*: (yr oeddid yn taennellu Dillad sanctaidd yr Offeiriaid â Gwaed, *Exod.* 29, 21.) Hyn oedd Diffig yr hwn aeth yn *sud*, ac am hynnu y bwriwd ef allan: *Abraham* a gyfiawnhawyd trwy weithredoedd ger bron Dynion; ond ger bron Duw; yr oedd ef yn ymguddio, trwy Ffydd yn Ghyfiawnder CHRIST: *Ffydd* fydd yn cyfiawnhau ein *personau*; a *Gweithredoedd* yn cyfiawnhau ein *Ffydd*.

(3.) Ymddygwch eich hunain at eich Brodyr fel Aelodau o'r un Corph. 1. Nac ymawdyrdodwch ernynt, fel pe baech yn fwy na hwynt. Na farnwch y cryf, na ddirmygwch y gwan; pwy a'th wnaeth yn Farnydd? Nid oes neb heb Achos i ereill gyd-ddwyn âg ef; er gan mwyaf mai yr rhai fydd fwya eu hachos wrtho, fydd leiaf yn ei arfer: Bithr cymmerwch hyn yn rheol mae pa leiafoch yn ganfod, mwy yw eich Achos wrtho. 2. Na rythruch i le a fwydd ereill; y mae gan bob Aelod ei le i'r hwn y cymmhwyswyd ef: i hwnnw y mae mwaf addas, ac yno mae fwyaf defnyddiol; ni byddei ond difudd ac afluniaidd mewn lle arall; (megis Bis gwedi ei digymmalu.) 3. Dangoswch eich bod yn Gyd-aelodau trwy eich Cariad a'ch Tynierwch tu ag at ereill; *gan dostyria wrth yr rhai sy mewn anwybodaeth ac amrhyfysedd*, fel y gwnaeth eich Pen i chwi. Os bydd ūn yn wan ac yn archolledig, bydded i'r hwn sy' gryf a iach ei gynnal a'i rwymmo; os tramgwydda yr nail Droed doed y llall i'w chymmorth; *gan dy ystyried dy hun, rag dy dentio ditbau*. Nid rhaid arfer Rhesymau i berfwadio Aelodau Corph naturiol

natturiol i wneuthur hyn; y mae Nattur yn ei dysgu. Y Diffig o Dosturi at ereill (er na ddichon ddisbyddu; etto) a all mewn Messur mawr attal ffynhonnau ymyscarioedd CHRIST i ddilifo i ni. 4. Yn ddiweddaſ, bydded i'n geisio Daioni yr cyfan o flaen ũn rhan; bydded i'r Aelod waelaf ymwadu â'u hunain er Daioni, y rhai mwy ardderchog; hyn mewn rhan, yw gosod i Lawr ein Bywyd dros ein Brodyr. Yr hwn a wasanaetho GRIST yn y Pethau hyn sy' gymmeradwy gyd â Duw, a derbyniol gyda Dynion.

Yn ail, Y mae yr Eglwys yn ddiogel. Gan mai Mab Duw yw eu Pen a'u jachawdwr rhaid eu bod yn ddiogel. Nhwy a amgylchir yn ddiau âg amryw Beriglon; etto y maent yn byw; ie maent yn gorchfygu; ac a fyddant o'r Diwedd yn fwy na chwncwerwyr: Y rheffwm o'r cyfan, yw, y mae eu Pen yn y Nefoedd, oddiwrth yr hwn y mae eu holl Gymmorth yn dyfod; ac ni ellir ei attal. Os fonniwch am Dywyssogaethau ac Awdyrdodau yn llywodraethu yn yr Awyr; y mae gan CHRIST Awdyrdod arnynt hwy, y maent dan ei Droed ef. Eu gallu i niweidio sydd fwy yn eu Cyfrwyfdra; eithr yn hyn y magler hwynt yn wastad; dalier hwynt yn eu Rhwyd eu hũn: Ac felly mae'r *Diabol*, o'r Dechreuad, yn gelwyddog iddo ei hun. Ei hudoliaeth cyntaf, neu'r Tammaid guddiodd ei Fâch, oedd, (*chwi a fyddwch fel Duwiau*); lle yr oedd yn bwriadu ein gwneuthur yn gwbl fel ei hun: Ond Doethineb Duw sy' yn troi yr Brofedigaeth yn Brophwydoliaeth, a CHRIST sy yn ei chwplau; fel y gwnaeth ef i Gynghor dinistriol *Caiaphas*. Efe gâ'dd y *Japh* ei harcholli yn ei phen wrth archolli sawdl CHRIST; felly cafodd ei holl ddychymygion uffernol yn wastadol eu diddymmu a'u gwyr-droi a'r ei Benei hun: Efe a anno-godd *Judas* i fradychu CHRIST; a'r Cenhedloedd a'r Iddewon i'w euog-farnu a'i groes-hoelio ef; a pheth a ennillodd wrth hynnu, ond colli ei Ymmerodraeth? os ystyriwch ei hâd, yr lunrhyw ynfydrwydd sydd ynddynt hwyntau: Yr hyn ni amlygir mewn dim yn fwy nag yn eu gwaith yn ceisio yn wastadol ddiwreiddio yr Eglwys: (er y gallent mor hawfed symmyd y Byd neu ddadymchwel Craig yr Oesoedd) eithr eu Hamcan a fethodd, ac a wnaethpwyd yn wasanaethgar i'r hyn yr oeddent yn ewyllysio ei ddisfodi. Gwaith yr *Aphthiaid* yn trin yr *Israeliaid*, a *Christnogion* mewn enw yn trin y rhai sydd

mewn

mewn gwirionedd felly, sydd Amlygiad ddiamheol o hyn. Tra buddiol i'n fydd yw ystyriaid fod pob Peth gwedi eu gwneuthur er mwyn CRIST, a than ei Lywodraeth ef: ac am hynnu, nid oes gan Elynion yr Eglwys, ond yr hyn y maent yn ei gael oddiwrth Ben yr Eglwys; yr hwn, gan ei fod yn gwybod beth sydd oreu, ni ddyni iddynt ond a fo wafanaethgar i'w Ddiben ei hun. Efe yw Tywysog Brenhinocedd y Ddaiar; Efe fy'n llywodraethu ymysg y Duwiau; yn eistedd yn anweledig wrth y Llyw; yn llywio eu Cynghorion dirgelaf a ffyrnigaf, ac yn eu troi fel y mynno. Ym mysg Pethau ereill, Peth a haeddau ei ystyried gyda Rhyfeddod yw, 1. Fod Rhag-olygiad Duw gwedi cymmwsg Daioni ei Eglwys a'r Byd, yn y fath fodd, ac na ellir cynhal y Byd heb ymddiffin ei Eglwys. 2. Fod ein HARGLWYDD yn fynych yn dwyn i Ben ei waith ei hun, trwy adel i'w Elynion wneuthur yr eiddynt hwy*. 3. A'i fod yn wastadol diddymmu eu holl Amcanion; neu yn eu dal yn eu Rhwydau eu hunain.

Eithr, pettai uffern yn ym agor, a Llangau o Locustiaid, gwedi eu bytheirio allan o'r Pwll diwaelod, gwedi eu harfogi â Nerth, eu cynhyrfu â chynddaredd, eu gorchguddio â Chyfrwyfdra, a'u llanw â Gelyniaeth; a'u tywys gan y Ddraig goch; yn amgylchu Gwersyll y Sainc, a'r Ddinas annwyl; a'r Eglwys mor anabl i wrthsefyll a Gwraig ar Esgor; â'u Gelymion yn dywedyd, beth yn awr a ddaw o'u Breuddwydion? Cymmerch hyn yn Gyffur i chwi: 1. Y mae etto gymmwl rhwng y ddau wersyll a'i Ochor oleu sy tu ag at yr Eglwys. 2. Y mae ymddiffinwyr yr Eglwys etto yn amgylchu Gwersyll eu Gelymion, ac yn eu cadw i mewn fel â meirch a cherbydau tanllyd. Ac 3. Y mae yr hwn sy'n eistedd yn y Nefoedd yn eu gwasgaru hwynt. A bydd *Jerusalem* yn Faen trwm i'r rhai oll a ymlwytho âg ef. Ac os rhaid yw, *Tân a ddaw oddiwrth Dduw i wared o'r nef ag a'u byssu hwynt*.

Ond etto y mae Gelymion gwaeth na'r rhai hyn; y Diawl ym Mhennydd Pechod gwreiddiol, sydd Fwyfist na ellir ei ddosi. Efe a all yr Eglwys ei hun (wrth edrych erni ei hun ac nid yn uwch) sefain allan gyd â Dychryn, Pwy a ddychon ryfela â'r Bwyfist? diau na all holl Filwriaeth Nattur, gyda holl gynhorthwyol Luoedd Ewyllys rydd wneuthur hynnu; rhai er Cyflog ydynt,

* *Exod.* i. 11, 12.

ydynt, nhwy droant yn yn eich herbyn yn y Frwydr:
 neu os safant hyd yr eithaf o'u gallu) ni wnaent les i
 chwi; nid ydynt onid fel Sofi i Fwa yr Bwyffel hwn:
 etto na ddigalonir chwi, yn unig ymwrthodwch â hwynt
 oll, ac ymddiriedwch, Pr Llew o lwyth *Judab*, fy' yn abl
 gwrthsefyll y Bwyffel, a'i ddryllio ef; ie efe a wnaeth
 hynnu eifiws; *efe a ymorfoleddodd ernynt ar y Groes*; ie
 (a'r hyn fy fwy) efe a'u herlidioedd hyd Byrth uffern;
 yno y cauodd hwynt i mewn, ac y mae yn dygyd yr
 Agoriad ar ei ysgwydd; ni allant ysgog heb ei Gennad;
 nac aros yn hwy nag y mynno efe. Ar fyr Eiriau, y
 peth mwyaf ofnadwy yw Pechod; nid yw Diafol, Mar-
 wolaeth ac uffern, ond pethau yn ei ganlyn ef; (fel
 Effeithiau yn canlyn eu Hachosion) a Phan cymmerwyd
 hwnnw ymmaith, tynwyd Colyn y llail; fel y mae'r
 Eglwys yn anorchffygol, o herwydd *ei hadeiliadu ar y*
Graig, a'r *Graig hono yw CHRIST*. Gan fod hyn oll yn
 wir, nid yn unig am yr Eglwys yn gyffredinol, ond am
 bob Aelod yn neilltuol,

III. Bydded pob un ag y fydd o'r Corph hwn yn
 fodlon i'w Gyflwr; Byddwch lawen a hyfryd yn wastadol
 yn eich Rhan; hon yw yr *Oruwchasaeth* yn yr hon y
 gall y *Brwd o radd isfel larwennychu*. Na ofalwch er
 gwaeled a fyddo eich lle a'ch Cyflwr yn y Byd, ond by-
 ddwch fodlon iddo a diolchgar am dano; na cheiswch
 (o honoch eich hunain) ei gyfnewid ond ymrowch i'w
 gyflawni, Disgwyliwch fnderau ac na fyddent *ddeitbr*
gennych: *trwy ddioddefiadau y perffeithiwyd Tywysog eich*
fechydwrïaeth; ac ni all y Gwas ddisgwyl gwell Drini-
 aeth na 'i **ARGLWYDD**.

IV. Os **JESU CHRIST** yw eich Pen, chwi a allwch
 ddisgwyl pob Cariad, Cyngor, Gofal, ac Ymddiffy-
 niad oddiwrtho: Undeb âg ef fy yn rhoddi hawl
 i'r hyn oll fydd eiddo ef. Y mae yn naturiol i'r Pen
 garu a meithrin y Corph, a phob Aelod o hono; *fel y*
meithrin gwr ei gorph ei hun, felly gwna CHRIST i'w
Eglwys. Beth er dy fod ynot dy hun yn Aelod anhardd?
 efe a efid arnat *fwy o barddwch*; efe a'th ddillada, a'th
 bortha, ac a'th Feddyginiaetha; *Efe a rydd Ras a Gog-
 niant, ac ni attal ef ddim daioni oddiwrthyt!* O herwydd
 gan ei fod ef yn *Gyntaf anedig*, *Tywysog*, a *Phen Penh*,
 rhaid i'w holl frodyr *jeuangaf* gael eu Cynhaliach-
 tiffeddiaeth ef.

V. Byddwch

V. Byddwch sicr hefyd y cewch eich dwyn yn ddiogel i wlad yr Addewid. Diau y cyfarfyddwch â Gely-nion a Rwystrau ac Anhawstra: Gweddillion llygredi-gaeth (fel y bobl gymmysg) a fyddant yn terfysgu ac yn temptio oddimewn; yr *Analeciaid* a phobl ei Ddigofaint, a safant yn eich ffordd oddi allan, neu a gwmpant ar eich tu cefn i dorri ymmaith y gwan a'r dinerth; y *Sarph* a fydd etto yn briwio eich *Sawdl*; ond ni all gyffwrdd yn uwch; eich *Calon* a'ch *Pen* sydd allan o'i gyraedd ac felly yn ddiogel: y gwaethaf a all ddigwydd i chwi yw marw; ac ni wna Marwolaeth i hûn Niwed i chwi: ie yr ydych yn gorchfygu wrth farw; ni wna Angau ond eich hebrwng ar frys at Orseddfa Duw. Am hynny byddwch wŷr, ie gwyr yn perthun yn agos o Ran Gwaed ac Ysryd i'r Dyn CRIST JESU: Oherwydd Duw a fathr Satan tan eich traed chwi ar frys: *Nessewch* (medd eich Tywyflog wrthy ch *nessewch*) gosodwch eich traed ar wddf y *Brenbin balchder hwn**; a gwnewch iddo fel y gwnaeth ef i ereill, ac fel y dymynfei wneuthur i chwi-thau; *Dyblwch iddo yn ddau-ddablig yn ol ei weilbreddeidd*: dymma yr amser y *berwch Angylion* †; a hyn oll dan Olygiaeth eich Pen a'ch Tywyflog, yr hwn a'ch *ceidw* chwi yn ddifeis, ie ger bron ei ogoniant ef mewn gorfo-ledd.

(II.)

Mae dros yr Etholegiou yn unig y bû GHRIST farw.

Mae yr *Etholedigion* oedd cyfran neilltuol CRIST, a ddan-goswyd o'r blaen; a eise a ddangosir etto pa Rwymmedigaeth oedd arno i (roddi ei hunan yn brid-wrth drostynt) wrth ba Eiriau'r wyf yn deall y cwbl o'i Ddarostyngiad, beth benna a wnaeth neu a ddioddefoedd o'i Gnawdoliaeth i'w Adgyfo-diad: yr hyn oll elwir yn fyr (*Gwaed ei Groes ef*;) hwn yw'r Gwerth â pha un y prynwyd y rhai fyddent cadwedig: A Frwythau ei Farwolaeth a elwir, *Maddenant Pechodau*, a *Chymmod* â Duw: A hon yw'r Jachydwr iaeth a bwr-caswyd iddynt. Canys, er i Ddynion trwy Wendid Ewyllys rhydd (yn *Adda*) gwyllto eu hunain i Satan; etto, nid eiddo ef ydynt; CRIST yw eu Cyfathrachwr, ac ym mlwyddyn y Jubili y maent i ddychwelyd iddo ef fel i'r union Eifedd: ond nid heb Orywchafiaeth a chy-

* *Jes. 10. 24. † 1 Cor. 6. 3.*

flawu

flawn werth; yr rhai ynghyd fy yn gwneuthur Prynnedigaeth yn berffeith.

Fy Amcan ymma yw dangos mai ei Gorph neu ei Eglwys yn unig a brynodd CHRIST: Ac er mwyn hynnu Ystyried dau eraill o weithredoedd Duw; sef, Creadigaeth a Rhagluniaeth.

1. *Creadigaeth*: Un Duw a wnaeth y cwbl; ond ni wnaethpwyd Pob peth i'r un Defnydd a'r un Diwedd: yr oedd ganddo Amcan neilltuol yn gwneuthuriad rhai, yr hon nid oedd yn perthyn i'r *Cyfan*; ie er mwyn y rhai hynnu y gwnaed y *Cyfan*. Fel y mae mewn Tŷ mawr amryw Llestri (y rhai oll a baratodd yr un Perchennog, i'w wasanaeth ei hun) rhai i Barch a rhai i Amharch: felly yn y Byd, efe gododd Duw rhai i ddangos ernynt ei Allu a'i Gyfiawnder*; y rhai o ran hynnu a elwir yn llestri digofaint: eithr llestri trugaredd a luniodd yr ARGLWYDD iddo ei hun yw eraill †, ac am hynnu y dywedir eu rhag barotci i Ogoniant.

2. *Rhagluniaeth*: Y mae hon yn cyrhaedd at bob Peth, ac at bob ūn yn neilltuol: Y mae ganddo Awdyrdod ar bob Peth, ac y mae yn eu llywodraethu, ie yn eu gweithredoedd a'u hamcarnion mwyaf anlywodraethus: ond am yr Eglwys ei bobl *sanctidd*; y mae ganddo Lywodraeth neilltuol trostynt hwy, a'r hyn fydd yn perthyn iddynt: Ac y mae hon cyn belled yn rhagori ar y *llall*, ac y dywedir, (mewn cyffelybiaeth) na bu ef ei oedd yn Arglwyddiaethu ernynt hwy; ac (yr hyn fy yn wastad i'w nodi) y mae yr-hyn fy yn perthyn i'r *lleill*, yn cael ei wneuthur yn *wasnaethgar* iddynt hwy; y mae efe yn Ben uwch law pob peth i'r Eglwys. Yn yr Ystyr hyn gellir dywedyd bod Prynnedigaeth yn *gyffredinol*, ac etto yn *neilltuol*. 1. O ran Personau. 2. O ran Pethau. Efe a Bwrcafodd rhai Pethau da i *barwb*; a phob Pethau da i rhai. O ran Personau; efe a wnaeth iawn cyn belled tros Bechodau yr holl Fyd; ag i oedi Barn: o Achos Cyfryngdod CRIST, yr Oen a laddwyd er Seiliad y Byd, y mae Sail y Byd heb ei symmud, ac y maent yn mwynhau pob Peth daioinus yn gyffredinol. Trwy Brynnedigaeth y cadwyd, neu yn hyrach yr adferwyd, Gweddillion ein prŷf Gyflwr, ynghyd â dim Trefn a Buddioldeb, a weler ymmysg y Creaduriaid: CRIST yw yr

* *Jud.* 5. 4. *Rhuf.* 9. 22. † *Ejāy* 43. 7. 21. *Goleuni*

Goleuni
hynnu
dŷn,
fryng
a hyn
sonau
dob l
mewn
y gwr
nhwy
hyn y
wir a
wedd
ddiat
oeddy
ddiffr
On
ydynt
llinin
i'r cy
na E
Dynt
gyttu
laeth
weiri
o'r b
buafe
rhaic
yn u
hyf
di ei
riol
hyn
fern
Du
Ang
thur
achu
er r
ran
deb
den
yr l

Goleuni ac y fydd yn goleuo pob dyn a'r fydd yn dyfod i'r Byd; hynnu yw, dim Goleuni a Bendithion ag fydd gan ūn dŷn, y mae yn eu derbyn oddiwrth GHRIST fel Cyfryngwr; ynddo ef y mae pob peth yn cydsefyll. Cyn belled a hyn yr oedd Prynnedigaeth yn gyffredinol o ran Personau; ac yn yr ystyr hwn y mae CRIST yn Achubwr dob Dyn. Eirhr na fydded i'n anghosio bod hyn oll mewn Perthynas i'r Eglwys etholedig: er eu mwyn hwy y gwnaed y Byd: y nhwy yw ei Sylwedd; oni buasei nhwy efe a ddattodfid neu a droefid yn Llyn o Dàn. Yr hyn y mae y Prophwyd en ei ddywedyd am *Israel* fydd wir am yr holl Fyd, *Oni buasei* i'r ARGLWYDD adel i ni weddill, cyfelyb y fuafem i *Sodoma*. Byrrhawyd Dyddiau o Orthymder er mewn yr Etholedigion; (y rhai oeddynt etto heb eu geni; felly er eu mwyn hwy ni ddisfrywiwyd y Byd pan daeth Pechod i mewn.

Ond Pethau tymhorol er cymmaint a chyftal a fyddont, ydynt rhy wael i'w prynu â Gwaed Duw; y mae eu llinin yn rhy fyrr i fesiur Prynnedigaeth wrtho; rhaid bod i'r cyfryw *ogoneddus oruchwiliaeth*, i'w ffrawyth mwy *godidag*, na Bendithion amferol; a rhyw *ddiben uwch* na dygyd Dynion i *beffibilrwydd* o fod yn gadwedig. Nid oedd gyttunol â Doethineb Duw, nac yn deilwng o Farwolaeth neu Ddiodefiadau CRIST, Mab Duw, i adgyweirio Difrawd Adda, yn unig i'r Cyflwr yr oedd ynddo o'r blaen; a hynnu ar Dilerau anhebyccach i lwyddo: ni buasei hyn ond rhoddi Pris mwy am Bethau llai: Canys, rhaid ei fod yn well Cyflwr, i ni gael ein gwneuthur yn uniawn, heb Dueddiad i Ddrwg; na chael ein cynhyrfu gan bob math o Annogaethau, tra fom etto gweidi ein llyfetheirio âg Anghredyniaeth, a Thueddiad naturiol i syrthio ymmbhellach: Oberwydd er yr holl moddion hynnu, efe a all holl ddynol ryw fod yn golledig yn Uffern; yr hyn nid yw mewn un modd yn ateb Diben Duw yn gwneuthur y Byd, llai o lawer yn ei brynu ef. Anghenrheidiol gan hynnu oedd i Brynnedigaeth wneuthur rhwy beth yn chwanneg na dygyd Pobl i gyflwr achubol; sef eu dygyd i gyflwr o sicr Jechydwrïaeth. Ac er mwyn hynnu yr oedd Prynnedigaeth yn gyffredinol o ran pethau, sef Pob peth perthynol i Fwyd a Duwioldeb. A hon yw yr Brynnedigaeth yr ydym yn son am deni; a hwn yw ystyr yr Athrawiaeth bresennol; sef *mae i'r Eglwys yn unig a bryntyd yn llyn*; Ac mae Etholedigaeth

gaeth yw 'r Cynllun* wrth yr hwn y messurir Prynnedi-gaeth: *Ni ddychon y Mab wneutbur dim o kono ei hunan, ond yr hyn a welo efe y Tâd yn ei wneutbur*, Joan 5. 19.

Gwneutbur Prynnedigaeth yn helaethach nag Etho-ledigaeth, yw myned tu hwynt i'r Sylfaen; yr hyn (fel y gwyr pawb) fydd Fai mawr wrth adeiliadu, yn enwedig wrth adeiliadu Twr a'i Nen yn cyrhaedd hyd y Nefoedd. Efe a weddei i'n gan hynnu edrych na wahanom yr hyn a gyfylltodd Duw, na thrwy helaethu na chyfyngu y Terfynau a ofododd efe. Yr oedd yr idderwon yn tebig bod yr Addewid o'r *Messiah* yn perthun iddynt bwy ac nid i'r *Cenbedloedd*: Ereill ar ol hynnu a fynnent ei estyn i holl ddynol ryw yn gyffredinol ac yr un modd; heb ystyried pa ham y gwnaethpwyd yr Addewid i Had y wraig, ac nid i Had *Adda*: Ond nid yw y *Messiah* ei hun, yr hwn oedd oreu yn gwybod *messur* yr Addewid, a *Diben* ei *Anfoniad*, yn can allan neb; ond yn dangos ei fod yn perthun i bob *cenbedlaeth* heb *wahaniaeth*; ac etto yn unig i'r Etholedigion yn eu plith; gan eu mudi hwy yn wastadol wrth y fath Enwau ac fydd yn arwyddocau rhyw Fyntai Etholedig: Nhw y elwir ei *Hâd ef*, a *Llafur ei Enaid*; o Ran y rhai y *gofodoedd ef ei Enaid yn Aberth dros bechod*: Yr rheini hefyd y mae yn galw ei *ddefaid*, a'i hun yn *fugail du* (fel mewn gwirionedd y mae) *eiddo yr bwn yw yr Ddefaid*, a *thros y rhai y mae yn rhoddi ei Einices*: Ac rhag tebig ei fod yn meddwl yn unig y rhai o'r genhedl Iddewig, y mae yn chwannegu, *A Ddefaid ereill sy gennif*, y rhai nid ynt o'r gorlan hon: yr rhai hynnu hefyd sy raid i mi eu cyrchu. Yr Efangylwr fydd yn dihongli Prophwydoliaeth yr Archofferiad, *Mae buddiol oedd farw o un dros y bobl*, yn llyn, *Na byddei ef farw dros y genedl yn unig*, eithr *fel y casglai efe yngbyd yn un*, *Blant Duw yr rhai a wasgarafid*, ac yn ganlynol y dywedir eu gwneutbur yn agos trwy waed CHRIST †; er eu bod o'r blaen ymmhell: Ac iddo gymmodi y ddau (fel *Idderwon a chenbedloedd*) yn un *Corph*. trwy 'r Groes †: a hynnu yn ol y Cyttundeb bendigedig a wnaethpwyd âg ef: i adferu rhai cadwedig Israel, Esay 49. 6. Ac y mae yn amlwg oddiwrth, Esay 53. 6. Mae *Ddefaid* oeddent hwy, arwyredd yr rhai a roddwyd ar CHRIST: Athrahefn v. 8. Am gamwedd sy mbebl y rhoddwyd plu ar ef. A daliwn sylw na elwyr neb yn Ddefaid CRIST, Bobl

* Patrw. † Eph. 2. 13. † Eph. 2. 16. Duw,

Duw, &c. ond o Ran rhwy *hawl neilltuol* y fydd ganddo ynddynt *tu brunt* ei eraill : a pha *Hawl allwn* ni feddwl, ond Etholedigaeth ? Canys y Defaid ereill hynnu oeddent etto heb eu galw, ac yn galynol heb gredu, ac felly ni allent fod yn Ddefaid ; ond fel yr oeddent yn Etholedigion Duw. Oblegid er bod pob Dyn yn golledig ni ddanfonwyd CHRIST ond at Ddefaid cyfrgolledig Ty *Israel* ; sef at yr rhai hynnu a ddewisafei Duw ô blith y Byd colledig, fel y cymmerodd ef *Israel* ô fytg y Cenhedloedd i fod yn eiddo ef ei hun mewn modd neilltuol : Arwydd enwedigol o Etholedigaeth Ysrydol ! Ac am hynnu y mae Addewidion y Cyfammod newydd wedi eu gwneuthur i'r Eglwys tan Enwau Priodl i'r bobl hynnu fel y gwahaniaethir hwnt oddiwrth Genhedloedd ereill.

Yn *Esay* 62. 12. Yr ydym yn cael yr Enwau *sancteidd*, a *gwaredigion* gwedi eu rhoddi i'r un rhai : nid oes matter pŵn a Sancteiddrwydd arfacthol, neu *gweithredol* yr y's yn ei feddwl : Canys y mae y ddau, ynghyd â Phrynnedigaeth, yn perthun i'r un rhai : oblegid fel y mae sancteiddiad *gweithredol* yn ffrwyth Prynnedigaeth, Etholedigaeth yw gwreiddin y ddau : *Etholedigion i usuddod, a thaenelliad gwaed* JESU CHRIST. Bod yn *sancteidd* yw bod gwedi, eu *derwis*, a'u *neilltuol* i Ddibennion sancteidd, trwy Drefniad Duw : a nhwy â sancteiddiwyd yn weithredol trwy *daenelliad gwaed* : yn y ddau ystyr hyn yr y's yn galw Pobl *Israel*, y Babel, y Deml, yr Offeiriad, yr Allor, &c. yn sanctaidd.

Yn *Luc*. 1. 72. Yr ys yn dywedyd fod Duw yn anfon CRIST, i *gosio ei sancteidd gyfammod* : Yr hwn a gyhoeddod ef gyntaf ym Mharadwys, megis gwedi ei wneithur ô Hâd y wraig ; ac a adnewyddodd drachefn âg *Abraham* ; ac am hynnu eu gelwir, y Trugareddau a addewyd i *Abraham*, ac i'w ei Hâd : A Phwy yw Hâd *Abraham* ? Yr Etholedigion ; canys y rhai hynnu yn unig fydd yn cael Ffydd, *Rhuff*. 11. 7. Y mae yr 3. o'r *Gal*. 5. 29. Yn dywedyd yn eglur, *os eiddo CHRIST ydych, yna Hâd Abraham, ydych*, yr ydym hefyd yn darllain mae *Dros bobl briodol y rhoddodd CHRIST ei hun* ; yr hyn fy' yn dangos *hawl neilltuol* ynddynt ; ac felly Achos neilltuol iddo roddi ei hun drostynt. Efe weddei fod y Geiriau, *priodol*, a rhai a *brynwyd* o'r un Ystyr, a bod yn arfer yr un gair i arwyddocai yr ddau, i *Pet*. 2. 19.

* *Heb*. 9. 19. 23.

K 2

Felly

Felly yn 1 Pet. 1. 19. Lle dywedir fod CHRIST wedi ei ragordeinio a'i egluro er eu mhwyn: Mae rhai *Etholedig* oeddent fydd amlwg wrth *Adnod* 1. a'r 2. Ac wedi eu *hetbol* i *daenelliad* ei waed ef. Ac yn *Joan* 17. Y mae yn addo ei gyflawni; er eu mhwyn *hwy* (*medd* CRIST) yr wyf yn fy *Sancteidio* fy hun; ac yn *Joan* 10. ddwy waith; ei fod yn rhoddi ei *Einioes* dros y *Defaid*; yr hyn fydd cyn belled oddiwrth ereill, a lle mae yn dywedyd; fy nghyfiawnder fy yn perthun i'r *Sainc*; a'r *hwn* a gredo y fydd *gadwedig*; fef y rheini ac nid neb arall.

Y mae yn eglur ymmhellach oddiwrth *Aet.* 20. 28. Mae yr *Eglwys* a *bwrcasodd* Duw a'i *briod* waed. Mae gwahaniaeth amlwg rhwng yr *Eglwys* a'r *Byd*, megis y mae rhwng *garad* *gauedig* a'r *Maefydd* *cyffredin*. Efe a ddangoswyd eisiws mae o'r *Etholedigion* y cyfansoddir yr *Eglwys*; ac mae dros yr *Eglwys* y bu ef farw, fydd amlwg wrth, *Eph.* 5. lle gofynir i *Wyr* *garu* eu *Gwragedd*, megis y *carodd* CRIST yr *Eglwys*, ac y rhoddas ei hun trosti; yr hyn fy yn dangos, mae fel y mae *Cariad* *Gwr* at ei wraig o natur amgen, na'i *Gariad* at *Fenywaid* eraill; felly y mae *Cariad* CRIST at ei *Eglwys*; Ac felly ei *Farwolaeth*, yr hwn oedd effeith enwedigol o'r *Cariad* *hwnnw*, fydd berthynol i'r *Eglwys* yn unig; mae'r *Henuriaid* ynghylch yr *Orfedd* yn canu *Cariad* newydd i'r *Oen* yr *hwn* a'u *Prynodd* i Duw *trwy* ei waed; ymysg Rheffymau ereill paham y gelwir hwynt *Henuriaid*, yw eu bod gwedi eu *hetbol* er y dyddiau gynt a bod eu *benau* wedi eu sgrifennu yn llyfr y bywyd er *seiliad* y *Byd*. Efe a ddywedir hefyd eu prynu allan o bob llwyth; ac iaith, pobl, a *chentodl*; yr hyn fy'n dangos yn eglur na phrynwyd pawb o'r *Bobloedd* a'r *Cenhedloedd*, &c. Yr ydym yn darllein hefyd fod nifer gwedi eu prynu oddi ar y *Ddaiar*, ac oddiwrth *ddynion*: ag os rhai, mae yn eglur na phrynwyd ereill. (*Deliwch* sylw ar y ffordd, fod yr *Henuriaid* hyn yn awr yn y *Nef*, goruwch yr holl gymmylau o *Gamsyniad* a *Rhagfarn*, ac am hynnu nid oes dim *Rheffwm* i ammeu eu *Tystoliaeth*.) A thrachefn y rhai a brynwyd a elwir yn *flaen* *ffrwyth* i Duw ac i'r *Oen*: Yr hyn fy yn dangos eu bod gwedi eu neilltuo iddo ei hun. Efe a ddywedir hefyd fod *enw* yr *Tad* yn sgrifennedig yn eu *Talcennau*; (yr oedd *Etholedigaeth* gwedi eu nodi hwynt i *CHRIST*;) a'u bod yn sgrifennedig yn llyfr bywyd yr *Oen*, yr *hwn* a *ladwydd**; eiado ti oeddynt a'thi

* *Dat.* 13. 8.

a'u

a'u rhoddaist i mi, Joan 17. 6. Lle hefyd yn ei weddi cyn aberthu drostynt, y mae yn eu galw, y *Dynion a roddodd y Tâd iddo allan o'r Byd*. Ac yn v. 10. yr eiddo fi: hynnu yw, yr rhai oll ag oedd yn eiddo CHRIST, trwy *Brynnedigaeth*, oeddent o'r blaen yn eiddo yr Tâd trwy *Etholedigaeth*: Megis pe dywedafci, dy Etholedigion yw pawb ag yr ydwyf yn brynu; ac yr ydwyf yn prynu pawb o'th Etholedigion: y mae yn âil-adrodd Enwau y Berthynas, drachefn a thrachefn, i ddangos mae i'r un rhai y mae yr ~~du~~ yn perthun. Oddiwrth yr hyn oll y mae yn eglur ddiammeu, megis y mae Nifer pennodol gwedi eu hethol, felly fod Nifer pennodol, a'r rheini yr un rhai, gwedi eu prynu.

*Sail a gwirionedd yr Athrawiaeth a gadarnhaur ymbe-
llach trwy yr cyfiaw Rheffymau a'r rhain:*

Rhef. I. Aberthau *Levi* a aberthid tros *Dŷ Israel*, ac nid dros un Genhedl arall: A chan fod yr rheini yn Dype o *Etholedigaeth Ysrydol*, y mae yn canlyn fod Aberth CHRIST (o'r hon yr oedd eu haberthau hwynt yn Arwyddion) yn perthun yn unig i'r Iddewon yn yr Ysryd: Canis yr hwn fydd felly yn y Dirgel fydd Iddew. *Rbw. 2. 29.** Felly *Aaron* yn gwneuthur Cymmod dros ei *Deulu* ac yn dwyn Enwau y deuddeg llwyth ar ei Ddwysfionneg, oedd yn arwyddocau ein Harch-offeiri-aid mawr yn dygyd Enwau a Pherfona ei Brynnedigion: CRIST a'g Eglwys y cyntaf anedig ydynt Gorph yr holl gysgodau.

II. Yr oedd y Iawn o Brynnedigaeth neu *Olyngdod* ymysg yr Iddewon, gwedi ei feilio ar Frawdoliaeth: Ac oddiwrth hynnu yr wyf yn casglu, mae 'r Berthynas honno (mewn ystyr ysrydol) oedd *Sail a Therfyn Swydd CHRIST fel Prynwr*. Ac mae 'n eglur yn *Heb. 2.* mae *Bredyr, Plant, a Meibion* oedd yr rhai oedd CRIST yn eu gwaredu oddiwrth gaethiwed, yn gwneuthur cymmod tros eu pechodau ac yn eu dygyd i Ogoniant. Ond pa fodd y daethant hwy mwy nag ereill i fod yn Blant i Dduw ac yn Frodyr i CHRIST? Trwy *Etholedigaeth*; a hynnu a roddodd iddynt hawl ym Mhrynnedigaeth; fel y mae yn eglur wrth gymharu y 5. a'r 7. Adn: o *Eph. 1. Wedi iddo ein rhagluniaethu ni i fabwysiad trwy JESU CHRIST, yn yr Iawn y mae i ni Brynnedigaeth trwy ei waed i f.* Efe
* *Rbwf. 2. 29.* K 3 a dâl

a dâl i chwi ddal Sylw hefyd, Na allei un dieithr (nad oedd o'r Frawdoliaeth) gael ei ollwng, wrth Gyfraith Gollyngdod neu Brynniad; ond yr hwn oedd felly, er na phrynid, a fyddei rhydd ym Mhlwyddyn y Jubili *; yr hyn fy 'n dangos pa fath *ofal neilltuol* fydd gan yr ARGLWYDD am ei *Bobl briodl*.

III. Nid oes neb ond yr *Etholedigion* yn cael *ffrwythau achubol Prynnedigaeth*. Beth bennag a gyfryfir yn un lle i *Brynnedigaeth*, fel ei ffrwyth a *ghil* alyniaeth neilltuol ô honi; a gyfrifir mewn lle arall i *Etholedigaeth*, fel ei Wriddin a'i Achos cyntaf: ac mae ffrwyth *Etholedigaeth* yw *Prynnedigaeth*, fydd eglur, i *Pet. 1. 2. Etholedigion i ufudd-dod a thaemelliad gwaed JESU GHRIST*. Efe a ddywedir hefyd eu bendithio â phob bendith ysprydol yn *GRIST*, megis yr *etholwyd hwy yniddo ef*. Os cyfrannir pob Bendith ysprydol yn ol Deddf *Etholedigaeth*; yna holl achubol ffrwythau *Prynnedigaeth*, a gyfrannir wrth yr un Rheol: ac i'r un rhai, wrth y Rheol hon, mae *CHRIST* yn cyfrannu y Rhoddion a dderbyniodd i *Ddynion*: Y mae yn egluro enw'r *Tâd i'r Dynion a rhoddws efe iddo allan o'r Byd †*: I'r rheini y mae yn egluro o'r neilltu, yr hyn y mae yn ei lefaru wrth ereill mewn *Damhegion*: A hynnu o herwydd mae iddynt hwy y *rhoddwyd gwybod Dirgelion Teyrnas Duw*: Ac *Etholedigaeth* a rhoddodd (fel y mae yn canlyn yno) *Canys felly y rhyngodd bodd i ti*. Yn yr un modd y mae yr Apostol yn yr 8 at yr *Rhuf.* yn gosod *Etholedigaeth* a *Phrynnedigaeth* ynghyd, megis yn perthun i'r un rhai; Ac y mae hefyd yn gwneuthur *Cyfiawnhad*, (yr hwn yw *Effeith cyntaf Prynnedigaeth*) yn *Ganlyniad ddiamheuol o Etholedigaeth*; *Pwy a rydd ddim yn erbyn Etholedigion Duw? Duw yw yr bwn fydd yn cyfiawnhau*: *Pwy yw yr bwn fydd yn damnio? CRIST yw yr bwn a fu farw*. Gofyn am *Etholedigion Duw*, at Atteb am yr rhai y bû *CHRIST* farw drostynt; sy 'n dangos yn eglur mae yr un helaethrwydd yw *Cyfiawnhad* a *Phrynnedigaeth*, ag *Etholedigaeth*; a bod pob un o honynt yn perthun yn unig i'r un rhai; ac nad oes un o honynt yn cymmeryd heb, ond y mae y llall hefyd yn ei gymmeryd.

IV. Yr oedd gwerth *Prynnedigaeth* o'r fath Ansfawdd ac anfeidrol *Bris*, na allafid ei roddi i lawr heb sicrwydd o'i herwydd. Diwedd *Prynnedigaeth* oedd *Jechydwri-*

* *Lev. 25.*

† *Joan 17. 6.*

aeth,

aeth, ac ni allei dim sicrhaù hynnu ond Etholedigaeth. *Etholedigaeth* yn waftad *a'i casas*, *Rhuf. 11. 7.* Eithr y llail a *galedwyd*; hynnu yw, nhwy a adewir i'w hewyllysgar Gyfeiliorni eu hunain; ac wedi eu gadel felly nid ydynt yn unig heb gredu, ond ni allant chwaith. A chan fod CRIST o'r Dechreuad yn gwybod pwy ni chredent, i beth y gwnai ef ei Enaid yn Aberth drostynt hwy? Pa ham dros y Byd o annuwiolion y rhai yr oedd eu Hyfprydoedd yngharchar dros rhai Miloedd o flynnnyddau o'r blaen? y rhai mae Duw yn ewyllysio eu cadw yn fyw y mae ef yn gorchymyn gwneuthur Cymmod drostynt; * ond y rhai y mae ef yn mynnu eu lladd (yr hyn y mae yn waftad yn ei wneuthur yn gyfiawn) ni dderbyn ef Offrwm drostynt§.

V. Y mae Plynwedigaeth yn perthun i'r Etholedigion yn unig, o herwydd bod Eiriolaeth, yr hon fydd o'r un helaethrwydd, yn perthun iddynt hwy yn unig, ac nid i ereill. Yr oedd yr Offeriaid tan y Gyfraith yn gweddio tros y rhai yr oeddent yn aberthu drostynt; a'r hyn a wnaethont hwy, oedd Bortreiaid o Swydd offeiriadol ein Jachawdwr: yr hwn hefyd yr ydym yn cael iddo weddio ac aberthu dros yr un rhai yn unig: † Drostynt hwy, am gamweddau y rhai y gosodwyd Pla arno, y mae yn eiriol ‡: Er eu mwyn hwy y sancteiddiodd ef ei hun, *Joan 17.* a gweddiodd drostynt, fel un yn myned i Aberthu eu Haberth hwynt: *Nid dros y Byd yr wyf yn gweddio, ond dros y rhai a roddais i mi.* Ac y mae yn chwannegu y Rheffwm pa ham yr oedd yn gweddio drostynt hwy, *Canys eiddio ti ydynt*, hynnu yw, yr oeddent yn eiddo yr Tad trwy Etholedigaeth: Canys ym mhob ystyr arall, eiddo yr ARGLWYDD y Ddaiar a'i Chyflawnder, *Pf. 24. 1.*

VI. Rheffwm arall am neilltuol Brynnedigaeth a gafglir oddiwrth haeddedigaeth ac Effeth marwolaeth CRIST. Ni thorwyd ef ymmaith o'i *Achos ei hun*, ond o ran yr rhai yr atteboedd drostynt; a hynnu i brynu iddynt hawl i'r Rhagorfreintiau gogoneddus, i'r rhai yr oedd Etholedigaeth gwedi eu hordeinio. Oddiwrth hyn yr wyf yn rheffymmu, 1. Yr hyn a ofododd JESU GHRIST ei Fywyd i lawr o'i herwydd, efe a'i haeddodd: 2. A'r hyn a haeddodd, fydd ddyledus i'r rhai yr haeddodd efe iddynt. Y Peth mwyaf ag oeddid yn amcanu trwy Farwolaeth

* *Num. 16. 46. 47. § Barn. 13. 23.*

oedd

† *1 Joan 2. 1. ‡ Esay 53. 8, 12.*

oedd *Cyfiarwnbâd* Pechaduriaid: Ac fel y byddei Duw yn gyfiawn yn eu cyfiawnhau hwynt; ac yn ddiweddaſ, fel y byddei iddynt gael Bywyd tragwyddol. Wrth hynnu os haeddodd ef hyn i bawb; rhaid cyfiawnhau ac achud pawb; canys ni ddichon Duw ddamnio neb ag y bu CHRIST farw droſtynt: ni chaiff bod y faeth Fai ar ei Gyfiawnder ef. Oddiwrth hyn y gallwn, wrth Refwm, ddyſgu, gan nad y's yn cyfiawnhau pawb, nad yw Cyfiawnhad yn perthun i bawb; ac yn ganlynol na roddodd CHRIST mo ei hun dros bawb. Ac o ran Effeith; gan fod Troſeddiad Adda yn effeithiol ar yr Ewyllys, a'r holl Ddyn, i *lygru*; pa ham nad yw Cyfiawnder CHRIST i adferu; lle yr ŷs, ie yn hynnu, yn rhoddi yr Oruchafiaeth iddo? *Rhuf. 5. 17.*

VII. Yr Athrawiaeth o neilltuol a phriodl Brynnedigaeth a gadarnhair ym mhellach wrth ystyricid y pethau periglus fydd yn canlyn yr Athrawiaeth o gyffredinol Brynnedigaeth fel yr ŷ's yn gyffredin yn ei dal; Canys (1.) Eſe a weddei ei fod yn *angblod* i *Ddoethineb* Duw; gan ei fod yn bwrw i Duw drefnu Pethau felly er jechyd-wriaeth Dyn, fel y gallent fod yn gwbl anſuddiol; yr hyn fy bell oddiwrth ddangos i'r Byd mae Doethineb Duw yw CRIST croefhoeliedig. (2.) Y mae hefyd megis yn cyfrif Duw yn *anghyfiawn*; am nad yw yn maddau eu Hanwired i'r rhai y câdd jawn droſtynt gan eu meichiau; neu Ddiodeſiadau CRIST yn annigonol i wneuthur Gollyngdod yn ddyledus iddynt. Neu (3.) Y mae yn dangos fod ynddo Ddiffig o *Allu* neu *Ewyllys da* i ddwyn ymhlaen ei Amcan i Berffeithrwydd. (4.) Y mae yn rhoddi lle i Ddynion ymfroſtio; trwy ofod Rhinwedd a Llwyddiant yr hyn oll a wnaeth CRIST droſtynt, i ſefyll ar ryw beth i'w wneuthur genddynt eu hunain hebddo ef; ac yn ganlynol yn gwneuthur Dynion yn Bais-awdwyr o'u Jechyd-wriaeth eu hunain: ac felly ni chaiff CRIST ond ei filoedd (neu mewn gwirionedd ddim) lle mae Rhydd-did Ewyllys yn cael ei Fyrddiwnau: Nid *derchafu* yr ARGLWYDD yn *unig* yw hyn. (5.) Y mae yn canlyn hefyd oddiwrth yr Athrawiaeth hynnu, nad oes gan y rhai cadwedig, ddim mwy o GRIST i orſoleddu ynddo, nag y fydd gan y rhai colledig a aeth i Uſſern: Oherwydd, yn ol Egwyddorion Prynnedigaeth gyffredinol, Eſe a wnaeth, ac y mae yn gwneuthur yr un modd i bawb. (6.) Y mae yn gwneuthur

thur Dynion yn rhyfygus ac yn ddiofal: Pa sawl un a a weniathiafant eu hunain yn eu Diedifeiriwch a'u Calon Galedwch, ac a ymddiffynfant eu hunain yn erbyn y Gair, yn unig ar y Cyfrif hwn, fef bod CRIST gwedi marw dros bawb! A pha ham gan hynnu na allant hwy ddisgwyl bod yn ganweddig gyftal ag eraill? Ac felly y maent yn cymmeryd ernynt orphwys ar yr ARGLWYDD, heb ystyried i GRIST bwrcaflu i'r rhai bu ef farw drostynt, Rhydd-did oddiwrth Bechod ac nid Rhydd-did i bechu; na Dihangfa rhag Cosp, ond ar Dilerau o Ffydd ac Edifeiriwch. Ac o herwydd nad yw *Satan* yn aflonyddu y rhai a adeiladant ar y Sylfaen lygredig hon, a all fod un Rheswm paham y mae Dynion yn glynu mor ddirfawr wrtho; a bod y rhai o'r Egwyddor gyffredinol hon mor anfynech yn cael eu blino â Dychryniadau Cydwybod.

Yn *ddiweddaf*. Y mae etto Rheswm arall i GRIST, farw dros yr Etholedigion yn unig; y Nhw y oeddid yn bwrpassu i fod yn *Ddyweddi* iddo ef; a hynnu a'i dygodd dan neilltuol Rwymedigaethau i farw drostynt hwy. 1. Fel yr oeddent yn Briod iddo: gan eu bod hwynt tan y Gyfraith, ac ef yn ei cymmeryd hwynt yn Briod iddo ei hun, efe a wnaeth ei hunan yn un â hwynt ac yn atebol drostynt: Yr oedd y Ddeddf cystal a'i Fwriad ei hun, yn ei ystyried trwy hynny yn Fechnydd drostynt, (*Esay* 53. 8, 11.) Ac yn ganlynol mewn Achos o Drosfodd, rhaid oedd idd ei Fwyd ef fwned dros yr eiddynt hwy. Efe a ddywedir gan hynnu ei *wneuthur tan y ddeddf*, (fel yr oeddent hwy) *a'i wneuthur yn Bechod drostynt*: Ac felly yr oedd yn rhaid iddo ddioddef. Oherwydd gan fod y Ddeddf yn Gyfiarwn ac yn Sanctaidd, yr oedd yn rhaid naill ai i'r meichiau neu'r Trosfoddwyr ateb: Ac ymma y darfu i Drugaredd a Gwirionedd, Gras a Chyfiawnder ymgysarfod. Gras fy'n dal y meichiau, fel yr elai'r Pechadar yn rhydd: A Chyfiawnder, fel yr un mwyaf atebol; (canys ni allasei neb arall ateb gofynnion y Gyfraith): Ac yn ol cymmeryd gafael arno y mae yn ewyllysgar yn rhoddi Bodlonrwydd: Ac yn dywedyd wrth y Ddeddf (megis y dywedoedd wrth yr Iddewon). *Os myfi yr ydych yn ei geisio gedwch i'r rhai byn fyned ynnaitb.* 2. Rhwymedigaeth arall oedd ei Gariad etrynt: pe buasei bosibl iddo fod yn rhydd o'i Feichniaeth, ei Gariad a wneuthei iddo farw drostynt: Ni allasei ef oddef gweled ei Anwylfyd

wylid yn cael eu cadwyno gan Satan : ni ellid eu rhyddhau oddi tan y Caethiwed hwn, ond trwy orchfygu yr hwn yr oeddent yn gaethweision iddo ; Ac ni allid gwneuthur hynnu ond trwy ei farwolaeth ef* : Ac i hyn y cymmhellodd ei Gariad ef ; Canys *cariad* (yn enwedig ei Gariad ef) *sydd gryf fel Angau* ; Ac felly carodd CRIST ei Eglwys fel y rhoddod ei hun drosti. 3. Fel na allid diddymmu y Cyfammod, (canys cas ganddo ollwng ymmaith oherwydd nad oes Gyfnewiadiad gydag ef) felly ni allent hwy ac yntef (tra faent yn y fath Gyflwr) gyda aros na phrefswyllo ynghyd. Nid oedd Creaduriaid gwedi eu llygru â Phechod, Gymdeithion addas i ARGLWYDD y Gogoniant : ac ni ellid eu gwneuthur yn gymmwys ond trwy eu golchi yn ei waed ; megis y dywedodd efe wrth Betr, *oni olecaf di, nid oes i ti gyfran gyda myfi*. Rhaid i'r Eglwys gael ei *sancteiddio a'i glanhau, heb brecheuyn na dim o'r cyfiyw*, cyn y bo hi yn addas i gael Prefenoldeb CHRIST mewn gogoniant ; Ac ni ellid gwneuthur hyn, ond trwy iddo ef roddi ei hunain drostlynt : hyn gan hynnu y mae Ysprydoedd y rhai cyfiawn a berffeithiwyd yn ei gyfrif yn Achos o'u bod yn y Nef †.

Nid wyf yn gweled Achos i ni ystyried pa un a allafem fod yn gadwedig un ffordd arall : Eithr, efe a weddei mae meddwl ymadrodd ein Jechawdwr yw, oni buasei hyn, y gorfyddfei iddo aros yn y Nefoedd heb gymdeithion, *Oni syrth y gronyn gwenith i'r ddaiair a marw, bwnnw a cys yn unig* : Eithr nid da bod y Dyn yn unig, ie yr Dyn CHRIST JESU : Sicr ordeiniwyd gan hynnu y cei ef Had i'w wafanaethu ; Eglwys i'w llywodraethu ; ynghanol yr hon y molei ef ei Dâd : ond raid i'w waed fod yn *Hâd* i'r Eglwys hon †, yn werth eu Prynnigaeth ; a Golchfa eu Adenedigaeth. A mor anwyl yw yr Eglwys i GHRIST, nad yw yn tebig ei hunan yn gyflawn hebddi : un o'i Ddymyniadau diweddaſ cyn ei farw oedd, iddynt hwy fod lle bae yntef. Ac os rhaid i'r Corph fod gyd â'u Pen, rhaid bod eu Trigfa yn y Cyffyr sancteiddiolaf : ond mor fawr yw Sancteiddrwydd y Lle hwnnw fel na allant ddyfod iddo heb berpheith burdeb ; ac ni allent oddef Sancteiddrwydd y Lle. Yr hyn oll o'i ystyried sy'n dangos yr Achos oedd i GHRIST ddioddef dros ei Etholedigion yn hydrach nag ereill.

* Heb. 2. 24. † Dat. 5. 9. Eſay 53. 10.

Y llaill o'r Byd a roddwyd yn llawforwynion i'r Briodferch; a thrwy Rynwedd y Rhoddiad hwnnw y maent hefyd yn eiddo CRIST; *Y mae ef yn Ben uwch law pob petb i'r Eglwys*: eiddo ef ydynt, ond nid ei Briodferch: fel yr oedd Merched *Sodom a Samaria* yn eiddo *Jerusalem*, ond *nid wrth ei hammod hi.*† Nid oedd yn atebol am eu Camweddau hwynt, neu yn rhwym i'w hadferu: Etto y gwerth a dalodd dros ei Briodferch sy 'n cymmeryd i mewn ei llawforwynion hefyd; megis yr oedd gwaith *Abraham* yn rhyddhau ei Frawd *Lot*, yn dwyn yn ol y *Sodomiaid* hefyd gyd ag ef. Efe all y Byd ddiolch i'r Eglwys; am ddim Budd ag y maent yn gael oddiwrth Brynnedigaeth, canys er ei mhwyn hi y maent yn ei gael fel y *Sodomiaid* er mwyn *Lot*. Ac, i ddywedyd yn eglur ni allei y Briodferch fod heb ei llawforwynion: ychydig yr ydym ni yn ei feddwl pa wafanaeth y mae yr Byd yn ei wneuthur i'r Eglwys; etto am nad ydynt hwy yn bwriadu gwneuthur felly, nid ydys yn eu gwobrwyo.† I ddibennu 'r Pwngc hwn, mi chwanegaf, yn unig, Ymadrodd ein Jachawdwr, *Joan 17. Er eu mhwyn bwy yr wyf yn sancteiddio fy hân.* Yr hyn fydd gymmaint a dywedyd, mai er mwyn y rhai a rhoddodd y Tad iddo, fel y rhoddei iddynt Fywyd tragwyddol, y daethei efe ô'r Nefoedd i gyflawni bob Cyflawnder, ac nid o ran ereill.

Daethwn at Ddefnydd: ond mae Gwrth'nebrwydd i'r Athrawiaeth hon fel i Etholedigaeth, a Pharodrwydd mawr mewn Dyn i dderbyn y Farn o Brynnedigaeth gyffredinol ac ammodol (yr hyn sy'n tarddu, mewn rhan, o Dywyllwch Natur heb allu canfod Rhefwm, paham y prynid un mwy na'r llall: Ac mewn rhan o herwydd fod Creaduriaid pechadurus yn hosi 'r Meddwl eu bod yn gwneuthur rhyw beth tu ag at eu Hadferiad eu hunain; ac mewn rhan oddiwrth y parodrwydd y fydd ynddynt i ddal gafael ar ryw Beth i lonyddu Cydwybod tan Argyhoeddiad:) Gan hynnu yr ydwyf yn gobeithio na bydd yn Golled Amser i ni gid-bwyso eu Gwrthddadleuon hwy a'n Hattibion ninnau: lle ni fydd i'm ystfried pob 'Sgrythur ag y maent yn ei haeru drostynt; Canys dangos y modd y maent yn gŵyrdroi rhai, a wafanaetha i lawer.

Gwrthddadl. *Yn Rbuf. 5. 18. Yr y's yn dangos bod yr Adferiad trwy CRIST mor balaeth a Pheched Adda?*
† *Exec. 16. 61. † Eley 10. 5.* Ateb.

Atteb. Y Gyffelybiaeth a dynnur yno fydd, nid o rhan *Helaeibruydd*, mewn Perthynas i'r rhai a wneir yn gyfrannogion o Bechod ac o Ras; ond mewn Perthynas i'r amryw Foddion trwy yr rhai y gwneir y pethau hyn: Y mae yr Apostol gan hynnu, i ragflaenu y cyfiyw wrthddadleuon yn dywedyd yn y 15. Adn, *Eithr nid megis y camwedd, felly y mae y Ddawn hefyd: megis pe dywedassei, Nid yw y Ddawn o Gyfiawnder a Bywyd, yn perthun i holl ddynol Ryw fel yr oedd Pechod a marwolæth: Ac y mae yn chwaneu Rhefwm, o hynnu, Canys os drwy gamwedd ūn y bu feirw llawer; mwy o lawer yr amlhaodd Grâs Duw a'r ddon trwy ras i lawerodd: Fel pe dywedassei, pe buafsei y Ddawn yn perthun i bawb fel yr oedd y Camwedd yna pawb a fuafsei gadwedig: oherwydd fod Grâs gwedi amalhau yn fwy na'r Camwedd; Ragor-amlhad Grâs, fydd yn rhaid ei ddeall am ei rhinweddol Effeth: (Canys mewn Perthynas i Rhyfeddini alleu gyrhaedd fwy na phawb; ac yr oedd y Camwedd yn cyrhaedd pawb.) Ac am hynnu yr rhai yr amlhaodd ef felly tu ag ettynt, a gânt yn ddiau fod yn gyfrannogion o'r ffrwythau. Ac ymbellach fel na chymmerid y Gair *Pob dyn am bawb* y mae yn ebrwydd yna ei newid, ac yn lle *pob dyn*, yn dywedyd *lawer: Megis trwy amfudd-dod un dyn y gwnaethpwyd llawer yn Bechaduriad, felly trwy ufudd-dod un gwnair llawer yn gyfiawnder*, Rhuf. 5. 19. *Megis yn Adda y mae pawb yn meirw; felly yn GHRIST y byrweir pawb*, 1 Cor. 15. 22.*

Gwrthddadl. Eithr yr ydys yn fynych yn son am Brynne-digaeth mewn geiriau ydychi yn dal allan ei bod yn perthun i bawb; sef, I GHRIST rhoddli ei hun yn bndwerth dros bawb; ei fod yn tyngu ynnwath bechodau yr Eyd; a'i fod yn iawn dros bechodau yr holl fyd, 1 Tim. 2. 6. Joan 1. 29.

A. Y mae yr Serythur, ac Ymadrodd cyffredin, yn fynych yn arfer geiriau helaeth, pan na byddont yn meddwl Cyffredinolrwydd, Joan 4. 29. *Dewch, gwelwch ddyn yr barn a dywedodd i mi yr byn oll a wneuthum! lle yr oedd gwedi dywedyd yn unig pa Sawl gwr a fuafsei iddi ac nad oedd yr hwn oedd genthi y pryd hynnu felly. Yn 1 Cor. 10. 33. y dywedir fod Paul, yn rhyngu bodd i bawb ymbébb peth; lle mewn gwirionedd nid oedd ef yn*
ryngu

ryngu
mhob
at yr b
rhau;
oedd
Siamp
nu fyl
hynnu
nad y
i'w c
ond y
ô bo
ag f
GHR
yn e
meg
offr
ac i
ar
ac
yn
ba
i
dy
do
y
y
or
y
n
f

ryngu bodd ond i rai mewn dim, ac i ychydig iawn ymmhob peth. *Col. 1. 6.* dywedir fod yr *Efengil wedi dyfod at yr holl fyd ac yn ddwyn ffrwyth megis ac yn eu plith brynnedigaeth*; lle ni ddaethai hi etto ond i gongl o'r Byd, ac nad oedd ond ymmhlith rhai, ie rhai iawn, yn ddwyn ffrwyth. Siamlau o'r fath hynnu fydd aneirif. Daliwn gan hynnu sylw, ble benna yr arferir y geiriau cyffredinol helaeth hynnu am *Brynnedigaeth*; y maent gan mwya yn dangos, nad yw Eglwys Duw (yr hon yr oedd *JESU GHRIST* i'w chafglu) yn perthun i Hiliogaeth un Dyn neilltuol; ond yn cymmeryd rhai ô bob Teulu a Chenedl tan y Nef; ô bob math a Gradd o Ddynion: Pa wahaniaeth benna ag fy' rhwngthynt mewn pethau ereill, ûn ydynt oll yn *GHRIST* *. A lle nad ydys yn amcanu hyn, yr ydys yn eu gosod allan mewn Geiriau o Arwyddocad cyfyngach megis iddo roddi ei Einioes yn Bridwerth dros lawer; a'i offrymmu unwaith i ddwyn ymmaith Bechodau llawer; ac iddo roddi ei Einioes dros y *Defaid*; a'u prynu hwy oddi ar y ddaiar, ac oddiwrth ddynion; ac allan ô bob llwyth, ac iaith, a phobl, a chenedl. Nid yw yr Scrythur honno yn *Timothi*; (yr bwn a roddes ei hunan yn bridwerth dros bawb;) yn cadarnhau dim o'r Gwrthddadl; Canys rhaid i (*bawb*) yn y 6. wers arwyddocau yr un peth a (*phob dyn*) yn y wers 1. yr hyn y mae yr Testyn ei hun yn ei ddihongli *Brenhinoedd a rhai mewn goruchafiaeth*. Ac am y Gair (*byd*) y mae iddo lawer ac amryw Arwyddocad yn yr Scrythur; nid yw yn wastad yn arwyddoca u *Dynion*; ac ansynych y mae yn arwyddocau *Pawb*; ie, yr ydys yn fynych yn ei gymmeryd am ychydig iawn, mewn Cydmariaeth i bawb: Efe a weddei gan hynnu ei fod yn Rhyfig mawr briodoli y cyfryw Air cyffredinol i neilltuol Arwyddocad; megis mewn rhan y mae yn amlgwrth y Siamlau canlynnol: y mae weithiau yn arwyddocai *Presswylfod Dynion* ar y *Ddaiar*; weithiau, holl Emrodraeth Rhufain; † weithiau, y Cenhedloedd fel y gwahaniaethir hwnt oddiwrth yr Iddewon; weithiau lliaws mawr. § Chwanneg a ellid ei ddywedyd; ond y mae hyn yn ddigonol i ddangos mor rheidiol yw ystyried yn dda Amcan & Amgylchiad yr Scrythyrau; a pheidio a gorphwys ar fôn llythrennol Geiriau.

L

Y mae

* *Gal. 3. 28.* † *Luc. 2. 1.* § *Joan 12. 19.*

Y mae etto ddau ystyriaeth i'r Gair, yr rhai sy' yn dyfod yn nes at y peth yn llaw: y naill yw Lle ei cymmerir am yr holl rai drygionus eu hunain yn unig; megis lle dywedir, *y barna y Sainc y Byd*; ll rhaid deall y Byd o Annuwiolion; Canys ni farna y Sainc y naill y llall: Felly, yr holl ddaiar (neu 'r Byd) a ryfeddodd ar ol y *bwyssfil*, ac a addolasant y *Ddraig*; * rhaid deall hyn hefyd am yr Eulyn-addolwyr yn unig ac nid am ddilynwyr yr Oen. Efe a ddywedir hefyd fod yr holl fyd yn gorwedd mewn drygioni: Dymma yr un geiriau, gwedi eu cyffylltu yn yr ūn modd ag yn yr wrthddadl; ac etto ni ellir eu deall am holl ddynol Ryw; ond am y cyfryw o honynt ag y sy' tan lywodraeth Satan; yr hyn nid yw y Sainc; ac am hynnu nid ydynt hwy yn rhan o'r Byd; neu yr holl fyd, am yr hwn y sonnir ymma. Ystyriaeth arall a ellir i gael yn y Lleoedd a wrthddadleur; lle dywedir fod CHRIST yn tynnu ymmaith bechodau yr Byd; a'i fod yn Iawn dros bechodau yr holl Fyd: Canys pa ham na ellir cymmeryd y Gair mewn ystyr teifynedig ymma, gyfal ag yn y Lleoedd y sonwyd o'r blaen? Gan fod weithiau y Gair Byd yn meddwl y Byd'r o'r Annuwiolion, heb y Sainc; wrth yr un Rhestrwm weithiau, y gall arwyddocai y Sainc heb yr Annuwiol; yn enwedig pan na bo dim yn Amcan nac Amgylchoedd y Lle yn wrthwyneb i hynnu. Paham gan hynnu nad yw y Gair Byd, yn y lleoedd a wrthddadleuir, yn arwyddocai yr Etholedigion heb ereill; fel y mae (*Y byd sy 'n gorwedd mewn drygioni*) yn arwyddocai ereill, heb yr Etholedigion? Diau na all bod dim Perigl o'i ddeall felly; Canys ri a wyddom bod CHRIST yn Iawn dros eu Pechodau hwynt; ond os dywedwn ei fod felly dros Bechodau pawb y mae llawer o Bethau afreolus, anaddas yn canlyn; fel y dangoswyd o'r blaen. Ond pa Fyd oedd yr hwn nid oedd CHRIST yn gweddio drosto? Ni allei fod yr hwn y bŷ ef farw drosto? Oherwydd yr oedd yr Offeiriad yn rhwym i weddio dros yr rhai yr oedd yn aberthu drostynt; rhaid ei fod wrth hynnu yn un arall; ac felly y mae yn eglur fod dau Fyd: 1. Y Byd lleiaf o rhai etholedig yr hwn a gymmerwyd allan o'r Byd cyffredinol; fel y cymmerwyd Cenhedl Israel o fyfsg yr Aiphtiaid; neu'r Eglwys Ghristnogol ar y cyntaf o'r ūn lldewyg. Yr rhai hynnu y mae ein Jac'awdwr yn ei alw y *Dynion a roddws y Taa iddo allan o'r Fyd*: Oherwydd dros y rhai hynnu y Sancteiddiodd ef

ll 1 Cor. 6. 2. * Dat. 13. 3, 4. ei

ei hunan; sef y neilltuodd ei hun i ddioddef, a gweddio drostynt; ac ô'r rhai hynnu y gwneur i fynu y *Byd*; Pechodau yr hwn y mae yn dynnu ymmaith. Yr rheini a gyfriir yn *deilwng* o'r *Byd a ddaw* *; A nhwy a elwir yn *Fyd* o herwydd, y Cyflwr a'r Lle gogoneddus y cymmerir hwynt iddo: megis y gelwir Preswylwyr y Ddaiair yn Fyd oddiwrth eu Preswylfod. 2. Y mae hefyd Fyd o Annuwionion, allan ô ba un y dewiswyd y Byd lleiaf hwn: Am yr rhai y dywedir mae yr Ddafol yw eu Duw; ac nad yw eu ben-wau yn sgrifennedig yn llyfr bywyd yr Oen; ond eu bod oll yn gorwedd mewn drygioni: A hwn yw yr *Byd* dros yr hwn y mae CHRIST yn eglur yn dywedyd nad yw yn gweddio; a diau na wnaeth ef ei Enaid yn Aberth dros ei Pechodau hwynt.

Eithr gan fod yn gosod cymmaint Bwys ar ystyr llythrennol y Gair, gadewch i'n ystyriaid ychydig ymmhellach y *Byd* hwn, yr hwn y tynnwyd ymmaith ei Bechod. Yr ydwyf yn meddwl na ellir ei ddeall am holl ddynol Ryw; Canys, er bod Prynmedigaeth yn perthun i'r *Byd* yn gyffredinol, y mae y Berthynas honno yn rhy ysgafn i gyfatteb pwys yr Ysgrythur hon: ni all Pethau amferol mewn un modd gyfatteb Diben a phridwerth *tragwyddol Brynnedigaeth*: gan ei bod y weithred fwyaf ofnadwy ag a welodd neu a wêl yr Haul byth; rhaid bod ei ffrwythau hefyd yn gyfattebol o ran maint a Gogoniant; ac felly yn perthun yn unig i'r Etholedigion. I wneuthur hyn allan gadewch i'n ystyried beth yw Pechod y *Byd*; a pheth y mae ei dynnu ymmaith yn ei arwyddocai, ac am y cyntaf, rhaid ei fod naill a rhyw ũn Pechod mawr, neu yr holl Gorph o Bechod ynghyd: Os ũn ryw Bechod neilltuol yw, rhaid ei fod yn Anghrediniaeth; Canys hwnnw yw 'r cyntaf, a Thad y llail oll: yr y's yn ei alw 'n Bechod y *Byd*; 1. Am mae hwnnw yw Pechod Pawb, Iddewon a Chenhenloedd. 2. Efe yw yr Gwreiddin ô'r hwn y mae pob Pechod arall yn tarddu. A'r Pechod sy 'n damnio yw? ni chollir neb, ond am Anghredyniaeth; Lle nid yw yr Efengil y maent yn golledig eisiau credu i Dduw; a Lle y mae hi, eisiau credu yn GHRIST. Os Pechod yn gyffredinol yr y's yn feddwl, yna y mae 'r Sgrythur hon yn eu hystyried megis wedi eu gosod ynghyd, a'u tynnu ymmaith ar unwaith fel un Pechod. Ond p'odd bynnag, Anghredyniaeth yn neill-

* Luc. 20. 35.

tuol, neu Gorph Pechod yn gyffredinol, yr un Peth yw : Canys Aelod o'r Corph hwnnw yw Anghredyniaeth, ie prif Aelod; A Lle mae CHRIST yn achub oddiwrth Anghredyniaeth y mae yn achub oddiwrth y cwbl fydd ddamniol: Oherwydd fel y mae ffydd yn cynhwys pob Gras, felly y mae Anghredyniaeth yn cynhwys pob Pechod: cymmerwch ymmaith hwn ac mae'r Gwaith ar Ben: Pob Pechod arall fy'n diflannu; o ran eu heuogrwydd a'u Nerth; yr hwn fy'n credu a fydd gadwedig. Yn ail, I ystyried pa fodd y mae yn tynnu ymmaith Bechod, 1. Lle yr y's yn dywedyd yn yr Amser Presennol yr hwn fydd yn tynnu ymmaith, y mae yn dal allan Weithred barhaus; yn diwid ganlyn yr un Diben: a Gweithred berffeith; nid yn tynnu ymmaith yn hannerog, nac yn amcanu yn ofer; ond yn gyflawn ag yn ffr; fel y cymmer Dyn Dom ymmaith ne's ei ddarfod oll. 2. Mae CHRIST ei hun yn unig fy'n gwneuthur hynny. 3. Y mae yn tynnu ymmaith Bechod fel Oen gwedi ei ladd; nid drosto ei hun (canys ni chafwyd ynddo Fai) ond drostynt hwy, Pasg y rhai ydoedd. Ac, 4. Megis Oen Duw, Oen a barattodd Duw i achub Bywyd ei llaaciaid. Y mae yn tynnu ymmaith Bechod yn llwyr, ac yn ei ofod yn Nhir anghof†.

Ac ymhellach, i sicrhau ei hollawl *ddiddymmiad*, dywedir ei ddinistrio, a chroeshoelio yr hen Ddyn, *lladd* y gelyniaeth; a *dyddymmu* Corph Pechod: Hwn oedd gwaith Diafol yr hwn y daeth Mab Duw i'w ddinistrio, trwy ei *boelio wrth y Groes*. Y mae gwaed yr Oen gwedi gorchffygu yn y fath fodd, fel nad oes rhaid mwy wrth Aberth dros Bechod; na dim i wneuthur Prynnedigaeth yn dragwyddol. Ac ni ellir dywedyd fod Pechod y Byd i gyd gwedi ei gymmeryd ymmaith yn llyn; oherwydd pettai Pechod gwedi ei symmyd, ni byddei dim i'w rhoddi yn erbyn y Byd. Ond nid oes dim eglurach na bod Dynion yn gyffredin gwedi fodd mewn Pechod, ac yn gaeth weision i lygredigaeth hyd y Diwedd: rhaid gan hynnu fod Byd neu lwyth arall i'r hwn y mae yr Drugaredd fawr hon yn perthun, ac i'r rhai y cyflawnir hi: a chan nad oes ond ũn Byd arall, sef Etholedigion Duw, yr ydwyf yn dywedd mae nhwy yw y Dynion a'r Byd a feddylir yn yr Scrythur hon: Canys *ynni a wyddom fod y Dynion hyn ô Duw; a bod yr holl Fyd, yn gorwedd mewn Drygioni.* † Jer. 31. 34. Gwrthdd.

Gwrthdd. Os rhai yn unig a brynwyd, a beini ond rhai, o'u cyffelybu ei eraill; nid oes lle gwedi ei adel i'r rhan fwyaf o Ddynion i gredu.

At. 1. Nid yw bod GRIST heb farw dros bawb, yn rhwystro neb i gredu mwy nag y mae yn rhwystro i eraill redeg, am na all ond un enill y gamp. Nage y mae dysgu (fel y maent hwy) i GRIST farw dros bawb, ac etto bod y rhan fwyaf o Ddynion yn eu Pechodau, ac eu bod yn golledig dros byth; yn fwy o Rwystrir i gredu, nag iddo farw dros rhai, ac y bydd pob un o'r rhai hynnu yn sicr yn gadwedig. 2. Os barnwn y Pren wrth ei ffrwyth, ni allwn ddal sylw, fod y rhan fwyaf o Ddynion, (ac fy' yn fon am Grefydd) yn dal yn fawr dros gyffredinol Brynnedigaeth; yr hyn fy yn dangos nad yw yr Athrawiaeth hon yn awdyrdodol iawn i weithio Ffydd: Pe bae felly ni byddei Nifer y credyniol mor lleied. Ni allwn hefyd weled fod y rhan fwyaf o Ddynion, y rhai ni chymmerant Addysg, yn dirmigu neilltuol Brynnedigaeth, gystal ag Etholedigaeth. 3. Gwneuthur Ffydd yn *Amblygiad* o'n hawl i Brynnedigaeth fydd yn cai allan yr anghredyniol, gymmaint a'i gwneuthur yn Ammod. 4. Yr hwn a ewyllysio wybod ei fod ei hun gwedi ei brynu, cyn credu, fy' yn dechreu ei wairh ô chwith; ac ni ddaw byth i Wybodaeth o hynnu (y ffordd honno.) Nid gwaith cyntaf Ffydd yw credu i GRIST farw dros bawb, neu drosoch chi yn neilltuol; y naill fydd anwyreddus; a'r llall yn anadnabyddus i chi, nes yn ol credu. Rhaid i'r hwn a fyddo gadwedig ymddarostwng i Drugaredd; gan ddywedyd, Efe a allei y ceidw Fi yn fyw. 5. Y mae gan bob Dyn ag fydd yn cydnabod ei hun yn Bechadur, gystal Lle i gredu ag ũn yn y Bŷd; ie gystal ag oedd gan gredadyn cyn iddo gredu: Ac ni ddylei ũn, mewn un modd, gau allan ei hun oddiwrth Brynnedigaeth; oni bydd iddo trwy ei Wrthnifigrwydd a'i fwriadol Barhad mewn Angghredyniaeth, amlygu ei fod yn wrthodedig.

Y mae digon o Refymmau pwysfawr i annog Dynion i gredu, heb wneuthur Prynnedigaeth gyffredinol yn Sail eu Ffydd: (1.) Y Gair gwir hwnnw, yr hwn fy yn haeddu pob Derbyniad, "Ddyfod JESU GRIST i'r Byd i achub Pechaduriaid;" ac felly yr y'ch chi. 2. Iddo rhoddi ei Einioes yn Bridwerth dros lawer; a chi allwch fod o'r

Nifer honno gyftal ag eraill. 3. Y bydd i'r neby bŷ CRIST farw drostynt gael eu cyfiawnhau, pan gredont : a chael Ffydd hefyd pan ceisfont hi, megis yr hyn a brynwyd ganddo, ac a roddir er ei fwyn. (4.) Gorchymmyn y tragwyddol Dduw, i'r hwn yr ydym yn rhwym i ufuddhau) yw i ni "gredu yn ei Fab ef." (5.) Yr amryw Addewidion ffyddlon, ag y fydd yn sicrhau Jechydwrïaeth i'r sawl a gredo. Yn ddiweddas, Y Perigl o Anghredyniaeth. Ac oni ddichon y cyfriw ystyriaethau eich perfwadio i gredu, yn siccr ni wna'r Athrawiaeth o Brynnedigaeth gyffredinol ddim o'r Gwaith.

Gwrthdd. Yr oedd yn fwy o glod i ras JESU GRIST brynu holl Ddynol ryw, na phrynu gweddyll o bonnyt.

At. Nid yw ddim mwy o Anghlod i Ras CRIST, iddo farw yn neilltuol dros y Gweddill hynnu, nag oedd iddo ddewis un Genhedl, a honno yr anamlaf o'r Byd; a rhoddi iddynt Ddeddfau yn tueddu i Fywyd; pan yr oedd yn gadel i bawb ereill redeg y ffordd lydan ag oedd yn tywys i Ddistriw. Ac y mae Prynnedigaeth gyffredinol ar Ammodau, cyn belled oddiwrth fawrhygu Gras CHRIST, a'i bod yn gwbl wrthwyneb iddo : Canys, gan ei fod o'r Dechreuad yn gwybod pwy ni chredai; yr oedd yn fâth o Ras iddo beidio a marw dros y rheini; am fod hynnu yn chwanegu eu Pechod a'u Damnedigaeth : Megis y buasei gwell i rhai fod heb adnabod ffordd Cyfiawnder, nag wedi ei hadnabod, droi oddiwrthi, 2 Pet. 2. 21.

Gwrthdd. Y mae byn yn gadel y rhan fwyaf o ddynion yn ddigymmorth.

At. Yr Angylion a syrthiafant oeddent uwch na ni; etto nid oes ganddynt Le i achwyn na roddwyd Cyfryngwr iddynt; canys od oes neb yn ddigymmorth eu Bai eu hunain yw : Oherwydd, os ydyw Rhydd-did Ewyllys (fel yr haerant) yn awr, yn nerthu Dynion i ymjachau, (sef trwy dderbyn, a chymhwyso,) mwy o lawer, fel yr oedd y pryd hwnnw, y gallasei, pe mynsent, eu cadw fel na buasei raid iddynt wrth Feddyginiaeth. Efe a allei y gofynnwch, (fel y mae rhai yn gwneuthur,) Paham y gadewid Dynion i'r Rhydd-did Ewyllys hwn, os oeddidd yn rhagweld yr arferent ef fel y gwneuthont? Nage yn bydrach, Pa ham y mae Dynion, ar ol y fath wyllofus
Brofiad

Brofiad yn dewis cael eu gadel felly? y maent yn cael eu Dymmyniad, edrychent hwy.

Ac felly yr wyf yn ymadel â'u Gwrthddadleuon: Canys yr ydwyf yn dymuno ô'm Calon, er mwyn Gwirionedd a Thangnefyd, fod yr Ymrafaelion hyn gwedi eu claddu; rhag iddynt fwytta allan Fywyd Crefydd: (afiachus y mae yr rheini yn byw ac fydd yn byw ernynt.) Ac yr wyf mewn gwirionedd yn barnu, pe baed yn dwys ystyried yr scrithurau a wrthddadleuir, (sef, trwy gydfarnu pethau ysprydol â Phethau ysprydol, heb ymgynghori â chnawd,) y buan ddibennid yr Ymrafaelion presennol, y rhai gan mwya a gynhalir trwy'r Arfer anhydyn o Philosophyddio mewn Duwioldeb; a thrwy ddal ar Eiriau o Arwyddocad ansicr, yn hydrach nag ar Amcan ac Amgylchoedd y lleoedd.

Defnyddion.

Defn. 1. Oddiwrth yr hyn a ddywedpwyd am waith a Dibennion Prynmedigaeth, yr ewyllysiwn droi (ychydig) at y rhai fy'n dal Athrawiaeth gyffredinol; nid y rhai fy'n professu Duwioldeb yr wyf yn ei feddwl; (er bod gormod o'r rheini gwedi eu llygru â hi) ond yr Ysrydion bryntion anhynaws hynnu, y rhai fydd yn cymryd ernynt ymddiffin Prynmedigaeth gyffredinol, (gan ymguddio tan ei Chysgod) ac etto heb amcanu cyfateb ei Dibennion; y rhai fy'n breuddwydio am Brynnedigaeth ô Uffern, ond heb feddwl am Brynnedigaeth oddiwrth Bechod: Y maent yn dadlei i CHRIST, farw, dros bawb; etto yn byw megis pe buafei ef heb farw dros neb; yn enwedig drostynt hwy: Canys nid oes genthynt na Nôd na Naws y cyfryw Brynnedigaeth ernynt; eithr y maent yn eglur yn parhau yn gaethweision i Lygredigaeth. A allwch chwi debig i Fab Duw farw drosoch chwi, pan na bo'ch yn priso am fyw iddo ef; yn cassau y rhai fydd yn ei garu; yn gwrthsefyll yr hyn oll fydd anwyl ganddo; yn erlid i Farwolaeth (pe gallech) y sawl a fo ernynt Nodau o Brynnedigaeth? A wnaeth ef ei Enaid yn Aberth, i brynu Rydd-did i bechu? neu a groeshoeliwyd CHRIST, fel yr arhofai Corph pechod, ie, fel y byddei yn fwy afreolus? Ai caru eich Cyfaill yw caru ei Elynion (y waywffon, a'r hoelion) a threulio ac ymdreulio yng wafanaeth eich Trachwantau? Efe a fu farw, fel na byddei i'r rhai byw fyw mwyach iddynt eu hunain ond i'r bwn a fu farw drostynt ac a gyfododd!

a gyfododd! Pettaech mewn gwirionedd yn credu iddo farw drosloch chwi, ni allech lai na bod o'r meddwl hwnnw; ei Gariad a'ch cymhelleu chwi. Gwyr rhyddion i Dduw yw'r rhai a brynwyd: ond nid ydych chi yn rhydd i Ddim ond i Ddiafol a Phechod. Ai Nod eich Rhydd-did yw hwn? yr Arwydd, wrth yr hon y gwahaniaethir rhwng Deiliaid CHRIST, a Gwrthryfelwyr? Nage ond Nod Gwrthryfelwyr yw; a chwi gewch weled hynnu yn y Diwedd. Hyn a drymhâ eich Damnedigaeth, eich bod yn gwadu yr ARGWLWYDD a'ch prynodd: Caeion Duw ydych; ac efe a wna i chwi ei wybod: Digofaint a ddaw arnoch hyd yr eithaf. Os nid arbedodd Duw ei Fab yn yr hwn nid oedd Pechod (ond trwy gyfrifiad) pa fodd yr arbed efe chwi, yn yr rhai nid oes dim ond Pechod? *Yr hwn a ddirmygai Gyfraith Moses, a fyddei farw heb drugaredd, pa faint mwy Cospedigaeth y bernir haeddu o'r hwn a fathrodd fab Duw, ac a farnodd yn aflan ei waed* (yr hwn yr ydych yn gymmeryd arnoch gredu ei fod yn waed eich Cymmmod, Heb. 10. 28, 29.) Ofnadwy yw Digofaint yr Oen! Efe a'ch dryllia ac ni bydd neb i'ch achub. Meddylwch gan hynnu, mewn Amser! Ystyriwch pa fodd y dygwch y Pwys hwnnw o Ddigofaint tan yr hwn y bu farw Mab Duw! Y mae etto Obaith am y peth hwn: *Os ymfynnwch, ymfynnwch* (yn ddioed) *dychwelwch, derwch.*

II. Ni ddylei yr Athrawiaeth o neilltuol Brynnedigaeth gwanhau Gobaith neb, ag sy'n dyfod at JESU GHRIST am Jechydwriaeth; mwy nag y dylei llawer yn ceisio ac heb gael, Rwyfiro Dynion i ymdrech: ond o'r gwrthwyneb (yr hyn, yn ddiau, oedd meddwl ein HARGWLWYDD) a ddylau ein cynhyrfu i ddifod ar Frŷs cyn cai'r Drws; yr hwn fydd gwbl agored tra fyddo efe yn galw. Bwriwch y gwaethaf; bwriwch (meddaf) nad oes gennych ond hawl gyffredinol ym Mhrynedigaeth; sef, am Fendithion tymhorol yn unig; y mae hynnu yn haeddu yr hyn a alloch ei wneuthur a mwy. Pa Ddrwg weithredwr yn sefyll ar Drugaredd ei Dywyfog, ni thebig ei hun yn rhwymedig i dreulio yr Amser a ganniadtaer iddo yn gwafanaeth ei Dywyfog; yn enwedig pan ystyrio na bydd y gwafanaeth hwnnw heb ei wobwr? ond Pa ham y caewch chi eich hunain allan? Pechu yn erbyn ei Enaid ei hun, yw i neb gai ei hunain allan, a bod yr ail waith yn euog

o'i ddinistrio ei hun. Profwch y Peth; ni allwch golli dim wrth anturio; ond y cwbl wrth beidio. Pwy a wyr, nad yw eich Enwau yn sgrifennedig ar Ddwyfronneg yr Arch offciriad fel Enwau *Reuben* a *Judah*? ac nid oes gennych un ffordd i'w brofi ond trwy fyned a gweled, yr hyn ni wnaeth neb erioed mewn gwirionedd, na's cawfant felly.

III. Oddiwrth yr hyn a ddywedwyd am Brynnedigaeth fel y mae hi yn briodol i'r Etholedigion; ynghyd a'r Ymddangosiadau teg a ddygir yn ei herbyn, y bydd i'm gasglu, mor dra rheidiol yw i ni brofi yr Ysphydoedd ar Athrawiaethau ag fy' genddynt, a'i ô Douw y maent. Nid yw ymddangosiad teg oddiallan yn y Cnawd, yn Arwydd o wirionedd yn yr yspyd. Nyni a ddylem fod yn eddighedus o Bethau, o Ran eu bod yn bodloni Natur. Y Rheol oreu ag a allwn fyned wrthi yn yr Achos hwn, yw Rheol ein Jachadwr; *Wrth ei ffrwyth yr adwaenir y pren*. Ac os mesurwn yr Athrawiaeth o gyffredinol Brynnedigaeth wrth hon, hi a gaeir yn ddyffgiol (er cymaint ei Ffrost) ac yn feius iawn: Canis, i. Yn Lle mawrhygu Gras CRIST, a Haeddiant ei Ddiodefiadau, y mae hi yn diddymmu yr ddau: Y mae hi yn gwneuthur Prynndedigaeth yn gyffredinol o Ran *personau*, ond nid o Ran pethau: Y mae hi yn prynu holl ddynol Rwy oddiwrth Ran o'u Caethiwed, ond nid yw hi yn gwared neb oddiwrth y Cyfan: neu ar y Fath Ammod nad oes un Dyn yn abl i'w gyflawni: Dychymmig anaddas i Ras a Doethineb Duw. Ni allir galw honno yn Feddeginiath gyffredinol, yr hon fy' fynychaf yn cael ei gorchfygu gan yr Afiechyd; na honno yn Brynnedigaeth berffeith ag fy'n gadel mewn Caethiwed. Nid ydwyf yn ammeu nad yw, Gwaed Mab Duw yn ein Natur ni o haeddeditigaeth anfeidrol; ond y mae efe hefyd o'r un anfeidrol Effeith, ac yn gweithio yn gyfatebol. Eithr os ydyw ei Lwyddiant a'i achubol Effeithiau yn sefyll ar ryw beth i'w wneuthur gan Ddynion, yr hyn nid yw Prynndedigaeth ei hûn yn ei roddi iddynt; Yna y mae i Ddynion Ran gyda CHRIST yn Gogoniant eu Jechydriaeth: ond yn y Peth hwn, y Chwannegiad lleiaf o Allu dynol fy'n diddymmu Gras CHRIST: Lle y mae, ymddiried i GHRIST am Sancteiddrwydd, gyftal a Chyfiawnder, disgwyl oddiwrtho am Allu i edifarhau a chredu gyftal ag am Dderbyniad pan credom; yn rhoddi iddo

iddo ei wir Anrhydedd, gan gyfrif iddo ef y cwbl o'n Jechydwriaeth, yr hyn fy mewn gwirionedd yn perthun iddo ac iddo ef yn unig. A hyn, efe a allei, yw yr Achos paham y mae yr rhai fy 'n professu enw CHRIST, yn gyffredinol gymmaint Dieithraid i Ffydd a Sancteiddrwydd; nid ydynt yn ei geisio oddiwrth CHRIST fel Rhan o'i Bwrcas; ond yn ei Nherth eu hunain. 2. Yn Lle gofod Sail i Ffydd, a rhoddi Cymmorth i gredu; y mae yr Athrawiaeth o gyffredinol Brynnedigaeth yn gwneuthur yr Enaid yn ddiofal yn ei Anghrediniaeth: trwy beri iddo ryfygu bod ganddo Allu i gredu gan mynno. Ychydig yr ydym ni yn feddwl, pa faint o Rhyfig a Diofalwch cnawdol fy 'n tarddu o'r gwreiddin hwn; Lle mae neilltuol Brynnedigaeth yn ei helaethrwydd, (sef, megis y prynodd i ni hawl i Ffydd a Sancteiddrwydd, gyd ag Ysryd CRIST i'w heffeithiol weithredu) yn Annogaeth i'w tâer geisio gan CHRIST fel Rhan o'i Bwrcas; ac heb yr hwn ni allwn fwynhau ffwythau ereill ei Farwolaeth. Ac ni allaf lai na meddwl, y dewisai un yn Dyn yn ei iawn Bwyll, yn hydrach ymddiried i'r cyfryw Brynnedigaeth ag a fae yn gwaredu oddiwrth bob Anwired; (er na byddei yn perthun ond i Nifer fach) na gorphwys ar un fy 'n prynu pawb yn gyffredinol, a'r yr Ammod o Ffydd ac Edifeiriwch; ond heb waredu oddiwrth Ddiedifeiriwch ac Anghrediniaeth. Bydded fy Rhan yn y *Brynnedigaeth* fy 'n gwared oddiwrth Bechod; yn lladd y Gelyniaeth; yn cymmodi â Duw, yn dwyn i mewn Gyfiawnder tragwyddol; ac nid yn unig yn dygyd i Gyflwr o Jechydwriaeth ar Ammodau; eithr yn effeithiothol *weithredu* ac yn *cynhal* yr Ammodau a'r Cynlledfau hynnu y rhai mae Jechydwriaeth yn eu canlyn.

IV. Gan i CHRIST roddi ei hunain yn Bridwrth dros yr *Etholedigion*; y mae Prynnedigaeth, hefyd o *Ras*, ac yn *rhad* gyftal ag *Etholedigaeth*; yr hyn fy 'n dangos y dylem fod yn ôdiolchgar, ac ymwadu â ni ein hunain. Y mae Tueddiadd rhyfedd ynom i anghosio ein Dechreinnad; i dalu Diolch Lle nad yw yn ddyledus ac i beidio Lle mae. Cynghor rheidiol gynt oedd ac nid yw lai rheidiol etto; *Dilynwyr cyfiawnder edrychwch ar y Graig eich naddwyd o honi, Esay 51. 1.* Eich Prynwr a'ch gwnaeth ar y cyntaf o ddim, efe a roddodd ei hun yn Brydwerth

Bridwerth droffoch, er nad oedd dim rhaid iddo wrthych; byddwch sicr, gan hynnu, i ddiolch am y cwbl i'w Gariad ef. Nid eich Daioni a roddodd i chwi yr uchel Rhago-
riaeth; nid eich cyweithas ufudd-dod a wnaeth Brynne-
digaeth yn effeithiol i chwi. Oni buasei i'ch Prynwr
eich prynu oddiwrthych eich hunain, eich rhyddhau
oddiwrth eich Rhydd-did *dychmygol*, a'ch gwaredu oddi-
wrth *Anghrediniaeth*; ni buasech byth yn gwybod beth
oedd Prynnedigaeth, na pheth oedd bod yn rhydd *merun*
gwirionedd. Cariad eich Prynwr yn unig a'i parodd: yr
oedd yn eich mawr brisio fel *Rhod* ei Dad; gwedi eu
rhoddi i fod yn ūn âg ef ei hun; Am hynnu y carodd chwi,
ac y rhoddodd ei hun drofoch. Pan yr oeddech yn eich
Gwaed, heb ūn llygad (na chwi eich hunain) yn tostu-
rio wrthych; yno yr oedd Amser ei Gariad ef: Y pryd
hwnnw y derbyniodd y Swydd a ymddiriedwyd iddo gan
ei Dâd ef a'ch Tâd chwithau, ac y seliodd yr Ammod.
Efe a wyddai eich Pwys a'ch Pris; eich Anghymmwyf-
dra iddo wrth Nattur, a'ch Anewyllysgarwch i'w gym-
meryd: a pheth a gostei iddo ef eich gwneuthur yn
gymmwys ac yn ewyllysgar; a'i fod yn Waith anhyf-
fordd ag a ddrilliafai holl Luoedd y Nefoedd. Ac efe
a wyddai ymhellach, yn ol iddo wneuthur a dioddef y
cwbl drofoch, na allech wneuthur iddo a Daioni lleiaf;
ond yn unig y cae ef y Bodlonrwydd o'ch gwneuthur yn
ddedwydd yn erbyn eich anianol Ewyllys; Ac etto ni
wrthododd y Gwaith: Efe a ddaeth *yn neidio ar y Myny-*
ddoedd ac yn llamnu ar y bryniau (o Farwolaeth ac An-
hawfdra) megis yn hiraethu am, ac yn ymhyfrydu yn y
Gwaith: cyfyng oedd arno ne's ei orphen: mor sawr
oedd ei Gariad tu ag attoch; Ac efe a gymmerodd lawer
o Boen i'ch gwneuthur yn ewyllysgar. Ac er hyn oll
nid yw yn disgwyl, ond i chwi, aros yn ei Gariad, a bod
yn ewyllysgar iddo eich hachub yn *rhâd*; a chydabod
mae ei Gariad ef yw 'r ffynnon digyfrwng ô'r hon y
mae eich Dedwyddwch yn tarddu.

V. Gan fod eich hawl i Brynnedigaeth yn tarddu oddi-
wrth Etoledigaeth; arferwch bob diwidrwydd i wneuthur
eich Etholedigaeth yn siccr: nag arbedwch Goff; Efe a
dal y wybodaeth hon yr holl Lafur a'r Draul a gymme-
roch yn ei cheisio; Os hyn sydd eglur y mae yr holl
Gorph yn oleu. Ac ymmysg Amlygiadau ereill o Etho-
ledigaeth

ledigaeth, ystyriwch y Nodau a roddwydd eisiws dan y Pen hwnnw. Amlygwch hefyd eich hawl i Brynnedigaeth, trwy rhodio yn addas o'r Cariad a'ch prynodd; yr hyn ni all ereill; rhaid bod rhyw *beth enwedigol* i amlygu eich hawl i'r *rhagorfraint enwedigol* honno: Amlygwch hi gan hynnn yn eich Ymarweddiad. Nid oes un ffordd well i chwi (os gallaf ddywedyd felly) i fodloni eich prynwr. na thrwy adel iddo weled o Lafur ei Enaid: hollawl Newydd-deb Buchedd; gyd â chyflawn rhoddi eich hunain i Dduw, a fydd Anrhydedd nid bach i Brynnedigaeth; ac a gyhoedda yn ddi-ddadl ei Gwerthfawrogrwydd a'i Hefeith. Efe a fydd yn dda i chwi eich hunain, fel Amlygiad o'ch hawl neilltuol i Brynnedigaeth; ac a ddengis eich bod yn Ghrifonogion, yn llawer gwell na phroffes ffyrfiol, neu ymddadleu tambeid. Ac er mwyn hyn, 1. Na fernwch wybod dim ond JESU CHRIST a hwnnw gwedi ei groes-boelio: Na thybiwch y tal dim arall i chwi ei wybod; canys mewn gwionedd pob Gwybodaeth arall a ddaw i ddim. Bydded pob peth gan hynnu yn *gollod, yn dom, oherwydd ardderchawgrwydd Gwybodaeth CHRIST JESU ein HARGLWYDD, Phil. 3. 8.* Myfyriwch ar Athrawiaeth ei Groes ef; fel na byddo i chwi sefyll a chlywed ei oganu heb Air i ddywedyd drosto: daliwch sylw arno, tel pan byddo 'r Byd ac yntau yn ymadel, y galloch adnabod eich Meistr, ac yntau eich hadnabod chwithau. 2. Na fydded dim mor anwyl gennych na byddoch barod i ymadel âg ef er mwyn eich Prynwyr pan galwer arnoch; a chodwch yn foreu i'w wneuthur: Cymmerwch i fynu eich Croes, ac ymarferwch â hi, cyn y gosodir hi arnoch: Efe a ymadawodd yr ARGLWYDD â'i Fywyd er eich mwyn chwi; ac nid oes dim fwy rheffymmol, na naturiol i Galon uniawn, na chara a byw i'r hwn a fu farw drofom: ni all pwy bennag a adnabu Ras Duw a Chariad CHRIST lai na barnu felly. 3. Trîniwch Bechod yn oi ei Natur; Anian dychrynlid pa un, nid oes dim all ei ddatguddio ond Poenau Uffern, neu (yn bennaf) Dioddefiadau CHRIST: Na fydded farw un Farwolaeth onid Marwolaeth y Groes; a pha fwya y byddo yn llefain am ei arbed, llefwch chwithau yn fwy, croes-hoelir ef. 4. Na rannir CHRIST: y mae yn addas cyffylltu ei Swyddau ac ni ellir eu gwanu gyda'ch Diogelwch chwi; ie heb eich sicr ddinistrio.

Adna-

Adnabyddwch ef gan hynnu, fel eich Prophwyd a'ch
ARGLWYDD gystal a'ch Prynwr; ac fel eich Doethi-
neb ach Sancteiddrwydd gystal a'ch Cyfiawnder; (lle
mae yn ūn peth, y mae yn bob peth.) Cymmerwch eich
trefnu ganddo fel eich Tywysfog; Ceiswch eich Cy-
fraith ô'i Enau ef; yr hyn a bero i chwi wneuthur
gwnewch; canlynwch ef ble bennag yr elo; ac ym-
ddygwch fel y gweddai i'w Ddilynwyr: Y mae lluoedd
y Nef yn ei ganlyn ar Feirch gwynnion mewn gwif-
goeddd gwynion: na fyddwch eich Cyfarwydd wre eich
hunain mewn dim, nac yn rhy fyrbwyll; Na chyffro-
wch eich Annwilyd hyd oni fynno ei hun; disgwyli-
wch wrth ei Gynghor a'i Arweiniad, gan wybod y
gwyr pa amser a pha bryd, pa Ddyll a pha fodd, i
weithio a gorchymyn, yn well na chwi. 5. Na
fydded i ddim eich tynnu oddiwrth CRIST: Na fy-
dded i ddim ond marwolaeth, ie, na fydded i Far-
wolaeth ei hun wahanu rhwngoch chwi ac ef. Ni
allei dim fel y gwelwch ei wahanu ef oddiwrthych
chwi; oni buafci chwi a'ch cyffelyb, ni buafci ef
Farw: *Nid eiddo ein hunain ydym er gwerth ein prynwyl,*
hyn yw yr Rhwymmedigaeth fwyaf ymhob Cyflwr ac
ymhob Dylediwd, mewn Bywydd a marwolaeth i fod
yn eiddo yr ARGLWYDD.

Defa. VI. Y mae gwaith CRIST yn rhoddi ei hun
yn bridwerth drofoch, yn rhoi lle i chwi ddisgwyl yn
halaeth am bethau da oddi wrtho: Pa bechodau fydd
mor fawr na ellir ei mhaddei; Pa Anwiredd mor wrth-
nyllig na ellir ei ddarostwng? Pa Ras mor werthfawr
na ellir ei gael? Nid yw yr ARGLWYDD yn ymfodloni
mewn dim yn fwy na Thrugaredd; Pechod oedd yr
unig Attalfa: yr hwn gan ei ddiniestro trwy waed
CHRIST, y mae Gras a Gogoniant yn rhedeg yn
ddirwyll. Gan mae cin gwneuthur ni yn Frenhini-
oedd ac yn Offeiriaid i Dduw, yn ūn yn y Tad ac ynddo
ei hun, oedd Diben ei Farwolaeth ef; Pa fodd yr attalier
dim Daioni oddiwrthym? Pethau gwerthfawr rhago-
rol yw ffydd a Sancteiddrwydd; etto gadewch i mi
ddywedyd, nad yw y rheini a'r holl Bethau daionus
eraill ond ychydig iawn o'u cyffelybu i'r Gras a'n
gosodoedd yn CHRIST; yr Anrhydedd a'r Rhagorffaint
o Undeb ag ef; a'r Pridwerth a dalodd drofom: *Yn*

byn y mae cariad i Dduw anfon ei fab fod yn iawn dros ein pechodau: Y mae 'r gwerth gwedi ei dalu, y Sgrifennadau gwedi eu selu, ac efe mewn meddiant; aphob Peth yn barod: nid oes dim yn awr ond cyfrannu yr hyn a barottodd, yr hyn hyfryd ganddo ei wneuthur.

Defnyddion eraill a ellir eu wneuthur o'r Athrawi-aeth hon, â'r rhai ni allaf ond cyffwrdd, fel *Jonathan* â'r Mêl: 1. Y mae yn dangos mor fawr y mae Duw yn prifio eu *Etholedigion*, yr rhai yr aeth ef ei hun i'w gwaredu, ac a'u pwrcaffodd â'u briod waed: 2. Wrth hyn y dylei y rhai a gawfant Ffafor gyda Duw brifio eu hunain? gan ddiystyru dirmig y Byd, heb dywyllu y nodau o Ardderchawgrwydd a ofododd Prynnedigaeth ernynt: 3. Hyn sydd yn dangos gwenwynllyd Natur Pechod; yr hwn nid oedd dim yn abl ei rhagflaenu ond gwerthfawr waed y sanctaidd hwnnw; nid oedd dim arall a allei wrthsefyll ffrwd y Pydew tanllyd: Y mae yn dangos hefyd mor ofnadwy yw, gan i Fab Duw farw yn yr ymdrech. 4. Y mae yn amlygu hefyd wrthfawrogrwydd yr Enaid; yr hwn ni allasei dim ei waredu ond gwaed mab Duw. 5. Fod y Byd yn rhwymmedig iawn i Bobl Duw am eu holl Bethau da; oherwydd er eu mhwyn hwy y maent yn eu cael, a nhwy a ddylent am hynnu roi Groeffo gwell iddynt. 6. Na chymmer Duw yn ysgafn y Cam a wnelir â'i Bobl: Prynnedigaeth a'u gwnaeth yn Frenhinioedd; y rhai y mae yn Deyrnfradwriaeth shiarrad yn eu herbyn: pa mor ddichlin gan hynnu yr ymosyn ef am Waed! 7. Y mae yn dangos bod Etholedigaeth yn *ddiammau*, gan fod anfeidrol werth wedi ei anghyfnewidiol arfaethu a'i dalu i ficrhau eu Hawl. 8. Y mae hefyd yn amlygu bod Etholedigaeth yn *ddiammodol*, gan nad yw bosibl i'r Creaduriaid haeddu na bod yn deilwng o'r cyfryw Bridwerth. 9. Y mae hefyd yn dangos mor dra phwysfawr yw 'r Gogoniant hwnnw, yr hwn a brynwyd â'r fath anfeidrol Werth. Yn ddiweddaf. Y mae hyn hefyd yn mawr sicrhau parhâd y Sainc: Oherwydd, (1.) nid ydynt hwy yn awr tan eu Llywodraeth eu hunain; Prynnedigaeth a'u gwnaeth yn eiddo arall, yr hwn sydd yn eu caru yn well nag y gad hwynt mewn Perigl o ail Gwypm, ô'r hwn nid oes

Dych-

Dychweliad. (2.) Gan fod gwedi eu prynu er gwerth, a'r gwerth hwnnw gwedi eu dderbyn; y mae Cyfiawnder Duw yn rhwym i'w hachub; Ac am hynny rhaid yw iddo, ragflaenu, a goruwch-reoli beth bennag a allo rwystro eu jechydwriaeth. O ran yr holl bethau hyn a'r cyffelyb ni a ddylem yn fynych fon am, a myfyrio ar ein Brynnedigaeth: yr Addewid cyntaf ar ol y'r hwn y darfu i Dduw bereiddio Anadl ei Holl Sancteidd Brophwydi y rhai a fuant er Dechreuad y Byd. Yr oedd ein HARGLWYDD a'n lachawdwr ei hun yn mynych fon am dano; wrth yr hyn y mae yn eglur ei fod yn meddwl llawer am dano; ac y dylem ninnau wneuthur felly. Testyn yw, hyfryd gan y Sainc a ogoneddwyd; fel y mae yn eglur yn *Moses* ac *Elias* ar y Mynydd sancteidd; A *Joan* yr hwn a gipiwyd y fynu i'r Nefoedd ar Ddydd yr ARGLWYDD, a'u ca'dd hwynt ar y Gwasanaeth hwn gerbron Gorfeddfa Duw; lle ni allaf lai na nodi tri Pheth. 1. Bod y Sainc yn y Nefoedd yn mawrhygu Gwaith Creadigaeth a Brynnedigaeth yn yr un Dydd, a hwnnw yn Ddydd yr ARGLWYDD: yr hyn fydd Refwm da am gadw yr Dydd hwnnw yn Sabbath. 2. Eu bod yn rhoddi yr un Gogoniant a'r un Anrhydedd, i'r Oen a laddwyd, ac i'r hwn fydd yn eistedd ar yr Orfedd; Profiad Eglur o Dduwdod CHRIST. Ac, 3. Mae nid am Brynnedigaeth gyffredinol ond un neilluol, y maent hwy yn gorfoleddu: yr hyn fy yn mawr gadarnhau y Gwirionedd presennol. Ac ymmhellach y mae ein HARGLWYDD a'n jachawdwr yn dygyd yn wastadol o'i amgylch Nodau ei Groesoeliad; y mae yn ymddangos megis Oen wedi ei Ladd, ac yn gorfoleddu yn hynnu; *Myfi yw yr hwn a fy farw*; ac a'r nodau hynnu yr ymddengis, pan delo i farnu y Byd, Ac hyd hynny, y mae Dydd yr ARGLWYDD, yn Goffadwriaeth o hono ef. Beth benna a ddigwyddo i'ni a ddylei ddwyn ar Gof y Weithred ogoneddus hon; os drwg a fydd, Prynnedigaeth a'n gwaredoedd oddiwrth ei ddrwg; os da, Prynnedigaeth a'i Prynnoddi ni ganddo; pŵn a'i drwg a'i da Prynnedigaeth a'i sancteddioedd i ni. Eithr pan meddylioch am a Nef y Nefoedd, Coelbren eich Etifeddiaeth, gyd a'r holl Lynniaeth Nefol y fydd barod i chwi ymhob yrfa, *hyd onis ymddangosoch ger bron*

Duw yn Zion; yn enwedig, Pan byddoch yn rhyfeddu (cans ni allwch ei amgyffred,) Pan fyddoch, meddaf, yn rhyfeddu y rhagorol Ogoniant yr hwn a dardda oddiwrth yr anraethadwy undeb hwnnw yr hwn a berffeithier rhwng y Tâd a CHRIST ar Sain dywedwch gyd a'r Pŷlmydd Nefol, *Beth a dalaf i'r ARGLWYDD am ei holl ddenniau i mi?* Attebwch eich hunan gyd ag ef; *Mi a gymmeraf Phiol jechydwrïaeth*, (Gogoneddus Brynedigaeth, yr hyn y mae Phiol yn arwyddocau,) *ac ar enw'r ARGLWYDD y galwaf.* Holl Briodoliaethau Duw fydd yn cydgyfwrdd ym mhrynedigaeth (megis Goleuni agwres yn yr Haul) ac oddi yno yn llewyrchu yn iachyffol ar y rhai a brynwyd: A hon yw'r ffordd fyrraf i ganfod gogoniant Duw ac i ganmol ein gwerthfawr Ddedwyddwch. Rhwy beth, cyfelyb i hyn (ond llawer gwell) yw sfrwyth y winwydden, yr hwn y fydd i GHRIST a'i Ddyfgyblion ei yfed yn newydd yn Nheyrnas ei Dad; pan bo i'r hwn a h'uodd, a nyny y rhai fy yn medi lawenhau ynghyd. Am hynnu "iddo ef yr hwn a'n carodd ni, ac a'n golchodd ni oddiwrth ein pechodau yn ei waed ei hun, y byddo yr gogoniant a'r gallu yn oes oesoedd. Amen."

III.

Ni ellir diddymu amcan marwolaeth CRIST; (neu) Y bydd i'r rhai y bû GHRIST farw drostynt yn ddiau fwynhau sfrwyth ei farwolaeth.

Y mae holl Gynghorion Duw er Tragwyddoldeb; ei holl addewidion y rhai fy yn dal allan ei Gynghorion; a'i holl Orchwyliaethau i'w dwyn i ben; yn golygu mewn modd enwedigol yr ARGLWYDD JESU, fel yn marw dros ei bobl, a'u Jechydwrïaeth hwynt fel y diben o hynny. Y Diben yw yr hyn, er mwyn yr hwn y mae peth yn bod; ac oni buasei yr hwn, ni buasei yn bod: hwnnw y mae y prif weithredydd yn bennaf yn ei fwriadu ac yn amcanu atto; ac os Doeth y fydd, efe a arfer y cyfryw foddion ac a'i trefna yn y fath fodd, ac na allo lai na dygyd ei fwriad i ben. All Dynion yn ddiau ddyfod yn fyr o'r hyn y maent yn fwriadu; nhwy a allant fwriadu un peth, a dygyd y llall i Ben; megis wrth adeiliadu Twr Babel:

yr

yr hyn sy yn wastad o ran rhyw amherffeithrwydd ynddynt eu hynain ; naill ag y mae 'r peth yn *amheffibl* ; neu 'r ffordd gwedi ei threfnu yn annoeth ; neu yr moddion gwedi eu camarfer ; neu meddwl yn cyfnewid ; neu yn gorfod roddi y fynu o ran rhyw bwer goruwch iddynt, &c. Ond nid felly y mae gyd a'r unig ddoeth a'r hollalluog Duw ; ni all ddim o'r pethau ag y sy yn rhwystro amcanion Dynion ddigwydd iddo ef ; ni all digwydd, ond yr hyn a drefnodd ; ni ddiddymir y lleiaf o'i fwriadau ; llai o lawer diddymir ei fawr fwriad i achyb dynion trwy Farwolaeth ei fab. Fe drefnwyd mor ddoeth ac y mae pawb perthynol, gwedi eu bodloni a'u diogelu : y mae Duw yn gyfiawn yn cyfiawnhau ; y pechadur yn cael ei achub ; a'i bechod ei Gospi ; a CHRIST ei fodloni mewn had i'w wasanaethu ef. Yr ydys yn ei wneuthur yn y fath ffordd ac y fydd sicr i ddwyn y diben i ben ; Gallu Duw sy gwedi ymrwymo yn y peth ; yr hwn nid yw yn y mesur lleiaf, yn gorphwys ar gydweithiad na chydysniad un Gweithredydd cyfnewidiol, neu Offeryn twyllodrus. Ni all roddi heibio ei waith ; ar hynnu y by ei feddyliau er Tragwyddoldeb ; a'i feddyliau a sefant yn sicr yn oes oesoedd. Ac yn ddiweddaf, Nid oes gallu uwch, i ddiddymmu ei Arfaeth : Efe yw yr Holl-awdyrdodol ARGLWYDD, fydd yn rheoli 'r cwbl.

I sicrhau y Pwngc cymherwch y Rheffynmau sy yn canlyn,

I. A gymerir oddiwrth Brynnedigaeth ei hun ; lle y dylem ystyried, 1. Mawrder y gwerth ; 2. Natur a dull y Taledigaeth ; ac 3. Ystyriaeth y Gair yn yr Scrythur.

1. Am y *Gwerth* a dalwyd : Bywyd Mab Duw oedd ; yr hwn yr oedd urddas ei Person yn gwneuthur ei Farwolaeth o haeddjant tra rhagorol ; ac am hynny ni ellid ei roddi am bwrcas amheusus ansicr ; ac nid oedd ūn peth lai na Jechydwriaeth yn deilwng o hono. Yn hyn y mae grym rheswm yr Apostol ; yr hwn i ddangos ddedwydd Gyflwr Etholedigion Duw, ac i brofi eu bod allan o berigl, sy yn son am werth eu prynedigaeth ; *Pwy yw yr hwn fydd yn damnio ?* CRIST yw yr hwn a fu farw. Arddercharuogrwydd y Person, a'r dioddefiadau yr aeth tenynt, fydd yn mawr amlygu ei

gariad tu ag at ddynion; ac yn nerthol gadarnhau ac yn sicrhau frwyth ei farwolaeth: “Canys, os heddychwyd ni a Duw trwy farwolaeth ei fab ef, mwy o lawer i’n achybur trwy ei fywyd ef.”

2. Natur a dull y Taledigaeth; oedd trwy ddioddef. Pe buafeu y Gwerth y fath beth ag allafid ei ofod y lawr a’i gymmeryd i fyny drachefn; (sef, ei ofod i lawr i sicrhau bodlonrwydd os y cuttyndeb a a’i ymhlacen, a’i gymmerid drachefn, oni thycciau:) ni buafei sawl o bwys yn y peth; ni chewfei yr hwn a’i gosodfei nymmor o golled; efe a allafei dderbyn ei eiddo drachefn er nad gyda llog: Ond y Dioddefiadau a ddioddefir unwaith ni ellir eu alw yn ol; y maent fel y dwfr a dywalltir ar y ddaiar; ni ellir eu casglu drachefn, ond yn eu ffrwythau; sef, yn y cyflawniad o’r hyn oeddid yn amcanu trwyddynt; yr hyn fydd yn dangos, trwy ei ddwys ystyried, na all Prynedigaeth fod yn Ammodol; na’r Effeithiau a ddisgwyliar oddiwrthi, sefyll ar bethau damweiniol. Heb law hynny ni ellir chwannegu at yr hyn fydd anfeidrol; ac ni all yr hwn fydd yn gyflawn yn perchennogi pob gwerthfawrogrwydd ynddo ei hun, gael dim ag fydd werthfawr allan o hono ei hun ddisgwyl wrtho.

3. Oddiwrth arfer ac ystur y Gair yn yr Scrythur: yr hun fy yn dangos bod, Prynedigaeth gwedi gwnieuthur bywyd tragwyddol yn ddyledus i ni; a bod pob ammod, ag ellir feddwl am dano, a phob math o rasyfau, moddion, a chymmorthwyau, ag y fydd feidiol rhwng cyflwr natur a Gogoniant, ie Gogoniant ei hun, yn y Gorchwyl o Brynedigaeth, wedi eu pwrcaflu trwyddi, a’i cynhwys ynddi; megis y cynhwysir y ganghen ar yr hon y mae yn rhaid i’r blodeuyn dyfu, yn rhinweddol yn yr un hadyn a’r blodeuyn ei hun. Nid yw Prynedigaeth yn gadel Pobl yn unig ar nawdd eu llyfrau ac yn eu hachyb os gallant ddarllen; eithr y mae yn eu cynhorth i ddarllen yn gystal o ran Ewyllys ag o ran Gwybodaeth. Y mae fydd i Jechyd-wriaeth, fel rhoddi’r brigin, y dwarchen, a’r gareg, i feddiant; Nid ydynt na rhan o’r gwerth, nag ammod o’r hawl; ond cyfreithlon arddangosiad o’ch dyfodiad i’r gweithredol swynhad; ie y mae yr Arian a dalsoch yn rhoddi i chwi hawl i’r pethau hynny gystal ac i’r Etifeddiaeth. Fel na allwn geisio dim gan

Dduw

Dduw yn gyfreithlon, nag yn llwyddiannus, ond ar gyfrif Prynedigaeth; felly y gellwch a'r y gyfrif hwnnw, geisio beth benna ag fydd yn tueddu i'r diben hwnnw; Chwi ellwch geisio ffydd er Jechydwriaeth, gystal ag Jechydwriaeth yn niwedd eich ffydd.

Ag yn awr, efe a fydd i'm, trwy ystyried rhai pe-thau neilltuol, amlygu, nad yw Prynedigaeth yn unig yn dygyd Dynion i Gyflwr yn yr hwn y gallont fod yn gadwedig; eithr hefyd trwy ei Phriodol Rinwedd yn dwyn ei diben i berffeithrwydd: bod cyflawn weithredol Jechydwriaeth i'r rhai a brynwyd, gwedi ei rwyddo i fynydd ynddi; a'r hyn oll a allei ei rhwystro, gwedi ei summyd ymmaith. (1.) Y mae Prynedigaeth yn dal allan fodlonrwydd. Oni buasei hyn ni buasei'r Byd gwedi ei gymmodi; ac ni allafid ddywedyd, "Ewyllys yr ARGLWYDD lwydda yn ei law ef;" *Efay* 53. 10. Efe a fynnei yr ARGLWYDD ei ddryllio ef: yr hyn yn yr iaith Dadogol sy yn arwyddocau, nid yn unig, mae plesser neu Ewyllys Duw oedd ei fod felly; ond ei fod gwedi ei fodloni trwy yr hyn a wnaethpwyd; sef, ei fod gwedi ei gymmodi tywy yr hyn a wnaethpwyd; sef, ei fod gwedi ei gymmodi drachefn a ni, dros yr rhai yr oedd ef yn dioddef; gan fod ei Gyfiawnder gwedi ei fodloni trwy hynny. A'r Rhewm hwn a chwanegir yn *Efay* 42. 21. "Yr ARGLWYDD fydd fodlon, er mwyn ei Gyfiawnder, efe a fawrha y Gyfraith, ac a'i gwna yn anrhydeddus:" Sef, trwy fynnu bodlonrwydd oddiwrth GHRIST. Yr hyn fydd hefyd yn cyttyno a, ac yn eglyrhau yr hyn a ddywedir yn *Rhuf.* 3. 31. "Wrth hynny a ydym ni yn gwneuthur y ddeddf yn ddirym trwy ffydd? Na atto Duw: eithr yr ydym yn cadarnhau y Ddeddf." Fe sicrhair ymmhellach oddiwrth, *2 Cor.* 5. 19. "Bod Duw yn GHRIST, yn cymmodi y Byd ag ef ei hun:" rhaid deall hyn o'r ddau ochor; pe amgen ni buasei yr darfod gwedi ei wneuthur y fynnu: Ond diau, na buasei Duw yn y fath draul i adel ei waith yn ei hanner: Canys beth yw cymmodi ond adnewyddu cyfeillach o'r ddau tî? Ac yn yr ystyr hwn y mae CRIST yn cymmeryd y Gair, fydd eglur oddiwrth, *Mat.* 5. 23, 24. "Os oes gan dy-frawd ddim yn dy erbyn, dos ymmaith, cymmoder di a'th frawd."

Rhaid

Rhaid ei fod gan hynny yn cynhwys Cymmodiad Duw a ni, gyfial a'n cymmodiad ni ag ef, yr hyn ni allei fod heb fodlonrwydd; ni adewei ei Gyfiawnder i hynny fod; ni chyfrif ef yr Anwir yn Gyfiawn. Ac i wneuthur y peth yn ddiddadl, y mae yr ūn Mawr i'r hwn yr oedd y Dyled, yn cyhoeddi ei hunan gwedi ei fodloni trwy anfon o'r Nefoedd i rhyddhau ein Meichiau, *Matt.* 28. 2. Yr hyn oedd gymmaint a phe dywedassei nad oedd ganddo ddim mwy i ofyn i ni. (2.) Y mae Prynedigaeth hefyd yn dal cyfiawnhad, *Ephes.* 1. 7. "Yn yr hwn y mae y ni Brynedigaeth trwy ei waed ef, sef, Maddeuant Pechodau. *Rhuf.* 3. 24. Wedi eu cyfiawnhau yn rhâd trwy ei ras ef, trwy yr Prynedigaeth fydd yn GHRIST JESU. *Rhuf.* 5. 9. *Gal.* 3. 13. CRIST a'n llwyr-brynodd oddiwrth fell-dith y Ddeddf, gan ei wneuthur yn felldith drosom: Efe a ddeleuodd yr sgrifen-law, yr hon oedd i'n herbyn ni gan ei hoelio wrth y groes, *Col.* 2. 14. (3.) Y mae yn dal allan orchfygu, neu rwympo y Gwr cadarn; yr hwn oni buasei hynny ni ollongfei ei sglefaeth, ac ni chollasei ei feddiant; "Trwy farwolaeth y dinistrioedd efe yr hwn oedd a nerth Marwolaeth ganddo, hynny yw Diafol," *Heb.* 2. 14. trwy waed ei Groes. "yr yspeilioedd efe, y tywysogaethau a'r awdyrdodau gan ymorfoleddu ernynt," *Col.* 2. 15. (4.) Y mae yn dal allan rydd-did oddiwrth bwer Pechod, *Rhuf.* 6. 6. "Ein hen ddyn a groes-hoeliwd gyd a CRIST er mwyn dirymmu corph pechod fel rhagllaw na wafanathem bechod." Lle mae yn canlyn, "Yr hwn a fu farw, (sef gyda CRIST) fy gwedi ei ryddhau oddiwrth bechod, v. 7. ac nid arglwyddiaetha pechod arnoch, v. 14." (5.) Y mae yn dal allan Sansteiddrwydd oddi mewn neu Sansteiddiad, *Col.* 1. 21, 22. "A chwi-thau yr rhai oeddech elynion mewn meddwl, yr awr hon a gymmododd efe, yn Ghorph ei gnawd ef trwy farwolaeth, i'ch cyflwyno ehwi yn sansteidd. *Heb.* 10. 10. Yr ydym ni gwedi ein sansteiddio trwy Offrymriad Corph JESU GHRIST. *Rhuf.* 6. 18. Wedi eich rlyddhau oddiwrth bechod, fe a'ch gwnaethpwyd yn weision i Gyfiawnder." Ac mae trwy rinwedd marwolaeth CRIST, yr oedd, fydd eglur oddiwrth yr 8. wers, "Os buom feirw gyda CRIST, byw a fyddwn hefyd

hefyd gydag ef: ei waed ef fy yn puro yr Gydwylbod oddiwrth weithredoedd meirwon i wasanaethu y Duw byw, *Heb.* 9. 14." (6.) Y mae hefyd yn dal allan Adgyfodiad; *Joan* 6. 54, 55. "Myfi a'i hadgyfodaf ef yn y dydd diweddaf: Canys fy nghinawd i fydd fwyd yn wr." CRIST wrth farw a fy Angeu i Angeu *Hos.* 13. 14. "Yn GHRIST y bywheir pawb, *1 Cor.* 15. 22. (7.) Y mae ymhellach yn cyrhaedd at waith yr rhai a brynwyd yn weithredol yn meddiannu Gwynfydedigrwydd a Gogoniant; *Rhuf.* 8. 30. "Yr rhai a gyfiawnhaodd efe, yr rhai hynnu hefyd a ogoneddodd efe. Rhydd-did i fyned i mewn i'r Cyssegr sydd trwy waed JESU, *Heb.* 10. 19. 'Ti a'n prynaisst ni i Duw trwy dy waed," *Dat.* 5. 9, 10. Llais yr rhai fy yn y Nefoedd yw. Ac yn awr, eglur yw bod yr holl bethau, hyn ym Mhrynnedigaeth; ac mor eglur yw, nad yw, ac na all Prynnedigaeth gan ei bod yn cynhwys y fath bethau, fod yn ddarostyngedig i ddiddymmiad; Canys y mae yn ein dwyn i'r Nef, ac yno diau yn bod allan o gyrhaedd Perigl. O'r achos hyn nid oedd *Paul* yn gofalu, ac nid raid iddo ofalu "am wybod dim (mewn cyffelybiaeth) ond JESU CRIST a hwnnw wedi ei groes-hoelio," *1 Cor.* 2. 2. Diau fod gan Adgyfodiad CRIST, ei Dderchafiad, ei Eisteddiad ar ddeheu-law yr Tad, a'i Eiriolaeth, eu gwaith neilltuol yn holl ogoneddus Ragorfreintiau, a rhannau, Bywyd Tragwyddol; eithr y maent oll yn tarddu oddiwrth ei Groes-hoeliad ef.

II. Ni allir diddymmu diben Prynnedigaeth; oherwydd bod Cyfiawnder CHRIST (or hyn leiaf,) mor rhinweddol ac mor Effeithiol i'w had ef, ac yr oedd camwedd Adda i'r eiddo yntef. Ei holl hiliogaeth, yn ddiau; aethant tan y felldith; ond etto yn y fath fodd, ag yr oedd, trwy gyfryng-dod Gras, bosibilrwydd o ollyng-dod, gwedi ei adel: Eithr y mae Cyfiawnder CHRIST fellŷ gwedi perffaith adferu a sefydlu ei Had, fel na allont byth golli eu Cyfiawnder: A'r Rhefwm yw, oherwydd ei Ras orchfygu a mynd tu hwnt i Bechod; *Gras a ragor-amalhaodd*, *Rhuf.* 5. 20. Ni allir meddwl bod gras yn *rbagoramalbaw* mewn perthynas i'r rhai sydd dano, megis pabaent yn fwy o nifer, na'r rhai sydd tan bechod; (canys Pechod a ddaeth ar bawb ac ni

ni all gras ddyfod ar fwy na phawb : ond yr ydys yn ei foddwl am dra-nerthol Effeith Gras, a'r parhâd o'i Effeithiau tu ag at bawb ag y sydd tano : Oherwydd hyn yr ydys yn dwedyd bod "Gras teyrnasu trwy gyfiawnder, i fywyd tragwyddol, Rhuf. 5. 21."

III. Y mae mor bosibl i brif ddiben Duw yn gwneuthur y Byd fethu, ac i ddiben marwolaeth CHRIST gael ei ddiddymmu. Pob peth a wnaethpwyd er ei fwyn ei hun, ac ar hyd yr Yfcol hon y maent yn escyn atto; Y Byd i'r Etholedigion, a'r Etholedigion i GHRIST, a CHRIST i DDUW. Ei holl weithredoedd a'i canmelant ef, ond yn enwedig Prynedigaeth, fel yr uwchaf a'r ardderchoccaf. Y mae gogoniant Duw yn defgleirio yn amlyccaf yn-wyneb JESU GHRIST, megis yn *marw* ie yn marw i'r cyfryw ddiben; sef, er jechydwriaeth ei Bobl: Hon yw yr penna o ffyrdd Duw, ac uwchder ei Ogoniant, (nid ei Ogoniant *Hanfodol*, ond ei Ogoniant a amlygir) yn y Byd hwn ac yn yr hwn a ddaw. Trwy Brynedigaeth yr oeddid yn amcanu gogoneddu holl briodoliaethau Duw; rhaid oedd gan hynny ei drefnu yn y fath fodd, fel yn anod un o holl amcanion Duw y Byddei hon yn siccr i dyccio: Canys, os cymmerwch ymmaith sicrwydd ei Effeith, a gadel yr rhai a brynwyd mewn cyflwr ag y gallont fod yn golledig; y mae yn peri anharddwch ac nid ardderchawgrwydd i holl Briodoliaethau Duw. Oblegld, [1.] Diben Duw yn "gosod JESU GHRIST yn Iawn, oedd i ddangos ei gyfiawnder ym maddeuant Pechodau;" yr hyn y mae yn ei wneuthur ddwy ffordd. (1.) Na allid yn gyfiawn ei gyfrif, yn ol cael bodlonrwydd. Eithr pebae y rheini, tros y rhai y rhoddwyd bodlonrwydd, yn cael eu gadel heb eu cyfiawnhau au hachyb, Efe a fydde i Cyfiawnder Duw Cymmaint i'w feio, a phettyfei ef yn eu hachyb heb fodlonrwydd; ac felly yr hyn oeddyd yn ei amcanu er anrhydedd i'w gyfiawnder, a droi yn ddianrhydedd iddo. [2.] Nid yw gytynnol a Chariad, a Daioni Duw at ei Etholedigion; yr hyn oeddyd yn ei fwriadu er Adferiad iddynt, ac oedd yn bridwerth er mwyn yr hwn yr haeddent gael eu rhyddhau, fod yn bosibl i droi er mwy o Ddamnedigaeth iddynt; (Canys felly y mae yn rhaid iddo fod oni byddant yn gwbl

am Brynnedigaeth.

gwbl gadwedig). Ni all hyn fod yn Ewyllys yr A-
GLWYDD yr hon oedd i lwyddo yn llaw CHRIST.
[3.] Ni byddei yn ol ffyddlondeb a gwirionedd Duw,
i GHRIST ddyfod yn fyr o'r hyn a addewyd iddo, a'r
hyn y mae yn ddirfawr yn ei ddifgwyl, megis ffrwyth
ei ddioddefiadau; sef cael had i'w wasanaethu: yn y
meddyliau o'r hyn yr oedd yn ymhyfrydu er Trag-
wyddoldeb. Eithr pe byddei i'r rhai y by ef farw
drostynt, nid yn unig aros tan yr un damnedigaeth ag
y daeth ef i'w gwared oddiwrthi; ond hefyd tan ddi-
gofaint llawer mwy Echryslon, na phe buasei ef er
ioed heb ateb drostynt; pa mor flinderus y fyddai
hyn iddo ef, a pha mor wrthwynebol i ffyddlondeb
Duw. [4.] Diben arall Prynedigaeth oedd, amlygu
amryw Ddoethineb Duw yngwydd Dynion ac Angy-
lion. "Doethineb Duw yw CHRIST wedi ei groes-
hoelio." Eithr pe bae felly, fel y gallei yr hyn yr
ydys fwyaf yn ei amcanu beidio a dyfod i ben; ni
byddei Glod i Ddoethineb. Pwy ddyn synhwyrol a
ymad a'i dlyffau a'i drysor gwerthfawroccaf am yr hyn,
a wyr ei fod yn amheuas? Diau y gall Dynion dreulio
eu meddiannau ar ddychymmygion a Phrofiadau na
ddaw byth i ben; ond pe gallent ragweled beth a
fyddai'r diwedd, ni wnaent y hunain yn watwor-perdd.
[5.] Anghlod i Ddoethineb a nerth Duw, fyddai,
bod Gŵllu un rhyw greadur, yn abl diddymmu ei dra-
doeth a'i fansteidd fwriadau, a rhwystro dygyd ei or-
orchwil pennaf i ben. Beth a ddywedai yr Aiphtiaid,
ond iddo eu dinistrio hwynt eisiau ei fod yn gallu cwp-
plau yr hyn a gymmerfei arno. [6.] Pe byddei bos-
sibl i ddiben Marwolaeth CHRIST gael ei diddymmu;
Fe fyddai bosibl i'r amcan bendigedig o Ogoneddu
Gras Duw, gael ei rwystro a dyfod i ddim; Canys,
nid oes ac ni all neb ond rhai a achybwyd ogoneddu y
gras hwnnw.

IV. Rhefwm arall am sicr Effeith marwolaeth
CHRIST, yw, bod gwedi ymddiried iddo am yr holl
waith, yn gyftal am gymhwyso a phwrcassu jechyd-
wriaeth. Ffe yw yr Gwreiddin a'r Tryffor, lle cad-
wir holl ffrwythau Prynedigaeth; a'r Gorchwyliwr
mawr trwy ddwylo yr hwn y cyfrannir hwynt. Nid
oedd Adda mwy yn Berson cyffredin yn ol ei gwmp;
ni

Traethawd Defnyddiol

ni ymddiriedwyd iddo ef am y Tryffor newydd, ond i **CHRIST**, yr hwn a rydd gyfrif gwell o hono.

V. Nid oes dim yn eisiau ar ein **HARGLWYDD** a'n jechawdwr ag a allo fod yn lleffol i gyflawn berffeithio ei waith. Y mae pypm peth yn dra anghenrheidiol i wneuthur Gorchwyl mawr yn llwyddiannus; Awdyrdod. Nerth, Deall, Calondid, a ffyddlondeb: Yn y rhain oll y mae Tywyssog ein jechydwr iaeth yn hynod; "Y mae y Tad yn caru y mab, ac efe a roddodd bob peth yn ei law ef, *Joan 3. 35.*"

1. Awdyrdod; Efe a appwyntiwyd i'w Swydd; (oblegid fel Cyfryngwr y mae yr Tad yn fwy nag efe:) "nid o hono ei hun y daeth, ond y Tad a'i hanfonodd ef; Efe a alwyd gan Dduw: hyn a ofodwyd arno, ac Efe a aeth dano, mewn ffordd o Gyfammod, gwedi ei sicrhau trwy lw, na elwir byth yn ol; yr hyn hefyd mewn rhan a all bod meddwl y lle hwnnw, lle dywedir i'r Tad ei felio ef. Y llywodraeth a ofodwyd ar ei Yfcwydd ef: iddo ef y rhoddwyd Agoriad Dafydd; yr hyn fy yn dangos mor hollawl yw ei Awdyrdod: hebddo ef ni all neb godi na llaw na throed yn yr holl ddaiar.

2. Nerth neu Bwer; ni all fod yn ddyffygol ynddo ef os ydyw yr hyn oll ag y fydd yn y Nefoedd a'r Ddaiar yn ddigonol i'r peth, Oherwydd, y mae hyn ganddo, ac y mae ganddo yr diben hwn, fel y rhoddei fywyd tragwyddol i gynnifer ag yr atebod drostynt; yr hyn pe ni's caent, ddywedyd, nad yw yr holl Bwer yn abl eu hachub. Diau fod yr hwn a wnaeth y Byd yn abl i'w llywodraethu acioruwch-reoli beth benna ag a ddelo iddo. Ni adewfei byth i bechod (yr unig elyn) ddyfod ymewn, oni buasei ei fod yn abl ei ddaroftwng pan mynnei: "Eu Gwaredwr fydd gryf, **ARGLWYDD** y llyoedd yw ei enw, efe a lwyr ddadleu eu dadl hwynt: Rhaid iddo deyrnassu hyd oni ofodo ei holl Elynion dan ei draed, a nimau."

3. Deall neu Wybodaeth; Ni all bod hyn yn eisiau arno gan mae ef yw Doethineb y Tad; "Efe a roddes yr **ARGLWYDD** iddo dafod y dysgedig, i fedru mewn pryd lefaru gair wrth y diffygol." Efe a wyr ei waith; Beth yw; pa fodd i'w wneuthur; ac i bwy y mae yn perthyn. 1. Efe a wyr beth yw ei waith; sef, Ymosyn am, a chadw yr hyn a gollasid: Nid i ddygyd
Pobl,

am Brynnedigaeth.

Pobl, (fel y dywed rhai,) i gyflwr yn yr hwn y gallant fod yn gadwedig, eithr i'w gwaredu a hynnu oddiwrth eu pechodau. Efe a ddaeth, i agor llygaid y deillion; a chlustiau y buddariaid; i adferu yr Aelodau gwiwedig; i lanhau y Gwahan-glwyfus; i iachau y cleision; i godi y Meirw; i fwrw allan Gythraeliaid; i Bregethu yr Efengil; ac i beri i'r neb yr oedd yn perthun iddynt, ei gwrando a'i derbyn: Efe a wyr eu bod yn feirw, ac mae efe fydd rhaid eu bywhau; ac am hynny y dywedir *Joan 5. 25.* *A'r meirw ghywant ac a fyddant byw: A'r 10. 16. o'r un llyfr; Defaid eraill y ly gennif, y rhai hefyd sy raid i mi eu cyrchu, a'm llais i a wrandawrant.* Y mae ef hefyd i'w cadw ac i edrych ettynt fel na chollir ũn o honynt; ac hefyd i'w hadgyfodi yn y dydd diweddas, ac i'w cymmeryd gydag ef i'r Nefoedd: Yr hyn oll y mae efe yn herffeith yn ei wybod; *mae ei awaith o'i flaen.* 2. Fel y mae yn gwybod beth i'w ei Waith, felly hefyd y gwyr y pryd ar modd goreu i'w wneuthur. Efe a ddaeth yn ghyflawnder Amser, pan yr oedd pethau gwedi addfedu i'w ddyfodiad: Efe a ddaeth pan yr oedd mwyaf rhaid wrtho; Teyrnas Satan gryfaf; a'i Oraclau mewn mwyaf cymmeriad; y Byd gwedi ei orchfygu gan bwer Rhufeiniaid; a gwir Grefydd ymhron yn gwbl gwedi ei llygru ymyfc yr Iddewon. Arwydd o barodrwydd Deall yw cymmeryd gelyn yn ei gryfder a mawrder ei Nerth a'i ofod ar ei gefn: Cymmorth Gyfaill gwan pan bydd tan draed, a'i ofod ar ei uchel leoedd: Yr hyn yn yr Ysctrythur a elwir *Nerth yr anrheithiedig yn erbyn y Cryf:* A hyn y mae ein HARGLWYDD JESU GHRIST yn ei wneuthur, ac o'r Achos hynnu mewn rhan y dywedir; *bod ei Ddeall yn fywiog:* Ym mhob peth y mae yn gwn-euthur yn gall; Ac i hyn y mae *Hannah* yn cyfrif llwyddiant, Duw gwybodaeth yw yr ARLWYDD a'i *Ancanion ef a gyflawnir.* (3.) Efe a wyr dros bwy y mae yn gwn-euthur. Ni chyfrannir ffrwythau ei farwolaeth ef fel pethau cyffredin; nid ydynt yn dyfod i bob maeth o ddynion, fel y mae yr glaw yn syrthio ar bob maeth o dir: Y mae yn adnabod pwy y ddaeth i'w brynu; nid eu rhif yn unig, ond ei personau hefyd; yr oeddent oll yn serfennedig yn ei lyfr: Ac y mae ef mor hyddyfc yn hwnnw, a'i fod yn eu galw oll

Traethawd Defnyddiol

erbyn eu henw : Nid yw yn gadel yr un ; nac yn galw yr Naill yn lle yr llall : Efe a wyr pwy a dderwisodd y Tad, a phwy a roddws ef iddo ef : Ni all na'u gollwng yn anghof, na'u camfynnied : y maent yn argraffedig ar ei ddwyfron ac ar gleidr ei ddwylo.

4. Y mae gorchwyl mawr yn gofyn *Calondid*, neu *fawrbedd Ysryd*; i wrthsefyll gwrthwynebrwydd, ac i dorri trwy Anhaustra: Ac os hyn ni bydd; ni byddir nes i lwyddo er neb rhyw genheddfau eraill. Ac mor rhyfeddol yr oedd ein HARGLWYDD a'n Prynwr yn hyn! Pan yr oedd yn myned tan ei ddioddefiadau; (yn erbyn y rhai y darfysei iddo weddio *os oedd bosibl i'r cu, ppan hwnnw, fyned keibio iddo*;) Yno yr oedd iddo fawr achos, wrth *gefnogrwydd*; ac yr ym yn ffeindio ei bod, ganddo yn gyfattedbol. Yn yr 50 o *Esey* y mae, yr Prophwyd yn ei arddangos ef megis gwedi ei arfogi; Am hynny goffodais fy wyneb fel Callestr, a gwn na'm cywilyddier. Ym mawrder ei nerth y mae yn myned trwy holl wrthddywediadau Pechaduriaid, Profedigaethau, gwradwyddiadau, Cabledau, &c. A phan ddaeth ei awr ni thynnodd yn ol, ac nid ymgyddiodd rhagddynt; ie ni arhosodd nes eu dyfod lle yr oedd, ond efe a aeth i'w cyfarfod. Ac er y gallasei gael mwy na deuddeg lleng o Angylion er eu gofyn; y mae yn eu gadel hwynt; ac yn ei Berfon ei hun yn unig yn myned yn erbyn y Byd hwn, a Galluoedd y Tywyllwch; ie a llidiawgrwydd ei Dad hefyd; yr hwn oedd fwy gofydus ac yn llawer mwy dychrynadwy na'r llall oll; ac yn hyn oll yr oedd ei hun, ac nid oedd neb gydag ef. A bod *Angel o'r Nef yn ymddangos iddo i'w nerthu ef*, oedd yn hytrach yn *Arwydd* ac yn *Rhan o'i fawr ddarostyngiad*, (bod y Duw galluog yn ymddangos megis pe buasei iddo yn rhaid wrth, ac yn derbyn y gwasanaeth yr oedd ei Greadur yn ei gynnig iddo) nag yn lleihau ei ddioddefiadau. Hyn oll a wnaethpwyd i gyrhaedd Prynedigaeth; gan hynnu â gall ef fod yn ddyffgiol i'w effeithiol gymmhwyso: Ni all yr hwn a ennillodd y frwydr, ac a gwbl gadwodd y maes, ofni y Milwyr gwasgaredig: Ac am hyn hefyd y mae gennym air siccrach y Prophwyd, *Ni phalla efe, ac ni ddigalennà, hyd cni efeddi farn ar y ddaiair.*

5. Ffydd-

am Brynnedigaeith

5. Ffyddlondeb : Hyn hefyd fydd dra anghenrheidiol i Orchwyl mawr; ac am hyn y mae ein Prynwyr yn dra hynod. I wneuthur Ewyllys ei dad y daeth ef o'r Nefoedd : a hyn oedd ei Ewyllys ef, O'r cwbl a roddis efe iddo, na chollei ddim o bonaw, eithr bod iddo *gwyfodi* ef yn y dydd diweddaf; hynny yw rhoddi iddynt fywyd Tragwyddol; ac y mae yn dywedyd iddo wneuthur, ac y gwna ef hynny, yn ol ei Addewid yr hwn mor fynych a ail-adroddir yn 39, 40, 44, a'r 51. wersi o'r 6 *Joan.* Ac y mae yn eu cadw yn ol ei ffyddlondeb yr hyn a gymmerodd arno; sef, *fel y cyflawnid yr Serythur.* Judas a adawyd i fyrthio trwy ei drofeddiad ei hun; yr hwn (yn ddiammeu) a allasei ac a fuasei ef yn ei gadw, fel y llaill, pe buasei fel hwyntau, wedi ei roddi iddo: Canys y mae yn rhoddi i bawb fel y derbyniodd iddynt, fel y mae yn amlwg wrth gymmharu *Pfal.* 68. 18. a'r *Eph.* 4. 8. Yn y naill le y dywedir iddo dderbyn, yn y llall roddi rhoddion i ddynion; Am hynnu ni all yr rhai y derbynodd ef fywyd Tragwyddol iddynt ddyfod yn fyr o hono, oni bydd iddo ef fod yn anfyddlon yn y peth yr ymddiriedwyd iddo; yr hyn yn ddiau ni all ei wneuthur: Oherwydd y mae yn ffyddlon yn ei boll *Dy ef*; a hynny megis Mab; a cydhawlfy rwymmedigaeth naturiol â nerthol i ffyddlondeb. Pe ymcanau neb ei ddifeddiannu, efe a attebei fel *Naboth i Abab*, Na atto Duw, i mi ymadel ag Etifeddiaeth fy Nhad. A'i ffyddlondeb a amlygir ymmhellach, o ran mae ei orchwyl mawr ef yn awr yn y Nefoedd, yw, perffeithio yr gwaith hwn; *Y mae ef yn byw bob amser i eiriol Trostynt hwy.* Yr ys yn edrych yn fawr ar hyn, yn *Rhuf.* 8. 34. *Pwy yw yr hwn fydd yn damnio? CHRIST yw yr hwn a fy farw, ie yn hytrach yr hwn a gysodwyd, yr hwn hefyd fydd yn eiddyn trofom ni:* A swm ei weddi yw, i'r rhai a roddwyd iddo gael eu cadw oddiwrth ddrwg; a'r iddynt fod yn un yn y Tad ac ynddo yntef; ac ar iddynt gael bod lle mae ef, i weled ei Ogoniant. Yn awr gan hynny os diben ei farwolaeth oedd Jechyd-wriaeth y rhai y by ef farw drostynt; ac os oedd y gwerth y dalodd yn deilwng o'r Pwrcas; as os Ewyllys ei Dad yw eu bod yn gadwedig; os dros eu Hiechyd-wriaeth hwynt y mae ef yn gweddio; ac os caeff ef ei wrando gan Duw yn yr hyn oll a ofynno, *Joan* 11. 22.

mae yn rhaid bod yn ganlynol, "na ellir diddymmu amcan ei farwolaeth ef."

Ond nid yw yr gwirionedd hwn heb ei wrthsefyll; nid o ran bai ac fydd ynddo ei hun; ond eisiau eu fod yn rhoddi lle i beth arall, yr hwn fy yn anghyfiawn yn ceisio yr oruwchafiaeth. Nid ydys mewn cyflawn eiriau yn ei wadu, ni ddywed neb yn amlwg, y gellir diddymmu amcan marwolaeth CHRIST; Eithr y mae rhai yn cyfyngu ei amcan ef ac yn ei amgylchu ag Ammodau, fel y mae yn rhaid ei ddiddymmu. Nid ydwyf yn deall ble y dechreuodd neu i bwy bwrpas y mae hyn: ond yn bwrw mae anghenrheid a'i parodd (eisiau bod gwell,) i ddal y fyn y Athrawiaeth Gyffredinol Brynedigaeth. Nid oeddwn ar y cyntaf yn meddwl am un gwrthdadt ymma, ond gan i'm gael hon ar y ffordd, yr wyf yn ewyllysio ei gosod yngloriannau yr Cysfegr, ac edrych beth yw ei phwys. Swm yr hyn a ddywedir yw;

Gwrth. Mae Amcan marwolaeth CHRIST oedd yn unig i ddygdy Dynion i gyflwr yn yr hwn y gallent fod yn gadwedig; a rhoddi y fath foddion a chyfryngau, ag a'u dygau i Fechydwrriaeth, os gwnant ddefnydd o honnynt: ac nad oes un achos pam nad yw neb yn gadwedig ond en hanghredyniaeth.

At. 1. Nid rhaid profi mae anghredyniaeth yw yr pechod fy yn darnio: ond nid eisiau bod Dynion yn credu yn CHRIST yw yr unig Achos neu yr Achos cyntaf o'u Damnedigaeth; onid eu gwrth-giliad oddiwrth, a'u gwrthryfelgarwch yn erbyn Duw: er bod gwrthod y feddeginaeth yn mawr drymhau damnedigaeth y Sawl nid ynt yn credu; Megis pettai un a euog-farnid am deyrn-fradwriaeth, yn gwrthod Maddeuant; ei wrthodiad, yn ddiau, yw Achos nefas digyfrwng o'i farwolaeth; ac fydd, se allei yn ei wneuthur yn dostach; eithr ei Deyrn-fradwriaeth oedd yr Achos haeddianol o'i farwolaeth; ac am hynnu y buasei raid iddo ddiodef, pe buafid heb gynnig y fath faddeuant iddo. Nid rhaid un Achwyniad oddiwrth CHRIST, i gyfiawnhau Damnedigaeth Pechaduriaid; *Moses*, Cyfraith yr hwn a drofeddasant, a dystoliaetha yn erbyn yr *Idderwon*; a chyfraith natur yn erbyn y *Cenbedloedd*. Gwirionedd sylfeiniol, a thraanghenrheidiol

idiol wybod yw, Mae ffydd, yw yr un peth a'r
o'n tu ni, fel y byddom gadwedig: ac mor fôr yw
yw yr ffydd hon yn chwannegu dim at hysbysu
rhinwedd Croes CHRIST. Lle dywedir bod yn cy-
fiawnhau neu yn achyb pobl trwy ffydd, yr ydychyd
meddwl y gwrthdrych ac nid y weithred o ffydd, er
heb honno. Canys fel y mae yn rhaid bwytta 'r bara
a'i gymmeryd i'n Corph, cyn y gallo ein porthi, felly
rhaid derbyn cyfiawnder CRIST trwy ffydd, cyn y
gallom ein cyfiawnhau trwyddo. Eithr megis nad y
weithred o fwytta, yw yr matter neu sylwedd ein por-
thiant; ond y bara yrydym yn ei fwytta: Felly nid
ein gweithred o gredu, ond cyfiawnder CRIST gwedi
ei dderbyn trwy ffydd yw yr defnydd o'n Cyfiawnhad.
Eithr,

2. Pa am y mae yn rhaid i Brynedigaeth ddisgwyl
wrth bwer arall i ddwyn i ben ei Amcan; Pam y ga-
dewid peth cymmaint yn nwylo Dyn, i ffynnu neu i
ffaelu fel y rhyngo bodd i Ewyllys wrthnyffig? Mar-
wolaeth CRIST yn hytrach a ddylasei fod yn anmodol,
ac nid Jechydwriaeth yr rhai y bu ef farw drostynt; ac
felly mewn Doethineb y dylafid ei oedi hyd ddiwedd
y Byd; i weled pa ffrwyth a ddoi oddiwrtho; ac o
ni's doi dim, na byddei iddo yntef farw; Oherwydd
pa ham y byddei farw yn ofer? Ond y byddei CRIST
farw, a hynny ar y pryd ac y bu ef farw, a ragerdein-
fid gan Duw a hynny trwy lw? yr hyn oedd yn ei
wneuthur yn anghenrheidiol fel na allid ei alw yn ol.
Nid allei gan hynny gyd sefyll a Doethineb, neu wi-
rionedd Duw, adel Diben ei farwolaeth fel y galleu
fethu, neu gael ei ddiddymmu; megis y buasei yn
rhaid iddo fod pe buasei yn sefyll ar Ewyllys Dyn:
Yr hon fydd mor wibiog ac ansettledig, na wyr yn y
fyned hon beth a wna, neu a fwriada yn y nefaf; (heb
law ei bod wrth natur yn wrthwynebol i'r peth hwn;)
eithr eglur yw bod y diben gwedi ei sicrhau yn yr
un modd a'r cyfryngau; sef, trwy Arfaeth, Addewi-
dion a llw. Ac a fydd i'r fath weithred uchel node-
dig ar fath ddisgwyliad oddiwrthi gael ei throï i
ddamweiniad? Addewyd i CRIST, Had i'w wafana-
ethu, a'r fath olwg o lasyr ei enaid ac ai digonai ef:
Y byddei " iddo rannu yr yspail gyda 'r cedym: Y

ai y Cenhedloedd yn etifeddiaeth: Y byddei i fren-
hincdd y ddaiar weled a chyfodi, ac i dywyffogion
hefyd ymgrymmu iddo: Y cae ei Elynion fod yn
faingc i'w draed ef." A hyn fel gwobr am ei ddio-
dolaadau; ac y mae yn eistedd yn y Nefoedd yw dif-
gwyl hyd oni chyflawnir. Ac a fydd y Greaduriaid
gwedi syrthio gymmeryd ernynt bwer i neccau Ewyllys
eu Creawdwr? A'i wrth eu plesser hwy y caiff bod pa
un a wnelo Etifedd pob peth, a chael meddiannu ei
dref-tadaeth neu beidio? A fydd i lwch pechadurus cyn
belled ymdderchafu, a dywedyd, Ewyllys fy Nghre-
awdwr y gaiff sefyll, ond i'm Ewyllys i fod yn rheol
iddi? A fydd i Gyfreithiau y Nefoedd, er mwyn yr
Athrawiaeth Ammodol, redeg yn llyn? Y gwr cadarn
arfog a yspeilier ac a fwier allan, os bydd ef yn ewy-
llysgar: Y Cenhedloedd i'r rhai y mae'r Diafol yn
Dduw, a gaent ei wadu ef, a throi yn ddeiliaid i
GRIST, os efe a gydsynia a hynny ac os tybiant hefyd
i fod yn fyddiol iddynt: Brenhinioedd a Thwyffogion
a gyfodant, ac a ymgrymmaint iddo, os eu mawredd
a ad iddynt; a'i elynion y gant fod yn faingc i'w
draed os byddant Ewyllysgar i ymddarostwng i hynnu,
&c. Pwy ni chryne wrth glywed cynnig y fath am-
harch i GRIST?

3. Nid oedd un rheswm i fab Duw farw, am beth
cyn lleied a dygyd Dynion i'r fath gyflwr, ag y gallent
fod yn gadwedig ar Ammodau: i'r peth mwyaf yn y
Byd gael ei grogi ar Hoel mor wan na llei ddala
pwys Afal. Yr wyf yn ei alw yn beth bach, am fod
genddynt fwy na hyn yn Adda: Yr oedd genthynt y
pryd hwnnw berffeith rydd-did Ewyllys heb dueddiad
i ddrwg. Either yn awr, meddwch chwi, nhwy a
gynhorthwyir trwy gynhyrfaadau a rhesyddau, oddi-
wrth y perigl y maent ynddo, a'r pethau daionus a
allant eu cael trwy gyfnawid eu cyflwr: Eithr beth
yw yr rheini, fel y mae y peth yn sefyll? Pa gynhyrfa-
adau a'u cynhyrfa, pan na bont yn deimladwy o'u
perigl, nag yn gwybod oddiwrth y pethau daionus a
gynhigio iddynt. Yr oedd gantynt y cyfryw gynhyr-
faadau o'r blaen yn fwy nag yn awr; yn gymmaint a
bod y Teimlad presenol o gyflwr dedwydd, yn fwy
rhinweddol a nerthol i gadw ef; nag y gall y cynhi-
giad

giad Noeth o ryw Ragorfraint bell anghydnabyddus, i beri i ni ymmofyn am deni : (Canys nid oes yn chwarae nych yr hyn ni wyr oddiwrtho:) Yn enwedig pan byddo gentynt eiflws yr hyn fydd fwy cyttyad a teimlad presennol : Ac mae yn wrthwyneb i'w rhagorfraint adel y pethau hyn am y llai : Nid ydynt yn gwelad na'r perigl na'r rhagorfraint, ac am hynny y maent yn dirmygu'r ddau. Neu os bydd gentynt ryw argyhoeddiadau gwan ar brydiau ; y mae yr bodlonrwydd yr hwn y maent yn ei freddwydio eu bod yn eu gael yn eu trachwantau ; yn eu cario ben-dramwngl, megis gwynt a llanw.

4. Pe bai Annogaethau a Rhewmau, mor bwyfig ac effeithiol i weithredu ffydd, ac y mae rhai yn bwrw : Yna y rhai helaethaf eu doniau naturiol fyddent fwyaf tebygol i'w hennill. Eithr a oes neb o'r Phariseaid yn credu ynddo ef? Onid yw Tywysogion Doethineb bydol yn cyfrif pregethiad y Groes yn ynsydrwydd? Onid ydym yn canfod Dynion enwog o ran Callineb Dynol, rhagorol am Sansteiddrwydd moesawl, a mwyaf gorfoleddus yn yr Egwyddorion o Ewyllys rydd, etto yn fwy yn dirmygu ffydd Sansteiddrwydd; ie, yn yspeilio CHRIST ei hun o'i Dduwdod, a'r Grefydd Ghrisnogol o'i gogoniant pennaf? Nid dim eglyrach i bawb a'i ystyrio! Diau, gan hynny mae afresymmol y fuafei gadel gogoneddus Brynedigaeth, wrth lywodraeth Ewyllys wrthnyffig; gan mae hwnnw yw'r peth fydd yn attal, ac a ettyl, nes ei dynnu ymmaith. Ni thraddodwyd CHRIST onid unwaith i Ewyllys Dynion a nhwy a'i croes-hoeliasant ef; ac y maent er hynny yn croes-hoilio ei Groes ef. "Pe adwaenafent ef, ni chroes-hoeliasent ARLWYDD y Gogoniant:" Eithr felly y mae "yn Noethineb Duw nad adnabu y Byd trwy ddoethineb mo Dduw." Ni byddoethineb Dynion erioed yn Awdwr ffydd nag iddynt eu hunain, nag i eraill: Pregethiad y Groes fydd yn dramgwydd i'r Iddew deddfol; ac yn ynsydrwydd i'r Philosophydd rhesymmol a hynny yn Athens.

5. Nid yw Amcan CHRIST yn prynu, nag anian y Caethiwed y mae yn gwaredu oddiwrtho, yn rhoi dim lle i ofod Ammod yn y peth. Caethiwed llygredigaeth, y gelwir ef gyd a'i gilydd: ac o herwydd ei rannau y mae
yn

Yr Amod Defnyddiol

yn awn yr enw o " Ddallineb, Tywyllwch, Mar-
wolaeth, Caledrwydd, Anghredyniaeth, Gelyniaeth.
Ac mae gwaredu oddiwrth yr rheini oedd *Amcan* a
Prynedigaeth a ellid yn neilltuol ei Amlygu : fe
sydd i'm yn *unig* gyffwrdd a dau beth neu dri yn gy-
ffredinol : " I hyn yr ymddangosodd Mab Duw, fel
y dattodai weithredoedd Diafol. Ein hen ddyn ni a
groefhoeliwyd gyda CHRIST er mwyn dirymmu Corph
pechod. Duw a ddanfonodd ei fab ei hun, ynghyff-
elybiaeth cnawd pechadyrus, ac am pechod a gondem-
nodd bechod yn y Cnawd. Yr hwn a'i rhoddes ei
hun, trofom, i'n prynu ni oddiwrth bobanwiredd. CHRIST
a rhoddes ei hun dros yr Eglwys, fel y Sancteiddiai efe hi,
a'i glanhau, a'i gosod yn Eglwys ogoneddus iddo ei
hun heb na brycheuyn, na chrychni, na dim o'r
cyfryw." Eithr a'i peth mewn amcan yn *unig* oedd,
yr hyn a allei gael ddifyddio? Nage, eithr yr oedd
gwedi ei ragarfaethu a'i sefydlu; Canys, " Efe a
wared Israel; oddiwrth eu holl anwireddau, a gwaed
JESU GRIST ei fab ef, sydd yn ein glanhau ni, oddi-
wrth bob pechod;" fe ddywedir yn yr amfer presennol
megis peth ag sydd etto ac yn wastadol yn cael ei
wneuthur. Rhaid i'n gymeryd *Pob* yn y lle hwn
mewn ystyr cyffredinol, Canys oni 'n gwaredir oddi-
wrth *bob pechod*, yr un man o'r diwedd y fyddai i'n fod
heb ein gwaredu oddiwrth *ûn*: *ûn* hadling heb ei thalu
o'r dyled, syn ein rhwymmo i ddigofaint; yn enwedig
Anghredyniaeth. Pa ham gan hynnu yr ydys yn am-
meu ac yn ymddadleu ynghylch hwnnw yn anod *ûn* o'r
llaill? A ydym yn tebig bod ffydd mor hawdd nad raid
i ni dryblu ein Meistr yn ei chylch? Nymmor o rhai
credadwy a ffeindiodd ei bod felly: Neu a ydym yn te-
big ein hunain yn aplach i ddelio a'n Calonnau ein
hunain, neu yn ffyddlonach i'n ni ein hunain nac ef?
Twyll ein Calonnau sydd yn peri inni farnu felly:
Neu a channegwn ni at CHRIST ryw beth o'n heiddo
ein hunain i helpu allan ei haeddedigaethau ac i'w
gwneuthur effeithiol? Y mae yn ffeidd ganddo hynny;
Canys " os enwaedir chwi, ni lessa CHRIST ddim i
chwi:" neu, a ydym yn ymdderchafu i eistedd ar ei
law ddeheu ef yn y gogoniant o Brynedigaeth? Ni wn
beth yw, onid diau fod rhyw beth nad yw iawn, yn
gorwedd

gorwedd yn y gwaelod, er na ellir ei ddirnad. Oherwydd, gan mae Anrhydedd Prynedigaeth yw gwaredu oddiwrth bechod; yr hwn fy yn gwaredu oddiwrth Anghredyniaeth yr hwn yw yr pechod mwyaf, a enillodd y rhan oreu o'r Anrhydedd honno: Anghredyniaeth yw clo ein cadwyn a'n caethiwed; ac hyd oni ddatcloier hwnnw, nid oes dim rhyddid. Nid yw Prynedigaeth CHRIST fel Cyfraithiau Dynol y rhai fy yn dala y rhai bychain, ond yn gadel i'r mawrion dorri trwyodd: Nage, y mae Prynedigaeth yn amcanu at y Pen, ac yr oeddidd yn bwriadu hynny ar y cyntaf. Ond ba fodd yr achybir dynion oddiwrth Anghredyniaeth? trwy eu gwaith eu hun, neu un arall? os eu hunain, yna o weithredoedd; yr hyn ni all gyd sefyll a Gras: Os trwy un arall, yr un arall hwnnw syn gwneuthur y peth naill ag yn hollawl, neu a'r Ammod: Os yn hollawl, tynnaf ddiwedd ar y Gwrthddadl: Os ar Ammod, beth oedd yr Ammod hwnnw? Ni allei fod dim ag oedd ynom cyn credu; Canys "beth bennag nid yw o ffydd pechod yw:" Rhaid wrth hynny ei fod oddiwrth Achos araill, ac yn ddiammodd, ac ni all ef fod oddiwrth un peth arall, ond Prynedigaeth yn unig; ni all dim arall ei arddel; ac arddeliadau honno fydd dda; Canys efe a ddywedir yn eglur mae CHRIST yw Awdwr ffydd: Ac y mae yr Efangylwr *Joan* yn dywedyd mae o'i gyflawnder ef y mae pob Gras yn dyfod: Y mae *Paul* hefyd yn dangos, fod CHRIST yn ymaflyd ynom, nid o Achos ein bod ni yn ymaflyd ynddo ef ond fel y gallom wneuthur hynny. Ac ymhellach yr Yspryd Glan (yr hwn yw awdwr pob Gras,) a dywalltir arnom trwy JESU GHRIST ein Jechawdwr. Ni bydd i'r ffydd honno yr hon nid yw yn gwbl oddiwrth GHRIST fel ei Hawdwr a'i Gwraiddin, byth ddygyd, yr Enaid at GHRIST fel ei Gwrthddrych a'i Gorphwyfdra. Ond mi a dybygwn y delei vr Athrawiaeth o Brynedigaeth ammodol gael yn gwbl ei destewi gan eiriau ein Jachawdwr, lle mae yn dywedyd, "Cafwyd fi, gan y rhai ni'm ceisafant."

A gollir gan hynny yn awr y gwirionedd hwn: sef, i Brynedigaeth CHRIST wneuthur diwedd ar bechod? neu a ddywedwn, fod ein hen ddyn gwedi ei groes-hoelio

Tracthauod Defnyddiol

gwerth y gidd ond ei brif rannau? bod holl weithredoedd gwedi eu dattod, ond ei waith pennaf? Bod *Iffrael* gwedi ei waredu oddiwrth ei holl anwiredau, ond yn unig y gwaethaf ar mwyaf damnedig? A ydy yr Scrythur yn llefaru yn dwyllodrus? Neu a ydy d n gwag yn anffyddlon yn ei Gyfammod? Yr wyf yn gofyn (gyd a mawr ddifrifwch, canys matter difrifol yr ym arno,) Pa les y wna Brynedigaeth i ni, os ydow yn ein gwaredu yn unig oddiwrth rai pechodau ac nid oddiwrth bob pechod? Neu os oddiwrth bob pechod oddieithr Anghredyniaeth? Oni fyddai hyn yn gyffelyb i faddeuant o bechodau bychain (bychain mewn cyffelybiaeth,) tra fyddai Euogrwydd ein Teyrafradwriaeth yn aros arnom? Pwrcaffu Jechydwriaeth i'n, os ni a gredwn, fydd ry debig ei waith ūn yn cymmeryd arno wella dyn o'i wallgofi ond iddo fod yn sobr: Beth a wna rhai fydd yn ymfodloni a'r fath Brynedigaeth a hon?

Yn olaf, Ystyriwch Brynedigaeth yn yr Arwydd o honi: Nid oedd yr Aberthau tan y gyfraith yn tynnu ymmaith bechod, heb dannellu yr Gwaed: ac nid y bobl ef hunain oedd yn ei dannellu, onid yr offeiriad: Ac a fydd i'n gan hynny debig y twallteir CHRIST ei waed droes y rhai, na byddai iddo ei dannellu ef er-nynt? Na bydd iddo roddi ychydig ffydd i'r neb y bu ef farw drostynt, gan nad yw yr hyn oll a wnaeth ef yn abl eu lleffau heb hynny? a wnaeth ef y fath waredigaeth i'w weision ac a gant hwy yn awr farw o fyched? Amhosibl fod ei gariad gwedi oeri cymmaint, (yn ol ei fyned i'r Nefoedd,) a'i fod yn ddifatter am lasur ei Enaid. Bychandra mawr, i haeddedigaeth Dioddefiadau CHRIST, yw, i neb ddywedyd, nad yw credu gwedi ei phrynu a'i heffeithiol gyfrannu ganddo ef, ond ei bod yn sefyll ar rhyw beth i'w gyflawni gan ddynion; y mae yn gymmaint a lledratta Tlws o Goron ein Tywyfog, a'i ofod ar gap ar ynsyd.

Defnyddiau.

Defn. I. Amhosibilrwydd o ddiddymmu amcan niarwolaeth CRIST, syn brofiad eglur o neilltuol Brynedigaeth. Canys, os Jechydwriaeth y Sawl y bu ef farw drostynt oedd amcan ei farwolaeth, ac ni ellir diddymmu

ymmu yr amcan hwnnw; yna nid oedd ei yr amcan
Jechydwriaeth y rhai ni byddant gadwedig.

II. Edrychwch beth a glywoch a pha fodd. O chelwch yr Athrawiaethau ac fydd yn tueddu i wneud chu yr Cyfammod o ras; gan ei droi i Gyfammod Weithredoedd, neu ryw beth anhawfach: Y hennaf yw yr hon fydd yn gwneuthur Prynedigaeth yn amodol, ac i sefyll ar ryw beth i'w wneuthur gan ddy-nion, heb GRIST: Yr hon y bydd i'm son am ddau o'i chanlyniadau drwg.

1. Y mae yn ein speilio o'r sylweddol Sail o Gyffyr, yr hon fydd yn tarddu i'n oddiwrth ddiammodrwydd Prynedigaeth; (Canys llawenydd yr ARGLWYDD yw ein Nerth;) gan ein roddi yn noeth i bob awel o bro-fedigaeth. Pwyall addo y laif yr adeiliadaeth a adei-liadir a'r sail amheus? Nid yw hanner cymmaint perigl adeiliadu gwair a foff ar y Graig, ac adeiliadu aur ac arian ar y Tywod: Canys y naill a fydd gadwedig, trwy anhaustra; y llall a goll ei waith a'i hunan hefyd: Canys er mor sicred, ac mor ddyammod yw Prynedi-gaeth ynddi ei hun, etto os ei sefydlrwydd a'i Effaith fydd yn sefyll ar beth ansicr ac ansfydlog, Sail ein Gobaith a ddarfu: Y mae yn gyffelyb i'r Pydewau hynny, yn y rhai y mae dwfr ddigon, ond ni roddant ddim i chwi, nes i chwi yn gyntaf fwrw peth y mewn o'ch eiddo eich hunain, yr hyn nid oes gennych; (mae gis ffynnon *Jacob*, heb ddim i codi dwfr) Dynion trwy chwannegu ammodau fydd yn rhwystro maddeuant iddynt eu hynain; ac yn lle gwella yn dinistro yr dde-ddf o rydd Ras: Dywediad y Pregeth-wr a weddei fod yn berthynol ymma; "Na fydd ry gyfiawn, ac na chymmer arnat fod yn rhy ddoeth: pa ham i'th ddi-fethit dy hun? *Preg. 7. 16,*

2. Gwneuthur Prynedigaeth i sefyll ar ein fydd, yw rhoddi i ras creuedig yr anrhydedd fy yn perthun yn unig i GRIST, yr hyn a ddylei yr rhai a brynwyd fod ein dyner iawn o hono. A ddarfu iddo ef ei hun bwr-cassu Prynedigaeth, ac a fydd i'ni debig bod yn rhaid iddo wrth Gymmorthwy-wr chymhwyso? a fydd i ni farnu bod yn rhaid i'r gorchwyl ardderchog hwnnw wrth ein cymmorth ni i'w orphen? Nage, ond pa ra-suiau bennag fydd gennuch, rhaid i chwi ddiolch i Brynedigaeth

Prifardd Defnyddiol

Prynedigaeth am denynt; ac nid iddynt hwy am Brynedigaeth. Nid yw ei holl oleuni ond benthig; nid os genthynt ddim, o honynt eu hunain ond yr hyn y mae Haul y Cyfiawnder yn ei roddi iddynt. A oes gennit ffydd? Meddianna hi i ti dy hun, a chydnabydd hi er daioni it; cymmer hi fel effaith a'r amlygiad ac nid fel yr Achos o'th Hawl ym Mhrynedigaeth. Y mae pob Gras hardd ac llefol yn ei le, Grasufau Efangylaidd a gollant eu harddwch os gwneur hwynt yn ddeddfol. Rhaid i'm ddywedyd wrth ffydd yn yr achos hwn; Y cyfaill, istedd yn is; y lle hwn fy yn perthun i'th wneuthurwr: Creadur Prynedigaeth wyt, oddiwrth honno, y cefaisst dy enedigaeth; ac ynddi yr wyt yn byw ac yn fymyd: y mae it wreso fel un o'r gwahoddedigion; ie fel rheolwr y wledd; ond nid fel cyfaill y Priod-fab. Ond y mae gwir ffydd ddifreychuylid yn foneddigeiddach nag y byddo yn rhaid ei cheryddu yn llyn.

III. Gan fod pob haeddiant a Gras yn rhinweddol ym mhrynedigaeth, i'w gyfrannu oddi yno trwy law ein Prynwr ei hun; y mae yn rhoddi i'n Gerydd cariadol, a chyfrwyddyd ynghyd: Cerydd i ddisgwylfa yn un lle arall; a chyfarwyddyd i Eneidiau tlodion fychedig, pa le, a pha fodd i gael eu digoni. Yr ydych gwedi eich andwyo ynoch eich hunnain, ac a fyddei yn dda ych ofod y cwymp hwn dan law Crist, fel ũn yn abl i'w adweirio. Hyd hyn yr ydych ar y iawn: ond yr ydych yn ymofyn am ryw beth ynoch eich hunain, i nerthu eich gobaith, ac i ennill ei ffactor tu ag attoch. Ymmaith a'r fath Escyfodion, a ffŵwch at eich Prynwr fel yr ych; Canys o hono ef yn unig y mae'r ffrwyth hwnnw. Bydlwch mor deimladwy o'ch anheilyngdod, a'ch amhrydferthwch ac y galloch; a rhodiwch yn oftyngedig yn y teimlad o honno; ond na wnaed eich dyfodiad yn fwy gerfyddig, a'ch gobaith yn llai. Os gall dim eich gwneuthur yn deilwng, (hynny yw, yn wrthddrycheu addas o drugaredd,) eich dyfodiad hyderus at orfedd Gras a'ch holl anheilyngdod o'ch amgylch a wna hynny. Gwedddeidd-dra diflas yw bod yn anodd gennym dderbyn oddiwrth rhai fydd uwch na ni: Y mae yn edrych fel byddem yn anewllysgar i neb debig bod arnom einiau

eu

am Brynnedigaeth

eu rhoddion : neu fel pe baem yn tebig bod ein hysbyr
 eisiau ein diolchgarwch ; neu o'r lleiaf fel pe baem yn
 anewyllyfgar i fod yn rhwymedig iddynt : mwy anghy-
 aidd o lawer yw bod yn anhawdd gennym dderbyn y
 cynnigion o ras oddiwrth ein HARGLWYDD a'r Iechadwr.
 O mor an naturiol yw ein calonnau naturiol, ie yn ein
 daioni ni ein hunain ! Gwrthddrychau trienus o drugaredd
 ydym ; y mae pob cyflawnder yn GHRIST, ac fe ellir ei
 gael am fyned i'w mofyn ; ac etto, megis pe bae arno
 eisiau rhai i dderbyn, y mae yn gwahadd yn gyhoeddus,
*Ob dewch i'r dyfroedd bob un y mae syched arno, ei yr hwn
 nid oes arian ganddo ; Ac od oes ar neb syched, deued ataf, ac
 yfed.* Pethau mawrion a gynnigir, ond ar bwy bris ?
 Dim ; ond dewch a chymmerwch : Ac etto ni gawn
 ffeindio bod y dim hwn yn rhyw beth ; ie yn beth o'r pris
 a'r anghawstru mwyaf : Uu o'r pethau anhawsfaf yn y Byd
 yw bod yn *ddim*, (yn *ddim* ynom ein hunain) ac felly ffoi
 yn uniawn at GHRIST fel y byddom *rywbeth* : Ond ewch
 atto ef am hyn hefyd. Pe buasai'r Mab afradlon yn
 peidio a dychwelyd nes cael dillad gwell, a golwg debyc-
 cah i fab y cyfryw Dad ; Cadachau fuafent byth yn wis-
 codd iddo, ar Cibeu yn fwyd. Ystyriwch y peth yn well ;
 JESU CRIST fydd yn eich galw, oherwydd eich bod yn
 dall, i ddyfod atto am eli llygaid ; ac nid ewch nes bochi
 yn gweld yn well : Yr ych chwi yn Noeth, y mae yn
 eich galw i gael dillad ; ond ni fyynnwch fyned ne's bo
 gennych well gwisgodd : Y mae yn cynnig i chwi Aur, o
 herwydd ei fod yn gwybod eich tlodi, ac ni fyynnwch ei
 dderbyn nes bo gennych rwy beth i roi am dano. Ystyri-
 wch y peth etto, a gwelwch a ydych yn delio yn wedda-
 idd a chwi eich hunain, neu ag yntef. Rhudd Râs fydd
 i'w ogoneddu ym Mhrynedigaeth ; ond rhwy beth o'ch
 eiddo eich hun, a wnai yn llai eich rhaid wrth CRIST,
 ac yn llai eich pris am ei ras ef ; ie a fyddai yn fodd eich
 cadw oddiwrtho fel y cadwodd y Tuddyn a'r ychen y
 rhai a wahoddafid oddiwrth y Swpper. Ystyriwch
 ynhellach nid yw CRIST yn gwresfiewi neb, o ran
 dim ac y maent yn ddygid gyda hwynt, y mae mwy
 o wressio i'r rhai fydd un dyfod heb ddim i ddisgwyl
 pob peth. Beth a roddasoch i GHRIST, neu a wneuthoch,
 drosto neu a allwch byth ei wneuthur, ag a allei ei gyn-
 O
 hyrfu

drofoch chwi? ie i gael ei wneuthur yn
 ddieth drofoch chwi? A ddefcynnodd ef i
 ym mhaedd oddi yno, ac a ofododd ef ei Enaid,
 ym mhaedd oddi yno; yn bridwerth drofoch? Ac a allwch
 ym mhaedd oddi yno? Iawn y gallir dywedyd
 wrthydd chwi a minnau, *Ob Ynsydion, a bwyrfrydig o
 galon, i greu!* Efe a wyr nad oes gennym ddim, ac a
 fyn i ni wybod ei fod yn Gwybod hynny; a bod ganddo
 ef bob peth i ni: ac er ein anorchfugol annogaeth, bod
 pob peth yn eiddom ni mewn ffordd o gyfiawnder; ei
 waed efa'u gwnaeth hwy felly: Nyni yw ei wahoddedi-
 gion ef, nid raid in ddygyd ein Ystol na'n hymborth
 gyda ni. Ni bydd i'm chwannegu ond ūn ystyriaeth
 ymmhellach; sef, a cadw oddiwrth GHRIST, nes
 byddoch, (fel y dywedwch,) yn addas oi Brefenoldeb,
 yw 'r ffordd i wella eich cyflwr: Chwiliwch a gwelwch
 onid oes balchder yn y gwaelod; chwi a fynech, cyn
 dyfod, gael rhyw beth, a'ch gwnclo yn gymmeradwy;
 a hynnu fydd raid ei gael oddiwrtho ef yn unig; ac ni
 ellwch ei gael ond trwy ddyfod hebdo. Y mae ym
 Mhrýnedigaeth Dryfforau anfeidrol o beth au fydd ddiffig
 arnom; Ac y mae ein Jachawdwr yn anfeidrol fwy
 ewyllysgar i'w Cyrfannu, nag yr ydym ni i'w derbyn.
 Meddyliwch, gan hynny eich bod yn wastad yn clywed y
 llais gorfoleddus, *Deuach attafi barwb ac y fydd yn stinderog,
 ac yn llwythog; a mi a esmwythaf arnoch; A'r hwn a ddal
 attafi, ni's bwriaf ef allan ddim.*

Defn. IV. Y mae hyn yn mawr genfogi yr rhai cre-
 dadwy yn eu Hymdrech Ysrydol. Canys os darfu croes-
 boilio ein bēn ddyn ni gyda CRIST, er mwyn dirymmu corph
 pechod; ac ni ellir diddymmu amcan ei forwolaeth ef; yna
 ni arglwyddiaetha pechod arnoch chwi; na'r hyn, nid oes
 dim fwy yn nerthu ein ffydd wrth ymladd yn erbyn
 pechod: dim yn fwy yn cyffro Enaid am waith a llafur ei
 ddwylo. Oherwydd, mae tynnu ymmaith bechod, oedd
 diben Prynedigaeth, CRIST ei hun a wnawd yn bechod
 trwy gyfrifiad nid trwy lygredigaeth: Holl bechodau rhai
 y bu effsarw drostynt am-gygyfarfuant arno ef; fe a'i
 cyllylltwyd ef a hwyntu, fel na ellid eu gwahanu ond
 trwy farwolaeth; ni allasei Pechod farw oni buasei i
 GHRIST farw; ni allasei GHRIST farw oni buasei ei
 wneuthur

Wneuthur yn bechod; ac ni allei ef farw gydag ef: CRIST ygid y Pen a'r holl ydychydig groef-hoeliwyd, ag a gidgyfodasant; ydychydig bechod yr hwn a adewodd ef yn ei fedd; a gwyddys ei fod ef yno; Ac felly yn awr nid oes dim cyffelybiaeth ddim i'w wneuthur, ond cymunus yspail; Canys y mae yr Gelyn gwedi ei orchfygu yn barod: *Eleazar a darawodd, a'r bobl a ddychbawelasant ar ei ol ef yn unig i anreithio*; felly mae ymma: ac yn hyn y cyflawnir y gair, *Mae arall yw yr bawn fydd yn baw, ac arall yr bawn fydd yn medd*. Ein gwaith yn awr yw clodfoni ein Tywysog; adrodd ei fuddlygoliaethau; ac ymbatattoi erbyn ei Orfoledd; fel y byddom addas o'i gyndeithias ar y dydd gogoneddus dymynol hwnnw.

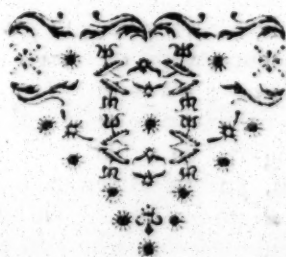
Diau fod byddinodd gwafcareddig, yn difswyl i ni gloffi ny fynych, heb hynny, ni allant ein drygu: eithr y mae eu Calon gwedi torri; ac os dilynwn hwynt yn enw gorfoleddus ein Captain, nhwy giliant yn ol yn wastadol; nid oes dim yn eu digalonni yn fwy na'ch gwel'd yn eu gwrthwynebu. Eich Gelyn a roi i chwi fynydd o Our, neu un peth hyd at hanner ei Deyrnas, am gilio yn ol, neu beidio a llefaru mwy yn yr enw hwnnw. Gwregysfwrch gan hynnu lwynau eich meddwl; A bydded i hyder Sancteidd eich meddiannu; gan wybod y cewch eich coroni yn niwedd eich Ywdrach. Nid ydych yn rhedeg megis ar amcan; am hynny nag ymdrechwch fel rhai yn curo yr awyr; Oherwydd, sicr yw, fod eich Gelyn yn wrthnyfig i'w herlidiad parhaus a'i gwna yn gyndeiriog; gan na chytyawch ag ef, efe a wna ei oreu na byddo ef farw yn unig; efe a faif ar ei liniau yn ol torri ei draed; ie na a ymladd o'i orwedd: (oblegid y mae ei genfigen yn anghymodol,) ni phaid byth tra fo anadl, ac ni bydd hebddi yn gwbl, tra fo'ch chwi yn anadlu; rhaid i'n farw ynghyd. Eithr ymma y mae yr gwahaniaeth; y bydd i ni, gwedi marw yn yr ymdrech, godi y syny drachefn mewn gogoniant, ac y bydd ein Lawrys yn wyrdd i Dragwyddoldeb; ie ni gawn eistedd gyd a'n Tywysog gogoneddus ar ei orfoleddus orfedd: Ond ein Gelyn a orwedd mewn distawrwydd tragwyddol, a'i enw a anghofier; neu a gofier yn unig i fawrhau ein gorfoledd a'n gogoniant: yn unig, fel o'r blaen, byddwch sicr i

Yr Arglwydd Defnyddiol

bydded eich wyneb fel calestr, fel yr oedd wyneb eich **ARGLWYDD** a'ch Meistr; a gwybyddwch na chwybyddier chwi mwy nag yntef; Y mae gennych chwi bob peth ar eich ochor ac oedd ganddo yntef, a'i haeddedigusthau ef yn chwanneg: Y gallu a roddodd y Tad iddo ef, y mae yntef yn ei roddi i chwi; sef Gallu goruwch hollallu y Gelyn; fel meddeginiaeth i wanychu yr hyn oll a ddelo yn eich erbyn. Pam gan hynny yr amheuech; *er iddynt eich amgylchynu fel gwenyn, yn enw yr ARGLWYDD chwi a'u torrwech ymmaith.* Cofiwch y pethau da fydd o'ch ochor; heb law figo Shiol y Gelyn a hynny yn ddifeddeginiaethol y mae eich pen chwi yn y Nefoedd; ac y mae ef yno megis ar fynydd i ganfod pa fodd y mae hi gyda chwi, a chyda eich Gelynion, ac i anfon cym-morth yr hyn ni feithiff ef ei wnethur yn amser Cyfyngder; Ac y mae yn eiriol drofoch; tra fyddoch yn ymladd, y mae ei ddwylo ef y fynu, ac heb ddyffygio, ac am hynny chwi a allweh fod yn hyderus o'r fyddigoliaeth. Trwy rinwedd ei weddi ef ni ffaelodd ffydd *Petr*, pan nad oedd ond trwch blewyn rhwngddo ag *Angeu*: Yr oedd y Gelyn yn nitho, a **CHRIST** yn sefyll ger llaw, ac yn dala y gwynt yn ei ddwrn. Eithr,

Yn olaf, Pe baech yn cael y gwaetha; a phethau heb fyned gyda chwi fel o'r blaen, neu yn ol eich disgwylfa: A hynny yn eich bwrw yn ol yn eich ffydd; yn peri i chwi sefain allan, *Os felly, beth a wnafi fel hyn?* Ymma y mae yr **ARGLWYDD** yn dywedyd wrthyh, (fel wrth ei was *Joshuah*,) *Cyfod, pa ham yr ydwyf yn gorwedd fel hyn* (yn ddigalon,) *ar dy wyneb?* Ymae rhyw beth yw wneuthur; cais allan yr hwn fydd yn dy flino, ac nag arbed ef: Ac os bydd ry galed it, (megis yn ddiâu y bydd) Galw y mewn i'th gymmorth y Trugaredd & addewir yn *Psal. 12.* *Oberwydd anrhaith yr rhai cystuddiedig, o berwydd wchenaid y tlodion, y cyfodaf yn awr, medd yr ARGLWYDD; rhoddef mewn Jechydoriaeth yr hwn y magler iddo:* Ac yno ewch ymhlaen a'ch gwaith; na rhwyfired dim eich ymfrost yn y wlad hon, ie yn y wlad oruchel hon, o'r Gras fydd yn **CHRIST** *Jesu*: adnewyddir eich nerth trwy hyn, os amgen eich ffordd a fydd i'ch faith i chwi; ac yn y nerth hwnnw, ymddenbafwch: Codwrh tu a'r Nef, ar adenydd yr Eryr hwn goruwch holl fwg a llwch eich nerth, neu eich gwendid eich hunain. Gorfoleddwch.

leddwch yn Nuw ar hyd y Dydd; yn yr Ardd
mae i'm Gyfiawnder a Nerth: ni allaf
honof fy hun; eithr trwy GHRIST (trwy'r
ydwyf yn ei gael oddiwrth Brynedigaeth,) nid oes
galed i mi. O Angeu pa le mae dy golyn? o Angeu
mae dy fuddugoliaeth? Colyn Angeu yw pechod
pechod yw'r Gyfraith. Ond i Dduw y byddo yr ddiolch,
yr hwn sydd yn rhoddi i ni fuddugoliaeth trwy ein HAR-
GLWYDD JESU GHRIST! Amen

Am Alwedigaeth Effeithiol.

YR Athrawiaeth o *Alwedigaeth*, (yr hon yr wyf yn ei galw yn *effeithiol*, i'w gwahaniaethu oddiwrth yr hon fydd o ddiallan yn unig, ac heb dyccio,) fydd yn perthun i'r *moddion* trwy y rhai, a'r *modd* yn yr hwn, y mae Duw yn weithredol yn cymhwyso yr Etholedigion i'r Jechydwriaeth i'r hon y dewisodd ef hwynt: Gwaith Duw yn datgyddio ei fab ynddynt yr hyn mae yn ei wneuthur trwy yr yspryd Glan; Swydd yr hwn yw *Sancteiddio* yr rhai o *Etholodd* y Tad, ac a *brynodd* CHRIST: Y tair gweithred hyn o ras fydd berthynol i'r ti Pherfon yn y Dryndod Sanctaidd; ac a adroddir oll am yr un rhai; a hynny fel rhai dewisedig gwedi eu gwahaniaethu oddiwrth eraill: y maent gwedi eu *dewis* *allan* o'r Byd; eu *prynu* oddiwrth *ddynion*; a'u *cymmyd* o'r *Cynbedloedd*.

Y mae yr *ARGLWYDD* gwedi gosod gwynfydedig-rwyd ei Etholedigion, yn nesiad at Ogoniant ei Ras, ac Anrhydedd ei fab, yn brifddiben ac amcan yr hyn oll a wnaeth ac a wna ef yn y Byd. Nid yw gan hynny yn gytunol a'i Sancteidd Ddoethineb. del, y rhai y rhyngodd bodd iddo ef eu dewis i Jechydwriaeth, i lywodraeth eu deall a'u Ewyllys eu hunain; trwy yr fath foddion a chyfyngau ac fydd gyffredin iddynt hwy gyda Dynion eraill; a gadel i'r cwbl o'i Amcan mawr sefyll ar hynnu: Canys, yn y ffordd honno, efe a fyddai nid yn unig yn bosibl i ddyfod i ddim, ond yn sicr i gael ei ddiddynamu. I ragflaenu hynny ac fel y sefai Pwmpas ei ras; fe a'i gwnaeth o sylwedd ei Arfaeth, baratoi a chymhwyso yr Moddion gyftal ac appwyntio'r diben; yr hyn yn iaith yr Scrythur a elwir, *rhoddi pob peth a berthyn i fywyd a Duw ioldeb*.

Swm yr hyn a ddywedaf a'r y peth presennol a gynhwyfir yn yr Athrawiaeth ganlynol; sef,

Athr.

Am Alwedigaeth

Athr. *Y mae Duw yn rhad radu i'r holl beth bennag y fydd reidiol i'r holl gweithredu yn effeithiol ynddynt i'r holl i'w dygyd i foddiant o'r gwynfydd i'r holl odd ef iddynt.*

Wrth *Jechydwrïaeth* ymma yr ydwyf yn meddwl p'ffraith sefydliad y Saint mewn gwynfydedigrwydd a Gogoniant: Wrth *bethau rheidiol i hynnu*, yr wyf yn deall y Donniau, y Grafusau, a'r gweithrediadau ag fydd un ffordd yn rheidiol i berffeith fwynhad o'r cyflwr hwnnw. *Y Duwiol bwer*, yw'r Gallu o weithredu a gadwodd Duw iddo ei hun; yr hwn ni chynhyrfir ac ni reolir gan ewyllys y Creadur ond gan fodlönrwydd ei ewyllys ef.

Afreidiol yw profi bod amryw bethau yn rheidiol i *Jechydwriaeth*; fy ngwaith i gan hynny yw dangos;

1. *Beth yw y pethau rheidiol hynny.*
2. *Oddiwrth ba wriddin y maent yn dyfod.*
3. *I bwy y maent yn perthun a pha fodd.*
4. *Y ffordd a'r modd y mae Duw yu eu cyfrannu.*

1. *Beth yw y pethau rheidiol hynny.*

Y maent o dri math; rhai i'w eu gwneuthur *troffon*; rhai, *arnom neu ynom*; ac eraill *genym*; ond etto nid heb help a chymmorth y Gweithredydd cyntaf, yr Yspryd da hwnnw yr hwn a ddechreuodd y Gwaith, ac fydd yn gweithio Pob peth ymmhawb. Y peth mawr i'w wneuthur *droffon* (nessaf at *Etholedigaeth*) yw *Prynedigaeth* oddiwrth bechod: Gwaith pwysfawr anfeidrol yw hwn, tu hwnt i allu neb rhyw greadur ei gyflawni; Oherwydd,

1. Cyfiawnder Duw yr hon fydd yn rhaid ei bodloni, trwy ddygyd y felldith ddyledus i Bechaduriaid: trwy hyn ein achybir rhag digofaint; ac heb hyn ni agor Cyfiawnder Duw ddrws ei charcharorion.
2. Rhaid cyflawni pob Cyfiawnder, trwy gyflawn berffeith ymddarostyngiad i'r Gyfraith: trwy hyn y mae gennym hawl i fywyd Tragwyddol; ac heb hyn nid oes mynediad i orphwysfa.
3. Rhaid dinistrio Diafol, gan yr hwn y mae Pwer marwolaeth, a dattod gweithrhedodd y Tywyllwch, (trwy y rhai y mae yn tywys i gaethiwed wrth ei Ewyllys;) fel y dygyd i oleuni fywyd ac anfarwoldeb ac y gwaredyd yr Yigïaeth. Ni allafid byth gyflawni un o'r pethau hynny ond gan un o'r un rhyw natur a'r hwn a bechafei; ac etto yn ogyfuwch o ran gallu ac urddas a'r mawrhydi y pecha-

Defnyddiol

Prachos a'r diben hwnnw, Duw a wneuthur o wraig, wedi ei wneuthur o'r *goleuni*. Fel y byddei iddo ef ynghyffelybi-
 oedd o ran ei bod yn wan trwy 'r cnawd ei wneuthur; ac
 felly gondeinio pechod yn y cnawd trwy yr hwn y cewfei
 ddwyfodiad i mewn. Hyn oedd berthynol i'r Pen o'r blaen
 fef, Prynedigaeth: Diben yr hyn (mewn rhan) oedd dwyn
 yr ail fath o bethau rheidiol i Jechydwriaeth, fef, y cyfryw
 ag y fydd i'w gwneuthur ar, ac yn yr Etholedigion, yn
 en wedig eu cymmed a Duw, a'u Derbyniad a mab-
 wyfiad *Gweithredol* gyflawniad o'r hyn oedd yn *fwriadol*
 yn Etholedigaeth, ac yn *rhinweddol* ym Marwolaeth
 CHRIST, (fel y ffordd a'r modd anghenrheidiol i ddwyn
 i ben y prif ddiben,) yw hyn. Crynhoded y Pethau rhe-
 idiol hynny a gynhwyfir yn ffydd a Sancteiddrwydd; y
 naill fydd yn dal allan, ein *harol*, y llaiill ein *Cysfatebol-
 rwydd*: ffydd fydd yn rhoddi hawl, a Sancteiddrwydd yn
Cymhwys: Y rhain er eu hadrodd fel *dau*, ydynt yn
 myned yn wasted ynghyd fel *un*; a ydynt mor
 ddiwahanol a goleuni oddiwrth yr Haul: Heb yr rhaini
 ein Byd bach ni a fyddai yn wastad yn Dywyllwch; er
 dim goleuni a ddifcleirio oddiamgylch i'n, neu ynom:
 Heb wybod ein perigl, na pha fodd i'w oehelyd.

1. *Ffydd*. Yr hon, yr gyfredinol, yw *Y Goleuni
 ysprydol* yn yr hwn yr ydym yn canfod, ein hunain
 wrth Nattur yn *Blant Digofaint* ac yn gwbl anabl
 i gyfnewid eid cyflwr; a Duw hefyd yn *cysfawnhau*
 yn *rhad trwy ei ras*, trwy'r *Prynedigaeth* fydd yn
 CHRIST JESU: ac er mwyn hynny yn treilgo ein hunain
 arno ef, ac yn rhoddi ein hunain y fyny i'w Gyfreithiau
 a'i Lywodraeth. Y mae yn hanfodol i ffydd arllwys yr
 Enaid o'i nerth ei hun. Ac, 1. o'i Ddeall ei hnn: Peledr
 o Oleuni Duwiol yw, yn amlygu nad yw Gwybodaeth
 naturiol Dyn, ond Anwybodaeth a thywyllwch, mewn
 pethau ysprydol: Y mae yr Apostol yn son am deni fel am
 swydd gynheddf *newydd* *roddi*; ac annian y Gwrthdrys-
 chau newydd syn gofu hynny; *Canys ni all y dyn anianol
 wybod pethau Duw*: Y neb fydd a'r llygaid goreu yn
 awr, a fuant gynt yn Dywyllwch. 2. ffydd syngwagcâu
 yr Enaid o hunan Gyfiawnder; (1.) Trwy ddatcyddio ei
 aflendid. (2.) Trwy ddaugos yr anghenrheidrwydd o un
 gwell. (3.) Ym mhwy y mae y Cyfiawnder Gwell ymma
 i'w

Am Alwedigaeth

i'w gael. (4.) y gellir ei gyrhâd i'r gaeaf, ac y gall ei gael ei gael, bod yr Enaid yn ddiogel, ac y gall ei gael ei gael bob peth. (6.) Na all y Cyfiawnder gwell hwnnw ni ein hunain gyd sefyll. Ac yno 3. Gwair nesa yw, gwagcau yr Enaid o'i nerth ei hun; sef o bob hys ynddo ei hun o ran cyraedd y Cyfiawnder gwell hwnnw. Y mae yn ymroi yn ddiau i ymddiofc o'r Gyfiawnder ei hun; a gwydch fyddei ganddo gael ei wisco a chyfiawnder Duw; eithr y mae yn ei ffindio yn beth anhawdd iawn: Diammau ganddo yn awr mae nid peth hawdd yw bod yn gadwedig; gan fod cyn hawfed credu a chadw yr holl Gyfraith; hynny yw, y mae yr naill gystled a'r llall yn amhosibl iddo: Ond efe a wyr nad oes dim ry galed i Duw; ac am hynny y mae yn ymstyf yn ei nerth ef, i weithredu'r ffydd hon ynddo; ac felly o ffydd anweledig, y mae yn credu nes dyfod i ffydd weledig: Ffydd y sydd ar waith yr holl amser hwn er nad yw yr Enaid yn ei ddeall hyd yn ol llaw.

2. Y Peth mawr nesa rheidiol i Jechydwriaeth yw *Sancteiddiad*, neu Sancteiddrwydd personol yn aros ynom. Cyfiawnhad fydd trwy Gyfiawnder a *gyfrifir*, a Sancteiddiad trwy gyfiawnder a *gyfrannir*: Y cyntaf fydd gyntaf o ran trefn natur; er ei bod ynghyd o ran amser, fel y Goleuni yn yr awyr a'r Ddangosfiad yr Haul; neu fel y mae galw Owlari yn ol, yn bresennol yn dychwelyd Dyn i'w rhagorfraintiau; neu ddiddymmu Achwyniad o Deyrnfradwriaeth yn adferu'r gwaed, Sancteiddiad yw'r natur Dduwfol gwedi ei chyfrannu; trwy yr hon y bwrier allan yr hen ddyn, a'i weithredoedd; neu yn hytrach y gorchfygir ac y darostyngir ef; Oblegid ni ddiddymmir hwynt yn gwbl yn y Dywyd hwn; yn unig y cnawd balch a dynnir o'i orfeddfa (yr hyn fydd fatter mawr); ei lywodraeth a gymmerir ymmaith, a Had Duw fydd yn Teyrnassu yn eile: Ac felly y Dywedir ein symyd o Deyrnas, neu lywodraeth, Satan, i Deyrnas CRIST. Hyn a elwir weithiau yn adenedigaeth neu fod gwedi ein geni drachefn: Torri dyn ymmaith oddiwrth ei olewydd wyllt, a'i impio yn yr wir olewydden: Ffurio CRIST ynom; a scrifennu'r Gyfraith yn ein calonnau; hynny yw tueddiadau yn ol Ewyllys Duw, neu Galon yn ol ei Galon ef. Efe a elwir hefyd yn fynediad heibio'r hen bethau, a gwneuthur pob peth o newydd; hunny yw

...yddion, Amcan, a diben bywyd
 ...yn deileuo neu yn dinistrio yr hen
 ...had yn eu hadferu ac yn eu hadnewyddu
 ...crawdd ef. Megis y mae yr Corph
 ... (neu yr adgyfodir ef,) yr ūnhyw ac yr oedd
 ... ei; eithr gwedi ei gyfnewid a'i wellhau yn y
 ... fodd o ran ei gynheddau, fel pe na byddei yr ūn :
 ... felly yn Adenedigaeth yr Enaid yr un Deall, Ewyllys, a
 ... Nwydau fydd yn aros; ond gwedi eu cwbl gyfnewid o
 ... ran ei tueddiad, yn ol y gwrthdrysychau newyddion ac y
 ... maent i'w hymarfer yn eu cylch. Ac y mae hyn mor
 ... rheidiol i Jechydwrïaeth ac na allwn fod yn addas o'r
 ... Nefoedd hebddo: Ni allei Enaid heb ei sancteiddio gael
 ... dim happusrwydd yn y Nefoedd; nid oes dim cymmyn-
 ... deb yno heb undeb: a hynny yw yr Rheswm fod pethau
 ... Ysrydol mor ddiflas i Ddynion cnawdol; Ac oni allant
 ... oddef y *cyfad*, pa fodd y gallent gyd-ddwyn a'r *fwl*
 ... ei hun? Yn y gwaith hwn yr ydys yn gweithio ar yr
 ... Enaid: Ond yn ol ei fywhtau yn llyn gan yspryd Duw,
 ... a'i ofod ar ei draed, y mae yn addas i weithredu;
 ... yn awr y mae yn dywedyd, (megis *Daniel*,) *lle-*
 ... *fared fi*; *ARGLWYDD o herwydd cryfbeaif fi*. Ac o
 ... hynny allan eu gwaith a'u gorchwyl yw, Rhodio yn
 ... addas i'r *ARGLWYDD*; Gogoneddu y Gras a'u hach-
 ... yboedd hwynt; rhodoi gerbron Duw mewn beunyddiol
 ... ymaer o'r Grasfau a roddodd ef iddynt; Ac ymystyn
 ... at *ffreithrwydd*, fef adfedrwydd mewn Gras neu gym-
 ... hysidra i gyflwr o Ogoniant i'r hwn y mae'r pethau hyn
 ... eu rhagbaratoi; Iddangos ei ogoniant ef a rhinweddau
 ... yn hwn a'u galwodd; gan wneuthur eu Gyfraith ef yn
 ... Rheol; a'u ogoniant yn ddiben goruwch pob peth; a'r
 ... cwbl mewn ffordd o ddyledus ddiolchgarwch: Canys er
 ... y gallwch ac y dylech edrych am eich Jechydwrïaeth,
 ... eich Tangnefydd a'ch cyffur eich hunain; etto trwy
 ... ddarostwng y cyfan i ogoniant Gras Duw: A chym-
 ... merwch hyn ar y ffordd, eich cefnogi yn eich Dyledswydd,
 ... Bod Gogoniant Duw a Jechydwrïaeth ei bobl gwedi eu
 ... cydgymmysg yn y faith fodd fell na ellir byth ei gwahanu:
 ... Tra fo hynny yn eich golwg a'ch Amcan, y pethau per-
 ... thynol i chi eich hunain, fydd yn mynd ymmlaen yn
 ... dra llwyddianus; y maent yn cydffynnu, ac yn cered yn
 ... yr un ystod.

Am Alwedigaeth

II. *O ba le y mae yr pethau rhai*

Fel y Gwybyddei Dynion mae Creadur yn rhaid oedd gwybod dechreu 'r Byd, trwy bwy, fodd: Ac mor rheidiol wybod Dechreuad y Byd redig.

Ein Hymofyniad presennol gan hynny fydd *Am Awdwr ffydd a Sancteiddrwydd?* Oddiwrth ba wneud y maent yn tarddu? Pwy neu beth yw Achos Effethiol o'r Ail-enedigaeth? Trwy ba bwer y ffyfier ac y dygir allan y Creadur newydd? Yr ydym yn haeru, *Mae gwaith Duw yn gwl ac yn unig yw yr Creadur newydd.* Yr Sgrythur syn eglur am hyn, ac yn ei adrodd yn amlwg yn *Jag. 1, 17. Pob rhoddiad Daionus, a phob rhodd berffeith, oddiuchod y mae, yn discyn oddi-worth Dad y Goleuni:* Yr hyn fydd mor gyflawn yn ateb y gofyniad ac y gallei un debig na byddei raid ymosyn ymmhellach. Eithr gan ei fod yn wirionedd mor anghymmeradwy gan natur; a bod cymmaint ymdrech i geisio gwneuthar Gallu ac ewyllys dyn yn Dad i Creadur newydd; rhaid i'n ei brofio ymhellach: A'n rheswm am dano yw, *Rhaid gwneuthur y Creadur newydd naill a chan allu Duw; neu, allu Dyn; neu Gan y ddau ynghyd.* Eithr.

Yn Gyntaf, Ni allir ei wneuthur gan allu Dyn; Oherwydd y fath resymmau a'r rhain.

*Rhesf. I. Oherwydd mae Creadur yw ei yr boneddiccaf a'r godidoccaf o'r holl Greaduriaid. Nid yw holl rai Galluog y byd yn abl gwneuthur un brecheuyn: Y maent yn abl puro a dirwigio y pethau fydd; ond ni allant rod-di bod i'r peth lleiaf nad yw. Pa fodd gan hynny y gail Dyn naturiol beri i'r Greadigaeth newydd fod? Bychandra i'r duwiol Annian a fyddei meddwl y cyfryw beth; goffod Delw y *Nefol*, yn llai na Delw y *Daiarol*: Oblegid yr hwn fydd yn adeiladu, fydd yn haeddu mwy o barch na'r hyn a adeiliadir ganddo; Heb. 3. 3.*

II. Ni all dim rod-di yr hyn nid oes ganddo. Y mae pob Enaid wrth natur yn Dywyllwch, ac yn llawn gwrthwynebrwydd anianol i Duw: Eithr ni ddaw goleuni, o Dywyllwch; na chariad, o Elyniaeth: Nid oes neb yn discwyl Grawn-win a'r ddrain; rhaid i'r ffryth fod yn gyfatebol i'r peth fydd yn ei ddygyd; *Y mae gan Hedyn ei gorph ei hŷn; Ni dilychôn pren drwg adwyn ffirwythau da;* Yr

Cnarwd Defnyddiol

yn y cnarwd fydd gnarwd, ac ni bydd byth well: Am hynnu ni all y Creadur newydd yr hwn fydd beth duwiol, darddu oddiwrth Egwyddorion naturiol.

III. Y mae y Dyn naturiol, nid yn unig heb ddim rhinwedd, na Phriodolaeth tueddol i'r Ailenedigaeth; eithr hefyd yn gwbl wrthwynebyddi. Cael ein impio i'r wir olewydden fydd yn groes i natur; *Syniad y cnarwd fydd Elyniaeth yn erbyn Duw*: A Gelyniaeth syn Egwyddor anghymmudlon ni allir meddwl y bydd iddi gymmorth i'w dinistrio ei hun. Ni wnaent gymmaint a *cheisio* Duw na'i gymmeryd i'w meddyliau. Y maent yn ewyllysgar i *un-eubur trach-wantan Satan*; ond am air yr **ARGLWYDD** y maent yn dywedydd yn wrthyn, *na wrandawant arno*: Carafant ddiethraidd ac ar eu hol hwynt yr ant. *Mor ddrwg diobaith yw Calonnau Dynion*; O *Drachwantau cnarwdol yn ymladd yn erbyn yr Enaid* y gwnethpwyd hwynt, y maent yn gwrthwynebu yr hyn oll ac y fydd yn tueddu i'w Sanctaidd adferiad. Y Gelyniaeth hwn a gynhalier ac a gynhyrsir. Gan y Tywyilwch fydd ynddynt; o'r hwn, neu o gau-oleuni, (mor wrthwyneb ac mor ddinistriol, i'r Gwaith hwn,) y llenwir pob dyn wrth natur: Oherwydd yr hyn beth y Gwrthddrychau mwyaf gogoneddus, er eu bod ger eu bronau, ydynt gyddiedig oddiwrth eu llygaidd; *nid ydynt ac ni allant ganfod y pethau fydd o Duw*: Y maent yn camgymeryd pob peth; *yn galw'r da, yn ddrwg, ar Ddrwg; yn dda yn gessod Goleuni yn lle tywyilwch, a Thywyllwch yn lle goleuni*; a'r pethau mwyaf Godidog fydd fynychaf yn lleiaf cymmeradwy yn eu golwg. Prawf cyffrediniol yw, mae pa mwyaf Ysrydol y byddo ūn peth, mwyaf y mae rhewm naturiol yn ei wrthnebu; *Pa fodd y dychon y pethau hyn fidd? Pa fodd y dychon hwn roddi i ni ei gnarwd i'w fwytta?* nid yw yr holl Ddeall ag y fydd gan bobl cyn eu Troedigaeth ond eu gwneuthur yn fwy cildyn yn erbyn y gwirionedd. (2.) Y Gelyniaeth hwn a gadarnhair ac a feydliir ymhellach trwy ei fod yn *naturiol*. Pettai beth wedi dyfod trwy ddamwain, Efe a allei y gellid ei symmyd; Ond yn awr y mae yn amhosibl trwy un nerth ddynol. A'i fod yn naturiol fydd anlwg, o ran bod holl ddynol ryw yn gyffrediniol gwedi eu llygru ac ef: Nid ūn ymma ac accaw; ond pawb a phob ūn; *Idderwon a Chenbedloedd fydd oll tan bechod; nid oes neb yn deall; nid oes neb yn weisio Duw; nid oes un yn gwneuthur*

gwneuthur daioni, nac oes ūn: Pob dyn sydd yn ddarostyngedig i'r ffordd; Pob bryd calon dyn sydd yn ddarostyngedig i'r ffordd; Ynfyd yw pob dyn yn ei wyddon; A'r dyn sydd yn dechreuad, y maent gwedi eu llyso marwolaeth; ac ymddieithro o'o groth. Y mae hefyd yn cynhyrfu y ddyn; pa hwy a byddo byw, y mae yn myned yn marw; ac yn fwy anorchfygol: Nid yw ddarostyngedig i'r ffordd Duw, ac ni's gall fod. Ac er eu bod ar brydiau yn edrych ffordd arall, (megis cerrig neu blwm, gwedi eu cynhyrfu gan nerth oddi allan, a dderchafant i'r awyr; Eu mynediad y fynu a ddarfydd chwympyn, am nad yw naturiol; y maent yn dyfod drachefn i'w gor-phwys-fan o'honynt eu hunain, ac yno y byddant fyw a marw; megis y gwelwyd wrth Saul, Abab, Agryppa, ac eraill.

IV. Ni all y Creadur Newydd darddu oddiwrth Nerth naturiol, Oherwydd peth syn cael ei dderbyn a'i gynhyddu yn annian yr hyn sydd yn ei dderbyn. Planhigion a Chreaduriaid eraill syn troi eu holl Lyni-aeth idd eu ryw a'u natur eu hun. Gwinwydden ac Ysgallen gwedi eu Cydblannu yn yr un tir, syn cael yr un Haul, Gwlith, awel, a phob peth arall yn yr un modd; etto pob un o'honynt sydd yn troi yr hyn oll ac y mae yn ei dderbyn i'w sylwedd a'i annian ei hun. Chwi ellwch blannu a thrin, a chloddio oddi amgylch, a gosod Tail at Bren drwg; Ond cymmier-wch y draul a'r boen y fynoch wrtho; nid yw'r cwbl ond ei wneuthur yn fwy parodol i ddwyn ffrywthau drwg: Felly yn uniawn y mae'r Dyn anianol, yn troi hyd yn oed gras Duw i drythyllwch: Megis i'r pŵr y mae pob peth yn bŵr; felly i'r rhai halogedig, halogedig yw pob peth. Dasydd trwy ei gyfstydd a ddyf-godd gadw gair Duw; Eithr Ahaz a chwannegodd droseddau. Calon dda Iofias sydd yn meddalhau wrth ddarllein y gyfraith, y mae ef yn ymdarostwng, ac yn dychwelyd; ond Ieboiakim ddrygionus sydd yn torri'r llyfr a chylllell ac yn ei fwrw i'r Tân: Yn llyn y mae pechod neu natur lygredig yn gweithio marwolaeth trwy yr hyn sydd dda.

Yn ail, Na wnaer y Creadur newydd trwy Allu Duw, a Gallu Dyn ynghyd, sydd amlwg wrth y rhef-ymmau canlynol: Sef.

Yr Ysryd Glan wrth gymmorth
Pwy oedd, a pha le y mae yr hwn a fy
gymmorth iddo, Pan oedd yn ymfymyd ar wyneb
oedd, ac yn ffurfio 'r Byd presennol? A phan
y mynyddoedd mewn pwysau, a'r bryniau
mewn Cloriannau? Ni allir tebig bod yn rhaid i'r
hwn a wnaeth bob peth o ddim, wrth gymmorth neb.
Megis nad oedd gan ddyn ddim i'w wneuthur yn ffur-
fiad natur ddynol CRIST, Nerth y Goruwchaf yn
unig oedd yn y gorchwyl hwnnw; felly y mae yn ffur-
fio CRIST ynom. Paham y ceisiau help gan arall, oni
byddei ei fod yn ddyffgiol ynddo ei hun? A rhaid
bod eisiau mawr ar yr hwn a gymmero gymmorth
Gelyn.

II. Pettai ar yr Ysryd Glan eisiau cymmorth, nid
yw 'r cnawd nac yn ei gymmorth, nac yn abl gwneu-
thur hynny yn y mesur lleiaf. Canys y mae 'r Dyn
natyriol yn wan. Nid yw 'r dyn goreu yn y Byd ddim
ond cnawd ni's ei ail-eni; "a phob cnawd fel glas-
welltyn yw, a'i Ogoniant fel blodeuyn y Glaswelltyn."
Yr hwn fydd yn gwiwo mewn mynyd: Braich heb ga-
dernid yw. Yn ymddangos, ond gallu gwneuthur
dim. Ac y mae nid yn unig yn wan ynddo ei hun,
eithr hefyd yn gwanhau ac yn dirymmu peth bennag
fydd yn pwysu arno, neu yn cael ei arfer ganddo, i
ddibennion Ysrydol: Ni wna gwelltyn fwy o wrhydri
yn llaw Cawr nac yn llaw Plentyn; ie "yr Gorchy-
myn ei hun yr hwn a ordeiniwyd i fywyd, ydoedd wan
trwy 'r cnawd." (2.) Egwyddor wrthynebol gwbl
elydol i'r had sanctaedd yw 'r Cnawd; fel y gwelwch
o'r blaen: Y mae yn ateb, megis *Pharaoh*, "Pwy yw
yr ARGLWYDD fely gwrandawn i ar ei lais ef?" Ei
holl amcan yw diffodd gweithrediad yr Ysryd; ac ni
phaid yr ymdrech ne's bo yr naill neu 'r llall gwedi ei
gwbl crchfygu. Fe fû, y mae, ac fe fydd y Cnawd
ar Ysryd yn wastadol yn ddau; ie lle mae 'r Gelyni-
aeth gwedi colli ei lywodraeth, y mae yn cadw ei ym-
drech hyd y diwedd: A chan fod y naill yn ymdrech
yn erbyn y llall yn ol ffurfio 'r Creadur Newydd, di-
ammeu y gwrwyneba ei ffurfiad cyntaf ef. Petaem yn
bwrw bod y cnawd mewn un mesur, yn abl cymmorth
yn y gwaith hwn; Ni fynne 'r Ysryd Glan mo'i gym-
morth;

morth: Pa gyffon deb fydd rhwng CRIST a Bala; Cäs ganddo 'r cyfryw gymmysgedd: Ni adewelir bobl "aredig ag ych ag afshyn ynghyd; na hau ca tir ac amryw had:" Ac oes Byddei iddynt wrth adeiliadu Allor, Godi offeryn arni, 'r oedd, ynghyfrif yr ARGLWYDD, yn ei halogi. (4.) Eithr bwrwch fod yn bosibl iddynt gael eu cyfhylltu; beth a ddoi o hynny? "Pan ddaeth Miebion Duw at ferched Dynion, Cawri a aned iddynt. Beth ellir ddisgwyl rhwng Creaduriaid o amryw ryw ond anghenflod? Y fath Anghenflod mewn ystyr Ysphydol yw Rhagreithwyr a Phroffeswyr Tymhorol: Yn yr rhai y mae rhyw beth gwedi ei genhedlu o'u Ewyllysiau, trwy gynhyrifiadau a goleuadau Cyffredinol Ysphyd Duw: Yr hwn fydd yn cyrhaedd rhyw fath o ffurfiad, ond yn y diwedd nid yw ond cnawd marw; nid yw byth yn dyfod i fod yn Greadyr newydd; fel y gwelwch yn Herod ac Agrippa; Ni ddaw ond aderyn-nos o wy dallyan er ei ddeor gan Glomen neu Eryr. Had y Gaethwraig a fydd gnawdol er bod Abraham ei hyn yn Dad iddo.

I eglurhau hyn ychydig ymmhellach, fe fydd i'm yn fyr ystyriaid y pethau mwyaf tebygol i gynnysfu calonau Dynion a'u tywys i Edifeiriwch; ynghyd a'r ffiwth cyffredin fydd yn tarddu oddiwrthynt, pan gadawer hwynt i driniaeth Ewyllys rydd: Mi a'u rhan-naf i bymp Pen, sef Llwyddiant, Gorthrymder, Gair Duw, Ymryffoniad yr Ysphyd, a Gwrthiau.

1. *Llwyddiant*: Hyn yr ydym yn ffeindio ni thycciodd. Pa sawl a fuant waeth, a phaleied os neb, a fuant gwell erddo? Yr union a aeth yn fras ac a wingodd. Yn amser y Barnwyr; Cyn gynted, ac y caent lonyddwch, yr oeddent yn syrthio i Eulyn-addoliaeth; "Pan aeth Uziah yn gryf, ei Galon a dderchafwydd i'w ddinistr ei hun." Y mae rhai, "nid ydynt mewn blinder fel dynion eraill: Eu llygaid a saif allan gan frasder; aethant tros feddwl calon o Gyfoeth, &c." Eithr a ydynt yn well o ran hynny? Nag ydynt, "Balchder a'u cadwynodd hwynt, gosodasant eu genau yn erbyn y Nefoedd." Mor wir yw 'r Gair hwnnw, "Gwneler cymmwynas i'r annuwiol, etto ni ddyfsg fe gyfiawnder; yn nhir uniondeb y gwna a'r gam."

Cwmbarwd Defnyddiol

2. Ni chyccia Blinderau a Barnedigaethau. Y mae'r *Amos* yn *Amos* fod y Bobl hynny gwedi eu llwytho ag *Amos* y Barnedigaethau; etto ni ddychwelaffant at yr hwn a'u tarawodd; "Pa fwy y trewyd hwynt, mwyaf y chwanegasant gildynrwydd. Yr ARGLWYDD a ddigiodd wrth Ephraim, ac a'i tarewodd ef; ymgyddiodd, a digiodd;" (yr hyn yn anod un peth a ddylasei ei gynhyrfu ef:) Ond beth wâth gan Ephraim? "Efe a aeth ragddo yn gildynnus yn ffordd ei galon." Y mae'r *Idderwon* yn para hyd deddyw yn eu hanghredyniaeth, er bod digofaint gwedi ei dywallt ernynt hyd yr eithaf. Y Byd Anghristnogol, pan tywalltwyd ernynt phioleidiau digofaint, "a gablasant Duw ac nid edifarhasant; Canys er pwyo ffol mewn morter; etto nid ymedi ei ffolineb ag ef:" Y mae yn naturiol iddo, ac am hynny yn ddiwahanol.

3. Gair Duw a'i Ordeinhadau nid ynt abl i ddychwelyd y Galon yn ol. Pobl Israel fydd siampl hynod o hyn; "iddynt hwy yr ymddiriedwyd am ymadroddion Duw; nid oedd Duw mor nessed i un Genhedl ag iddynt hwy;" etto y Bobl fwyaf cildynnus a gwar-galed ar wyneb daiar oeddent. Yr ARGLWYDD a anfonodd ettynt ei *Brophwydi* gan foreu godi ac anfon: *Eithr gwelwch pa wraeth y maent yn ei gael!* Yn gyn-taf "hwy a amharchasant ei gennadau ac au hantona-sant ymmaith yn waglaw:" Yno yn eu *curo* ac yn eu *carcharu*; ie y maent yn mynd ymlaen ymmhellach (canys nid oes diwedd i'r Gelyniaeth hwn,) i *labyddio* rhai ac i *ladd* eraill a'r *cleddyf*: Pwy a ddihangodd rhagddynt? Yn ddiweddas y mae yn anfon ettynt ei fab? Diau hwy a'i parchant ef! Na wnaent; eithr hwn yw'r Etifedd; dewch lladdwn ef: Ac yn llyn yr aethant ymlaen hyd nad oedd iachad.

4. Y Byd o Annuwion yn Amser *Noab*, yn ol eu rhybyddio am y Diluw, a gewfont "Ysryd Duw yn ymryffon a hwynt dros ugain mhlynedd a chant" yn-ghyd: Ac etto ni ennillwyd Dyn yn yr holl fyd. Pa fawl ffordd bu'r ARGLWYDD yn ymryffon a'r bobl yn y Diffeithwch, trwy waredigaethau Nerthol, Ymddan-gosiadau ofnadwy, Rhaglyniaethau trugarog; Barne-digaethau dychrynlyd; a hyn dros ddeugain mhlyn-edd ynghyd! Ac etto'r oeddent yn mynd ymmhlaen

am Abwedigaeth Effeithiol.

yn "wrthryfelgar ac yn gofydio ei Ysprydd Sanct-eidd ef."

5. Ni thycia gwrthiau. Pa liaws o'r rheini ynghyd a Barnedigaethau a ddangoswyd ar *Pharaob*! Ac ni wnaethant ond ei galedu yn fwy. Ac am bobl yr Annialwch; ystyriwch yn unig siampl *Corab* a'i Gyfeillion; *Y ddaiar a agorodd ei safn ac a lyngodd y rhai pennaf o'r Tychan-wyr gyda ei holl gyfoeth ddescynasant yn fyw ei Uffern*: Dau cant a deg a deugain yn ychwaneg a ddifawyd gan dan o'r Nefoedd; Yr hyn allafid debig a fyafei yn peri iddynt ofni yr *ARGLWYDD*, a pheidio gwneuthur mwy yn rhyfygus; Ac etto y peth neffaf yr ydym yn ei glywed am denynt drannodd yw eu bod wrth y gwaith drachefn: a hynny nid rhai o honynt, ond yr holl Gynylleidfau. Yn ol Dwys ystyried hyn oll y mae yn eglur yn canlyn,

Yn drydydd; *Mae Gwaith Duw yn unig yw yr Creadur newydd*. Peth o bwys mawr o'i ddwys Ystyried.

Yr Efangylwr *Ioan*, Syn gwbl on meddwl, o ran gwreiddin ac achau'r Creadur newydd; yn gyftal o ba le *nid yw*, ac o ba le *y mae*: *Ni aned ef o waed*; hynny yw, *nid yw yn perthun i neb*, ac *ni chreuir ef yn neb*, fel y maent yn ddynion gwedi eu gwneuthur o gnawd a gwaed; neu *oblegid ei bod yn bud Abraham* o ran y cnawd: Ac *ni aned ef o ewyllys y cnawd*; Nid oes gan y Nwydau cnawdol anianol ddiin i'w wneuthur yn y *Enedigaeth Ysrydol*: *Nac o ewyllys gwir*; *nid yw ein fwyddgynheddfau synwrol trwy yr rhai y mae dynion yn rhagori ar greuaduriaid eraill*, yn gwneuthur dim i beri i ni fod yn feibion i *Dduw*: *Eithr o Dduw y mae*; hynny yw, *ei waith ef yn unig ydyw*; ac *nid oes gan y Dyn anianol ddiin i'w wneuthur ynddo*: Y mae ef mor gwbl anabl yn y gorchwyl hwn, ac oedd yr *Escrin* fychion i beri iddynt eu hunain fyw; neu *Lazarus* i adgyfodi ei hun; am yr hwn y dywedir, "i'r hwn a fuasai farw ddyfod allan yn rhwym ei braed a'i ddwyol;" Yr hyn oedd gymmaint arwydd o *Dduwiol* bwer ag y darfu i'r *Phariseaid* eu hunain addef, "Os gadewir ef fel hyn, pawb a gredant ynddo." (A phe ni byddei felly, ni dderchefid yr *Argwydd* yn unig.)

Ac a hwn y mae Dyscybl anwyl arall yn cyttyno, sef *Jago*, *O'i wir Ewyllys yr ennillod efe nyri*; hynny yw, o'i dduwiol bwer ei hun, y mae yn ffurfio ac yn dygyd allan y Creadur newydd, heb gymmorth, na chydweithiad yr hên; Nid ydynt yn gwneuthur dim mwy tu ag attona'r rhai fydd yn cyscu yn y llwch i hadgyfodiad eu hnn. Y mae *Petr* hefyd yn dywedyd, *Ei eni o had anllygredig*: A *Joan* drachefe, *Ei eni o'r Ysryd*; sef mae hiliogaeth Duw yw. I'r un ystyr y mae'r Prophwyd yn dywedyd, "Ti ARGLWYDD a wnaethyt ein holl weithredoedd ynom ni;" A Phaul, *Ei waith efydym*; A'r Psalmydd, "Efe a'n gwnaeth, ag nid ni ein hunain, yn bobl iddo ef." Yr ydys ymma, ac yn *Joan*, yn dywedyd yn eglur, o ble y mae, ac o ble nid yw; yn bwrpassol i gau allan dros byth beth bennag fydd mewn dyn, rhag bod mewn un modd yn offerynnol i'r Greadigaeth newydd; Ac fel y cyfrifed yr holl waith i Duw yn unig: Yr hyn yn ddiau yw meddwl yr holl Scrythrau hynny lle sonnir am dano megis am Greadur; yr hyn fydd yn eglur yn dal fod y cwbl o hono, ei ddefnyd a'i ffurf oddiwrth y Creawdwr: Canys, mewn gwirionedd nid oes Sail arall i Greadur, ond bodlonrwydd Ewyllys Duw. Ni allwn nodi ymhellach, bod yn dywedyd yn *Jago* mae *Tad y Golenni a'i bennilloedd*; ac yn y *Galatiad*, mae y *Jerusalem uchod* yw ei fam; Ac yn *Joan*, megis o'r blaen, *Ei eni o'r Ysryd*. Yn awr gan fod y *Tad a'r fam*, yr hwn fydd yn ennill, ac yn ymddwyn, eich dau yn y Nefoedd; Pa le fydd i Ddyn daiarol gymmeryd arno fod yn Dad i'r Creadur Newydd?

Ac ymmhellach fe dal i ni nodi; 1. Pa fath offerynnau a arferwyd gan mwyaf yn y gwaith hwn: Nid y Dyscedig ond yr Annyscedig; Ac o'r rheini y cyfryw, yn fynychaf, ac nid oedd hyddysg i ymadrodd, nac obresennoldeb awdyrdodol: A hyn oll i ddangos ac i amlygu i Ddynion *nad oed eu ffydd yn sefyll mewn* (nac yn dyfod o, nac yn cael ei chynnal gan,) *Ddoethineb dyn, ond Nerth Duw*. 2. Mor an addas yn gyffredin oedd y rhai oeddyd yn alw, i dderbyn y cyfryw Egwyddorion goruchel: Nid llawer o'r *Doethion a'r boneddigion*; ond y *clawd*, y *distadl*, a'r *ynfyd* (mewn cyffelybiaeth i eraill;) A pha ham yr rheini? Diau
mae

am Alwedigaeth Effaithiol.

mae i wneuthur allan wirionedd a adroddir ym
sef, *fel na orfoleddei un cnawd ger ei fron ef.* *Yn*
dalwch sylw nad oeddyd yn cae allan y *Dau*
boneddigion chwaith; fel yr ymddengis wrth *Gorchwyliwr*
Herod, Joseph, Nicodemus, a Sergius Paulus,
Gwr doeth; yr hyn fydd ymmhellach yn amlygu
Gallu Duw, yr hwn a ddygodd i mewn y cyfrw rai
trwy 'r fath foddion gwael a distadl. 3. Mor eglur y
mae yr Sgrythur yn cyfrif y gwaith i Dduw: Yr hwn
a fyddei amherthynol iawn pe byddei *ffydd a Sancteidd-*
rwydd mor gyffredin, ac mor hawdd eu cael; a Dyn
anianol yn offeryn mor nerthol ac mor rhinweddol yn
y matter hwnnw, ac y mae rhan fwyaf yn tebig. *Paul*
fyn ei alw yn *Ffydd Gweithbrediad* Duw: Ac *Esfay* yn
beth, yn yr hwn y datcyddier *braich* yr *ARGLWYDD*;
y Dinoethir ac y gossodir allan ei fawr nerth ef: *Eith*
Jechadwr fyn ei gyfrif i Dduw *Tad* fel y mae yn
ARGLWYDD Nef a Daiar. A Phaul drachefn fydd yn
ei briodoli i “ragorol fawredd ei nerth ef, sef y *Nerth*
trwy yr hon y cyfodwydd *CRIST o feirw*,” pan yr
oedd Pechodau ei holl bobl yn gorwedd arno; a holl
genfigen, *Nerth a dichell Gallu* yr *Tywyllwch* yn
arfog yn ei erbyn: Yr hyn yn ddiau oedd yr am-
lygiad mwyaf o allu Duw ac a fû erioed neu a fydd
byth.

III. Yr hyn neffaf i'w ddangos yw, “I bwy mae
yr Pethau rheidiol hyn yn perthun, a pha fodd?”

Yr Atteb yw y maent oll yn perthyn i'r *Etholedi-*
gion, a nynny o ran ei hetholedigaeth. Geiriau per-
thynol i'w ffydd ac Etholedigaeth; y mae pob *Cred-*
dadyn yn *Etholedig*, a phob un *Etholedig* yn bod neu
i fod yn *Gredadyn*. Yr Hawl hon yn ddilys a feilier
yn fwyaf digyfrwng ar *Brynedigaeth*, ond gan ei bod
yn weiddol o *Etholedigaeth* mi a sonniaf ymma yn unig
am hynny. Gossod *Achosion*, yn lle *Effeithiau*, ac *Effe-*
ithiau, yn lle *Achosion*, fydd ynfydrwydd mawr mewn per-
thau naturiol: Eithr pa mor barod ydym i wneuthur
hynny mewn pethau o *Dragwyddol* bwys! Yr hyn mwy-
af fydd yn dyfod oddiwrth falchder ein *Ysprydoedd*, am
y mynem wneuthur rhyw beth tu ag at ein *Jechydwri-*
aeth.

Traethawd Defnyddiol

beth ein hunain; ac am hynnu yr ydym yn ei gyfrif i bob achos, yn hytrach na 'r hwn sydd briodl iddo. **Drwg** mawr yw hwn; ac yn fwy periglus ac embeidius, oherwydd bod yn eu arddel gan rai Profesiwyr enwog; a hynny gydag ymddangosiad mawr o reswm am dano. Iatdeb yr hyn, eich ffordd fwyaf rhefflymmol i'w chwilio ag ystyrioid y Scrythyrau; Yr rhai y mae ei Tyfolliaeth yn wastadol yn cyttuno a gwir reswm: Ac oes bydd i chwi a'ry Graddau hyn, olrein Jechyd-wriaeth ar holl bethau perthynol iddi at y Gwreiddin; chwi a'u cewch hwynt y gid yn gwbl ac yn hollawl o Dduw, ac yn gynhwysedig yn yr un Arfaeth; Ac yn ganlynol, Mae Effeithiau a Chanlyniadau sic'r Ethole-digaeth yw ffydd a Sancteiddrwydd.

Y mae Jechydwriaeth yn iaith y Scrythur o Arwyddocâd tra helaeth; yn cynhwys beth bennag y sydd reiddiol mewn un modd i berffeith gyflawniad y peth: Jechydwriaeth oddi allan, sydd yn cynwys beth bennag sydd yn perthyn i ddiogelwch Dyn, o ran ei gyflwr oddi allan; megis bara, dwfr, Caerau a rhag-fyr, &c. Esay 26. 1. *Jechydwriaeth syd Gaerau a rhag-fyr*: hynny yw yr Addewid o Jechydwrieth, sydd yn cynhwys ynddo bod peth perthynol i ddiogelwch: Felly Jechydwriaeth ysprydol beth bennag sydd yn perthyn i wynfydedigrwydd a Gogoniant, sef "Pryn-nedigaeth oddiwrth Bechod, ffydd, Sancteiddrwydd, a Pharhad hyd y diwedd." Y rhai pe byddid heb yr un o honynt ni thalei yr llaill ddim; fel na ellwch escyn ar hyd yr Yfcol os bydd un ffon yn eisiau. Os dyru un i mi faes o dir gwedi ei amgylchu; Y mae 'r Gyfraith yn rhoddi i mi ffordd, (er nad oes sôn am hynny yn fy scrifeu i) i gymmeryd ei ffrwythau ef; oni bac hynny ni thalei ei Rodd ef ddim i mi. Jechydwriaeth yw yr hyn a roddir i'r Etholedigion; ffydd a Sancteiddrwydd, y ffordd angenreidiol i'r gweithredol swynhad o honi: Ac am hynny rhaid eu hordeinio ac se a'u hordeiniwyd i hynny gystal ac i'r Jechydwriaeth ei hun. Canys, gan iddo eu rhugluni-aethau i fab-wysiad; ac i fod yn un ffyrf a delw ei fab ef; yr hyn ni chyflawn berffeithier hyd oni ymddangofo mewn Gogoniant; rhaid eu bod hefyd gwedi eu hor-deinio i'r holl bethau a'r grafysau cyfryngol ac ffydd yn

yn rhe
rhoddi
bod g
iddiad
arfaeth
ac yn
yn g
Acho
ddau
Y
hwy
gwr
hon
Rh
idd
er
w
lla
y
b
C
y

am Alwedigaeth Effeithiol

yn rheidiol i hynny. Canys hawl i'r Diben, fydd rhoddi hawl i'r moddion: Ac am hynny y dywedd bod gwedi eu " hethol i Jechydwrfaeth trwy Sarnyddiad yr Ysryd a ffydd i'r Gwirionedd. Wrth arfaethu, y mae Duw yn ewylllysto'r Diben yn gyntaf ac yno'r Moddion; ond wrth gyflawni, y Moddion yn gyntaf, megis yn arwain at y Diben: Y diben yw, Achos y moddion, Ac Etholedigaeth yw Achos y ddau.

Yr oedd Addewid o Gamman i had *Abraham*, yu cynhwys beth bennag oedd raid ei ddigwydd rhwng gwneuthuriad yr Addewid, a'r perffeith gyflawniad o honi; megis, 1. Amlhau ei had ef yn Genhedl. 2. Rhwystro *Efau*, *Laban* ac eraill, i'w drygu. 3. Parattoi iddynt yn Amfer newyn. 4. Eu llysofogi yn yr *Aipht*, er dim allei cyfrwystra a chreulonder yr *Aiphtiaid* i wneuthur i'w cadw dan law. 5. Eu dwyn allan a llaw uchel, er bod *Pharaoh* yn llawnfwriadu eu hattal ac yn alluog i'w gwrthwynebu. 6. Agor y Mor o'u blaen a pharatoi iddynt fordd yn y diffeithwch. 7. Gwneuthur i galonau eu Gelynyion ballu, a myned fel y Dwfr. 8. Anfon y caccwn o'u blaen ac ymladd drostynt, &c. (Canys, oni buasei hynny, ni buasei gwaith Duw yn rhoddi *Canaan*, ond cyffelyb i waith y *Pab* yn rhoddi *Lloeger* i'r *Yspainiaid*; sef, os gallent ei hennill ni.) Ac yn ddiweddaf; faddei eu mawrion, eu huchel a'u haml Anwiredd; trwy yr rhai yr oeddent beunydd ddarostyngedig i ddigofaint a distryw. Felly y mae *Etholedigaeth*; y mae hi yn cynhwys ynddi beth bennag fydd fyddiol, i gyflawni y Sainct i Ogoniant. Oherwydd hynny, y mae yr Apostol yn cyfsylltu Tragwyddoldeb o'r blaen, a Thragwyddoldeb ar ol; Yn gofod *Etholedigaeth*, a Gogoniant y naill gyferbyn a'r llall; Galwedigaeth a Chyfiawnhad (megis peth cyfryngol,) y mae yn eu feilio ar y naill, mewn trefn i'r llall; ac yn dangos eu trefn i chwi, yn *Rbus*. 8. "Y rhai a ragwybu, a rhaglyniodd efe hefyd (i beth?) i tod yn un ffurf a delw ei fab ef, a'r rhai a raglyniodd efe, yr rhai hynny hefyd a alwodd efe;" Ac i beth y galwodd ef hwynt? I Sancteiddrwydd, i Ogoniant a rhinwidd a'r rhai a alwodd efe, yr rhai hynny hefyd a gyfiawnhaodd ac a ogoneddod efe: Yr holl bethau hyn ydynt oll yn perthyn i'r un rhai, trwy

Traethawd Defnyddiol

Oedd yr un Arfaeth; ac ni bu un o honynt yrioedd yn y llall.

Yr un fath Ganlyniaeth o Achosion ac Effeithiau fydd yn 26. o *Ezekiel*. Y mae yr ARGLWYDD yn eu cael yn eu gwaed, sef, yn eu cyflwr naturiol colledig: Y mae yn gwneuthur cyfammod a hwynt ac yn eu cymeryd yn eiddio ef ei hun; Tyna eu Hetholedigaeth: Yna y mae yn eu golchi a hynny yn lan; Tyna eu Cyfiawnhad: Ac yno yn eu haddyrno; A thyna eu Sancteiddiad; yr hwn yn wasted fydd yn diweddu mewn Gogoniant. Yn *Act. 17*. Y cewch *Paul* yn pregethu yn *Thessalonica*: Y mae yn cynning yr ūn Athrawiaeth ei bawb yn gyffredinol; a rhaid iddo wneuthur hynny, canys nid yw'r Gwinidog yn adnabod yr Etholedigion oddiwrth eraill: Eithr yr Ysryd Glan, yr hwn sy yn chwilio dyfn bethau Duw, ac i'r hwn yr ymddiriedwyd am y gwrith hwn, yr oedd ef yn eu hadnabod wrth eu henwan, ac felly yn eu cymeryd; ac yn eu casclu bob yn ūn ac ūn, (Pob un yn ei amser priod) ac yn agor eu clustiau hwy i dderbyn crydd; gan eu gwneuthur yr hyn y dewiswyd hwynt i fod. A'r un Apostol, yn ei Lythyr at y *Thessalonians*, lle mae yn canmol Effeithiau'r bregeth hon, sy yn dangos mae eu hetholedigaeth oedd yr Achos o'u Troedigaeth; "Gan wybod frodyr anwyf eich Etholedigaeth chwi gan Duw; Oblegid ni bu ein Efengil ni tu ag atoch mewn gair yn unig," (megis y bu tu agat eraill,) "eithr hefyd mewn nerth:" Felly yn yr "Aftau, Cynnifer ac oedd wedi eu hordeinio i fywyd Tragwiddol a gre-dasant; A'r ARGLWYDD a chwannegodd at yr Eglwys beunydd," (ond pwy?) *R' rhai a fyddent gadwedig*: Galwedigaeth Effeithiol sy ddangosiad eglur o Etholedigaeth, a'r Effeith gyntaf wrth yr hon y gellir ei hadnabod.

Y ffydd werthfawr trwy yr hon ein achybir a gair trwy *gyslawnder* Duw, a'n *Achybwr* JESU GHRIST. Hi a roddir trwy *Gyslawnder* Duw Tad; Ac felly mae hi yn perthyn, naill ag i'w waith ef yn ein ordineio i fywyd tragwyddol; yn yr hon weithred yr ymrwymodd i roddi i ni ffydd, ac am hynny y gelwir hi yn ffydd Etholedigion Duw: Neu i'r Addewid a wnaeth ef GHRIST, "Pan ofodei ef ei Enaid yn Aberth dros

dros bechod y cai ef weled ei Had:" Neu i'r dd
 (2.) Y mae hi ddwy ffordd yn perthyn i Gyfiawnder
 CHRIST; 1. Fel yr Achos haeddedigol o honi; ac
 felly y mae'r ffydd hon yn ddyledus i bob un ac y bu
 effarw drosto. Neu, 2. Megis y mae efe yn was
 ffyddlon, ac fydd yn rhoddi i bob un, yn ol yr hyn a
 dderbynnodd iddynt gan y Tad: Yn yr holl ystyriae-
 thau hyn y mae hi yn eglur yn tarddu oddiwrth Etho-
 ledigaeth. I gadarnhau hyn, *Petr* fyn dywedyd yn
 blaen yn ei Lythur cyntaf, Eu bod yn "Etholedigion
 i ufydd-dod a thaenelliad gwaed JESU CHRIST. Felly
 dirgelwch ei Ewyllys a yspysir yn ol ei fodlonrwydd ei
 hun yr hon a arfaethodd efe ynddo ei hun." Yr un
 peth fydd gennym yn y "Corinthiaid; Yr ymadrodd
 am y Groes, i'r rhai colledig ynfyrwydd yw; eithr
 i ni y rhai cadwedig, Nerth Duw ydyw:" Ac yn
 Nhimothy, "Yr hwn a'n achybodd ni, ac a'n gal-
 wodd, â galwedigaeth Sancteidd." Yn y ddau le, yr
 ydys yn gofod achub o flaen galw; ac felly yn ganly-
 nol o flaen ffydd: Ac ni allwn ganfod pa fodd, yr
 Achybir Dynion cyn credu, oddieithr trwy Etholedi-
 gaeth, neu Brynedigaeth, (yr hon fydd o'r un helae-
 thrwydd ag Etholedigaeth.) I'r diben hwn y gallwn
 nodi ymhellach, fod yr Apostol, yn yr 8, at yr *Rbu-
 fainiad*, yn gofod *Ragluniaeth* o flaen *Galwedigaeth*; fel
 cadwedig yn *Timothy* a'r *Corinthiaid*; Ac yn y 9, at y
Rhuf. Y mae yn gofod *Galwedigaeth* ar ol *Rhagly-
 niaeth* o ran Amse. Y mae *Judas* hefyd, yn cyttuno
 a hwy; lle mae yn anfon ei Lythur at "yr rhai a Sanct-
 eiddiwyd gan Dduw Tad, ac a gadwyd yn JESU
 CHRIST, ac a alwydd." wrth *Sancteiddio*, yr ys yn
 meddwl *Ethol* neu *neilltuo*: Yn yr ystyr hwn yr Arferir
 y Gair mewn llêoedd eraill, lle ni allir ei ddeall mewn
 modd arall, *Exod. 31. 14. Myfi yw yr ARGLWYDD*
fydd yn eich sancteiddio: Ac yn eglyrach, *Num. 1. 17.*
 "I ni y perthyn pob cyntaf anedig ym mhlith meibion
Israel: er y dydd y Tarewais bob cyntafanedig yngwlad
 yr Aipht, y sancteiddiais hwynt i mi fy hun:" Ni
 aliliar ymma ei gymmeryd mewn un Ystyr ond *Ethol*
 neu *neilltuo*: Ac nid oes un rheswm, po ham na
 ddylyd ei ddeall felly yn *Judas* hefyd.

A hi a elwir yn *Alwedigaeth Sancteidd*, nid yn unig
 o ran ei bod yn galw i *Sancteiddrwydd*; ond oherwydd

Traethawd Defnyddiol

Oedd yr un Arfaeth; ac ni bu un o honynt yrioed
y llall.

Yr un fath Ganlyniaeth o Achosion ac Effeithiau fydd
yn 26. o *Ezekiel*. Y mae yr *ARGLWYDD* yn eu cael
yn eu gwaed, sef, yn eu cyflwr naturiol colledig: Y
mae yn gwneuthur cyfammod a hwynt ac yn eu cym-
meryd yn eiddio ef ei hun; Tyna eu Hetholedigaeth:
Yna y mae yn eu golchi a hynny yn lan; Tyna eu
Cyfiawnhad: Ac yno yn eu haddyrno; A thyna eu
Sancteiddiad; yr hwn yn wasted fydd yn diweddu
mewn Gogoniant. Yn *Act. 17*. Y cewch *Paul* yn
pregethu yn *Thessalonica*: Y mae yn cynning yr ūn
Athrawiaeth ei bawb yn gyffredinol; a rhaid iddo
wneuthur hynny, canys nid yw'r Gwinidog yn adna-
bod yr Etholedigion oddiwrth eraill: Eithr yr Ysryd
Glan, yr hwn fy yn chwilio dyfn bethau Duw, ac i'r
hwn yr ymddiriedwyd am y gwrith hwn, yr oedd ef
yn eu hadnabod wrth eu henwan, ac felly yn eu cym-
meryd; ac yn eu casclu bob yn ūn ac ūn, (Pob un yn
ei amser priod) ac yn agor eu clustiau hwy i dderbyn
crydd; gan eu gwneuthur yr hyn y dewiswyd hwynt i
fod. A'r un Apostol, yn ei Lythyr at y *Thessalonians*, lle
mae yn canmol Effeithiau'r bregeth hon, fy yn dangos
mae eu hetholedigaeth oedd yr Achos o'u Troedigaeth;
"Gan wybod frodyr anwyf eich Etholedigaeth chwi
gan Duw; Oblegid ni bu ein Efengil ni tu ag atoch
mewn gair yn unig," (megis y bu tu agat eraill,) "eithr
hefyd mewn nerth:" Felly yn yr "Actau, Cynnifer
ac oedd wedi eu hordeinio i fywyd Tragwiddol a gre-
dasant; A'r *ARGLWYDD* a chwannegodd at yr Eglwys
beunydd," (ond pwy?) *Y rhai a fyddent gadwedig*:
Galwedigaeth Effeithiol fy ddangosiad eglur o Etho-
ledigaeth, a'r Effeith gyntaf wrth yr hon y gellir ei
hadnabod.

Y fydd werthfawr trwy yr hon ein achybir a gair
trwy gyslawnder Duw, a'n Achybwyr *JESU GHRIST*.
Hi a roddir trwy Gyslawnder Duw Tad; Ac felly
mae hi yn perthyn, naill ag i'w waith ef yn ein orde-
inio i fywyd tragwyddol; yn yr hon weithred yr ym-
rwymodd i roddi i ni fydd, ac am hynny y gelwir hi
yn ffydd Etholedigion Duw: Neu i'r Addewid a
wnaeth ef *GHRIST*, "Pan ofodei ef ei Enaid yn Aberth
dros

dros bechod y cai ef weled ei Had:” Neu i’r ddwy
 (2.) Y mae hi ddwy ffordd yn perthyn i Gyfiawnder
 CHRIST; 1. Fel yr Achos haeddedigol o honi; ac
 felly y mae’r ffydd hon yn ddyledus i bob un ac y bu
 ef farw drosto. Neu, 2. Megis y mae efe yn was
 ffyddlon, ac fydd yn rhoddi i bob un, yn ol yr hyn a
 dderbynnodd iddynt gan y Tad: Yn yr holl ystyriae-
 thau hyn y mae hi yn eglur yn tarddu oddiwrth Etho-
 ledigaeth. I gadarnhau hyn, *Petr* syn dywedyd yn
 blaen yn ei Lythur cyntaf, Eu bod yn “Etholedigion
 i ufydd-dod a thaenelliad gwaed JESU CHRIST. Felly
 dirgelwch ei Ewyllys a yspysir yn ol ei fodlonrwydd ei
 hun yr hon a arfaethodd efe ynddo ei hun.” Yr un
 peth fydd gennym yn y “*Corinthiaid*; Yr ymadrodd
 am y Groes, i’r rhai colledig ynfyrwydd yw; eithr
 i ni y rhai cadwedig, Nerth Duw ydyw:” Ac yn
Nhimothy, “Yr hwn a’n achybodd ni, ac a’n gal-
 wodd, â galwedigaeth Sancteidd.” Yn y ddau le, yr
 ydys yn gofod achub o flaen galw; ac felly yn ganly-
 nol o flaen ffydd: Ac ni allwn ganfod pa fodd, yr
 Achybir Dynion cyn credu, oddieithr trwy Etholedi-
 gaeth, neu Brynedigaeth, (yr hon fydd o’r un helae-
 thrwydd ag Etholedigaeth.) I’r diben hwn y gallwn
 nodi ymhellach, fod yr Apostol, yn yr 8, at yr *Rhu-
 fainiad*, yn gofod *Ragluniaeth* o flaen *Galwedigaeth*; fel
 cadwedig yn *Timothy* a’r *Corinthiaid*; Ac yn y 9, at y
Rhuf. Y mae yn gofod *Galwedigaeth* ar ol *Rhagly-
 niaeth* o ran Amse. Y mae *Judas* hefyd, yn cyttuno
 a hwy; lle mae yn anfon ei Lythur at “yr rhai a Sanct-
 eiddiwyd gan Dduw Tad, ac a gadwyd yn JESU
 CHRIST, ac a alwydd.” wrth *Sancteiddio*, yr ys yn
 meddwl *Ethol* neu *neilltuo*: Yn yr ystyr hwn yr Arferir
 y Gair mewn lléoedd eraill, lle ni allir ei ddeall mewn
 modd arall, *Exod.* 31. 14. *Myfi yw yr ARGLWYDD*
fydd yn eich sancteiddio: Ac yn eglyrach, *Num.* 1. 17.
 “I ni y perthyn pob cyntaf anedig ym mhlith meibion
Israel: er y dydd y Tarewais bob cyntafanedig yngwlad
 yr Aipht, y sancteiddiais hwynt i mi fy hun:” Ni
 aliliar ymma ei gymmeryd mewn un Ystyr ond Ethol
 neu neilltuo: Ac nid oes un rheswm, po ham na
 ddylid ei ddeall felly yn *Judas* hefyd.

A hi a elwir yn *Alwedigaeth sancteidda*, nid yn unig
 o ran ei bod yn galw i *Sancteiddrwydd*; ond oherwydd

Yn ystoriad y Dduw
bod yn gyffygredig, yn briodl, yn neilltuol ac yn
parhyn i bobl sancteidd, sef i'r rhai a neilltuodd Duw
iddo ei hûn: Ei waith ef yn eu sancteiddio yn weithredol
mewn amfer, "a chariad tragwyddol y carodd
hwynt, am hynny y tynnodd hwynt a Thrugaredd:"
Ac y mae yr Sancteiddiad gweithredol hwn mor sicr yn
canlyn yr Arfaeth, ac mor briodol i'r un rhai, ac yr
ydys yn arfer yr un gair i arwyddocau y ddau; ie a
Phtynedigaeth hefyd; "er eu mwyn hwy, Medd
CHRIST, yr wyf yn fy Sancteiddio fy hûn. Y mae
gennym Siampl eglur o hyn yn Eldad a Medad, yr
rhai er na ddaethant i'r babel gyda eu brodyr, etto
am eu bod o'r rhai a scrifennafid, yr yspryd a orphwy-
fodd ernynt, a nhwy a brophwydasant yn y gwerfyll:
Y mae Etholedigaeth yn chwilio rhai allan, pan na
byddont yn meddwl am hynny. Y mae yr AR-
GLWYDD yn gyntaf yn yn appwyntio *Jeremy* idd ei
Swydd; ac yno yn estyn ei law ac yn ei gymhwyso i'r
gwaith. Ie CHRIST ei hun a appwyntiwyd yn gyntaf
i swydd cyfrwngwr; ac yno yr yspryd a ddaeth arno,
oherwydd ei fod gwedi ei appwyntio.

Ymosfyniad: Fe ddywedir yn *Joan* 1. 12. Mae "i
gynnifer ac a'i derbyniasant ef, y rhoddes allu, ei fod
yn feibion i DDUW;" Wrth yr hyn y gallem debig bod
eu ffydd yn rhagflaenu eu Maboliaeth.

Aiteb. Er bod ffydd yn rhagflaenu Amlygiad o'n
Maboliaeth, etto nid yw yn rhagflaenu ein Maboli-
aeth ei hun; I fabwyfiad ein hetholwyd cyn seiliad y
Byd. Dywediad *Joan* gan hynny fydd i'w ddeall fel
dywediad *Moses*, lle wrth bledio a Duw am ei bresen-
noldeb gyd a'i bobl y mae yn dywedyd. "fely myfi
a'th bobl a neilltuir oddiwrth yr holl bobl fydd ar
wyneb y ddaiair:" Nid o ran bod y neilltuaeth hwn-
nw idd ei wneuthur yn awr; yr oeddent gwedi eu
neilltuo o'r blaen: Eithr ei feddwl yw yr amlygid eu
neilltuaeth hwn, trwy i'r ARGLWYDD fyned gyd a
hwynt. Yn yr un ystyr y mae i ni gymmeryd, *Mat.* 5.
lle dywedir, "Carweh eich gelynyon, bendithiwch y
rhai a'ch Melldithiant, fel y byddoch" (sef fel yr am-
lygoch eich bod,) "yn blant i'ch Tad fydd yn y Ne-
foedd:" Yn yr un modd yr ydym "yn blant i DDUW
trwy ffydd," *Gal.* 3. 26.

Nid

Nid blodeuad gwialen *Aaron* a berodd i'r *ARGLWYDD* i ddewis ef yn *Offeiriad*; Ac nid syrthiad y *Coelbren* a'r *Saul* ac yn ol hynny ar *Matthias*, a wnaeth i'r *ARGLWYDD* eu dewis y naill i'r *Devrnas*, a'r llall i'r *Apostoliaeth*; yr oeddent eich dau gwedi eu dewis o'r blaen, ac nid oedd y *Dygwyddiadau* hynny ond effeithiau ac amlygyadau o'u rhagordeiniad. Felly y mae rhoddiad yr yspryd yn canlyn *Etholedigaeth*; *Oberwydd eich bod yn feibion yr Anfonodd Duw yspryd ei fab i'ch calonnau chwiri.* Er bod yr *Amlygiad* o'n *Mabwysiad*, a'r gweithredol fwynhad o hono, mewn amser; etto yr oeddem gwedi ein rhaglunio i'r peth, er *Tragwyddoldeb*. Yn ganlynol i hyn y mae ein *Jachawdwr yn egluro enw ei Dadi'r dynion a roddasai ef iddo ef allan o'r byd a'r rheini sydd ei dderbyn: Ei ddefaid sydd yn gwrando ei lais ac yn ei ganlyn ef: Eithr am eraill y mae yn dywedyd yn eglur, chwiri nid ydych yn credu, canys nid ydych o'm Defaid i: Y mae yr hwn sydd o Dduw yn gwrando geiriau Duw, am hynny nid ydych chwiri yn ei gwrando am nad ydych o Dduw.* Yr un rheswm y mae yn ei roddi am wahaniaeth ei ymddygiad tu ag at ei eiddo ei hun ac eraill; i'r naill y rhoddwyd gwybod *Dirgelion Teyrnas Nefoedd*, ac ni roddwyd i'r llall: Am hynny yn ol diweddu ei ddarn megion, y mae yn gollwng ynnmaith y *Dyrfa* megis pe na bai ganddo ddim ychwaneg i'w ddywedyd wrthynt; ond yn egluro pob peth o'r neilltu i'w ddyfgyblon; Chwi welwch ei fod yn dangos mae *Etholedigaeth* sydd yn gwneuthur y gwahaniaeth [*i chwiri rhoddwyd*] hynny yw, yr oedd yn perthyn iddynt wrth rodd ac appwyntiad Duw; Ymaent yn gyntaf gwedi eu hethol ac yno gwedi eu galw i fod yn *Saint*.

Pan ymddangoiodd *CHRIST* i *Paul* wrth fyned i *Damascus*, y rhai oedd gyd ag ef oeddent oll mewn braw; yr oeddent yn clywed llais ond nid wyddent beth oedd yn ei ddywedyd: Pa ham felly gan eu bod mor debygol i wrando ac yntef? Nid oeddid yn ei amcanu iddynt hwy; ac am hynny ni agorwyd eu clustiau, ac ni chyfeiriwyd yr ymadrodd ettynt hwy, ond at *Paul*; ie at *Paul* erbyn ei enw: ond pa ham at *Paul*, yn hytrach na'r llall, ond efe oedd y blaenaf, a'r Herlidiwr gwaethaf yn y cwmpeini? *Llester etholedig oedd Paul*; A hyn yn fyr oedd y rheswm fel y dywedyr, *Act. 22. 14.* Duw ein Tadau ni a'th ragordeinioedd di, i wylbod ei ewyllys ef:

Yr oedd gan yr *Iddewon* amryw foddion i adnabod y *Mesiah*, ac amrafel anogaethau i gredu ynddo, y rhai nid oedd gan y Cenhedlodd; ac etto y rhai hynny yn derbyn yr *Efengyl*, pyn y mae yr *Iddewon* yn ei gwrthod. Y rhai oedd yn dilyn *Cyfiawnder* ni chyraeddafant ef; er i'r rhai nid oedd yn dilyn *Cyfiawnder* ei gyrhaedd. Efe a'n hanfonir at *Etholedigaeth* am y *Rheswm* o'r gwabaniaeth hwn, Yr *Etholedigaeth* a'i casas a'r llaill a galedwyd.

Pa amryw *Effaithiau* fydd gan bobl wrth wrando yr un gair? y *Defaid* ac eraill fydd yn mwynhau yr un moddion oddiallan: y mae un yn ei esgeulusso; nid yw yn gwrando nac yn ystyried beth y mae yn ei glywed: ac unrall yn beio arno; fel y gwnaeth yr *Iddewon* yn fynych: Y mae 'r trydydd i fywn chydig i'w ennill; fel yr oedd *Agrippa*, a'r rhai oedd yn ewyllysio clywed Paul drachefn. Y *Pedwarydd* a ddwys-bigir yn ei galon, ac a ennillir yn gwbl. Y mae yn dramgwydd i rai, ac yn *Ynfydrwydd* i eraill, ac i rai yn allu Duw, y rhai hyn yw yr *Etholedigion*, i rhai y gwnaethpwyd yr *Addewid*: ac am hynny gelwir hwynt y rhai a alwyd yr ol ei *Arfaeth* ef; ac yn ol ei *arfaeth* ei hun a'i ras, ar hwn a roddwyd i ni yn *CRIST JESU* cyn dechreu yr *Byd*; Y maent yn gyntaf gwedi eu dewis ac yn ol hynny gwedi eu hagosau at *DDuw*.

Nid oes diben a'r *scrythyrau* i'r pwrpas hwn: Mi soniaf am ūn ymhellach ac felly y diweddaf y Pen hwn. Yr holl fendithion y mae'r *Sainct* yn eu cael mewn *Amsfer*, a roddir yn ol *Arfaeth* Duw o *Etholedigaeth* cyn *Amsfer*; fel y mae yn amlwg, *Eph.* 1. 3, 4, 5. Lle yr wyf yn dal sylw, 1. Bod *Etholedigaeth* yn rhagflaenu gweithredol gyfranniad *Donniau* Ysrydol; Canys y naill gyfrannir mewn *Amsfer*, a'r llall oedd cyn *Amsfer*; ac ni all yr hyn fydd yn dyfod ar ol, fod yn *Achos* o'r hyn aeth o'r blaen. Fe all un *Effeith* fod yn *Achos* o'r llall; ond ni all un peth fod yn *Achos* o'i wreiddin ei hun. 2. Bod y gweithredol Gyfranniad o *Ddonniau* Ysrydol yn ol *Etholedigaeth*; neu mae *Etholedigath* yw'r Rheol wrth yr hon y *Cyfrannir* hwynt: Y mae yn gyttynol a, ac yn gyfatebol i *Etholedigaeth*, fel y llythyrennau i'r *Printwafg*; neu'r *Babel* i'r *Portreiad* yn y mynydd; yn ol yr hwn y gwnaethpwyd pob peth yn gyflal o ran rhif, pwys a mesur, ac o ran llun a ffurf. Nid ys yn cyfrannu *Bendithion* ysrydol i neb yn fwy neu yn llai, ond yn uniawn fel y

Trefnodd

Trefnodd Etholedigaeth : yr hyn a gadarnhair ym mhell-
lach oddiwrth *Datc. 21. 27.* Lle yr ydym yn ffeindio na
dderbynir neb i'r ddinas Sanctaidd, ond y rhai fydd gwedi
eu scrifennu yn y *Llyfr* hwnnw, bwrwyd of i'r llyn o dan :
Yr hyn fydd yn dangos y byddir yn bwrw yn y Dydd olaf
i gynnifer ac oedd gwedi eu bordeinio i fywyd tragwddol
gredu; ac i bawb na etholwyd farw mewn anghredynia-
eth; Ac mae yr *Etholedigaeth* a gafas; a chaledu y lleill;
Am hynny nid Achos Etholedigaeth yw fydd a Sancteidd-
rwydd ond Effeithiau sic ag y fydd yn ei chanlyn hi.

O, myn neb ofyn (ar y ffordd) ym mheth y mae
Cariad neilltuol Duw tu ag at ei Etholedigion yn ym-
ddangos cyn eu Troedigaeth? Ni allaf ddatguddio
neb rhyw amlygiadau eglur agored o hono; trwy yr
hyn y galled adnabod yr Etholedigion oddiwrth eraill;
gan fod pob peth oddi allan yn digwydd yr un i bawb :
Tra fo yr eifedd yn fuchgen, nid oes dim rhagor rhwygibo
a gwas er eifod yn *ARGLWYDD* a gwybdl, trwy Ethole-
digaeth. Ond etto y mae amryw weithrediadau grafol
o'r Cariad hwnnw tu ag ettynt, ie mewn rhaglun-
niaethau Cysfredin, er na ellir eu canfod hyd yn ol
llaw: megis.

1. Yr cadw yn fyw y Gwreiddin a'r Boncyff o'r
hwn yr oeddent i flaguro: Nid hyn fe allei oedd yr
Achos lleiaf o chwannegu pymtheg mlynedd at fywyd
Hezekiah; sef er mwyn *Iofiah* yr hwn oedd i ddyfod o'i
lwynau ef; gan nad oedd *Manasseh* ei Dad gwedi ei
eni etto: Felly dyddiau y blinder mawr a fyrhawyd,
a llawer o'r *Iddewon* trwy ragluniaeth neilltuol, a gad-
wyd yn fyw, er mwyn yr Etholedigion a enid o hon-
ynt, Efe allei ddwyfil o flynyddau ar ol hynny.

2. Yn achyb yr Etholedigion eu hunain oddiwrth
amryw o farwolaethau i'r rhai yr oeddent yn ddarq-
styngedig cyn eu Troedigaeth; fel y gwnaeth i
Manasseh: A hyn a wnaeth i'r *ARGLWYDD*, pan yr
oeddent yn rhwyd *Satan*, wedi eu tynnu hyd fyn
uffern, *anfon o'r nesodd a'u gwared hwynt*; *Golkwng ef,*
myfi a gefais iarwn; yr hyn fydd fel pe dywedasei eiddo
fi yw a mi a'i harfaethais ef i ddiben arall.

3. Yn eu cadw rhag y Pechod ni faddeuir: felly
Paul yr hwn oedd Lestair etholodig a gadwyd rhag yr
wybodaeth o *CHRIST* yr hon oedd gan rhai o'r *Pbari-*

seaid; Canys oni buasei hyn ni fuafid yn madde ei waith yn erlid Eglwys Duw, fel y mae yn amlwg oddiwrth 1 *Tim* 1. 13. *Mi a gefais Drugaredd, am i mi ei wneuthur yn ddiarwybod.*

4. Yn trefnu i'w Trigfannau fod, lle mae ef gwedi plannu neu ar feder plannu moddion gras; neu yn eu dygyd trwy ei raglyniaeth i'r lle y bo i ryw air effeithiol gael i ddywedyd wrthynt: Yr hyn sydd wir yn Nhrigolion Corinth, i'r rhai yr oedd yn rhaid i Paul bregethu, heb dewi; Oherwydd, medd yr Arglwydd, *y mae i mi bobl lawer yn y ddinas hon*: Ac yn y rhai a ddaethant i *Ierusalem* ar wyl y *Pentecost*, o holl rannau yr Byd; yr hyn a roddodd iddynt achlyssir i ddyfod ynghyd i wrando Pregeth *Petr*; trwy yr hwn y trowd miloedd: Ac a eglurhau ymhellach yn hanes yr Eunuch; Ac hesyd yn *Zacheus*, yr hwn nid oedd yn amcanu dim mwy na gweled pa fath ddyn oedd *CHRIST*, am yr hwn y clywfai gymmaint Son; ac am ei fod yn fyr o gorpholaeth y mae yn dringo i bren, lle mae Iechydwrïaeth yn cyfarfod ag efe a'i deulu.

IV. Y Peth diweddaſ ag yr ydym i ymofyn am dano yw, *Y ffordd a'r modd ag y mae Duw yn cyfrannu bendithion Ysrydol*; sef, yn *Effeithiol* ac yn *rhad*.

Yn gyntaf, yn Effeithiol. Ni thynnir yr Enaid at Dduw wrth Edefyn; ac nid yw'r ARGLWYDD yn ymfodloni ar ddymyno ac ewyllysio ei fod felly, megis y mae Dynion; y rhai sydd naill a'i yn ddifatter yn y peth, neu heb fodd i gyflawni eu dymyniadau: nac yn unig trwy gynnig iddynt, eu cynhyrfu a'u haannog, a Rhefymmau, Cyfarwyddiadau, Bwgythion a'r cyffelyb; (yr rhai ni allant wneuthur dim yn y Dealltwriaeth tywyll, a'r Gelyniaeth setledig, yr hwn fy ym mhob dyn wrth natur:) Ond trwy ofod allan *allu anorchfygol*; *Gallu* na chymmer ball, eithr yr hyn a ewyllysio, hynny a wna; yr hyn y mae yn gymmeryd arno, mae yn myned trwyddo. Gwneuthur Peth yn *Effeithiol* yw, ei wneuthur trwyddo, yn *berffaith*, yn *llwyddiannus*; Arfer a chymhwyso yr moddion telly fel bo y diben a amcanodd yn cael yn sicr ei ddygyd i ben; a hyn er gwaetha holl wendid, gwrthwynebrwydd, a Gelyniaeth Syniad y Cnawd yn ei erbyn.

Myfi

Myfi allwn fon am Siimplau nid ychydig, o waith Duw yn *Effeithiol* ~~weithbredu~~ i ddwyn o gylch bethau o lai pwys. Pa mor anewillysgar oedd *Moses* i fynd yn gennad at *Pharaoh*? mor wrthwynebus yw, ac y mae, pan nad oedd ganddo na rheswm nac eigus ymmhellach, yn ymddwyn yn wrthnuffig yn erbyn yr *ARGLWYDD*, gan ddywedyd, *Danfon, gyd a'r hwn a ddanfonech*: Ond gan i Dduw ei appwyntio i'r gwaith, nid yw yn ei adel nes ei ennill i'r peth. Felly mae *Pharaoh* yn llawn fwriadu na adewei i'r Bobl fyned ymmaith; ond *Mi a estynafsy llaw medd Duw, ac efe a'ch golbwng chwi ymmaith*. Mwy o lawer y noetha ef ei fraich er Jechydwrïaeth i'w Etholedigion, y rhai a garodd ef er tragwyddoldeb: a rhaid gwneuthur felly.

1. O herwydd oni bai hynny ni byddei'r Etholedigion mewn dim gwell cyflwr na dynion eraill; Canys y maent, cyn ei Troedigaeth, mor ddiogel gan Satan a Dynion eraill. Prif-waith Diafol oedd cwmp Addaf: Dygyd Dynion i'r un damnedigaeth ac ef ei-hun, yw yr hyn y mae yn gorfoleddu ynddo; A chan ei fod yn Dywysfog Balch, cyfrwys, uchel na thyhygwch y cymmer ef ei wawdio a'i gellwair allan o'i feddiant: Nid yw ef yn priso am eich gwaith yn ymbil, yn bwgwth neu yn ymreslymmu; y mae yn chwerthin am ben eich rheslymmau cadarn, ac yn eu cyfrif fel coged pŵdwr, yr *JESU yr awy ym ei adnabod, a Paul a adwaen*; ond beth yw yr rhain? Nid a y rhyw hyn allan trwy gytyndeb, nid oes dim yn abl ei gynhyrfu ond y gallu hwnnw, i'r hwn y mae'r Nefoedd a'r Ddaiar yn ymddarostwng; Yr hwn a'i Gwnaeth yn unig a all beri i'w gleddyf agosfau atto, a dygyd yr yspail ar y *Creulon* hwn. Ac o'r achos hyn y mae ein Jachawdwr yn dywedyd wrth ei Apostolion, (Pan yr oedd yn eu hantfon i droi Dynion oddiwrth Satan at Dduw) *bod awdurdod yn y nefoedd ac ar y ddaiar gwedi ei roddi iddo*; ac y byddei ef yn yr Awdurdod hwnnw *gyda bwynt hyd ddiwedd y Byd*: Yr hyn yn ddiau oedd reidiol; Canys ofer a diffwrwyth y fuasai eu gwaith, oni bauasai i *CHRIST* gwedi ei awdyrdodi yn llyn fyned gyd a hwynt. Ac am yr Etholedigion, nid ydynt (o'u rhan eu hunain) ddim parottach i'r gwaith hwn, na'r rhai na throir byth: Y maent yn *Elynon yn eu meddwyl, yn dyroilwch, yn farw merwn pechod, ac yn blant digofaint gyfal ag eraill*: A hyn

wrth natty'r ; ni allafid gan hynny gyfnewid eu cyflwr oni buafei bod *Gallu amorchfygol, llawnsfuriadol* yn yr hyn y mae yn gymmeryd arno, gwedi ymrwymo yn y peth. *Ephraim*, er ei fod yn llestr Etholedig, etto, tra parhaodd yn ei gyflwr naturiol, yr oedd cynddrwg ei natur na allei dim moddion moesawl dyccio gydag ef. Er anfon Cennadau atto yn foreu ac yn hwyr, y mae yn tynnu ymmaith ei ysgwydd : yr *ARGLWYDD* a ddigiodd wrtho, a'i tarewodd ac a guddiodd ei wyneb oddiwrtho, ond efe a aeth ymmhlaen yn gildynnus : dangosfch iddo ei glefyd, fel na allo lai na'i ganfod ; ac y mae yn hebrwng at Frenhin Iareb (yn myned bob ffordd yn hytrach nag yn dychwelyd at yr hwn a'i tarawood) : Cymmerwch ymmaith y jau oddi ar ei foch-gernau, rhoddwch iddo rydd-did ei Ewyllys, a'r peth cyntaf ac a gymmer ef yn llaw y fydd y ffriwyth gwaharddedig : rhoddwch ymborth wrth ei Enau, ie yr hyn fydd ymborth mewn gwirionedd, a gwell ganddo newynu na bwyta ; (gwell gan y rhai a adawed i rydd-did ei Ewyllys eu hun fyned i uffern, na bod yn rhwymmedig i rydd ras am Jechydwriaeth.) Eithr, medd yr *ARGLWYDD* a *mab hoff gennif yw Ephraim* ? A'r un y brynais am werth yw ? *A'i Plentyn hyfrydwch yw* ? un a gerais er Tragwyddoldeb ; ac a gollaf ef ? A gair dywedyd i mi wneuthur Creadur, yr hwn na allwyf ei reoli a'i ddygyd at fy ewyllys ? neu i mi ei wneuthur i'r cyfryw ddiben. Na allod gwneuthur drosto yr hyn oll ag fydd dueddol i'r diben hwnnw ? a gaiff fy Ewyllys i ei chroesi yn hytrach na'i Ewyllys ef ? Fi i'w ddinistrio ef, yn hytrach nag ef i fod yn gadwedig ; Nage, ni wnaethym hyn oll i'w golli ef yn y Diwedd : Ac ni chymmerais ganddo fy nhroi ynmaith, cisiau gallu gwell ; eithr fel y Gallei efe weled beth y ddoi o hono, pe gadewid ef i rydd-did ei Ewyllys ei hun ; (rhydd yn ddiau yn unig i'w ddinistr ei hun !) ac yn awr mi a'i iachaf ef ; Ac effaith gyntaf yr Iachad hwn oedd gwaith *Ephraim* yr rhoddi ei hun i Duw, *Dychwel di fi, a mi a ddychwelir*. Nid Cariad a Charedigrwydd gwedi ei gynnig gyd a chynhyrfaeau diddymmol i berfwadio rhai i'w dderbyn, yw yr reffynnau o Gariad a'r rhai y mae Duw yn tynnu dynion atto ei hun : ond *Cariad Duw gwedi ei dywallt yn y galon yw* ; nid wedi ei scrifennu ag inge, (peth o wneuthuriad Dyn) ond ag Yspryd a gallu Duw. A hynny yw yr Achos
bod

bod mor fynyched y geiriau Awdyrdodol hynny *mi a wnaſ, a chwi a wnewch*, yn y matter hwn. Yn llyn y Dechreuodd yr ARGLWYDD a'r Saph, (yr hyn oedd Bortreiaid i'r hyn oll a ganlynodd;) Efe a yſſiga dy ben di: Yn y geiriau byrrion hynny, yr effeithiol ragbaratoir Diniſtr i Satan a pechod: Y mae mewn lle arall yn dywedyd cymmaint a hynny i fywocau yr Enaid; "Rhoddaf i chwi galon newydd, a rhoddaf fy Yſpyrd o'ch mewn, a gwaf i chwi rodio yn fy Neddfau; chwi a gewch fod yn bobl i mi a minnau a fyddaf yn Douw i chwi; troant attaf i a'u holl galon;" a llawer o'r fath. Y mae yr ARGLWYDD yn waſtadol yn lleſaru mewn geiriau o holl alluogrwydd, megis yn goſod allan ei holl-alluog Nerth; yr hwn, megis nad rhaid iddo, felly ni chymmer, (ac ni all gydag anrhydedd gymmeryd) dim cymmorth gan bwer creaduriaid idd ei wneuthur yn llwyddiannus: "Ni ddychwel ei Air atto yn wag; eithr efe a wna yr hyn a fynno, ac a lwydda yn y rhyn yr anſono efe ef o'i blegid: Yr hwn a fuafei farw, a ddaw allan, ar ei air ef, er bod yn rhwym ei draed a'i ddwylo."

II. *Gwaith-Creadigaeth yw Troedigaeth*; yr hwn fydd raid ei ddygyd ymhlaen, er mae, ychydig ac ychydig, gan yr hwn a'i dechreuodd; neu ei holl rannau blaen llaw (megis Argyhoeddiad, &c.) a ddiddymmir ac a aenti ddim. Megis, wrth wneuthur Adda, yr ARGLWYDD yn gyntaf a barattodd y Pridd; ac yna a'i ffurfiodd i'r cyfryw lân; ac yn ol hynny, *a anadlodd ynddo ef anadl bywyd*; pe amgen ni buafei 'r Telpyn hwnnw byth yn enaid byw, felly yn y Greadigaeth newydd yr ARGLWYDD fyn gweithio, ac yn myned ym mhlaen yn ei waith heb ei adel, nes ei orphen. Nid ydy yn unig yn gwneuthur i'r Goleuni dewynnu yn y Tywyllwch, ond yn rhoddi gyd ag ef Ddeall cyfaddas, cyfattebol i'r gwrthddrych; heb yr hwn ni allei yr Tywyllwch byth ei amgyffred ef. gallafei *Ezekiel* brophwydo hyd ddydd Barn, cyn y buafei 'r Eſgryn fychion fyw, oni buafei i'r ARGLWYDD ei hun beri ei Anadl fyned iddynt: Ac y mae yn debygol bod yn ei alw yn *Dad y Goleuni*, (yn y rhif lliofog) i, arwyddocau, bod y goleuni ag fydd yn amgyffred, (neu yn ein gwneuthur ni yn abl i amgyffred.)

gyffred) oddiwrth Duw, gyftal a'r hwn a amgyffredir:
Tu ei oleuni ef, y gwelw'n oleuni.

III. Effeithiol weithrediad Duw yn y Peth hwn, a'r anghenrheidrwydd o'i fod yn gweithio felly, ellir ym-mhellach ei ddangos wrth brawf cyffredinol y rhai fydd eifws gwedi gweithio ernynt, a'u dygyd i mewn; wrth weddiau a chyfaddfiadau yr rhai y mae yn eglur, bod yn rhaid iddynt wrth alluog ac effeithiol gymmorth yn wastadol i gario ymmlaen y gwaith a ddechreuwyd eifws : *Dychwel di fi, ac myfi a ddychwelir ; Bywba ni, a ni a alwn ar dy enw ; Tyn fi a ni a redwn ar dy ol ; nid oherwydd ein bod yn ddigonol o bonom ein hunain, i feddwl dim, eithr ein digonnedd ni fydd o Duw : byw ydwyf, ond nid myfi, ond CHRIST fydd yn byw ynofi, &c.* Oddiwrth hyn y mae yn eglur, oni all y sawl a drowd eifws, ac a wnaethpwyd yn gyfrannogion o'r Duwiol annian; yr rhai mae eu calonnau gwedi eu sefydlu yn ffyrdd da Duw, ac nad ynt yn dymyno dim yn fwy na rhodio ynddynt; fyned ym mhlaen heb barhaus effeithiol gyfranniad a chyfnerth oddi uchod; llai o lawer y gall y dyn anianol, (heb yr un rhyw Effaith Duwiol goruwch natturiol,) ddarostwng ei galon iddynt : Canys, *ffiaidd gan ynsfydion gilio oddiwrth ddrygioni.*

IV. Pettai yr ARGLWYDD heb weithio yn Effeithiol, fe gollei 'r anrhydedd o'i waith. Pe byddei i ryw gunhurfiad, neu weithred Ewyllys Dyn, yr hon ni wnaeir gan Ras, wneuthur Gras yn effeithiol, yna natur a gai 'r rhagoriaeth; Gweithredoedd a ymorfoleddant ar Ras, fe ddywedyd bod Ewyllys-rydd yn wellna Rhydd-ras : Oherwydd, *yn ddiddadl, yr hyn fydd leiaf a fendithr gan ei well*: Ac mor eglur yw bod yr hyn fydd yn sancteiddio yn fwy na'r hyn a sancteiddir ganddo, ac y mae CHRIST yn apelio at reswm *ffiaid a deillion* yn y peth. Eithr os caniatwch fod Gras yn well na natur : Y mae yn canlyn, bod yn bendithio ac yn sancteiddio yr Ewyllys gan ras, sef, gan ei bwerus a'i Effeithiol weithrediad erni. Yn hyn, yn ddiau, y mae Anrhydedd ac effeith Gras, nid o ran ei fod mewn modd gorchfygol yn cynhyrfu, yn annog, yn perfwado neu yn bwgwith yr Ewyllys i ddarostwng; eithr o ran ei fod yn tyunu ynmaith dueddiad natur, ac yn ei ofod megis o'r tu arall; yn gweithio yr Galon i hynawsfaidd

i hynawsaidd gyttyndeb ag Ewyllys Duw, er ei bod mor wrthwynebus iddo o'r blaen: Ac yn llyn y mae'r ARGLWYDD yn gwneuthur, ac yn llyn y gwna ble bennag y bydd drugarog; er cymmaint y bo yn wrthwyneb i feddwl presennol, a thueddiad naturiol y Dyn: ac etto nid ydys yn treisio yr Ewyllys, fel y dangosir isod.

V. Yr Athrawiaeth o Alwedigaeth Effeithiol a sicrhair ymmhellach oddiwrth swydd CHRIST fel Prynwr; yr hyn nid oedd yn unig i brynu, eithr hefyd i'n dygyd i weithredol feddiant o'r pethau da a bwrcassei ef inni. Prynedaeth, maddeuant pechod, a chymmod ydynt bethau perthynol, o'r un fessur ac yn ddiwanol oddiwrth eu gilydd. Nid mewn cyflwr ac y galled ein hedddychu, y mae Prynedaeth yn ein gossod, ond mewn cyflwr o weithredol hedddychiad; Y mae yn dirymmu yr Gelyniaeth, yn dibenni pechod ac yn ddwyn Cysfawnder trag-wyddol, i mewn. O'r Achos hwn y mae i'n Jachawdwr enw Gogoneddus. *Ti elwi ei enw ef JESU, oblegid fe wared ei bobl o oddiwrth eu pechodau, Ac i hyn yr ymddangosodd mab Duw fel y dattodai weithredoedd Diafol.* Ac o'r gweithredoedd hynny Dallineb meddwl yw'r Cyntaf anedig a mam y llaill oll, hwn fydd yn cadw yr Enaid mewn Anghredyniaeth megis a chlouon a barrau; ac am hynny rhaid ei fwrw allan; yr hyn ni allir ei wneuthur, ond trwy beri i'r gwir oleuni dewynnu yn Effeithiol; megis y perodd i oleuni y Byd hwn wneuthur yn y Greadigaeth gyntaf, i'r hyn y mae yr Scrythurau yn cyffelybu y gwaith hwn. Oherwydd hyn yr ydys mor fynych yn dywedyd ei fod gwedi ei anfon i agoryd llygaid y deillion; i lewyrchu'r rhai sy yn eistedd mewn tywyllwch; Ac i ddwyn allan y Carcharorion o'r Carcharâu: y rhai nid oeddent bethau mewn amcan ag ellir eu diddymmu; ond mor sicr i gael eu cyflawniag yr oedd CHRIST i farw. Yn *Psal. 10. 7.* yr ydys yn sôn am dano fel am beth gwedi ei wneud; *Dug brwynt allan o dywyllwch, a chysgod angen: a dylliodd eu rhwymau brwynt:* mae am y Gwardigion yr oedd yn dywedyd fydd amlwg oddiwrth yr ail wers. Ystyriwch hwynt yn gyntaf, fel maent yn y Tywyllwch; y mae ef i'w goleuo felly, *fel y cyfeiried eu traed i fford Tangnefydd.* Hanes y Gwr dall yn *Mark*, fydd gyfgod priodol o hyn;

o hyn; CHRIST syn poeri ar eu Lygaid, yn goffod ei ddwylo arno; ac etto nid oedd yn gweled ond yn dywyll Dynion fel Prennau yn rhodio; eithr gosododd ei Ddwylo arno drachefn, ac nid yw yn ei ollwng ymmaith nes gwneuthur iddo weled yn eglur. Yna ystyriwch hwynt fel carcharorion, ie *Carcharorion y Pydew*; rhaid i'r hwn a'u gwaredo, nid yn unig agor y ddor, ond diarfogi yr Ceidwaid, tynnu ymmaith eu cadwyni, a'u dygyd allan; megis y gwnaeth yr Angel a Phetr, ie tra yr oedd y *ceidwaid o flaen y Drws*. Y mae yn galw ei ddefaid yn y fath fodd, ag y mae yn ei barwain allan: a hyn trwy waed ei Ammod; trwy hwnnw y mae yr rhai sydd yn y Pydew, yn *Carcharorion gobeithiol*. Ar Effeithiol hyn mor naturiol syn tarddu oddiwrth Bryhedigaeth, a goleuni oddiwrth yr Haul: Am hynny dywedir yn eglur bod gwaed JESU CHRIST yn glanhau oddiwrth bob pechod; a'n bod wedi ein sancteiddio trwy offymmiad corph JESU CHRIST unwaith. Hyn sydd yn peri i'r Apostol mor hyderus ymrëssymu yn *Rhuf. 6*. Os ydym gydblanhigion i'w farwolaeth, felly y byddwn hefyd i'w adgyfodiad; Ac i ofod y pw s hwnnw arno; mae Os beddychwyd ni a Duw trwy farwolaeth ei fab ef, mwy o lawer ein bachybir trwy ei fwyd ef. Y Dywediad hwnnw o'r eiddo CHRIST fydd benthynol iawn i hyn; *Defaid eraill sy gennif, y rhai sydd fydd i ni en cyrchu, a'm llais i a worandawant*: Y Rhai hwn sy yn dal allan ddyledswydd anhepcor; yr oedd wedi derbyn gorchymmyn am hyn gan ei Dad; A'r Gworandawant hwn sy yn dal allan yr Effeithiol weithrediad trwy yr hwn y mae yn darostwng pob peth iddo ei hun; a thrwy yr hwn y gwnair iddynt gredu. Y mae'r Defaid, o'honynt eu hunain, mor wrthwynebus i'r gwaith hwn a Dynion eraill, beth sydd i mi a wnebwys a thi; (medd y Gadaren diaffig)? Ond gan mae ei ddefaid ef ydynt rhaid iddo eu gwneuthur yn Ewyllysgar, ie a phe caient eu clustiau; y mae efe i'w hagog hwynt; Canys efe a dderbynioedd roddion i rhai cyndyn. Ni chaiff cildynrwydd Dynion ddiddymmu hawl CHRIST, na gwneuthur ei waith yn aneffeithiol. Pr diben hwn cododd Duw ef, sef i fendithio eu bobl trwy eu troi ymmaith oddiwrth eu Drygioni; Ac i roddi iddynt Edifeirwch, sef y fath Edifeirwch ag y mae

Maddenant

Maddenant pechodau yn cydgered ag ef; A hyn oll y mae yn ei wneuthur fel Tywyflog, neu ũn ag awdurdod ganddo i symmyd beth bennag a allo rwyfiro ei amcan iddo ef y rhoddwyd *Agoriadau Uffern a Marwolaeth*. Oddiwrth hyn yr wyf yn hyf yn casglu, Bod CHRIST yn gwneuthur ac y gwna ef, beth bennag a ddaeth ef, fel Cyfryngwr, i'w wneuthur; ac na syrth yr un o'i weithredoedd ef i'r ddaiar. Yr hyn y ddywed yn 17 o *Joan*, sydd Brophwydoliaeth o'r hyn a ddywed ef yn y Dydd olaf; *Mi a gwpleais y gwaith a roddais i mi i'w wneuthur: mi a Eglurais dy enw i'r dynion a roddais i mi allan o'r Byd: Y geiriau a roddais i mi, a roddais iddynt hwy; a hwy a'u derbyniasant*. Mwy ellid ei chwannegu; Ond y mae yn amlwg, fel yr wyf yn gobeithio, wrth yr hun a sgrifennwyd eufus, Nad oedd JESU CHRIST yn unig yn *Brynwr*, i dalu *Prydwerth* drosom; ond yn *fwyddog* gwedi ei appwyntio gan DUW i rododi ni rydd-did, ie ogoneddus rydd-did meibion DUW: A hwn yw *Ewyllys* yr ARGLWYDD yr hwn sydd i *lwyddo* yn ei law ef; megis y gwnaeth, y mae yn gwneuthur ac y gwna dros byth: ac y mae yn gyffyrus iawn i'r rhai fydd yn ymaffyd yn ei Gyffammod ef.

2. Beth bennag y mae DUW yn ei wneuthur dros ddynion, neu yn ei rododi iddynt er Jechydwrïaeth fydd yn rhad. Ac fe a ddywedir bod peth wedi ei wneuthur, neu ei rododi yn llyn, pan bo yn dyfod yn unig oddiwrth Ewyllys da a ffafor y Gwneuthur-wr neu y rhoddwr; ac nid o ran dim a wnaethpwyd neu a haeddwyd gan y derbynwir: *Gweithred Ewyllysgar* yw; yr hon nid yw yn tarddu oddiwrth ũn rhwymedigaeth ar y Rhoddwr; nac ũn rinwedd rwy-medig yn y Derbynwir; nac y chwaith ddim ddisgwylfa o Daledigaeth oddiwrtho. Ni byddei raid dywedyd nymmor i brofi rhad roddiad y pethau yr ydym yn son am denynt, pe iawn ysturiem. 1. Holl-awdurdodol, fawredd yr hwn fy yn rhoddi; y DUW *goruwchob*, meddianydd *Nesodd a Daiar* yw; yr hwn fydd yn anfeidrol ddedwydd ynddo ei hun; ac am hynny ni allir chwannegu atto, ac ni all efe dderbyn oddiwrth ũn rhyw Greadur; Pwy a all rododi iddo ef, yr hwn fydd yn rhoddi i bawb eu Bywyd a'i Hanadl? 2. Rhagorol odidawgrwydd, ac Anrhaethadwy werthfawrogrwydd y pethau a roddir: Y Rhodd gynytaf a'r bennaf yw ein HARGLWYDD JESU CHRIST;

Mawredd yr hwn oedd gymmaint a bod y Nefoedd a'r ddaiar yn rhy fychan i'w rhoddi am dano; yn enwedig gan ei roddi fel y rhoddwyd ef: Ac ynddo ef, Gyfiawnder a Nerth; Mabwyfiad, a Chymmod; Gras, o Gogoniant. 3. Gwagedd a Thrueni y rhai y rhoddwyd iddynt: Nid yw'r Scrythur na Phrofiad yn dywedyd dim am denynt, yn eu cyflwr naturiol, nad yw yn goffod allan stad gwbl wylofus, ac anabl i haeddu'r cyfryw rodd; megis y dangoswyd uchod: Eithr oherwyd ein bod gymmaint yn ein caru ein hunain, ac mor barod i ddottio ar ein gwaith ein hunain, ac mor gwbl dueddol i Gyfammod o weithredoedd; i'n cymmorth o'r lleoedd periglus hyn, gadewch i ni aros ychydig ar y Rheffymmau canlynol.

Rhef. I. A gymmerir oddiwrth anian a meddwl y Cyfammod o ras, Trwy'r Cyfammod hwn y mae pawb ac fydd yn profesu bod yn Ghrifonogion, yn disgwyl bod yn gadwedig; er eu bod yn anghyttuno o ran ei feddwl a'i helaethrwydd. Eithr os derbyniwn yr Ystyr Sgrythurol, (yr hwn fydd raid ei fod yn oreu) ni gewn ffeindio ei fod yn naturiol ac yn sylweddol i'r Cyfammod hwn, roddi yn rhad ac yn ddiammod; heb aminodi am ddim i'w wneuthur gan ddyn, fel y Sail neu yr Cynhyrriad o hono. Yr hyn oll ac y mae Duw yn ei wneuthur i'r rhai y mae yn eu achyb, y mae yn ei wneuthur er mwyn ei enw; Yr hwn enw a roddir ar lawr yn *Exod.* 34. 5, 6. *Jehosa, Jehosa, y Duw trugarog, a graflawn, &c.* Bod yn raslawn yw gwneuthur da, i'r hwn fy yn haeddu drwg: A phe amgen ni byddei ond yn ol y Cyfammod o weithredoedd: Yr hwn etto nid oedd, teius na dyffgiol ynddo ei hûn; Canys yr oedd yn rhoddi yr hyn oedd ddi-gonnol i gyrhaedd y Bendithion a gynnigyd ynddo; yr hwn pe buafent yn i arfer ac yn ei ddefnyddio fel y dylafant, ni buafei raid wrth yr *Ail*. Eithr yr *ARGLWYDD*, yn rhagwybod cyfnewidioldeb y Creadur; ac yn ganlynol; pa raid wrth fath arall o allu a Gras, nac a roddasid i Adda yn y Greadigaeth; a appwyntiodd yr ail; yr hwn yn yr Sgrythur a elwir, *Gobaith bywyd tragwyddol, yr hon a addawodd y digelwyddog Duw cyn dechreu yr Byd*, Tit. 2. 2. Efe a elwir y *Cyfammod o ras*, nid yn unig o ran ei fod yn amcanu Gogoniant ei ras wrth achub Dynion; ond o ran ei fod yn rhoddi yn rhad o'i ras a'i ffactor yn unig, beth bennag fy reidiol i ddwyn yr Jechydwriaeth honno

honno o gylch: Canys ym mheth arall y gall y gwahaniaeth fod rhwng y ddau gyfammod? Ni all fod yn hawsdra neu anawsdra y dyledswyddau a orchymmynnir; obleigid y mae ffydd ac Edifeiriwch ymmhellach allan y gyrrhaedd gallu naturiol, nac ymgadw oddiwrth yr ffrwyth gwaharddedig: Ond y gwahaniaeth fydd yn sefyll yn hyn; Bod y Cyfammod Newydd yn cynhwys Addewidion gwell; Ac yn well o ran bod Duw yn rhodd, yn rhad ac yn ddiammod yn ymrwymo ei hun, i roddi idd ei rai ammodol, bob peth perthynol i'r Gwynfyddedigrwydd a gynbigir; yn gyftal yr hyn fydd i'w wneuthur o'u tu hwynt, ac o'i du yntef ar eu gwaith hwynt yn ei cyflawni; sef, rhoddi iddynt, a gweithio ynddynt, beth bennag y mae yn y Cyfammod hwn yn ei ddisgwyl oddiwrthynt. Y Gyfraith fyn dangos y Dyledswydd, ond nid yw yn rhoddi nerth i'w chyflawni; y mae yr Cyfammod o ras yn gwneuthur y ddau, trwy Sgrifennu yr Gyfraith yn y Galon: Ac heb hyn, ni byddei ond Cyfammod weithredoedd, beth benna fai yr Dyledswyddau a Orchymmynnyd. Nid yw gan hynny yn rhedeg ar Delerau ammodol siomgar, *Misi a wnaif, os chwi a wneuwch*; Eithr yn ddiammodol ac yn awdardodol, myfi a wnaif, achwi gewch wneuthur. Nid yw y Cyfammod hwn yn unig yn rhoddi Bywyd, os credir; eithr ffydd a sancteiddrwydd hefyd fel y moddion anghenrheidiol i gael y bywyd hwnnw: A hyn nid ar eich hūnawfol ymddarostyngiad, (fel y mae rhai yn ei alw) neu eich gwaith yn gwneuthur gwell defnydd o'r hyn a roddir i chwi yn gyffredin gyda Dynion aroill; (Y cyfryw fwriadau y mae Duw yn eu wrafyn, ac yn fynych yn rhybyddio yn eu herbyn;) Eithr trwy Ras. Cyfammod gwedi ei wneuthur y syny o Addewidion yw; Ac Addewid, (yn iaith yr Scrythur) fydd yn waitad yn rhad; gwedi ei wneuthur yn rhad, a'i gyflawni yn rhad, heb haeddiant na chym-morth dyn. Cymmerwch *Isaac* yn Siaml: Yr oedd Corph *Abraham* gwedi marweiddio; A *Sarah* heb law ei bod yn Amhlantadwy wrth natur; yn awr *efe a beidiafei a bod iddi yn ol arfer Gwagedd*; Ac etto *Mab y fydd i Sarah*. Ond pa fodd? Yr oedd yn yr Addewid (er nad oedd yn *Abraham*, a *Sarah*,) yr hyn oll ag oedd reidiol i ymddwyn *Isaac* ai enedigaeth; Ac o'r Achos hyn y gelwirefe yn *Blentyn yr Addewid*; megis y gelwir y rhai

Credadwy hefyd: Nhwy a elwir hefyd yn *Etifeddion yr Addewid*, Heb. 6. 17. O'r Achos hwn y gelwir CHRIST yn *Haid yr Addewydd*, a'r Yspryd Glan yn *Yspryd yr Addewid*; *sis*, I ddangos mor hollawl *gad* yw rhoddion Duw; yr Addewid o'u hanfon, eu gweithredol ddyfodiad, a'u heffeithiol weithrediadau, ydynt oll yn rhad ymmhob ystyr. *Y Gwleith hyn oddiwrth yr ARGLWYDD, nid erys ar ddyn*, Mic. 5. 7.

Er mwy o Eglurhad yr Iddewon syn Siampl hynod, megis yr ydych yn darllen yn *Jeremy*: Ni wneuthent hwy ddim ond drygioni o'u mebyd, yr oeddent yn digio Duw yn wastadol: Ac er eu gwasgar ymysg y Cenhedloedd, nid oeddent ddim gwell; ond yn peri, i'r Cenhedloedd gablu: Ond etto er hyn oll Yr ARGLWYDD a'u cynull hwynt, Ac a rydd iddynt *Galon i'w ofni ef lyth*; A hyn pan nad oedd dim yn talmu ernynt, ac ni fedrent *arwido*. Gwelwch hefyd a pha radlondeb anrhaethadwy o ras y mae yr ARGLWYDD yn delio a hwynt yn y 43. o Eſay, *Myfi, myfi yw yr hwn a ddelea dy gamweddu, — ac ni cheiaf dy bechodau*. Ond beth fydd yn rhagflaenu y cyfryw Addewid fawr? Gwelwch, a rhyfeddwch! *Ni elwaist arnaf, Iacob; ond blinaist arnaf, Israel: Ni ddygaist i'm fiod dy Offrymmau poeth; Ni phrynaist i'm Galamus ag Arian; eithr ti a wnaetbof i mi wasanaethu a'th bechodau, blinaist fi a'th Anwireddau: Myfi, ie Myfi (a'r hwn y deliaist mor anniolchgar ac mor anhugar, Myfi yw yr hwn a ddelea dy gamweddu, er fy mawr yn fy hun*. Peth mawr, nad oeddent yn ei ddisgwyl oedd hwn; Ac, yn wir, wrth eu ystyried eu hunain, a'u hymddygiad, nid oedd genthyn le i ddisgwyl am dano. Oddiwrth hyn oll mae yn eglur, Nad yw gras yn edrych ar deilyngdod Dynion yn yr hyn y mae yn ei wneuthur; ie y mae yn edrych ar eu hancilyngdod yn hytrach, fel trwy hynny y byddo Gras yn fwy ardderchog, a'i ogoniant yn ymddangos yn fwy; gan *lle yr amlhaodd pechod, i ras rageramlhau*. Ac y mae Paul yn ei gyhoeddi fel peth a wiriwyd ynddo ef ei hun; “Y roddwn yn gablwr, ac yn Erlidwr, ac yn drahaus: eithr mi a gefais drugaredd, a gras ein HARGLWYDD ni a draamlhaodd.” Ac y mae yn cwmpo i ogoneddu yr Gras hwnnw “Pr Brenhin tragwyddol, anfarwol, anweledig, Pr Duw unig ddoeth, y byddo anrhydedd a gogoniant yn oes oesoedd.” Amen. Cyfoeth

Cyfoeth Trugaredd a ddangosir trwy achub y pen-
nas o bechaduriaid a'u bywocau pan yr oeddent feirw;
A pheth hynod yw, nad yw yr Apostolion, yn ūn lle
ac ymaent yn fon am ras Duw yn achub, yn bywocau,
&c. yn dywedyd dim am *Deiliog-dod*, *Parodrwydd*,
Yndlarosfyngiad Dynion, a'r cyffelyb; Eithr meirw
mewn pechodau, ac wedi bywocau trwy ras fydd yn
canlyn y naill y llall; (fel y Goleuni yn canlyn y Ty-
wyllwch, yr hwn nid yw mewn un modd yn peri Go-
leuni, nac yn parattoi y Ddaiar neu yr Awyr dywyll
i'w dderbyn,) fel y mae yn eglur yn eu holl Epistolau.
A pha mor fynych y mae Duw yn datcan yn erbyn
ymistroliaid Dynion, o'u gweithredoedd yn y peth
hwn, yn *Ejay*, *Jeremy*, *Ezekiel*, *Hysa*, &c. Ac i rwyfiro
yr ymfrost hwn y mae yn galw'r bobl *Santaid* i'w hon a
geirwyd; Ac yn cyhoeddi cael y llyso gan y bai ni'n ddi-
Mi a ddiweddas hyn a Stamp hynod, a yn fy amlygu;
yr hon nid wyf yn ei choffai i broi'r peth, eithreglurhau
Myfi a adwaenwn wr yr hwn pan oedd tan Argyho-
eddidau, a wnaeth ei oreu i'w diffodl: Ei Argyho-
eddidau a gryfhafant ac esfe a ymgaledoedd yn eu
herbyn: Esfe a ganfu i ba le yr oeddent yn tueddu,
ond yr oedd mor wrthwynneb iddynt, ac y darfu iddo
lawnfwriadu beth bennag y ddoi o hono ni byddei
byth yn Biwritan. Rhaid iddo fyned i'r Eglwys;
Gorchymyn ei Feister oedd: ond ei arfer yno oedd
pwyso a'i Elinnedd ar yr Eisteddfa, a'i fysied yn ei
ddau Gluft, (lle yn ddiu ni allei Gras cyffredinol
ammodol wneuthur dim.) Ond ni ellir colli Lestair
Etholedig felly; Y Gras a etholoedd a ddaeth y mewn
yn awr, a thrwy ddamweiniol lirrhad ei Elin, a dyn-
nodd y Toppau, ac a ddanfonodd Air o'r Pwlpit, yr
hwn fel Tan o'r Nefoedd a doddodd ei Galon, ac a'i
bwrodd i fowld newydd. Yn ddiammau ni ddarfu i'r
ARGLWYDD ymma ddisgwyl am ei waith ef yn ymda-
roftwng ac yn iawn ddefnyddio.

II. Ni allei jechydwriaeth fod o ras, oni bai rhoddi
yr hyn oll ac y fydd berthynol, iddi yn rhad: Canys
i'r Neb fydd yn gweithio, ni chyfrifir y gwobr o ras, ond o
ddyled: Eithr jechydwriaeth fydd o ras, Eph. 2. 5.
Trwy ras yr ydych yn gadwedig. A thrachefn, adn. 8.
Trwy ras yr ydych yn gadwedig trwy ffydd; lle hefyd,

rhag i'r chwanegiad o ffydd beri lleihau y Gras hwnnw, neu debig ei fod yn ei wneuthur yn llai rhad; y mae yn ebrwydd yn channegu, mae gwaith y Gras hwnnw yw yr ffydd hon, *nid o bonnocheich bunain rhodd Duw ydyw*. Oherwydd, gan fod Gras yn gwbl rad yn dewis, rhaid ei fod mor rhad yn rhoddi ac yn cymhwyso y moddion i ddwyn i ben y diben ein dewisodd iddo: Oblegid pettai Effeith y moddion yn sefyll ar ryw beth i'w wneuthur gan ddynion, o'r hyn nid yw gras yn Awdwr; Efe a ddoi Gweithredodd i fod yn gyfrannog o ogoniant Jechydwriaeth; Ac felly Gras Duw a gollei yr Orsedd, ac a fyddei megis pe ni bai; *Nid yw Gras yn ras mwyach*, fel y dywedir yn *Rbus*. 11. 16.

III. Rhaid bod Bendithion ysprydol i'w rhoddi yn rhad ac o *wir ras*, oherwydd nad yw Dyn naturiol yn abl gwneuthur un weithred, ag a allo beri rhoddi 'r fath rodd iddo. Nhwy allant wneuthur pethau da o ran eu defnydd, fel y gwnaeth Cain wrth aberthu y blaen ffrwyth; Ond nid yn gymmeradwy, oherwydd na wnaer hwy mewn iawn fodd, Sef trwy ffydd; y diffig o'r hyn fydd yn gwneuthur *Arogl-durth* yn *ffiaidd*. Gan fod yn amhosibl rhyngu bodd Duw heb ffydd; rhaid ei fod yn amhosibl i chwi wneuthur dim cyn credu, ag a allo beri i Duw rhoddi i chwi ffydd. Jechydwriaeth a addewir i ffydd; maddeuant Pechod i Edifeiriwch; Yr olwg fendigedig i burdeb Calon: Ond nid ydym yn feindio, bod yn addo yr Grafsau hynny i un weithred neu Gynheddf, yn rhagflaenu y eu hunain; nid trwy *ein gweithred oeddein bunain* yr Grafsau ydym yn cael hawl i'n *Galwedigaeth sancteidd*, a *Galchiad* yr *Ail-enedigaeth*.

IV. Pe rhoddid un peth rheidiol i Jechydwriaeth ar ammod, fe weddei mae hwnnw fyddei, yr hwn o ran ei bris a'i rinwedd, 'fydd yn cynhwys y llai oll, ac heb yr hwn ni buasei yr llai yn bod, neu ni thalfent ddim; A hwnnw yw ein HARGLWYDD JESU GHRIST; Am yr hwn y dywedir, fod *bull gyflawnder y Duw* *od yn preswyllo yn gorphorol* yndo; Ac mae *d'i gyflawnder ef y derbyniafom oll ras am ras*; Rhoddi yr hwn, oedd y gannoliaeth mwyaf o Gariad Duw tuag at ddynion; Ac am hynny gelwir ef yn *ddarwn* Duw mewn ffordd arbennig; o ran ei fod y fath un ac fydd yn cynhwys y

llaill oll. Ac am CRIST gwedi ei roddi yn rhad ac yn ddiammod, Gwelwch y brif Hanes yn *Gen. 3. 15.* *Efe a ysga dy ben di:* lle cynhwysir Addewid rhad diammodo, anfon Mab Duw yn y cnawd i fod yn Gy-fryngwr. Ac ni a wyddom yn hollol, nad oedd ei weithredol ddyfodiad ef, a'r cyflawniad o hono, yn sefyll ar ddim haeddedigaeth na theilyngdod Dynion: Pa fodd y galloi fod, pan ar ol y cwmp, nid oeddent yn gwneuthur, ac ni allent wneuthur dim, ond yr hyn a allei beri iddo yn fwy eu cassau? Er amlygyad o hyn nid rhaid i ni fyned oddiwrth amgylchiadau 'r lle hwn: Yn unig ystyriwch ymddygiad yr *Adda* cyntaf ychydig o flaen gwneuthur yr Addewid: yn gyntaf, y maent yn Credu i'r Sarpb o flaen Duw; ac yno yn torri gorchymyn y Bywyd, heb na rhaid nac achos. Yn ol hyn a chael eu hunain yn golledig, nid ydynt gymmaint ac ymmofyn a Duw am Gymmorth: Ond yn hytrach cuddio eu hunain oddiwrtho: A chyn belled oddiwrth gyfaddef eu hunain yn feius, a'u bod yn ynyd yn bwrw yr bai ar yr *ARGLWYDD* megis yr awdwr o'u Pechod; *'r awraig a roddais [Ti] gyda mi, [Hi] a roddodd i mi o'r Pren.*—A'r Sarpb (yr hon hefyd fydd Greadur o'th wneuthurdeb di,) *a'm twyllodd, &c.* Nid oes ymma ddim yn eu hymddygiad ac ellid debig ei fod yn achos o'r fath Addewid. Eithr er eu bod yn rhedeg oddiwrth Duw, nid ymad ef felly a hwynt; ie y mae ef yn eu dilyn, yn eu ffeindio allan, ac yn lle Drws gobaith yn *rhaa* yn rhoddi iddynt yr Addewid graslon hwn, o anfon eu Fab i ddinistrio yr Hen Sarpb y Diafol; Ac yn ganlynol natur y Sarpb, yr hwn yn awr oedd wedi ymgymmysg a'i natur hwynt. Cyhoeddiad cyntaf yr *Efengil* yw, ac y mae yn llefaru gyd a chymmaint o radlondeb ac y gall geiriau wneuthur, *Efe aysig a dy ben di.* Yr wyf yn sefyll yn helaethach ar hwn, oherwydd mae yr Addewid cyntaf ag a wneuthpwyd mewn *Amser* yw, Ac mae o hwn y mae yr holl Addewidion canlynol yn tarddu.

Adferiad a chyffyr *Adda* oedd Diben yr Addewid hwn; Yr hwn yn ddiammau, a'r y Pryd hwn, oedd mewn cyflwr tra-anghysfyrus; gan ei fod yn dra-theimladwy o'r dedwyddwch a gollasei, a'r cyflwr gressynol i'r hwn y tasselai ei hun; Ac am hynny

oedd yn anghenrheididol, fel y byddei i Adda gael cyffur, fod y Telerau yn gwbl rad a diammod : Eithr bwrwch eu Bod yn Ammodol, *sef*, Os byddei i Adda yn awr Edifaru a Dychwelyd ; Os byddei iddo wneuthur gwell Defnydd o Dryfflor newydd (neu yn hytrach o weddill rhydlyd yr hen ;) yna fy Mab a ddaw i'r Byd i'ffaf hwn i ddistewi 'r Gelyn a'r dialydd ; Efe a gaiff roddi ei fywyd dros dy fywyd di ; Myfi a fyddaf heddychlon a thi, ac a'th adferaf i'th gyflwr cyntaf. Ni buafci hyn oll, a llawer o'r fath yn rhoddi ond ychydig gyffyr neu obaith i Gydwybod aflan euog ; yr hwn oedd yn ffeindio ei hun nid yn unig yn noeth ac wedi ei gwbl yspeilio o'i Gyfiawnder gwreiddiol ; ond hefyd yn Elyn i'w Greawdwr ac yn Gath-was i Satan ; Canys y cyfryw reslymmau a'r rhain a dorfent y mewn fel llifeiriaint i gario ymmaith ac i ddifa pob cyfryw obaith ; *Sef*, Os darfu i'm pan yr oeddwn mewn cyflwr mor ddedwydd, ac yn abl i sefyll, wrth gynlleied Brofedigaeth, gydfynnio a phechu ; pa fodd y gallaf godi yn awr, gan fy mod ar lawr am nerth gwedi pallu ? Os bû i'm, pan i'r oedd gennif rydd-did Ewyllys, ac yr oeddwn yn sefyll yn uniawn, mor hawdd wyro i lwybrau ceimion ; Pa fodd y gallaf yn awr obeithio dychwelyd, a gwneuthur yn well, gan fod fy Ewyllys gwedi ei gwyrdroi, a'i thueddu i'r gwrthiwyneb ? Os darfu i'm pan yr oedd llygaid gennif, ac yn eglur, etto gollu fy ffordd a chyrwydro ; Pa fodd y gallaf yn awr ddisgwle ei chael drachefn, pan yr wyf mewn Anniawlech a'm llygaid allan ? Pa fodd y dygaf beth glan allan o beth aflan, gan na chadwais fy Nghalon yn lan, pan yr oedd felly ? Pa fodd yr enillaf lawer a chydig Dalentau, gan i'm fyned trwy yr cwbl, pan yr oedd llawer gennif ? Ni thyf Grawnwin ar ddraen, na ffigis ar Yfcall : Nage, pe dychwelyd fi lle yr oeddwn ar yr un Telerau ; ni allwn ddisgwyli gadw, gan i'm gael prawf mor wylofus, o wrthgyliad ofnadwy heb achos, &c.

Yr oedd gan hynny yn dra anghenrheididol, fod yr Addewid cyntaf hwn, yr hwn a wnaethyd ar y fath Achos mawr arbennig, ac yn yr hwn yr oedd gobaith a chyffur pobl Dduw i dragwyddoldeb yn sefyll, yn gwbl rydd a diammod ; heb sefyll yn y messur lleiaf ar

un peth da i'w wneuthur gan Ddyn fel yr ammod o hono. A chan roddi Crist yn rhad, y mae gennym le dai refymmu oddiwrth hynny, bod pethau llai gwedi eu rhoddi yn rhad hefydd: Canys, *Yr hwn nid arbed dd ei Fab, pa wedd gydag ef na ddar y efe i ni bob peib?* Onid yw'r tywyd yn fwy na'r bwyd? Onid yw Crist yn fwy na fydd, a phob Gras? A roddodd Duw i ni gnawd ei Fab, yr hwn fydd fwyd yn wir; ac oni adfera ef ein llaw wiwedig i'w dderbyn? Ni all hynny fod; yn enwedig wrth ystyried, y gall wneuthur hyn a'i *Air*, ac y bydd y cwbl heb hyn gwedi ei gollu, ac megis dwfr gwedi ei dywallt ar y Ddaiar. Ond er bod yr Addewid hwn o Grist yn Addewid o bob Gras; etto, cherwydd ein bod yn hwyrfrydig o Galon i gredu, ac i'n hennill oddiwrth ein meddyliau Deddfol; y mae yn rhyngu bodd i Dduw fodloni ei bobl mewn Geiriau gyftal a sylwedd: Ac am hynny,

V. I gyflawn amlygu, bod pob bendith Ysrydol, yn berffaith rad, efe a'u goffododd oll mewn Addewidion diammmod. Nid am fod pob Addewid yn rhedeg felly: Mae Ammodau gwedi eu chwannegu at amryw o honynt; y rhai hefyd (yn eu lle) fydd o dra byddiol arwyddocâd: 1. Megis prawf o'n Ewyllysgar ymddaroftyniad i Dduw. 2. Fel cyfarwyddiadau, trwy ba foddion y rhaid i ni gael y gwynfydedigrwydd a barattowd i ni, a pha fodd ein cymhwyfir i'r mwynhad o hono. 3. Fel nodau ac Amlygiadau o'n bod ar y ffordd tu ag atto, ac o'r rhai y mae yn perthyn iddynt. Nid yw y chwannegiad ymma o Ammodau yn dal allan y gall Dynion eu cyflawni; er bod yn rhaid ei cyflawni cyn derbyniom y wobr a addewir; Ac nid yw Effeith yr Addewidion hynny yn sefyll ar un rhyw beth i'w wneuthur gynnym ni, yr hyn ni pharattoir i'n trwy ryw Addewid Arall. Eithr yr Addewid mawr sylfeiniol hwnnw a'r yr hwn y feilier ein gobaith o fywyd tragwyddol, fydd ddiammod; Efe a roddwyd *cyn Dechreu'r Byd*. Er ei fod ar Ammodau trymmion iddo ef, a'r hwn y gwneathpwyd y cyttundeb: etto y mae yn berffaith rad a diammmod i ni; Ac am hynny ni allir tebig, bod chwanegu Ammodau, at Addewidion *cantlynol*, yn dirymmu yr Addewid cyntaf. Rheol Scrythurol yw, *Nad yw y Ddeddf oedd bedwar cant a deg a'r hygain*

bygain o ffynyddau wedin, yn dirymmu yr Ammod a gadarnhawd o'r blaen gan DDUW yn GHRIST, i wneuthur yr Addewidion yn ofer. Yr un peth a allir ei ddywedyd am yr Addewidion a wnaethpwyd mewn amser; "Sef, Nad yw Ammodau rhai, yn diddymmu rhadlondeb y llaill." Fel yr oedd y Ddeddf i GHRIST, felly y mae yr Addewidion ammodol, i'r rhai diammod; maent yn dangos beth a ddylem fod, a pheth y ddylem wneuthur; Ac yn ganlynol na allwn na bod na gwneuthur fel y dylem; Ac oddiwrth hynny yn dangos mor rheidiol yw i Ras Duw weithio droffom; Ac yno yn wir ac nid cyn hynny, y mae rhadlondeb Gras yn werthfawr, yr hwd fydd yn addaw cymmorth ar Deferau diammodol. Ac felly yr ydym yn cael, bod yr hyn oll a ofynnir mewn un Scrythur fel yr Ammodd on cymmeriad gyd a Duw, ac o fywyd tragwyddol, gwedi ei addo yn ddiammodol mewn Scrythurau eraill: Fel y mae yn amlwg wrth yr ychydig Brosiad canlynol; yr hyn ni amniheud pe gwype dynion beth fydd dda a'r ei llês:

Addewidion Ammodol.

Ymolchuwch, ymlanberuwch, peidiruwch a gwneuthur drwg; Dysgwch wneuthur daioni: Deruwch yr awr hon ac ymressymmwch: Pe byddei eich pechodau fel yfcarled, ant cynwyned a'r eira.

Dychweluwch a throwch, fel na byddo anwireded yn drangwydd i chroi; a gwneuwch i chwi galon newydd ac yspryd newydd.

Gwrandewch a bydd byrw eich Enoid. Os ceisi yr ARGWLWYDD dy DDUW ti a'i cai ef, os ceisi ef a'th bell galon.

Yna'r adnabyddwn os dihyrwn adnabed yr ARGWLWYDD.

Addewidion o'r Ammod.

Yna y taenellaf arnoch dwfr glan fel y byddoch lan; oddiwrth eich holl frynti y glannaf chwi.—Mi a feddeuaf eich anwireded, a'ch pechod ni cho-fiaf mwyach.

Yspryd newydd a roddaf ynoch. A rhoddaf i chwi galon newydd, yspryd newydd hefyd a roddaf o'ch mewn chwi.

Titheu a ddychweli ac a wrandewi ar lais yr ARGWLWYDD. Hwy a droant attafi a'u holl galon, Cafwyd fi gan yr rhai ni'm ceisiasant.

Ti a e'wi arnafi, fy nhad, ac ni thro'i ymmaith oddiar fy ol i.

Addewidion Ammodol.

*Enwaedwch chwithau ddi-
enwaediad eich calon.*

*Trowch chwi blant gwrth-
nyfig.*

*Os byddwch ewyllysgar ac
xyfnd; Daioni y Tir a fwy-
te-wch.*

*Ymofynnir a mysi etto gan
dy Israel i wneuthur kyn
iddynt.*

*Y neb a barhao hyd y di-
weddd bwmrw a fydd gadwe-
dig.*

Addewidion o'r Ammod.

*Yr ARGLWYDD dy
Dduw a enwaeda dy galon.*

*Meddiginiaethaf eu hym-
chweliad hwynt.*

*Dy bobl a fyddant ew-
yllysgar. Gwnaif i chwi
rodio yn fy Neddfau.*

*Tywalltaf ar dŷ Dda-
fydd Ysryd Gras a Gwe-
ddiau.*

*Ni chiliant oddi wrthif.
Yrhwna'ch cadarnha chwi
hyd y diweddd.*

Dyna rai o'r Addewidion mawr jaxen a gwerthfawr
trwy'r rhai ein gwneur yn gyfrannogion o'r duwiol anian.
A'r rhai, oi iawn ystyried a fyddent dra byddiol i sic-
rhau y gwirionedd presennol, fef, bod yn rhoddi pob
peth perthynol i fywyd a Duwiol deb yn gwb rad; Ac
nid oes dim fwy gwrthwyneb i hyn, na gofo yr or-
chwyliath o Ras sefyll ar Ewyllys ac ymarferiad Dyn
natturiol. Cai allan yr hyn yw prif ddiben Addewi-
dion Diammod, "fel na orfoleddei ūn cnawd ger ei
fron ef;" Gan mae Duw "fydd yn gweithio pob
peth ym mhawb. Ewyllysio a gweithredu o'i Ewyllys
da ei hun.

Y mae etto lawer o bethau yn cael eu rhoddi yn
erbyn yr Athrawiaeth hon; yr rhai y mae yr sctryth-
rau Sancteidd, a'r rheffymmau a gasglir oddi yno, a
Phrosiad Christonogion yn ddigonol i'w hatteb: A
hyn o ddaioni y maent yn ei wneuthur i ni, fef, dygyd
i'n cof rai pethau (a anghofwyd o'r blaen) yr rhai a
allant ym mhellach egluro a chadarnhau y Gwirio-
nedd.

Gwrthddadl: *Y mae gan barwb yn gyffredinol (eraill
gysfal a'r rhai a alwch yn Etheledigion) foddion digonol
i fechydwriaeth.*

At. Na atto Duw i ni leihau y moddion a ganiat-
taer ei neb, na'u pechod, yn peidio a byw i'r hyn fydd
genddynt

genddynt: mae genddynt oll foddion i fod yn well nag y maent; Ac etto ni allwn ni gyttyno fod gan bob dyn yn awr er y Cwmp y digonoldeb a haerir: Canys ni ddylid gai allan o fyfyr y llail Enw CHRIST a fydd ynddo ef; Eithr nid yw yr rheini gan bawb. Nid ydys mewn rhan fawr o'r byd gymmaint ac enwi CHRIST; "A pha fodd y credant yn yr hwn ni chlywfant am dano?" A lle mae yr Efengyl *nid oes fydd gan bawb*. Nid Credu ym mab Duw yw, Ddynion gredu (neu Freddwydio yn hydrach,) Fod rhyw un ardderchog gwedi gwneuthur cymmmod, i droi ymmaith ddigofaint oddiwrth lechaduriaid; Ond codi allor i Duw dieithr, ac addoli ni wyddont pa beth. Y mae ein jachawdwr yn dywedyd wrth yr *Idderwon*, yr rhai a wyddent fod y *Meisias* yn dyfod, *Oni chredwch mae myfi yw efi, chwi a fyddwch ffrwy yn eich Pechodau*. Oherwydd rheffymmau eraill hefyd, ni allwn gyd-fynnio a'r Gwathddal. 1. Oherwydd ei fod yn gotod dyn yn awr yn yr un cyflwr ag yr oedd cyn y cwmp; y pryd hynny yn ddiau, yr oedd genthynt ddigonoldeb i gadw ei Cyflwr presennol; Ond er hynny pawb bawb oddiuchod; y mae rhai dynion yn gwneuthur iddynt hunain ragori; y rhai fydd yn grŷs i bob a enir yn blant digofaint ac yn Elyrion i Duw. 2. Waith ei bod yn rhoi lle i ymffroft: Canys os yr unrhyw foddion yn unig yr ydys yn eu roddi i bawb Rheffwm, gan na'all yr un moddion gael ond yr un Effeith ar y rhai yn yr un amgylchiadau. 4. Am fod yr fgrhythr yn dywedyd yn gwbl wrthwyneb; Ahynny am y rhai yr oedd genthynt ddigonoldeb mwy na neb arall; ac etto ni allent gredu: Ac am y rhai credadwy eu hunain, nad oeddent ddigonol i feddwl: Ac am Ddysgyblion CRIST ei hun, (gan yr rhai yr oedd y moddion goreu,) *na allent gwneuthur dim hebddoef*: Ac oni all y fath rai a'r rheini na gwneuthur na meddwl, ble mae y digonoldeb o'r hwn yr ymffroftier? Yr ych yn dywedyd y gallant gredu os mynant: Nid felly, eithr os mynnant, phwy a allant. Nid yw Gallu a mynnu yn y matter hwn ond yr un peth gwedi adrodd ddwy ffordd: Peth cyffredin i'w diwedyd ni allwn, pryd na bo dim yn eisiau ond y mynnu. Ac ni byddei Gallu i fyny (pe gallei 'r fath beth fod,) heb fynnu i weith-

weithredu; ond megis Braich heb nerth, neu Draed a
fferreu yr hwn a aned yn gloff, yn unig o ran golwg,
heb allu i gwneuthur dim. Eithr pa fath ddigonoldeb
wylofys yw hwnnw, yr hwn fydd yn ein gadel heb
Obaith ac heb *Dduw yn y Byd*? Ac etto hynny yw cy-
flwr rhan fawr o ddynol ryw. Fe allei y dywedwch,
hwy a gawfiant ddigonoldeb ond trwy gamarfer a'i
coillafiant: Ac a all bod eglurach dangosiad o annigo-
noldeb un peth na'i anallu i ymddislin ei hun? a'i
gyffredinol ddiiffrwythdra? Eithr fe all moddion fod
yn berthynol ddiagon, ac yn eu lle yn ddigonol, i
ddwyn i ben y cyfryw beth; ac etto na ddelo'r peth
hwnnw byth i ben, eisiau rhyw beth arall ac fydd yn
rheidol atto. Yr oedd rhai o'r Iddewon, wrth eglur
Dystoliaethau o Dauwdod CHRIST, yn Credu mae
efe oedd y Messiah; Ac etto ni ddaethant at berffeith-
rwydd; *Ni chyfeisiant ef*; A hynny eisiau bob "Braich
yr ARGLWYDD gwedi ei ddatguddion iddynt;" hynny
yw, (fel y dywed *Moses*) "Ni roddasai yr ARGLW-
YDD iddynt galen i wybod;" *Plannu a Dwfrhai* ydynt
briodol a digonol yn eu rhyw, fel moddion acail Acho-
sion; Ond ni allant beri liwyddiant heb fendith oddi-
with *Dduw*. Pwy a allei ymreiffymmu yn fwy nerthol
na *Poul*? Na llefara yn fwy areithiol nac *Apellos*? Ac
etto liwyddiant eugweinidogaeth oedd, "fel y rhoddes
yr ARGLWYDD i bob un: *Duw* fydd yn gweithio
Ewyllyfio a gweithredu: Efe fydd yn agor y clust i
dderbyn cerydd, ac yn iclu addysg;" Pan gosodo efe
ei law wrth y Gwaith y mae yn iawn ac yn bwerus ac
nid cyn hynny. Y mae yr Hen Iddewon yn Siaml
eglor o hyn. Yr oedd genthynt foddion i ymlanhai,
ond ni ymlanhafiant, ond yn ol hynny y mae yr AR-
GLWYDD yn cymmeryd y gwaith i'w ei ddwylo ei
hun; "Taenellaf arnoch ddwfr glan, fel y byddoch
lan; oddiwrth eich holl frynti ac oddiwrth eich holl
eulynod y glanhaf chwi. A rhoddaf i chwi galon
newydd; a gwnaf i chwi rodio yn fy neddfau;"
wrth yr hyn y mae yn eglur na bydd i'r AR-
GLWYDD yn unig roddi iddynt foddion a'u gadel
i'w defnyddio eu hunain; Canys efe a welodd na wna
hynny y tro; Eithr y mae yn cymmeryd y Cwbl
arno ei hun: nid i'w yn ei rhyddhai oddiwrth eu
Dyledswyd l

Dyledfwydd ond i'w cymmorth i chyflawni; gan chw-
annegu ei Dduwiol Bwer i wneuthur y Moddion yn
Effeithiol; fel y mae yn eglur wrth eiriau "Jeremi,
Misi a ddyg af iddi hi iechyd a meddiginiaeth, ac mi
a'u meddiginiaethafhwynt." Hynny yw efe a rydd idd-
ynt Galon hawddgar a da fel y dygont ffrwyth i ber-
ffeithrwydd. Hynny yw y Moddion priodol a digonol
i Jechydwriaeth, a llai na hyn ni wna.

Gwrthdd. *Oni roddir i barwb foddion digonol i ffydd ac
Edifeiriawch, pa fodd y gall Duw yn gyfiawn gospi eu
beisgeulysdra?*

At. Nid rhaid i Gyfiawnder Duw wrth ein Jachad
ni, yn enwedig a Meddiginiaeth o'n gwneuthuriad
ein hunain: Pa un a wnelo ac euogfarnu neu gyfiawn-
hau, y mae yn gyfiawn yn yr hyn a wnelo; er na all
Rheffwm cibddal ganfod hynny. Dyfnder mawr yw
ei Farnedigaethu; ac ni all deall Dyn eu hamgyffred.
A fydd i chwi debig nad oes un gwaelod i'r Mor am
nad yw eich llinin chwi yn abl ei Gyrhaedd? Ni
wnaeth Duw felly, o ran moddion, ag ũn genhedl fel
y gwnaeth ef ag *Israel*; Ac ni chaniattaodd Duw, i'r
rhai oedd yn cydymdeithio a *Phaul* i *Ddamascus*, weled
ei wyneb na Chlywed ei lais; fel y gwnaeth ef i *Paul*;
Ac etto nid rhaid iddo wrth Amddiffynfa, pan y mae
yn eu cospi hwynt am Anghredyniaeth: "Cynnifer ag
a bechasant yn ddiddeddf, a gyfrgollir hefyd yn
ddiddeddf," Rhuf. 2. 12. Heblaw hynny y mae
Dynion yn gyfiawn yn ddarostyngedig i Gofp, am
esgeulusso, a pheidio a defnyddio y moddion fydd gen-
thynt; Er na bai yr Moddion hynny er gwneuthur y
Goreu ac a allei Nattur ei wneuthur, yn abl achub:
Y mae Dynion i'w cospi am beidio borthi, a dilladu
'r Tlawd; ac etto nid yw gwneuthur y pethau hynny
yn cyfiawnhau. Y mae yr Troffeddiad lleiaf yn ein
gwneuthur yn ddarostyngedig i ddigofaint; Ac ni
allwn wrth gadw rhai Gorchymynion wneuthur iawn
am Droffeddu rhai eraill.

Gwrthdd. *Lle dywdr, myfi a scrifennaf fy Nghy-
fraith yn eu Calonau, ac a wnaaf iddynt rodio yn
fy Neddifau. Nid ydys yn meddwl dim yn ychwaneg
na rhoddi iddynt foddion perthynol i'r cyfryw ddiben.*

At.

At. Pettai un a fai yn rhwym i achub eich, bywyd yn dihongli ei Rwymmedigaeth yn llyn; Ni thybiech i fod yn daledigaeth dda: Nac iddo ef ddelio yn ffyddlon a chwi. Ni all yr Addewid tra grassawn hyn fod o ystyriaeth mor gyfing ac y dywedir; Canys, 1. Rhaid i'r Addewid fod mor helaeth a'r Gorchymyn; pe amgen fe fyddai yn rhy gyfing i ni ymddiried iddo. Os ydyw yr Gorchymyn gan hyn ny yn meddwl, yn ol ystyr lythrenol y Geiriau, y mae yr Addewid felly hefyd: Eithr y mae'r Gorchymyn yn rhwymo nid yn unig i arfer y moddion perthynol i'r cyfryw ddiben, onid hefyd persfaith ac effeithiol gyflawniad o'r ddyledswydd ei hun o ran ei defnydd a'i dull; Ac felly y mae yn rhaid bod yr Addewid hefyd: Yno y mae yn ganlynol bod scrifenu y Gyfraith yn y Galon, a gwnethur i rodio ynddi &c. yn fwy na roddi y moddion; sef, y peth ei hun. 2. Y mae hi yn galed gyd a'r Athrawiaeth honno, ac nid oes nymmor o goel i'w roddi iddi; syn rhaid iddi, er ei hamddiffin ei hun, ddiongli yr Addewidion goruwchaf a grafusaf ac a wnaeth Duw, yn y fath fodd ag a'u gwnelo yn egwan ac yn ddiffwrth. 3. Lle mae Duw yn eglur ac yn ddi-os yn dywedyd y gnwa ef y cyfryw beth; nid yw gwaith dyn yn chwannegu Ammodau a Therfynau, dim llai na deleuo neu chwannegu at y Gof-scrifenu; yr hyn fydd weithred Ladraddaidd; A pha fod y gwna i'r fawl fydd yn chwannegu at, neu yn Cymmeryd oddiwrth ei Eiriau, chwi a allwch ffindio yn y bennod olaf o'i Lyfr: (Nid da Cellwair a phethau Sanctaidd.) 4. Ni ddwedir i'r Pyfygwr hwnnw, yr hwn y gymmerodd arno wella un gwallgof, a'i gadw yn ei iawn bwyll, gyflawni ei waith neu wneuthur ei Air yn dda, (pa foddion bennag a arferodd) os y Dyn sy yn parhau yn, neu yn dychwelyd i'w gyflwr dibwyll. 5. Nid oes na rhaid na Rheswn i'r ARGLOWYDD addo, neu wneuthur fel pe bai yn addo, mwy nag y mae ar feder ei gyflawni: (Oherwydd hyany a fyddai Corfen yllig:) Neu, pahan yr arferei ef Eiriau cusanach, neu rwymmedigaeth mwy hollol, nag a allei yn gwbl gydsfyll a'i Ddoethineb, ei Gyflawnder a'i Sancteiddrwydd, &c. 6. Yn olaf, yr ydys ymhellach yn rhoi yn erbyn ac yn gwrthod y Gwrthddadl, nid yn unig o

ran ei bod yn gwneuthur Dyn yn weithydd pennaf yn ei jechydwriaeth ei hûn, eithr hefyd o ran ei bod yn dywedyd nad yw Duw yn gwneuthur dim chwanneg dros yr rhai cadwedig na'r rhai colledig. Os Dynion fy yn gwneuthur iddynt eu hunain ragori, y mae hynny ar unwaith yn gwneuthur diwedd ar y diben mawr o ogeneddu Gras. Ac yn ddiau matter o Rhyfeddod a thosturi yw canfod, pa mor ddirifol gyfrwys y mae rhai Pobl, i ddirymmu Addewidion Duw; megis pe na allant dderbyn jechydwriaeth, oni chae eu Ewyllyfiau hwy eu hunain fod yn Gydgyfrannogion a Gras yn y Gwaith.

Gwrthdd. *Oni ddwywedir, I bob un y mae ganddo y rhoddir; hynny yw, yr bwn fydd yn iawn ddefnyddio Gras cyffredin, a gaiff ras neilltuol.*

At. Os. 1. ydyw yr Addewid hwnnw o scrifennu yr Gyfraith yn y Galon, yn arwyddocai yn unig roddi moddion, (yr hyn nid yw ond Gras Cyffredin) ble y cawn ni Addewid o ras neilltuol? Dyledswydd pawb yn ddiau yw iawn arfer Gras Cyffredin; ond nid yw yn haeddu nac yn peri i Duw roddi gras neilltuol: Y mae ef ywchlaw Annogaethau Dynol; ac ni chynhyrfir ef genthynt, fel y cynhyrfir Dynion. Fel y mae yn anlwg ym *Mbawl*, yr hwn y cymmerodd Gras neilltuol afel ynddo, pan yr oedd fwy yn camarfer Gras Cyffredinol: nid oedd dim yspaid o Amser rhwng ei fod yn *berlidwr* ac iddo *gael Trugaredd*. 2. Pa gyfatteboldeb, o ran gwerthfawrogrwydd, fydd rhwng llonaid llaw o bridd, a Thalent o Aur? y mae yn Anfeidrol fwy yr gwahaniaeth rhwng y Gras o ffydd a dim ag a allo Dyn naturiol i wneuthur i'w chyrhaedd: "Yr rhai fydd yn y cnawd ni allant ryngu bodd Duw." 3. Beth bennag nid yw o ffydd pechod yw; ond ni all pechod dyn, fod yn achos o ddaioni iddo: Nid yw pledo eich defnyddiad Da, ond gwneuthur eich Brattiau Bydron yn rheswm, paham y Dylei Duw eich derbyn. Cofiwch ymmha Gyflwr yr oedd yr hwn a gynhigoedd arian am ddawn yr Ysryd Glan; Nid yw cynnig eich ymarferiad da am ffydd ddim gwell. 4. Ni byddei addas i Ddoethineb, Gallu neu

Ras

Ras Duw, adeiliadu ar Sylfaen, a barattowyd gan un arall: Nid rhaid iddo wrtho, ac nid yw mewn un modd yn cyttyno a'i amcan ef; Sef, Fod i'w ei ras ef gael ei gydnabod yn *Alpha* ac *Omega* o Jchydwrriaeth Dyn. 5. Y mae yr Ewyllys i ymarfer gymmaint oddi-wrth Duw, a'r peth a arferir: "Ni ddychon Dyn dderbyn dim oni bydd gwedi ei roddi iddo o'r Nef:" Y beth a roddir a'r pwer i'w dderbyn neu i'w ddefnyddio ydynt eich dau oddi yno: Ac nid Dynion fydd yn tynnu y lawr bethau oddi uchod; onid y maent yn descyn y pryd y mynno ac i'r neb y mynno Tad y Goleuni.

Gwrthdd. *Yr ydys yn gorchymyn i Ddynion wneuthur iddynt galon newydd; Yr hyn syn arwyddocaen gallu i wneuthur hynny: Canys pa fodd y mae yn gyfarwng orchymyn pethau amhosibl; yn enwedig tan fath boen.*

At. Beth bennag a gynhwyfir yn Gorchymyn, y fath Gasgliadau syn dangos, Fod y neb fydd yn eu gwneuthur yn dra anghydnabyddus a'r Scrythrau, ac yn rhyfygus yn ymresymmu oddiwrthynt. Y mae Digon o Rhefymmau a Dibennion Sanctaidd, i gyfiawnhau y cyfryw orchmynion heb fwrw fod y neb fydd yn eu derbyn yn abl yn awr i'w cyflawni; megis, 1. I ddangos i Dynion na cholodd Duw ei *Arwyddod* i Orchymyn er iddynt hwy golli eu gallu i *ufyddban*: Fe fy yr Amser pan yr oedd genthynt, ac y gallasent ei gadw; ond gan iddynt ei golli, nid yw Duw yn rhwym i'w adferu; nac yn anghyfiawn, er iddo gospi yr biau ac y fydd yn tarddu oddiwrth y diffig o hono. Dyledfwydd Dynion yw ceisio yr *ARGLWYDD* er nad ydynt sicr o'i gael ef. 2. I ddangos iddynt beth oedd yr ūn peth Angenrheidiol; Sef, Cyfnewid y Galon; heb yr hyn yr holl lasyr a gymmeryd gyda hwynt a ai yn ofer; fel y gwelir yn namneg yr Hauwr. Rhaid i'r Gwreiddin fod yn Sanctaidd cyn byddo y ffrwyth felly; ni thyf Grawnwin ar ddrain; Ac ni ddwg y Tir Cerrigog, Dreiniog na'r Ffordd fawr ffrwyth i berffeithrwydd: Pan trowyd Ephraim, yr Edifarhaodd ac nid cyn hynny. 3. Fel yn ol eu hargyhoeddi o anghenrheidrwydd y cyfryw Droedigaeth, a gweled

eu hymroadau eu hunain yn aneffeithiol, (fel y gwnaeth *Paul*) y gallent hefydd ganfod yn anghenrheidrwydd o rydd ras, ac o Bwer Duw i'w weithio ynddynt; ac felly gael eu llygaidd gwedi eu troi oddiwrthynt eu hunain, a'u cyfeirio tuag ymma, sef tu a'r Mynyddoedd Cadarn, tu a'r rhai yr oedd yr Eglwys yn edrych pan gweddiodd, *Dychwel di fi, a mi a ddychwelir.* 4. Os ydyw gwaith Duw yn Gorchymyn, yn dangos bod gallu gan Ddynion i ufuddhau; yna fe ganlyn y gall Dynion gadw yr holl Gyfraith; a hynny, heb droi ar y ddehau na'r asfwy? Ac y gallant wneuthur eu hunain yn Sanctaidd fel y mae Duw yn Sanctaidd; Canys yr ydys yn gorchymyn y pethau hyn. Eithr, 5. Nad yw Duw yn Ewyllyfio i Ddynion wneuthur y cyfrwy Gasgliadau oddiwrth ei orchymynion ef, fydd eglur oddiwrth *Ier. 17. 1.* "Pechod Iudah a scrifennwyd a phin o haiarn, ag ewin o adamant ar lech eu Calon:" Sef, fel na allyd ei ddeleuo trwy gyfrwyfdra na nerth dyn: Ac am hynny 6. Y mae yn dywedyd yn olaeu fod mor anhawfed iddynt wneuthur iddynt eu hunain Galon newydd, ac i'w i'r "Ethiopiad newid ei groen:" Oherwydd "pwy a ddyry beth glan allan o beth aslan? Y rhai a ymsancteiddiant eu hunain, a'r rhai a fwyttaant gig moch a gid ddiweddir," *Esa. 66. 17.*

Gwrthdd. *Pabam gan hynny y mae Dynion yn disgwyl wrth y moddion gan fod cyn leied ynddynt?*

At. Pe na byddei ũn rheswm na diben arall, etto hyn fydd ddigon, Sef, I Duw ei orchymyn; y mae hynny yn ein rhwymo ni i arfer y moddion, er nad yw yn rhwymo yr moddion i wneuthur yr hyn yr arferir hwynt o'i blegid: Ac nid ydym i ystyried y moddion, gynmair a gwaith Duw yn eu trefnu ac yn eu hordeinio; ac nid ydym i orphwys ar foddion, ond ar Ras a Gallu Duw yr hwn fy yn gweithio trwyddynt; yr hwn ni ymrwymmodd ei hun i un moddion nac i un ffordd: yn gyffredinol yr ydys yn ei gael yn ei ffordd ei hun, ac allan o'i ffordd ni allwn ddisgwyl am dano.

Gwrthdd.

Gwrthdd. *Ond pabam yr ys yn pregethu yr Efengil mewn geiriau Cyffredinol, ac yn gyffredinol i barwb; oni all neb ei derbyn hi, ond rhai neilltuol, pennodol yn unig?*

At. Cynghor Duw yn Etholedigaeth fydd ddirgel? Ni wyr y Gwinidog pwy yw yr Etholedigion; Am hynny rhaid iddo ef, yn ol ei Swydd, bregethu i barwb: y mae yr ARGLWYDD yn hyn, fel yn y Coelbren; Yr oedd *Saul* gwedi ei ragarfaethu i fod yn frenhin, etto rhaid i holl *Israel* ddyfod ynghyd, a bwrw coelbrennau ar yr holl Genhedl, fel pebuasei etto heb ei appwyntio. Syrthiad y Coelbren oedd gwbl ddameiniol, o ran dynion; Fe allafid cymmeryd un arall, gyftal ar hwn y gymmerwyd; Eithr yr ARGLWYDD oedd yn ei lywodraethu ac yn ei roddi i'r hwn yr oedd yn perthyn. Felly y mae o ran yr Efengil, rhaid ei hanfon, lle (efe allei) nad oes ond un, neu ychydig, iawn o rai Etholedig, a'r rhai hynny yn unig a gymmerir genthi: ac etto rhaid ei chyhoedd i'r holl Drëf yn gyffredinol; Ond yr Yfyrdd glân, yr hwn fydd yn gwybod dyfion bethau Duw, fydd yn ei dygyd at Galonnau yr rhai mae hi yn perthyn iddynt, ag yno mae hi yn cymmeryd: fel y mae yn amlwg wrth Siamlau Ceidwad y Garchar, *Lydia*, ac eraill.

Gwrthdd. *Creadur a rheswm yw dyn, ac i'w deir yn ol hynny: Eithr y ffordd hon o Droedigaeth fydd yn dangos holl Rydd-did Ewyllys; Ac yn gwnentbar Treedigaeth yn o drais.*

At. Ni allir treisio yr Ewyllys; fe ellir beri i Ddyn wneuthur, yn erbyn ei Ewyllys; ond nid Ewyllyfio yn erbyn ei Ewyllys; Neu, fe ddychon ewyllyfio heddyw yr hyn nid oedd yn ei Ewyllyfio ddech; Eithr y mae yr Cyfnewidiad hwn cyn bellod oddi wrth fod yn lleihad, a'i fod yn hydrach yn ffrwyth ac yn ddaegosiad o'r rhydd-did. Y mae Tri math o Drais Len Gymhelliad; sef, Gortrechol, Naturiol a Rhesymol. 1. Cymhelliad gortrechol; pan y mae yn fod ar ddyn wneuthur peth sy'n groes i'w Ewyllys; fel y gorfu a'r yr *Israeliaid* wafanaethu yr Aiphtiaid,

a myned i Gaethiwed : Ac fel caethiwyd *Paul* ac eraill i wneuthur yr hyn nid oeddent yn ei Ewyllyfio : ond nid yw yr Ewyllys yn Nhroedigaeth yn dyfod tan y fath Gymhelliad na dim cyffelyb iddo. 2. Y mae Cymhelliad naturiol : fel y mae yn gorfod ar Ddynion a Chreaduriaid eraill fwyta, yfed Cusgu ac Anadlu : nid rhaid i Neb beri iddynt, nac arfer Rhesymmau i'w hannog ; Y mae yr nattyriaeth, a roddodd Duw iddynt er eu Cynhaliaeth, yn gwneuthur iddynt wneuthur felly : Cymhelliad hwn syn briodl i'r Enaid a drowyd, o ran Bywyd a Gweithredoedd Ysprydol. 3. Y mae hefyd Gymhelliad Rhesymmol, 'r hwn fydd neflaf at y peth yn llaw : Sef, Pan byddo 'r Deall a'r Farn yn canfod hynny yn dda, yn rheidiol, ac yn fyddiol ; yr hyn o'r blaen a debygydd i fod ffordd arall. Am hyn, Gwelwch Rhesymmau y mab afradlon, am ddychawelyd at ei Dad ; a'r Gwâhan-glwysus, am fyned i werfyll y Syriaid : Eu Reswm a ddywedodd wrthynt mae gwell oedd myned lle yr oedd Gobaith, nac aros lle nad oedd dim. Gwelwch hefyd reswm y Sainct am fyw i GRIST, Cariad CRIST fydd yn eu cymhell ; ni allant lai na barnu felly, Sef, Gan ei GRIST farw drostynt, eu bod hwyntau yn rhwym i fyw iddo yntef ; yr hyn nid yw yn lleihai eu Rhydd-did, er nad oeddent yn meddwl felly o'r blaen.

Nid yw y cyntaf o'r rheini, Sef y Gortrechol, yn perthyn i'n Athrawiaeth ni : Diau fod Tynnu Dynion wrth eu troi ; ac ni byddei Draoedigaeth heb hynny ; " ni ddychon neb ddyfod at GRIST nês ei dynnu y Tynnu " hwn fydd yn arwyddocai, gwrthwynebrwydd, neuo'r lleiaf, Anallu yn yr hwn a dynnir ; ac yn ganlynol rhyw fath 'r *Drais* neu bwer oddi allan gwedi ei arfer arno. Eithr gadewch i mi ddywedyd ei fod y cyfyw Gymhelliad ac y mae yr Enaid a oleuwyd yn dra llawen yn ymddarostwng iddo, ac ni fynneir er y Byd fod o dan ei bwer a'i fendigedig arweiniad. Nodwn gan hynny pa fodd y mae yr Tad yn tynnu ; sef, yn y ffordd hawddgaraf dyneraf ag a allir ei ddychymmig Y mae yn tynnu trwy ddyfsgu : Nid fel yr oedd *Gideon* yn dyfsgu gwyr *Succoth* ; Nac fel yr oedd Swydd-igion yr Aipht yn tynnu yr bobl at eu Gwaith : Ond ol y tymnyd *Jacob* i'r *Aipht* ; yr hwn nid oedd yn rhaid

ei yrru i newid ei lettû a fymmyd ei Babell, pan yr oedd gwedi ei amgylchu a newyn, ac yn clywed bod llafyr yn yr Aipht; pan oedd y Brenhin gwedi danfon Cerbydau i'w i'w mofyn, a llyniaeth i'r Daith; gan ddywedyd ymhellach fod Daioni yr holl dir o'i flaen ef: Yn enwedig gan fod ei Anwylyd *Joseph* yno yn fyw mewn anrhydedd mawr, ac yn barod i'w dderbyn ef. Yn yr ûn modd, pan caffo yr Enaid olwg o'i waeldra ei hun a Sansteiddrwydd Duw; O Burdeb, uniawndeb a chyfiawn greulondeb y Gyfraith, ac o'i Aflendid, ei wyrni, Euogrwydd a'i anallu ei hun, i'w chadw nac i ddioddef ei melldith: Ac y canfyddo mae yn Nhuw yn unig y mae ei holl wynfydedigrwydd, ac etto na all ef ddyfod atto ond fel Soff fych, at y tan ffamllyd: Eithr oni ddaw, rhaid iddo farw lle mae, a phreſſwyllyd gyd a llosgfaydd tragwyddol; A phan gyd a hynny y clywo am Gyfryngwr, y ddaeth o'r Nef i achub y fath ac yw ef; yr hwn nid yw yn bwrw ymmaith neb ac fydd yn dyfod atto; A thrwy yr hwn y gall ef ddyfod at Duw yn ddiogel ac yn gymmeradwy: Nid rhaid rhoddi llaw ar yr Enaid, y mae hunan Gariad yn Adenydd i'r Enaid. Y mae yn ddiau, orcheftol (neu yn hydrach) holl-alluog bwer yn gorchfygu ac yn bwrw allan yr hwh fydd yn gorthrymu ac yn gwyrddroi yr Ewyllys, trwy dwyllo yr Deall ac ymddangosiadau falst a Rhesymmau cnawdol; Yr rhai pan rwyllir ymmaith trwy ddisgleiriad y gwir Oleuni, y mae'r Ewyllys yn ymddarostwng ac yn canlyn gyd a pherffaith rydd-did. Ni cynnigodd CRIST ddim Trais i'r Dyn o'r hwn y bwriodd y Lleng; Ond trwy hynny a'i hadferodd i'w berffaith rydd-did: Canys yr ydym yn bresenol yn ei gael ef *with draed yr JESU yn ei ddi-llad a'i iawn bwyll*; Yn awr yn ewyllyffio aros gyd a'r hwn yr oedd o'r blaen yn flinder iddo ei weled: Ni ddywed neb ymma wneuthur cam ar dyn, er Croesi ei Ewyllys; os dywedant, y mae achos i ofyn pa un a'u bod hwy yn eu iawn bwyll. Pan byddo yr fwyddgynheddfau gwedi eu trefnu trwy Adnewyddiad, y Deall yw Yspryd yr Ewyllys; yr hon gan hynny fydd yn edrych ac yn myned yr un ffordd, ag ef, fel yr oedd yr Olwynion yn gwneuthur a'r Pethau Byw, heb eu cymmell ei wneuthur hynny: Y mae genthi yn awr dueddiad

dueddiad o'i mewn trwy yr hwn ei cynhyrfir ac ei tywyfir, (gan ei bod ei hun hefyd gwedi ei hadnewyddu a'i Sancteiddio) yn ol y Goleuni adferedig : Megis nad rhaid troi y Nodwydd, Os byddir gwedi Cyffwrdd a hi yn iawn, at y Gogledd ; y mae hi yn gwneuthur felly o honi ei hun : Osy llygad fydd smyl, yr holl gorph fydd oleu.

Eithr bwrwch bod yr hyn a haerir yn wir ; (sef, bod yn ffors yr ewyllys,) Ni ddylid ei alw yn Greulonder ac yn Orthrymmesdra fel y mae rhai, (ac y fydd yn dyner iawn o bethau Natturiol,) yn rhyfygu dywedyd ; Nac yn ddiau i achwyn arno mewn un modd ; gan ei fod yn tueddu, ac yn diweddu mewn, Daoni anfeidrol. Pa Dad ni chroefai Ewyllys ei blentyn yn hydrach, nac edrych arno yn dinistio ei hun trwy ei Ynfydrwydd ? A fydd i Rien megis dreisio Ewyllys eu Plant er Daoni iddynt. a bod yn ddifetus ? Ac oni chaiff Tad yr Ysphydd yn hytrach fel y byddom byw ? Ond Trugaredd oedd i Jeremi, *fod gair yr ARGWYDD fel Tan yn ei Esgryn, fel na allai beidio ai lefaru,* yn hydrach na chael ei ddifetha am dewi ? Pa faint gwell yw myned i'r bywyd yn gloff neu yn ūn-llawiog, na chael ein bwrw ei Ufferu yn ddinam ! Yr wyf yn gobeithio nad oes neb mor ynfyd a barnu yn amgen ; neu a achwynno am eu Cymhell neu eu cario i'r Nef, pe bai hynny mewn trowynt a cherbyd o Dan. Yr wyf yn cyfaddef mae Angenrheidrwydd fydd yn gyrru at GRIST ar y *Cyntaf* ; Ond yn ol hynny, y mae ei Odidawgrwydd personol a'i haddgarwch yn Cymhell i aros gydagef ; (Cymhelliad melus a bendigedig !) Ac yn awr ni ymadawech ag ef, petai heb fod yn rhaid i Chwi, megis o'r blaen fyned i'r Nefodd : Ond etto yr ydym yn dywedyd, fel o'r blaen, nad ydys yn treisio, ond yn cyfnewid yr Ewyllys ; A hynny mewn ffordd ddyledus drefnus, trwy ei darostwng i Ddeall gwedi ei cleuo ; Na'r hyn nid oes dim mwy hyfryd na natturiol.

Defnyddiau.

Y Defnydd o'r Athrawiaeth hon a rannaf i ddau ben ;
 1. O *ocheliad*, i ragflaenu camarfer o'r fath wirionedd mawr. 2. O *Gysfarwyddiad*, i dynnu allan beth o'i Nerth i ymarfer : Ac am y ddau hyn ynghyd ac yn fyr, er eu bod yn haeddu eu trin yn helaeth. Yn gyffiedinol ; Dalwch sylw, Mae nid diben yr Athrawiaeth hon yw cefnogi egeulysdra, neu swrthni, a diogi cnawdol ; Eithr
 gofod.

gosod allan Gyflawnder, Rhadlondeb, a Nerthol Effeith Duwiol Ras; Gyda diddimdra yr Creadyr (o ran dim ag a allo ei wneuthur) yn y peth hwn. Yn fwy neilltuol:

Defn. I. Na thebygwch bod gennych hawl yn yr Addewidd o fywyd Tragwyddol, ne's ceffoch ynoch eich hunain y cenheddfau rheidiol i'w amlygu; sef, ffydd ac Ailenedigaeth: Neu o'r hyn leiaf, wir ddifrifol ac ymorchestol Ymofynniad am denynt; *Ni'th ollyngaf oni'm benditbi*, Gen. 32. 26.

II. Na ddirmygwch ac na ddibrifiwch y moddion, o ran eu bod yn annigonol i achub o honynt eu hunain. Lle mae Moddion, y mae Duw yn disgwyl i ddynion eu harfer: Ac nid ydym yn darllain am a achubwyd heb-dynt, lle y gallyd eu cael.

III. Na esgeulysed neb ei ddyledswydd mewn ffordd ryfygus ddiöfol; gan ddywedyd, os ydwyf gwedi ym heithol diau byddaf gadwedig; oes amgen ni all y cwbl a wnelwyf fy nghymmorth. Y mae yr cyfryw dymmer yn dangos uwchder balchder, Styfnigrwydd Ysryd, a Gelyniaeth yn erbyn Duw: Gochelwch ei, megis Uffern; Canys diau mae Angeu yw, yr hwn y mae Uffern yn ei ganlyn: lle o'r gwrthwyneb, ni all bod arwydd gwell o gyflwr gobeithlon, na difrifol ddisgwyl wrth Duw yn ei ffordd. I gael gwybod eich Etholedigaeth dechreuwch lle dylech; Arferwch bod diwidrwydd i wneuthur eich Galwedigaeth yn sicr; A'r sicrwydd o'ch Etholedigaeth a ganlyn.

IV. Dysgwch, oddiwrth Nattur yr Athrawiaeth wrthwynebol, Pa wastadol raid fydd wrth, a pha defnydd fydd i wneuthur o'r Gocheliadau hyn, yr rhai a fynych ail adroddir; sef, *Profwch yr Ysrydoedd; Cbwiliwch yr Scrythyrau; Edrychwch pa fodd y clywch*; ac na thwyllir *chwigan ymddangosiadau teg yn y charwd*. Pa fwy a llyfyn a bodlongar i Glyst cnawdol y fyddo ün Athrawiaeth, mwy eddigeddus y dylem fod o honi, a'r profi yn fwy hollol cyn ei derbyn. Bydded i amcan y Gyfraith a'r dystoliaeth farnu'r Peth; A hynny a ddywed i chwi, na ddylid cyfrif yr Athrawiaethau hynny yn ddieuog, yr rhai fydd yn derchafu y Creadur godidog hwnnw, *Sef, Dyn*; Cyd a Nerth a Gallu rhefwm naturiol; Digonoldeb Ewyllys rydd; y pŵer i ddefnyddio, (ac yn ddiau ni wn pa beth, canys nid ydynt yn ol dull umadroddion iachus;

iachus ;) Gan wneuthur yr rhain yn fach mawr, ar yr hwn y mae yn rhaid i Amcan (ie y Gogoneddus amcan) o ras yn Etholedigaeth, a chyfyngded CRIST, A gweithrediadau yr Ysryd Glan, oll grogi, a symmyd, ie hefyd gael eu difetha au diddynmu; oni bydd Rhefwm Dyn yn ewyllysgar i ymadel a'r Oriedd; ac i ymddarostwng i'r hyn y mae yn ei gyfrif yn Ynfydrwydd. *Dirgelwch yw Duwioldeb*, ie Dirgelwch mawr; ie Dirgelwch ysprydol, yr hyn ni allid dywedyd ei fod, pe gallei Rhefwm ei amgyfred. A'ch holl ofal, gan hynny ffowch oddiwrth y Sugun-draeth berigiushon, yn yr hon y fyddodd ac y Dinistrwydd yr *Iddewon*: A pha fawln yn ein Dyddiau ni fydd mewn perigl o hynny! Hi a laddodd ei miloedd, am ddeg a ddifethodd eraill. I rhagflaenu hyn ni a roddaf dri gocheliad;

1. Bod gwahaniaeth rhwng Rhinweddau Moesawl a rhai Duwiol; neu Sancteiddrwydd mewn gwirionedd. Y mae yr cwbl o foefau da mewn gwir Sancteiddrwydd; ond fe all oll a elwir yn foefawl fod heb wir Sancteiddrwydd, ac ni chynnydda byth i fod yn Sancteiddrwydd: Nid yw cynnydd yn newid y rhyw; y mae yn rhaid i Sancteiddrwydd gael gwereiddio o'i eiddo ei hun. Yr hwn oedd oreu yn adnabod natur a peth a allid i ddifgwyl oddiwrthynt, fyn dywedyd bod mor afresymmol dibig yn amgen, a disgwyl ffigis oddiar ysgall. Eu hamryw derfynnau fyn dangos nad ynt yn tarddu o'r un ffynnon; yr hyn fydd yn tarddu o'r Duwiol anian, fydd yn rhedeg at Duw, ac nid yw yn sefyll nes dyfod atto; a'r hyn fydd yn tarddu o hunan, fydd yn diweddu yno; megis cylch ble bennag y dechreuo, yno y diweddiff, er pelled y tynnoch oddi amgylch. Yr oedd *Paul* yn wr Moesawl rhagorol; Ei waith yn mynych goffa hynny, fydd yn Dangos pa gyfrif oedd unwaith yn ei wneuthur o hono: Eithr *pan welodd Duw fod yn dda ddatguddio ei fab yrddo ef*, y mae yn ei gyfrif oll yn *Dom*; Yr hyn ni's gwneuthei, pe buasei yr Creadur newydd yn tarddu o'r hen. Na feddyliwch gan hynny gael defnydd Sancteiddrwydd Efangylaidd o henoch eich hunain: na i'w godi o lwch eich cynheddfau eich hunain: y rhai, er eu bod yn dda yn eu lle, etto ni ddygant ffrwyth o'r fath hynny, nês eu Cymmorth gan yr *impiedig Air*. Nid yw yr hwn fydd yn meddwl tynnu Grasfau safadwy o Egwyddorion naturiol, ond

ond nyddu allan ei ymysgarodd ei hun, guel marw yn ei wê.

2. Na thybygwch y cewch ras neilluol am eich gwaith yn gwneuthur defnydd da o ras cyffredin: Y mae yr hwn sydd yn gwneuthur felly yn adeiliadau ar gam sylfaen; Ac y mae etto tan Gyfammod o weithredoedd; tan yr hwn ni achybwud un dyn etto ac ni wneur byth. Yn llyn yr oedd gyd a'r rhai oedd "yn dilyn deddf Cyfiawnder, ond ni chyrhaeddasant hi;" Beth a'u rhwyfirodd? "Am eu bod yn ei cheisio megis trwy weithredoedd y ddeddf." Eithr y "Cenhedloedd yr rhai nid oeddent yn eu dilyn a'i derbyniant." Nodwch ar y ffordd, fod y rhai nid ydynt yn dilyn Cyfiawnder a Bywyd, mor debig i'w chael a'r rhai sydd yn eu Ceisio mewn modd anaddas, Sef trwy eu Gweithredoedd eu hunain. Ofer yw disgwyl am Jechadwriaeth o'r Mynyddodd o rydd-did Natturiol Ewyllys rydd, ymroiadau Dynion, neu beth bennag arall sydd fwya ei gyfrif ymyg Dynion: Nid oes neb mewn mwy perigl o gael eu torri ymmaith na'r rhai *uchel-fryd*, yr rhai fy yn sefyll allan, ac ni ymddarostyngant oni chant gymmeryd eu Hyspail gyd a hwynt: Felly yr oedd gyd a'r Iddewon Cnawdol hynny, *Had Abraham ydym ni, ni wasanaethasom ni neb erioed*; Ac *Ydym ninneu bwyd yn ddeillion*? Os bû dy Galon gnawdol tynny y ffordd hon, bendithia Ddew os yw heb fod felly etto: Cofia 'r perigl a ddihangeist, ac na ddere iddo mwy: A chadw yn dy Galon, ei megis Rhagdal rhwng dy lygaid, y Gair da hwnnw yn *Jeremi*, yr hwn sydd yn dangos y perigl o wneuthur Cnawd yn fraich it, a'r Gwynfydedigrwydd o ymddired yn unig yn yr *ARGLWYDD*. A hyn, fel yr wyf yn ddiau yn barnu, yw yr Achos bod rhai, a wnaethant Broffes deg yn fyrthio ymmaith ac yn gwiwo; y maent yn gwneuthur Addewidion Gras yn Ammodol, ac yn peri i'w eu heffeith sefyll ar eu Ewyllysfrwydd hwynt, ac y mae yn digwydd iddynt yn gyffattebol. Y fath ffydd sydd o wreiddin Dynol; o ddyn y mae, ac am hynny y mae hi yn dyfod i ddim; "Pe buafei hi o Ddew, ni allafid ei ddymmu."

3. Nad yw Doethineb dynol farnwr addas yn y peth hwn. Chwi a allwch gyflled brofi Mettel ar Briddlech,

Briddlech, dirnad lliwau wrth oleu 'r lloer, a barnu
 pethau ysprydol wrth reswm natturiol; y maent uwch
 ei law, er nad yn wrthwyneb iddo: Ac ni all eglurder
 Goleuni oddiallan gymmorth ymma; yr un peth yw
 canol dydd a Chanol nos i'r hwn a aned yn ddall; ni
 wnai llewyrch y'r Haul pe bai faith mwy, ond dallu
 golwg na byddei gymmys i'w dderbyn. Ni allir can-
 fod pethau Ysprydol ond a golwg addas i hynny; Y
 diffig o'r fath olwg fydd yn fynych yn peri gwyrdroi
 yr Sgrythyrau; a chymmeryd y llythyren yn lle, ie
 i ddinistrio, yr ystyr. Nid oedd y Dyfgyblon eu hu-
 nain yn deall yr Sgrythyru, ne's iddo ef *agor eu Deall* a
 thewynnu arno; Ac wedi eu cymmorth yn llyn yr
 oeddent yn edrych ar ac yn trin gair y Bywyd, fel y
 Cyfryw ac "yn gweled ei Ogoniant ef, gogoniant
 mēgis yr unig anedig oddiwrth y Tad;" Pan ar yr un
 Pryd nid oedd y Sgrifennyddion, er eu holl Ddyfsg a'i
 Moesau, yn canfod dim o'r fath beth, ond yn ei gyf-
 rif yn Dwyllwr ac yn ūn a Chythrael ganddo. "Pe-
 thau Duw nid edwyn neb ond yspryd Duw;" a'r
 hwn y gwelo yr Yspryd fod yn dda eu datcuddio:
 "Eithr dyn anianol (tra parhao felly) ni dderbyn y
 pethau fydd o yspryd Duw: Ynfydrwydd ydynt iddo;
 Ac nis gall eu gwybod, oblegid yn ysprydol," ac nid
 mewn un modd arall "y bernir hwynt. Ond yr hwn
 fydd ysprydol gwedi ei gynnyfsgaeddu a nerth oddi
 uchod, fydd yn barnu pob peth, eithr efe ni's barnir
 gan neb:" Nid oes un dyn anianol yn ei ddeall ef na'i
 Egwyddorion; "Enw newydd yw yr hwn nid edwyn
 neb ond yr hwn fydd yn ei dderbyn. O ran hynny yr
 ys yn eu galw yn bethau anneallgar; "Beth a fynnei
 yr Siaradwr hwn ei ddywedyd am ei fod yn pregethu
 yr Jesu a'r Adgyfodiad." Ac am hyn y mae yr Apof-
 tol yn Gweiddio dros yr rhai y mae yn igrifennu
 ettynt ar i "Dduw roddi iddynt Yspryd Doethineb a
 Datcuddiad, a goleuo llygaid eu Meddyliau:" (lle
 nodwch mae un o'r pethau yr oeddent i'w canfod oedd
 "rhagoroll fawredd ei Nerth ef" yn yr rhai a alwyd;) Ac
 "ar iddynt amlhau mewn gwybodaeth a phob
 f/nwyr;" A hyn "fel y profent y pethau fydd a gwa-
 haniaeth rhwngddynt:" Ac felly dros y "Colossiaid,
 nid oedd yn peidio a gweddio ar eu cyllawni a gwybo-
 daeth

daeth ei Ewyllys ef, ym mhob Doethineb a Deall yspry-
dol." Y Scrythrau hyn sydd yn dangos, nad yw yr
wybodaeth hon ym mhob Dyn; Ac nad yw hi yn ber-
ffaith yn y goreu: Canys pa ham y gweddiai ef mor
wresfog am yr hyn sydd gyffredin, a hawdd ei gael?
Felly pennaf peth yw Doethineb, eithr rhaid ei bod yn
Ddoethineb oddi uchod, heb yr hwn nid yw 'r Deall yn dda,
nac yn addas i iawn farnu er maint y trwsier ef a Dysgei-
diaeth Ddynol: Ond pan gynysgaedded ef a hwn, yr llaill
yn llawforwynion da; os bydd y llygad yn syl, yr holl
gorph syn oleu. Y Goleuadau lleiaf hynny sydd ddefny-
ddoil a lleffol i lywodraethu yr nos, i'r hyn y gwnaethpwyd
hwynt, ond pan codo yr Seren ddydd y maent yn diflannu;
Yno y mae yr Bwyllfod gwylltion o allu dynol, yn
gorwedd yn eu hogfauydd, a Dyn yn myned allan i
weithio, gyd a math o fedrysdra a gallu amgen nac oedd
ganddo o'r blaen, a chyda mwy o lwyddiant. Am hynny
cais ddoethineb, ag a'th holl gyfoeth cais ddeall: Y mae hi
yn ffynnon bywyd i'w pberchennog: Y mae Delw Duw, a
bywyd Tragwyddol yn dechreu ymma. Y cam cyntaf tu
ag etti, yw gwybod eich diffig o honi; Y neb sydd yn
tybied ei fod yn gwybod dim, ni wyr efe etto ddim fel y dylei
wybod. Pa fwya y wypochn mewn gwirionedd, mwya
teimladwy y fyddwch o'ch Anwybodaeth. Os ewyllyfia
neb fod yn ddoeth bydded ffol (yn ei dyb ei hun,) fel y
byddo doeth. Y neb y mae Duw yn bwriadu Dysgu iddynt
wybodaeth a pheri iddynt yr hyn a glywont, y mae yn eu
Diddysu oddiwrth laeth, ac yn eutynnu oddiwrth fronau,
eu Dealla'u callineb cnawdol. Eich cam nessaf yw ymofyn
Doethineb lle mae i'w gael, sef yn llygad y ffyrnon gan
Dad y Goleuni. Yr hwn sydd yn ceisio ei chael o hono
ei hun sydd yn myned at y cam ddrws; Ac nid yw tebyc-
cach i gael nar Cardottyn sydd yn Ceisio Cardod ganddo
ei hun: A hyn yw yr Achos o gynnifer ag sydd yn ceisio,
fod cyn lleied yn cael. Pan darfu i Solomon trwy Deimlad
o'i blentynrwydd mewn Gwybodaeth, geisio Doethineb
gan Dduw, efe a'i cafas; Pan ceisiodd ynddo ei hun er
bod ganddo fwy nac o'r blaen, efe a fethodd; Mi a ddy-
wedais, mi a fyddaf ddoeth, eithr pell oedd oddiwrthif:
Fe weddei ei fod y pryd hwno feddwl yr Ewyllyswr-rydd,
a digwyddodd iddo yn ol hynny. Ac am hynny y mae
yn rhoi anglod i'r fiord honno; Y neb a ymddirieda yn ei
T gaelu

galon ei hun sydd ffol. Mi a ddymynwyn o'm calon na allid dywedyd wrth neb yn ein Mysg ni, *Dy ddoethineb, a'th wybodaeth a'th burtant.* A phan unwaith y caffoch y gynheddf ysprydol hon, cadwch hi fel Tân ar yr allor nad elo hi byth yn niffodd: Ac fel cynnyddoch, byddwch fwy yn ol eich gwybodaeth; *Yr hwn a ewyllysio wybod ei ewyllys ef, efe a gaiff wybod am ei ddyfgeidiaeth.*

Defn. V. Gan fod nerth Duw yn gwbl anghenrheidiol; Na orphwyswch ar y Moddion a'r Weinidogaeth oreu; Arferwch hwy fel moddion, ond bydded eich golwg yn wastadol at y Gallu a'r Gras yr hwn yn unig a all eu gwneuthur yn effeithiol. *Elifeus* a darawodd y dyfroedd a Mantell *Elias*, eithr Duw *Elias* a'u gwahanodd ymma ac accw i wneuthur ffordd trofodd. Dynion a driglasant y Maen oddi ar y Bedd, ond CRIST a wnaeth i *Lazarus* ddyfod allan: felly Gweinidog sydd yn pregethu CRIST; Ond Duw yn unig fydd yn rhoddi Deall i'w adnabod ef. Ein gwaith yw gwneuthur ein dyledswydd, a chredu yn Nhuw, fel y rhan bennaf o honi; Canys efe sydd yn parattoi y Plaister, ac yn ei ofod ar ein dolur; yr hwn hefyd fydd yn ei wneuthur yn effeithiol ac yn ei drin o'r dechreu i'r Diwedd: Efe yw'r *Phentywsog* a'r *Perffithydd*; Duw fydd yn gweithredu pob peth ym mhawb.

Defn. VI. Wrth edrych dros amryw rannau y gwaith mawr hwn, a'r rhai y mae yn perthyn iddynt; Nac anghosfich ras JESU GHRIST; a bydded i chwi ddwys ystyried pa leied, (yr hyn yn ddiau fydd lai na dim,) y ddarfu i chwi a minnau wneuthur i'w beri neu i'w gymmorth. Gwelwch mor rhagorol y mae ein HARGLWYDD a'n Prynwr yn dangos ei hun yn Fugail da: Nid digon ganddo anfon ei weision, ond y mae y myned ei hun; A chymmaint yw ei ofal am, a'i gariad at, ein Eneidiau, nad yw efe yn gadel un lle heb ei chwilio; y mae yn cyrrwydro trwy yr llwynni a'r Mieri; heb beidio a myned i Fynydd, na Dyffryn; ie Dyffryn cysgod angeu: Nage efe a wyr mae yno y mae debycca i'w cael, ac nid yw efe yn gorphwys ne's mynnu gafel ynddynt. Y mae, megis yn anghosio yr nammyr un cant o'i wir ddefaid, yr rhai a ddydgwyd i mewn eifus, (ond nid yn eu gadel heb geidwad); A hyn oll i gyrhaedd i mewn yr hwn a gyrrwydrodd; yr hwn yn ol ei gael, nid yw yn ei adel ne's ei ddygyd i'r Gorlan. Nid digon ganddo ef gynhyrfu, ym-

refsymmu

refymmu, annog, bwgwth; Ac oni ymddarostyngant eu gadel i'w ffyrdd eu hun, i ymborthi ar eu gweithredoedd eu hun; nid yw eu drugareddau ef, fel ein Trugareddau rhydd-ewyllysiol ni ein hunain: Nid gweled o lafur ei Enaid a chael ei ddiwalli, yw eu gweled yn unig gwedi soddi yn ddyfnach trwy yr hyn oll a wnaeth ef drostynt 1. Ac oni thycia hyn oll, (ac ef a wyr na wna) y mae yn dala ei ddafad gyrrwydredig (fel ygwnaeth *Manasseh*, ac a *Phaul*, neu fel gwna swyddog a'r hwn fydd yn ffoi,) yn ei gosod ar ei ysgwydd ac yn ei dygyd adref, yr hyn fydd yn amlwg yn dangos mor wrthwynebus yw'r ddafad i ddychwelyd. Canys pe gwnai na gyrru nac arwain, ni ddygai yr Bugail hi ar ei Ysgwyddau. O na byddei i Gariad a fyddlondeb *Crïst* gael ei le yn ein calonnau, fel y byddei i ni ei garu ef yn fawr a ni ein hunain yn unig er ei fwyn ef; yr hwn a'r y cyntaf fydd yn ein hachub yn erbyn ein Ewyllys, trwy eingwared oddiwrth ein Ewyllys cnawdol ac felly ein gwneuthur yn Ewyllysgar i gael ein hachub mewn gwirionedd:

VII. Gan mae trwy Etholedigaeth yr ys yn rhoi yr hyn fydd yn perthyn i Iechydwriaeth, Bydded i bob Enaid ac fydd yn mofyn Doniau ysprydol ac yn Ewyllysiol eu cael, fyned at y Cariad a Etholodd; A Diolchwch am y cwbl y dderbynafoch ac yr ydych yn obeithio ei dderbyn, i'r Cariad hwnnw: Canys honno yw yr Graig o'r hon y naddwyd hwynt; Y ffynnon o'r hon y maent yn tarddu.— Gwelwch ei haelioni a'i Fonneddigeiddrwydd! y mae nid yn unig yn paratoi i chwi gyfannedd le, eithr hefyd yn anfon Cerbydau a llyniaeth i'r Daith: Na phrifiwch am eich dodrefn; Dim ag y fydd eiddo chwi bydd dda neu ddrwg; Da yr holl wlad fydd eiddo chwi. Na son am ddim ag fydd eiddo ti dy hun, oddieithr mawdra dy bechod, fel *Dafydd*; Neth y llygredigaeth fydd yn ynnot, fel *Paul*; Dy anallu i'w wafanaethu ef fel *Josuah* a *Jeremi*; Na allei na bodloni, na gogoneddu Duw heb ffydd; Na allei ddangos ei rinweddau ef, na chyfatteb y diben er mwyn yr hwn dy ddiwisodd, heb Sancteiddrwydd; Ac yn olaf, mae trwy yr Ewyllys honno yn unig yr hon fydd yn ewyllysiol dy Sancteiddiad y gellir dy Sancteiddio.

Pan y mynei *Moses* gael presennoldeb Duw gyd a'r bobl, beth y mae yn ei bleddo ac ef; *Gwel*, (medd efe,) mae dy bobl di yw yr Genhedl hon; *A pha phod y gwyddir*

*gael o honoff ffafor yn dy olwg, mi a'th Bobl? Onid trwy fyned o honotti gyd a ni? Ymma gwelwch, y mae yn gwneuthur Prefennoledeb Duw gyd a hwynt, yn arwydd o'i fod gwedi eu dewis hwynt; Ac oddiwrth ei fod gwedi eu dewis hwynt y mae yn ymressymmu y dylei fyned gyd a hwynt. Ni feiddiodd *Moses* ddywedyd, *Pobl yn cadw dy orchymynion ydynt; Rhai o dymmer onest gyweithasgar* (fel y dywed rhai,) ydynt; *Dynion harwdd eu trin, gwedi ymddarostwng itti, a gwneuthur gwell defnydd o'th drugureddau na'u Cymmydogion ydynt; Am hynny arddel a does gyd a hwynt: Nage, Eithr ystyria, attolwg, mae dy bobl di ydynt; ti a wneuthost ddewis o honynt o flaen yr holl bobl; Ac am hynny gwna iddynt hwy yn rhagorach nag i eraill.**

Yn yr un modd, pan derbynnoch ryw ffafor neilltuol oddiwrth Dduw, na thybygwch eich bod yn well nag eraill; eithr, megis *Daniel*, yr hwn er ei fod yn wr o fawr ddoethineb, fydd yn dywedyd, *Nid oherwydd y Doethineb fydd ynosi, yn fwy na neb byw. y Datgyddiwyd i'm y Dirgelwch hwn.* Yn llyn yr ydym yn cael *Dafydd* yn ymddwyn ei hun, y pryd y mae *Nathan* yn dygyd iddo y gennadwri rassol honno oddiwrth Dduw, *Sef, Pa bethau mawrion a wnai ef iddo ef ac i'w ei dŷ; I beth y mae Dafydd yn ei gyfrif? Ti o ARGLWYDD Dduw, a adwaenost dy was, Sef, na wneuthym i ddim ac allei dy gynhyrfu i ddelo mor haelionus a mi: Eithr er mwyn dy air di, ac yn ol dy feddwol dy hun, y gwneathost yr holl farwedd hyn: Dymma lyferydd y Gwr yn ol calon Duw.*

Trachefn bwrwch i chwi wneuthur rhyw wasanaeth Rhagorol dros Dduw; ystyriwch eich gwaeledd, a mawrhygwch Dduw yr hwn a welodd bod yn dda reddi i chwi y fath anrhydedd. Felly hefyd y gwnaeth *Dafydd*, y pryd trwy offod ei Galon ar Dŷ Dduw, y casglasei y Tryffor mawr aneirif hwnnw tu ag at ei adeiliadu: Nid yw ef gymmaint yn rhyfeddu iddo ei gafglu, (er bod hynny hefyd yn rhyfeddod,) a bod ganddo galon mor ewyllysgar i'w roddi i'r fath waith Cysfygredig; *Pwy ydwyf, a Phwy yw fy Mhobl i, fel y caem ni rym i offrymmu yn ewyllysgar fel hyn? Camys oddiwrthit ti y mae pob peth.* Y mae yn cyfaddef yr Ewyllysgarwch i offrwms oddiwrth Dduw gystal a'r hyn yr oeddent yn ei offrymmu. A *Phaul* yn ol *Uafyr* yn *helastbach* na'r holl Apostolion, nid yw yn ei anrhydeddu ei hun; *Nid myf, ond gras Duw yr hwn oedd gyd a myf.*

Wrth

Wrth edrych am fendithon Ysrydol, byddwch sicr i gadw tri neu bedwar o bethau yn wastadol yn eich cof.

1. Fod yn rhaid i chwi fod yn ddim ynoch eich hunain. Nid yw gwin newydd addas i hen Gostrelau; rhaid mysgu yr Costrelau yn gyntaf a'u gwneuthur o newydd os; angen y gwin a red allan, a'r Costrelau a gollir. Rhaid cymmeryd oddiwrthych eich holl ddychymmygol Gyfiawnder, Doethineb, Nerth, &c. Y mae mor rheidiol a gadel y Twod, i adeiliadu ar y Graig.

2. Mae *Dawn* yw Bendithion Ysrydol; Ac ni ellir eu cymmerydd yn gyflog. Yr oedd *Lazarus* yn caru *CHRIST*; etto nid oedd ei chwiorydd yn pledio hynny, ond *ARGLWYDD*, y mae yr *brwn fydd hoff gennit ti, yn glaf*. Yr hyn y mae yr *Scrythur* yn ei arfer i gynhyrfu Duw, chwithau a allwch bledio hynny, a hynny yw *ei Enw ef*; Ac yn ddiau ni allir dadlu dim arall wrth *Orfedd Gras*. Na thyb gwch yn well o honoch eich hunain o ran dim ag a alloch ddygyd gyd achwi: Na feddylwch y derbynier chwi am eich *rhodd*; nid eich *Arian*, nid eich *Arian* dau ddyblig yn eich llaw a ddaw i chwi a llafyr oddi uchod, er y gall ddyfod ag ef o'r *Aipht*: Nid ydys yn priso am eich *Arian* a'ch *Aur*, eich cyfiawnder a'ch *Teilyngdod* eich hunain yn *Nheyrnas Rhydd Ras*; eithr yno y mae ac oddi yno y mae yn rhad i chwi gael, beth bennag a bero i chwi gael gresso yn llys y *Nefoedd*.

3. Na fyddwch ry ofalus beth a ddolo honoch; Ac na thebygwch y cewch lai gresso oherwyd eich bod yn y fath Gyflwr *Tlawd* a *Thrienus*. Rhad *Ras* syn *Drugarog*, yn gyfoethog ac yn haelionus: Nid oes i chwi lai gresso am nad ydych yn dwyn dim gyda chwi: Y cymhwysdra goreu yw gwybod eich bod yn anghymmrys, yn *Wag*, yn *Newynog*, yn *Dlawd*, yn *Noeth*, yn *Ddall*, yn *wresynnol*. Y *Cariad* a *Etholodd* a *barattodd* ddigon a rhagor: Nid *Bara* a *Dwfr* yn unig (er y byd yr rheini yn dra chymmeradwy i *Enaid* newynnog a fychedig; Ond *Gwin* a *Llaeth*, *Gwledd* o *Bafgedigion breision* a *gloyw win puredig*; Nid *Arffedogau* o ddail *ffigws-bren*, neu *Beisiau crwyn*; ond *Gwisfoedd lleision* o *liain mair glan a disglaer*; Nid *Mâth* o *Leder* neu ddefnydd gwal, o'r rhai ni allei un gario a'i gwasanaethau fisgwaith; Eithr *Aur* o'r goreu gwedi ei buro trwy dan; Yn yr hwn nid oes na rhwd na fothach. Ac onid oes gennit ond ychydig edrych ar yr ychydig

yhydig hwnnw fel Ernes o Chwanneg; Yr *brwn fydd ganado*, yr rhoddir iddo: Pettait ond llin yn mygu, n'i bddiffoddir. Ond i sicrhau y Gwaith mawr hwn,

4. Edrychwch na adewoch allan eich Cyfryngwr yr ARGLWYDD JESU. Ynddo ef y mae yr Cariad a Etholodd, yn gwneuthur y cwbl, ac felly rhaid i chwithau: Gofynnwch y cwbl yn ei Enw, ac yna dywedwch, ARGLWYDD. Y mae yn haeddu cael gennit wneuthur hyn erddo. Ac hefyd gochelwch *gylt io*, Na chyffylltwch y Ddeddf a Gras, rhag i'r rhwygiad fod yn waeth. Nid gwisg o amryw rannau a rhywiau, eiddo Ef mewn rhan, ac eiddo Chwi mewn rhan, yw'r Cyfiawnder yn yr hwn y rhaid i chwi ymddangos ger bron Duw; Ond Gwisg ddi-wniad, gwedi ei gwneuthur o'r un defnydd, Gan yr un llaw: yn hon y gallwch nessai yn hŷf, a Chyffwrdd a phen y Deyrnwialen-aur.

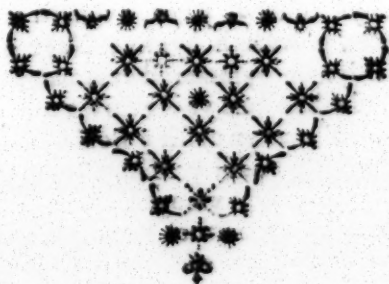
VIII. Gan fod gennych Graig mor gadarn ac anorchfygol i sefydlu eich ffydd erni; Paham y byddei i'r Anhaufdra mwyaf, ie i Rym llygredigaeth, rwystro ūn Enaid i fwrw ei hunain ar y Cariad a Etholodd; yr hwn fydd yn abl ac yn bwriadau darostwng anwiredd gystal a'i faddeu? Ni ddewisodd ef ni am ein *bod* neu am y *byddem* Sanctaidd, eithr *fel y byddem* felly: Ac i'r diben hwnnw y mae yn myned dan y cwbl o'n gwaith droffom. Y mae rhwngom ni a pechod, fel yr oedd rhwng Israel ar Canaaneaid; Ne's i'r ARGLWYDD ddechreu i gyrru, ni symmydasant; Cewri oeddent rhy ormod i Geiliogod rhedyn i'w gorchfygu; Yr oedd genthynt Gerbydau haiarn, a Dinasodd Caerog hyd y Nefoedd; Ac etto y llu hwnnw o Geiliogod rhedyn a'u trodd hwynt allan, A hynny am fod yr ARGLWYDD yr hwn a roesai yr Tir hwnnw iddynt yn ei tywy; Efe aeth o'u blaen, ac a barattodd eu ffordd iddynt: Pan yr oedd ef yn gyrru yr oeddent yn myned; Onid pan yr oedd ef yn peidio, yr oedd y gwaith yn Sefyll; ie ei bobl ef oedd yn ffoi, ac yn cael y gwaethaf. Ac yr ydym yn cael *Moses* a *Joshua* yn pledo a Duw y Cyfammod a wnaethai ef a hwynt, ac yn wastadol yn cael eu gwrando. Gadewch i ninnau wneuthur yr un modd, bydded Etholedigaeth oll yn oll; Ein bara, ein Dwfr, ein ymddiffynfa Nerthol, a pheth bennag a allir fwrw fod yn eisiau arnom: ymma yr ydym sic i gael cymmorth a Diogelwch; Castell cerog hyd y Nefoedd yn ddiau yw; Cwmmwl o Fanna na rllwyfir byth; ffynnon Jacob na bydd byth heb ddwfr: Diau

Diau ei bod yn ddwfn, ac nad oes gennych ddim o'r eiddo'ch eich hunain i godi dwfr; etto na ddigalonir chwi; arhosfych wrth y ffynnon, a hi a god attoch chwi cyn y bo diffig arnoch.

IX. Yn ol gwneuthur a alloch, a thra fyddoch yn gwneuthur, rhodiwch yn oftyngedig, fel rhai yn byw ar haelioni un arall. Na chymmerwch i chwi eich hunain, ond cyfrifwch y cwbl o'ch Jechydwrriaeth, a'r hyn oll fydd yn perthyn iddi, i'r Gras a Etholodd; a gorphwysfych ar y gwreiddin hwnnw yn unig: ie ni ddylei ffydd ei hun fel y mae hi yn weithred y Credadyn, gael gorphwys erni, na chael rhan o'r Clod. Ni allwn ddywedyd wrth ffydd fel y dywedodd efe wrth *Felix*, yr hwn a ofodafei Cefar drostynt, *Yr ydym yn cael trawot ti Heddwch marwr*; ond yr anrhydded oedd yn perthyn fwy i Cefar yr hwn a rhoddafei iddynt y fath Lywodraethwr. Rhoddwch i ffydd yr hyn fydd ddyledus iddi; *Bydded i chwi yn gwbl ac ym mhob man gydnabod yr hyn yr ych yn ei gael trwyddi gyda phob diolch*; Canys y mae hi yn gwneuthur i chwi lawer o ddaioni, ac yn ddiau ni allwch fyw hebddi; yn unig yn yr orfedd, bydd Gras uwch ei llaw; Oherwydd hwnnw yw yr Awdurdod, fydd yn gossod ac yn cynhal ffydd yn ei lle; Ac yn wir nid oes un lle ond ei heiddo ei hun yn rhyngu bodd i wir ffydd. I'r Diben hwn y mae yr ARGLWYDD yn dywedyd wrth ei bobl, mae nid eu Cleddyf, a'u Bwa hwynt a yrodd ymmaith eu Gelynion; Eithr, medd rhai, y Cleddyf a'r Bwa ag y roddodd yr ARGLWYDD yn eu llaw, y rhai a ddarfu iddynt hwy yn wrol eu harfer, a wnaeth hynny: Nage ni fyn yr ARGLWYDD i Ddynion gymmeryd cymmaint iddynt eu hunain; Ond cydnabod mae yr ARGLWYDD fydd yn fathru eu Gelynion. Y mae yn cyfrif y Bobl oedd gyd a *Gedeon*, yn rhy luosog iddo roddi y *Midianiaid* yn eu Dwylo; Ond paham? rhag iddynt ymogoneddu i'w erbyn. Ffydd a Grasyfau eraill ydynt nerthol yn unig trwy Dduw; Efe yw eu gwneuthurwr, ac efe fydd yn eu nerthu i weithredu. Megis nad oedd gennit law yn cyfnewid dy Galon ar y cyntaf, felly ni ellu wneuthur dim o honot dy hun i ddwyn y gwaith ymmhlaen. Ein holl ddigonoldeb fydd o Dduw; Ymdrechriad y Sainc fydd yn ol nerthol weithrediad Duw ynddynt. Pren da a ddwg ffrwythau da; ond nid heb Haul, Gwynt, Gwlith, a'r cyfryw gymmorthwyau

morthwyau o'r nef; heb yr rheini y pren ei hun a grina : Felly, heb gyfranniad parhâus o rinwedd oddi uchod ni all Creadur Newydd na Gweithredu na byw. Gorphwyfych gan hynny ar y Gras Gwraiddiol, Sef, ar Dduw pob Gras am Gynhal a Gweithredu yr Gras a roddodd efe i chwi: Na ymfodlonwch yn eich bod yn adnabod Duw, ond yn hydrach yn eich bod yn adnabyddus iddo ef.

Erbyn hyn yr wyf yn Gobeithio bod yr Athrawiaeth a'i Defnydd, gwedi eu hegluro; Sef, bod Duw yn rhad roddi idd ei holl Etholedigion, beth bennag y fydd reidiol i Jechydwriaeth; ac yn eu heffeithiol weithredu ynddynt trwy ei Dduwiol bwer; Fel rhan o'r Jechydwriaeth i'r hon yr appwyntiwyd hwynt; A'u bod oll yn gynhwyfedig yn yr Arfaeth o Etholedigaeth. Ac ni allaf lai na'i gyfnif yn rhan (a honno yn brif ran) o'r Gweithredoedd hynny o'r Eiddo Duw yr rhai fydd yn parhai yn dragywydd, ac y fydd mor berffeith na ellir na chwannegu atto na thynnu oddiwrtho; Ac y mae yn ddyfodiad da at, ac yn rhewm am *Barhâad* y rhai Credadwy hyd y Diwedd.

AM BARHAAD, neu

Waith yr rhai Credadwy yn myned ymlaen yn anorchfygol mewn ffydd a Sancteiddrwydd.

ER mwy o Gymmorth a chyffir i'w bobl; (er gwendid) presennol eu ffydd a llythriadau benuddiol y Cnawd; Ac hefyd i ddenu ac i ddwyn i mewn eraill, ag fydd yn ymhongian o amgylch y ddor, neu er o yn y Prif-fydd ar Perthi; Efe a ryngodd bodd i'r Sanctaidd a'r unig Ddoeth Duw, ganiattai i ni Eglur a chyflawn Sicrwydd, y bydd i bawb a dderbynasant ras Duw mewn gwirionedd yn ddiammedu barhai a myned ym mhlaen hyd y Diwedd; Er bod bagad i'r rhai y mae yr Sicrwydd yn perthyn hebei gyrrhaedd. Ni a ddangosafom o'r blaen fod ffydd a sancteiddrwydd yn Ddiwahanol yn carlyn Etholedigaeth: Ein gwaith yn awr yw dangos eu bod wrth natur yn barhaus ac na cholir hwy byth: Yr hyn yr ydym yn ei alw *Parhâad*; Yr hyn gan ei fod yn Goron a Gogoniant yr hyn oll a ddywedpwyd uchod, ac yn fferhai i'n y diddanwch sy yn tarddu oddiwrthynt; Ai fod yn cael ei wrthwynebu cymmaint a neb rhyw un o'r llai; y mae yn Eglur fod yn anghenrheidiol ac yn fyddiol ei brofi. Ac yr wyf yn Gobeithio amlygu nid yn unig bod yr Athrawiaeth yn wir; eithr hefyd yn gyflawn o annogaethau i Sancteiddrwydd; Yr hyn sydd oreu yn gorchfygu yr Athrawiaeth wrthwyneb: Canys, felly y mae trwy ddoethineb Duw, fod ym mhob gwir Athrawiaeth yr hyn sydd yn briodl, yn tueddu i'w hymddiffin a'i sefydlu. Y mae yn addas i ddynion gwir Ddoeth amcanu yn unig yr hyn a ellir ei gyrrhaedd, a'r hyn sydd weddus i'w Doethineb; Ac hefyd drefnu ac ordro yr Moddion felly, fel na allont ddyfod yn fyr o'i hamcan: Mwy o lawer y mae yn addas ac yn rhaid i'r hwn sydd yn ddoethineb ei hun, wneuthur

wneuthur felly. A chan mae Diben mawr y cwbl yw Gogoniant Duw, a'r Diben mawr nesaf yw Jechydwrïaeth ei Etholedigion; hawdd y gallwn feddwl fod gwedi dewis y Moddion mwyaf perthynol; a'r fath ac a fyddo sicr i ddwyn i ben y Diben. Yr hyn hefyd a all ein sicrhau fod yr holl bethau ac fydd yn rhagflaenu y Diben (er mor amherthynol y byddont yn eu natur eu hûn, ac mor ddamwainiol o'n rhan ni) gwedi eu rhag appwyntio gan Duw yn ol ei dra-doeth a'i Sefydlog Arfaeth; ac yn ganlynol y caent eu gwinidogaethu a'u goruwch-reoli yn y fath fodd ag na byddont yn rhwystr ond yn Gymmorth i ddwyn ymhlâen ac i gario i ben y peth mawr a amcan-nir trwyddynt; yr hyn gan hynny ni chaiff ac ni all gael ei ddiddymmu na methu dyfod i ben. Ac wrth hynny er y gall Dynion o feddyliau llygredig dramgwyddo wrth y Gair, a throi Gwirionedd Duw yn Gelwydd, a'i ras ef yn Drythyllwech, Ac eraill, nid yn fwriadol; ond trwy gamfynied ac eisiau iawn ddeall anfodloni i'r Gwirionedd a'i wrthwynebu: Etto ni ddylid bwrw ymmaith y Gwirionedd, na neb fydd yn ei garu, gwilyddio ei arddel; ond ymroi yn fwy gorcheftol, trwy eu Sobrwydd, eu Addfwynder, en Sancteiddrwydd, a phob ffiwythau da i amlygu i'r Byd fod pob peth yn bur i'r rhai pur; Er i ddynion eraill (trwy amhurdeb eu hufprydoedd eu hunain) bod pob peth yn halogedig ac wedi ei droi yn bechod; ac yn enwedig i amlygu nad yw yr Athrawiaeth o anghyfnewidiol Gariad Duw at ei Etholedigion, a'n gwaistadol barhâd yn ei Gariad ef, mewn ūn modd yn agor y Drws i, neu yn cefnogi pechod ac efsgeulysdra mewn D, ledswydd: Eithr yn dra nerthol yn cymmorth yn erbyn gwrthgiliad, Ac yn dra effeithiol yn bywocai Ufudd-dod Efan-gylaidd.

Swm yr hyn yr ydwyf ar feder ei ddywedyd a gynhwyfir yn yr Athrawiaeth hon,

Y bydd i bob un o Etholedigion Duw, yr rhai unwaith a ailennir ac a gredant, gael eu Dygyd ymlaen yn anorchfygol, i berffaith fwynhad o happusrwydd a Gogoniant.

Er sicrhau yr Gwirionedd hwn :

I. Gadewch i'n ystyried pethau o lai pwys na Bywyd Tragwyddol, ac edrych pa fodd y casaf y Dynion hynny,
rhai

rhai y sonnwyd o'r blaen, yn ol eu appwyntio gan Dduw i wafanaeth ar bennig yn y Byd, eu cario ym laen, a hynny yn berffaith hyd at ddiwedd eu gwaith; er bod yr anhawlder mwyaf ac amhossibilrwydd naturiol ar eu ffordd: Wrth yr hyn yr ymddengis siccr Effeith bwriadau Duw; Ac yr eglyrirnid y chydig o'r hyn sydd geanyrn yn llaw.

1. Mi ddechreu af ar Had *Abraham*. I'r rhai *Gen. 12. 7.* yr addewir gwlad *Canaan*: *Isaac* yn yr hwn y gellid yr Had, oedd etto heb ei eni; ac ni anwyd ef ne's bod ei Dad a'i Fam gwedi myned dros ben Oedran. I helpu hyn, yr ARGLWYDD a wnaeth i'r haul fyned yn ol lawer o raddau; rhoddes iddynt megis iengtyd drachefn, ac a roddodd iddynt *Isaac*. Pan priododd *Isaac* ei wraig oedd amhlantadwy: Yn ol disgwyl ugain mhlynedd, yr ARGLWYDD (mewn ateb ei weddi,) a berodd iddi feichiogi. Dau blentyn oedd iddynt. y mae'r ARGLWYDD yn gwrthod yr henaf, Ar llall, i'r hwn yr oedd yr Addewid yn perthyn, mewn perigl beunydd o gael efladd gan ei frawd, yr hyn a dorrafei ymmaith had yr Addewid. *Jacob*, er mwyn achub ei fywyd syn ffioi i Badan-Aram; lle mae *Laban* yn delo yn galed ac ef; o phan ffodd tu a chartref yn ei ganlyn ar feddwl drwg; eithr yr ARGLWYDD mewn breuddwyd sydd yn ei rhagflaenu. Cyn gynted ag y dihangodd oddiwrtho ef *Esau* syn dyfod yn ei erbyn a phedwar Cant o wyr, mewn llawn fwriad i ddial ei hen genigen yr ARGLWYDD syn troi ei galon mewn mynyd, ac yn ei thoddi i Gariad brawdol; fel yn lle ei ddinystro y mae yn cynnig ei hun a'i filwyr i'w ymddiffin. Yn ol i *Simeon* a *Levi* ddigio yr *Canaaneaid* cyn belled, a'i fod yn rhyfedd-od na ddaethont a dinistro teulu *Jacob* ar unwaith; yr ARGLWYDD syn peri Ofan ernyn, fel na wnaethant gymmaint ag edrych ar eu hol hwynt. Pan oedd Saith mlynedd newyn yn dyfod ary Tir; (yn ddigon tebygol i ddifetha *Jacob* a'i Deulu.) yr ARGLWYDD trwy ryfeddol rhagluniaeth syn anfon cennad o'u blaen i baratoi iddynt yn yr *Aipht*. Pan oedd yr Aiphtiaid yn eu gothrymmu ac yn arfer pob modd i'w difetha, trwy gyfrwyddra a chreulonder; eithr pa fwy yr oeddid yn ei gothrymmu y mae yr ARGLWYDD yn peri iddynt gennyddu yn fwy; ac o'r diwedd yn eu dygyd allan a llaw uchel. Y maent yn ymddwyn eu hunain tu ag at Dduw yn y Diffieithwch mor anhwaith ag y gwnaeth pobl erioed; gan wneuthur

cymmaint ag a allant i dorri ymmaith yr Etifeddiaeth or wlad dda honno, trwy eu Hanghredyniaeth a'u Gwrthryfelgarwch bennyddiol; hyd oni ddarfu i'r ARGLWYDD fwgwth eu difeddiannu: Ond er mwyn ei Addewid i Abraham y mae yn tynny yn olei law, ac yn eu harbed hwynt. Mi a allwn hefyd son am y cyfyngderau a'r Periglon mawrion y buont ynddynt wrth y *mor coch* yr hwn a agorodd yr ARGLWYDD o'u blaen: Ac yn ol hynny o eisiau Dwfr, yr hwn y mae yn ei roddi iddynt o Graig: ac wedi hynny eisiau Bara, yr hwn y mae yn ei roddi iddynt o'r Nefoedd: Pa fodd yr oedd rhai yn pallu ffordd, ac eraill yn cynllwyn iddynt, ac etto yr oeddyd yn eu dwyn ymlaen ac yn eu gwaredu; Ac yn ddiweddas pa fodd y darfu i'r ARGLWYDD yrru allan o'u blaen hwynt y Cewri, y rhai yr oeddent yn an obeithio eu gorchfygu; Ac felly roi iddynt feddiant o'u Tir yr hwn a addewfai gantoeodd o stynyddoedd o'r blaen: "Ni phallodd dim o'r holl bethau da a lefarafei yr AR-GLWYDD; Daeth y cwbl i ben."

2. *Joseph*. Un a fyn yr ARGLWYDD ei Anrhydeddu yw *Joseph* fechan; Yr hyn y mae yn amlygu iddo mewn amryw freuddwydion: Am hynny ei frodyr syn ei gafai. Ac i ddiddymmu ei freuddwydion (yr rhai oedd yn ar; wyddoccai eu hymddarostyngiad hwynt,) y maent yn cydswriadu ei ladd ef: A pha fodd y gall *Joseph* ddianc? Y maent yn ddeg i ũn, a *Joseph* yw yr lleiaf. *Reuben*, yr hwn o ran ei fod yn gyntaf-anedig, a ddylafei o ran ei anrhydedd ei hun yn fwyaf rywfro derchafiad *Joseph*; Efe gaiff yn awr doffurio wrtho, ac er mwyn ei Dad ei wared ef. Etto, er na laddant ef yn bresennol nhwy a'i bwrant i bydew lle ym mhob tebygolïaeth y caiff ei ddifetha; Ond trwy ddaionus ragluniaeth Ddew, Y mae yr Ismaeliaid yn dyfod heibio yn yr amser hwnnw, cyn i fwyfifil drwg, ei gael, a chyn i'w frodyr fwriadu gwaeth yn ei erbyn: Yr ydys yn ei werthu dynt hwy, ac y maent yn ei ddygyd i'r *Aipht*, (yn rhy bell i *Jacob* ymmofyn am dano,) ac yn ei werthu i Dywyflog llw Pharaoh, un debig iawn i ddelo yn galedac ef. Eithr ymma y yr ARGLWYDD syn ei arddel ac yn i ddygyd i Ffador, yn gwneuthur yr hyn oll a wnai ef yn llwyddianus, yr hyn pan welodd ei feister y mae yn rhoi yr hyn oll a fedd- yn llaw *Joseph*. Yn awr y mae gobaith o'i ddyfoïadd i Anrhydedd: Ond pa morebrwydd y diddymmir! Gan fod *Joseph* yn wr golygus, ei feutres drythyll fydd yn ei

Demptio i ntydrwydd: rhag yr hyn pan darfu i ofan Duw i gadw, y mae hi yn cam-achwyn arno wrth ei Feisterac yn cyfrif iddo ef ei Drygionie i hun. Trwy yr hyn y mae yn colli Ffafor *Potipbar*; ac yn cael ei fwrw i Garchar. Pob gobaith o dderchafiad fydd gwedi ei goilli yn awr; a pheth a d law o'i freuddwydion ef? etto Cynghor Duw, hynny a faif, a Chwyp *Joseph*, a gaiff fod yn gam arall tu ag at ei Dderchafiad ef: Aci wneuthur ffordd i hynny, fe gaiff *Pharaoh* anfodloni wrth ddau o'i weision a'u bwrw i Garchar, a hwy gant eu gorchymmyn i gadwraeth *Joseph*: yma y caent freddwydio, a *Joseph* ddihonglu, ac fe a ddigwydd yn ol hynny. Yn awr y mae Dydd yn goleuo drachefn ar *Joseph*, A thrwy adferiad y Pen-Trulliad y mae ganddo beth gobaith o ryddhad: Ond hyn a ddarfu yn ehrwydd, Canys y Trulliad a'i anghosfodd ef: Eithr etto y mae Rhagluniaethau Duw yn caulyn ei Arlaeth, Ac nid ydynt yn peidio ne's gwneuthur *Joseph* ya ARGLWYDD ar holl dir yr *Apt*, a pheri i'w frodyr ymgrymmu o'i faen ef.

3. *Dafydd*. Yr ARGLWYDD sy'n Addo i *Dafydd* y frenhiniaeth, ec yn ei Encinio ef. Beth, er dim a allo ddigwydd yn y cyfamsfer? ie, Oherwydd y mae yr Addewid yn ddi os: A ddywedeodd yr ARGLWYDD, ac oni Chwpla ef? Os taff *Saul* waiwffon (heb ei disgwyl,) ar fedr ei tharo trwyddo ef e'r Pared; llygad Craff, a Chorph buan a roddir iddo, fel y gallo ei ganfed a diangc. Os bwriada ef ddrwg yn ei erbyn ef, Jonathan a gaiffi rybyddio. Os enfyn ef Gennadau i *Naboth* i'w gymmeryd ef, hwy a anghosiant eu neges, a Syrthiant i brophwydo: Ac os enfyn ef eraill ac eraill ar eu hol hwyntau, hwy a wnaent yr un modd: Ie *Saul* ei hun a gaiff droi yn Brophwyd dros ddiwrnod a Noswaith ynghyd, fel y gallo *Dafydd* gael amser i ddiangc. Os bydd mewn Dinas a'i brodycho, heb neb o honynt i fanegu hynny iddo Duw ei hun a ddatcuddia yr peth, ag a'i handfon allan. Os llu *Saul* a'i hamgylcha heble i ddiangc; Y Philistiaid a gant dannu ar hyd y wlad, a Gair y ddaw, ie yn y pryd hwnnw i gymmeryd *Saul* ymmaith. *Pe gwerlylleu llŷ i'm berbyn nid ofnei fy ngbalon*: Paham? Yr ARGLWYDD a wnaeth Addewid diammai, ac am hynny, chi bydd cymmorth i y

Ddaiar, *Efe a enbyn o'r Nefoedd ac am gwared.* Ie ni chaiff gwaith *Dafydd* yn ammei ar brydiau nâ gwendid ei ffydd ei rwystro; A'r rhefwm o'r cwbl yw, i'r ARGWLWYDD a'i cymmerasei ef i fod yn *Dywyseg* o'r ei bobl, ac am hynny y bu efe gydag ef i ba le bennag y rhediodd.

4. *Jesiah* Mab a enir i Dy *Ddafydd* a'i Enw *Jesiah*; ac efe a'abertha escyrn Offeiriaid *Jeroboam* ar ei Allor ef. Gan hynny os *Atkiah* a fwriada ddifetha, yr holl had brenhinol, *Jcas* a ledrattir o fysg y lleill ac a gedwir yn fyw; Ac ynddo ei y cynhalier Tu *Ddafydd*: A *Hezeciah* er i fod yn glaf i farwolaeth, ni chaiff farw eithr efe a iachair megis trwy wrthiau; A phumtheg Mhlynedd a chwannegir at ei fywyd ef? yn hytrach nac y caffo *Manasseh* yr hwn oedd i fod yn Dadcû i *Jesiah*, fod heb ei eni.

5. *Paul.* *Paul* oedd lefaiir Etholedig, Gwedi ei appwyntio i Bregethu CRIST i'r Cenhedloedd; Ac o'r diwedd i ddwyn Tyfolliaeth iddo ef yd *Rhyfain*: A rhaid i hyn gael ei wneuthur er bod Rhwymmau, a Charcharau, a Marwolaeth, yn ei aros ym mhob lle. Am hynny os Cynllwynnant iddo yn *Damascus*, ac os gwiliant y Perth ddydd a Nos i'w ladd ef; Efe ollyngir i lawr dros y Mur mewn basced, ac felly a ddiange rhagddynt. Os bydd *Jerusalem* oll mewn terfysg i'w ladd ef; y Pen Captain a ddaw a Llu, ac a'i gwared; Er nad yw Ewyllysiwr-da i *Paul*, na'r Efengil. Os bydd i fwy na deugain rwymmo eu hunain a diosfyd, na wnant na bwytta, nac yfed ne's iddynt ladd *Paul*; Ei Gâr a gaiff ei glywed, a thrwyddo ef y bydd i'r Pen Captain wneuthur fafor iddo drachefn, a chaniattai iddo ef Lû abl i'w gario ymmaith ynddiogel; A'r Amcan hwn a fydd yn Achos o'i anfon i *Rufain*, lle mae yn rhaid iddo ddygyd y Dyfolliaeth olaf. Os bydd Iddewon a'r Cenhedloedd wneuthur rhythr ynghyd i'w ammarchi a'i labyddio; Efe a gaiff ei ddeall, a thrwy ffoi achub ei hun; yr hyn a fydd yn fodd hefyd i dannu yr Efengil ym mhellach. Ond bwrwch ei adel yn eu dwylo, ac iddynt ei labyddio, a'i lysgo allan or dinas; Yna yn ddiau y mae ei waith wedi ei Orphen: Nag yw, ni chaiff hyn i rwystro; ni chaiff Marwolaeth ei hun wahanu *Paul* oddiwrth ei waith. Nid ei labyddio unwaith, na thorri yr llong dair gwaith

gwaith, na'i fod mewn Marwolaethau yn fynych, na dim arall, a gaiff diddymmu Arfaeth Duw, y byddo ddwygd Tyfolliaeth i CHRIST yn Rhyfain; fel y mae yn amlwg wrth ei hanes ef, a'r hyn a ddaeth, i ben o'r diwedd.

Ychwanneg o Siimplauelldy eu dygyd i'r unpwrpas; Eithr wrth y rhain y gallwn farnu y peth; Ac iawn gafglu, gan fod yr ARGLWYDD mor fanol ac mor neilltuol yn cyflawni ei Air yn y Pethau lleiaf hyn; Can ddwyn ei waith ymmhlaen trwy gymmaint o wrthwynebrwydd naturiol; Mwy o lawer y bydd ef felly, yn diogelu ac yn dwyn o gylch dragywyddol happusrwydd ei Etholedigion; Fel y gwnaeth ef i'w hen bobl; *Efe a'u cododd bwynt ar adenydd Eryrod* (allan o gyrrhaedd perigl) *Ac a'u cadwodd fel Canwyll ei lygad* (gyda phob gofal a thynernwch,) *ne's eu dygyd atto ei ben*; Felly y gwna ef i'w Etholedigion; Canys nid yw ef yn prifio yr Byd ond i ychydig ond er eu mwyn hwy.

II. Yn awr am Brosiad hyspysach o'r Athrawiaeth: Er y gall dau neu dri o Dystion wasanaethu i'w sicrhau hi; etto gan fod yr Sgrythur yn llawn o Dystoliaethau o honi; (y casgliad o'r rhai a all bod yn drabyddiol i'n, i Gymmorth ein ffydd yn Amser profedigaeth; ac i Nerthu ein heneidiau yn erbyn yr rhai fydd dysgu y Gellir yn Gwbl Syrthio ymmaith,) Mi a fyddaf led helaeth yn son am denynt gyd a rhai o'r **Casgliadau** Naturiol ag fydd yn tarddu oddiwrthynt. Y mae yn yr Hen Destament lawer o Erfynnau a bwriadau gwedi eu gwneuthur gan wyr Sancteidd ac fydd yn dal allan yr Athrawiaeth hon; *Megis, y cystawna yr ARGLWYDD a bwynt, Ac nag esgulyffa ef waith ei ddwylo* *Yr arwan ef bwynt a'i gyngor*; *Ac wedi hynny y cymmer efe bwynt i Ogoniaut*, Ac yn y cyfamser, *na lithra eu camreu*; A hyn Oherwydd bod Duw yn eu gwregeysu a nerth, ac yn gwneuthur eu ffordd yn berffaith: (gyd a llawer yn ychwanneg; *Megis hefyd yn Epistolau Paul.*) Ymmhob un o'r erfyniau a'r dywediadau hyn y cynhwysir Addewid o'r hyn a erfynyr neu addywedir: Canys heb y cyfryw addewid ni allafent eu wneuthur mewn ffydd, Nac yn gyfiawn eu rhoi y lawr fel Cyfarwyddiadau i Eraill. Eithr ni a wyddom iddynt lefaru, megis y cynhyrwyd hwy gan yr yspryd Glan; Yr hwn gan ei fod

yn gwybod dyfnion bethau Duw; Beth oedd ei Arfaeth, a pheth a gynhwysir yn Addewid y *Bywyd Tragwyddol* cyn *Dechreu yr Byd*; A dynnodd allan eu Calonnau i gredu ac a drefnodd eu Gweddiau yn ol hynny.

Ond heb law y rheini y mae gennym amryw Adewidion eglur am y peth. Yn *Joan* 10. 28. Y mae yn Jechawdwr yn dywedyd, *na chyfy gollir ei ddefaid ef*; yr hyn fydd gymmaint a phe dywedasai na phallei eu fydd hwynt; Canys ni allant fod yn ddiogel rhag cyfyrgolli, os eu fydd a balla. Drachefn lle mae yn son am Ysryd Sancteiddrwydd yr hwn y mae yr rhai fy yn credu yn ei dderbyn oddiwirto, *Joa.* 4. 14. y mae yn eglur yn dywedyd, *Pwy bennag a yso o bono, ni fycheda yn dragwydd; eithr os a fydd ynddo, yn ffynnon o ddau fr yn tarddu i fywyd tragwyddol*; (A chan hynny nid aiff yn yspydd) *Diar.* 10. 30. *Y cyfiaw'n nid sgog byth*; hynny yw, Ni ddychwel drachefn i'w gyflwr cyntaf; A'r Achos yw, Am fod *Ffordd yr ARGLWYDD yn Gadernid i'r perffaith*. *Adn* 29. *Diar* 24. 16. *Saithwaith y fyth y Cyfiaw'n ac i'f a gyfyd drachefn*; Nid yw ef yn syrthio i crwedd lle syrthiodd; Nid yw ef yn syrthio i ddiftriw fel y drygionus; ie y mae yn hytrach yn ennill wrth ei gwmp; *Adn.* 5. *Gwr pwy llog a chwarg a Nerth*; Efe a arweinier i nerth dragywdol, gan Deimlad o'i wendid ei hun: Fel y gwnaeth *Paul*, 2 *Cor.* 12. 10.

Diar. 12. 21. *Ni ddigwydd i'r Cyfiaw'n ddim blinder, neu ddrwg; yna diau na ddigwydd iddo y mwya'r gwaetha o ddrygau a blinderau; Sef, syrthio oddiwrth y Duw byw: felly, Adn* 3. *Gwraidd y Cyfiaw'n nid ysgoga*; Fe all ei ffrwyth wiwo a chael eu Chwythu ymmaith, a'i ganghennau gael eu figlo gan Demhefl; Ond y mae ei wraiddin yn aros yn wastod heb ei ysgog; Y mae ei fywyd yn gyddiedic ag felly yn rhydd oddiwrth bod cynnwrf; Ac am hynny a adnewyddiff ei ffrwyth a'i ganghennau; "yr hwn a ymddiriedo yn y ARGWYDD ni phaid a ffrwytho," *Jer.* 17. 7, 8.

Jer. 32. 40. "Mi a ofodaf fy ofn yn eu Calonnau, fel na Chilliont oddiwrthif." Hwn, medd rhai fydd Addewid o roddi iddynt foddion, ac nid o wneuthur y peth; Am hynny gwelwch *Pen.* 3. 19. "Ti a alwi

arnafi, fy Nhad, ac ni throï ymmaith oddiar fy ol :”
A hyn, o ran ei fod yn nerthol weithio yn yr rhai fydd
yn Credu; megis ar y cyntaf beri iddynt gredu, felly
yn awr i gynhal ac i berffeithio eu ffydd.

Pfal. 84. 11. “Ni attal yr ARGLWYDD ddim daioni
oddiwrth yr rhai a rodiant yn berffeith :” Ac os felly,
ni attal ef allu i barhai yn berffeith oddiwrthynt; yr
hyn hefyd a gadarnhair ymhellach, Oherwydd y
“Cyfiawn a ddeil ei ffordd ar glân ei ddwylaw a
chaneg a gryfdwr,” Ac hefyd oddiwrth *Diar.* 4. 18.
“llwybr y Cyfiawn fydd fel y goleuni, yr hwn a
lewyrcha fwy fwy hyd hanner dydd.” Ac y mae
Dafydd yn ei sicrhau ymhellach lle mae oddiwrth ei
ffydd bresennol, yn gobeithio myned ymmhlaen;
“Ymddiriedais yn yr ARGLWYDD, am hynny ni
lithraf; A hynny am fod “yr ARGLWYDD yn gosod
ei enad mewn bywyd, ac na adawei i’w draed lithro,
Pfal. 66. 9.

Marc 16. 16. “Y neb a greddo, a fydd cadwedig :
A Joan 11. 26. Pwy bennag fydd yn fwy ac yn credu
ynof,” medd CRIST, “ni bydd marw yn dragy-
wydd;” hynny yw, ni choll y ffyddlon byth o’i ffydd :
Yr hyn a gadarnhair ymhellach oddiwrth *Joa.* 5. 24.
“Y neb fydd yn credu ni ddaw i farn, eithr efe a
aeth trwyodd o farwolaeth i fywyd :” Y mae eu ffydd
gwedi ei sylfaenu ar y Graig : yr hon y gall y gwynt
ar tonnau ymgyro ac ymdorri yn ei yn ei herbyn; Ond
ni allant byth na thorri yr Graig na’r hyn a adeiliadir
erni. “Yr rhai a ymddiriedant yn yr ARGLWYDD, a
fyddant fel mynydd Sion : Yr hwn ni syfir ond a
bery yn dragywydd : Je ni syfir gymmaint ac un o
hoelion y Babel hon byth; Ni chwilyddier ac ni
wradwyddir hwynt byth bythod, *Esa.* 45. 17.

Fc fyddai yn fawr yn lleihau yr Achos arbennig o
lawenn dd, Sef, bod ein Enwau yn Sgrifennedig yn
y Nefoedd, Pe gellid eu deleuo allan drachefn; Gan
ein bod yn cael ynom ein hunain y fath barodrwydd
i wrthgilio : Yr hyn fydd rhaid i bob ũn ac fydd yn
nabod ei galon ei hun gyfaddef; Eithr diau gennym
na chynnigfeï CRIST i ni Achos twyllodrus o lawen-
ydd; Canys y mae yn wastadol yn ein hannog i beidio
ac ymddiriedd i’r cyfryw bethau. Y mae yr ffydd-

loniaid weithiau yn cael y gwaethaf, ond ni orchfygir m o honynt : Er iddynt syrthio a hynny faithwaith yn y Dydd (fel y dywedpwyd,) etto mor fynyched y Cy fodant : Ac nid yw ef anghlod yn y byd i'w Tywyfeg' (nage ond Clod Pen milwr yw) rhoi lle i'w Elyn dros dro, a'i gymmeryd drachefn pan mynno, er mwy O wradwydd a dinifer i'w Elyn. Ni ennillodd Satan ddim wrth nithio *Petr* ; Fe gollodd *Petr* beth o'i ũs, yr hwn a allei yn hawdd fod hebddo, ond Satan gollodd lawer goruwchafiaeth gwedi hyn ; Canys yr rhai Credadwy a fuont fwy gogellog wedi hynny. At hyn y chwannegaf yn unig yr hyn y mae yr Apostol Sanctaidd yn ei ddywedyd *Rhuf.* 8. 38. 39. " yr oedd yn ddiogel ganddo. (hynny yw yr oedd ganddo gyflawn nerth ffydd i'w gredu drosto ei hun, ac i'w draddodi i'r oesoedd ar ei ol, fel gwirionedd ansiommedig) " na allei nac uwchder, na dyfnder, nac un Creadyr arall wahannu oddiwrth gariad Duw, yr hwn fydd yn GHRIST JESU ein HARGLWYDD." Y mae yn cyfrif y cwbl ag a allid ei enwi ; A rhag i ddim ddianc rhagddo y mae yn dygyd i mewn uchder a Defnder ; fel y ddau ag fydd yn cynwys ynddynt y cwbl, ie mwy nac all Dynion ddychymmig : Ac yno yn dywedyd nad yw yr rheini yn abl i wneuthur. Ac yn ddiau onid yw Uchder Sancteiddrwydd Duw yr hwn fydd uwch na'r Nefoedd ; na Defnder Pechod tra-phechadurus yr hwn fydd ũs nac Uffern, yn abl gwahannu oddiwrth y Dydd hwnnw o Ogoniant ; i'r hwn yr Etholwyd Meibion Duw, ac er mwyn yr hwn y gwnaethpwyd, y prynwyd ac y galwd hwynt, ac y maeut yn ochneidio ; Yna y mae yr rhai Credadwy ymmhell, oddiwrth bosfibilrwydd i syrthio ymmaith.

III. Trydydd math o Dystoliaeth er sicrwydd yw y Refymmau paham y mae yn rhaid i'r Sainc barhau mewn ffydd a Sancteiddrwydd.

Wrth *raid* nid wyf yn deall un math o Anghenrheidrwydd, ond a all gyd sefyll a *pherfffeith rydd-did* ; Y fath ac oedd a'r *Paul* i bregethu yr *Efengil*, yr hwn waith yr oedd ef yn llawenhai ynddo ; A'r fath ac oedd ar JESU GHRIST i ddwyn adref ei ddefaid ac i ofod ei fywyd drostynt ; " Rhaid oedd iddo ef ddiodef, *Act.* 17. 3. 13. yr oedd yn gyfing arno ne's ei orphen, *Luc.*

12. 50. Nid oedd ei fod gwedi ei sgrifennu yn ei galon, yn rhwystro rhydd-did ei Ewyllys ef.

Rhef. I. Y Rheswm cyntaf am Barhâad, a gymmeirir oddiwrth Ddechreuad a gwreiddin Sainct; O Duw y ganed hwynt; Y mae yn hyn Rheswm dau-ddyblig.

1. Fel y mae Duw yn Dad ac yn wreiddin tragwyddol iddynt. Y mae ein Jachawdwr yn gosod y berthynas hon fel Sail i'n ffydd mewn gwedi; Ac y mae ef ei hun yn dechreu ymma, lle mae yn gweddio am ei Ogoniant ei hun ac am fod y Dyigybion yn gyfrannogion o hono; I'r un diben y mae yn fynych yn arfer y Gair *Tad* yn Efengil *Joan*; (Y mae megis yn dda ganddo son am y berthynas honno;) “Y Tad ei hun fydd yn eich caru chwi; Ac yr wyf yn derchafu at fy Nhad i a'ch Tad Chwithau.” Yr hyn fydd i nerthu ein ffydd yn Nhwu, (trwyddo ef) o herwydd ei fod yn Dad i ni. Y mae y Tad yn caru y Mab; Ac y mae yn caru y rhai fydd yn credu ynddo ef, Megis y mae yn ei garu yntef: Ac o ran hyn y mae yr Apostol yn dywedyd na all ef lai na rhoi i ni bob peth. Ffrwyth ei Gariad ef yw y ffyddloniaid yn gystal o ran Etholedigaeth ac Adenedigaeth; A chan eu bod felly ni all lai na'u caru fel Tad: I roddi iddynt yr hun oll fydd reidiol i'w Cynhaliaeth a'u Cynnydd; Ac i gadw ymmaith beth bennag fydd yn rhwystro neu yn lleihau ei gyfraniadau grasol iddynt: Gan iddo eu caru unwaith y mae yn eu caru hyd y diwedd. Nhwu allant gan hynny fod yn hyderus, na âd ef i'r hyn a ddechreuwyd yn yr Yspryd, ddiweddu yn y Cnawd; a lle dechreuodd ef waith da y bydd iddo ei orphen: Canys, fel y cawfant eu bod Ysrydol oddiwrtho ef, Megis eu Tad; Felly y mae mor naturiol iddo ef gyfrannau ei rinweddau iddynt hwy yn ddibaid; ac yw i'r winwydden i anfon ei nos i'w changhennau; neu i'r Haul feithrin y Planhigion y fydd yn tyfu trwy ei rinwedd ef. nid yw yr holl nwydau naturiol fydd yn y Creaduriaid at eu heiddo, ond megis defnynnau o'i Anfeidrol gyflawnder ef: Fe all Mam anghosio Plentyn ei chroth; Ond ni all yr ARGLWYDD anghosio ei Blant; *Rhag i neb eu drygu* (neu, rhag iddynt hwy eu drygu eu hunain) “Fe a'u cadw hwy nos a dydd, ac a'u dyfha ar bob moment:

Fe a'u dygodd o'r groth, ac a'u harweiniodd o'r-bru, Ac hyd henaint hefyd efe a'u dwg ac a'u gwared, hwynt.

2. Megis y mae y Creadur newydd yn dyfod oddi-wrth Dduw; felly y mae yn bod ynddo ac yn byw arno ef; Ac y mae yn naturiol iddo ymofyn am ei gynhaliaeth, lle casas ei ddechreuad: Ni all dim ei fodloni ef, ond y dyfnder mawr o'r hwn y tarddedd: Megis y mae Plentyn newydd eni, heb etto ymarfer a rhewm, wrth natur yn ymofyn am y fron ac ni ellir ei lonyddu hebddi. Cyn gynted ag y trowd *Paul*, wele y mae yn gweddio. Yn ol unwaith dderbyn Yspryd *CRIST* ni allant lai na'i ganlyn ef; fel *Eliseus*, *Elias*, yn ol iddo fwrw cwr ei fantell arno: y mae yn naturiol iddynt fel y maei'r grychion hedeg y fyny. Fe ddywedir eu bedyddio a *Thân* nid yn unig o ran ei natur i buro; ond hefyd oherwydd ei dueddiad i dderchafu; y mae yn codi, ac ni orphwys ni's dyfod at ei Elfen ei hyn. Y mae yn cyfarfod a llawer orwystrau; Ond yn myned ym mhlaen o hyd, ac o fesur ychydig ac ychydig yn gorchfygu y cwbl, ac yn dygyd gyd ag ef yr hyn y mae yn cyfannedu ynddo, i le ei Enedigaeth; fel y Glommen yr hon ni chafas orphwysfa ni's dychwelyd i'r Arch o'r lle y Daeth hi allan. Hyn a ofodir allan yn rhagorol gan ein Jachawdwr yn *Joa. 7. 38*. "Yr hwn fydd yn credu ynofi, afonydd o ddwfr bywiol a ddilifant o'i groth ef." *Afonydd* y rhai fydd yn ysgyb ymmaith yr hyn a'u gwrthwynebo: Ac *Afonydd* o *Ddwfr bywiol*, nid llif Cornant, yr hwn ni phara ond ychydig; Neu byllau safadwy, yn dueddol i sychu; Ond *Afonydd* yn tarddu o ffynnon nad elo yn hispydd. Ni a welwn pa fodd y mae pob peth yn tueddu tu ag at ei Elfen; "Ni chyfg yr anwir, ni's gwneuthur drwg." Nhwy a allant fod heb y peth mwyaf rheidiol iddynt, yn hytrach na bod heb bechu: Cenhedlaeth Gwiberod ydynt, "a thrachwantau eu Tad a fynnant eu gwneuthur." Diafol oedd *Judas*, a hynny a aeth ag ef ben dra mwngl i'w-ei le ei hun. A chan fod eu Genedigaeth o ddiafol yn rhoddi i ddynion Dueddiad mor nerthol ac mor anorchfygol at Drachwantau Diaflig; Raid bod y Duwiol anian mor nerthol yn gweithio tu ag at Dduw a gweithredoedd Duwiol: *Ei Gariad* fydd

yn ei cymmell hwy. Ac oni buasai hyn ni buasei yr impiedig Air byth yn dygyd dyn i'r nefoedd: Y mae blaen ffrwyth yr Ys Pryd yn peri iddynt yn fawr ddifgwyl a hiraethu am y Cynhaiaf. Diau fod gweddillion yr hen ddyn yn wastadol yn gwrthfeyll y newydd; A llawer ymdrech y fydd rhwngthynt; Ond Gras (fel Eiriolwr y Brenhin) fydd yn wastad yn cael y gair olaf, ac o'r diwedd a orchfygill. Chwi allwch wled y peth yn *Jeremi*: Yr oedd Gair yr ARGLWYDD gwedi myned yn wradwydd iddo; Am hynny yr oedd yn bwriadu ei fegi, ac na lefarei ef yn ei enw ef mwyach: Ond beth y ddaeth o'r bwriad cnawdol hwn; "Gair yr ARGLWYDD oedd yn ei Galon yn llosgi fel tan, wedi ei gau o fewn ei eigrn, ac efe a finodd yn ymattal ac ni allei beidio." A *Jonah* pan dybiodd ei fod "gwedi ei fwrw ymmaith, ac ym môl Uffern; etto (ie etto) y mae yn edrych tu a'r Deml Sanctaidd:" (megis y Nodwydd a'r hon y cyfyddwyd yn iawn, ni all lai na thueddu tu a'r Gogledd:) A'r pryd y byddont yn cael eu rhwyfio yn eu hyrfa, y maent yn fwy nerthol yn llefain allan. O pa bryd y dewn, ac yr ymddangoswn ger bron Duw?

II. Rheswm arall a gymmerir oddiwrth y Graffau eu hunain, yr rhai fydd yn para, Sef, fydd a Sensteiddrwydd: Yr rhai fydd i ni eu hyfryied.

I. Fel y maent yn ddoniau. Y maent o'r "rhoddion daionus a pherffeith, ne fydd oddi uchod, yn disgyn oddiwrth Dad y goleuni, Gyd a'r hwn nid oes gyfnewidiad, na chysgod troedigaeth." cymmwys ac Ystyriol chwannegir y briodoliaeth hon o *on byfnewidiad* Duw, i ddangos mae, megis y mae Rhoddion daionus a pherffeith oddiwrth Duw, ac oddiwrtho ef yn unig; Felly, nad yw ef ûn amfer yn cyfnewyd yn ei bwrpas mewn perthynas i'r rhai y mae ef ûn waith yn rhoddi iddynt; Donniau diediferiol; Ac hefyd i ddangos fod y donniau hynny yn gyfranog o'i Anghyfnewidioldeb ef; Ni allant farw, na throï, i fod yn beth, nad oeddent al y cyntaf, ond yn unig o ran perffeithrwydd. Ni all bod dim anheilyngdodyn y rhai y mae yn eu rhoddi iddynt, ond yr hyn yr oedd yn ei ragwled cyn iddo eu rhoddi; (yr hyn, a gynhwyfir yn y Geiriau canlynol o'i wir Ewyllys yr enillodd efe nyni:) Ac felly ni all bod un Achos iddo

i'w tynny ymmaith, yr hwn ni allafei gystal a hynny beri iddo beidio a'u rhoddi ar y cyntaf, Ac hefyd Gwaith Duw, ydynt; *Ac mi a wun*, (medd *Solomon*) "beth bennag a wnel Duw, y bydd hynny byth; Ni ellir na bwrw atto, na thynnu dim oddiwrtho."

z. Gadewch i'n ystyried Ffydd a Sancteiddrwydd yn ou hanianol a'u priodl ffurwythau. Dim mor beriglus i'r Enaid a Hunan-gyflawnder; Ond ffydd a appwyntiwyd i ddiddymmu hwnnw, ac i driglo yr Enaid ar un arall, Sef, Crist; Yr hyn pa fwy y gwnelo hi, diegelach y bydd ac ni ddad-wneur mo hynny byth. Ffydd hefydd fydd Ras gweithredol, diwid, ac am hynny yn cynnyddu; Yr hwn y mae hi ganddo, a gaiff mwy o honi, (Yna diau na chaiff goili yr hyn fydd ganddo!) Y mae hi yn wastadol yn teithio, ac heb ffino un amser; 1. Oherwydd ei bod yn ymdeithio yn nerth Hollalluogrwydd, yr hwn in ddyffygia ac ni ffinia: Ac 2. Oherwydd ei bod yn gweithio trwy Gariad: Yn Egwyddor fwyaf cynheddfus, ac effeithiol i wneuthur pethau mawrion. Cariad fydd yn ddiorphwys; Nid yw ef un amser yn llonydd; Y mae yn cymmorth i ddioddef pob dim, ac ni chwymp byth. O Gariad y mae yr cwbl ac y mae Duw yn ei wneuthur i'w bobl, A'r hyn oll ac y mae nhwyntau yn ei wneuthur tu ag at Duw, fydd yn tarddu oddiwrth yr un gwreiddin; y maent hwy yn ei *garu ef* am iddo ef eu *caru bwy* yn *gyntaf*. Cariad fydd yn gwneuthur Gwaith yn hyfryd i'r hwn fydd yn ei wneuthur, ac yn gymmeradwy i'r hwn y gwnair ef iddo; Ac felly ffydd yn gweithio trwy Gariad fydd ddiffin o'i Gwaith, a sicr o'i diwedd; O ffydd y mae fel, y byddai yn ol Gras, ac felly yn sicr. Ac am Sancteiddrwydd, (yr hwn f dd Dueddiad yn ol Duw, ac yn cymhwyso i'r ddedwydd weledigaeth) ychydig o hono, mewn gwirionedd, fydd anfeidrol wrthfawr; Ei *fwg* ni ddiffoddir: A ryfedd y fyddai fod peth mor werthfawr yn ddarostyngedig i lygre-digaeth: Eithr nid yw felly, y mae yn naturiol iddo helaethu; Am hynny y cyffelybir ef i Surdoes, yr hwn a gyddier yn yr Enaid ni's fura yr cwbl. Priodl iddo yw gwneuthur yn gyffelyb iddo ei hun; Anian nefolaidd y fydd ynddo, yn Sancteiddio yrcyfan, a gyffyrddo ag ef; *Pur yw pob peth i'r rhai pur*. Y mae

yn cymhwyfo i gael cymdeithias a Duw; yn tynny ac yn rhwymo yr Enaid atto ef; yno y mae yn ei le ac oddiyno ni all fyw; A thrwy y Gymdeithias hon y mae yn cynnyddu ac yn mawrhau.

Corph naturiol yn ol unwaith ei *fad*, ni allir ei *ddiddymnu*: A pha fod gwnaed felly i bethau o Dduwiol annian? “Hwy a aned o had anllygredig yr hwn fydd yn byw ac yn parhau yn dragywydd:” A fel y mae yr had, felly y bydd y firwyth; Pa hena y bo, cryfa y bydd; “Y glan ei ddwyllaw a channeg a gryfdwr.” O’r *had Sancteidd* y maent; Ac er iddynt fwrw eu *dail* ar brydiau, y mae *fyf-wedd* ynddynt, a hwy a adferir. Had Gogoniant, yw Sancteiddrwydd; A rhai Sancteidd fydd mewn Gogoniant, (o ran ei natur a’i sicrwydd;) Er nad oes iddo Gogoniant yn bresennol mewn perthynas i’r hwn a fydd; megis had Rosyn neu Lili, o’u cyffelybu i’r blodau a dyf oddi wrthynt; ac fydd yn rhinweddol ynddynt. Cyttunol a hyn yw Geiriau ein Jachawdwr, “Yr hwn fydd yn credu y mae ganddo fywyd Tragwyddol: Yr hyn fydd yn dangos eu sicr Barhaad; Deddf ei Duw fydd yn ei Galon ef, a’i Gamiau ni lithrant: Ac am hynny y mae yn dywedyd, na ddifwynna ef, Canys y mae Bëndith ynddo.

III. Rheswm arall a gasglir oddiwrth natur; helaethrwydd ac Amcan Rhaglyniaeth; Neu Amcan Duw yn yr Amryw bethau trwy yr rhai y mae yn tywys y ffyddloniaid yn y Byd hwn. Tri pheth fydd yw ystyried i wneuthur allan y rheswm hwn:

1. Bod Rhaglyniaeth Dduwiol yn rheoli yr Byd; Meigis yn rhannu i’r Cenhedloedd eu hetifeddiaeth, ac yn goffod Tersynau eu Trigfan au a’r y cyntaf; Felly yn eu cynnal yn eu meddiant, neu yn eu bwrw allan, fel y mynno; A hyn weithiau trwy foddion anhebygol; ac yn goruwch-reoli pethau yn ol hynny. Gan fed *Seir* gwedi ei roddi i *Esau*, ac *Ar* i feibion *Lot*; A’u hamfer etto heb ddarfod; Y mae yr ARGWYDD yn tueddu eu Calonnau i adel i *Iisrael* fyned heibio, ac i roddi iddynt fwyd am Arian; Ond yr *Amoriaid*, yr rhai oedd gwedi eu appwyntio i ddiftrw, y mae yn eu *caleau* ac yn *cadarnbai* eu calon, fel y dacthant allan yn ei Erbyn mewn rhyfel. Felly, pan y mynnei ef roddi Emerodraeth y *Caldeaid* i’r *Perſiaid*;

mae

mae yn gwanhai y naill, ac yn gwergyffu y llall i nerth. Pa fynyched y mae yr Scrythur yn dywedyd fod yr ARGLWYDD yn Teyrnafu; Ac mae efe fydd yn gostwng y naill ac yn codi y llall; Yn ol ei Ewyllys ei hun y mae yn gwneuthur a llu y Nefoedd, ac a Thrigolion y Ddaiar? Pa Mor amlwg y mae yn ei waith yn darostwng *Pharaoh*, *Nebucadneſor*, ac eraill; Y mae Rhaglyniaeth yn cyrraedd pob dyn, pob amſer, a phob peth yn eu trefnu: Nid yw yn gadel dim yn ddamweiniol; Y cygfain, Adar y To, a'r Lili; ie gwallt ein pennau fydd oll gwedi eu rhifo a than reolaeth Rhaglyniaeth Duw.

2. Mae amcan ac yftod Rhagluniaeth yw, cyflawni Ewyllys yr ARGLWYDD. Fel y mae Rhagluniaeth yn llywodraethu yr Byd, felly Ewyllys Duw fy yn trefnu Rhagluniaeth. Gwrdoeth yw yr hwn fydd yn trefnu ei orchwylion yn ddoeth; Sef, fel na bo dim yn eifirau, na dim yn ormod. Y mae y ddau beth hyn yn rhagorol yn Rhagluniaeth Duw; canys, 1. Y mae hi yn holl-ddigonol; yn cyflawni pob diffig; Yn rhoddi bob peth perthynol i'r cyfryngau a'r Diben. 2. Nid yw hi yn gwneuthur dim yn ofer; yn treulio dim yn afreidiol, neu yn ammherthynol i'w phwrpas. Y pethau mwyaf damweiniol o ran Dynion, a gyfeirir at ddiben settledig a fertenol: Yr hyn y mae yr ARGLWYDD yn ei "draethu a'i Enau, y mae yn ei gwplu a'i law; A'i weithred a fydd yn gwbl yn ol ei Arfaeth;" Canys cydnabyddus i'r ARGLWYDD oedd ei weithredoedd oll o'r dechreuad. Beth a wnaeth i *Eſau* aros cyhyd yn hela, ni's ei fod yn ddyffygol? I *Jacob* Ferwi Cawl, y pryd yr oedd *Eſau* yn dyfod y mewn, yr hyn a wnaeth iddo ef ei chwennych? Ond fel y byddei i Gyngher Duw yn ol Etholedgaeth, sefyll: Yr henaf a wasanaetha yr ieuangaf; yr hyn a ddaeth yn awr i ben trwy werthu yr Enediggaeth-fraint. Ac yn llyn y mae Rhagluniaeth Duw yn gwneuthur i ddrygioni Dynion wasanaethu i'w bwrpas ef. Yr ARGLWYDD a arfaethoedd fwrw *Judah* a *Jerusalem* allan o'i olwg, am eu gwrthnyffigrwydd; Ac i'r diben hwn, (Sef, i wneuthur ffordd i hynny,) y darfu i "Zedeciah wrthryfela yn erbyn Brenhin Babylon: I gyflawni gair yr ARGLWYDD" y bu, er nad oedd hynny yn ghalen y Gwrthryfelwr. Felly y rhoddodd ef

ef i *Cyrus* holl *Dyrnafoedd* y *Ddaiair*, fel yr adeiliadau
efe ei *Deml* ef yn *Jerusalem*; I gyflawni ei *Ewyllys* yr
hyn oedd gwedi ei amlygu o'r blaen. Felly *Herod*,
Pilat, a'r *Iddewon* fydd yn cydfwriadu lladd *CRIST* bob
un i'w ddiben ei hun; heb feddwl yn lleiaf gyflawni
rhagderfynedig *Gynghor Duw*; etto dynna yr peth
yr oedd *Rhaglyniaeth* yn ei wneuthur, fel y gwelir
Act. 2. 23. Felly y milwyr hefyd yn rannu ei ddillad,
ac yn trywanu ei Ochor; Eu creulonder naturiol a
berodd iddynt hwy ei wneuthur; Ond *Rhaglyniaeth*,
oedd yn cyflawni *Prophwydoliaeth* Am hynny y *Gw-*
naeth y *Milwyr* y pethau hyn. Nid yw yr hyn oll y
mae *Duw* yn ei wneuthur yn y *Byd*, ond cyflawniad o'i
Arfaeth.

3. "Nad yw *Rhagluniaeth Duw* byth yn methu
or *Hamcan*." Os ef a weithia, pwy a'i rwystru? Ein
Duw ni fydd yn y *Nefoedd*, ac yn gwneuthur yr hyn
a-fynno. A pheth a wna ef? Y pethau fy ar ddy-
fod, a'r pethau a ddaw, Efe a fwriadodd ac efe
wnaeth. Ymae yn bwriadu achub ei bobl; am hynny,
"Ni lwydda un offeryn a lunier i'w herbyn; a Phwy
bennag a ymgaflo i'w herbyn, Efe a syrth:" Canys
megis yr amcanodd, felly y bydd. Ymae yr *Sgry-*
thyr yn llawn o siamplau o'r fath hyn. Ac o'r tu arall,
lle bo yr *ARGLWYDD* yn anfon barnedigaeth, hi a ddaw
i ben, er gwaeled ac anhebycced y fo yr moddion;
Pettai *Lu* yr *Caldeaid* oll yn archolledig, etto *Hwy* a
lofcent *Jerusalem* a *Thân*; *Shamgar* a gaiff ladd
chwechant o wyr ag jerthi ychain; A *Sarison* fil ac
A *sgwrn* cilgên *Assyn*. Y *Pethau* hyn o'u hystyried a'u
cysylltu, (er eu bod gan mwya yn perthyn i bethau
tymhorol,) ydynt yn mawr gad arnhau y *Rheswm*
o'ran pethau Ysrydöl; Gan fod pethau o dragwyddol
bwys yn haeddu mwy o ofal sierwydd.

Yn awr, Nid oes dim ac y weddei bod perigl i'r
ffyddloniaid oddiwrtho, Ond naill ag *Eusgrwydd* y
Pechodau a wnaethant; Neu bwer y *Hygrodigaeth* fydd
yn cysfannedu ynddynt; Neu *Brosedigaethau* *Satan*,
neu *Herledigaethau* yr *Byd*: Nid oes un o'r rheini yn
digwydd iddynt yn ddamwainiol, ond mgeis pethau
gwedi eu rhag-arfaethu gan *Duw* i ddiben da. Er

*ei mwyn brwy y mae pob peth yn bod; Ac y maent oll yn cyd-
 weithio er daioni iddynt; Sef I'w darostwng am eu pechod;
 I'w diddwyn oddiwrth y Byd; I beri iddynt garu
 CRIST; Iddangos iddynt mor fyddiol yw ordeinhadau;
 I arfer a phrofi eu Grasfau; I buro eu Sothach; I'w
 cymmorth i helpu eraill; Iddangos Doethineb, Gallu,
 a ffyddlondeb Duw tu ag attynt; I'w cymhwyso i
 Ogoniant; I beri iddynt hiraethu am gael eu harwisgo
 a'u Tŷ o'r Nef: Fel y gellid yn gyflawn ei ddangos
 o'r scrythrau acoddiwrth yr Effeithiau amlwg a wnaethant
 yn yr rhai a brofwyd a hwynt. I nodi rhai
 Siamlau; *Dafydd*, yn ol ei Gwyp mawr yn Achos
Uriab, A drylliad ei Esgyrn oblegid hynny, a rodiodd
 yn fwy isfel a gogelogdros ei holl ddyddiau: Ac y fy
 yn fwy diwyd yn y ddyledswydd fawr o ddyfgu i Be-
 chaduriaid ffyrdd Duw. *Petr* a ennillodd wrth wadu ei
 feister; wrth hynny y daeth i weled ei wendid ei hun;
 Yr Achos oedd iddo wrth gymmorth CRIST, a'i weddi
 wastadol drosto; Nid ydym yu clywed mwy am ei
 hyder cnawdol yn ol hyn; Ond pa fodd y mae 'fe yn
 gwaeddi allan yn erbyn ein gelyn, y Diafol! I
 rybyddio eraill wrth ei Siaml ei hun, pa berigl y
 maent ynddo oran rhyfig cnawdol. Ac yn ddiammau
 beth hennag a ennillodd y Gelyn wrth Gwyp *Petr*,
 Efe a gollod y ddau cymmaint gwedyn trwy wiliad-
 wriaeth eraill; Canys y diben yw eu cadarnhau, a'u
 sefydlu. Efe a ges *Paul* gennad Satan i'w gernodio;
 Y diben o hynny oedd ei ddarostwng ef, a dangos
 iddo ddigonoldeb Gras CRIST. Ac y mae yn deby-
 gol iddo, leffau cymmaint trwy yr *ddraen* honno yn ei
 gnawd a thrwy ei Weledigaeth, a'i Ddatguddiadau;
 Diau iddynt fod yn dda gyda'u gilidd; a'i gymhwyso
 ef yn well i'w waith. Felly y digwyddodd i *Job*.
 Pa fodd y darfu i'r Cofadwriaeth o'r Saith
 Gythrael a fuasei ynddi, ac o'r Cariad a'u
 bwrodd allan, helaethu Cariad *Mair Magdalen* tu ag at
 GHRIST; A chadw ei chalon mewn tymmer isfel; Hi
 a garodd yn fawr, am faddei llawer iddi? Ymdeithiad
 y bobl, dros ddeugain mhlynedd trwy annialwch mawr
 ac ofnadwy, y lle yr ydoedd Seirph tanllyd a Scorp-
 ionnau oedd i'w profi, ac i wneuthur iddynt ddaioni
 yn eu diwed⁴. Hwyl a ddanfonwyd hefyd i Gaethiwed
 er*

er daioni : Yr hell ffrwyth a aencenidoeidd tynny ym-
maith eu Pechod ; Fel y byddent gyfrannogion o'i
Sancteiddrwydd. Pyssegwriaeth yn wir yw yr pethau
hyn, yr hwn nid yw natur yn bresennol yn ei ddym-
myno : Eithr maent mor rheidiol a'n hymborth, yn
eu pryd ; Ac y mae yn gyfiawn i ni eu cael hwynt ;
Yr hyn fydd amlwg hefyd wrth dueddiad y Cyfammod
newydd fel yr ymddengis wrth yr hyn a ganlyn. Yn
awr, wedi ystyried a chymmaru y pethau hyn, yr
ydwyf yn meddwl y gallir yn iawn ddywedyd, Hyn
oll a wna Duw a dyn, Nid i'w ddinistro, ond i ddwyn
ei Enaid o'r pwll ; Fe wneur iddynt oll weithio er Je-
chydwrriaeth iddynt : hwy a orfoleddasant ernynt yn
waftadol ac a fuont fwy na chwnnewrwy trwy yr hwn
a'u caodd hwynt, ac a fyddant felly yn waftadol. Ac
oes hwn yw ffrwyth yr hyn oll y fydd yn digwydd,
neu a all ddigwydd i'r fyddloniaid yn y Byd hwn ;
(ac nid oes drwg na pherigl mwy arol hwn,) yna gres-
wrthynt (yn nerth Gras Duw,) fel Amlygiad arall
o'u " Hanorchfygol Barhâad. Y neb fydd ddoeth ac
a gadwo hyn, hwy a ddeallant Drugareddau yr AR-
GLWYDD.

IV. Rheswm arall am Barhâad y Sainc, a gymmerir
oddiwrth eu *Hundeb* a CHRIST ; Yr hwn fydd mor fawr
ac y mae yr sgrythyrau yn ei ofod allant trwy enwau
priodol i'r Perthynafau nessaf ; Gwinwydden megis, Syl-
fen ac Adeiliadaeth ; a Chai gennau, Tad a Phlant,
Gwr o Gwraig, Pen ac Aelodau ; Ie yr un enw a roddir
iddynt eich dau ; Efe a Elwir *Jacob* ; a hwyntau yn
CHRIST. A'r hyn fydd fwy, pegallei fod mwy y mae yn
rhoddi iddynt yr enw yr hwn a ellid feddwl ei fod yn
anghyfranadwy, *Sef*, YR ARGLGYDD EIN CYFIAWNDER.
Ac ni ellir byth wahanu yr undeb hwn : y mae yr un
fath undeb rhwng CHRIST ; a hwyntau, ag fydd rhwng
y Tad a CHRIST ; Fel y mae yn amlwg wrth ei weddi,
Joa, 17. 21. *Fel y byddont ol yn ūn* : (Ond pa fodd yn
ūn ?) "Megis yr wytti y Tad ynof fi, a minnau ynot ti,
fel y byddont hwythau yn ūn ynom ni." Y maent mor
agosed iddo ag y dywedir eu bod o'i gnawd ef ac o'i
Esgryn ef : Ac hefyd eu bod yn ūn *Yspryd*. Hwyl ac yntef
a gynhyrfir gan yr ūn *Yspryd*, megis pen ac aelodau yr
ūn

ūu Corph gan yr ūn Enaid. A hwn yw yr Rhesu
 paham na 'all y ffyddloniaid rodio yn ol y cnawd:
 Am fod "Ysphydy bwyd yr hwn fydd yn GHRIST JESU"
 (fel ei gwreiddin) yn rheoli ynddynt hwy. Hwy a gad-
 wir yn GHRIST, fel Noah yn yr Arch; neu y Canghannau,
 yn y winwydden: Cantys, rhaid i'n yn wastadol ddal fylw
 ar y gwahaniaeth hyn, nad yw y bywyd hwn gan y ffydd-
 loniaid ynddynt eu hunain, megis y mae gan GHRIST;
 Ond y mae ganddynt ynddo ef, yr hyn fydd well iddynt
 na phe buafeyn eu cadwriaeth eu hunain: Oherwydd gan
 ei fod ynddo ef megis gwreiddin, y mae yn naturiol
 iddynt (trwy rinwedd y Dduwiol anian a gyfrannwid
 iddynt,) dderbyn oddiwrtho ef: Ac yn ganlymol, *Am*,
 athrabyddo "ef fwy, byw fyddant hwyntau hefyd; Yr
 hwn y mae yr Mab ganddo, y mae bywyd ganddo; Y mae
 ganddynt mewn ffordd o hawl; Fel y mae gan yr hwn ag y
 fy feddiannol o'r Tir, hawl i'r hyn oll a dyfo arno; yr hyn
 oll ag fydd Eiddo CAIST fydd eiddo hwynt; Y mae dedwyd
 Gyfnewid rhwngthynt; Eu dyled hwy, a'i canlyniadau, a
 gyfrifir iddo ef; A'r hyn oll oedd eiddo ef, a gyfrifir ac a
 gyfrannir iddynt hwy. Ac y mae yn gofalu am denynt,
 gymmaint ac y bydd efe yn abl i ddywedyd ar y Dydd
 olaf, *Y rhai a rhoddust i mi a gedwais*: Ni ad ef Ewlin yn
 ol. Fe allei y tynnyd ymmaith y fodrwy oddi-ar ei frys
 (Dynion o ymddangosiad teg;) Ond ni cholli'r cymmal
 lleiaf o'i frys; Nid oes dyn yn ei iawn bwyll, a oddef i'r
 rhan leiaf o'i Gorph farweiddo a phydru pan bo yn abl ei
 rwyfiro: Ac a fydd ein HARGLWYDD JESU wneuthur
 felly? Yr hwn heb law y Cariad naturiol fydd ganddo
 at ei Gorph ei hun, a dderbynnodd orthymmyngan ei
 Dad i'w gadw yn ddiogel, ac fydd ym mhob modd yn abl
 i'w gyflawni. Ar y cyfrif hwn hefyd y maent *gwedi eu*
cyslaeni ynddo ef: Y mae yr ffyddloniaid gwedi eu huno
 felly a CAIST, fel y dywedir, beth bennag a wnaeth ef,
 iddynt hwyntau hefyd ei wneuthur gydag ef; gwedi eu
benwadu gydag ef; Eu *Croes-boello* gydag ef; Eu *Claddu*
 gydag ef; *Adgyfodi* gydag ef; *Estyng* gydag ef; Ac *eistedd*
 yn y Nefoedd gydag ef. Nid hawfach i'r ffyddloniaid
 fod yn golledig, Na chadw CRIST ym meddiant y bedd;
 Y maent tan yr un Ddeddf: "Gwir yw yr Gair, Os buom
 feirw gydag ef, byw fyddwn hefyd gydag ef; Os ydym
 yn cyd-ddioddef gydag ef, Efe a'n cyd-ogoneddir he-
 fydd,"

fydd," Megis nad yw CRIST yr hwn a gyfodwyd oddi-wrth y meirw, yn marw mwyach; Felly ni ddychwel neb o'r rhai a gyfodwyd gyd ag ef, drachefn i Lygre-digaeth: Canys esfe a roddodd ei hun dros yr Eglwys, Nid yw Sancteiddio a'i glanbai hi unwaith yn unig, ond dros byth, ac fel y gosdeu esfe hi heb na brycheuyn na chrychni yn y dydd diweddaſ: A'r un Offrawm hwnnw y per-ffeithi-odd esfe yn dragwyddol y rhai sy gwedi eu Sancteiddio. Y Rheini yw sicr drugareddau Dafydd, am yr rhai y sonnir Eſa. 55. a'r rhai a eglyrir yn Aſ. 13.

Nid yn ofer, y mae ein HARGLWYDD a'n Jachawdwr bendigedig, mor fynych yn ail adrodd, y Gair a'r Addewidd da hwnnw am y ffyddioniaid; (Yr hyn a wnaeth esfe yn ddiau gyda mawr hyfrydwch, y meddyliau am dano;) *Myfi a'i adgyfodaf ef yn y dydd diweddaſ, Ac Myfi a'i adgyfodaf ef yn y dydd diweddaſ*: Megis pe dywedassei, Mi a fyddaf gydag ef hyd ddiwedd y Byd, ac a fynnaſ ei weled ef yn ddiogel yn y Nefoedd: Ac fe allir dywed- yd am hyn, (fel y dywedoedd *Josepb wrth Pharaoh*.) *Ei ddyblu, Oblegid Sicrwydd y peth gan DUW, a bod DUW yn bryſio i'w wneuthur.*

V. Achos arall o Barhâad y Sainſt yw bod holl Briodo- liaethau DUW yn rhwym i'w cadw. Phinwedd anorch- fygol a ymrwymodd i'w wneuthur ac am hynny rhaid ei fod.

I. GALLU. *Jer. 32. 27.* Gallu hollawdurdodol DUW ar bob cnawd a ofodir megis Selfaed i'w ffydd, i beri iddynt gredu y dychwelent o Gaethiwed, ac y rhoddei esfe iddynt Galon newydd; Ac y cadwei fe hwynt felly, fel na cbilient mwy oddi-wrtho, fel y gwna- ethent o'r blaen. Felly y pryd yr oedd yn ewyllysio nerthu ei bobl weinïon, y mae yn galw ei hun, DUW, *tragwyddoldeb, yr ARGLWYDD Creawdwr Cyrrau yr ddaiar, yr hwn ni ddiffygia ac ni ſtina*: Ac ymhellach drachefn, *Ei ddeben-law a'i fraich nerthol a rwymir trwy hwy*. Yn *2 Tim. 1. 12.* yr Apostol ſyn profi ſicrwydd ei Jechyd- wriaeth ei hud oddiwrth Allu DUW; (yr hyn ni allasei esfe ei wneuthur gyda Rheſſwm na chyſſur, oni buasei bod y Gallu hynny yn rhwym i'w achub;) *Nid ces arnaf gwilydd; Canys mi a wn i bwy y Credais; A'i fod ef yn abl i gadw yr hyn a rhoddais atto erbyn y Dydd hwnnw.*

Ac y mae yn rhoddi yr un cyngor i arall, lle mae yn en gyrru at Allu Duw i beri i ras helaethu yddynt. Gelwad yr Iddewon hefyd a'u himpiad yn GHRIST a Seilir ar yr un Graig; *Canys efe all Duw eu himpio hwy i mewn drachefn. Ephs. 6.* Y mae yn dywedyd pa fath Elynyon yr oeddent i ymdrech yn eu herbyn, sef, *Tywyfogaethau, ac Arwyrddodau, a Drygan Ysrydol yn y nefolion leoedd*; Mâth o Elynyon rhy nerthol i Ysrydoedd yn prellwyllo mewn pebyll o bridd: ond i'w nerthu i'r ymladdfa, y mae yn dangos iddynt allu uwch na'r rheini; ie llawer mwy yn uwch na hwy, nag y maent hwy yn uwch na ni: Ac yn hwn y mynnei iddynt ym genfogi; *Ymnerthwch yn yr ARGLWYDD ac ynghadernid ei allu ef*: Hon sydd arfogaeth gyflawn; iawn y gelwir hi *Holl arfogaeth Duw*; Ac yn y Twr cadarn hwn y mae 'r ffyddloniaid yn ddiogel. Felly hefyd *Eph. 1.* i'w nerthu yng obaith eu galwedigaeth, y mae yn dwyn i mewn *Alluog nerth Duw, ie ragorol sawredd ei nerth ef, trwy yr hon y cyfododd efe GHRIST o feirw; Ac a'i gosododd ef ar ei ddeheu i'w ei hun, goruwch pob tywyfogaeth ac arwyrddod; Ac a ddarostyngodd bob peth dan ei draed ef*: Lle mae yn gosod CRIST fel Siaml, o'r hyn a wna Duw i'r ffyddloniaid; Hwyl a gyfod i'r ac a ofodir goruwch pob peth, fel y gwnaethpwyd iddo ef. Ac er iddynt gwmpo weithiau (*Canys nid oes dyn ni phecha*), Byddent fwy gogellog ond na ddigalonnir hwynt; *Canys ni hwynt fwrir hwynt i'w ei hun*; A hyn oherwydd bod yr ARGLWYDD yn eu cynnal a'i i'w ei hun. Fe all y Saethyddion Saethu ettynt a bod yn chwyrw wrthyn er hynny eu bwa a erys yn gryf, a breichiau eu dwylo a gryfhant, trwy ddwylo grymus Dduw Jacob. A Da yw i'n fod Gallu Duw gwedi cymmeryd arno yr gwaith anhawdd hwn; A bod hynny mor eglur yn y Sgrythyr; Canys ni buafei dim arall yn ddigonol i beri i'n gredu y buafem yn para hyd y diwedd; *Eithr gan ei fod yn gadarn o allu, ni phalla un.*

2. **DOETHINEB.** Gallu yw hwn i gymhwyso a chyfeirio Moddion at eupriodl ddiben. Mewn pethau o lai pwys y mae'r ARGLWYDD yn trefnu ei waith felly, fel na allo ffaelu: Ac felly gan ryngu bodd iddo ef ordeinio dynion i Jechydwriaeth; y mae ei Ddoethineb yn

yn gofyn iddo ei wneuthur yn y fath ffordd ag a fydd
ficer i ddyfod i ben; ac i bob math o rwystrau gael
naill a'u rhagflaenu a'u goruwch reoli, fel na allont
rwystro, Ond bod yn wafanaethgar i'w ddiben mawr
ef: Yn ol bwrw ei drail, a ddechreu adeiliadu; Fe
weddei i'w ddoethineb edrych i'r gwaith gael ei orphen
a'i berffeithio Ac felly barattoi offerynnau addas, y
eyfryw ag a wyr fydd ddigonol, ac nid yn ormod i'r
gwaith yn llaw; Fel Llasyrwr yn cymerid Had
cyfattebol i natur ei Dir, ac offer dyrnu addas i'w
Lafur; Ni chymmer ef Olwyn lle gallo gwialen
wneuthur, na Gwialen lle bo Olwyn yn angenrheidiol;
A hyn y mae yn ei gael oddiwrth ei Dduw yr *brwn d'i*
byfforddia ef mewn swmwr. Felly y mae yr ARGLWYDD
yn attal ei wynt garw ar ddydd Dwyreini wynt: Nid yw
ef yn unig yn Ordeinio i Ddyn ddiwedde ei Daith, ond
hefyd yn trefnu ei holl gamrau ef: Yr ARGLWYDD fydd
yn cadw ei fynediad ai ddyfodiad. *Esa. 26. 7. Fe*
ddywedir fod yr ARGLWYDD yn pwysu ffordd y Cyfiaw;
lle yr ydys yn meddwl, nid yn unig ei fod yn edrych
ar eu gwaith, ac yn rhoddi iddynt yn ol hynny; eithr
ei fod yn rhagystyried beth fydd genddynt i'w wneuthur,
a pheth fydd reidiol iddynt tu ag at ei wneuthur; Ac
yn gwneuthur eu nerth a'u cymmorth yn gyfattebol.
Megis wrth wneuthur y Byd, y dywedir iddo *Bwys*
y mynyddoedd mewn pwysau, ar brynau mewn Cleriannau;
Fel y byddei ei rannau o'r un bwys: nen fel un yn
rhedeg yrfa ag yn dwyn pwysau gydag ef, y mae yn
ddoethineb iddo eu cyd bwysu: Felly mae yr ARGLWYDD
yn gofod y naill beth gyferbyn ar llall yn y pethau
perthynol i'n Heneidiau. *Paul* fydd yn dygyd i mewn
Ddoethineb Duw, gyftal a'i *Allu* i gymmorth eu fydd
mewn perthynas i'w *cadarnhad*: A'r Apostol *Judas*,
yn nithynas i'w *cadarnhad*: A'r Apostol *Judas*, yn
niwedd ei Lythr, fydd yn diolch i Dduw, fel yr unig
ddoeth Duw, o ran ei fod yn eu cadw rhag cwmpo,
ac yn eu gofod yn ddifeis ger bron ei Ogoniant.

3. ANRMYDEDD Duw yn Rheswm nerthol hefyd
ficerhai yr Athrawiaeth hon: ffordd Duw yn delio
i'i hen bobl, a'r achos o hynny, fydd siamplddiwrth-
adadl. Nid oedd yr Aedewid o rod-di Canaanidd ynt,
ddim

ddim mwy di-os; na'r Addewid o Jechydwriaeth i'r rhai a gredo; Ac nid oedd dim llai o Ammodau, Bwgythion a Gocheliadau gwedi eu chwannegu atto yn ol law: Ond gan wneuthur yr Addewid unwaith yn ddiôs, *I'th had di y rhoddaf y tir hwn*; yr oedd yr ARGLWYDD yn edrych arno ei hun er mwyn ei Anrhydedd yn rhwym i'w gyflawni. Pa mor fynnyched y mae megis yn barod i dywallt allan ei lidiawgrwydd i'w difetha? Yn gyntaf yn yr Aipht; Ac yno yn y Diffeithwch, &c. A pheth a'i hattaliodd, ond yr ystyriaeth o'i Anrhydedd? hyn a wnaeth iddo ffeindio ffyrdd i'w gwaredu; *gwneuthym* (medd efe) *er mwyn fy enw*: Yr oeddyr ARGLWYDD megis yn ymroi i dda-roftwng ei gyfiawn lidiawgrwydd, yr hon a gynhyrfafid gan eu gwrthgiliadau digwilidd hwynt: Yr oedd y peth yn perthyn i'w enw a'i anrhydedd, a hynny a attaliodd ei ddwylo; Yr oedd unwaith gwedi gwneuthur Addewidd di-os, yr hwn oedd yn rhaid ei gyflawni érmor anheilynged yr oeddentyn gwneuthur eu hunain. Yr ydym hefyd yn cael yn *E/ay* 48. eu bod yn anffyddlon iawn, na'r hyn nid oes dim yn fwy yn cynhyrfu ddigofaint: Eithr, medd yr ARGLWYDD, *er mwyn fy enw yr oedaf fy llid* A thrachefn, *Er fy mwyn fy hun, ie er mwyn fy hun, y gwnaf hyn*; *Canys pa fodd yr halogid fy enw?* Yr ARGLWYDD a bafsa heibio i filioedd o Droffeddiadau, yn hytrach nag y bo i'w Enw a'i anrhydedd gael ei halogi, fel y caedd unwaith trwy Ymattaliad tymorol; I adferu hyn ac fel y Sancteiddid ei Enw efe a'u dwg adref drachefn; ie er ei fod yn amhossibl ynglwg Dynion; A'u bod hwy eu hunain yn tebig hynny hefyd; Oblegid, *Ein gobaith a gollodd, torrwyd ni ymmaith*, meddant; A thrachefn, *darfu am fy ngobaith oddiwrth yr ARGLWYDD*. Yn eu Gwlad ac allan o'u Gwlad yr oeddent yn peri i'w enw ef gael ai halogi; Ac *er mwyn ei enw Sancteidd* hwn y mae yn tostyrio wrthynt: Canys pe buafei ef yn eu bwrw ymmaith dros byth, Efe a ddywedefid nad oedd efe yn rhagweled pa fath bobl anheilwng y fyddent; Neu, Nad oedd ef nac abl i'w cadw yn eu gwlad eu hun, nac i'w dygyd yn ol drachefn; Neu ei fod ef yn gyfnewidiol yn ei fwriadau ac yn anffyddlon yn ei Eiriau &c.

Rhyw

Rhyw fai neu gilidd y ffeindasent arno, yr hyn ni allasei ef ei oddef. Hyn oll, a llawer o'r fath, a ellir ei gymhwyso at y ffyddloniaid o ran eu Parhaad.

4. CHYFIAWNDER. Ni all bod cynhaliaeth mwy nerthol, na di-ddanwch cyflawnach i'r ffyddloniaid, na bod Cyfiawnder Duw gwedi ymrwymo i'w hachub; Canys, "Yr ARGLWYDD Cyfiawn a gar gyfiawnder, ac ni all ei wadu ei hun. Ni chyfiawnhai ef neb, na wnai ei Etholedigion, Ond mewn ffrodd guttynol a'i Gyfiawnder: Oherwyddd paham yr anfonodd ei fab i fod yn iawn dros bechod. Diau gan hynny, nol derbyn bodlonrwydd, na ad ef le i neb feio ar ei Gyfiawnder, trwy eu gadel mewn un modd, yn ddarestyngedig i ddamnedigaeth. Y mae Jechydwrïaeth yn awr yn ddyledus iddynt; Ei ras ef a'i gwnaeth hi felly, trwy roddi a derbyn y fath werth ac a rwymodd ei Gyfiawnder i'w hachub hwynt; *Pwy yw yr hwn fydd yn damnio?* Gan i GHRIST far. Y mae mor gyfiawn gyda Duw rhoddi Esmwythdra i'w bobl, a rhoddi custydd i'r rhai fydd yn eu cystyddio hwynt. *Pam* gan hynny fydd yn feilio ei Obaith o'r Goron, ar y Briodoliaeth hon gymmaint ac ar neb rhwy un o'r llall; *O hyn allan y rhoddwydd Coron Cyfiawnder i'w enwad i mi, yr hon a rydd yr ARGLWYDD, y Barnwr cyfiawn, i mi yn y dydd bwmrw: Cyfiawnder Duw fydd yn eu gwneuthur yn sicr o fyned ymblaen, a orphen eu gyrfa ac o gadw yr ffydd, gyftal ac o'u gwobr yn ol gwneuthur eu gwaith. Nid yw Duw yn angbysia-wn fel yr angbafio lasurus gariad ei bobl, llai o lawer y gwna efe felly a CHRIST. Hyn a barodd i'r Apostl goelia pethau gwell, am yr rhai yr oedd yn sgrifennu ettynt na byddei iddynt syrthio ymmaith Y mae gwaed y Cysmmed Trugrwyddid gwedi ymrwymmo i'w perffeitbio yn mhob gweitbred dda, i wneuthur ei Ewgllys ef, ie, hwy a ffrwythant yn eu benaint; A hyn oll "i fanegi mae uniawn yw yr ARGLWYDD; ac nad oes anwiredd ynddo ef.*

5. Y mae FFYDDLONDEB a GWILIONEDD Duw hefyd yn sicrhau Parhaad y Sain. Canys yn gymmaint ac iddo ef eu tyenu oddiwrth bob rhyw greadur i orphwys yn unig arno ei hun; Ni all ef lai na rhoddi iddynt yr hyn yr ynddirediafant iddo am dano. Ni bydd

bydd yr **ARGLWYDD** idd ei bobl, fel yr oedd y Gorfenn yffig honno yr *Aipht* i'r *Idderwon*, i'w gadel pan bytho rheitiaf iddo wrthynt: Sef, pan y bont ar gyrwydr, gwedi eu gyrru ymmaith, yn ddrylliedig, ac yn glaf, ac efe a allei heb chwant i ddychwelydd; Megis *Ephrahim*, yr hwn a aeth rhagddo yn gildynus; Yno y mae hi yn Amser addas i ffyddlondeb ymddangos, trwy ymosyn am denynt, eu dwyn yn ol, eu rhwymo fynydd, eu iachai a'u cyffyro. Jachai eu gwrthgiliaid, fel mae yn dangos rhadlondeb Cariad Duw, felly hefyd ei ffyddlondeb. Ni wel yr **ARGLWYDD** anwiredd yn *Jacob*; Hynny yw, Ni edrych arno yn y fath fodd ac y gwnelo iddo fod yn waeth na'i Air: Canys ni allei ef lai na chanfod eu gwrthnyffigrwydd a'u tuchan; Am yr rhai y mawr gyityddiodd hwynt; Ac ar brydiau a fwgythodd eu torri ymmath oddiwrth yr Eifeddaeth: Ond yn wastadol yr oedd ef yn cofio ei Gyfammod; a hynny a'i rhwystrodd: Yr **ARGLWYDD** a rhoddasai y fendith ac ni allei dyn i galw yn ol; Ni allant hwy eu hunain trwy eu mawr enufydd-dod; na *Balaam*, trwy ei Ddewiniaeth: Yr **ARGLWYDD** a gar Farn, (Sef, gwirionedd a ffyddlondeb;) Am hynny ni edy ef ei Sainc; eithr cedwir hwynt yn dragywydd. Y mae'r Sainc mewn cyngrair a Duw, gwnaethant gyfammod ag ef trwy aberth; Cyfammod o'i wneuthuriad ef ei hwn yw, trwy yr hwn yr ymrwymodd efe i'w humddiffin hwynt. Ac er y gall dynion Dorri eu Hammod: Ni wna Sainc *Israel* felly; "Nid dyn yw i ddywedyd Celwydd na mab dyn i edifarhau. Gan i Ddasydd wneuthur Duw yn nerth iddo, y mae oddiwrth hynny yn casglu bod Enw Duw yn rhwym i'w dywys a'i arwain. Yr oedd y *Corinthiaid* mor ddaroftyngedig i brofedigaethau a dynion eraill yr rhai oedd yn cael eu gorchfygu genthynt; Canys yr oedd ynddynt weddillion nerthol o Lygredigaeth, (fel y mae yn amlwg wrth yddau lythyr) ac yr oedd genthynt Elyn cyfrwys i'w nodi a'i ddefnyddio: Heb law hynny yr oeddent yn fawr eu Donniau, ac felly yn barottach i debig eu hunain yn fwy na Christoniogion Cyffredin; na'r hyn nid oedd dim mwy periglus iddynt: Ond, er hyn oll hwy achubir; ffyddlondeb Duw fydd

sydd yn eu cadw, ac a'u "Cadarnhâ hyd y diwedd;" Canys *fyddlon*, medd efe, "yw Duw trwy yr hwn eich galwyd;" Yr hwn sydd megis pe buafei yn dywedyd ni buafei Duw byth yn eich galw i Gymdeithias eifab, oni buafei ei fod yn bwridu eich cadw yno. Felly, drachefn y mae yn dywedyd wrthynt, "na addewei Duw eu temptio uwch law yr hyn a'allent," Yr hyn y mae ef yn ei gasglu oddiwrth fyddlondeb Duw. Y mae efe hefyd yn dywedyd y cedwir y *Thessalonïaid* yn ddiargeodd yn nyfodiad CHRIST; Oherwydd mae "fyddlon yw yr hwn a'u galwodd yr hwn hefyd a'i gwna." A phan y mynnei annog yr "Hebræaid i ddal cyffes eu gobaith yn" ddisfigl, y mae yn arfer yr un rheswm; Canys fyddlon yw yr hwn a addawodd. Y mae *Petr* yn cyngori "y Saint orchymmyn ei henedïau i Duw, megis Creawdwr fyddlon. Y mae yr fsgrythyr yn wastad yn cynnig y fath briodoliaethau ac annogaethau ac a fyddo berthynol i'r mat'r yn llaw; Am hynny gan ei fod ymma yn galw Duw yn Greawdwr fyddlon; Y mae yn gymmaint a phe dywedasei, Yr hwn a'ch gweithiodd (neu a'ch gwnaeth) chwi i hyn ymma, yw Duw; Yr hwn sydd fyddlon i'w fwriad, neu yr Amcan cyntaf o'i waith; ac am hynny a'i perffeithia ef, er y profiad tanllyd yr hwn a ddigwydd i chwi: Chwi allwch gan hynny orphwys arno, a gorchymyn eich hunain iddo; Canys ni phall ei wirionedd ef; a'ch fyddlondeb chwithau ni chaiff wneuthur hynny.

6. TRUGAREDD. Y Briodoliaeth hon hefyd syn achos o barhâd y Sainc. Trugaredd sydd yn edrych ar rai mewn cyfyndra i'w dygyd allan a'u cynnal, y pryd na bo genthynt ddim i gymmorth eu hunain: Nid oes neb yn fwy teimladwy o hyn na'r rhai Credadwy; ar yr rhain gan hynny yn neilltuol y mae trugaredd yn edrych; "Hos. 14. 3. Ynotti y caiff yr ymddisfad Drugaredd. Psal. 59. 14. Duw fy nhrugaredd an hœmddiffin." Trugaredd yw enw, a gogoniant Duw. Trugaredd yw ei ffordd ef, Holl Lwybrau yr ARGLWYDD ydynt Drugaredd: Ei lwybr hyfryd yw, am hytly y dywedir ei fod yn hoff ganddo; Y mae yn hoffach ganddo na dim; ie "hoff gannddo y rhai a ddisgwyliant wrth ei Drugaredd." Ni allwn,
mewn

mewn ystyr da, ddywedyd, *si Orseddfa* (hynny yw, ei Ogoniant yn y Byd) a gadarnheir trwy drugaredd. Ei Drugaredd fydd yn peri i ddynion ei *osni* ef. Yr holl 136 Psalm, fydd yn canmol ei Drugaredd ef, megis yr hyn fydd yn gwneuthur y cwbl drosfem; A hyn o herwyd ei fod yn parhai yn dragwydd. Yn y 138 Psalm y mae yr Prophwyd yn eglur yn gosod ei hyder i bara at y Briodoledd hon; sef, y cyflawni yr ARLWYDD ag ef, Oherwydd bod ei Drugaredd (yr hwn a ddechrenodd y gwaith) yn para yn dragwydd. Y cyfammod mawr a adeiliadir a'r drugaredd ac am hynny y gelwir ef yn *fwr drugareddau Dafydd*, Esa. 55. 3. Ni chwannegaf ddim mewn perthynas i'r Briodoledd hon; Oblegid os yw yr llaill oll o'n tu ni, (megis y gwelwch eu bod,) rhaid bod Drugaredd felly hefyd; Canys yn ddiau hi a ddygodd mewn i llaill ac a wnaeth iddyni fod felly.

Rhes. VI. Pashâd y Sainet a ellir ei brofi hefyd oddiwrth yr *dibennion* er mwyn y rhai maent, a'r *Awdwr* o'r dibennion hynny: Y mae yr *sgrythyr* yn dal sylw ar hyn. Eu Dibennion yw gogoneddu Duw, a chael eu gogoneddu gydag ef: Eithr ni allir cyrhaedd un o'r rheini heb barhai: Ni allir cyfatted y cyntaf, canys nid oes dim yn di-anrhydeddu Duw yn fwy na gwrthgiliad: na'r diweddas canys y rhai a barhao hyd y diwedd yn unig a fyddant gadwedig. Rhaid iddynt gan hynny barhai, neu ni allant gyfatted y dibennion hynny; Yr hyn ni all gydsfyll ag Amcan ac Awdardod yr Awdwr. Mae dyna y Dibennion er mwyn yr rhai y maent, fydd amlwg, Esa. 43. 21. Y bobl hyn a luniais i'm fy hun; a'r 7. adn. I'm gogeniant y creais ef. Yr Apostol fyn eglur hefyd yn y peth, 2 Cor. 5. He wrth fon am yr adeiliadaeth nesol a baratowyd i'r ffyddloniaid; y mae yn dywedyd, eu gwneuthur i'r diben hwnnw. Hynny oedd Amcan a diben ein Creadigaeth hen a newydd, sef, yr hyn oll a wnaeth Duw i ni. Ac y mae mor eglur mae Duw yw yr Awdwr o'r dibennion hynny; ac am hynny ni allant lai na dyfod i ben. Oherwydd hyn y mynnai yr ARLWYDD i'w bobl fod yn dra hyderus, fel y mae yn amlwg, wrth ei fod mor synych yn ei cyfarwyddo i hynny. Esa. 43. Na i'w cefnogl tan yr adfyd

adfyd mwyaf, y mae yn dywedyd, " Nac ofna canys gwaredais di, gelwais di; adn. 7. Creais ef, llyniais ef, gwneuthym ef. Myfi, myfi yr ARGLWYDD" a wnaeth felly, adn. 11. Ar Pen. 41. 10. nac ofna canys yr ydwyfi gyda thi; cadarnhaf di, cymorthwyaf, a chynhaliat di: Y pwys fydd yn sefyll ar yr hwn fydd yn gwneuthur, *sef*, Myfi yr ARGLWYDD; (Gair o anfeidrol arwyddocad a diogelwch i'r ffyddloniaid!) Y mae yr Apostol hefyd, 2 Cor. 5. I gyflawn sicrhau y Sainc eu bod yn ddiogel, yn arddangos Duw fel yr Awdwr mawr o'r dibennion dwyfig hynny, a'r Hollalluog Berffeithydd o honynt; "Yr hwn a'n gweithiodd ni i hyn ymma yw Duw." Megis pe dywedasei ef, y mae yn amhosibl i ni gollu y: hyn a'n gweithiwyd iddo; canys Duw a'n gweithiodd i hynny. Nid Bwriad Eulyn, *sef* rhyw weithredydd *am-wybodus*, *byrb-wyll*, *siomgar*, neu *gyfnewidiol* yw; yr hwn y mae yn bosibl ei orddiwes a'r hyn nad oedd yn ei ddisgwyl; Neu ei dwyllo gan Ddeall gwell; neu ei oruwch-reoli gan bwer goruchel; neu roddi heibio ei fwriad o ran ei ansefydlrwydd a'i gyfnewidioldeb naturiol, &c. Ond bwriad Duw yw, yr hwn fydd ddoeth o galon a galluog o Nerth, *Job* 9. 4. Efe yw, oddiwrth yr hwn y cadd pob peth ac y fydd ei bod, a than reolaeth ac awdurdod yr hwn y maent yn gwbl. Yr oedd ganddo Dragwyddoldeb o'i flaen i drefnu ei amcan *sef*, ac felly y mae yn manegi y diwedd o'r dechreuad. Y mae gan hynny mor amhosibl iddo ef wneuthur, neu beidio a gwneuthur, neu adel gwneuthur ûn peth a allo rwystro ei Amcan ac i'w i Dduw ddywedyd celwydd. Ni buasei ef yn gosod y Dibennion hynny, fel ei brif amcan yn y cwbl: oni buasei ei fod yn arfaethu i dwyn i ben. Am hynny (fel y dywed yr Apostol,) "yr ydym yn hyderus bod amser, pan byddom oddi gartref o'r Corph, y byddwn cartrefgyda'r ARGLWYDD," 2. Cor. 5. 6, 8. Hyn a gadarnhair ymbellach yn yr Addewid byr hwnnw, Jer. 31. 33. Mi a fyddaf iddynt hwy yn Dduw, a hwyntau a fyddant yn bobl i mi: Pob gair ymma fydd dra ystyriol; 1. Y bydd et yn Dduw iddynt hwy; 2. eu Duw hwy; A 3. thros byth; *Mi a fyddaf* ymma fy yn arwyddocai llawn fwriad, ac amser anherfyndedig. Y mae megis pe dywedasei, Arglwyddi eraill a lywodraethafant arnoch, ac y mae ynoch etto dueddiad i ddychwelyd ettynt; ni chaiff

hynny fod; ni fwrir fi allan mwy; mi a iachaf eich gwrthgiliad, ac a fyddaf yn Dduw i chwi yn wastadol: 'Mi ymddygaf tu ag attoch, a throsoch fel y gweddei i Dduw wneuthur; ac a'ch gwnaf chwi y fath bobl ac a weddei i Duw, eu harddel; *ni bydd arnaf gwilidd fyngalw yn Duw i chwi*, Heb. 11. 16. Diau y byddei yn anglod ac yn anfolonrwydd i Dduw, pettai ei Bobl yn dyfod yn fyr o'r hyn y gwaeth hwynt iddo; yr hyn diau na's gall fod; canys Duw fydd eiddo hwynt; a chan fod Duw yn eiddo hwy; pob peth fydd eiddo hwy y byd hwn a'r hwn a ddaw, 1 Cor. 3. 22, 23.

VII. Ar Olaf Rheswm am Barhâad y Sainc a gair oddiwrth yr Arfaeth *odidog o Etholedigaeth*. Yr ydwyf yn ei galw yn odidog, mewn rhan, oherwydd ei bod yn Amlygiad Mwyaf, O gyflawn awdurdod Duw ar ei Greaduriaid, yn dewis y neb y fynno, ac yn gadel y llail: Ac mewn rhan hefyd, oblegid bod pob math o bethau yn ddarostyngedig iddo ac yn wasanaethgar i'w dwyn i ben. A hyn fel yr ydwyf yn tebig yw y rheswm o fod yn gofod Etholedigaeth mor fynych yn Nhragwyddoldeb, (*neu cyn seiliad y Byd*) *Sef*, I ddangos Bod Duw gwedu gwneuthur y Byd a'r hyn oll a ddigwyddo ynddo, yn bennaf oherwydd Etholedigaeth: Yr Achos cyntaf hwn, fy yn trefnu yr holl Achosion cyfryngol, nid yw ef yn ddarostyngedig i'r un o honynt. Nid dim hawddgarwch ag oedd yn yr Etholedigion a wnaeth i Dduw eu caru a'r y cyntaf: Felly ni chaiff eu Gwrthgiliadau an-hawddgar eu hyspelio o hono; ei gallir ei guddio dros dro, i ddryllio eu hesgryn trwy eu bai eu hunain. Yr ARGLWYDD a'u dewisodd, er mwyn ei ddelw sancteidd ei hun, yr hon yn ol hynny a argraffai ef ernynt; Ac hyn y mae yn wastad yn ei gario ymlaen trwy ei holl Orchwyliaethau.

Y Genedl etholedig yr *Idderwon*, a giliafant oddiwrth Dduw, ac a wnaethant yn waeth na neb arall; Etto ni fynnei yr ARGLWYDD eu llwyr fwrw ymmaith. Yn amser *Samuel* mawr iawn oedd eu hanwiredd; Etto, medd efe (i'w cadw oddiwrth gyflawn wrthgiliad), *ni wrthyd yr ARGLWYDD chwi*: Ond beth yw yr Achos ei fod mor hyderus a sicr? Yr un peth ag yr ydym ni yn awr yn Son am danno; *Ni wrthyd yr ARGLWYDD chwi*, *Oherwydd rhyngodd bodd i'r ARGLWYDD eich gwneuthur chwi yn bobl iddo ei hun*: Nid oherwydd eu bod hwy yn cofio eu Dyledswydd

ledfwydd, ac yn dychwelyd at Duw; Ond oherwydd iddo *gofio drostynt hwy ei Gyfammod*: Yn ol yr hwn, yr hir ymddiffynodd ef ei hawl, er iddynt ei fforffettu y fynych; Ac a'u dychwelodd drachefn o Gaethiwed. A yn ddiau nidoes dim yn toddi calonnau y Neb fydd mewn Cyfammod a Duw, gymmaint ag i'r ARGLWYDD ymheddychu a hwynt yn ol eu holl ffeidd-dra. Y mae fiordd Duw yn delo a'r bobl hyn, yn hyfforddiad Rhyfeddol, i gymmorth ffydd yr Etholedigaeth Ysprydol, ar bob achos; trwy ddangos y Cytrif neilltuol y mae yr ARGLWYDD yn wneuthur o honynt er mwyn ei Gyfammod: Er y gall, ac er ei fod yn cospi eu hanwiredd, etto ni thor ei drugaredd oddiwrthynt. Ac y mae yn wastad yn dywedyd, mae am iddo eu dewis y mae hynny; Megis y cewch yn *Esa. 41. 9. de-wisais di, ac ni'tb wrthodais*. Efe a weddei chwannegu y Geiriau olaf hyn, *Ni'tb wrthodais*, i ddangos mae gweithred na ellid ei galw yn ol oedd eu dewis hwynt: Megis pe dywedasei, Mi a wyddwn ymmaen llaw beth y wnait, a pha fath y fyddit; a phe buafwn ar fedr dy wrthod; i'oni buasei i'm lawnfwriadu na wnawn hynny; Ni buafwn i ddim yn dy dde-wis; Ond gan i mi wneuthur hynny diau i'th arddelaf, "Cadarnhaf di, cynnorthwyaf di hefyd, a chynhaliaf di a daheu law fy Nghyfiawnder."

Diammeu yw fod y rhan fwyaf o'r Genhedl honno yn awr gwedi eu torri ymmaith trwy anghredyniaeth; Y mae'r rhan oddi allan o'r cyfammod gwedi ei attal: Nid am fod Duw yn bwriadu eu llwyr fwrw ymmaith; Canys yr ydys yn wastad yn achub y Sawl fydd iddynt hawl yn yr Etholedigaeth neilltuol; a'r Amser a ddaw pan byddo holl *Israel* yn gadwedig: Canys o ran yr Etholedigaeth y maent yn anwyl etto, er eu bod heb ei geni: Er eu mwyn hwy y byrhawyd y diddiau blinion hynny, *Mat. 24. 22. yr hyn fydd attebol i Esay 65. 8. Na ddifwynna ef, Canys y mae benditb ynddo*. Nid yw yr ARGLWYDD yn edrych gymaint beth y wnaethant, neu a haeddasant; A pheth yw ei Gyfammod o ran Anghyfnawidoldeb ei fwriad; Ac felly er eu torri ymmaith yn bresennol; Hwy a himpier i mewn drachefn. Er eu gyrru i'r holl diroedd; Eu gwasgaru i Gornelau; Eu Cymmysg a'r Cenhedloedd; a myned mor gyffelyb iddynt na ellir yn hawdd eu

tynnny oddiwrthynt; Etto oherwydd mae ei Etholedigion ydynt, a'u bod o fewn ei Gyfammod, Efe a'u dwg hwynt allan o'u ffyllau, ac a'u casgal hwynt *bob yn un ac un*: Efe a'i gwna mor hollawl, mor gwbl ac mor gyflawn na bo un yn eisiau; Er eu *gogryn ymysg yr holl Genhedloedd, ni syrth y gronyn lleiaf i'r llawr*. Y gweddill a sonnir am dano *Rbuff. 11. 4.* oedd hollalluog waith Duw yn achyb ei Etholedigion pan yr oedd y llall o'r Genedl yn syrthio i Eulynaddoliaeth: Hwya fuafent oll yn myned fel yr aeth rhai, oni buatei i Etholedigaeth Grâs! Etholedigaeth oedd y peth, a'r Gweddill oedd y gyffelybiaeth o hono. Ac mae nid peth neilltuol, perthynol i'r oes honno yn unig oedd hwn, sydd amlwg yn *Mat. 24.* lle mae ein Jachawdwr yn rhagddywedyd, y bydd cyfrwyfdra twyllwyr, a phrofedigaethau yr Amseroedd y fath; ac y bydd y ffrwd mor nerthol; ac y bydd, megis yn amhosibl, beidio a chael ein cario ymmaith genthi; Eithr yr Etholedigion a ddiogelir; Pa fodd? Trwy gyfryngdod yr Achos arbennig Cyntaf; Trwy rinwedd yr hwn, y bydd i'r holl ail Achosion, hynny, gael naill a'u rhagflaenu; eu symmyd, eu dosi, eu gwyrddroi, eu byrhai, neu eu goruwch reoli, Ac y bydd ei ffydd y rhai a feliwyd, gael felly ei chadarnhau fel na allent eu niweidio; Je, ac ymhellach, y pethau sydd ddi-nistriol i eraill, a berant fywyd ynddynt hwy. Hyn a drôodd felldith *Balaam* yn fendith i *Israel*, A chyf-yddiau *Paul*, i'w Jechydwrriaeth: hwy a wnant iddynt hwy *godi eu pennau*. Ac oni bai ei fod felly, ni allei'r Apostol ein cyngori i'w "gyfrif yn bob llawenydd pan fyrthiom mewn amryw Brofedigaethau," Oni bai ei fod yn eu Canol hwynt yn cadw traed ei Sainc: Canys (medd Duw) fy mhobl ydynt hwy, meibion ni ddywedant gelwydd;" Megis pe dywedasei, mi a'u dewisais hwynt, ac a'u neilltuais i'm fy hun; Ac am hynny ni chant ddiddymmu fy amcan yn eu dewis hwynt; yr hyn a gynhwyfir yn y Gair *felly*, felly efe a aeth yn Jachawdwr iddynt; mi a'u hachybas, oherwyd i mi eu gwneuthur yn bobl i mi.

Ac ymhellach, se dal i chwi ddal sylw; Fod yr Arfaeth hollawdurdodol hon yn teyrnassu yn wastad-
del; Teyrnas yn llywodraethu pob peth, yr hon ni
ddinistrir

ddinistrir byth yw. Psal. 89. 34. Ni thorraf fy nghyfammmod : Ac ni newidiaf yr hyn a ddaeth allan o'm genau ; a'm cyfammod fydd siccr iddo, Adn. 28. Yr ydys yn meddwl y Cyfammod a *Dafydd* ac a'i Dy ; neu yn hytrach a CRIST a'i Had Ysrydol, o'r rhai yr oedd *Dafydd* yn gyfgod. Ac fel y caffom gyffur Cryf. Y mae yn rhyngu bodd i Dduw ei rwymmo a llw ; *Tyngais unwaith* (unwaith am y cwbl ac unwaith dros byth ; Yr oedd mor gyflawn, mor berffeith, ac mor hollawl ag nad oedd rhaid ei newid, ei wella, na'i ail wneuthur) “ i'm Sancteiddrwydd na ddywedwn gelwydd i *Dafydd*,” Adn. 35. Ac mor amhossibl oedd torri yr cyfammod hwn, fydd eglur yn *Jeremi*, yr hwn wrth Lefaru yn enw yr ARGLWYDD, fydd yn dywedyd ; Os “ gallwch ddiddymmu fy nghyfammmod a'r dydd, a'm Cyfammod a'r nos, ac na byddo dydd a nos yn eu hamfer. Yna y diddymmir fy nghyfammmod a *Dafydd* fyngwâs : ” Ac ymma nodwch ar y ffordd, bod Dydd a nos, yn dyfod yn eu cylch ; Ond yn wastadol yn eu hamfer. Y mae *Dafydd* ei hun yn dywedyd am dano, mae “ Cyfammod tragwyddol yw, gwedi ei luniaethu yn hollawl, ac yn siccr ; ” Beth bennag a allei ddigwydd i'w rwystro, fe arferwyd y fath drefn wrth wneuthur y Cyfammod, ac a osodwyd y fath bwer ynddo, Ag a fyddai siccr i redeg dros a chyro y lawr y rhwystrau hynny, a gorfoleddu dros y cwbl, a chadw ei ffordd ; (fel na all yr holl Demhestrlodd a'r Cythrybliadau a ddigwyddant yn y Byd issaf hwn, mewn un modd rwystro cerddediad a thawelwch y Nefoedd uchod.) Y mae ef gan hynny, mewn geiriau uchel etto gostyn-gedig yn datcan ; na ddymmynei well sicrwydd am ei Jechydwrïaeth. Ag mae yn debygol adel *Dafydd* a Solomon eich dau i'r Gwrthgiliadau mawrion angherddol hynny, i ddangos siccrwydd y Cyfammod hwn ; yr hyn yn ddiau a wnaethpwyd ganddynt hwy : Canys nhwy eich dau a dorrafant y Cyfammod o'u Tu hwynt ; ac etto ni ddiddymmwyd y Cyfammod : Nid rhaid diolch yddynt hwy, ond i'r Grâs hollawdurdodol hynny, yr hwn a'i rhagflaenafei, trwy wneuthur y Cyfammod yn ddiammod ac yn anghyfnewidiol. Etto nid yw yr ARGLWYDD yn eifensodi eu hanwiredau ;

Eithr "Os ei feibion a adawant fy nghyfraith, ac a halogant fy nheddfau; Mi a ymwelaf a'u camwedd a gwialen, ac a'u hanwiredd a ffrewyllau;" Ond ni thorraf fy nhrugaredd oddiwrtho; ac ni phallaf o'm gwirionedd. Diau ar brydiau y gallafid debig fod y cyfammod hwnnw wedi ei ddiddymmu; Ac y maent yn mawr achwyn am hynny, (fel yr oedd achos iddynt) Eithr y mae yn adfywio ac yn adnewyddu drachefn; Gorfoledd a ddaw yn y boreu; fel y mae yn amlwg wrth ddiwedd y *Pŷalm* honno, *Bendigedig a fyddo yr ARGLWYDD yn dragwydd Amen, ac Amen.* Y mae iddo fwy o wresslo Oherwydd ei fod yn absennol dros dro; Y mae yn ei gyfarfod a llawenydd dau ddyblig, *Amen, ac Amen!* Mewn ychydig "forriant y cyddiodd ef ei wyneb oddiwrthynt, a hynny dros ennyd awr, ond a Thrugaredd dragwyddol y trugarhaf wrthit, medd yr ARGLWYDD, dy waredydd: Y mynyddoedd a giliant, a'r brynniau a symmudant: Eithr fy nhrugaredd ni chilia oddi wrthit, a Chyfammod fy Hedd ni fyfl medd yr ARGLWYDD fydd yn trugarhau wrthit." Yn *Jeremi* yr ys yn son am Amhosfibilrwydd arall i dangos tragwyddol siccrwydd y Cyfammod hwn, "Fel hyn dywed yr ARGLWYDD, Os gellir mesur y Nefoedd oddi uchod, a chwilio Sylfaeni y Ddaiar hyd ifod, minneu hefyd a wrthodaf hol had Israel am yr hyn oll a wnaethant hwy, medd yr ARGLWYDD." Yr ARGLWYDD (gwelwch,) a wnaeth ei hun yn ddechreu a diwedd y Chwedl mawr hwn; I ddangos bod dan ben y Cyfammod yn ei law ef ei hŷn.

Wrth y scrythyrau hyn, (a llawer yn ychwaneg,) y mae yn eglur na bydd pall o du Dduw; Ac yn ganlynol na bydd dim pall; oherwydd Efe a gymmerodd arno gyflawnu y cyfan; Nid i'n hesgeusodi rhag ein Dyledswydd, Ond i'n tywys atti, a'n cym-morth trwyddi: Y ffyddloniaid gan hynny a siccrhair yn ddiogel i Ddiwedd eu ffydd, Sef, Jechydwrïaeth eu Heneidiau.

Etto nid yw yr Athrawiaeth hon yn cael bod yn ddiwrthddadl: ac yn ddiau, gan fod y Scrythyrau mor gyflawn ac mor eglur drosti, iawn y gallwn debig, oni buasei i wrthwynebwyr cyntaf Parhâad gael eu hunain mewn cyfyngdra, Ac yn rhaid iddynt ei gwrth-

gwrth-sefyll o ran rhwy Egwyddorion yr oeddent o'r blaen gwedi eu cofleidio, yr rhai ni allent gyd-sefyll a'r Athrawiaeth hon; nu buafent byth yn ymosod yn eu herbyn. Y mae Camfynniadau (megis Gwioneddau yn *bynnu*) yn canlyn y naill y llall: megis modrwyau mewn Cadwyn, yn rhaid iddynt fyned yr un ffordd: Ond yr ydwyf yn gobeithio, trwy gyfnerth oddi uchod, y bydd i'r hyn oll a ddywedir yn erbyn yr Athrawiaeth hon, (mewn rhwy fodd, neu ei gilidd) ei chadarnhau ymhellach. y mwaf ag a gyfarfu a mi, yw yr rhai fydd yn canlyn; A phe buafwn yn cael dim Gwrthddadleuon mwy pwysig, yr ydwyf yn gobeithio na pheidiafwn a'u hystyriaid.

Gwrthddadl. *Y mae yr Athrawiaeth o anorchfygol Barbâd yn Yspeilio Dynion o'r cymnorth mwyaf ag a roddodd Duw iddynt, i gadw dan law y rhan ddiadgenhedledig o'r Enaid; Sef, Ofn ac arfwydd Tân tragwyddol.*

Atteb. Da yw 'r Gyfraith, Os arferir hi yn gyfreithlon; Felly y mae Ofn, yn ei amser a'i le; Ond allan oddi yno y mae fel Afgwrn gwedi ei ddigymmalu. Y mae yr Ddeddf yn gweithio trwy Ofn, megis Athro at GHRIST; Yr Achos cyntaf yn gyffredinol, o'n dyfodiad i gredu, yw. Yr Etifedd tra fo yn fachgen a all bod dan olygaeth ofn; Ond pan cynnyddo ffydd bwrwch ymmaith y Gaeth wraig a'i Mab; Ni chaiff Ofn gyd Etifeddu a ffydd: Canys er ei fod yn was da, y mae yn feistir drwg. Bod Ofn yn rheoli ffydd, yw bod *gweision ar feirch, a Thywysogion yn cerdded*; Yr hyn fydd gyfeiliorni na ddychon y ddaiar ei ddioddef. Nid yw yr ffyddloniaid, yn enwedig yr rhai a wyddont eu bod felly, " yn derbyn Yspryd cathiwed drachefn i beri ofn : " hwy a gynhyrfir yn awr gan well egwyddor; Megis y trinir Nifel gwedi ei ddofi a'i fforddoli yn iawn, yn well trwy deg, na thrwy hagar. Ffydd sy yn gweithio trwy Gariad; Nid ofn digofaint, Ond Teimland o Gariad CRIST yn gwaredu rhag digofaint, fydd o hyn allan, yn attal y rhan ddiadgenhedledig, ac yn tywys at weithrediadau

weithrediadau o Ufudd-dod uwch nag y gallei ofn ei wneuthur; Er ar brydiau y gall bod pob cynhyrfa dau yn rhoidiol i'n cadw ar gered; Ac y gall yr ARGLWYDD er arfer ein Grasyfau a dibennion sancteidd eraill, adel yr annwylaf o'i blant i hir ymdrech a'u Hofnau; tan y rhai er hynny y mae yn eu cynhal ac o'r diwedd yn eu dygyd allan fel aur gwedi ei buro. Gwelwch Achwyniad Ethan, a'r diwedd y mae yn ei wneuthur yn *Pfal.* 89. Gwelwch hefyd y Traethawd godidog hwnnw, o waith *Dr. Goodwin*, Sef, Plentyn y Goleuni yn rhodio mewn tywyllwch &c.

Y mae dau fath o Ofn; sef, Ofn Duw, ac ofn y Creadur. Yr ydys yn wastadol yn galw y ffyddloniaid oddiwrth-Ofn Creaduriaid; a hynny o ran Achos da, fel y cawn weled yn ol llaw. Peth o natur arall yw *ofn Duwiol*; Gras pwyfig yw; nid oes un Gras achubol, nad ys yn gosod yr Ofn hwn am dano, neu yn ei gyffylltu ag ef; yr hwn gyffylltiad fy yn dangos mor llefol yw. Fe osodir weithiau yn lle ffydd, *Gen.* 22. 12. *Hebr.* 11. 17. Weithiau yn lle cariad, *Pfal.* 130. 4. *Luc.* 7. 47. Weithiau am Barch, *Pfal.* 89. 7. *Lew.* 19. 3. *Hebr.* 12. 28. Am wil-adwriaeth, *2 Cor.* 7. 11. Am ddarostyngiad, *Mal.* 1. 6. Yr ydys hefyd yn cyffylltu Ofn a Sancteiddrwydd, *2 Cor.* 7. 1. ac *Addfwynder*, *1 Pet.* 3. 15. Ac a Gwybodaeth, *Doethineb* a *Deall* da, *Diar.* 1. 7. 111. 12. Weithiau y mae yn arwyddoceanu y cyfan o Addoliad Crefyddol, *Barn.* 6. 10. *Esfay* 8. 13. *Job.* 1. 1. a'r 8. Yr Ofn hwn fydd yn tarddu oddiwrth olwg ar Sancteiddrwydd a mawredd Duw, gyda'i dofter cyfiawn yn erbyn pechod; gyda rhadlondeb ei ras, siccerwydd ei gyfammod, y cyflawnder fydd yn GHRIST, a'n hawl ynddo ef; a'r hyn ni all yr Ofn slaseidd o Uffern gydsfyll. Ar y cyfrif hyn y dywedir bod yr ARGLWYDD ein Duw, yn *Enw ofnadwy*, *Deut.* 28. 58. Sef, mae efe yn unig fydd wrthdrych addas o'n ffydd, ein Cariad, ein Parch, a'n Addoliad crefyddol: Ac yn yr ystyr hwn, Gwyn ei fyd yr hwn fydd yn Ofni yn wastadol. Ond am Ofn Uffern, ni ddylem feddwl ei fod, y cyfnerth mwyaf yn erbyn pechod, na chym-morthwywr i barhau. Nid ydym ymma yn ystyried, pa les y mae yn ei wneuthur i rhai diadgenhedledig, i attal

i attal eu Trachwantau: Eithr gan i Saul a Suddas redeg ben dramwngl i Uffern a'r ffrwyn hon yn eu genau; nid yw y ffrwyn hon, yr un fwyaf Effeithiol. Y mae amryw Refymmau i'w erbyn; 1. Y Peth trwy yr hwn y mae Duw yn puro yr Galon, a thrwy yr hyn y nerthir y ffyddloniaid i gydweithio ac ef, yw yr cyfnerth mwyaf priodl yn ddiau yn erbyn pechod: Ac hefyd rhaid bod yr hyn fydd yn gwanhai ac yn dinistroy y Gwreiddin, yn fwy effeithiol, na'r hyn fydd yn unig mewn peth mesur yn rhwystro yr blagur: Ond ffydd syn gwneuthur hyn oll; hi fydd yn gosod y fwyall wrth y gwreiddin; "Trwy ffydd y mae Duw yn puro y galon; A phob un y mae ganddo y Gobaith hyn, fydd yn ei buro ei hun megis y mae yntef yn bur." Ni chyfrifir dim o'r fath rinwedd i Ofn Uffern; ond yr ydys yn eglur, yn dangos, bod Ysryd Ofn yn wrthwyneb i Ysryd Nerth, a chariad, a Phwyll? Ni all yr hyn oedd yn Amcan CRIST yn ein gwaredu oddiwrth ein Gelynion ein rhwystro i barhai: Eithr Amcan CRIST yn ein gwaredu oedd; bod i ni wasanaethu Duw yn ddiofn. 3. Ni ddychon yr hyn y mae yr Scrythyr yn ei ofod fel cymmorth i barhai, fod yn rhwystr i hynny; Eithr y mae yr Scrythyr yn gosod ffydd a hyder yn Nhuw megis y cymmorth mwyaf i barhai. 4. Ni allir dywedyd bod yr hyn fydd yn cynhyrfu y rhan ddiadgenedledig, yn ei hattal; ond y mae Ofn Digofaint yn gwneuthur hynny; "Pan ddaeth y gorchymyn yr adfywiodd pechod;" Sef, Efe a gymmerodd achlysur trwy Attaliad y ddeddf, i godi yn fwy Nerthol yn ei herbyn: ac felly y mae y Ddeddf yn peri digofaint; megis y mae ason gwedi ei hattal dros dro, yn rhedeg yn fwy chwynn: yr oedd Cain yn Siaml o hyn; A Phaul hefyd cyn ei droedigaeth: Gwedi cwbl argyhoeddi o bechod, oni ddaw Gras i'w ymddiffin, fe gyfyr-gollir yr Enaid. Nid yw y lle hwnnw yn Mat. 10. 28. Yn helpu dim o'r Wrthddadl; Canys y fath Ofn ag fydd a ffydd a Chariad ynddo, a ddeallir yno; "Na ofnwch y rhai a laddant y Corph; eithr ofnwch yr hwn a ddychon ddestriwio Enaid a chorff yn Uffern." Y mae yn pwysu y ddau beth ac yr ydys yn eu hofni; i ddangos lleied achos fydd gennym i beidio a'n dyled-
fwydd

swydd rhag Ofn Dynion, y rhai ni allant ond lladd y Corph; A pha faint mwy i ofni ef, gan yr hwn y mae Agoriadau Marwolaeth ac Uffern; sef, yr hwn a ddychon fwrw i Uffern; ac allafei yn gyfiawn wneuthur hynny, ond etto a'n hachubodd: A chariad yw yr Ofn hwn: fel y mae yn Amlwg oddiwrth *Mat. 10. 37.* lle wrth son am yr un peth (sef, glynw wrth GHRIST ac ymadel a'r cwbl er ei fwyn ef) y mae yn eglur yn ei alw yn gariad; "yr hwn fydd yn caru Tad neu Fam yn fwy na myfi, nid yw deilwng o honofi:" Ac er dym a allwn ei ganfod i'r gwrthwyneb, fe allei mae Ofn Uffern, o wnaeth i'r Gwas diog gyddio ei Dalent; "Mi a'th adwaenwn di, mae Gwr caled ydwyf, Ac mi a ofnais, ac a aethym, ac a guddiais dy Dalent yn y Ddaiar." Peth i'w nodi hefyd yw, bod yr *Ofnog* a'r *digred* gwedi eu gosod ynghyd o flaen yr Orfedd fawr. Pa les bennag a all y rhai diadgenhedledig ei gael, oddiwrth *Ofn Uffern*, i frwyuo eu Trachwantau; nid yw yr Athrawiaeth o Barhâdd yr hon fydd yn perthyn yn unig i'r ffyddloniaid, yn en difyddio o hono. Y mae yr wrthdaddi ymbhellach i feio erni.

1. Oherwydd ei fod yn amharch i ddoethineb Duw, megis pe buafei ef yn cymmeryd oddiwrth y ffyddloniaid ryw gymmorth reidiol i'w dygyd ym mhlaen, trwy roddi iddynt Addewidion diammod; lle dylem yn hytrach wadu ein Dealltwriaeth ein hunain; Ac ymwrthod a'r Piniwnau hynny, i'r rhai y mae yn rhaid wrth y cyfryw gasgliadau annatturiol i'w hymdiffin: Canys bwrw nad yw yr Addewidion yn ddiammod, yw bwrw eu bod yn ddirym; Nhwy a fyddent fel y *Ddeddf* yn *wan*, trwy wendid y *Cnawd*. Fe wyr Duw, fod y ffyddloniaid yn cael gwaith mawr, a'u bod yn dra theimladwy o'u hannigonoldeb eu hunain; Ac nad oes dim yn gwanhau eu dwylo yn fwy na'r Amheuron, ac ofnau; Ac o'r Achos hyn y gwnaeth ei Addewidion yn ddi-os. Yn llyn yr Arfogaethoedd efe *Jesuah* i'r frwydr; *Ni Saif* neb o'tb flaen di holl ddyddiau dy enioes: *Ni'tb adarwaf*, ac *ni'tb wrthodaf*: A thrwy hynny y mae yn ei annog i ymgresbai ac i'mwrolti. Felly *Samuel* Pan yr oedd y Bobl yn fin iawn oherwydd Digofaint Duw tu ag ettynt; I'w cefnogi yn en Dyledfwydd

Dyled
yn D
ddryg
A ph
eu S
Paul
fawr
Rhag
eu ce
siccr
Nid
fedd
i fod
ledig
rhag
holl
fryw
Grea
nol
nian
y b
- 2
fre
rhy
i-w
Fel
Uf
iwi
dw
Du
yn
fy
di
yn
Ca
Ga
dd
m
ra
O
m
A

Dyledfwydd, a'u cyfflyro yn erbyn eu hofnau; Y mae yn Dywedyd, *Nag ofnwech, Chwi a wnaethoch yr boll ddrygioni hyn, etto na chiliafwech oddiar ei yr ARGLWYDD.* A pheth yw y Rhefwm mawr trwy yr hwn y mae yn eu Sefydlu? *Canys ni wrthyd yr ARGLWYDD ei bobl.* Paul hefyd wrth annog y ffyddloniaid i'r ddyledfwydd fawr o ddaroftwng Pechod, fel na chai deyrnassu; Rhag i dofter a grym yr ymryffonfa beri iddynt droi eu cefnau; Sydd, fel cyffyr mawr, yn rhoddi iddynt *ficerwydd o fyddagoliaeth*; Ac yn dywedyd yn eglur, Nid arglwyddiaetha Pechod amoch chwi. O'r un feddwl oedd Petr ac *Joan*; Y naill fydd yn cyfarwyddo i fod yn ddi-wid i wneuthur ein galwedigaeth, a'n *Etholedigaeth* yn ficer; A hyn fel modd Arbennig i'n cadw rhag lliethro; Y llall fydd yn dywedyd mae diben ei holl Lythr yw, Bod i'r ffyddloniaid *wybod fod iddynt fywyd Tragwyddol*, a hynny fel yr aent rhagddynt i *Gredu*. Y cyfryw rhwymau a fuasent dra amherthynol ac anghymmws, oni buasei bod ficerwydd o ffyniant, yn eu cefnogi i'w dyledfwydd; Mwy o lawer y buasent felly, pe buasent yn annogaeth i'r Cnawd.

- 2. Gadewch i'n ystyried *Ofn* yn ei Effeithiau cyffredinol a naturiol; Ac eglur y fydd nad oes dim yn rhyngu bodd i Dduw yn llai, nac yn fwy anghymmws i wneuthur i ni fyned ymmhlaen yn ei wasanaeth ef. Fel y mae Egwyddor Dyn, felly bydd ei Ufydd-dod; Ufydd-dod llafaid, yw yr goreu ag a all ddyfod oddiwrth ofn Slafaid; Yr hyn ni all bod yn gymmëradwy i Ysptyd Cyweithasgar: Rhoddwr llawen y mae Duw yn ei garu; Nid hoff ganddo waith y *Samariaid* yn ei addoli rhag ofn llewod. Y cyfryw wasanaeth a fydd hefydd yn wan ac yn ansefydlog; Canys nid oes dim yn athonnyddu yr Enaid yn fwy nac ofn; Y mae yn gwanhai yr Ysptyd ac yn ei wneuthur yn ddirym: *Calon Nabal a fy farw o'i ferwr rhag ofn*; Ac *Ofn a wnaeth Geidwaid y Bedd megis yn feirw*: Ni all yr Ufydd-dod a ddelo oddiwrtho, gau hynny, fod ond Ufydd-dod marw, ni all yr Effeith fod yn well na'r Achos. *Pharaoh a Olyngodd Israel ymmaith rhag ofn y Plauu*; Ond yn ol ei fymmyd y mae yn ddrwg ganddo, ac y mae yn beio arno ei hun oherwydd ei Ufydd-dod: A'r rhagreithwyr hynny er i ddychryn eu dal, a barhaifant

haifant yn rhagreithwyr. Fe all yr Ofn hyn hefyd fod, lle bo mwya yr Annuwioledeb; Y Samariaid hynny y rhai oeddent yn llyn yn ofni yr ARGLWYDD, oeddent hefyd yn gwafanaethu eu Delwau Cersiedig.

3. Ofn fy yn peri i rai arfer moddion anghyfreithlon: hyn a wnaeth i *Isaac* wadu ei wraig; I *Ddafydd* ddwydded Celwydd, a chymmeryd arno wallgofi; I *Petr* a gwyr Sanctaidd eraill ragreithio. Y mae yn anfon Dynion i'r *Aipht* am gymmorth fel y gwnaeth i'r *Iddewon*; Ie i Uffern, megis *Saul*. Am hynny y mae Satan a dynion drwg, yn wastad, yn ceisio gwneuthur i Bobl DUW ofni; Megis y mynnasent wneuthur i *Nehemiab*, yr hyn a wnaethau i'w waith sefyll. Satan a safodd ar ddeheulaw *Josua* i'w wrthwynebu; Sef, i'w gyhyddo; ac felly i beri iddo ofni, oherwydd ei ddillad *budron*, ac felly i'w ddigalonni yn ei waith.

4. Gadewch i'n gyffelybu ofn i'r hyn fydd wrthwynebu iddo, sef ffydd. Hon fydd yn symmyd y mynyddoedd, pan byddo ofn yn eu sefydlu; nage ond yn peri i ni debig eu bod lle ni byddont. Ofn a wnaeth i'r Spiwyr roddi gair drwg i'r wlad dda; a dychymmig ei fod yn amhosibl ei hennill: Ffydd a wnaeth *Caleb* a *Josuah* yn ddewrion; *Gan fyned awn y synu*, (meddant hwy,) *a pherchenogron hi*, *Canys gan orchfygu y gorchfygwn hi*; *Je bara i ni yddynt*. Y ddau hyn y rhai nid oeddent yn ofni, Oherwydd yr Addewid diammod, a ddycpwyd i mewn; A'r rhai a amheusant a gaiwydd oll allan. *Petr* tra yr oedd yn hyderus a *rodioedd* ar y mor; ond pan dechreuodd *Ofni*, efe a ddechreuodd suddo. Ffydd a wnaeth y *Cedym* hynny yn *Cryffon* *merwn rhyfel*; a wnaeth i ũn o honynt *erlid mil*; Pan gwnaeth *Ofn* i fil ffoi wrth geryd ũn, ie wrth *drust deilen yn esgwyd*. Ychydig o ufydd-dod yn tarddu oddiwrth ffydd a hyder yn Nuw fydd fwy cymmeradwy gydag ef, Na llawer yn dyfod oddiwrth ofn. Pe buasei Paul, rhag Ofn Uffern, yn *rhoddi ei Gorff i'w lasgi*; Ni buasei *ddim llesad iddo*: Eithr ffydd a Chariad fydd yn gwneuthur pethau bychain yn werthfawr gyda Duw; Je hadling y wraig weddw a Chwppaned o ddwfoer. Ac fe a haedda'i ei nodd, lle yr ydys yn Cyfrif ffwythau yr Ysryd nad ydys gymmaint ac enwi yr ofn hiwn yn eu mysg. A diammeu yw, mae pa mwyaf teimladwy a bywiog y fyddo ein Cariad at DUW, llai yw ein Hofn Uffern, Canys *perffeitb Gariad a fawraw allan ofn*.

5. Pettai Ofn y fath ffrwyn effeithiol i bechod, a'r cyf-
ryw gymmorth i barhai; Ni byddei y fath Addewidion i
waredu Pobl dduw oddiwrth eu *hesnau*; Ac ni byddent
mor ddiolchgar i Dduw am eu gwaredu; Nac mor llawn-
fwriadol yn ymosod i'w erbyn; Ac ni byddei gynnifer o
orchmynion iddynt i beidio ag ofni.

(1) Am Orchymynion yn erbyn Ofn. *Nac ofna di o
fy ngwas Jacob,—myfi a'th gadwaf di; Nac ofna,—mi a'th
gospaf di wrth fessur*; Sef, yn addas, ac fel y mae rhaid,
yn ol amcan fy nghyfammod, yr hyn yw dy achub. Ni
fynnei yr ARGLWYDD i ni debig, i'n bod mewn Perigl o
gael i'n troi ymmaith, pan bo yn ein ceryddu; Yr hyn,
yw meddwl y lle hwnnw yn *Ejay*, *Dewisais di, ac ni'th
wrthodais*; *Nag ofna*. Felly, at yr *Hebreaid*, na *furiwch
ymmaith eich hyder*: Ac medd CRIST wrth ei ddyfgy-
blion, *Na thralloder eich calon, ac nac ofned*: (Nid oes
dim yn trallodi y Galon fel ofn. *Ac Nac ofna, braid
bychan*; (Paham?) *Canyr rhyngodd bodd i'ch Tod roddi i
chwi y deyrnas*. Aneirif yw'r Gorchymynion a roddir i
bobl Dduw yn erbyd Ofn; *Esa. 35. 4. & 43. 5. &
44. 2. Jer. 30. 10. Joel. 2. 21. Zeph. 3. 16. Hag.
2. 5. Zach. 8. 13, 15. Matt. 10. 28. Act. 27. 24.
Dat. 1. 17. &c.* Am hynny nid yw rhydd-did oddiwrth
yr ofn hwn, ddim rhwystr i Barhau.

(2) Addewidion o waredigaeth oddiwrth ofn *Jacob a
gaiff lonydd, ac ni bydd a'i dychryno*; *Ac efe a gaiff lo-
nyddwch oddiwrth ofn drwg*. Nid i ofn ac Arfwydd y
mae yr Addewid, ond i ffydd a hyder; *Ymwrola, ac efe
a nertha dy Galon*. Pe buatei GHRIST yn ewyllysio, i'r
ffyddloniaid fod yn wastad tan yr ofn hwn, ni buatei ef
yn dywedyd wrthynt, *iddynt fyned trwyodd o farwolaeth i
fywyd*: *Y caent eistedd ar Orfeddfeingiau*: Bod eu betif ddi-
aeth ymghadw yn y *Nescedd* iddynt, a nhwyntau yn cael eu
cadw iddi; a hynny trwy allu Duw. Ac Amcan y cy-
fan yw, bod i ni “gan fod gennym yr Addewidion hyn,
ymlanhau oddiwrth bob halogrwydd cnawd ac Yspryd,
gan berffeithio Sancteiddrwydd yn ofn yr ARGLWYDD.

(3) Siimplau o Lawn-fwriad Christonogol i beido ag
ofni. “Pe rhodiwn ar hyd glyn cyigod angeu, nid ofnaf
niwed” ac *Ejay. 50. 7. Am hynny*, (Sef, Oherwydd i'r
ARGLWYDD addaw ei gymmorth,) “*gofodais fy wyneb,
fel callestr, a gwn na'm cywilyddir. Ps. 56. 4. Nid ofnaf*
beth

beth a wnel, cnawd i mi. *Ac. Ps. 49. 5.* Paham yr ofnaf yn amser adfyd, pan i'm hamgylchyno anwiredd fy Sod-lau;" Y rheini, os dim, addylasent ei ofni; eithr y mae ei ffydd yn llawnfwriadu yn ei Erbyn: Yn ol *Esa. 12. 2.* *Gebeithiaf, ac nid ofnaf;* hynny yw, Nid oedd efe yn ewyllysgar yn y mesur lleiaf i gymmysg ofn a'i ffydd; Ac yr oedd ganddo achos da gan mae "llawenydd yr ARGLWYDD oedd ei Nerth.

(4) Siampiau o Ddiollchgarwch am waredigaeth oddi-wrth ofn. "Mawrygwch yr ARGLWYDD gyd a mi: A chyd-dderchafwn ei enw ef: (Ond beth yw Achos o'r Gorfoledd hwn?) "Ceisiais yr ARGLWYDD ac efe a'm gwrandaodd: Gwaredoedd fi hefyd o'm hol ofn Am hynny yr aberthaf yn ei babell ef ebyrth gorfoledd;" A'r Achos oedd, oherwydd "y Cyddiau Duw ef yn nirgelfa ei Babell;" hynny yw, Efe a'i gwaredau ef o berigl ac a'i gosodai uwchlaw ei ofn: Yr hyn ni allasei, yn gyfiawn, orfoleddu ynddo; na gweddio, ar ei DDuw, "roddi iddo drachefn orfoledd ei Techydwriaeth;" Pa buasei, arfwydd Tàn tragwyddol mor lleffol i beri myned ymhlaen mewn Sancteiddrwydd. Fe ellid chwannegu Scrythrau; ond y Profiad yn amlygu, nad oes dim well i dderchafu Ysryd Dyn ac i'w genfogi mewn gweithredoedd mawrion, Na Scirwydd o lwyddiant: Eithr tra fyddo yn amheus ac yn petrussô beth a ddaw o'i waith, yn enwedig, tra fyddo yn meddwl am ddychryniadau a'r rheini o'r aethlyttaf, y y maent yn gwanhai ei ddwylo, ac ni wyr beth y mae yn ei wneuthur. Nid ofn methu a cholli yr cwbl yn y diwedd, fydd yn gwneuthur i ddyn fod yn "siccr, a diymmod, a helaeth yn gwrith yr ARGLWYDD yn oestadol;" Eithr ffydd a gwybodaeth siccr; na bydd ei lasfyr ef yn ofer yn yr ARGLWYDD, *1 Cor. 15. 58.*

Gwrthdd. Oni all yr hwn a gredu unwaith golli ei ffydd; Paham y dywedir, Ar hwn fydd yn Sefyll edryched an fyrrthio? Ac edrychwch arnoch eich hunain, fel an chollom y pethau a wnaethom? Onid yw yn bosibl golli, pa rhaid wrth y fath ocheliadau, a gweiliadwriaeth mor fawr?

Atteb. Fe ddarfu i'r hwn fydd yn gwneuthur yr Wrth-ddadl hon, mewn lle arall ganiattai; Bod yr Addewid o

wlad

wlad *Canaan*, mor siccr i had *Abraham*, na allei eu ha-
neilyngdod eu rhwyfiro i'w chael : Ac etto yr ydym yn
ffeindio, bod eu dyfodiad i mewn a'u gweithredol feddiant
(yn ol hynny) gwedi ei gyffylltu a chynnifer o ammodau,
a gocheliadeu ; Ag fydd mewn un lle yn cydgered a'r
Addewid o Jechydwrïaeth i'r ffyddloniaid, ond etto, er
hynny yn siccr. Eithr i Atteb yn fwy neilltuol,

1. Y mae yn eglur y gall Gwr Cyfiawn fyrthio ; Ac
mor eglur, na allef fyrthio yn llwyr : Canys er iddo " fyr-
thio ffaith waith fe gyfyd drachefn ; A hyn Oherwydd bod
yr *ARGLWYDD* yn ei gynnal ef a'i law ; Ie efe fydd yn
cynnal y rhai oll a fyrthiant ;" Sef, naill ac y mae ef yn
ein hartal pan byddont yn fyrthio neu yn terfynu ac yn
trefnu yr matter felly, fel nad ydynt yn fyrthio i ddifriw,
megis eraill ; A diau y gessid ef hwynt ar eu traed dra-
chefn : Nid yw geiriau o ocheliad, a adroddir mewn lle
arall, yn diddymu Addewid di-os nac yn ei wneuthur
yn amheus. Ni allir gan hynny ei ddeall am fyrthio
ymmaith yn llwyr yr hyn fydd yn groes i ystyr cyffredinol
yr *Scrythyr*.

2. Y mae Achosion pwyfig eraill, i beri i'r ffyddlo-
niaid edrych na fyrthiont, heb fwrw y gallant fyrthio
ymmaith yn llwyr : (Megis y mae y perigl o ddryllio
ei *Esgryn*, yn ddigion i beri i ddyn ochelyd, petai yn
gwybod na thorrau ei wddf ;) Diannhydedd ei Dad ;
Cywilidd *CRIST* ; Tristwch y Diddannydd Anghlod
ffyrdd da Duw ; Tramewyddo y Gweinaid ; Nerthu
yr Dygionus ; Anghymhwyso ei hun i'w ddyledswydd ;
A cholli ei Heddwch a'i Gymmyndeb a Duw ; &c.
Pob un o'r rhain fydd bwysfawr iawn gyd ag Enaid a
aned o Duw.

3. Y mae yr *ARGLWYDD* yn Gyffredinol yn dwyn
i ben ei fwriadau trwy foddion ; O'r rhai y mae
Gocheliadau yn rhan ; a thrwy y rhai fel Moddion
y mae yn peri iddynt ochelyd rhagddo. Mae'r Apostl
Yn i *Joa. 2. 28.* Yn annog i aros yn *GHRIST* ; Yr
hwn yr oedd rhai Prophefwyr gwedi ei adel *Adn. 19.*
Ac megis i ragflaenu yr wrthddadl hon, y mae yn
dywedyd yr *arhosent ynddo, Adn. 27.* Ac felly yn eu
cefngoi i'w dyledswydd.

Am y lle arall a wrthddadleur (" Sef, Edrychwch
arnoch eich hunain, fel na challom y pethau a wnae-
thom ;")

thom;”) Un peth yw colli y Teimlad a’r Cyffyr o’n Gras, dros amser, fel y gwnaeth *Dafydd*, *Heman*, ac eraill; a pheth arall yw colli ein Cyflwr’grafol yn llwyr; yr hyn ni all Credadyn i wneuthur, fel y dangoswyd o’r blaen. Yr un fath yw y lle hwnnw, yn *2 Pet.* 1. 5, 7, 8, 9. Lle mae yn eu Cyngchori “i roddi Cwbl ddiwidrwydd i chwannegu’r naill ras at y llall:” Ac i’w cymmorth yn eu gwaith, y mae yn dywedyd, 1. Pa fydd y gaent trwy wneuthur hynny; “Ni byddent ddisfirwyth yng wybodaeth *JESU CRIST*.” Hynny yw, Ffe a amlyga iddynt mae *Gwir* wybodaeth yw yr hon fydd genthynt; Yr hon ni ellir ei adnabod oddiwrth un ffyrfiol, Ond wrth y fath ffirwyth. Ac y bydd iddi hefyd trwy hyn gael ei Chwannegn: Arfer pethau yn dda, ac i’w diben priodl, yw yr ffordd oreu i’w channegu; yn ol, *John* 7. 17. “Y neb a ewyllisio wneuthur ei ewyllys ef a gaiff wybod am ei ddysgeidiaeth.” 2. Yna y mae yn gosod o’u blaen, y golled y gaent, os esgeulyfient; “Nhw y fyddent yn ddall heb weled ym-mhell, wedi gollwg dros gof eu glanhau oddiwrth eu pechodau gynt;” Yr hyn oedd eglur o’r blaen a fydd yn awr yn gymmylog, ac megis pe na bai; hwy a allant debygu y dont yn fyr o’r orphwysfa, yr hon fydd yn siccr iddynt; Ac felly y gorfydd ernynt ddechreu eu gwaith o newydd: Eithr, “tra fyddont yn gwnenthur y pethau hyn ni liehant hwy ddim byth;” Hynny yw, Ni chollant eu sefydlrwydd, na’r olwg eglur a’r siccrwydd y fydd yn awr genthynt, o’u Cyflwr da; *Sef*, o’u “bod yn gyfrannogion o’r Duwiol annian, ac wedi eu glanhau oddiwrth eu pechodau gynt;” Yr hyn a allasei eu hesgeulysdra ei ofod allan o’u golwg; ac felly beri iddynt golli y Teimlad a’r cyffyr o’r pethau a wnaethont.

Gwrthdd. Yr ydym yn darllen yn *Joa.* 6. 66. *I lawer o Ddysgyblion CRIST ei adel ef: Yn Nhimothei, am rhai a wnaethent Long derylliad o’r ffydd: Ac am Simon Magus, yr bwn a gredodd ac a gefnwyd drachefn yn rhwymedigaeth anwiredd.*

Atteb. Y mae atteb digonol i’r Gwrthddadl, gwedi ei roddi yn barod, yn 1. *Jo.* 2. 19. “Oddiwrthym ni yr aethant

aetha
pe b
Ffydd
gwn
nedd
am r
ni el
hyn
hyn
y dy
yr u
oed
lliw
ma
dec
(Se
rod
yr
ga

ett
yn
- yn
hy
N
fe
P

n
a
C
F
a
a
l

aethant hwy allan, eithr nid oeddent o honom ni : Canys pe buafent o honom ni, Nhw y a arhofafent gyd a ni." Ffydd mewn lliw a ellir ei cholli mewn gwirionedd, fel y gwnaethpwyd i'r eiddont hwy ; A ffydd mewn Gwirionedd a ellir ei cholli mewn lliw, Ffydd mewn lliw a gollir am nad yw ond mewn lliw ; A ffydd mewn Gwirionedd ni ellir ei cholli, am ei bod mewn Gwirionedd. Y mae yr hyn fydd yn unig mewn lliw, yn cael ei alw a'r enw yr hyn y mae ymddangos ei fod ; megis yn Matt. 13. 12. y dywedir, *yr hyn fydd ganddo* ; yn Luc. 8. 18. Y gelwir yr un peth, *Yr hyn y mae yn debig ei fod ganddo* : Felly nid oedd y rhai a adawfant CRIST ond Dysgyblion mewn lliw ; Ni chredafent erioed mewn Gwirionedd ; Felly mae yn amlwg wrth Joan 6. 64. "Yr JESU a wyddai o'r dechreuad, pwy oedd y rhai nid oedd yn credu." A hyn (*Sef*, nad oedd eu ffydd ond mewn lliw) y mae yn ei roddi yn lle rheswm paham y gadawfant ef. Ac y mae yr Atteb mor eglur mewn perthynas i *Simon Magus* : Lle gadewch i'n Ystyried.

1. Y gellir dywedyd bod dyn yn Credu, pryd na bo etto yn Gredadyn ; megis y dywedir fod Gwr Cyfiawn yn pechu ac etto nad yw bechadur, 1. Jo. 5. 18. Bod yn gredadyn, yw bod yn hollawl yn y ffydd ; Credu yr hyn oll ac y fydd i'w gredu ; a llwyr roddi y Galon iddo : Ni chredodd *Simon* ddim yn llyn ; pe buafei gwedi credu felly, ni buafei ef yn tebig y gallafid prynu dawn yr Yfpryd Glan am Arian.

2. Fe weddei nad oedd ei ffydd ef ond y fath gredyniaeth am *Philip*, ag oedd gan y *Samariaid* yn ddiweddar am *Simon* ; Sef, mae mawr allu Duw oedd Oherwydd, Gan fod *Philip* yn rhygaled iddo, yn bwrw allan yr Yfprydoedd, yr rhai, fe allai, a anfonsei efe iddynt ; Ni allei lai yn awr na rhoddi y blaen iddo ef ; Megis un ag awdurdod mwy nac ef ei hun ; Am hynny y glynodd wrth *Philip*, "ac y synnodd wrth y nerthodd mawrion a wneid."

3. Fe allid debig nad oedd Credyniaeth *Simon*, ond Proffes oddiallan gwedi ei Chymmeryd i fynu ar gaudbennion ; J gadw ei awdurdod a'i Enw da ymylg y bobl, y rhai y nawr oeddent yn dechreu ei adel ef, a chanlyn *Philip* ; Dysgybl yr hwn y gymmer ef arno fod, cyn y bo iddo yn gwbl golli ei le. Heb law hynny y Broffes hon, a allei (yn ei feddwl ef) fod y fford i gael

Dawon yr Ysryd Glan, yr hon pe cawfei, Efe a fyasei mewn cyfal cyflwr o ran enw a bydd ac yr oedd o'r blaen.

Os bydd i neb ddywedyd, nad ydynt yn darllen am y Gwahaniaeth hyno ffydd mewn Gwirionedd, ac mewn lliw: Yr ydwyf yn ateb, y mae yr Sgrythyr yn fynych yn galw pethau a Dynion, fel yr ydys yn gyffredinol yn barnu eu bod neu fel y byddont yn cymmeryd ernynt fod; Fe ddywedir, "I Ahaz aberthu i Dduwiau Damafgus, y rhai a'i tarawfent efe;" Ac etto nid oeddent hwy yn Dduwiau, ac ni tharewlfent ef: Ond yr ydys yn dywedyd yn ol ei feddwl ofergoelaidd am denynt. Felly y pedwar Canthynny, y rhai a brophwydafant o flaen *Ahab* a elwir yn Brophwydi; Nid oherwydd eu bod felly mewn gwirionedd; ond obleigid eu bod yn galw eu hunain felly, a bob Ahab a'r bobl yn tebig eu bod felly. Prophwyd yw yr hwn a gynhyrfir gan yr Ysryd Glan, eithr Ysryd celwyddog oedd ynddynt hwy. Nid oedd Simon Magus ddim mwy yn wir gredadyn, nag oeddent hwyntau yn wir Brophwydi; na'i ffydd ef mwy gwirioneddol, nac oedd eu Rhagddywediadau hwynt yn wir Brophwydoliaethau. Ni welwn hefyd fod y Sgrythyr yn gwneuthur Cyflawniad yr hyn a rhagddywedpwyd, yn arwydd o wir Brophwyd: Yn ol Reol hon, Parhaad i Jechydwr iaeth fydd yn dangos gwirionedd ffydd; A pha le bennag nid yw hon yn canlyn, nid oedd ffydd ond mewn enw; "Y maent yn profiessu yr adwaenant Dduw, eithr ar weithredoedd ei wadu y maent: Megis y dywedir am y *Samariaid* rhagddywedig, eu bod yn *ofni yr ARGLWYDD*; ac yn uniawn ar ol, *nad oeddent yn ofni yr ARGLWYDD*: Yr oeddent yn ei ofni mewn lliw, ond nid mewn gwirionedd.

"Y mae sail Duw yn sefyll yn siccr, a chanddo y Sel hon, Yr ARGLWYDD a edwyn y rhai fydd eiddo ef." Y mae yn ei ddywedyd i gyfuro ei ffydd ac i ddangos y caent sefyll yn ddiogel; Er bod rhai o' ymddangosiad Têg oddi allan, yn syrthio ymmaith: Hwyl a sefant yn siccr, Oherwydd bod "Yr ARGLWYDD yn adnabod y rhai fydd eiddo ef; Efe a wyr pwy a ddewisodd; tros bwy y derbyniodd iawn; pwy a alwodd, ac a nerthodd i gymmeryd gafel yn ei Gyfammod:" Ac efe a gedwir y rheini yn siccr, er i eraill wrthgilio yn druenus.

Gwrthdd.

Gwrthdd. *Efe a all y Cyfiawnder ddychwelyd oddi wrth ei Gyfiawnder; a hynny cyn belled, ac bo iddo faraw, Ezec. 18. 24.*

Att. Y mae dau fath o Gyfiawnder, 1. Un *Moesawwl*; Y cyfryw ag oedd gan *Paul* cyn ei Droedigaeth; Fe all dyn bara yn hwn hyd ei ddiwedd, ac etto bod yn golledig. 2. Un *Efangylaidd*; 1. O *Gyfrifiad*; Hwn yw Cyfiawnder CRIST trwy yr hwn ein Cyfiawnhair. 2. O *gyfranniad*; Hwn yw y Duwiol anian a gyfrannir gan Yspryd CRIST, trwy yr hwn ein Sancteiddfr. Y ddau olaf hyn fydd yn mynd ynghyd, ac ni ellir bydd eu colli. Ond y mae yn debygol, mae am Gyfiawnder o'r fath gyntaf, sef Cyfiawnder *Moesawwl oddi allan*, yr ydys yn fon yn y lle a wrthddadleuir; Canys Cyd-ffyrfiad oddi allan a'r Gyfraith, oedd yr Ammod ar yr hwn yr oeddent yn meddiannu Gwlad Canaan, gyda hir einioes, a a llwyddiant ynddi. Hyn (os cedwid) oedd yn rhoddi iddynt hawl gyfreithlon i'r Addewidion hynny; Os troent oddiwrtho, yr oeddent yn eu fforffettu: Ac yr oedd yn bosibl iddynt ei golli, Oherwydd nad oedd genthynt un Addewid y caent Barhai ynddo. Ond y mae y Cyfammod newydd yn gwneuthur rhagddarbodurwydd dros hynny, fel yr ymddengis wrth gymharu *Jer. 31. 31, 33. a'r 32. Ben. a'r 40. adn. o'r un Llyfr.* Eithr os bydd neb etto yn bwrw mae Gwir Gredadyn yw'r Cyfiawnder y fonnir am dano yn *Ezec. 18.* y mae (fel yr wyf yn go-baithio) yn yr Attebion o'r blaen ddigon i'w atteb.

Gwrthdd. *Nid i ffydd, fel na byddo i bonno ballu, y mae yr Addewid o Barbaud, ond i ffafor Duw; Sef, Os Dynion a barbaant i Gredu, y caent aros yn ei gariad ef.*

Att. Dirymmu yr Addewid, a pheri iddo lefaru yn ol y Cyfammod o weithredoedd yw ei Ddihongli yn llyn: Y mae yn ei Yspeilio yn gwbl o'r rhagoriaeth hynny a roddir iddo yn *Hebr. 8. 6—10.* y mae hefydd yn gwneuthur yr Addewid yn dwyllodrus; I gymme yd arno yr hyn nid yw yn ei fwriadu; Y mae fel pe dywedasei, Chwi gewch gadw Cariad Duw oni chollwch chwi ef. Heb law hynny, Dyfodiad yr Enaid at Dduw, yw ffydd; Ac ymadawiad ag ef, yw anghredy-

niaeth; Yr Addewid, hynny, ag fydd yn sicrhau nad ymadawoch a Duw, fydd yn sicrhau eich Parhâd yn y ffydd: Yr hwn fydd yn gwarantu y cewch eich Coroni, fydd yn ganlllynol yn gwarantu hefyd y cewch Barhâi hyd ddiwedd eich yrfa.

Eraill hefyd wrth ddihongli yr Addewidion, yn Ezech. 36. a Jer. 32. Na chaiff Dynion gilio oddiwrth Duw; fydd yn eu priodoli i Genhedl yr Iddewon ac i'r Dyddiau olaf.

At. Mewn perthynas i hyn yr ydwyf yn unig yn dywedyd, er bod Addewidion yr Hen Destament (yn enwedig am bethau tymhorol) yn perthyn yn fwy digysfrwng i ryw Amserau a phersonau neilltuol, etto nid oes un Addewid nad yw, yn ystyr ysprydol o hono, yn perthyn i bob un ac fydd yn GHRIST sef i'r Iddewon Ysprydol. "Nid oes un Sgrythyr o ddehongliad priod;" Ac am hynny ni ddylideu priodoli i'r Amseroedd neilltuol hynny, yn yr rhai, nac i'r Eneidiau hynny i'r hai y rhoddwyd hwynt; Hwy a sgrifennwyd er lles i bawb; Ac yr ydym y gweled bod yn eu harfer felly yn y Testament Newydd. Y mae yr Apostol yn cymhwyso yr Addewid a wnaethpwyd i *Jesua*, am lwyddiant yn ei filwriaeth yng wlad *Canaan*, at y ffyddloniaid yn gyffredinol, fel rheswm yn erbyn gormod o fal mewn stâd o briodas, ac i beri bodlonrwydd yn ein cyflwr presennol. Felly hefyd y mae ein Jachawdwr yn cymhwyso at y Phariseaid, Brophwydoliaeth *Esay* am ragreithwyr ei Amser ef: Felly yr Addewidion a wnaethpwyd i'r Iddewon yn *Esa.* 54. 13. A gymhwyfir at y Cenhedloedd yn *Joan* 6. 45.

Gwrthdd. Y mae yr *Atbrawiaeth* o siccr *Barhâd* yn rhoddi ei gyflawn rydd-did i'r Hen ddyn ac i'r cnawd yn y ffyddloniaid.

Att. 1. Yr un peth (ar y matter) yw'r Wrthddadl hon a'r un gyntaf uchod; ond ei bod yn dywedyd yn llyndannach; yr hyn fydd yn dangos, mae pa bella yr elo dynion ymlaen i wrthwynebu yr Gwirionedd, mwy o amharch ywnant iddo. Diammeu yw i Lawer ag fydd yn anghredu yr Athrawiaeth hon roddi ei gyflawn rydd-did i'w cnawd; Ond ni ellir dangos i un gwir gredadyn wneuthur y Defnydd

nydd
Gwrth
mawr
yn lle
mae,
did i'r
gydn
yn ar
siccrw
ymde
ddan
Y D
aelo
wyd
iddo
"Y
yn
cyf
ein
lad
yn
hw
be
yn
m
fy
b
a
o
r
o

nydd Annuwiol hwnnw o honi. 2 Ni haeddau yr Gwrthddadl gael dim gresso, am ei bod yn rhoddi anghlod mawr i Ddaioni, a ffyddlondeb Duw; megis pe buasei yn lle pyscodyn, yn rhoddi Sargh iw bobl; Canys felly y mae, os ydy ei Addewiddion diammod yn rhoddi rhyddid i'r cnawd. 3. Y mae hefydd yn gwbl groes i'r ffordd gydnabyddus barhaus, yn yr hon y mae Gwyr Sancteidd yn arfer ymrefymmu oddiwrth Addewidion diammod a'r siccrwydd mwyaf: Gwelwch rai siamplau o hyn; "Pan ymddangoso CRIST, ein bywyd ni, yna hefyd yr ymddangosfych chwithau gydag ef, mewn gogoniant:" Y Defnydd o hyn yw, "Marwhewch gan hynny eich aelodau, y rhai fy ar y ddaiar." A thrachefn, "Ni a wyddom pan ymddangoso ef, y byddwn gyffelyb iddo:" Pa ffrwyth fy yn dyfod o'r wybodaeth hon? "Y mae pob un fydd ganddo y gobaith hyn ynddo ef, yn ei buro ei hun, megis y mae yntef yn bŵr." Y cyffelyb fydd yn y "Corinthiaid, Ni a wyddom, os ein daiarol dŷ o'r babell hon a ddattodir, fod i ni adeilad gan Dduw, sef tu nid o waith llaw, tragwyddol yn y Nefoedd," Yn awr gwelwch effaith y siccrwydd hwn; "Am hynny yr ydym yn ymmorcheffu, pa un bennuag a'i gartref y byddom, a'i oddi cartref, ein bod yn gymmeradwy ganddo ef." Yn y bennod nessaf y mae yn dadcan fwm y Cyfammod newydd, "Mi a fyddaf yn Dad i chwi, a chwithau a fyddwch yn feibion ac yn ferched i mi; Medd yr ARGLWYDD hollalluog:" Gwelwch pa defnydd y mae yn ei wneuthur o hono, (ac o'r un feddwl y mae yr holl ffyddloniaid; "Am hynny gan fod gennym yr Addewidion (diammod) hyn ymlanhawn oddiwrth bob halogrwydd cnawd ac yspryd gan berffeithio sancteiddrwydd yn ofn Duw." Yr oedd *Job* yn gwybod fod ei Brynwr yn fyw, ac y cai efe fwy gydag ef etto, o ran sancteiddrwydd ac uniondeb, nid oedd Gwr fel *Job* yn yr holl Ddaiar. Yr oedd y Gwr sancteidd *Aaph* yn gwbl siccr o barhai yn anorchfygol; "A'th gynghor i'm harweini: ac wedi hynny i'm cymmeri i ogoniant:" Ni ddarfu i hyn ei wneuthur yn fwy rhydd, eithr efe a berodd iddo lynu yn glosach wrth Dduw, ac ymwadu ar cwbl ond efe a'i wafanaeth; "Pwy fydd gennifi yn y Nefoedd ond dydi? A nessau at Dduw fydd dda i mi."

mi." Yr un fath dymmer Yspryd yr ydym yn ei gaef yn "Nafydd, Daioni a thrugaredd yn ddiau a'm canlynant, holl Ddyddiau fy mywyd;" Y Defnydd y mae efe yn ei wneuthur yw, "Preswyliaf yn Nhy yr ARGLWYDD yn dragywydd." Ac nad oedd hyn yn tarddu oddiwrth ryw gynhyrifiadau difysymmwyth neu nwydau tymhorol, ond oddiwrth egwyddor settledig, a amlygir ymhellach oddiwrth ei ddyl o ymresymmu; "Yn y Dydd blin i'm cyddia yn nirgelfa ei babell" (nid oes lle diogelach yn y ddaiar na'r Nefoedd; "Ac yn awr y dercha efe fy nihen goruwch fy Ngelynion o'm hamgylch." Ond beth fydd yn canlyn y siccrwydd mawr hwn? "Fy enaid cymmer dy orphwyfdra, bwytta, yf, a bydd lawen?" O! Nage; "Ond Am hynny yr aberthaf ebyrth gorfoledd: canaf, ie canmelaif yr ARGLWYDD!" Yr oedd ef yn awr ar ei uchel Leodd, allan o gyrraedd perigl; ond nid aeth ef yn esgeulys oblegid hynny, ni attaliodd weddi, ac ni phedicoedd a galw ar Duw; ond y mae yn fwy gwresfog yn myned ynghylch yr hyn a fydd yn waith mawr y Nefoedd: Efe fuasei fwy tebig i fod yn Esgeulus pe buasei heb y siccrwydd hwn, fel y mae ef ei hun yn cyfaddef, "Dessygiaswn, pe na chredaswn weled daioni yr ARGLWYDD yn Nhir y rhai byw." Felly yr oedd siccrwydd Paul i dderbyn yr hyn yr oedd yn rhedeg am dano, yn ei nerthu yn fawr yn ei Yrfa: Pwy wedi ei groethelio i'r Byd megis Paul? mor helaeth ym mhob maeth o wafanaeth, neu yn barottach i farw dros GHRIST, nag ef? Yr hwn er hynny oedd ganddo y siccrwydd mwyaf o ddal allan, ac o dderbyn Ceron Cyfiawnder yn y Diwedd; Ac na allei dim ei wahanu oddiwrtho. Wrth hyn y gailwch ddysgu, Bod y ffyddlonia id onattur fwy caruaid, nag y byddo iddynt garu Duw yn llai, o ran ei fod ef yn eu caru hwy yn fwy; Ac mae nid anair bach yw bwrw bod y rhai credadwy (yn enwedig y neb fydd a siccrwydd genthynt) yn fwyaf darostyngedig a thueddol i wrthgilio: Yr hyn yn ddiau fydd yn ganlyniaeth an-natturiol oddiwrth eu bod gwedi eu selu i Ddydd y Prynedigaeth. Y mae yr fath Wrthddadlucan hefyd yn dangos, nad yw y sawl fydd yn eu gwneuthur ond anghydnabyddus iawn yn ffyrdd da Duw; ac yn yr yspryd

yspryd
ynt;
onedd
wydd
yn d
fydd
i ddi
gynl
gwe
hon
mo
wo
hin
A.
Ce
an
do
al
y
y
C

ysprydol hŷgar felyfdra, yr hwn fydd i'w gael ynddynt; yr hwn ni all, y neb a'i profodd mewn gwirionedd droi oddiwrtho, pe bai eu happusrwydd tragwyddoi heb sefyll ar hynny. Ac nid ydynt yn iawn yn deall trefn ac aniaeth y Creadur newydd, yr hwn fydd ganddo synwyrâu Ysprydol, gwedi eu cymhwyso i ddirnad beth fydd, a pheth nid yw yn llefol i'w gynhaliaeth. Pettai gennych bymtheg mhlynedd gwedi eu chwannegu at eich bywyd, a siccrwydd o honynt: A gai hynny eich rhwystru i fwytta ac i arfer moddion eraill i gynnal bywyd? Yr oedd gan yr Idde-won siccr Addewid yr ychybyd *Jerusalem* o law Brenhin *Affyria* yr hwn oedd yn gwersyllu o'i hamgylch: A ddarfu iddynt agor Pyrth a thynny ymmaith eu Ceidwaid? Synwyr a Rhefwm a ddyfgei iddynt bethau amgen; yr rhai y mae Gras yn berffeithio ac nid yn ddiffetha. Gwreichionen o dan nefol yw, yr hwn ni all byw allan o'i elfen; ac ni all yr holl ddyfroedd tan y nesoedd ei ddiffodd. Cyfranniad o'r Duwiol anian yw, ac felly y mae yn caru ac yn câfai, fel y mae ei Thad yn gwneuthur; Ac efe a lyna wrtho ym mhob Cyflwr; "Os ceidw fi yn fyw; Myfi a'i gwafanaethaf; Pe lladdei efe fi, etto Myfi a obeithiaf ynddo ef; Yn fyw, ac yn farw eiddo yr ARGLWYDD a fyddaf. Dymma dymmer y Creadur newydd; Y mae yn synied yn unig y pethâu fydd o Dduw; pa fwyaf y archwae-tho o'hono trwy siccrwydd, uwch ydyw, a phellach oddiwrth bob difyrwrch Cnawdol: Ni allant ei reoli na rhyngu ei fodd. Gan hynny bydded Duw yn eirwir; a'i Brophwydi, a'i Apostolion yn Dyftion ffyddlon; A phob un a lefaro yn groes iddynt yn gelwyddog.

A Peth nessaf ar ein ffordd, yw Ystyried Pa ddefnydd eillir ei wneuthur o'r Athrawiaeth hon; Yr hon a allei ūn debig ei bod yn dra byddiol, gan fod y Sgrythrau yn son cymmaint am deni. Yn gyffredinol, y mae hi yn fyddiol iawn i gynnal y ffyddloniad, Yn enwedig yn eu Cyfyngderau mwya: Y mae hi hefyd yn dangos matter o ddyledslydd o ran y ffyddloniaid; Ac oddi wrth y Si-amplau a roddwyd uchod, ryw beth o gyfarwyddyd mewn perthynas i'r Ddau; Yr hyn a fydd i mi ymma eu drin yn gymmysgedig.

Defnydd.

Defnydd I. Sefwch a gwelwch Jechydwrïaeth yr ARGWLWYDD! Ac ar yr olwg o'r peth mawr hwn, dywedwch yn eich calonnau gyd a fyndod Sancteidd. Pa bethau cymaint a wnaeth Duw! Llenwir a helaethir eich heneidiau a thragywyddol ryfeddod o'r Gras, ie yr Hollawdurdodol Ras hwnnw, yr hwn mor anorchfygol a wnaeth Jechydwrïaeth ei Etholedigion yn siccr; Fel na all un peth, ynddynt, nac allan o'honynt, ei diddymmu na'i attal: ie *ni all pyrth Uffern*: Nage, ni fymmydir un o'i hoelion, na wnaeir i dragywyddoldeb. Efe a ellir eich figlo, a'ch hyfgwyd gan demheilloedd; Ond ni allir eich bwrw lawr, canys y mae genych wreiddin bythol. Y Cariad a Etholodd sydd morbwerus a'i fod yn rheoli ac yn goruwchreoli pob peth yn y Nefoedd ac yn y ddaiar: Y mae JESU CHRIST, ein Jachawdwr, a'n HARGWLWYDD; A'r Ysryd Glan ein Sancteiddydd, ein Cynghorwr a'n Diddanydd; yn yr hyn oll a wnaethont, y maent yn ei wneuthur ac a wnaent, yn wastadol yn cario ymhlaen y peth hwn. Pob Ordinhadau, Rhagluniaethau, Profedigaethau, Gorthymderaau, a pheth bennag a ellir ei enwi (ganddo pa un a'i da a'i drwg a fyddont ynddynt eu hunain) Bywyd, Angau, Pethau presennol, a pethau i ddyfod a wnaethpwyd oll yn wafanaethgar i'r Arfaeth o Etholedigaeth; Ac y maent oll yn cydweithio i ddwyn i ben y bwriad gogoneddus hwnnw. Pettai yflod ac yrfa Rhaglyniaethau Cyffredin gwedi eu portreïadu i'r eithaf, fe yn fyddai olwg ardderchog: Pa faint mwy y byddai y Rhaglyniaethau neilltuol hynny, y rhai sydd yn fwy Enwedigol yn perthyn ac yn wafanaethgar i Etholedigaeth, felly! Pan byddo ei holl rannau gwedi eu cyffylltu a'u gosod mewn trefn, pa mor hardd y bydd! Angylion a Dynion a floeddiant o herwydd ei Gogeniant! Yna y bydd yn amlwg, na wnaeth Duw ddim yn ofer, nac yn amherthynol i'ch Dedwyddwch: Bod yr hyn oll a wnaethpwyd neu a ddigwydd i chwi ymma (er mor groes mae i'ch teimlad a'ch meddwl presennol) gwedi ei drefnu mewn ffyddlondeb i chwi: A phe buasai un o'r amryw, ac o'r croes ddigwyddiadau, yn yr rhai y cewsoch eich ymarfer ymma, heb ddigwydd; Fe fuasai yn ddiffig yn eich hanes, ac yn fwich i'ch Anrhydedd. Pan gweloch pa ddichellion a arferwyd i'ch erbyn; Pa gelyddid, pa Gyfrwysdra, pa salys a Pha

bwer

bwer
honor
diang
oedd
un yn
thym
eich g
yr o
yndd
gar a
phan
ydd
huw
allec
ei wa
diad
dwy
rhyf
D
hwy
barh
mhle
wne
fig i
I
aeth
ond
ddi
yn
at l
pec
Ma
7
eua
Du
ei
gal
bo
ie
yw
yn
ff
Y

bwer oedd genddynt; Pa mor anabl yr oeddech o honoch eich hunain, i'w rhagweled, eu rhagflaenu; diangc rhagddynt, nau gorchfygu; A pha fodd yr oedd holl Briodolaethau a Rhagluniaethau Duw, bob un yn ei le a'i bryd, (yr hyn oedd yn oestad yn dra thymhorol) yn dyfod i'ch gwaredu; Yn dadymchwel eich gelynion, ac yn eich ymddiffin chwi; Je pa fodd yr oeddid yn gwneuthur i'r hyn oedd farwolaeth ynddo ei hun, fod yn fywyd i chwi; Pa mor hawddgar a rhyfeddol y fydd y Cossadwriaeth o hynny! A phan oeddd eich ffydd yn wan; na ddarfu i'r ARGLWYDD giliooddiwrthych; A phan yr oedd yn ei Grym a'i huwchder, iddo wneuthur i chwi tu hwynt i'r hyn oll a allech ei gredu na'i feddwl Ac iddo gario ym mhlaen ei waith yn och, trwy aneirif o rwystrau agwrthddywediadau; Gan eich dygyd ar adenydd Eryrod ne's eich dwyn atto ei hyn: Pa fodd y mawrygwch ei waithac y rhyfeddwch ef y pryd hwnnw! O Dechreuwch yn awr.

Defn. II. Myfyriwn fwy ar Wybodaeth a Chynhwyfiad y Gwirionedd mawr hwn, "O anorchfygol barhaad y ffyddloniaid;" Ei ddechreu, ei fynediad ym mhlaen, a'i Ddiwedd, a'r Daioni ag y mae yn ei wneuthur i'n; Y rhai yn ddiau ydynt amryw, a phwyfig iawn.

1. Megis y mae yn rhan o Athrawiaeth Etholedigaeth; Yr hon fydd yn dangos, mae nid dim ynom ni, ond Gras a Chariad Duw, oedd yr unig Achos gwreiddiol o'r Jechydwriaeth: Yr wybodaeth o'r hyn a bar yn yr Enaid Sancteidd hynawswydd a Chariad tu ag at Duw, yr hwn nid oes dim yn ei anfodloni ond pechod. *Simon* a atebodd yn uniawn, pan dywedodd, *Mae yr hwn y maddewydd iddo fwyaf, a gari fwyaf, Lu. 7. 43.* Ac yn ganlynol, Yr hwn fydd yn Credu maddewant ei holl bechodau o'r Cyntaf i'r diweddaf a gar Duw yn fwy, na'r hwn fydd yn credu yn unig faddei ei bechodau a bafodd; A hynny yn y fath fodd ag y gallont oll gael eu cyfrif iddo drachefn: Neu fod yn bosibl iddo etto gael i ddifetha am yr rhai fy yn ol, ie efe a allei yn y fynydd olaf o'i fywyd: Canys nid yw ef yn siccr nage y mae yn amheus iawn, (os ydyw yn sefyll ar ei Ewyllys gnawdol ei hūn) pa un a wna ffydd ac Edifeiriwch a bod yn weithrediau blaſ iddo. Yn awr gan fod y Gras hwn o Gariad yn Egwyddor

nerthol weithgâr, rhaid i'r hwn a arweinier genthi, wneuthur yn ei hol; Sef, gweithio yn nerthol ac heb ddyffygio, megis y gwnaeth *Paul*. Ac y mae *Joseph*, yr hwn a dderbynafei arwyddion helaeth o Gariad Duw tu ag atto, ac yn disgwyl ychwaneg. Yn ymrefymmu yn erbyn a chyda a dirmig a bychandra Sancteidd yn gwrthod y Brosedigaeth, *Pa fodd y gwnaeth hi hyn, a phechâ yn erbyn Duw*, Yr hwn a wnaeth ac a wna mor haelionus a mi! Y mae Dawidol gariad o anfeidrol nerth.

2. Megis y mae yn dysgu i'r Enaid ddifgwyl wrth Duw am ei gadw, Gan fod ei alluog nerth gwedi siccr ymrwymo i wneuthur hynny. Ond pe bai effeith a chyflawndra yr hyn oll y mae Duw yn ei wneuthur i'm; yn sefyll ar ryw beth i'w wneuthur gennafi, yr hwn ydwyf Greadur gwan tueddol i wrthgilio; Mi a fyddwn yn wastadol mewn ofn, oherwydd fy mod mewn perigl o syrthio, a cholli yr cwbl yn y Diwedd: Ac y mae yn rhaid i'r ofn hwn, gan fod yn nattyriol iddo wanhai yr Enaid; beri i'm holl ymdrech a'm hymroyadau fod yn an-nhrefnus ac yn ddi-nerth: Eithr y mae Ysryd Calonog diofn, Yr hwn fydd yn canfod ei hun gwedi ei amgylchu a Dawidol allu, Yn meddiannu ei hunan yn well, i ganfod ei beriglon a'i cedfaudd; ac felly i ochelyd y naill, ac i ddefnyddo y llall.

3. Megis y mae yn sicrhau na bydd ein llafyr ni yn ofer. Hyn a wnaeth i'r Hebraeid credadwy ddioddef ymdrech mawr a belbylon, a chymmeryd eu yspeilio am y pethau oedd gentynt yn llawen; Sef Oherwydd eu bod yn gwybod bod gentynt olyd gwell yn y nefoedd ac ûn parhâus. Pettai bod rhyw gynhyfogaeth gwedi eu hûno, a'u gwneuthur yn eiddo chwi, na allent byth eich gwneuthur mor hyderus a Chalonog; Ac y gall siccrwydd o lwyddiant a bod yn Orchfygwyr yn y Diwedd: Y mae yr Apostol gan hynny yn ei goffa megis yr anno-gaeth pennaf yn ein milwriaeth Ghrifonogol. A'n HARGLWYDD bendigedig ei hun (yr hwn oedd ganddo y gwaith calettaf i fyned trwyodd) a ofododd ei wyneb fel callestr, am ei fod yn gwybod na chwilyddid ef.

Defn. III. Gwnewch ef yn rhan, a honno yn rhan awr, o'ch Gwaith, i ddiddymmu a distewi y Gwrth-dadleuon a ddygir yn erbyn yr Athrawiaeth hon:

A'r ffydd neffafi wneuthur hynny yw cynnyddu mewn Gras.
 1. Rhoddwch heibio bob pwys; Yn enwedig echod fydd barod i'ch amgylchu; Eich Pechod bynwefol beth bennag yw; Taffwch hwynt i'r wadd ac i'r Yfflwm ym; Nid ydynt addas i ymddangos liwdydd. Am uchel gam y ydych yn rhedeg; Na lwythwch eich hunain a'r hyn a' allo eich rwystro neu eich gwneuthur yn fwy gorffyddig. 2. Cedwch eich hunain ynghariad Duw; bydded gennych Deimlad Ysrydol o'i Gariad ef tu ag attoch chwi, a chyfarfebiad bywiog o nwydau Sancteidd tu ag atto yntef. Beth bennag a' allo leihau neu dywyllu eich teimlad o hono; nac ymmyrrwch ar hwnnw; Ymgedwch oddi wrth Eiddod; Na cheffed dim hawl yn eich cariad, ond Duw; a phob peth arall wewn perthynas iddo, ac o'i blegid ef yn unig. 3. Gwiliwch yn erbyn dechreuad a chymmyrriad cyntaf pechod; Torrwch ef yn yr eginin; Ymgedwch rhag pob rhith drygioni; Ac na rodiwch hyd eithaf eich rhydd-did. Hawfach cadw Gelyn o feddiant, na'i ddisfeddiannu; Cadw Gwrthryfelwr tan law, a'i rwystro i godi, na'i orchfygu yn ol codo. Nid oes ond dechreu bychan i Gymylau mawrion dudew; lled cledr ffaw a all dderchafu a chyddio yr holl nefoedd; Am hynny cadw bechod dan law. 4. Byddwch ddiwid ac ymtous yn y peth. Na thebygwch oherwydd mae Duw fydd yn gwneuthur pob peth i chwi, y gallwch chwi fod yn llonydd, neu yn esgeulus yn eich dyledswydd; Ni roddwyd eich arfogiaeth i chwi i rydu yn eich Pebyll. Dair y gall Rhagfuriaeth eich dygyd i'r fath le, ag y bo hi yn Ddyledswydd i chwi, ac felly yn nerth sefyll yn llonydd (megis yr oedd iddynt hwy wrth y mor Coch :) Hyn fydd, pan na byddo gennych Le i fyned ymhellach; Ac yno yr Arglwydd a wna ei waith hebddoch chwi: Ond yn gyfredinol y mae gennym ni ryw beth yw wneuthur. Er bod yr Arglwydd yn myned allan o flaen Dasydd; dano yr Philistiaid, Etto yr oedd yn rhaid i Dasydd ymroddi ei hun. Rhaid i'n yn wastad feddwl, "Fol i'r rhai a gredasant i Dduw ofalu ar flaenori mewn gweithredoedd da;" A'i wneuthur yn hydrach; "I dorri ymmaith achlyffyr, oddiwrth y rhai fydd yn ewyllysio cael achlyffyr, fel yn yr hyn y maent yn ymfrostio, y Caer hwynt, megis ninnau hesyd. 5. Glynwch wrth JESU GHRIST, ac wrtho ef yn unig; na ymddiriedwch i'ch gwaith chwi yn ymaflyd ynddo ef.

Ond i'w waith ef yn ymaflfyd ynoch chwi. Felly gwnaeth *Dafydd*, lle mae yn dywedyd, *ymaflaiff yn fy llaw ddeheu*. Dilynwch ef, fel y mae y fawl fy yn byw ar y llys, yn ei ddifin. Tra dilynodd ef ni allwch faelu; ac ni bydd arnoch eisiau dim, na chyingor, na nerth, na dim arall. 6. Anghofiwch y pethau fydd o'r tu cefn ymestynwch at berffeithrwydd; os mewn un modd y gallwch gyrrhaedd Adgyfodiad y meirw; Sef, i fod yn berffeith mewn Sansteiddrwydd. Er na ellir ymma yn berffeith gyrrhaeddyd Perffeithrwydd; Etto pa uwcha yr amcanoch, mwya y gewch; A phella byddwch oddiwrth golli yr hyn a gewsoch. Cadwch eich Golwg yn wastad ar y Nod; a gogelwch yr hyn a allo eich rhwyffro i'w ganfod. Tynna rai o'r ffyrdd i wneuthur eich Galwedigaeth a'ch Etholedigaeth yn siccr: Ac oes gwnewch y pethau hyn, chwi a ddangoswch mae gwir yw'r Athrawiaeth hon: Ac felly rhagflaenu neu ddadymchwel yr Anaf Cnawdol diachos a roddir iddi.

Defn. IV. Gan fod y fath Resymmau am Barhâd y ffyddloniaid, gadewch i ni oll ymddwyn ein hunain felly, fel y byddo iddynt oll fod o'n ochor ni, i brofi a dangos ein bod o'r Dedwydd weddill, y rhai a neilltuoedd y Duw mawr iddo ei hun; a'r rhai a wnaeth ac a weithiodd efe i'r diben hwn: Ac megis mae amcan ef oedd, felly bydded ein Hyfrydwch a'n Hymarfer, i ogoneddu Golyd ei Ras ef. 1. Os ganwyd ni o Duw, dangoswn rinweddau ein Tad; Ac ymddygnw fel ei Blant tu ag atto ef, a thu ag at y Byd. Byddwn Byw arno ac iddo; gan orfoleddu yn oestad ger ei fron ef; O ran ei wynfydedigrwydd ef yn gyntaf, ac yno o ran yr eiddom ninnau, megis y mae yn tarddu oddiwrth yr eiddo ef, ac ynghadw ganddo ef yn y nesoedd i ni; A'r cwbl i'w anrhydeddu ef fel ein Tad. 2. Amlyger ein ffydd wrth ein Gweithredoedd. Rhaid rhyw beth neilltuoel ein gwahaniaethu oddiwrth eraill; Nid Proffes, na Geiriau, na Gweithredoedd ychwaith (o ran y defnydd o honynt; ac fel y maent yn weledig i Ddynion) a ddengis ein bod yn ffyddloniaid; Ond yr Egwyddor oddiwrth yr hon y maent yn tarddu, a'r Diben at yr hwn y maent yn tueddu; Diwedd ffydd *Abraham* oedd gogoneddu Duw, ac felly y mae yr eiddom ninnau, os ydym yn Had A-

braha
yn un
yn g
Caest
maw
hada
wenh
yr rh
os ef
ynt
Ewy
fwy
Dis
pet
idd
5.
yn
na
yr
gw
er
ei
g
o
r
g
A
a
y
c
i

braham. 3. Ymddygwn dan bob Rhagluniaeth nid yn unig yn fodlongar, ond hefyd yn ddiolchgar; Ac yn gyffatdebol i ddiben Duw: Rhodiwch yn oftyngedig; Caeslewch ddrwg; Bydded y Byd dan eich traed; mawr brifiwch CRIST; Anrhydeddwch ei Ordeinhadau; Coffed pob Gras ei berffeith waith; ymlawenhewch mewn gobaith o'r Gogoniant i'r hwn y mae yr rhain oll yn parattoi. 4. Os ydym yn un a CRIST, os efe yw ein Cyfryngwr; rhodiwn fel y rhodiodd yntef; yr hwn yn wastadol a ymddarostyngodd ei Ewyllys ei hun i Ewyllys ei Dad; Gan ei gyfrif yn fwyd wneuthur ei Ewyllys ef a gorphen ei waith: Disgwyliwn am ei gyngor a'i Hyfforddiad ym mhob peth, a chanlynwn ef; Gorchymynwn ein Achosion iddo ef, a rhoddwn yr hyn oll fydd eiddom yn ei Law. 5. Edrychwch at bob priodoliaeth o'r Eiddo Duw, yn ol eich Achos presennol: Ac aroschwch ernynt, ac na adawch hwynt, ni's caffel y Gras a'r cymmorth ac yr ydych yn ei mofyn oddiwrthynt. Y maent oll gwedi eu rhoddi i Etifeddion Jechydwriaeth, i fyw ernynt: Na ddyweded neb fod eisiau arnom ynghanol ein cyflawnder. 6. Gan mae i Ogoniant Duw eich gwneuthpwyd, atebwch eich diben: Y mae ef yn ogoneddus mewn Sancteiddrwydd, a thrwy Sancteiddrwydd y mae i chwi ei ogoneddu ef. Bydded yr Argraph Brenhinol hynny Sef SANCTEIDDRWYDD i'r ARGLWYDD, yn nhlceu eich holl Amcanion a'ch ymarweddiad, trwy hynny y Tystoliaethwch fod Duw yn eirwir: Ac yr amlygwch eich bod yn feibion na ddywed gelwydd. Efe a fydd yn dra llefol a byddiol i chwi hefyd, mewn perthynas i'ch Diben arall: Bod i chwi "ogonedu Duw ar y Ddaiar," fydd yn rhoddi lle i chwi ddisgwyl y Bydd iddo ef eich "gogoneddu chwi yn y Nefoedd." Canys, er nad eich Cyflawnder personol, yw eich *hawl* i'r nefol Etifeddiaeth; etto eich cynnydd parhaus mewn Sancteiddrwydd, a fydd eich Tystoliaeth orcu, (nessaf at Dystoliaeth Digyfrwng yr Yspryd) o fod gennych *hawl* a'i bod yn *Hawl* dda. Wrth hynny, gan ein gwneuthur a'n bod yn disgwyl y fath Bethau, "Pa ryw fath ddynion a ddylem ni fod ym mhob Sancteidd ymarwerddiad a Duwioldeb?" 7. Os ydym dan y Cyfammod o Ras, Cyfrifwn ein huanain

nain gwedi ein nerthu a phob nerth, cadwn atto garf fod ein holl Jechydwriaeth ynddo; Ein cadwriaeth, ein Cynhaliaeth, ein Adferiad, a'n Sefydliad, Gras a Gogoniant: Heb edrych cymmaint pa fodd y bô peth yn edrych neu yn teimlo ymma, a pha ddiben y mae yn tueddu atto: Canys os ydyw yr Diben yn dda ni all y moddion lai na bod felly. Ac yn ddiau ni allwn gael gwell Amlygiad o'n Hawl yn y Cyfammod hwn, na llwyr fwrw ein hunain arno.

A da yw i ni (yr rhai ydym yn cael cymmaint o Dueddiad ynom i wrthgilio) nad yw ein Cyflwr Tra-gwyddol yn sefyll arno ein hunain; Ond ar sail Duw, am yr hon y sonniwr yn *Timotheus*; lle mae yr Apostol, (wrth son am rai a wnaethant Long ddrylliad am y nydd: rhag i'r ffyddloniad wangeloni, wrth weled ac Ystyried hynny;) yn dywedyd wrthynt *Either* (Sef, er wylofus wrthgiliad rhai efe a allei oedd Broffesiwy'r hynod, etto) "Cadarn Sail Duw sydd yn Sefyll; Megis pe dywedasei y rhai sydd yn perthyn i'r sylfaen a gedwyr yn siccr, yr hyn y mae yn ei siccrhai a'r Sel hon, "Yr ARGLWYDD a edwyn y rhai sydd eiddo ef." Efe w'r pwy a ddewisodd, ac ambwy y mae gwedi cyfammod, "Na chant ymadel ag ef;" Ac am hynny ni ad iddynt fyned ymmaith: (Nhwy a gedwir fel y Saith mil hynny heb blygu eu glin i *Baal*;) Gan chwannegu hefyd y Gocheliad hwn, Sef; "Bod i bob un ac sydd yn enwi enw CRIST ymadel oddiwrth angysfiawnder: Yr hyn, fel y mae yn fodd a appwynti-odd Duw i gadw rhag Gwrthgiliad; Felly y mae iddynt hwy yn Dystoliaeth, ei bod yn perthyn i'r Sail honno, ac y cadwir hwynt. Canys gan mae ei ddiben yw cyssyro yr ffyddloniaid yn erbyn yr amheuer, ag oedd yn codi oddiwrth eu Teimlad o'u gwendid eu hunain, a'u parodrwydd i syrthio ymmaith; Rhaid ei fod yn arfer Rhefwm cyfatebol i'r cyfryw ddiben: Ac am hynny lle mae yn dywedyd fod *Sail Duw yn sefyll yn siccr*; Rhaid ei fod yn meddwl bod y ffyddloniaid yn sefyll yn siccr erni: Oherwydd ni byddei, bod y Sylfaen yn Sefyll yn siccr, ond cyssyr bychan i ni, os gellir ein chwythu oddi erni, neu oes gallwn syrthio heb ei llaw. A ydy Duw yn gofalu am Adar y To? Am ychen; Am y Cigfrain? Mwy o lawer yr Eneidiau ffyddlon

fyddlon a orchymynasant eu hunain i'w gadwriaeth ef. Gwnaed yr Adarwr y allo, ni syrth un aderyn i'r Ddaiar; Chwi a ddywedwch heb ewyllys Duw ni allant Syrthio; Ac Ewyllys Duw na chaffont wneuthur hynny: "Ese a all mil gwmpo wrth ei yflys, a deng mil wrth ei ddeheulaw; Ond ni ddaw yn agos atto ef." Yr hwn a arfaethodd ai chai y fath Aderyn syrthio, a arfaethodd hefyd rhagflaenu yr hyn a allei beri iddo wneuthur felly: Ac am hynny, naill ag ni fydd i'r Adarwr ganfod yr Aderyn; neu Ese a fydd i'r Aderyn ddirnad ei ddyfodiad, neu aroglu yr powdr, a diangc; Neu, oes faetha, ni chyffwrdd a'i nod; neu, os cyffwrth, ni bydd ond a'r plyf yr rhai a dyfant drachefn; neu, a rhyw rhan o'r cnawd ag a allid ei iachai; neu, ese a allei yr agoriff ryw archoll yr hon ni allafid ei iachai, oni buasei hynny: Fe all Sodl y Credadyn gael ei figo, Ond ei brif rannau fydd allan o gyrrhaedd, am hynny yn ddiogel.

Defn. V. Bydded i'r Athrawiaeth o Anorchfygol Barhaad y fyddloniaid mewn fydd a Sancteiddrwydd, nerthu ein calonnau yn erbyn Pob math o Amheuaon ac ofnau, yr rhai a allent godi oddiwrth bresennoldeb Pechod yr hwn fydd yn cyfanneddu ynom, ynghyd a'i fynych a'i wrthyn yngodiad i'n herbyn; Oherwydd y bydd i'r hwn a ddechreuodd, orphen hefyd ei waith yn nerthol. Bernwch farn gyfiawn; Nid allwn ni debig yn rhy ddrwg am danom ein hunain; Ond ni allwn wneuthur felly o ran ein Cyflwr: Gan hynny i'n helpu yn y Peth hwn, Ystyriwn,

1. Er y bydd i'r natur newydd yn sicr orchfygu yr hen, Yn y diwedd, etto ni ophennir y Gwaith yn y bywyd hwn. Ond Cymmerwch hyn er Cyflwr i chwi yn bresennol; Bod yr Egwyddor oreu yn wastadol yn rheoli, ac yn cryfhai, Ac na ddaw yr hên ddyn byth mwy i'w rym: Canys lle byddo Teyrnas Duw unwaith yn y Galon, y mae hi yn gweithio ac ymhelaethu ne's newid blas y cyfan; "I bod un y mae ganddo y rhoddir: Y neb a gaedd fywyd, a'i caiff yn helaethach: Duw a'ch gwregysfoedd a nerth, Ese a wna eich ffordd yn berffeith." Er bod fydd a Sancteiddrwydd yn bresennol, fel dwy ddiadell fechan o fynnod; A pechod, fel llw yr *Affyriaid*, yn llanw yr wlad: Nag ofnwch;

Traethawd Defnyddiol

osfwnch; Brenhin *Israel* a'i gyr ymmaith: "Ei Ysryd ef a gyfyd fanner yn ei Erbyn; Ac er eu dyfod i mewn fel afon, "Efe a attal ymchwydd ei donnau ef." Y mae yr **ARGLWYDD** yn dywedyd wrthych yn y peth hwn fel y dywedoedd ef wrth *Jeremi*; "Rhoddas di yn ddinas gaerog ac yn golofn haiarn, ac yn fur pres, yn erbyn yr holl dir: Ymladdant yn dy erbyn ond ni'th orchfygant: "Neu, fel y dywedoedd unwaith wrth ei bobl oblegid *Oz* y Cawr; "Nac ofna ef, oblegid yn dy law di y rhoddaf ef, a'i holl bobl.

2. Nid yw yr Clefyd hwn i tarwolaeth. Nid yw yr ymdrech i wanhai a difetha, ond i brofi a chynnyddu eich ffydd a'ch Grafusau eraill; Y profiad o'r hyn fydd *Werthfawr*, ac a ffeindir felly o'r diwedd; i'w Ogoniant ef, yr hwn fydd yn profi; ac i'ch Gogoniant chwithau, y rhai a brofir. *Abraham*, *Dafydd*, *Job* ac eraill fydd Siampl hynod o hyn; Hwy a ddaethant allan fel Aur gwedi ei buro a'i goethi. Dafydd yn ddiau er iddo gadw ei hyder yn hir: etto o ran bod yn wastad yn parhai i'w erlid a'i wasgu arno; a bod periglo newydd yn ei amgylchu beunydd; ac iddo unwaith gymmeryd Rheswm cnawdol i'w Gynghor; A ddechreuodd wanhau yn ei ffydd, "Difethir fi ryw eddydd, A phob dyn fydd gelwyddog:" Eithr hyn a fy yn ei ffrwst; heb Ystyried y Siccrwydd o Addewid diammeu; Ac am hynny yn ol Ystyried y peth yn well, y mae yn cyfaddef ei fai, ac yn dychwelyd; A'i ffydd a sicrhawyd trwy yr Profiad hwn: Canys pan dychwelodd atto ei hun, y mae yn gyfsyrus yn dywedid, "Daioni a thrugaredd am canlynant, holl ddyddiau fy mywyd;" Ac er ei fod yn awr yn herwr, "Efe a brisfwylia yn nhŷ yr **ARGLWYDD** yn dragwydd.

3. Cofiwch yn wastadol bod Duw yn barnu dyn yn ol ei *Fiddawl*; ac felly dylei chwithau farnu eich hunain Yn llyn yr oedd Paul yn gwneuthur yn *Rhus*. 7. Lle mae yn ymrefflymmu fel hyn; "Os ydwyf yn gwneuthur y peth nid wyf yn ei Ewyllysio. Nid myf fydd yn ei wneuthur ond y pechod fydd yn trigo ynosi." Cyn Troedigaeth *Saul* oedd yn ei wneuthur, ond yn awr *Pechod*. Fe all y ffyddloniaid (ar brydiau) gael eu caethipo, ie yn ol dychwelyd at ei gwir **ARGLWYDD**; eithr

eithr etto *iddo* ef ydynt yn eu meddwl, A thyna eu nod hwynt. Fell y mae yn *Joan*; "Pob un a aned o Dduw, nid yw yn gwneuthur pechod; ac ni all efe bechu am ei Eni o Dduw; Hynny yw, nid yw ac ni all efe bechu fel y mae Plant. Diafol yn gwneuthur; Canys y mae eu Ewyllys hwy yn y peth, (yr hyn hefyd yw eu nod hwynt) yn ol *Joā. 8. 44.* "Trachwantau eich Tad a fynwch chwi eu gwneuthur:" Eithr y Drwg y mae yr Enaid adgenedledig yn ei wneuthur nid yw fodlon ganddo. Ac Ystyriaeth gyflyrtus yw, "Os ydym a'r meddwl yn gwasanaethu Cyfraith Dduw," ni ddinistfir mo honom, er "ein bod an cnaud yn gwasanaethu Cyfraith Pechod:" Ond pa fodd y caf wybod hynny? Os gwneuthur anfodd arnoch, chwi a waeddwch; Ac os gwaeddwch Trais yw, ni chyfrifir yn Bechod i chwi, Y mae genyeh Gyfraith am hynny, yn *Deut. 22. 25, 26, 27.* Felly ni chyfrifir yn lleiddiad, nac yn haeddu marwolaeth, yr hwn a laddo wr *yn erbyn ei Ewyllys*; Er bod y weithred ynddi ei hun, yr un peth a'r hon a wnaeir gan un arall, yr hwn fydd raid iddo farw am deni, o herwydd ei bod yn ewyllysgar.

4. Prennau yr *ARGLWYDD*, gwedi eu plannu ganddo ef yw y ffyddloniaid; am hynny ni ofalant pan *dlé fychder*. Y maent yn ddiau yn cael Hydref, (yn rhy fynych) a Gwyntoedd chwerw; Cangennau gormodaidd a gwylltion, yn traddu oddiwrth yr hen foncyff; yr rhai fydd yn yspeilio yr gwir Geingciau o'i nos, ac yn gwneuthur en ffrwyth yn llai mewn maint a thegwch: Ond etto y mae eu Sylwedd ynddynt, am hynny y maent yn adfywio ac yn blodeuo drachefn. A phan bod yn torri ymmaith y Brigau diffwrth gwylltion hynny, yr ys yn amddiffin ac yn methrin y gwir Ganghennau; "Nhwy gant ffrwytho yn eu henaint. Y rhai fydd yr awr hon (Sef, unwaith, yn feibion i Dduw," Ni byddant byth yn ddim a mgen ond yn unig yn fwy cyffelyb i Dduw ei Tad. Ac er bod eu gwaith yn byw arno, a'i cyffelybiaeth iddo, yn ddiwrig iawn yn fynych, (fel y mae; Bywyd naturiol plant bychain) etto gan eu geui, rhaid eu hymddiffin; Ac ewyllys a Gofal eu Tad yw eu methrin hwy fynydd ne's delont i fod yn wyr perffeith.

Ond

Traethawd Defnyddiol

Ond, fe allei, y dywedwch, na chafas neb y fath Achos i achwyn ac y gewfoch chwi; Ac y mae yn bosibl ei fod felly: Diau na wyddoch chwi beth y gewfont: Ac efe a allei i'r rhai yr ydych chi yn debig fod yn rhagori ddywedyd yr un peth am denynt eu hunain; A bod genddynt yr un Achos; Ein Calonnau a ffurfiwyd yn yr un modd; Yn unig y mae pob dyn yn gwybod yn well oddiwrth bla ei Galon ei hun: *Agur Gwr o Ddoethineb a Sansteiddrwydd mawr; fydd yn dywedyd am dano ie hun, ei fod yn ffolaeth na neb.* Eithr bwrwch ei fod yn wir na ymddangosodd llygredigaethau Eraill, fel yr ymddangosodd yr eiddo chwi; Etto ni ddylei hyn wanhai eich ffydd: Llai o lawer i beri i chwi ddigio, neu fynd yn ol, neu lewygu yn eich meddwl: Canys yr un Gras ag a'u rhagflaenoedd hwynt, a all maddeu i chwi; ac a wna hynny os bwrwch eich hunain arno ef. Fe allir yn ddiau adel i chwi achwyn ar eich Pechod, Canys nid oes genych ddim arall i achwyn arno: Am hynny Achwynwch a llefwch allan cŵch ag y mynoch; "Os truan o ddyn wyf, Pwy am gwared oddiwrth Gorph y farwolaeth hon!" Ond hefyd ffowch at yr un noddfa ac y wnaeth yntef ac arhoswch yno; "Yr wyf yn diolch i Dduw trwy JESU GRIST ein HARGLWYDD," Rhuf. 7. 24, 25. Ymma y gallwch orfoleddu ar y cwbl, eich Achwynion a'r Achos o honynt.

Rhaid cyfaddef, mae gwaith caled yw ymmyred ar Pechod, fel y mae gwedi ymuno, ymfefydlu ac ymgastellu, etto rhaid i wneuthur a myned Trwyddo; Nid oes lle i gilio, nid oes dim arfogaeth ar eich cefnau; Rhaid i bob mab Adda ladd, neu gael ei ladd yn y frwydr ymma; Nid oes dim cyttyndeb, na gollyngdod yn y Rhyfel hwn ni's cwbl ennill y maes: Ond pa gymmorth fydd gwedi ei gasglu ac yn wastadol yn sefyll yn barod fel ymddiffynfa sicr! Er bod y frwydr yn ddist, mae'r fyddygoliaeth yn Serten: Ac er mwyn hynny, (ymysg Rheolau milwriaethus eraill,) cofiwch yr ychydig Gyfarwyddladau canlynol. 1. Nag ymrwystrwch; Ond ymgedwch oddiwrth a gochelwch, beth bennag a allo fod faich i chwi, neu eich anghymmwyso i'ch Dyledfydd. 2. Ymarferwch eich hunain i drin eich Arfau Ysprydol, yn enwedig ffydd.

fydd. 3. Byddwch wiliadwrus ; rhag gosod arnoch yn ddjarwybod neu mewn rhith o Gariad. 4. Arfögwch eich hunain a'r un meddwl ag oedd yn CRIST ; gosodwch eich wyneb fel callestr a dywedwch ni'n cywilyddier. 5. Byddwch fodlon i'r lle gosododd eich Pentywyfog chwi ? Pa anhawfa byddo, mwyaf anrhydeddus yw : Gan gosio hefyd, pan appwyntwyd y brofedigaeth, bod gwedi rhagordeinio dihangfa ; A bod yn rhagddywedyd hyn wrthych fel y galloch ei dwyn, 1 Cor. 10. 13. 6. Meddylwch ymladd ag Arfau perthynol : Yr rhai fydd i'w cael yn unig yn Ghyfamod y Gras a Chroes CRIST ; lle nid yddynt un amser yn ddiffygiol : Ac edrychwch nad eloch at y *Philistiaid* i barattai, na hogi eich arfau. 7. Na ymladdwch fel rhai yn curo yr awyr ; Ond fel rhai i ddelio a Gelyn Gwrthgas ; Yr hwn er hynny yr ydych yn siccr o'i orchfygu. 8. Edrychwch yn oestadol ar eich Pentywyfog, i weled heth y mae yn ei ddywedyd ac yn ei wneuthur a gwnewch Chwithau felly ; Cymmeryd y fynu yr Groes a dioddef caledi, fydd reidiol i filwr CRIST. 9. Disgwylwch wrth yr ARGLWYDD i adnewyddu eich nerth ; Yr hwn fydd yn ymgynhyrfu fwya, pan bo eich nerth chwi leiaf ; Yno y mae yn ymaflyd yn y Darian a'r Aftalch, ac yn codi i'ch cymmorth, *Psal.* 35. 2. 10. Ac yn olaf, (ac i wneuthur y cwbl yn Effeithiol,) Dadleuwch a'r ARGLWYDD ei Gyfammod ; Je pan y biddoch eich hunain yn meddwl am dano (efe allei) gyd a blinder,) oherwydd eich bod yn Ammeu eich Hawl ynddo. Dymynwch arno ei gosio drosoch ; gyd a'r un Ewyllys da ag y gwnaeth efe ef : Dymynwch arno edrych ar y bwy yn y Cwmmwl, yr hwn a osododd efe yno, fel arwydd siccr rhwngoch chwi ag yntef ; Ac er bod yr wybr yn goch ac yn bruddaidd, y cymylau yn dychwel yn ol y Glaw, a'r Tonnau yn myned dros eich Pennau. ni chaent ddilifo drosoch ; hwn fydd yn gae oddi amgylch i chwi ac yn fua hyd y nesoedd. Am hynny, na sefwech fel dynion mewn petrusder ; Fel rhai heb pa un oreu a chwympo ynghylch y gwaith neo beido, neu yn ameu pa fod y galloch ei orphen Eithr ymhlaen, ymhlaen, y mae yr Dydd yn eiddo chwi ; Y mae ARGLWYDD y Lluoedd yn eu hymlid ; A bloeddied boll feibion Duw o larw-
cngdd.

Traethawd Defnyddiol

Defn. VI. Gan mae yr ffyddloniaid yn unig fydd a hawl yn y cyfammod, ac bod ffydd yn offeryn anghenrheidiol heb yr hon ni wna y Cyfammod ddim, ac ni allwn ninnau wneuthur dim ag ef, na gweled ein hawl ynddo; Edrychwch yn dda at eich ffydd: Yn gyntaf, ei bod o rywogaeth uniawn; Y cyfryw ac y fydd yn ymwadu a hunan, ac yn byw ar Ras; Ac oes felly y mae byddwch siccr i'w chadw yn dda, a'i meithrin i'r eithaf. Dau ddefnydd, yn enwedigol, fydd i chwi i wneuthur o honi; 1. Megis eich Tarian I wasanaethu yn lle pob Arfau eraill, pan byddont wedi torri neu yn amharodol; Yn gyftal ag i'w hamddiffin pan byddont yn gyfan, ac o'ch amgylch. Os bydd eich Helm yn eisiau, A phicellau Tanllyd yn cael eu tywallt am eich Pen; Deliwch y syny eich ffydd rhwng eich Pen a hwynt: Ffydd fydd oreu i ddiffodd Tan Uffern. Os yw yr Cleddyf gwedi ei anghosio, ei osod heibio, neu yn bwl, &c. Eich Tarian, os asferir yn iawn, a ddymchwel Arfau yr Gelyn ar ei Ben ei hun. 2. Ffydd yw eich Spien ddrych yr hwn fydd yn dangos i chwi bethau mawrion, yr rhai ni allech eu carfod hebddi: Ni ellir hebddi ddirnad Cerbydau a Marchygion odân. Os Profedigaethau oddiwrth y Byd fydd yn ymosod arnoch; Trowch eich ffydd y ffordd honno, a thrwyddi hi gwelwch ac ystyriwch mor wag ac mor fyr yw ei blefferau; A pha mor ebrwydd y derfydd eich Dioddefiadau. Yna Edrychwch ar y Byd y ddaw; y Gogoiant fydd ynddo, a'ch hawl iddo; A pha faint mwy disgla'r y fydd eich Coron, pa fwy bo yr Profiadau yr eloch trwyddynt ymma; A dwys ystyriwch hynny. Na edrychwch ddim cymaint ar berigl a meithdra eich Taith, ag ar y porthladd dymynol y fydd etto yn ol; a chyfaifwch Donnau yr Defnder mawr ofnadwy yr hwn fydd etto rhwngoch a phen eich Siwrney, fel cynnifer llyw eich dwyn ymhlaen. Yn llyn y gwnaeth *Moses*, a CRIST ei hun: Nid oes dim yndirymmu Temtasiwnau Satan a'r Byd megis y ffydd ymma o eidd o Etholedigion Duw. Am hynny meddylwch ddal gafel ar eich ffydd; Cadwch hi megis eich bywyd; (Os cedwch chwi hi, hithau a'ch ceidw chwithau;) na ymadewch a hi ne's marw. Yno yn ddiau yr ymedi a chwi, Canys yno hi a fydd wedi

wedi gorphen dim gwafanaeth ag a allo hi ei wneuthur i chwi; Je y cwbl ag a ordeiniwyd iddi ei wneuthur. Ond a gaiff ffydd ei diddymmu y pryd hwnnw? Gwell gennif ddywedyd, fel y mae yr Apostol yn dywedyd am y ffyddloniaid a gair yn fyw ar ddyfodiad CRIST, "ni hynant (neu ni byddant feirw) eithr hwy a newidir." Ffydd y pryd hwnnw a droir yn *olwg*, ac ni a gewn wir breiennoldeb, cyflawn feddiant, a pherffeith fwynhâd o'r Gwynfydedigrwydd yr hwn yr ydym yn awr yn ei grêdu ac yn obeithio: Yno y dywedwn wrth ein prynwr gogoneddus, Tydi yw 'r Duw a'm porthodd dros fy holl Ddyddiau; Dy Gnawd, y fy fwyd yn wir, a'th waed a fy ddiod yn wir: Lawer pryd yr ymborthais arno yn nyffryn Baca; Je bu i mi yn wleud o basgedigion breifion a gloyw win puedig Prynwyr eraill ac Jachawdwyr eraill a wnaethant yn rhagorol; Ond tydi a aethost tu hwynt iddynt oill; nhwy a ofodasant y goreu yn gyntaf; Ond tithau a gedwaist y Gwin da hyd yr awr hon!

Defn. VII. Gwelwch ymma, yr Rheswm fydd gan y Sainc i ddymyno cael ymddattod. Nhwy a wyddent Pan ymddattodai yr babell hon, fod ganddynt Adeiliad gwell a helaethach yn y Nefoedd. Yr oeddent yn deall nad oedd ysprydoedd yn preswyllo mewn cnawd, yn abl goddef y Gogoniant er mwyn yr hwn y gwnaethpwyd hwynt, na rhoddi dielchgarwch cyfattebol iddo. Ac am hyn yr oeddent yn ochneidio; nid i gael eu diof, megis pe buafent yn bliao o'u Cyflwr presennol; Ond i gael eu harwisgo a'u Ty fydd o'r nefoedd. Yr awr hon Meibion i Dnew ceddent; Ond beth a fyddent, ac a sawr ddymyneat i fod, nid oeddent etto yn ei ganfod; ac ni aillent, ni's rhwygo yr llen yr oedd rhwngddynt hwy a'r cyhygr Sancteiddiolaf. Biae'n ffiwyth yr Yipryd, yr hwn pedd ernes a phrosiad o'r Gogoniant i ddysfod, a berodd iddynt sawr hiraethu am rydd-did; Je y Rhydd-did yr hwn oedd yn pethyn iddynt hwy fel yr oeddent yn Feibion Duw. Yr oeddent trwy ffydd gwedi cymmeryd gafel ar fywyd tragwyddol; Hwn oedd yn wastad yn eu Golwg ac am hwn yr oeddent yn mawr ymestyn; Ac mor ymrous oeddent i'r peth a'u oedd yn

“ anghofio yr hyn oedd yn ol,” er yr haeddasai ei gofio yn ei Amser : Y llawer a gyrhaeddasant nid oeddent yn ei gyfrif yn ddim, mewn cyffelybiaethl i'r hyn oedd i ddyfod ; Ac ni phrifent ddim Traul i ennill y fath Dlwys gwerthfawr, Sef, Camp uchel Alwedigaeth Duw yn GHRIST JESU.” Hwya wyddent fod y pethau hyn yn rhy fawr i Synhwyrru marwol ; er eu diwigio a'u derchafu hyd y gallid, ta fyddent yn farwol ; Ac am hynny, yr oeddent yn hiraethu am y Dydd yr harwisgid hwynt ag Anfarwoldeb. Yr oedd cariad Duw yr hwn a dywalltwyd yn eu Calonnau hwynt, gwedi gwneuthur eu Heneidiau mor nefolaidd, mor gyfnewidiol, mor helaeth ; nad oedd dim a allei eu bodloni ond y Dyfnder mawr, o'r hwn y Cymmerasid ef : “ Hwya wyddent pan ymddangosei GHRIST eu bywyd hwynt, yr ymddangosent hwyntau gydag” ef, ac y caent ei weled megis y mae : Nid dan gyfsgodau, megis gynt ; Nag mewn Cyflwr o ymddarostyngiad, megis pan oedd ar y Ddaear ; Nag mewn Cofiadwriaethau ac ymddangosiadau, megis er hynny ; Ond yn ei Gyflwr o Ogoniant : Yr olwg o'r hyn a'u cyfnewidiau idd ei ddelw yn hollol ; Ac hyd hynny, ni allent ddywedyd digon yw. Hwya wyddent bod grym dedwyddwch Nefol, yn sefyll yn yr Olwg o Duw ; Ac na byddei y Nefoedd ei hun, nac aneirif lû yr Angylion, ac Eneidiau yr Rhai Cyfiawn a berffeithiwyd, (er eu bod yn Gymdeithias dra gogoneddus a dymynol,) yn abl bodloni Eneidiau nefolaidd, oni bai bod eu HARGLWYDD ei hun yno yn ei Ogoniant : Oddi ymma mae yr a'r dolefain hwnnw, “ Pwy fydd genifi yn y Nefoedd ond tydi ? A pha bryd y deuf, ac yr ymddangosaf ger bron Duw ?” Hen *Jacob* a âe i weled ei Anwylyd *Joseph* cyn ei farw A'r rhain a fyddent feirw fel y ceffont weled eu Hanwylyd hwyntau. Yn llyn y mae Etifeddion Jechydwrïaeth, megis yn treisio Teyrnas Nefoedd yr ail waith ; hwy a wyddont mae eiddont hwy ydyw ; A'u gwneuthur hwynt i hynny ; A chan ei bod yn eiddo hwynt, y gallant yn Gyfiawn ei chymeryd trwy drais ar bob Rhwystrau cnawdol.

Defn. VIII. I ddiweddu yr C fan, chwi a welsoch fel y gwnaeth *Paul* ac eraill ; Ewch a gwnewch yn yr un

un modd; *bryffwrch* at ddydd Duw, o disgwyliwch am dano, megis y rhai fydd yn disgwyl am y Borau. 1. Yn *hiraethus*; megis peth dymynnol iawn, yn enwedig ar al Nofwaith dywyll a blinderus. 2. Yn *Ammyneddgar* ac yn *ddistaw*; Nid yn rhy fyrbwyll, ond yn gwybod y daw yn yr Amser Goreu. 3. Yn *ddiuid*; heb fod yn Ewyllysgar i Golli y Trwt lleiaf o Draed eich ARGLWYDD. 4. Yn *barod* hefydd; fel na byddo arnoch eisiau nac Olew, nag Goleuni pandelo yr *waedd*. Byddwch barod yn wastadol, ac yno ochneidiwch (meddaf) am y dydd gogoneddus pan dygir Bywyd ac Anforwoldeb i oleuni mewn perffeithrwydd; Pan byddo i chwi a holl Etholedigion Duw ymgyfarfod yn y *Gymmanfa* fawr gyffredinol, “Cynnulleidfa yr rhai Cyntaf anedig, y rhai a sgrifenwyd yn y nefoedd;” Yn hollol, yn gwbl, ac yn dragywyddol ryfeddu y Cariad a’ch Etholodd, yr hwn mor ddedwydd ac mor ogoneddus a orphennodd ein holl waith drosom; ac a’n dygodd i’r Diben eithaf a appwyntiodd efe i ni; Sef, i fod gyd a’r ARGLWYDD yn wastadol; i’w weled ef fel y mae; Ac i brofi yr hyn a gynhwyfir yn y dymyniad mawr hwnnw, *Joa.* 17. “Fel y Byddont hwythau ūn ynom ni.” A thra fyddoch ar eich Taith, bydded y siccrwydd hwn yn wastadol gennych; y bydd i’r un llaw ag a osododd y Sylfaen hefyd orphen y gwaith, a hynny gyd a gorfoledd; Ac y cewch i Dragywyddoldeb dderchafu yr uchel Lais gorfoleddus hwnnw, “Rhad, Rhad iddo ef. Gwynfydedig wyt ti, O Isiael, pwy fydd megis ti! O bobl! gadwedig gan yr ARGLWYDD tarian dy gynnorthwy, yr hwn hefyd yw Cleddyf dy ardderchawgrwydd: a’th Elyni-on a geir yn gelwyddog, a thi fethri ar eu huchel leoedd hwynt!” A, yr hyn fydd fwy nag a allo Dyni-on nac Angylion eu ddywedyd, “Duw i hun a fydd oll yn oll!” Cyhoeddi yr hyn oedd Diben y Gwaith hwn, *Amen.*

D I W E D D.

C L O D I D D U W.

Handwritten text, likely a list or index, written in a cursive script. The text is arranged in several columns and rows, with some entries appearing to be numbered or grouped. The handwriting is dense and somewhat illegible due to the cursive style and the quality of the image. The text appears to be written on a piece of paper with a dark border, possibly a page from a book or a document.